georges perec

yaşam kullanma kılavuzu

GEORGES PEREC

YAŞAM

KULLANMA

KLAVUZU

FRANSIZCA ASLINDAN ÇEVİREN:

İSMAİL YERGUZ

İmge Yayınevi

Georges Perec, 1936'da Paris'te doğdu. Sosyolog, denerne yazarı, çevirmen. Belgeci olarak Bilimsel Araştırmalar Ulusal Merkezi'nde çalıştı. Leures nouvelles, N.R.F, Partisans. Cause commune gibi dergilerde yazdı. 1965'de çıkardığı Les Choses adlı yapmyla Renaudot ödülünü aldı. Sinema alanında da etkinlik gösterdi ve bazı filmierin çekimine katıldı. Yeteneklerini ve kültürünü sergilediği başyapıtı La Vie mode d'emploi (Yaşam Kullanma Kılavuzu) kendisine 1978 Medicis ödülünü kazandırdı. Georges Perec Man 1982'de öldü.

Yaşam Kullanma Klavuzu, 1978 Medicis Ödülü jürisini tam anlamıyla hayran bırakan bir titizlik ve büyüleyici bir virtüözlükle kurulan ve düzenlenen yaşanmış ve düşlenmiş anılann, yan yana gelen, zincirlenen, iç içe geçen yaşarnların olağanüstü rornanıdır.

• Les Choses (Şeyler, 1965)

• L 'art et la maniere daborder son che!de service pour lui demander une augmentation (Ocret Artışı Talebinde Bulunmak Için Servis Şeflne Yanaşma Sanan, 1968: Imge Kitabevi Yayınları, çıkıyor)

• Les Revenants (Hayaletler, 1 972)

• La Disparition (Yokoluş, 1973)

• La Boutique (Karanlık Butik, 1973) W(l975)

• La Vie mode d'emploi (Yaşam Kullanma Kılavuzu, 1978; Imge Kitabevi Ya

• yınları, 2009)

İsmail Yerguz, 1948'de doğdu. Istanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi FransLZ Dili ve Edebiyan bölümlınü biıirdi. Tragedie Se/on Corneille; Necessite et vraisemblance dans la tragedie Cornelien (Corneille'e gore trajedi; Comeille rrajedisinde gereklılik ve gerçeğe uygunluk) ilk çevirisidir Daha sonra Balzac, Dostoyevski, Gabriel Garcia Marquez gibi yazarları çevirdi. Öğretim görevlisi olarak çalıştı. Çeşitli ansiklopedilerde çevirmenlik, redaktörlük, yazı işleri yönetmenliği yaptı. Bazı dergilerde yazılar yazdı. Kitaplarını çevirdiği öbür yazarlar arasında; Georges Bataille, Andre Breıon, Milan Kundera, julien Gracq, Rornain Gary, Robert Pinget, Michel Butor sayılabilir.

Georges Perec, Yaşam Kullanma Kılavuzu (Mitos Yayınları, 1993; Yapı Kredi Yayınları, 1996, 2005; Imge Kitabevı Yayınları, 2009)

Julien Gracq, Sirte Kıyısı (Yapı Kredi Yayınları, 1995) Robert Pinget, Sorgulama (Yapı Kredi Yayınları, 1996) Romain Gary, Kadrnrn Işığı (Can Yayınları, 1996)

Gabriel Garcia Marquez, Bır Kayıp Denizci (Can Yayınları, l998) Denis Guedj, Papağan Teoremi (Güncel Yayınları, 1999)

Luce lrigaray, Nietzsche'nin Deniz Aşığı (Kabalcı Yayınları, 2000) Christophe Andre-Françoıs Lelord, Kendine Saygı (lletişim Yayınları, 2001) Andre Breton, Nadja (Dost Kitabevi Yayınları, 2002)

Andre Breton, Çr!gm Aşk (Dosı Kitabevi Yayınları, 2003)

David Le Breton, Yürümeye Övgü (Sel Yayınları, 2003)

Emmanuel de Waresquiel-Philippe Gavi-Benoi Laudier, Isyankar Yüzyıl: Yirminci Yüzyılın Başkaldırısı Sözlüğü (Sel Yayınları, 2004)

Gerard Mainıenanı.}akobenler (iletişim Yayınları, 2005)

David Le Breıon, Acının Antropolojisi (Sel Yayınları, 2005)

Jean Piageı, Çocuğun Gözuyle Dunya (Dası Kiıabevi Yayınları, 2005)

Gerard Monnier, Mimarlık Tarihi (Dost Kirabevi Yayınları, 2006)

Jean Bonamour, Rus Edebiyau (Dası Kirabevi Yayınları, 2006)

Jean Louis Bandet, Alman Edebiyaa (Dost Kirabevi Yayınları, 2006)

Jean Raimond, Ingiliz Edebiyaa (Dası Kirabevi Yayınları, 2006)

Sophie Desplancques, Antik Mısır ((Dost Kiıabevi Yayınları, 2006)

Christian Bec, !talyan Edebiyaa (Dası Kilabevi Yayınları, 2007)

Pascal Boniface, Futbol ve Kureselleşme (NTV Yayınları, 2007)

Hamid Skif, Tehlike CoğrafYası (lsıiklal Kiıabevi Yayınları, 2007)

Patrick Tort, Darwin ve Dar wincilik (Dosı Kiıabevi Yayınları, 2007)

Henri Favre, !nka/ar (Dası Kitabevi Yayınları, 2007)

Alexandre Defay,}eopolitik (Dası Kilabevi Yayınları, 2007)

Sabine Melchior-Bonnet, Aynanın Tarihi (Dost Kirabevi Yayınları, 2008)

Maurice Blanchot, Son Insan (Kabalcı Yayınları, 2008)

Maurice Blanchoı, YUcelerin Yucesi (Kabalcı Yayınları, 2008)

J. J. Rousseau, Anayasa Projeleri (Say Yayınları, 2008)

J. J. Rousseau, Siyasal Fragmanlar-Ekonomi Politik Üzerıne :.oy/ev (Say Yayınları, 2008)

J. J. Rousseau, Emile ya da Eğitim Üzerine (Say Yayınları, 2009)

Eric Debarbieux, Okulda Şiddet: Küresel Bir Tehdir (iletişim Yayınları, 2009)

Dominique Fernandez, Kızıl Meydan (Sel Yayınları, 2009)

Dan Franck, Bohemler(Sel Yayınları, 2009)

Georges Perec, Ücret Artışı Talebinde Bulunmak !çın Servis Şefine Yanaşma Sanall (Imge Kiıabevi Yayınları, çıkıyor)

İmge Kitabevi Yayınları

Ankara Kızılay

Konur Sokak No: 17 lstiklal Cad. Zambak Sok. No: 2/4 Tel: (3 12) 419 46 1011 Tel: (212) 249 34 79 Faks: (3 12) 425 29 87 Faks: (212) 249 35 79 E-Posıa: imge@imge.com.tr **İmge Dağıtım** lsıanbul Cağaloğlu Konur Sokak No: 43/A Tel: (312) 4 17 50 95-961418 28 65 Faks: (3 12) 425 65 32 E-Posıa: imge@imge.com.tr Ankara Caddesi No: 45/A Tel: (2 12) 527 40 57 Faks: (2 12) 527 41 45 osta: imge®imge.com.ır Imge Kitabevi Yayınları Genel Yayın Yönetmeni Şebnem Çiler Tabakçı ISBN 978-975-533-61 7-6 **Özgün Adı:**

La Vie mode d'emploi ©Hachette, 1 978 ©Türkçe yayın hakkı ONK Telif Hakları Ajansı aracılıgı ile alınmıştır.

l. Baskı: Miıos Yayınları, 1 993 Baskı: Yapı Kredi Yayınları, 1996 Baskı: Yapı Kredi Yayınları, 2005 Baskı: Imge Kiıabevi Yayınları, Agusıos 2009 Editör: Nafer Ermiş Kapak: Duysal Yaşir Dizgı: Yalçrn Ateş Baskı ve Cilı Pelin Olser Tipo Matbaacılık Siın. Tic. Lrd. Şti.

Mithatpaşa Cad. No: 6214 Krzrlay-Ankara Tel: (312) 418 10 93-94 Faks: 41810 46

Raymond Queneau'nun anısına...

Bu kitabın kahramanlarından bazılan dostlarımdır, bazıları tarihten, bazıları da edebiyat dünyasından alınmıştır. Yaşayan, gerçekten ya da düşsel olarak yaşamş bireylerle tüm benzerlikler tesadüften başka bir şey değildir.

ÖNDEYIŞ

Yapboz sanatı ilk bakışta küçük, öyle pek fazla önemli olmayan bir sanat, Gestalt kuramının basit bir öğretisi gibidir: bakışlarımızı yönelttiğimiz ya da ilgilendiğimiz şey -algısal bir edim, öğrenme, bir psikoloji sistemi ya da ilgi alanımızdaki ağaçtan bir yapbozönce ayrıştınlıp sonra incelenecek bir parçalar toplamı değildir, bir bütündür, yani bir biçim, bir yapıdır: parça bütünden önce var olmamıştır, ne daha dolaysız ne daha eskidir ondan, parçalar bütünü belirlemez, bütün parçaları belirler: eksiksiz olanın ve

kurallarının, bütünün ve yapısının bilinmesi, bunları oluşturan parçalann ayrı ayrı bilinmesine indirgenemez; bu şu demektir: bir yapboz parçasına üç gün bakıp, onun görünüşü ve rengiyle ilgili tüm bilgilere sahip olduğunuzu sanırsınız, oysa bir milim ilerleme kaydetmemişsinizdir bu alanda: bu parçayla öteki parçalar arasında ilinti kurmaktır söz konusu olan ve bu anlamda yapboz sanatıyla go sanatı arasında bir ortak nokta vardır; yalnızca bir araya getirilmiş parçalar bir anlam ve okunabilirlik niteliği kazanacaktır: yapboz parçalarını tek tek ele almanın hiçbir anlamı yoktur; bu, olanaksız bir sorudan başka bir şey değildir, donuk, saydamsız bir meydan okumadır; ama dakikalar sonra ve birçok hatadan sonra ya da güçlü bir esinle yarım dakikalık bir süre içinde, parçalardan biriyle yanıbaşındaki arasında bir bağ kurdunuz mu, parça kaybolur ve artık bir parça olarak varlığım sürdürmez: bu ilişkiden önce gelen büyük zorluk, galiba: yapboz -muammasözcüğünün Ingilizce'de yalnızca, "artık varlık nedeni olmayan" değil, bir açıklık ve gerçeklik durumunu kazandıkça "hiçbir zaman var olmamış" anlamına gelmiş olması sihirli bir biçimde birleştirilen iki parça hem bir teklik olmuştur hem de hata, duraksama, bunalım ve bekleyiş kaynağı...

Yapbezeunun işlevini tanımlamak zordur. Çoğu durumda özellikle bütün karton yapbozlar için -yapbozlar makinede üretilirler ve kesimleri hiçbir gerekliliğe dayalı değildir: hiç değişmeyen bir resme göre ayarlanmış bir kesme makinesi karton tabakalarını hep aynı biçimde keser; gerçek yapbozcu bu parçalan istemez; nedeni de ağaç yerine kartondan olmalan ve bir ambalaj kutusu modeline göre üretilmiş olmaları değildir yalnızca; bu tür bir kesim yapbozun gerçek özgünlüğünü ortadan kaldırdığı için istemez bunları; bu durumda, insanların kafasında değişmez biçimde yer etmiş olan, ilk resmin kolay (sözgelimi Vermeer üslubu bir tablo ya da bir Avusturya şatosunun renkli fotoğrafı) ya da zor (bir jackson Pollock, bir Pissaro ya da -basit bir paradoksbeyaz bir yapboz) tanınabilecek bir resim olmasının pek bir önemi yoktur; yapbozun güçlüğü tablonun konusundan ya da ressamın tekniğinden değil, kesimin inceliğinden kaynaklanır ve rastlantısal bir kesim zorunlu olarak kenarlar. ayrıntılar, ışık lekeleri, belirgin biçimde çevrelenmiş şeyler, çizgiler, geçişler için aşırı bir kolaylıkla, geri kalanlar için can sıkıcı bir güçlük arasında gidip gelen rastlantısal bir güçlük doğuracaktır: bulutsuz gökyüzü, kum, çimenlik, sürülmüş toprak, gölgeli alanlar vb.

Bu tür yapbozlarda parçalar birkaç büyük sınıfa ayrılır; en tanınmışları şunlardır:

İnsan figürleri ve Lorraine haçları ve normal haçlar ve kenarlar oluştuktan, ayrıntılar -çok açık san, hemen hemen beyaz saçaklı kırmızı örtülü bir masayla üzerinde açık bir kitap bulunan bir sıra, aynanın gösterişli çerçevesi, lavta, kadının kırmızı giysisi ve gri, kahverengi. beyaz ya da gök mavisi büyük arka plan parçalarıortaya çıktıktan sonra yapbozun çözümü bütün mantıklı kombinasyonlann sırayla denenmesine kalacaktır.

Yapboz sanatı elle kesilmiş ağaç parçalarla, bunları üretenin, oyuncunun çözmek zorunda olduğu bütün soruları kendi kendine sormaya girişmesiyle, izleri ve yolları bulanıklaştırmayı tesadüfiere bırakma yerine kurnazlık. tuzak ve hayali getirmesiyle başlar: Oluştumlacak resim üzerinde yer alan bütün parçalar -altın brokarlı bir koltuk, biraz yıpranmış siyah bir tüyle süslenmiş üç köşeli siyah bir şapka. tamamen gümüş şeritlerle kaplı bir uşak giysisiönceden tasarlanmamış bir biçimde aldatıcı bir bilgiye doğnı hareket etmeye hızmet edeceklerdir: Tablonun örgütlenmiş, tutarlı, yapılanmış, anlamlı uzamı yalnızca anlam ve bilgi açısından yoksul, hareketsiz, biçimsiz parçalara değil, yanlış, tahrif edilmiş bilgiler taşıyan parçalara ayrılacaktır: Aslında tavanın birbirlerinden çok uzak iki parçasına ait olduklan halde sıkı sıkıya birbirinin içine geçen iki korniş parçası, son anda, bir çırakınanı tutan bir metal parçası şeklinde ortaya çıkan bir üniforma kemerinin takası, kimileri bir şömine üzerindeki cüce bir portakal ağacına, kimileri de onun aynada soluktaşmış yansısına ait olan hemen hemen aynı biçimde kesilmiş sayısız parça, bu işe hevesli olanların düştüğü klasik tuzak örneklerinden bazılarıdır.

Bundan hiç kuşkusuz yapbozun en son gerçeği olan bir şey çıkarılacaktır: Sanıldığı gibi tek başına oynanan bir oyun değildir yapboz; parçaları yerleştirenin her hareketi, bu parçaların üreticisi tarafından kendisinden önce tekrarlanmıştır; eline aldığı, tekrar aldığı, incelediği, okşadığı her parça, denediği, bir kez daha denediği her kombinasyon, her dokunuş, her sezgi, her umut, her cesaretsizlik bir başkası tarafından kararlaştırılmış, hesaplanmış, incelenmiştir.

BİRİNCİ KISIM

Bırıncı Bölüm

Merdivenler, 1

Evet, burada, böyle başlayacaktı. Biraz ağır ve yavaş bir biçimde, herkese ait olan ve hiç kimseye ait olmayan, insanların neredeyse birbirlerini hiç görmeden karşılaştıkları bu renksiz, tatsız tuzsuz yerde, bina yaşamının uzak ve düzenli biçimde yansıdığı yerde başlayacaktı. Dairderin ağır kapılannın arkasında olup bitenlerden algılanabilenler, çoğu zaman "ortak bölümler" adı verilen bu yerde geçen çatlak yankılar, kırıntılar, kalıntılar, taslaklar, başlangıçlardır yalnızca; eski kırmızı halının boğduğu bu hafif gürültüler, her zaman sahanlıkta kalan ortak yaşam embriyolandır. Aynı binanın sakinleri birbirlerinden birkaç santimetre uzaklıkta yaşamaktadırlar, basit bir bölme ayırmaktadır onları, katlar boyunca yinelenen aynı uzamlan paylaşmaktadırlar, aynı zamanda aynı hareketleri yaparlar, musluğu açmak, sifonu çekmek, ışığı yakmak, masayı koymak, kattan kata ve binadan binaya eşzamanh olarak yankılanan birkaç düzine yaşam... Küçük yoksunlaştıncı bölmelerine -böyle adlandınlıyor çünkükapanırlar ve oradan hiçbir şey çıkmamasını isterler, ama çıkmasına izin verdikleri çok az şeyin de -tasmalı köpek, ekmek almaya giden çocuk, uğurlama ya da yol vermemerdivenlerden geçmesini isterler. Çünkü geçen her şey merciivenden geçer, gelen her şey merciivenden gelir, mektuplar, davetiyeler, taşınanların getirdikleri ya da götürdükleri mobilya, acilen çağrılan hekim, uzak bir seyahatten dönen yolcu... Merdiven bu nedenle anonim, soğuk ve neredeyse düşman bir yerdir. Eski evlerde taş basamaklar, dövme demirden korkuluklar, yontular, çırakmanlar, yaşlı insanların iki kat arasında dinlenebilmeleri için banklar vardı. Modern binalarda, müstehcenlik amaçlayan yazı ve resimleric dolu asansörler ve "yangın merdiveni" adı verilen kaba betondan, kirli ve çın çın öten merdivenler var. Hemen hemen sürekli arızalı bir asansörün bulunduğu bu binada, merdiven, eski püskü, yıpranmış, pek temiz olmayan, burjuva saygınlığının uzlaşımlarına göre değeri kattan kata düşen bir yerdir: Üçüncü kata kadar iki hah kalınlığı, daha sonra bir tek ve iki çatı katı için hiç Evet burada başlayacak: Simon-Crubellier Sokağı no ll'de üçüncü ve dördüncü katlar arasında. Kırk yaşlarında bir kadın merdiveni çıkmaktadır; sırtında sentetik ve deri taklidi bir yağmurluk başında kelle şekeri biçiminde, bir şeytan şapkası izienimi uyandıran, grili kırmızılı, kare desenli keçe bir bone vardır.

Sağ oruzuncia ince kumaştan kül rengi bir seyahat çantası asılıdır. Çantayla askıyı birbirine bağlayan metal krom halkalardan birine küçük patiska bir mendil bağlanmıştır. Çantanın tüm yüzeyi delikli resim kalıbı gibi düzenli biçimde üç motifle kaplanmıştır: sarkaçlı bir duvar saati, ortasından kesilmiş bir köy ekmeği ve kulpsuz bir tür bakır kap.

Kadın sol elinde tuttuğu bir plana bakmaktadır Basit bir kağıttır elindeki; hala belli olan üstündeki izlerden dörde bölünmüş olduğu anlaşılan kağıt, bir ataşla üstünde çeşitli yazılar ve işaretler bulunan kalın bir cilde tutturulmuştur: Bu kadının ziyaret edeceği daireyle ilgili mülk ortaklığı mevzuatı. Kağıtta aslında bir değil üç plan taslağı vardır: Üstte, sağdaki ilki, binanın yerini belirlemektedir: Bina Plaine Monceau semtindeki, 17. Arrondissement'da, Mederic, jadin, De Chazelles ve Leon jost sokaklarının oluşturduğu dörtgeni yanlamasına kesen Simon Crubellier Sokağı'nın aşağı yukarı ortasındadır; sol üst köşedeki ikincisi, binanın kesitini vermektedir; daireterin düzenienişini şematik olarak göstermekte ve sakinlerinden bazılarının adlarını belirtmektedir: Madam Nochere, kapıcı; Madam de Beaumont, ikinci kat, sağda; Bartlebooth, üçüncü kat, solda; Remi Rorschash, televizyon yapımcısı, dördüncü kat, solda; Doktor Dinteville, altıncı kat, solda; zanaatçı Gaspard Winckler'in ölümüne kadar oturduğu ve şimdi boş olan daire, altıncı kat sağda; kağıdın alt yarısındaki üçüncü plan Winckler'in dairesinin planıdır; sokağa bakan üç oda, bahçe tarafında mutfak ve tuvalet, penceresiz bir sandık odası.

Kadının sağ elinde de koca bir anahtar demeti vardır; bunlar kuşkusuz gün içinde ziyaret ettiği dairrlerin anahtarları; birçoğu fantezi anahtariıkiara asılmış Küçük bir Marie Brizard şişesi, bir golf takozu ve bir yabanarısı, çift altılı bir domino taşı ve içine bir sümbülteber çiçeği yerleştirilmiş plastikten sekizgen bir andaç.

Gaspard Winckler öleli hemen hemen iki yıl oluyor. Çocuğu yoktu. Ailesi bilinmiyordu. Bartlebooth muhtemel mirasçılarının bulunması için bir noteri gorevlendirdi Tek kız kardeşi Madam Anne Voltimand l942'de ölmüştü. Yeğeni Gregoire Voltimand Mayıs l944'de Gustav Hat tının yarılması sırasında Garigliano'da öldürülmüştü. Noter aylarca uğraştıktan sonra Winckler'in bir hızeninin oğlunun izini buldu: adı Antoine Rameau'ydu ve modüler koltuklar imal eden bir adamın yanında

çalışıyordu. Veraset kurumunun çıkardığı masraflar veraset haklarına göre o kadar yüksek çıktı ki Antoine Rameau her şeyi açık artırma yoluyla satmak zorunda kaldı. Mobilyalar birkaç ay önce bir müzayede salonuna yerleştirildi ve birkaç hafta önce de daireyi bir ajans satın aldı.

Merdivenleri çıkan kadın ajansın yöneticisi değil yönetici yardımcısıydı; ticari sorunlarla uğraşmıyor. müşteri ilişkileriyle de ilgilenmiyor, yalnızca teknik sorunlara bakıyor. Gayrimenkul açısından iş sağlıklı ve temiz, semt değerli. cephe yontma taştan, asansörün köhneliğine karşın merdiven iyi durumda ve kadın şimdi daha büyük bir titizlikle konutların durumunu incelemeye, dairderin daha ayrıntılı bir planını çıkarmaya geliyor: sözgelimi kapıların hangi yöne açıldığını gösteren yarım daire biçimindeki okiarın ve duvar bölmelerinin daha kalın çizgilerle belirlenmesi, çeşitli işlerle ilgili tasarılar, yenileştirme için yapılacak masrafın kabaca bir öndökümü: Tuvaleıle sandık odasını ayıran duvar yıkılacak, burası küveti. tuvaletiyle bir banyo yeri olarak düzenlenecekti; sökülen mutfak taşlarının yerlerine yenileri konacaktı: eski kömür kazanının yerine havagazıyla çalışan bir kazan (hem merkezi ısıtma hem sıcak su) duvara monte edilecekti: üç odanın kınk dökük, eski parkeleri atılacak, yerine beton dökülecek, şap yapılacak ve üstü de kalın bir halıyla kaplanacaktı.

Gaspard Winckler'in yaklaşık kırk yıl yaşadığı ve çalıştığı bu üç küçük odadan geriye pek bir şey kalmış değil. Ufak tefek mobilyası, küçük tezgahı, testeresi, küçük eğeleri gitti. Yatağının karşısındaki duvarda, pencerenin yanındaki çok sevdiği kare tablo yok artık: Bu tabloda bir odadaki üç kişi resmedilmişti: Adamlardan ikisi ayakta duruyordu, solgun ve şişmandılar, redingot giymişlerdi, başlarındaki silindir şapkalar gözlerine kadar inmişti. Üçüncüsü de siyah giysiler içindeydi, kapının yanında bir yere oturmuştu, birisini bekliyor gibiydi ve kendi pannaklarına tam uyan yeni eldivenini eline geçirmeye çalışıyordu.

Kadın merdivenleri çıktı. Eski daire kısa süre içinde şık bir konut olacaktır: Iki salon. od. lüks, manzaralı, sakin. Gaspard Winckler öldü, ama o kadar sabırla ve o kadar titizlikle hazırladığı uzun intikam dinmedi daha.

İkinci Bölüm

Bea umont, 1

Madam de Beaumont'un salonu, hemen hemen tümüyle, büyük bir piyano tarafından işgal edilmiş. Piyanonun üstünde çok bilinen, çok ünlü bir Amerikan parçasının, Arthur Stanley Jefferson'un Gertrude of Wyoming'ının partisyonu kapalı biçimde duruyor. Başında portakal renkli naylon bir eşarp olan yaşlı bir adam piyanonun önünde oturmuş akort etmeye hazırlanıyor.

Odanın sol köşesinde büyük modern bir koltuk var; krom renkli metal bir temel üzerine oturtulmuş, çelik çerçeveli kırılmaz camdan büyük bir yarım daireden oluşmuş. Yanında alçak bir masa görevi yapan dokuz köşeli mermer bir blok bulunuyor; üzerine çelik rengi bir çakmak ve içinden cüce bir meşe fışkıran bir saksı konmuş; gelişmesi bu noktada kontrol altına alınmış, yavaşlatılmış, değiştirilmiş, pratik olarak büyümediğinden ve yetiştirenlerin söylediklerine göre mükemmellikleri, gösterilen maddi özenden çok yetiştiricinin düşünsel yoğunlaşmasına bağlı olduğundan, düşünsel olgunluğun hatta ihtiyarlığın bütün belirtilerim sunan Japon bonzailerinden biri bu.

Koltuğun biraz önünde, doğrudan doğruya açık renk parke üzerine yerleştirilmiş ağaç bir yapbozun çevresi hemen hemen bütünüyle tamamlanmış. Yapbozun aşağı taraftaki üçte birlik bölümünde, fazladan bazı parçalar bir araya gelmiş: Bunlar uyuyan bir genç kızın yüzünü canlandınyor; alnının üstünde saçaklanmış kumral saçianna yünlü kumaştan çifte kurdela takılmış; yanağı kulak çukuru gibi kıvrılmış sağ elinin üstüne yaslanmış; rüyada dinliyormuş gibi bir izienim uyandırıyor.

Yapbozun sol tarafındaki süslü bir tepside bir çaydanlık, tabağıyla birlikte bir fincan, Ingiliz metalinden bir şekerlik görülüyor. Tepsiyi süsleyen resim bu üç eşyayla kısmen kapatılmış; gene de iki ayrıntıyı fark edebiliyoruz: Sağda, işlemeli bir pantolon giymiş küçük bir oğlan bir ırınağa sarkıyor; ortada sudan çıkmış bir sazan balığı bir altanın ucunda debelenmekte ; balıkçı ve ötekiler fark edilmiyor.

Yapbozun ve tepsinin önündeki parkeye kitaplar, defterler ve klasörler yığılmış. Kitaplardan birinin adı okunabiliyor: Madenlerdeki ve Taş Ocaklanndaki Güvenlikle Ilgili Yönetmelik Klasörlerden birinin açılmış sayfalarından bir bölümünde ince ve sık bir yazıyla yazılmış denklemler görülüyor...

Odanın duvarları beyaz lake. Bir yığın çerçevelenmiş afiş asılmış bu duvarlara. Bunlardan birinde bir karnamher peynirinin çevresine oturmuş obur görünümlü dört keşiş görülüyor; karnamher peynirinin e tiketinde de obur görünümlü dört keşiş -aynılarıyer almıştır. Sahne böyle, açık seçik biçimde dört kez yinelenmektedir.

Femand de Beaumont, Schliemann kadar hırslı bir arkeologdu. Arapların Lebtis adını verdikleri ve Ispanya'da başkentleri olmuş o efsane kentin izlerini bulmaya girişti. Bu kentin varlığını kimse yadsımıyordu, ama Ispanyabilimci olsun, lslambilimci olsun, bütün uzmanlar bu kentin, Afrika bölgesinde Cebelitarık'ın karşısındaki Septe ya da Endülüs'te, Sierra de Magina'nın eteğİndeki jaen olduğunda birleşiyorlardı. Beaumont bu saptarnalara karşı çıkıyordu ve gerekçesi de şuydu: Septe ya da Jaen'de gerçekleştirilen kazılardan hiçbiri Lebtis'le ilgili yazıların bu kente mal ettiği özellikleri ortaya koyamıyordu. Özellikle "ne girmeye ne de çıkmaya yarayan iki kanatlı kapılı bir şatodan söz ediliyordu. Kapı kapalı kalmaya yazgılıydı. Bir kral öldüğünde ve varisi olan başka bir kral yüce tahtına oturduğunda kapıya kendi elleriyle bir kilit daha ekliyordu. Sonunda her biri bir kral tarafından konan kilit sayısı yirmi dört olmuş." Bu şatoda yedi salon varmış. Yedincisi "o kadar uzunmuş ki en usta okçu eşikten yayını çekse karşı duvarı vurarnazınış." Birincisinde "hızlı binek hayvanları, atlarının ya da develerinin üstünde, omuzlarında dalgalanan şalları, kemerlerine asılı palaları ve sağ ellerinde uzun kargılarıyla" Arapları resmeden "mükemmel figürler" vardı.

Beaumont kendisini "materyalist" olarak niteleyen şu ortaçağ uzmanları okuluna mensuptu. Bu okul bir keresinde bir din tarihi profesörünü papalık kançilaryasının defterlerini inceletmek üzere davet etmişti; bu davetin tek amacı da şuydu: XII. yüzyılın ilk yarısında parşömen, kurşun ve mühürlü şerit tüketimi o kadar artmıştı ki, resmen bildirilen ve kaydedilen mühürlü papalık fermanı sayısını o derece aşmıştı ki, muhtemel bir çarçur etme ve olası bir israf durumu bile göz önüne alınsa, bundan, oldukça önemli sayıda papalık fermanının (söz konusu olan kesinlikle fermaniardı çünkü yalnız bunlar kurşunla damgalanıyordu, papanın özel mektuplarıysa mumla mühürleniyordu) sır olarak, hatta ve hatta yasadışı bir gizlilik içinde kalmış olduğu sonucu çıkarılmalıdır. Gizli Fermanlar ve Düzmece Papa/ar Sorunu'yla ilgili olarak, döneminde hiç kuşkusuz çok önemli bir yer tutan

bu tez ll. Innocentius, II. Anaclet ve IV. Victor'un ilişkilerini yeni bir ışıkla aydınlatmıştır.

Beaurnont, aşağı yukarı aynı biçimde, III. Selim'in l798'de kırdığı 888 metrelik dünya rekorunu değil, I ngiliz okçularının Crecy'deki, hiç kuşkusuz çok parlak ama olağanüstü de sayılamayacak performanslarını referans alarak Lebtis şatosunun yedinci odasının en aşağı iki yüz metre uzunlukta olması gerektiğini ve atışın eğimi de hesap edildiğinde, yüksekliğinin de otuz metreden aşağı olamayacağını kanıtladı. Septe kazıları da, jaen kazıları da ve bir başka kazı da, salonun istenilen boyutlarda olduğunu göstermeyince Beaurnont şöyle bir açıklama yapabilme olanağı buldu: "Eğer, bu efsane kentin kökleri olası bir kalede yatıyorsa, bu kale her halükarda bugün, kalıntılarını tespit etmiş olduğumuz kalelerden biri değildir."

Tamamen olumsuz olan bu kanıtlamanın ötesinde Lebtis e fsanesiyle ilgili bir başka kalıntı Beaurnont'a kalenin konurnuyla ilgili bir işaret, bir belirti verecek gibiydi. Söylendiğine göre okçular salonunun aşılmaz duvarında şöyle bir yazı varmış: "Şayet bir Kral bu Şato'nun kapısını açarsa, savaşçıları birinci salonun savaşçıları gibi taş kesileceklerdir ve düşmanlar krallıklarını yakıp yıkıp yağmalayacaklardır." Beaurnont bu eğretilerneyi Reyes de Taifası parçalayan ve Reconquista'yı başlatan sarsıntıların bir kopyası gibi gördü Ona göre Lebtis e fsanesi, "Mağriplilerin Cantabrica çözülüşü" adını verdiği, yani Pelagius'un, kendisine, savaş alanında Asturya kralı olarak taç giydirtmeden önce emir Alkrnamah'ı bozguna uğrattığı Covadonga savaşını daha belirgin biçimde göstermektedir. Ve Fernand de Beaurnont kendisine en kötü çekiştiricilerinin hayranlığını kazandıran büyük bir coşkuyla Oviedo'ya, Asturya'nın merkezine, efsane kalenin kalıntılarını aramaya gitti.

Oviedo'nun kökenieri bulanıktı. Kirnilerine göre iki keşişin Mağriplilerden kurtulmak için inşa ettikleri bir rnanastırdı; kimilerine göreyse bir Vizigot kalesiydi. Kirnileri de burasının bazen Lucus astururn bazen de Oveturn adlarıyla anılan eski bir İspanyol-Roma kalesi olduğunu ileri sürüyorlardı; nihayet kirnileri de İspanyolların Don Pelayo adını verdikleri ve kral Rodrigo'nun jerez'deki eski rnızrakçısı olduğunu söyledikleri, Araplarınsa Roma kökenli olduğunu iddia ederek Belai el-Rumi diye adlandırdıkları

Pelagius'un kurduğunu ileri sürüyorlardı bu kenti. Bu çelişkili varsayımlar Beaurnont'un kanıtlamalarını destekliyordu : Ona göre Oviedo o büyülü Lebtis'di ve Ispanya'daki Mağrip rnüstahkern mevkilerinin en kuzeyindeydi ve dolayısıyla da onların bütün yarımada üzerindeki egemenliklerinin sembolüydü. Buranın kaybı Batı Ispanyadaki Islam hegemonyasının sonunun belinisiydi ve muzaffer Pelagius oraya bu zaferi göstermek için yerleşmişti.

Kazılar I9 30'da başladı ve beş yıldan fazla sürdü. Son yıl, Asturya krallarının eski başkenti Gijon yakınlarına gelmiş olan Beaumont, Bartlebooth tarafından ziyaret edildi, Bartlebooth burada deniz manzaralarından ilkini yaptı.

Birkaç ay sonra Beaumont Fransa'ya döndü. Kazıların organizasyonuyla ilgili 78 sayfalık teknik bir rapor hazırladı ve özellikle de, sonuçlardan yararlanmak için, evrensel onlu sınıflandırmaya dayalı türünün modeli olarak hala aşılamamış bir sistem önerdi Sonra 12 Kasım l935'de intihar etti.

Üçüncü Bölüm

Üçüncü Kal, .Sağ Taraf, 1

Bir salon, hemen hemen bombos bir oda. Ingiliz usulü parke döşenmiş. Duvarlar metal panolarta kaplı.

Dört adam odanın ortasında, çömelmiş, neredeyse topuklarının üstüne oturmuşlar, dirsekierini birbirlerinden iyice ayrılmış durumdaki dizlerine dayamışlar. eller bitiştirilmiş, orta parmaklar birleşmiş, ötekiler açık. Adamlardan üçü aynı çizgi üzerinde ve dördüncüsü de karşılarında. Hepsinin üstü ve ayakları çıplak, yalnızca siyah ipek pantolon giymişler ve pantolonlara fil motifleri işlenmiş. Sağ ellerinin sı-rçe parmaklarında yuvarlak obsidyen taşlı metal bir yüzük var.

Odadaki tek mobilya ayakları burmalı, kolları ve arkahğı çivili, deri kaplanmış XIII. Louis stili bir koltuk. Koltuğun kollarından birine uzun bir siyah çorap asılmış.

Üç adamın karşısında duran bir japon. Adı Aşikage Yoşimitsu. l960'da Manila'da bir açık deniz balıkçısı, bir posta memuru ve bir kasap çırağı tarafından kurulan bir tarikatın mensubu. Tarikatın japonca adı "Şira nami", "Beyaz Dalga"; Ingilizce adı "The Three Free Men", "Üç Özgür Adam".

Tarikatın kuruluşundan sonraki üç yıl içinde, bu "üç özgür adam"dan her biri üç kişiyi tarikatiarına sokmayı başarmışlar. Ikinci kuşaktan dokuz kişi de daha sonraki üç yıl içinde yirmi yedi kişiyi almışlar aralarına. l97 5'te altıncı kuşakta yedi yüz yirmi dokuz üye vardı; bunlar arasından Aşikage Yoşimitsu birkaç arkadaşıyla birlikte yeni tarikatı Batıda yaymaya gitti. Üç Özgür Adam Tarikatına giriş uzun, zor ve çok pahalıdır, ama Yoşimitsu böyle bir iş içip gerekli zamanı ve parayı harcayabilecek kadar zengin üç dönmeyi fazla bir güçlükle karşılaşmadan buldu.

Toylar tarikata giriş işinin daha başındadırlar ve hazırlık sınavlarında başarılı olmak zorundadırlar. Bu sınavlar sırasında, basit bir objeyi (maddi ya da zihinsel) ne kadar acı verirse versin bütün duyumları unutacak derecede, kendilerinden geçereesine düşünmeyi öğrenmek zorundadırlar: Bu amaçla, çömelik durumdaki dönmelerin topukları doğrudan doğruya yerle değil, köşeleri özel biçimde sivriltilmiş. biri yere, öbürü topuğa değen karşıt iki yüzeyleriyle dengelenmiş, büyük metal zarlarla temas halindedir; hacağın çok hafif bir biçimde bile kaldırılması zarın anında düşmesine neden olmakta. bu da yalnızca hata yapan öğrencinin değil, iki arkadaşının da tarikattan anında ve kesin ihracına yol açmaktadır, pozisyondaki en küçük bir gevşemede ise zarın sivri ucu ete girmekte ve dayanılmaz bir acı vermektedir. Üç adam altı saat boyunca bu rahatsız ortamda kalmak zorundadırlar; kırk beş dakikada bir, iki dakikalığına ayağa kalkmalarına izin verilmektedir. ama bu iznin seans boyunca üç kereden fazla kullanılması pek hoş karşılanmamaktadır.

Karşısında derin düşüneeye cialacakları objeye gelince, her üçü için de ayrı ayrı objeler söz konusudur. Asılahile n dosya üreten bir lsveç fabrikasının Fransa'daki seçkin temsilcisi olan birincisi, sanatkarane bir biçimde çizilmiş 6 rakamının altına menekşe rengi mürekkeple güzel bir elyazısıyla yazılmış bir sorunun bulunduğu bir beyaz kart biçiminde ortaya çıkmış muammayı çözmek zorundadır.

Ikinci öğrenci Stuttgart'ta bir bebek giysileri fabrikası sahibi bir Alman'dır. Önünde. çelikten bir küp üstüne konmuş, açık seçik biçimde bir ginseng kökünü andıran ve suların sürükleyip getirdiği bir ağaç parçası duruyor

Fransız müzik dünyasının ünlü bir şarkıcısı olan üçüncüsü, mutfak sanatıyla ilgili hacimli bir yapıtın karşısındadır; genellikle Noel zamanı satışa sunulan kitaplardan biri bu. Yapıt bir nota sehpasının üzerine konmuş. Açık olan sayfada, lord Radnor'un 1890'da Longford Castle salonlarında verdiği bir resepsiyonun illüstrasyonu görülüyor.

Art-nouveau stili çiçeklerle ve taçlarla çevrelenmiş sol sayfada bir tarif var:

ÇILEK KREMASI

Üç yüz gram orman çileği ya da küçük taneli çileklerden alın. Bunları süzgcçten geçirin. Içine ikiyüz gram pudra şekeri, yarım litre iyice karıştırılarak koyulaştırılmış krema koyun. Bu karışımı kağıttan yapılmış, küçük, yuvarlak kasdere aktarın ve iki saat, fazla soğuk olmayan bir mahzende bekletin. Servis sırasında her krcmalı çanağa iri bir çilek koyun.

Yoşimitsu da zarlardan rahatsız olmaksızın topuklarının üstüne oturmuştur. Avuçlarında, içinde, birbirine eklenerek ağzına kadar uzanan birçok kamışın bulunduğu küçük bir portakal suyu şişesi vardır.

Smautfun hesabına göre 1978 yılında Cç Özgür Insan Tarikatının iki bin yüz seksen yedi yeni üyesi olacaktır ve eski tarikat üyelerinin hiçbirinin de ölmemiş olduğu varsayılırsa üç bin iki yüz altmış yediyi bulacaktır bu sayı. Bundan sonra çok daha hızlı genişleyecektir tarikat; 20 1 Tde ondokuzuncu kuşakla birlikte üye sayısı bir milyarı aşacaktır. 2020'de ise bütün dünya bu tarikata girmiş olacak hatta tarikatın gücü dünyanın sınırlarını da aşacaktır.

Üçüncü katta sağ tarafta kimse yok. Sahibi, Caen ve Falaise arasında, Chavignolles'de, otuz sekiz hektarlık bir çiftlik arazisi içindeki şato gibi bir yerde yaşayan Mösyö Foureau adında biri. Birkaçyıl önce burada Şu Küpzin Onaltıncı Kenan adlı bir televizyon filmi çekildi; Çekimde Remi Rorschash da bulundu, ama ev sahibini göremedi

Onu görmüş olan yok gibi. Sahanlığa açılan kapıda isim yazılı değil. Kapıcı odasının kapısındaki camcia asılı listede yok adı. Pancurlar her zaman kapalı duruyor.

DÖRDÜNCÜ BOLÜM

Marquisea ux, 1

Dördüncü katta sağ taraftaki dairede boş bir salon.

Yerde, yıldız biçiminde motifleri olan sisalden örülmüş bir halı var.

Jouy tuvali taklidi bir duvar kağıdında limana girmeye hazırlanan büyük yelkenli gemiler, uzun ve kısa toplarıyla dört direkli Portekiz yelkenlileri görülüyor; rüzgar Ook ve randa yelkenini şişirmiş; halatlara urmanmış denizciler öteki yelkenleri istinga ediyorlar.

Duvarlarda dört tablo var.

llki bir natürmort; modern bir üslupla yapılmış olmasına karşın, Rönesanstan 18. yüzyıl sonuna kadar tüm Avrupa'da çok yaygın olan beş duyu teması çevresinde düzenlenmiş kompozisyonları andırıyor: Bir masada, içinde bir Havana purosu tüten bir küllük, başlığı ve altbaşlığı okunabilen Bitmemiş Senfoni, romanama yazarının adı görülemeyen bir kitap. bir rom şişesi, bir bilboke ■ ve bir kupa içinde ceviz, badem, kayısı, erik kurusu vb.

Ikinci tabloda geceleyin, geniş alanlar arasındaki bir banliyö sokağı görülüyor. Sağda metal bir direk; kirişlerinin kesişme noktalarının her birinde yanan büyük bir lamba var. Solda, direğe tam ters biçimde oluşturulmuş bir takımyıldızı (tabanı gökyüzünde ucu yere doğru). Gökyüzü cam üzerindeki kırağıyı andıran (daha açık bir fon üzerine koyu mavi) bir çiçeklenme içinde.

Üçüncüsü masaisı bir yaratık, Tarand, ilk defa Sarmatialı Gelon'ca tarif edilmiş:

Dördüncüsü Forbes'ın Duvar Perdesi Arkasındaki Fare adlı tablosunun siyah beyaz bir röprodüksiyonu. Bu tablo 1858 kışında Newcastle-upon-Tyne'da geçen gerçek bir olaydan esinlenilerek yapılmış.

Ihtiyar Lady Forthright'ın kendisine büyük gurur veren bir saat ve otomat koleksiyonu vardı; bu koleksiyonun en değerli parçası yumurta biçiminde bir kaymaktaşının içine yerleştirilmiş küçük bir saatti. Lady Forthright koleksiyonunu uşaklarının en yaşlısına emanet e tmişti. Bu uşak kendisine altmış yılı aşkın bir süredir hizmet eden bir arabacıydı ve kadını ilk kez arabasına bindirme ayrıcalığını elde ettiğinden beri çılgınca aşıktı ona. Sessiz tutkusunu salıibesinin koleksiyonuna yansıtmıştı; adamda özellikle müthiş bir el mahareti vardı ve koleksiyana korkunç bir özen gösteriyordu; bazıları iki yüz yıllık olan bu ince aletleri korumak ya da onarmak için gecesini gündüzüne katıyordu.

Koleksiyonun en güzel parçaları yalnız bu amaç için kullanılan küçük bir özel odada saklanıyordu. Kimileri camlı bölmelere konmuşıu ama çoğu duvarlara asılınıştı ve üzerlerine tozdan korumak için muslin bir örtü atılmıştı. Arahacı bu odanın bitişiğİndeki küçük bir odada yatıp kalkıyordu çünkü birkaç aydan beri yalnız yaşayan bir bilgin şatoya yakın bir yerde bir laboratuvar kurmuştu: Bu laboratuvarda Martin Magron ve Turinois Vella gibi, farelerde striknin ve kürarın karşıt etkilerini araştırıyordu; yaşlı kadın ve arabacısı ise adamın, açgözlülüğün ve doyumsuzlugun verdiği itkilerle buralara gelen ve değerli hazinelerini ele geçirmek için şeytanca dataveréler çeviren bir haydut olduğuna inanıyorlardı.

Yaşlı arabacı, bir gece, odadan geldiğini sandığı birtakım gıcırtılarla uyandı. Şeytan bilginin, farelerinden birini eveilleştirdiğini ve ona saatleri bulundukları yerden almayı öğrettiğini düşündü. Kalktı, hiç yanından ayırmadığı alet çantasından küçük bir çekiç aldı, odaya girdi, olabildiğince sessiz bir biçimde içeri süzüldü ve sesin geldiğini sandığı yere müthiş bir darbe indirdi. Maalesef bir fare değildi bu; yumurta biçiminde kaymaktaşına yerleştirilmiş o şahane saatti; mekanizmasında küçük bir dengesizlik olmuş ve belli belirsiz işitHebilen bir gıcırtı çıkarmıştı Tam bu sırada. çekiç sesiyle sarsılarak uyanan Lady Forthright koşup geldi ve yaşlı uşağı şaşkın, ağzı bir karış açık, bir elinde çekiç, bir elinde kırılmış değerli hazint>ylt> buldu. Ona olup biteni açıklama fırsatı vermeden, öteki uşaklan

çağırdı ve arahacıyı azgın bir deli olarak içeri tıktırttı. Kadın iki yıl sonra öldü. Yaşlı arabacı haberi duydu, çok uzaklardaki hastaneden kaçınayı başardı, şatoya geldi ve dramın gerçeklt>smiş olduğu odada kendini astı.

Forbes, Bonnat'nın etkisinden henüz pek kurtulamamış olduğu gençlik döneminin bir yapıtı olan bu resimde bu özgün olaydan özgürce yararlanmış. Duvarları saatlerle kaplanmış odayı göstt'riyor bize. Yaşlı arahacı beyaz deri bir üniforma giymiş; özenle yapıldığı bdli olan koyu kırmızı lake bir çin iskemiesinin üstüne çıkmış. Uzun ipek bir eşarbı tavan kirişine bağlıyor. Ihtiyar Lady Forthright kapı aralığında duruyor; müthiş bir öfke içinde uşağına bakıyor; kolunu uzatmış, sağ elinde, ucunda yumurta biçiminde kaymaktaşından bir parçanın asılı olduğu bir gümüş zincir tutuyor.

Bu binada birçok kolrksiyoncu var ve bunların çoğu bu tablodaki kisilrrdrn daha manyak.

Va lenr de, Smautf'un git tiği her yerden kendisine gönderdiği kartpostailan uzun süre sakladı. Bunlardan bin Newcastle-uponTyne'de n, bı ri de Yeni Güney Gallardeki Avustralya Newcastle'ııdan gönderilmişti.

Beşinci Bölüm

Foulerot, 1

Beşinci kat, sağ tarafta, en dipte: Gaspard Winckler'in atölyesinin bulunduğu yerin tam üstü. Valene yirmi yıl boyunca her on beş günde bir aldığı paketı düşünüyordu: Savaşın en şiddetli döneminde bile düzenli biçimde, aynen, tıpatıp aynen, aralıksız gelmişlerdi; tabii ki pullar değişikti; bu. oğlu Michel için pul toplayan ve henüz Madam Nochere olmamış olan Madam Claveau'nun işine yarıyordu: ama pullar dışında, bir paketi ötekinden ayıran hiçbir şey yoktu Aynı kraft kağıdı, aynı ip. aynı kırmızı mumlu damga, aynı etiket; Bartlebooth, gitmeden önce Smautftan beş yüz paket için ne kadar ipek kağıt, kraft kağıdı, ip, balmumu gerektiğini tahmin etmesini istemişti sanki. Böyle bir soru sorma gereğim duymaması gerekirdı, Smautf hiç kuşkusuz anlamıştı bunu ' Ve henüz bir sandık dolmamışken anlamıştı.

Burada, beşinci katta, sağ taraftaki mekan boş. Mat portakal rengin hakim oldugu bir banyo burası. Küvetin kenarında, bir inci istiridyesinden alınmış sedef kabuk içinde bir sabun ve bir süngertaşı var. Lavabonun üstünde damarlı mermerle çerçevelenmiş sekizgen bir ayna duruyor Küvetle lavabo arasındaki açılır kapanır iskemleye bir ekose kaşmir kazak ve askılı bir e tek atılmış.

Karşıdaki açık kapı uzun bir koridora bakmaktadır. Olsa olsa on sekiz yaşındaki bir genç kız banyoya yöneliyor. Çıplaktır.

Sağ elinde saçlarını yıkarken kullanacağı bir yumurta, sol elindeyse Les Letrres Nouve//es'in (Temmuz-Ağustos 1956) kırkıncı sayısı vardır; dergide Paul Jury'nin Bir Papazın Günlüğü (Gallimard) adlı yapıtı üzerine Jacques Lederer'nin bir yazısı, ayrıca Luigi Pırandello"nun. Romeo Daddi'nin nasıl delirdiğini anlattığı Uçurumda başlıklı 1913 tarihli bir hikayesi de yer almaktadır.

ALTINCI BÖLÜM

Breidel

(Hizmetçi Odaları, 1)

Yedinci katta, koridorun dibinde, yaşlı ressam Valene'in odasının solundaki oda hizmetçi odasıdır. Oda, arkeoloğun dul karısı Madam de Beaumont'un, iki torunu, Anne ve Beatrice Breidel'le birlikte oturduğu ikinci kat sağdaki büyük daireye ait. Küçüğü Beatrice on sekiz yaşında. Yetenekli, hatta parlak bir öğrenci, Ecole Normale Superieur de Sevres'in giriş sınaviarına hazırlanıyor. Sert ve titiz büyükannesinden bu müstakil odada oturmak, en azından ders çalışmak hakkını elde etti.

Yerde altıgen koyu kırmızı karolar var; duvarlar çalı desenli kağıtla kaplanmı.ş. Oda küçük ve dar olmasına karşın, Beatrice oraya beş sınıf arkadaşını davet e tti. Kendisi çalışma masasının yanındaki yüksek arkalıklı ve ayakları koyun kemiği biçiminde bir sandalyeye oturmuş: üstünde askılı bir eteklik ve kolları hafifçe şişkin kırmızı bir korsaj var; sağ bileğine gümüş bir bilezik takmış, sol elinin işaret ve baş parmağı arasına tükenişini seyrettiği bir sigara sıkıştırmış.

Beyaz keten manto giymiş olan arkadaşlarından biri kapının karşısında ayakta durmuş, sanki Paris metrosunun bir planını inceliyor dikkatle. Hepsi aynı biçimde blucin ve çizgili gömlek giymiş olan öteki dördü, bir tepsideki çay takımının çevresinde, ayağı Saint-Bernard köpeklerinin taşıdıkianna benzetilebilecek türden küçük bir fıçıdan yapılmış bir lambanın yanında, yere oturmuşlar. Bu genç kızlardan biri çay koyuyor. Öbürü küp biçimli küçük peynir parçalarının bulunduğu bir kutuyu açmaya çalışıyor. Üçüncüsü Thomas Hardy'nin bir romanını okumaya çalışıyor. Kitabın kapağında görülenler şunlar: Bir ırmağın ortasındaki bir kayığın içindeki sakallı bir adam balık tutuyor, kıyıdaki zırhlı bir şövalye de kendisine sesleniyor sanki. Dördüncüsü derin bir kayıtsızlıkla, Solitaire adı verilen oyunun konmuş olduğu bir masaya doğru eğilmiş bir papazı gösteren bir gravüre bakıyor. Solllaire yamuk biçiminde, raket kasnağına çok benzeyen bir ağaç parçasından yapılmış; içindeki, bakiava biçiminde düzenlenmiş yirmi beş deliğe bilyeler girebiliyor; burada bilyelerin yerini ağaç parçanın sağında bulunan küçük, ipekten, siyah bir yastığın üstüne konmuş gösterişli inciler almış. Bosch'un Saint-Germain-enLaye Belediye Müzesinde bulunan Usta Hırsız adlı ünlü tablosunun açıkça bir taklidi olan gravür, Gotik harflerle yazılmış ve gene ilk bakışta pek anlamlı gelmeyen bir başlık taşıyor...

Fernand de Beaumont'un intiharı, dul Vera'yı Elizabeth adlı altı yaşında küçük bir kızla yalnız bıraktı; Elizabeth Cantabrica kazılarıyla Paris'ten uzaklaşmış olan babasını hiç görmedi; eski ve yeni dünyada, arkeologla yaptığı kısa süren evliliğin kesintiye uğratmadığı bir şarkıcılık kariyeri peşinde koşan annesini de pek fazla göremedi.

Yüzyılın başlarında Rusya'da doğan Vera Orlova -müzikseverler kendisini bu adla tanımışlardır1918 ilkbaharında ülkesinden kaçtı ve önce Viyana'ya yerleşerek Verem {ür musikalisclıe Pnvarauffiılınıng'da Schönberg'in öğrencisi oldu. Daha sonra Schönberg'in peşinden Amsterdam'a gitti Schönberg Berlin'e dönünce ondan ayrıldı, Paris'e gitti ve orada Salle Erard'da resiraller verdi. Spreclıgesang tekniğine pek alışkın olmayan bir dinleyicinin alaycı ya da heyecanlı düşmanlığına rağmen ve yalnızca bir avuç heveslinin desteğiyle temel olarak aryalar, Schumann ve Hugo Wolfun şarkıları ve Mussorgski'nin ezgilerinden oluşan programiarına Viyana Okulu'nun bazı sesli parçalarını koydunınayı başardı ve bunları Parisiilere

tanı ttı. Kocası olacak olan insanı kont Orfanik'in verdiği bir resepsiyanda tanımışn; o gece oraya gene kont Orfanik'in isteğiyle Arconati'nin Orlando'sundakı Angelica'nın son aryasını okumak için gelmişti. Ama her yandan ısrarlı davetler almaya başlayınca ve kimi zaman tam bir yıl süren başarılı turnelere çıkmak durumunda kalınca Fernand de Beaumont''la pek fazla birlikte olamadı; Fernand de Beaumont da calışma odasından ancak rastlantısal hipotezlerini. alan üzerinde dogrulamak için çıkıyordu.

l929'da doğan Elizabeth. babaannesi yaşlı kontes de Beaumont tarafından büyütüldü;

annesini, yılda yalnızca birkaç hafta, şarkıcı kadın, emprezaryosunun her zaman daha önemli olan isteklerinden kaçabildiginde ve Beaumont'ların Ledignan'daki şatosuna dinlenıneye geldigi sırada görebiliyordu. Savaşın sonuna dogru ve Elizabeth on beş yaşına girdiginde, konserleri ve turneleri bırakıp şan dersleri almaya başlayan annesi. kızını Paris'e yanına aldırabildi. Ama genç kız, kısa süre sonra. locaların ve galaların parıltısından, resitaHerin süslü çiçeklerinden yoksun kalınca hırçın ve otoriter olmaya başlayan bir kadının himayesini reddetti. Bir yıl sonra evden kaçtı. Annesi artık bir daha kendisini görmemeliydi ve kadının kızının izini bulma yolundaki girişimleri hiçbir sonuç vermedi. Vera Orlova, kızının yaşamını. ancak Eylül 1959 da nasıl öldügünü öğrendiğinde ögrenebildi. Elizabeth iki yıl önce François Breidel adlı Belçikalı bir duvarcıyla evlenmişti. Ardenler''de Chaumont-Porcien-de yaşıyorlardı. Iki küçük kızları vardı: Bir yaşındaki Anne ve yeni doğmuş olan Beatrice. l4 Eylül Pazartesi günü, komşu kadınlardan biri evden aglama sesleri geldigini duyunca içeri girmek ister. Başaramayınca köy bekçisini aramaya gider. Içeri seslenirler. Bebeklerin gitgide artan keskin çıglıklarından başka bir karşılık alamazlar. Köy sakinlerinden birkaç kişinin de yardımıyla mutfak kapısını kırarlar, yatak odasına dalarlar ve karı kocayı yataklarında, çıplak, boğazları kesilmiş, kaniara bulanmış bir halde bulurlar.

Vera de Beaumont haberi aynı akşam ögrendi. Attıgı çıglık bütün evde yankılandı. Kapıcının kendisine haber vermesiyle anında hizmete koşan Bartlebooth'un şoförü Kleher'le birlikte yaptıkları ve bütün gece süren bir yolculuktan sonra sabahleyin Chaumont-Porcien'e vardı; hemen iki çocugu alıp döndüler.

YEDINCI BÖLÜM

Moreller (Hizmetçi Odaları, 2)

Morellet'nin odası sekizinci katta, çatı katındaydı. Kapı numarasını gösteren l 7 rakamı yeşil renkliydi.

Morellet, listesini gitgide hızlanan bir ritmle (tesviyeci, şarkıcı, ambarcı, tayfa, binicilik hocası, varyete sanatçısı, orkestra şefi, jambon soyucu, aziz, palyaço, beş dakikalığına asker, spiritüalist kilise görevlisi ve hatta Laurel Hardy'nin ilk kısa metrajlarından birinde figüran) vermekten çok hoşlandığı birçok işe girip çıktıktan sonra yirmi dokuz yaşında, Ecole Polytechnique'te kimya laboratuvarına teknisyen oldu; günün birinde ötekiler gibi Bartlebooth da önüne çıkmamış olsaydı, emekli oluneaya kadar bu işte kalacaktı.

Bartlebooth Aralık l954'de seyahatten döndükten sonra, yapbozlarının oluşturulmasıyla kendisini ilk deniz manzaraianna kavuşturacak bir yöntemin arayışı içine girdi; bunun için önce ağaç parçalarını kağıdın arkasına yapıştırmak, bütün testere izlerini yok etmenin bir yolunu bulmak ve kağıda ilk biçimini yeniden vermek gerekiyordu. Daha sonra, yapıştırılan iki parça bir bıçakla birbirinden ayrılarak, tertemiz resim, Bartlebooth'un yirmi yıl önce yaptığı biçimiyle ortaya çıkarılacaktı. Iş zordu, çünkü bu dönemde de oyuncakçıların, yapboz modellerini vitrinlerinde sergilemek amacıyla kullandıkları sentetik sıvı maddeler ve reçineler vardı ama kesikierin izi hep açık seçik belliydi.

Bartlebooth alışkanlığı üzere, araştırmalarında kendisine yardımcı olacak kişinin aynı binada ya da mümkün olduğu kadar yakında oturmasını istiyordu. Böylece odası teknisyenle aynı kaua bulunan Smautf aracılığıyla Morellet'yle tanıştı. Morellet böyle bir sorunun çözümü için gerekli hiçbir kuramsal bilgiye sahip değildi ama patronu Bartlebooth'a Kusser adında Alman asıllı bir kimyacıyı salık verdi. Kusser, ünlü besleeinin uzaktan akrabası olduğunu söylüyordu :

KUSSER ya da COUSSER Uohann Sigismond), Macar asıllı Alman besteci (Pozsony, !660-Dublin, ! 727). Fransa'da Lully'yle çalıştı (! 6741 682)

Bırçok Alman prensliği sarayında müzik hocalığı, Hamburg'da orkestra şefiiği yaptı, birçok opera yönetti: Erinda

(!693), Porus (1694). Pyramos ve Thisbe (1694), Afrika/ı Scipio

(!695), }ason (! 697) !71 0'da Dublin Katedraline müzik hocası oldu ve ölümüne kadar bu görevde kaldı. Açılışını "F ransız Uvertürü"ylc yaptığı Hamburg Operası'nın kurucularından ve oratoryo alanında Haendel'in öncülerinden biridir. Sanatçıdan altı uvertür ve çeşitli besteler kalmıştır.

Kusser her çeşit hayvani ve bitkisel yapıştırıcı ve çeşitli akrilik bileşikleriyle gerçekleştirdiği sonuçsuz denemelerden sonra soruna bütünüyle farklı bir açıdan yaklaştı. Kağıdın boya maddelerini etkilerneden liflerini iyice katılaşmabilecek bir maddeye ihtiyacı olduğunu anlayınca, gençliğinde bazı ! talyan madalya yapımcılarının kullandıklarını gördüğü bir tekniği hatırladı: Kalıplarının içini kaymaktaşı tozundan çok ince bir tabakayla sıvıyorlar ve böylelikle bütün temizleme ve gözden geçirme işlerini gereksiz kılan mükemmel denebilecek sikkeler elde ediyorlardı. Kusser araştırmalarını bu yönde yoğunlaştırarak oldukça tatmin edici bulduğu bir tür alçıtaşı keşfetti. Çok ince toz haline getirilmiş ve jela tinsi koloitle karıştırılmış alçı taşı, Winckler'in kağıda çizdiği kesim çizgilerinin karmaşık şekline bütünüyle uygun bir biçimde hareket ettirilebilen çok ince bir şırınga yardımıyla, belli bir sıcaklıkta ve yüksek basınç altında, püskürtülüyordu, bu, liflerini yeniden bir araya toplayarak kağıdı eski durumuna getiriyordu. Soğudukça yeniden bütünüyle yan saydam hale gelen ince toz, resmin renkleri üzerinde gözle görülür hiçbir etki yapmıyordu.

Yöntem basitti, yalnızca sabır ve titizlik istiyordu. Özel, uygun aygıtlar hazırlandı ve Bartlebooth tarafından cömertçe ödüllendirilen, bu nedenle Ecole Polytechnique'tcki görevlerini gitgide ihmal ederek kendisini varlıklı meraklının hizmetine adayan Morellet'nin odasına yerleştirildi.

Doğrusunu söylemek gerekirse \1orellet"nin fazla bir işi de yoktu. Smautf on beş günde bir Bartlebooth'un güçlükle oluşturduğu yapbozu çıkarıyordu kendisine. \1orellet bunu bir metal çerçeve içine yerleştiriyor, özel bir kalıba sokuyor ve kesim çizgilerinin kalıbını elde ediyordu Elektroliz yoluyla. üstüne, bu kahbın ince bir biçimde yerleştirildiği yapbozun bütün

kesim çizgilerini aynen yeniden çıkaran sert ve büyülü bir dantel olan, gözenekli bir çerçeve yapıyordu. Morellet istenilen hararette ısıttığı alçıtaşı asıltısını küçük şırıngaya dolduruyor ve şırıngayı, kalınlığı birkaç mikronu geçmeyen iğnesinin ucu. çerçevenin gözeneklerinin tam karşısına gelecek biçimde eklemli bir kol üstüne tesbit ediyordu. Işin geri kalan bölümü otomatikti: alçıtaşı püskürtülmesi ve şırınganın hareketi. X-Y tablosuna dayalı bir düzenekle yönlendirilmekteydi; bu da maddenin yavaş ama düzenli biÇ"imde püskürtülmesini sağlıyordu.

Operasyonun son bölümü hazırlayıemın inisiyatifi dışında gerçekleşmişti: Yeniden tu tturulan, yeniden küçük bir kavak parçasına yapıştınlmış suluboya resim olan yapboz, onancı Guyomard'a götürülmüştü; Guyomard. Whatman kagıdını bir bıçakla ayınyar ve arkasındaki tüm yapışırıcı madde izlerini siliyordu: birçok alçı ve boya tabakasıyla örtülü freskleri çıkararak ve Hans Bellmer'in arkalı önlü boyadıgı bir kağıdı ikiye ayırarak meşhur olmuş bir uzman için nazik ama rutin bir işti bu

Sonuç olarak Morellet her on beş günde bir. temizleme ve düzenleme işi dahil bütün bir gününü almayan hazırlık ve nezareı etkinliklerinden oluşan birtakım işler yapıyordu

Bu zorunlu aylaklık üzücü sonuçlar getirdi Maddi kaygılardan kurtulan ama araştırma tutkusunun esiri olan \1orellet boş zamanlarını evinde fizik ve kimya deneyleri gerçekleştirmeye verdi; uzun teknisyenlik yılları bu tür etkinliklerde bulunmayı tutku haline getirmişti muhtemelen.

Semtin bütün kahvelerine. kendisini, havalı bir şekilde "Ecole Pyrotechnique Pratik Çalışmalar Şefi" olarak tanıttığı kartvizitler dağıttı: değerli hizmetler sunabilecegini bildirdi ve saçlar ya da yün kadifeler için süperaktif şampuanlar, leke ilaçlan, enerji tasarrufu sağlayan cihazlar, sigara filtreleri, kumar oyunları, öksürüğe karşı bitkilerden yapılan ilaçlar ve ö teki mucize ürünlcrlc ilgili olarak sayısız sipariş aldı.

1960 yılının bir şubat akşamında, limon tadında diş temizleyici bir madde elde etmek amacıyla, bir reçine ve diterpen karbür karışımını düdüklü tencerede kaynanrken patlama oldu. Moreller'nin sol eli parçalandı ve üç parmağını yitirdi.

Bu kaza onu işinden etti -metalik ızgaranın hazırlanması minimum bir el becerisi gerektiriyorduve Ecole Polytechnıque"in uygun gördüğü aşağılık ve eksik bir emekli aylığı ve Bartlebooth'un verdiği küçük bir harçlıkla geçinmek zorunda kaldı. Ama araştırmacılık yeteneği ve hırsında bir azalma olmadı; tam tersine daha da şiddetlendi. Sınautf. Winckler ve Valene'in çektiği sert ve acımasız söylevlere rağmen deneylerini sürdürmekle direndi: bu deneyleri birçok insan etkisiz ve zararsız buldu; yalnızca Madam Schwann adında bir kadın, Morellet'nin özellikle kendisi için hazırladığı özel bir boyayla başını yıkadıktan sonra saçlarını tümüyle yitirdı: bu arada. gene bu deneyler sırasında tehlikeli olmaktan çok yankı uyandırıcı iki üç patlama ve çabuk kontrol altına alınan yangınlar da oldu.

Bu olaylar iki kişiyi, sağ taraftaki komşuları, Plassaert çiftini. genç basma tüccarlarını çok mutlu ediyordu; bunlar üç hizmetçi odasım büyük bir ustalıkla başlarını sokabilecekleri bir yer (çatı katı olduğundan gene de böyle nitelenebiliyordu) haline getirmişler ve biraz daha genişlernek için de Morellet'ninkine göz koymuşlardı. Her patlamada şikayete başlıyorlar ve eski teknisyenin binadan atılması için binada oturanlara dilekçe imzalatıyorlardı. Oda. binanın yöne ticisine aitti; yönetici, ev ortak mülk olduktan sonra, iki çatı katını hemen hemen tümüyle tek başına tekrar satın almıştı. lhtiyarı kapıya koymamak için yıllarca direndi; adamın. binada başta Madam Nochere olmak üzere birçok dostu vardı; Madam Nochere için Mösyö Morellet gerçek anlamda bir bilim adamı, bir beyin, sır dolu bir insandı; kadın ayrıca binanın en üst katını zaman zaman sarsan küçük felaketlerden çıkar sağlıyordu; çıkar deyince. fırsatlar dolayısıyla eline geçen balışişler değildi pek söz konusu olan, onu daha çok bu vesileyle bütün mahallede anlatabileceği destansı, duygulandırıcı ve gızeınli hikayeler ilgilendiriyordu.

Sonra, birkaç ay önce, aynı hafta içinde iki kaza oldu. llki binayı birkaç dakikalığına karanlığa boğdu: ikincisi altı karonun kırılmasına yol açtı. Ama Plassaert'ler davayı kazandılar ve Morellet içeri tıkıldı.

Tabloda, oda aynı bugünkü gibi; basma tüccarı burayı yöneticiden satın aldı ve çalışmalara başladı. Duvarların açık kestane rengi boyası donuk ve yıpranmış durumda; yerdeki paspas, ipliklerine kadar her tarafından kemirilmiş. Komşu iki mobilya yerleştirdi: altıgen kesidi çokyüzlü bir

gövde üzerine oturtulmuş isli camdan oluşan alçak bir masa ve bir Rönesans sandığı. Masada bir Alsas peynir kutusu duruyor; kutunun kapağında tek boynuzlu bir at, hemen hemen boş bir kimyon kesesi ve bir bıçak görülüyor.

Üç işçi odadan çıkmaktadırlar. Iki konutun birleştirilmesi için gerekli çalışmalara başlamışlardır bile. Kapının yanındaki bölme duvarına, radyatörün muhtemel yerini, boruların ve elektrik kablolarının geçiş yerlerini, duvarın yıkılacak kısmını gösteren bir aydınger yapıştırdılar.

Işçilerden birinin ellerinde hat döşeyen elektrikçilerinkine benzeyen büyük eldivenler var. Ikincisinin işlemeli süet bir yeleği var. Üçüncüsü bir mektup okuyor.

Sekizinci Bölüm

Winckler, 1

Şimdi Gaspard Winckler'in salon dediği odadayız. Bu, dairesindeki üç odadan merdivene en yakın ve bize göre en solda olanı.

Burası oldukça küçük, aşagı yukarı kare biçiminde bir oda, kapısı doğrudan sahanlığa açılıyor. Duvarlar önceleri mavi, daha sonra mobilyaların ve tabloların kapladığı yerlerin dışında neredeyse renksizleşmiş Hint kenevirinden iner kumaşla kaplanmış.

Salonda pek az mobilya vardı. Burası Winckler'in oturma alışkanlığında olmadığı bir odadır. Bütün gün atölye haline getirdiği üçüncü odada çalışıyordu Hiçbir zaman evde yemek yemezdi; yemek yapmayı öğrrnmrmişti ve nefret ediyordu bu işten. Bin dokuz yüz kırk üç'trn beri, kahvaltısını bile jadin ve Chazelles sokaklarının köşesindeki kahvede, Riri'dr yapmayı tercih ediyordu. Yalnızca, çok iyi tanımadığı kimseler ziyaretine geldiğinde, salona alıyordu onları. Yuvarlak bir masası vardı; masa açılıp grnişletilrbiliyordu ama çoğu zaman ihtiyacı olmamıştı buna. Ayrıca saman sarısı renkli altı iskemiesi ve kendi elleriyle yaptığı ve Esrarengiz A da nın başlıca sahneleriyle süslediği geniş ve alçak boylu bir köylü dolabı vardı: Richmond'dan kurtulan balonun düşüşü. Cyrus Smith'in bunu mucizevi buluşu, Gedeon Spilett'in yrlrk crbindr bulunan son kibrit,

bavulun bulunması ve bu maceraları olağanüstü biçimde Kaptan Grant/n Çocukları'na ve Deniz Altında Yirmi Bin Fersah'a bağlayarak sonuçlandıran Ayrton ve Nemo'nun yürek sıziatan itiraflarına kadar... Bu dolabı görmek, ona gerçekten bakmak için çok uzun zaman gerekiyordu. Uzaktan herhangi bir Il. Henri stili bretonruslik dolabından farkı yoktu Bu küçük boyutlu salınelerin anlamını ancak sandığa yaklaştığınızda ve parmağınızia oymalara dokundugunuzda anlayabiliyorsunuz; böyle bir eser ortaya koyabilmek için nasıl bir sabır, nasıl bir titizlik hatta nasıl bir deha gerektiğinin bilincine ancak o zaman varabiliyorsunuz Valene, Winckler'i bin dokuz yüz otuz iki'den beri tanıyordu. Ama bunun ötekiler gibi herhangi bir dolap olmadığını ve yakından bakmanın zahmete değer oldugunu ancak altmışlı yılların başında anlamıştı. Bu dönemde Winckler yüzlık yapmaya başlamıştı ve Valene ona, Noel sırasında, mağazasında bir biblo reyonu oluşturmak isteyen Logelbach Sokağı ndaki küçük ıtrıyatçı kızı götürmüştü. Üçü birden masanın çevresinde oturmuşlardı ve Winckler bütün yüzüklerini serınişti ortaya; o dönemde sayıları bir otuz kadar vardı; tümü siyah satenden kapitone kutulara güzelce yerleştirilmişti. Winckler tavandan gelen ışığın yetersizliği nedeniyle özür dılemiş. sonra dolabını açarak üç küçük bardak ve içinde 1938 yılından kalma konyak olan küçük bır sürahi çıkarmıştı; çok seyrek içiyordu ama Bartlebooth ona her yıl. şişelerinin üzerinde tarih bulunan çok sayıda şarap ve çeşitli içki gönderiyordu; o da bunları mahallede ve binada cömertçe dağıtıyor, yalnızca bir ya da ikisini kendine saklıyordu. Dolabın yanına oturmuş olan Valene, ıtriyatçı kız yüzükleri tek tek. çekinerek incelerken, oymalara bakıyor ve tadını çıkara çıkara konyağını yudumluyordu; onu şaşırtan, açıkça farkına varmadan önce bile, geyik başları, taçlar, yapraklar, al yanaklı küçük melekler görmeyi beklerken, küçük insanları, denizi, ufku, uzay kazasına ugrayanların, en yüksek noktasına vardıklarında, acıyla karışık bir meydan okumayla buldukları biçimiyle, henüz Lincoln adı verilmemiş bütün adayı kesfetmekte olmasıydı. Winckler'e dolabı yapanın kendisi olup olmadığını sordu ve Winckler kendisinin yaptığını söyledi; gençliginde yapmış oldugunu da belırtti ama daha fazla ayrıntı vermedi.

Bugün hepsi gitti tabii ki: Dolap. iskemleler, masa, tavan laınbası, çerçeveli üç röprodüksiyon Valene içlerinden yalnızca birini açık seçik hatırlıyor Gösterişli Slivari Geçidi ydı bu Winckler bunu L !1/ustration'un bir Noel

sayısında bulmuştu; yıllar sonra, aslında birkaç ay önce, Petit Robert'i karıştınrken bu yapıtın Israel Silvestre'e ait oldugunu öğrendi.

Bugünden yarına böyle girıldi: Ev taşıma işlerini yapan kişiler geldiler, uzak kıızen her şeyi açık artırma ile satışa çıkardı ama eşyaları Drouot'ya değil. Levallois'ya gönderdi: Smautf, :vtorrllet ve Valene bunu öğrendiklerinde çok geç olmustu; yoksa oraya gidebilir, hatta Winckler'in özellikle çok önem verdiği bir eşyayı geri alabilirlerdi; dolabı değil, çünkü onu koyacak bir yer bulamazlardı ama odada asılı olan ve giysili üç adamın resmedildiği gravürü ya da aletlerinden birini veya rrsim kitaplarından birini. Aralarında konuştular ve sonuç olarak, oraya gitmrmiş olmakla belki dr en doğrusunu yapmış olduklarına karar verdilrr; bu işi yapması gereken tek kişi Bartlebooth olabilirdi ama Valene de, Smautf da, \lorellet de ona haber vermenin doğru olmayacağını düşündüler

Şimdi küçük salonda, hiçbir sey kalmadığında kalanlar var: Sözgelimi sinekler ya da öğrencilerin her kapıdan attıkları, yeni bir diş temizleyicisini öven veya üç kutu tcmizleyici alana yirmi beş santimlik indirim sunan ilanlar ya da hayatı boyunca aldığı ve aboneliği ölümünden birkaç ay sonra da süren le joucl Francais dergisinin eski sayıları veya oraya nasıl geldiklrri vr niçin orada kaldıkları bilinmeyen ve parkeler üzerinde ya da gömme dolabın koselerinde sürüklenen ıvır zıvır: Üç solmuş kır çiçeği. uçlarında adeta kireçleşmis ipliciklerin solduğu cılız saplar: bir boş kola şişesi; açık, taklit raf ya ipi hala üstünde kalmıs. kutusunun üzerindeki "XV. Louis'nin ağız tadı, Pasıa-Srkerleme.

1 742'den beri hizmetinizde" yazısı, dört küçük ay yüzlü aşk tanrıçasının ye r aldığı ova! bir çelenkle çevrilmiş bir pasta kutusu: ya da sahanlık kapısının arkasında, çerçevesinde, elinde meşalesiyle, japon oldugu açıkça belli bir atieti gösteren karıpostalın hala durduğu üç eşitsiz yüzeye bölünmüş belli be lirsiz bir Y biçiınindeki çatlak aynasıyla dövme demirden bir porımanto

Yirmi yıl öner, bin dokuz yüz elli beşte, Winckler. ongorülmüs olduğu gibi, Bartlebooth'un ısmarladığı yapbozların o:,oıuncusunu bitirdi Milyarderle imzaladığı aniasmada artık bunları üre tmeyeccğine dair açık bir hükmün bulunması güçlü bir olasılıktır ama her halükarda gerçekten böyle bir istek de duymuyordu artık.

Küçük tahta oyuncaklar, albüınlerden aldığı ve renkli mürekkeple boyadığı Epinal resimleriyle süslediği çoc uklar için küpler yapmaya basladı

Yüzük yapmaya biraz daha geç başladı: küçük taşlar, akikler, kırmızı akikler, Ptyx taşları, Ren çakıltaşları, yıldıztaşları alıyor ve bunları büyük bir dikkatle ördüğü gümüş tellerden ince halkalara monte ediyordu. Bir gün Valene'e bunların da bir tür yapboz olduğunu ve hatta en zorlarından olduğunu anlatarak şunları söyledi; Türkler bunlara "Şeytan Halkaları" diyorlar: Yedi, on bir ya da on yedi birbirine eklenmiş gümüş ya da altın halkadan yapılıyor bunlar ve karmaşık biçimde üst üste gelişleri sıkı, kapalı ve mükemmel biçimde düzenli bir hurma oluşturuyor: Ankara kahvelerinde sancılar yabancıların yanına yaklaşarak önce kapalı yüzüğü gösteriyorlar sonra bir hareketle zincirlenmiş halkaları açıveriyorlar; çoğunlukla yalnızca beş çemberden oluşan basitleştirilmiş modeller yapıyorlar; bunları çok ince el hareketleriyle birbirlerine geçiriyorlar sonra yeniden açıyorlar ve bir figüran, genellikle kahvedeki garsonlardan biri gelip yüzüğün ilgisiz ve rahat el hareketleriyle yeniden nasıl yapılacağını ya da bunun tek bir halka kalıncaya kadar tümünün bir kez üstten bir kez alttan geçirildiği bir numara olduğunu gösterineeye kadar. turistleri boşu boşuna dakikalarca kafa patlatmak zorun

da bırakıyorlar

Winckler in yüzüklerinin hayranlık uyandıran yanı şuydu:

Bir kez birbirlerının içine geçen halkalar, mükemmel düzenlerinden hiçbir şey kaybetmeden, küçük, yuvarlak bir oyuk oluşturuyarlardı ve buraya yandeğerli taş yerleştiriliyordu; bu taş bir kez otunulup iki küçük kıskaçla sıkıldığında halkalan açılmamak üzere kapanyordu. "Bunlar yalnızca benim için şeytanca şeyler, Bartlebooth bile bir kusur bulmayacak onlarda," demişti bir gün Valene'e. Valene Winckler'in ağzından Ingiliz'in adını bir tek kez duymuştu.

Yüz kadar yüzük yapmak için yaklaşık on yılını verdi. Her bir yüzük için haftalarca süren bir çalışma gerekiyordu. Bunları önce semtin mücevhercisine pazarlamaya çalıştı. Daha sonra ilgilenmemeye başladı bununla; birkaç tanesini parfümcü kıza bıraktı, bazılarını binanın zemin katında dairesi ve antikacı dükkanı olan \1adam Marcia'ya verdi. Kısa süre

sonra da dağıtmaya başladı yüzükleri. \1adam Riri ve kıziarına verdi, Madam Nochere'e, Martine'e, Madam Orlowska'ya ve iki komşusuna, iki küçük Breidel'e. Caroline Echard'a, lsabelle Gratiolet'ye ve Veronique Altamont'a verdi, hatta sonunda binada oturmayan kimselere ve tanımadıkianna verdi.

Bir süre sonra, Saint-Ouen bitpazarında bir yığın dışbükey ayna buldu ve "büyülü aynalar" imal etmeye başladı; bunları bitmek tükenmek bilmeyen çalışmalarla elde ettiği ahşap çerçevelere yerleştiriyordu. Olağanüstü bir el maharetine sahipti ve ölümüne kadar o eşsiz kesinliğini, güvenilirliğini, bakışını korudu ama açıkça görülüyordu ki bu dönemden sonra çalışmak için pek fazla istek duymamaya başlamıştı. Her çerçeve üzerinde günlerce ve günlerce özenle çalışıyor. bunları ince ağaç işlemeler haline getirinceye kadar durmadan kesiyor, oyuyordu; bunların ortasına yerleştirilmiş küçük parlak ayna metalik bir bakışa, alay ve kötü niyet dolu, soğuk, kocaman bir göze benziyordu. Pınl pınl parlayan bir vitray gibi işlenmiş bu gerçekdışı ayça ve aynanın sert ve gri parıltısı arasındaki çelişki. nitelik açısından olduğu gibi nicelik açısından da orantısız bu çerçeve, sadece kullanılabilir tüm alanı tek bir noktada toplamak istiyormuş gibi gözüken dışbükeyliğin o uğursuz erdemini vurgulamak için orada bulunuyormuş gibi bir huzursuzluk duygusu veriyordu insana. Bunları görenler beğenmiyorlardı: Bir tanesini ellerine alıyorlar. iki üç kez evirip çeviriyarlar, ağaç işçiliğine bakıyorlar ve sonra sıkılmış bir halde bırakıyorlardı. Bu işe niçin bu kadar zaman ayırdığını sorası geliyordu insanın. Bunları hiçbir zaman satınayı denememiş ve hiçbirini hiç kimseye hediye etmemişti: evinin bir köşesinde asılı da değildi hıçbiri; birini bitirir bitirmez, ters çevirip bir dolaba koyuyor sonra ötekine başlıyordu.

Bu gerçekten son işi oldu. Ayna stokunu tüketince, Madam Nochere'in, sayısız torunlanndan biri için ya da binadaki veya mahalledeki kabakulak, kızamık, boğmaca olmuş çocuklar için bazı küçük oyuncaklar ve ıvır zıvır şeyler yaptı. Önce hep hayır diyor, sonra özel bir biçimde, ağaçtan, kulaklan oynayan bir tavşan, karton bir kukla, bir bez bebek ya da birbiri peşi sıra bir kayık, bir yelkenli gemi ve su kayağı yapan birini çeken kuğu biçiminde bir kanonun görüldüğü manivelalı küçük bir tablo yapıyordu.

Sonra, bundan dört yıl önce, ölümünden iki yıl önce, çalışmalarını tamamıyla bıraktı, aletlerini özenle kaldırdı ve tezgahını kapattı.

Önceleri düzenli biçimde çıkıyordu evinden, Monceau Parkına dolaşmaya gidiyor ya da Courcelles Sokağı ve FranklinRoosevelt Caddesi nden, Champs-Elysees'nin aşağısındaki Marigny bahçelerine kadar uzanıyordu. Bir banka oturup ayaklarını

uzatıyor, çenesini iki eliyle kanadığı hastonuna dayıyor ve orada öylece. hiç kımıldamadan bir iki saat kalıyordu: önündeki kurnda oynayan çoc ukları ya da mavi ve portakal renkli tentesi, stilize edilmiş yeleli atları ve üzerinde portakal renkli güneş figürü olan iki kayığıyla atlı karıncayı veya salıncakları ya da küçük kukla tiyatrosunu seyrediyordu.

Kısa bir süre sonra gezintileri seyrekleşti. Bir gün Valene'e, kendisiyle birlikte sinemaya gelmek isteyip istemediğini sordu. Öğleden sonra Palais de Chaillot Sinemateki'ne gittiler Tom Amca lun KuIlibesi'nin zorlama ve çirkin bir taklidi olan Yeşıl Otlaklar ı seyreıtiler Çıkışta Valene, kendisine bu filmi niçin görmek istediğini sordu: o da verdiği cevapta yalnızca adı yüzünden. şu..otlak-- kelimesi yüzünden görmek istediğini ama böyle bir film seyredecegini bilmiş olsa, kesinlikle gitmeyeceğini söyledi.

Daha sonralan ise yalnızca Riri'de yemek yemek için çıkmaya başladı. Oraya öğleye doğru saat on birde gid iyordu. Tezgah ve taraça arasında. küçük yuvarlak bir masaya oturuyordu ve Madam Riri ya da kızlarından biri kendisine büyük bir kii.se içinde kakao ve iki dilım yağlı reçelli ekmek veriyordu. Bu kahvaltı değil, öğle yemeğiydi, en sevdiği yemekti bu: gerçekten zevk alarak yediği yemek buydu. Daha sonra gazeteleri okuyordu. Riri'nin aldığı bütün gazeteleri -Le Courrier Arı'erııe. L 'Eclıo des Limonadiersve sabah gelen müşterilerin bırakmış olduğu gazeteleri: L1. urore. Le Parisfen Libere ya da seyrek olarak Le Figaro, L Humaıııite ya da Libcration. Gazeteleri kanştırmıyor. ciddi biçimde okuyordu. satır satır, duygusaL ileri görüşlü ya da içeriediğini gösteren yorumlar yapmadan, hiç acele etmeden. sakin sakin, gözlerini okuduğundan hiç ayırmadan, para makineleri ve müzik kutusu. bardak tabak. bağrış çağrış, çekilen. itilen iskemJelerin gürültü patırtısı içindeki kahveyi dolduran öğle güneşine aldırmadan okuyordu Saa t ikide, yemeğin bütün kaynaşması durulduğunda, \1adam Riri istirahate çekildiğinde. iki kızı kahvenin dip tarafındaki

mutfağa bitişik küçük bölmede bulaşığa girdiklerinde ve Bay Riri hesaplarının üzerinde uyuklamaya başladığında, o daha spor sayfasıyla, satılık oto ilanı arasındaki sayfada olurdu. Bazen öğle sonrasını tümüyle masada oturarak geçirirdi, ama çoğu zaman saat üçe doğru eve gider ve saat altıda geri dönerdi: bu saat günün en önemli saatiydi: Moreller'yle tavla oynama saati. Her ikisi de ölçüsüz bir coşku içinde. öfkeyle ,

haykırışlar, küfürler, hakaretlerle oynuyorlardı; Moreller açısından hiç şaşırtıcı değildi bu durum ama Winckler söz konusu olunca hiçbir anlam verilemiyordu: Duygusuz denebilecek kadar rahat, sabırlı, yumuşak ve tevekkül içinde, hiç kimsenin asla öfkelendiğini görmediği biriydi ama sözgelimi oynama sırası Morellet'deyken bir dübeş geldiğinde ve mars (Vermot Almanakı ya da Reader's Digest'in "Sözcük Dağarcığınızı Zenginleştirin" türünden kuşkulu kaynaklardan alınmış sözde bir etimalajik kesinlik adına "jokey" demekte direniyordu buna) olduğunda tavlayı kapıp yere atabiliyor, zavallı Moreller'yi üç kağıtçılıkla suçlayarak, müşterilerin yatıştırmakta uzun süre güçlük çektikleri bir kavga başlatıyordu. Ama çoğu zaman kavga çabuk bitiyor, gene eskisi gibi arkadaş oluyorlar ve oyuna yeniden başlıyorlardı; daha sonra da Madam Riri'nin kendileri için özel olarak hazırladığı pirzolayı ya da ciğer ezmesini yiyorlardı. Gene de birinden birinin kapıyı vurarak çıktığı ve kendisini hem oyundan hem akşam yemeğinden yoksun bıraktığı çok olmuştu.

Son yıl evinden hiç çıkmadı. Smautf ona günde iki kez yemek çıkarmaya, ev işleriyle ve çamaşırlanyla ilgilenmeye başladı. Morellet, Valene ve Madam Nochere ihtiyaç duyabileceği ufak tefek şeyleri dışardan alıp getiriyorlardı kendisine. Bütün gün pipmayla ve üşüdüğünde üstüne yumuşak kalın kumaştan ceket gibi bir şey ve benekli bir kaşkol geçirdiği kolsuz, kırmızı bir kazakla dolaşıyordu. Valene öğleden sonraları birçok kez kendisini ziyarete gitti. Onu masaya oturmuş. Smautfun her suluboya resim gönderişinde sayısını artırdığı o tel etiketlerine bakarken buluyordu: Hotel Hilo Honolulu, Villa Carmona Granada, Hotel Theba Algeciras, Hotel Peninsula Gibraltar, Hotel Nazareth Galilee, Hotel Cosmo London, Paquebot Ile-de-France, Regis Hotel Canada, Hotel Mexico DF, Hotel Astar New York, The Town House Los Angeles, Pennsylvania, Hotel Miradar Acapulco, Compana Mexicana de Aviation, vb. Bu etiketleri sınıflandırmak istediğini ama bunun çok zor olduğunu söylüyordu; kuşkusuz bir kronolojik

sıra vardı ama onu yoksul, alfabetik sıradan daha yoksul buluyordu. Kıtalardan başlamış, sonra ülkelere geçmişti ama tatmin etmiyordu bu onu. Onun istediği her etiketin bir sonrakine, her seferinde başka bir nedenle bağlanınasıydı; sözgelimi ortak bir ayrıntı: bir dağ, bir volkan, ışıklar içinde bir koy, özel bir çiçek, aynı kırmızı ve altın rengi şerit, üniformalı bir uşağın pırıl pırıl yüzü, aynı boyutlar, aynı yazılar, birbirine yakın iki slogan ("Okyanusun lncisi", " Kıyının Elması") ya da benzerliğe değil, karşıtlığa ya da neredeyse nedensiz, nazik çağrışımlara dayalı bir ilişki: Bir !talya gölünün kıyısındaki küçük bir köyün arkasından Manhattan gökdelenleri, yüzücüleri izleyen kayakçılar, mum ışığında bir akşam yemeği ve maytaplar, bir demiryolu ve bir uçak, bir bakara masası ve bir demiryolu, vb. Winckler, bu yalnızca zor bir şey değiL hemen hemen imkansız bir iş diyordu: karmakarışık etiketler arasından, tesadüfen iki tanesi seçilse. bunların en azından üç ortak noktası olacağına kesin gözüyle bakabilirsiniz.

Birkaç hafta sonra. etiketleri yeniden yerine, ayakkabı kutusuna koydu ve kutuyu da dolabın dibine yerleştirdi. Artık özel olarak hiçbir işe el atmadı. Bütün gününü odasında, cam kenarındaki koltuğunda, sokağa bakarak geçiriyar ya da belki sadece boş boş bakıyordu. Başucundaki masanın üstünde, durmaksızın kısık sesle çalan bir radyo vardı: bir gün onu kapatmak isteyen Madam Nochere'i, her akşam pop-club'ı dinlediği gerekçesiyle engellemek istemesine karşın hiç kimse gerçekten radyo dinleyip dinlemediğini bilemiyordu.

Valene'in odası Wincklerin atölyesinin tam üstündeydi ve yaklaşık kırk yıldır zanaatkarın törpülerınden gelen belli belirsiz seslerle, testeresinin zar zor duyulan vızıltısıyla, döşemesinden gelen gıcırtılarla, çay için değil de yapbozlan için gerekli tutkal ya da yapışkanları üretmek amacıyla su kaynattığında çaydanlığın çıkardığı ıslık sesiyle birlikte yaşıyordu. Tezgahını söküp, aletlerini kaldırdığından beri bu odaya hiç girmiyordu artık Winckler. Günlerini ve gecelerini nasıl geçirdiği hakkında kimseye bir şey söylemiyordu. Bilinen, yalnızca hemen hemen hiç uyumadığıydı. Valene kendisini görmeye geldiğinde, onu odasına alıyor, pencerenin kenarındaki koltuğunu veriyor, kendisi de yatağın kenarına ilişiyordu. Çok fazla konuşmuyorlardı. Bir keresinde ona Ourcq Kanalı, La Ferıe-Milon'da doğduğunu söylemişti. Başka bir gün de, Valene'e, ani bir coşkuyla ustasından söz etmişti.

Adı Bay Gouuman'dı, kilise ve manastırlarda sattığı bazı dinsel eşyalar üretiyordu: Haçlar, çeşitli boyutlarda madalyonlar, tespihler, manastıdar için büyük şamdanlar, portatif sunaklar, taklit değerli taşlar, mavi kartondan lsa figürleri, kızıl sakallı Aziz joseph'ler, porselen haçlı tepeler. Gouttman onu, on iki yaşındayken çırak olarak almıştı; evine götürmüş -Meuse'de, Charny yakınlarında kulübe gibi bir yeratölye olarak kullandığı küçücük bir yere yerleştirmiş ve şaşırtıcı bir sabırla -çünkü çok huysuzdubildiği işi öğretmeye girişmişti. Yıllarca sürdü bu çünkü her şeyi biliyordu adam. Ama Gouttman, sayısız yeteneğine karşın iyi bir işadamı değildi. Stoklarını tüketince, kente iniyar ve bütün parasını iki üç günde saçıp savuruyordu. Sonra evine dönüyor ve yeniden oyma, örme, dokuma, dizme, süsleme, dikme, yoğurma, boyama, vernikleme, kesme, ekleme işlerine girişiyor, yeniden bir stok daha oluşturuyor ve mallarını satmak için yollara düşüyordu. Bir gün geri dönmedi. Winckler daha sonra, Argonne Ormanında, Islettes ve Clermont arasında yol kenarında soğuktan donarak öldüğünü öğrendi.

O gün Valene Winckler'e Paris'e nasıl geldiğini ve Bartlebooth'la nasıl tanışllğını sordu. Ama Winckler bu soruyu yalnızca "Gençtim ," diye yanıtladı

Dokuzuncu Bölüm

Nieto ve Rogers (Hizmetçi Odaları, 3)

Burası ressam Hutting'in, iki uşağı, joseph ve Ethel'i barındırdığı oda

joseph Nieto şoför ve ağır işlere bakıyor. Kırk yaşlarında bir Paraguaylı, eskiden bir deniz ticaret filosunda onbaşılık yapmış.

Ethel Rogers yirmi altı yaşında bir Hollandalı, yemek ve çamaşula ilgileniyor.

Imparatorluk stilinde büyük bir yatak, odanın hemen hemen tümünü işgal etmiş; demirlerinin uçlarındaki bakır toplar özenle ovularak parlatılmış. Ethel Rogers üstünde kaşmire benzeyen bir şalın atılı olduğu çiçek motifleriyle süslü pirinç kağıttan paravanla yarı yarıya gizlenmiş halde süsleniyor. Beyaz bir gömlek ve geniş kemerli bir siyah pantolon giymiş

olan Nieto yatağa uzanmış; gözlerinin hizasmdaki sol elinde bir mektup var; zarftaki bakiava biçimli pulcia Simon Bolivar portresi görülüyor; ortaparmağında büyük bir şövalye yüzük bulunan sağ elindeyse yanan bir çakmak duruyor, yeni almış olduğu bu mektubu yakmaya hazırlanıyor sanki.

Yatak ve kapı arasında, meyve ağacından küçük bir kornodin var; üstüne, iki köpeğinden tanınan bir Black and White viski şişesi ve tuzlu bisküvi dolu bir tabak var.

Duvarlar açık yeşil renkte. Yere sarı yeşil karelerden oluşmuş bir halı serilmiş. Bir tuvalet masası var, tek ve hasırdan sandalyenin üzerine rengi solmuş bir kitap atılmış : Merinlerle Fransı::ca. Onı Dti::cı ■. lkı"ııci } il: Odadaki mobilyayı tamamlayan eşYalar bunlar.

Yatagıı bulunduğu yerin üsı bölümüıw Anninius ı ■c Sigimcr adlı bir röprodüksiyon ilistirilm is: Röprodtiksiyonda gri pelerinli iki dn- adam görülüyor: boy unlarıyla boğayı

andı rıyorlar. Hnkül\inki gibi güçlü pa:ıları var. kırını:ı yü:lü kalın bıyıklı bu adamların favorilrri çalılıklan andırıyor.

Giriş kapısının ü:nine bir kart posıal rapı iyelenmiş: Hut

ting in Ponı arlin \'al ılık Konağı onur avlusunu süsleyen (;eec

nin Hm T ;m/;mdev bir yontusu: Bütün olarak belli belirsiz şekilde tarihöncesi bir hayvam anımsatan blok kükclerdcn oluşmuş bir kırışın bu.

Viski ve nı::hı bisküviler Madam Alıamonı\ın kendilerine çıkardığı bir armağan. daha doğrusu peşin verilmiş bir bahşiş. Hutting ve Alıaınonı" lar çok sıkı fıkılar ve ressam. bu gccr Rartlcboo t lı\ıı altındaki. ikinci kat sağ taraftaki dairelerincir verccekleri resepsiyanda hi:meı et meleri için uşaklarını gönderiyor onlara. Her yıl böylr sürüp gidrr bu vr Al tamont'lar da ressanıııı hemen her üç ayda bir atölyesinde verdiği ve çogu zaman çok görkemli geçen eğlenceler için aynı biçimde ımıkabele cderlcrdi.

BOSSEUR. j.. Lcs Scu!pt urcs de Fran:: Rulfing. Paris, Galcric Maillard. 1965.

JACQUET. B., Rulling o u de 1:-Ingoissc. Forum, 1967-7.

HUTTING. F, A1mıifcste du Mı"ııcml A rt. Brüksrl, Galcrir 9+3.

1968.

HUTT ING. F. Of Stones and Mmı. Urbana Museum of Finr Arts, 1970.

NAHUM. E.. Towaıdç a PLmct;uy Consciousness: Gnllıicr li<lgiwar:ı. Rulling. S. Gogolak (Ed). An Amlıologı ■ ofNcoCrcarıı -c Painting. iç ındc. Los Angeles, Markham and Coolidgc. 1974.

NAHUM. E.. !.es Bmmcs de J 'Er;mt. Eçs;İİ sur la Pcinrure de

Fr;m:: Huuing Paris \:YZ. 19 74.

XERTl G NY. A. de. Ru{[ing Porrr;ıirisre. Cahirrs de !'Art nou

\'cau. Montrral. 1975. 3.

Onuncu Bölüm

jane Sulton (Hizmetçi Odaları, 4)

En üstte, çatı katındaki küçücük bir odada, Rorschash'larda. yatacak yer ve yiyecek karşılığı çalışan on altı yaşında bir kız vardır.

Genç kız, pencerenin yanında ayaktadır. Sevinçten aydınlanmış bir yüzle ve koca bir dilim ekmeği kernirerek bir mektup okumaktadır -hatta belki de yirminci kez okurnaktadır.

Pencereye bir kafes asılmış; kafesin içinde sol ayağına metal bir halka takılrnış gri tüylü bir kuş var.

Yatak çok dar: Aslında, çekrnece işlevi gören üç ağaç küp üstüne konmuş köpükten bir yatak bu; üstüne rengarenk parçalardan dikilmiş bir yorgan

atılmış. Yatağın üst kısmında, duvara l00x60 cm boyutunda mantardan bir pano yapıştırılmış. Czerinde çok sayıda iğnelenrniş kağıt var -elektrikli ekmek kızartma makinesi kullanma kılavuzu, bir çamaşırhane fişi, bir takvim, Alliance Française ders saatleri çizelgesi ve genç kızı, Ingiltere'de Harrow'un hemen yakınındaki Greenhill'deki kolejdeyken rol aldığı piyeslerde iki ya da üç yaş daha küçük gösteren üç fotoğraf; Bartlebooth da altmış beş yıl kadar önce Byron, Sir Robert Peel, Sheridan, Spencer, John Perceval, Lord Palrnerston ve bunlar gibi birçok ünlüyü izleyerek oraya gitrnişti.

Birinci fotoğrafta, Jane Sutton ayakta duruyor. altın sarısı işlerneleri olan kırmızı brokar bir külot giymiş, açık kırmızı çoraplar, beyaz bir gömlek ve kısa, yakasız, kollan hafif kabank, san ipek saçaklı kırmızı bir hırka var sırtında.

lkincisinde, büyükbabası Utherpandragon Kralının başucunda diz çökmüş Prenses Beryl rolündedir (" Utherpandragon Krali ölümcül bir hastabga yakalanınca prensesiyanına getirtir..)

Üçüncü fotoğrafta yan yana dizilmiş on dört genç kız vardır. Jane soldan dördüncüdür (başının üstündeki bir çarpı işaretinden tanınıyar yoksa tanımak zor olurdu kendisini). Yorick'in Gleichen Kontil adlı yapıtının son sahnesidir bu :

Gleichen Kontu Sanasin'lere karşı savaşırken esir düşmüş ve köleliğe mahkum olmuştur. Sarayın bahçesinde çalışırken, Sultanın kızının dikkatini çeker. Prenses üstün nitelikli bir insan olduğunu düşündüğü bu adama aşık olur; kendisiyle evlenmek istediği takdirde kaçmasına yardımcı olacağını söyler. Konı evli olduğunu bildirir; çokkarılılık geleneğini benimsemiş prenses için hiçbir sakıncası yoktur bunun. Hemen anlaşırlar, yola çıkarlar ve Venedik'e ulaşırlar. Kont Roma'ya gider ve IX. Gregorius'a başından geçenleri bütün ayrıntılarıyla anlatır. Papa, Sarrasine''in dinini değiştireceği sözünü alınca ona her iki kadınla birlikte oturma izni verir.

Ilk karısı, hangi şartlarda olursa olsun kocasının dönüşüne öyle sevinir ki her şeye razı olur ve velinimetine minnetlerini sunar. Hikayeden öğrendiğimize göre Sanasine'in hiç çocuğu olmamış ve kumasının çocuklarına bağlanmış ana sevgisiyle. Dünyaya kendisine benzeyen bir

varlık getirernemiş olması ne kadar acil Gleichen'de bu üç ender insanın birlikte yattıkları yatak gösterilir. Petersbmg Benediktin mezarlığında aynı yerde gömülüdürler; ve iki karısından daha sonra ölen kont, kendisinin de gireceği mezara şunların yazılmasını emretmiş:

"Burada birbirlerini iki kızkardeş gibi ve beni de aynı şekilde sevmiş olan birbirinin kuması iki kadın yatıyor. Birisi, eşinin peşinden gitmek için Muhammed'i bıraktı. Öbürü eşini kendisine geri veren kumasının koliarına atılmak için koştu. Aşk ve evlilik bağlarıyla birleşmiş olan bizler yaşamımız boyunca tek bir yatakta yattık; ve ölümümüzden sonra da aynı taş örtüyor bizi." Mezarın yanına, olması gerektiği biçimde bir meşe ve iki ılılarnur dikilmiştir.

Odadaki tek başka mobilya, yatak ve pencere arasındaki kullanılabilir küçük alanı işgal eden dar alçak masa. Masanın üstünde

bir pikap -plak yiyici adı verilen minik aletlerdendört te üçü içiimiş bir Pepsi Cola şişesi, bir deste oyun kağıdı w çok renkli çakılıaşları, plastik küçük bir köprü ve küçük bir şemsiyeyle süslenmiş bir kaktüs saksısı vardır

Alçak masanın altında sağa sola atılmış birkaç plak görülüyor. Btmlardan biri kabından çıkmış ve yatağın kenarında hemen hemen düşey bir dmumda: Bir caz plağı bu -(rrı ■ Mulligmı Far East Tourve kabında sabah sisine boğulmuş Angkor Vat tapınaklarının resmi var.

Kare şeklinde. büyük boyutlu dördüncü bir fotoğraf, genç kızın durduğu yere pek uzak olmayan sağ taraftaki duvara raptiyeyle tutturulmuş; resimde \'ersailles stilinde parke bir salon görülüyor: salondaki tek eşya lll. :\apoleon üslubunda dev bir koltuk: kolmgun sağında, bir t>li kolmgun arkalıgının üst kısmında. öbür eli kalçasında. çeıwsi öne okık. silahsor kıhgına girmis kuçücük bir adam duruyor.

ON BIRINCI BÖLÜM

Hulling, 1

Ressam Huıting, binanın son iki katının sağ tarafının en ucundaki sekiz hizmetçi odasını, koridortın bir bölümünü ve uydurma tavan aralarını

birleştirerek üç köşesi kemerli geniş locayla çok sayıda odaya bağlanan koca bir atölye oluşturdu. Bu locaya çıkan helezoni mcrdivenin çevresinde çalışma aralarında dinlendiği. dostları. ziyaretçileri ve müşterileriyle görüşlüğü küçük bir salona benzeyen bir yer yaptırdı: bu bölümü atölyeden ayıran L biçimi kütüphanenin uzun kanadı iki metreden biraz fazla, kısa kanadı bir buçuk metredir ve yapısı hafifçe Çin üslubunu andırmakta: Siyah lakesinin üzerinde, iri, enli, uzun sedef ve bakır işlemeler var. Kütüphanenin tepesinde mulajlar, eski bir belediye amblemi, büyük vazolar, kaymaktaşından üç güzel piramit, beş rafında ise biblolar, antikalar ve bir yığın ıvır zıvır görülüyor; otuzlu yılların bir Lepine sergisinden gelme kitsch eşyalar: Bir patates soyucu, zeytinyağını damla damla akıtan küçük bir hunisi olan bır mayonez karıştırıcısı, katı yumurtaları ince dilimler halinde kesmeye yarayan bir alet, tereyağına helezoni biçim vermek için kullanılan bir alet, hiç kuşkusuz geliştirilmiş bir tirbuşondan başka bir şey olmayan müthiş karmaşık, kollu bir delgi; gerçeküsıücü ready-made'ler - tamamen gümüş kaplama bir haston ekmeğive pop arı eşyalar: Bir seven-up şişesi, renkli karton ve kumaştan romantik ve rokoko süslemeli cam çerçeveli kurutulmuş çiçekler, hrr ayrıntısı inceden ineeye hesaplanarak yerleştirilmiş minik, sevimli, gözboyayın eşyalar: Iki santimetre yüksekliğinde bir sehpa üzerine konmuş dantel bir örtü, her bir !atası iki üç milimetreyi geçmeyen zigzaglı döşeme parkeleri; yirminci yüzyıl başındaki Pompei'den sahneler gösteren eski kartpostallar: Der Triumphbogen des Nero (Arco di Nerone, Are de Neron, Nero's Arch), la Casa dei Vetti (" Roma soylu viiialarının en güzel örneklerinden biri; güzel resimleri ve mermerden dekorlan çeşitli bitkilcr/e süslenmiş slitunlu iç a vlusunda oldugu gibi bırakılmış... "), Casa di Cavio Rufio, Vico de Lupanare, vb. Bu koleksiyonların en güzel parçaları zarif müzik kutuları; içlerinden, eskiliğiyle ünlü bir tanesi çanı aynatıldığında ünlü Smanie implacabıli che m agtaıe de Cosi fan llllle'yi çalan zarif bir kilise; bir diğeri değerli küçük sarkaçlı bir saat ve sarkacın hareketi küçük bir opera dansçısının hareketlerini andırıyor.

Her iki kanadının açık yanlan deriyle kaplanmış olan bu L biçimindeki kütüphanenin oluşturduğu dikdörtgen alana Hutting, alçak bir divan, birkaç puL üzerinde içki şişeleri ve bardaklar. Beyrut'un ünlü gece kulüplerinden The Star'dan gelmiş bir buz kovası bulunan tekerlekli bir masa atmış: Kova. oturmuş durumdaki şişman, kısa boylu. sağ elinde ınaşrapa bulunan bir

keşişi göstermekte; belinde uzun ipiyle gri bir cüppe giymiş keşişin baş ve omuzlarını örten siyah kapüşen buz kovasının kapağını oluşturuyor.

L'nin uzun kanadının karşısına düşen duvarın sol tarafı ınantarla kaplanmış. Yerden aşağı yukarı iki buçuk metre yükseklikteki rayın üzerindeki metalik çengellere, ressam, çoğu küçük boyutlardaki yirmi tuvalini asmış: Bunların hepsi. sanatçının eski üslubuyla yaptığı resimler; kendi deyimiyle bu "sis/er dönemi "nde ünlenmiştir; bunlar ünlü tabloların titizce gerçekleştiriimiş kopyalarıdır genellikle Mona Lisa, A ngelus, Rusya 'dan Geri Çekilme, Kırda Ogle Yemegi, Anatomi Dersi, vb.daha sonra, bu yapıtları örnek alarak pek ünlü modellerinin siluetlerinin ortaya çıkacağı belli belirsiz bir külrengine ulaşan, kararsızlık etkilerinin az ya da çok belirgin oldugu resimler yaptı. Mayıs l960'da, Paris'te Galerie 22'deki serginin açılışından önceki özel davette çok sayıdaki konuğun pura ve sigara dumanlarının daha bir yoğunlaştırdığı yapay bir sis kaplamıştı ortalığı; dedikodu yazarlarını müthiş keyiflendiren bir olaydı bu; Başarı çok çabuk geldi. Iki üç eleştirmen matrak geçti, lsviçreli Beyssandre şunları

yazdı: "Hutting'in grileri Maleviç'in Beyaz Fon Ozerine Beyaz Kare'sini değil, Pierre Dac ve General Verınot'ya özgü bir tünelde zencilerin kavgasını düşündürüyor. Ama çoğu hayranlıklarını gizleyemediler ve bir eleştirmen de şu yorumu getirdi: "Bu ml'leorolo;ik /inim Hutting'i, New York Ane Brutta'sının bir numaralı sanatçısı, çok ünlü ve neredeyse adaşı Huffing'in düzeyine getirmiş." Akıllıca öğütleri tutan Hutting tuvallerinin yansına yakın bölümünü elinde tuttu ve bugün büyük paralar istiyor bu resimlerine.

Bu küçük salonda üç kişi var. Biri kırk yaşlannda bir kadın: Joeaya çıkılan merciivenden inmekte; üstünde siyah deri bir kombinezon. ellerinde. gücleriyle sildiği özenli bir işçilikle yapılmış bir Şark hançeri var; söylentilere göre yobaz Süleyman elHalebi 14 Haziran l80o'de General Jean-Baptiste Klebed bu hançerle öldürmüş; Bonaparte'ın yarım bir başarı sağladığı Mısır seferinden sonra orada bıraktığı bu dahi stratej Kleher, Hehopolis zaferini kazanarak Amiral Keith'in ültimatomuna cevap vermişti.

Öbür ikisi puflara oturmuşlar. Altmış yaşlannda bir çift bu. Kadın dizlerine kadar gelen alaca bulaca. parçalı, yamalı bir etek ve çok geniş ilmikli siyah file çorap giymiş: kırmızı lekeli sigarasını deniz yıldızına benzer kristal bir

kül tablasında eziyor: adam çok ince kırmızı çizgileri olan koyu renk bir elbise giymiş, gömleği soluk mavi, kravatı ve ceketinin üst cebindeki mendili diagonal kırmızı mavi çizgili; kırlaşmış saçları düzgün biçimde taranmış; gözlüğünün çerçevesi bağa. Dizlerinin üstünde kırmızı kaplı bir kitapçık var: Vergi Hukuku.

Deri kombinezonlu genç kadın Hutting'in sekreteri. Erkek ve kadınsa Avusturyalı müşteriler. Huıting'in en değerli sisli'lerinden birini satın almak için pazarlık yapmaya gelmişler; ilk çalışmalarından biri olan bu yapıtın, Hutting'in buguyu bol tutmuş olması nedeniyle Tıirk Hamann 'ndan hiç de aşağı kalır bir yanı yok. Yapıt uzaktan, ilginç biçimde Turner'ın bir suluboya çalışmasına. Harbour Near Tintage/'a benziyor; ders verdiği dönemde Valene, Bartlebooth'a birçok vesileyle suluboyanın en yetkin örneği olarak göstermişti onu ve Ingiliz. Cornwall'de hemen bir kopyasını yapıverdi.

Zamanını bir New York tavan arası, Dordogne'da bir şato ve t\ice yakınlarındaki bir kır evi arasında geçirdiğinden Paris'teki dairesinde çok seyrek görülen Huıting Altamont'ların davetine katılmak için Paris'e döndü. Şu anda yukardaki odalardan birinde çalışıyor ve kendisini burada rahatsız etmek kesinlikle yasaktır

On İkinci Bölüm

Reol, 1

Beşinci katta, soldaki iki odalı küçük dairede, uzun süre, yalnız bir kadın olan Madam Homeade oturdu. Savaştan önce bir mukavva atölyesinde çalışıyordu: bu atölyede sanat kitapları için. adları üzerlerine damgalanmış, ipek, deri ya da süet kaplı sert mukavvadan kitap kılıfları, klasörler. çeşitli reklam ve bürolar için süs eşyaları, koyu kırmızı ya da Imparatorluk yeşili bezden al tın renginde ince çizgili dosya dolaplan ve delikli süslemeleriyle fantezi eldiven, sigara. çukulata, meyve pelresi kutuları yapılıyordu Bin dokuz yüz otuz dörtte, hareketinden birkaç ay önce, Bartlebooth, Winckler'in yapbozlarının yapıldıkça koyulacağı kutuları ona ısmarlamıştı tabii ki. Birbirinin tıpatıp aynısı, yirmi santim uzunluğunda. on iki santim genişliğinde, sekiz santim yüksekliğinde. siyah mukavvadan, Winckler'in balmumuyla mühürlediği bir kurdeleyle kapanan ve üzerindeki ova! etikette

bir numara ve P B harflerinden başka bir şey bulunmayan beş yüz kutu savaş sırasında imalathane yeterli kalitede hammadde sağlayamadı ve kapanmak zorunda kaldı. Madam Homeade Ternes Caddesi ndeki büyük bir hırdavatçıda iş bulma şansına kavuşurreaya kadar zorlukla geçinebildL Görünüşte zevk aldığı bir işti bu, çünkü savaş bittikten sonra, imalathane yeniden açıldı ve ona eski işini yeniden vermek istediler ama o kabul etmedi.

Yetmişli yılların başında emekli oldu ve Montargis yakınlarındaki küçük evine yerleşti. Orada her şeyden elini eteğini çekerek, gürültüsüz patırtısız, kaygısız tasasız bir yaşam sürmekte ve yılda bir kez Bayan Crespi'nin iyi dilek mesajlarını cevaplamaktadır.

Daireye kendisinden sonra Reol'ler geldi. Üç yaşında bir oğlan çocukları olan genç bir çiftti bu. Daireye taşınmalarından birkaç ay sonra kapıcı odasının camlı kapısına bir düğün davetiyesi yapıştırdılar Madam Nochere onlara hediye almak için bütün dairelerden para toplamaya girişti ama ancak 41 frank toplayabildi.

Reol'ler yemek salonundalar ve yemeklerini henüz bitirmişlerdir. Masada bir pastörize bira şişesi, üstünde hala bir bıçak bulunan bir Savoie pastasından kalıntılar, içinde erik kurusu, badem, ceviz ve fındık, lzmir ve Korinthas üzümleri, incir ve hurma bulunan, güzel, kristal bir meyve tabağı var.

Genç kadın XIII. Louis stili bir büfenin yanında, ayakta. parmaklarının ucunda, kollarını uzatmış, büfenin üst rafından, üzerinde romantik bir manzara resmi (tahta çitlerle çevrilmiş ve içlerinde yer yer karanlık çam ormanları ve göller oluşturan suları kabarmış derelerin bulunduğu uçsuz bucaksız çayırlıklar, uzaklarda balkonu ve leylekli kırık dökük çatısıyla ince uzun, çirkin bir yapı) olan seramik bir tabağı alıyor.

Adamın sırtında benekli bir kazak var. Sol elinde bir cep saati tutuyor ve saate bakarken bir yandan da üstünde bir Negro Minstrels grubu (silindir şapkalı. ceketli, koca koca papyonlu, çeşitli üflemeli çalgılar, banço çalan bir düzine adam ve shuffleboard) bulunan Early American tipi büyük duvar saatinin akrep ve yelkovanını ayarlamaya çalışıyor.

Duvarlara Hint kenevirinden bezler gerilmiş. Tek bir tablo, röprodüksiyon yok, takvim bile yok. Çocuk -bugün sekiz yaşındadırçok ince saman rengi bir halının üstünde emeklemektedir. Kırmızı deriden kasket gibi bir şey vardır kafasında; küçük bir topaçla oynuyor; topacın üzerinde kuş resimleri var ve bu resimler, topaç yavaşladığında, kuşlar kanat çırpıyarmuş gibi bir izienim uyandırıyor insanda. Yanında bir resimli roman dergisinde, eşeğe binmiş, beyaz çizgili mavi kazak giymiş, dağınık saçlı iriyan bir adam görülüyor. Eşeğin ağzından çıkan söz balonunda -çünkü konuşan bir eşektir buşu yazı okunuyor: " Eşeği oynamak isteyen aptallık eder."

On Üçüncü Bölüm

Rorschash, 1

Rorschash'ların oturduğu büyük dubleksin holü. Oda boş. Duvarlar beyaz lake, yer gri renkli büyük döşeme taşlarıyla kaplı Ortada tek bir mobilya var: imparatorluk üslubunda geniş bir çalışma masası; masanın alt kısmındaki çekmeeeleri birbirlerinden ayıran küçük sütunlar tam ortada bir kemer oluşturuyor; bu kemerin de ortasına küçük bir çağlayanın yanına uzanmış çıplak kadın biçiminde bir saat yerleştirilmiş. Masanın ortasında iki eşya görülüyor: her tanesi üflenmiş camdan, hoş bır küre oluşturan bir salkım üzüm ve bronz bir ressam heykelciği: Ressam büyük bir resim sehpasının önünde, başını hafifçe arkaya atmış ve iyice kasılmış durumda ayakta duruyor; ince ve uzun bıyıkları var, saçları bukleler halinde omuzlarına dökülüyor. Bol bir hırka giymiş, bir elinde paleti, ötekinde fırçası var.

Karşı duvarda asılı duran kara kalem resimde Remi Rorschash görülüyor: Uzun boylu, kuru, kuş kafalı bir ihtiyar.

Remi Rorschash'ın yaşamı, uzman bir yazann hoş bir üslupla kaleme aldığı bir anılar kitabında gözüpekliklerin ve yanılgıların acıklı bir karışımı olarak yansıtılıyor. Mesleğine, Birinci Dünya Savaşı sonunda bir Marsilya müzikholünde Max Linder ve bazı Amerikan komedyenlerinin taklitlerini yaparak başlamış. Uzun boyu ve zayıf bedeni, Keaton, Lloyd ve Laurel'i anımsatan melankolik ve hüzün verici mimikleriyle, dönemine göre iki üç yıl ilerde olmasaydı, ünlenecekti belki de. O dönemde kaba komedyenler modaydı ve halk, kısa süre sonra sinemacia ünlerrecek Fernandel, Gabin ve

Prejean'ı alkışlarken "Harry Cover" -bu adı uygun bulmuştu kendisineiç karartıcı bir yoksulluk içinde küfleniyordu ve gösteriye çıkmakta gittikçe zorlanıyor, güçlüklerle karşılaşıyordu. Savaştan, Kutsal Birlik'ten, Mavi Ufuk'tan esinlenerek halk havaları ve mızraklı süvari birliği gösterileriyle (Madelon, Sambre-et-Meuse vb.) tanınacak bir grup kurmaya karar verdi. O dönemden kalma bir fotoğrafta orkestrası "Albert Prefleury ve Neşeli Askerleri"yle birlikte, gururlu ve kibirli, kulağına doğru yıktığı ilginç kepi, şeritlerle süslü kısa askeri üniforması, şahane dolaklarıyla görülüyor Kısa sürede büyük bir başarı kazandı ama bu başarısı ancak birkaç hafta sürdü. Pasadoblenin, fokstro tun, Antiller'in, üç Amerika'nın ve başka ülkelerin egzotik danslarının Fransa'yı istilasıyla dansinglerin ve baloların kapıları kapandı; övgüye değer yeni atılım çabaları ("Barry Jefferson ve Yedi Acı Biberi ". "Paco Domingo ve Cç AtlT, "Fedor Kowalski ve Bozkır Macarları", "Alberto Sforzi ve Gondolcuları") birbiri ardından başarısızlıkla sonuçlandı. Kendisi bu arada tek değişikliğin adlar ve şapkalar olduğunu söylüyor Repertuvar aynen kalıyor, biraz tempo değiştiriliyar, gitar. bir balalayka, bir banço ya da bir mandolinle değiştiriliyar ve duruma göre de "Bahy "ler. "OJe t "ler. " To varişler "le r, "mio anıore "ler, "coraz6n "lar ekleniyordu.

Rorschash kısa sürede bıktı usandı bu işlerden ve bütün sanatsal e tkinliklerden vazgeçmeye karar verdi ama gösteri dünyasını da terk e tmek istemedi ve iki özelliğiyle çok çabuk ünlenen bir akrobatın, bir trapezcinin emprezaryosu oldu: akrabatın birinci özelliği yaşının çok küçük olmasıydı - Rorschash'la tanıştığında on iki yaşında bile yoktuikincisiyse trapezde saatlerce kalabilme yeteneğiydi. Halk kendisini görmek için müzikhalleri ve sirkleri dolduruyordu; akrobat yerden otuz kırk metre yükseklikte, yalnızca trapez gösterileri yapmıyor, o daracık çubuk üzerinde yatıyor, keyif çatıyor, yıkanıyor, giyiniyor, sütlü kakao içiyordu.

Ortaklıkları başlangıçta çok verimli ve başarılı oldu. Avrupa'nın, Kuzey Afrika'nın ve Orta Doğu'nun bütün büyük kentleri bu müthiş yeteneği alkışlamaya koştu. Ama trapezci büyüdükçe titizleşti. Önceleri yalnızca mükemmelleşme hırsı içindeydi, sonra despotça alışkanlıklar edindi; yaşamını öyle bir biçimde düzenlemişti ki herhangi bir kurumda çalıştığı bütün süreyi gece gündüz trapezden hiç inmeden geçirebilirdi. Görevliler, aslında pek kısıtlı olan ihtiyaçlarını karşılamak için nöbet tutuyorlardı

çevresinde; adamlar trapezin altında bekliyorlar ve sanatçıya gerekli olan şeylerin konduğu, özel olarak hazırlanmış kapları indirip çıkarıyorlardı. Bu yaşam biçimi çevrede gerçek bir zorluk yaratmıyordu hiçbir biçimde; yalnız programdaki öteki numaralar için sorunlar çıkıyordu; trapezcinin yukarda kaldığını gizlemek mümkün olmuyordu ve genelde çok rahat gözüken seyirci zaman zaman gözlerini sanatçıya dikmekten alamıyordu kendisini. Ama yönetim mesele yapmıyordu bunu, çünkü yeri hiçbir zaman doldurulamayacak bir akrabattı bu. Böyle bir yaşam biçiminin onu şeytanlıklardan, kurnazlıklardan uzak tutacağım düşünmek hoşlarına gidiyor. onun ancak böylelikle sürekli formda kalacağına ve meslegini mükemmel biçimde icra edebileceğille inanıyorlardı.

Kontratlar sona erdiğinde ve trapezciyi bir yerden bir yere nakletmek gerektiğinde çıkıyordu esas zorluklar. Emprezaryo akrabatın sıkıntılarını en aza indirmek için elinden gelen her şeyi yapıyordu: Kent merkezlerinde yarış arabaları kullanılıyor, ıssız yollarda geceleri ve sabahın çok erken saatlerinde son hızla yol alıyorlardı; ama genelde sanatçıyı sinirlendirmemek ve rahatsız etmemek için çok yavaş gidiyorlardı; trende bir kampartıman tümüyle tutuluyor ve akrabatın filede yatıp, kendisini biraz olsun trapezin üstünde sanabilmesi için uygun bir ortam yaratılıyordu; trapez, gösterilerin yapılacağı yerde, akrabatın gelişinden çok önce kuruluyor ve akrabatın bir an önce yüksekliklerine kavuşabilmesi için bütün kapılar ardına kadar açılıyor, bütün koridorlar boşaltılıyordu. Rorschash şöyle yazmıştı bu konuyla ilgili olarak: "Ayağını ip merdivene koyduğunu. yıldırım gibi tırmanıp yukarıya tünediğini gördüğümde, hayatının en mutlu anlarından birini yaşardım."

Ve bir gün trapezci maalesef aşağı inmeyi kabul etmedi. Livorno'da Büyük Tiyatro'daki gösterisi bitmişti ve aynı akşam arabayla Tarbes'a hareket etmesi gerekiyordu. Akrobat, Rorschash'm ve müzikhal müdürünün yalvarmalarına, ekibin öteki çalışanlarının, müzisyenlerin, işçilerin, teknisyenierin ve çıkmakta olan ama bu şamatayı duyup geri dönen seyircilerin sürekli yinelenen ricalarına rağmen, aşağı inmesini sağlayan ipi

gururlu bir tavırla kesti ve gitgide artan bir ritmle kesintisiz bir büyuk çemberler gösterisi sundu. Bu son gösteri iki saat sürdü ve salonda elli üç bayılına hadisesine yol açtı. Işe polis müdahele e tmek zorunda kaldı.

Rorschash'ın uyarılarına ragmen polisler büyük bir itfaiye merdiveni getirdiler ve yukarı tırmanmaya başladılar. Merdivenin yarısına kadar bile ulaşamadılar: Trapezci ellerini açtı, bir çıglık atarak ve mükemmel bir parabol çizerek yere çakıldı.

Aylardan beri yöneticiler arasında paylaşılamayan akrobata tazminat ödenince Rorschash'a da biraz para düştü; Rorschash bu parayı ithalat-ihracat işlerinde kullanmaya karar verdi.. Hissesine düşen paranın tümüyle dikiş makineleri satın aldı ve bunları, karşılıgında baharat ve koku almak umuduyla Aden'e kadar götürdü. Yolda tanıştıgı bir tüccar kendisini vazgeçirdi bu işten; yanında helezoni imbiklerden supap açıp kapama aletlerine, boncuklu elek, tava ve tencereye kadar, çeşitli bakır eşya ve ale tler taşıyan bu tüccar, yaptıgı açıklamada baharat pazarının ve genel olarak Avrupa ve Orta Dogu arasındaki alışverişin. tekellerini korumak için en zayıf rakiplerini bile fiziksel olarak ortadan kaldırmakta duraksamayan Ingiliz-Arap tröstlerinin sıkı denetiminde oldugunu belirtti. Buna karşılık Arabistan ve Kara Afrika arasındaki ticaret o kadar sıkı bir denetim altında degildi ve verimli işler yapma imkanları saglıyordu, özellikle de küçük denizkabukları alanında: bilindigi gibi bu kabuklar birçok Afrikalı ve yerli halklar arasında degiş tokuş aracı olarak kullanılmaktadır. Ama bilinmeyen ve gerçekten büyük kazanç saglayan bir alan vardı: degerieri kabildere göre degişen çeşitli denizkabukları. Sözgelimi Kızıldeniz kabukları (Cyproea wrdus) Komor adalarında çok degerlidir ve bunlar orada kolaylıkla yerli denizkabuklarıyla (Cyproea caplll serpentis) karlı biçimde degiştirilebilmektedir (bir turdus karşılıgında on beş caput serpentis) Buraya yakın bir yer olan Darüsselam'da caput serpentis'in kuru sürekli yükselmektedir ve üç Cyproea maneta karşılıgı bir caput serpemis üzerinden işlem yapıldıgı sık sık görülmektedir. Bu üçüncü tür kabuga genel olarak para-kabuk adı verilmektedir ve her yerde geçerlidir; ama Batı Afrika'da, özellikle Kamerun ve Gabon'da o kadar degerlidir ki bazı halklar altın fiyatına satın almaktadır onu. Bütün masraflar çıktıktan sonra bire on kazanmak mümkün olabilirdi bu işten. lşin en küçük bir riski yoktu

ama vakit harcamak gerekiyordu. Kendisini başarılı bir seyyah olarak görmeyen Rorschash'a pek çekici gelmedi bu iş ama adamın verdiği garantilerden etkilendi ve Aden'e vardıklarında yaptığı ortaklık teklifini hiç duruksamadan kabul etti.

Işlemler tüccarın öngördüğü biçimde gerçekleşti. Aden'de bakır eşyalarını ve dikiş makinelerini, kırk kasa Cyproae turdus'la değiştirdiler. Koroor'dan sekiz yüz kasa caput serpentis'le ayrıldılar. Tek sorunları kasa denilen şey için ağaç bulmaktı. Darüsselam'da yüz elli develik bir kervan kiraladılar; bin dokuz yüz kırk kasa para-kabuklarıyla dört yüz yetmiş beş günde Tanganika'yı geçip büyük Kongo ırınağına vardılar ve ırmağın aşağı yukarı ağzına kadar indiler: yükler iki yüz yirmi bir gün suda, yüz otuz yedi gün demiryolunda, yirmi dört gün insan sırtında taşınmıştı; seksen üç gün bekleme, dinlenme, zorunlu hareketsizlik, konuşmalar, mevzuat tartışmaları, çeşitli olaylar ve sıkıntılarla geçmişti Bütün olarak bakıldığında. bütün bu e tkinlikierin yabana a tılmayacak bır başarı olduğu söylenebilirdi.

Aden'e gelişlerinin üzerinden iki buçuk yılı aşkın bir süre geçmişti. Bilmedikleri T ann aşkına, nereden bilebilirierdi ki bunu 'şuydu: Arabistan'a vardıkları anda, Schlendrian adındaki bir başka Fransız, Kamerun'u Zanzibar para-kabukianna boğduktan sonra, oradan ayrılıyordu ve tüm Batı ve Orta Afrika'da para-kabukların değerini kesin biçimde düşürüyordu. Rorschash'ın ve ortağının kabukları değerlerini yitirmekle kalmamış, tehlikeli de olmuşlardı aynı zamanda; Fransız sömürge yöneticileri haklı olarak, yedi yüz milyon kabuğun -tüm Fransız Batı Afrikası'ndaki toplam kabuk değişim hacminin yüzde otuzugörülmemiş bir ekonomik bunalıma neden olacağını düşündüler (bu konuyla ilgili tek bir söylenti sömürge yiyecek maddeleri fiyatlarında karışıklıklar yara ttı: bazı ekonomistler bu karışıklığın Wall Street çöküşünün temel nedenlerinden biri olduğu konusunda ağız birliği ettiler): Kabuklara el kondu; Rorschash ve arkadaşı kibarca ama kararlı bir tavırla Fransa'ya giden ilk gemiye binmeye davet edildiler.

Rorschash, Schlendrian'dan öc almak için elinden gelen her şeyi yapacaktı ama izini bulmayı başaramadı. Öğrenebildiği tek şey 1870 Savaşı'na gerçekten General Schlendrian adında birinin katılmış olduğuydu. Ama öleli çok olmuştu ve anlaşıldığı kadarıyla soyundan kimse de yoktu.

Rorschash'm daha sonraki yıllarını nasıl geçirdiği tam olarak bilinmiyor. Anılannda kendisi pek bir şey söylememiş bu konuda. Otuzlu yılların başında büyük ölçüde Afrika macerasından esinlenerek bir roman yazdı.

Roman 1 932'de Tonneau Yayınlan'ndan Afrika Altım adıyla çıktı. Kitapla ilgilenen tek eleştirmen yapıtı hemen hemen, aynı anda çıkan Gecenin Sonuna Yolculuk'a benzetti.

Roman pek ilgi çekmedi ama Rorschash'ın edebiyat çevrelerine girmesini sağladı. Birkaç ay sonra bir dergi çıkardı ve derginin adını çok tuhaf biçimde Önyargılar koydu; bundan amacı hiç kuşkusuz dergisinin böyle bir eğilimi olmadığını aniatmaktı Dergi savaşa kadar yılda dört sayı olmak üzere çıktı. Bazılan daha sonra ünlerren birçok yazarın yazılarını yayımladı. Rorschash konuya pek açıklık getirmiyor ama bunun, masrafları yazarlar tarafından karşılarran bir dergi olduğunu düşünmek daha gerçekçi bir yaklaşım. Her halükarda, savaş öncesi dönemin girişimleri içinde, bü tünüyle başarısızlığa uğradığını söylemediği tek iş bu.

Bazıları onun savaş sırasında Özgür Fransız Kuvve tleri içinde etkinlik gösterdiğini ve birçok diplomatik görev üsttendiğini söylüyorlar. Bazılanysa, tersine Mihver güçleriyle işbirliği içine girdiğini ve savaştan sonra da Ispanya'ya sığınmak zorunda kaldığını iddia ediyorlar. Kesin olan, altmışlı yılların başında zengin, mutlu ve hatta evli olarak Fransa'ya dönmüş olduğudur. Kendisinin de keyifle hatırlattığı gibi, televizyonla çalışmaya, yapımcı olmak için henüz çok yeni Radyo Evi'nin sayısız boş bürolarından birine kurulmanın yeterli oldugu bu dönemde başlamıştı. Olivier Gratiolet'nin, binada, kendisinin oturduğu küçük konut dışında mülkiyetinde bulundurduğu son iki daireyi de bu dönemde satın aldı. Bunları birleştirerek, La Maison Française, Maison et jardin, Forum, Art et Architecture diwjourd'hui ve daha birçok dergi muhabirinin gelip defalarca fotoğraflarını çektiği gösterişli bir dubleks haline getirdi.

Valene onu ilk kez görüşünü hala hatırlıyor. Asansörün bir sürpriz yapmamak için her zamanki gibi arızalı olduğu günlerden biriydi. Evden çıkıp Winckler'i görmeye gitmişti ve merdivenleri inerken yeni taşınan adamın dairesinin önüne gelmişti. Kapı ardına kadar açıktı. Geniş holde işçilerin biri gidip biri geliyordu ve Rorschash kafasını kaşıyarak dekaratörünün öğütlerini dinliyordu. O dönemde dallı, çiçekli yapraklı gömlekleri, fular olarak kullandığı mendilleri ve halkah bilezikleriyle Amerikan stili etkisindeydi. Daha sonra, Paris salonlanndan çok Çöl

Bedevileri'ne uygun yorgun yaşlı aslan, durmadan gezen münzevi ihtiyar tipini benimsedi: Bez ayakkabılar, deri ceketler, gri keten gömlekler giydi.

Bugün yaşlı bir hasta, sürekli olarak kliniklerde geçirilecek günlere ya da uzun nekahet dönemlerine mahküm. Eskisi gibi dillere destan mizantropluğu sürüyor ama gitgide daha az uygulanabilir oluyor.

KAYNAKÇA

RORSCHASH, R., Memoires d'un lutteur. Paris, Gallimard, 1974.

RORSCHASH, R., L 'or africain (Afrika Altını), roman. Paris, Tonneau, 1932.

Gen. A. COSTELLO, L 'offensive Schlf'ndrian aurait-elle pu sauver Sedan l Hist. Armees, sayı 7, 1 907.

LANDES, D, The Cauri System and African Banking Harvard].

Econom. 48, 1965.

ZGHAL, A., Les Systemes d'echanges inter-africains. Mythes et realites. Zeitschrift für Ethnol. 194, 1971.

ON DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Dintevılle, 1

Doktor Dinteville'in muayenehanesi: Hastaları muayene etmek için yatırdığı bir yatak, bir metal masa: Masada yalnızca bir telefon, ayarlanabilir bir lamba, reçetelerini yazdığı antetli kağıtlar, mermer bir hokka içinde mat, gri bir mürekkep kalemi var; üst tarafında büyük bir Yasarely röprodüksiyonu bulunan sarı deri kaplı küçük bir kanepe, pencerenin her iki yanında rafyadan yapılmış iki saksı kabı içinde geniş yapraklı arsız bitkiler; üst kısmında bazı aletler (bir stetoskop, metal bir pamuk kabı, içinde doksan derecelik alkol olan küçük bir şişe) bulunan raOı bir dolap; sağ taraftaki duvar tümüyle parlak metal panolarla kaplanmış: Bunların arkasında çeşitli tıbbi aygıtlar ve hekimin, aletlerini, dosyalarını ve farmasötik ürünlerini bulundurduğu bir gömme dolap var.

Doktor Dinleville masasında ve müthiş bir kayıtsızlık içinde reçete yazmakla meşgul. Kırk yaşlanndaki bu adam yumurta kafalı ve neredeyse bütünüyle kel. Yaşlı bir kadın olan hastası uzanmış oldugu yataktan kalkmaya hazırlanıyor; korsajını kapatan ve içine bir balık motifi yerleştirilmiş bakiava biçimindeki metal broşunu düzeltiyor.

Odadaki üçüncü kişi kanepede oturuyor; orta yaşta bir adam, deri bir ceket giymiş, uçları saçaklı. kareli bir atkısı var.

Dinteville'ler bir konak yöneticisi soyundan geliyor. Ataları Cancini'nin öldürülmesi sırasında Luynes ve Vitry'ye yardımlarından

dolayı Xlll. Louis tarafından soylu yapılmış. Cadignan huysuz ve geçimsiz, acımasız bir savaşçı olduğu sanılan bu adamdan şaşırtıcı bir portre bırakmış bize

Onun soyundan gelen sonraki kuşaklardan daha aklı başında insanlar yetişmiş ve bunlar arasından on beş kadar piskopos, kardinal ve daha başka önemli şahsiye tler çıkmış. Bunların bazılanın anmadan geçmemek gerekir:

Gilbert de Dinteville (1 7741 796) : Ateşli Cumhuriyetçi, on yedi yaşında gönüllü olarak askere gitti; üç yıl sonra albay oldu. Taburuyla Montenotte saldırısına katıldı. Kahramanca çarpışması hayatına mal oldu ama savaşın mutlu bir biçimde sonuçlanmasını sağladı.

Emmanuel de Dinteville (1810-1 849): Liszt ve Chopin'in dostu, özellikle Topaç adıyla bilinen ve insanı sersem eden bir valsiyle ünlenmiştir.

François de Dinleville (1 814-1867): On yedi yaşında Ecolr Polytechnique'i birineilikle bitirdi. Mühendislik ve sanayi alanında araştırmalar yapması için kendisine sunulan çok parlak tekliflere ilgi duymadı. 1 840'da kömürden elmas üretilmesinin sırrını bulduğunu sandı. "Kristallerin duplikasyonu" adını verdiği bir teoriye dayanarak, karbonla dayurulmuş bir solüsyonu soğutma yoluyla krıstalleştirmeyi başardı. Örnekler sunduğu Bilimler Akademisi, deneylerinin ilginç olduğunu ama kesin ve inandırıcı sonuçlar getirmediğini, elde ettiği elmaslann donuk, kırılgan, tırnakla bile kolayca çizilebilir ve hatta ezilebilir olduğunu bildirdi. Teorilerinin ve deneylerinin çürütülmesi Dinteville'in cesaretini

kırmadı. Yöntemini tescil ettirdi ve 1840'tan ölümüne kadar bu konuyla ilgili otuz dört özgün inceleme yazısı ve teknik rapor yazdı. Ernest Renan yazılarından birinde (Seçmeler, 47, passim) kendisiyle ilgili olarak şunları söylüyor: "Dinteville gerçekten elmas üretmiş olsaydı. bununla hiç kuşkusuz insanlığın işlerine kanşugı iddiasmda olanın gitgide daha fazla göz önünde bulundurması gereken o kaba maddecifiği belli ölçüde tatmin etmiş olacakll ama ideal llltkunu insanlara. aradan bu kadar uzun bir süre geçllkten sonra bile dayandığımız bu eşsiz maneviyat ögesini vermemiş olacakn "

Lamelle de Dinleville (1 8421 861) tkinci Imparatorluğun talihsiz kurbanlarından ve en iğrenç ve ilginç olaylarından birinin gerçek sorumlusu. Birkaç hafta sonra evleneceği Crecy-Couve Dükünün verdiği bir resepsiyonda, genç kadın gelecekteki yeni ailesinin şerefine kadeh kaldırarak, bir şampanya kadehini bir dikişte boşalttı ve havaya fırlattı. Kader o anda, onun ünlü Baucis de Murano atölyesinden gelme devasa bir avizenin tam altında bulunmasını istemişti. Avize koptu ve sekiz kişinin ölümüne yol açtı; ölenler arasında Lamelle, yaşlı Crecy-Couve Mareşali ve Rusya seferi sırasında alıında üç at ölen Dükün babası da vardı. Bir suikast girişimi varsayımını akla getirmek uygun düşmezdi. Resepsiyonda bulunan Lamelle'in amcası François de D inteville, ortaya attığı varsayımla şu görüşü dile getirdi: "Kristal kadehin ve avizenin karşıt titreşimli fazlarının meydana getirdiği sarkıl genişleme." Ama bu açıklamayı kimse ciddiye almak istemedi.

ON BEŞINCI BÖLÜM

Smautf (Hizmetçi Odaları, 5)

Çatı katında, Hutıing'in atölyrsiyle jane Sutton'un odası arasında. Bartlebooth'un yaşlı başuşağı Mortimer Smautfun odası.

Oda boş. Beyaz tüylü bir kedi, gözleri yan kapalı, ön ayaklarım bitiştirmiş, sfenks gibi, portakal renkli yatak örtüsünün üzerinde uyuklamakta. Yatağın yanındaki küçük başucu masasında. üzerinde "Guiness" yazısı okunan üçgen biçimli kesme camdan bir kül tablası ve Azineourt 'da Yedi Cinayet adlı bir polisiye roman var.

Smautf elli yılı aşkın bir süredir Bartlebooth'un hizmetindedir Kendisine başuşak unvanı vermiş olmasına rağmen daha çok oda hizmetçisi ya da sekreterlik görevlerini üstlenmişti; ya da daha doğrusu her iki işi birden yürütüyordu: Aslında özellikir yol arkadaşı, kahyası hatta Sanço Panza'sı, en azından Passeportout'su (çünkü Bartlebooth'da bir Phileas Fogg'luk olduğu bir gerçekti), yerine göre hamalı, hizmet eri, berberi, şoförü, rehberi, veznedan, seyahat acentesi ve şemsiye taşıyıcısıydı.

Bartlrbooth'un ve dolayısıyla Smautfun yolculuklan bin dokuz yüz otuz beşten, bin dokuz yüz rili dörde kadar yirmi yıl sürdü: bütün dünyayı kapsayan bu yolculuk kimi zaman kaprislerle dolu olarak geçti. Smautf bin dokuz yüz otuzdan itibaren hazırlık

lara başlamıştı: Vizeler için gerekli evrakların toplanması, gidilen ülkelerdeki farklı formalitelerle ilgili bilgi edinmek, uygun görülen çeşitli yerlerde açılacak banka hesaplarına yüklüce paralar yatırmak, kılavuz kitapçıkları, kartlar, tarifeler toplamak, otellerde yer ayırtmak ve vapur biletleri almak. Bartlebooth beş yüz değişik limancia beş yüz deniz manzarası yapmak istiyordu. Limanları az ya da çok rastlantısal olarak saptadı; atlasları, coğrafya kitaplarını, seyahat kitaplarını, turistik harita ve broşürleri inceliyor ve hoşuna giden yerleri işaretliyordu; daha sonra Smautf bu yerlere gidiş olanaklarını ve buralardaki konaklama imkanlarını araştırıyordu.

Bin dokuz yüz otuz beş yılı Ocak ayının ilk yarısı içinde ziyaret edilen ilk liman Gascogne Körfezincieki Gijon oldu ; burası zavallı Beaumont'un ısrarla kuşkulu bir İspanyol Arap kentinin kalıntılarını aradığı bölgenin yakınlarında bir yerdi. Son liman ise bin dokuz yüz elli dört yılı Aralık ayının ikinci yarısında ziyaret edilen Yeni Zelanda'da, Escaut Irmağı ağzındaki Brouwershaven oldu Bu arada Irianda'da Camus Körfezinde, Costelloe yakınlarındaki küçük Muckanaghederdauhaulia limanı ve Carolina Adalarındaki daha küçük U limanı da ziyaret edildi; Baltık ve Letonya limanları, Çin limanlan, Madagaskar, Şili limanları, Teksas limanları ziyaret edildi; iki balıkçı gemisi ve üç ağıyla küçük limanlar, kilometrelerce uzunluğundaki dalgakıranlarıyla çok büyük limanlar, doklar, rıhtımlar, yük taşıma iskeleleri, vinçler; sise boğulmuş limanlar, kavurucu limanlar, buzlar içinde kalmış limanlar: terk edilmiş limanlar, kumla

örtülmüş limanlar, yapay kumsalları, yetiştikleri yerlerden sökülüp getirilen palmiyeleri, şatafatlı, görkemli otelleri ve kumarhaneleriyle yat limanları; binlerce liberty ships üreten devasa tersaneler; bombalaıla tahrip edilmiş limanlar; küçük çıplak kızların yelkenli kayıkların yanında ıslandıkları sakin limanlar; oyma kayıklı limanlar. gondollu limanlar; askeri limanlar, küçük koylar, gemi tamir havuzları, doğal ve yapay sığınaklar, iç limanlar, küçük kanallar, dalgakıranlar; varil, halat ve sünger yığınları: kırmızı ağaç yığınları, gübre, fosfat, mineral dağları; içinde yengeç ve ıstakaziarın kaynaştığı sepetler; benekli kırlangıç balığı, çivisiz kalkan balığı, tatlı su kefali, mercan, mezgit, uskumru, kedi balığı, orkinos, mürekkep balığı, taşemen tezgahları; sabun ya da klor kokan limanlar; fırtınalada tahrip olmuş limanlar; sıcakla kavrulan ıssız limanlar; geceleyin binlerce hamlaçla onarılan

- delik deşik olmuş zırhlılar; havuzlu gemilerle çev
- Appenzzell yaklaşık beş yıl inatla izledi onları.
- Karşıdaki duvarda, yeşil bitkili masanın üst taraf
- Kendi resmini yapmakta olan kendi resmini yapacakt
- bir masanın yanındaki formika bir taburede oturuyo
- Komutanlığa giden arabacısız arabanın atları. Bakı
- Otuz yıl sonra. Corinne aşçıydı orada ama ayda gen
- Gratiolet'lerin mobilyalarından, Olivier'nin kendi

delik deşik olmuş zırhlılar; havuzlu gemilerle çevrilmiş, çan ve siren sesleri arasında neşe ve keyif içinde su atan yolcu gemileri.

Bartlebooth yolculuk dahil, her limana iki hafta ayırıyordu ve bu da gittiği yerde genellikle beş altı gün kalmasına olanak veriyordu. Ilk iki gün deniz kıyısında geziniyor, gemileri seyrediyor, bildiği beş dilden -!ngilizce, Fransızca, tspanyolca, Arapça ve Portekizcebirini konuşabildikleri kadarıyla balıkçılada gevezelik ediyor ve bazen de onlarla birlikte denize açılıyordu. Üçüncü gün yerini seçiyor ve hemen yuıtığı birkaç müsvedde yapıyordu. Bulunduğu yerden ayrılmadan bir gün önce, güneşin doğuşu ya da batışı, fırtına tehlikesi, şiddetli rüzgar, ince yağmur. denizin yükselmesi ya da inmesi, kuşların geçmesi, sandalIann denize açılması. bir geminin gelişi, çamaşır yıkayan kadınlar, vb. özel bir olay aramadığı ya da beklemed iği takdirde genellikle sabaha karşı denız manzarasını tamamlıyordu. Resmi en kısa zamanda bitirir ve kesinlikle yeniden başlamazdı. Suluboya kurur kurumaz, blokundan Whatman kağıdım koparıp, Smautfa verirdi (Smautf boş zamanlarında istediğini yapmakta serbestti: çarşı pazarı dolaşmak. tapınakları ziyaret etmek, kerhanelere, barlara, meyhanelere gitmek. Ama Bartlebooth resim yaptığı sırada orada hazır bulunmak. arkasında durup ressam ve pek kınlgan sehpasını yağmurdan. güneşten ve rüzgardan koruyan büyük şemsiyeyi tutmak zorundaydı.) Smautf deniz manzarasını ipek kağıda sarar, yarı sert bir zarfa koyar ve tümünü yeniden bir ambalaj kağıdıyla sarıp iple bağladıktan sonra, paketi mühürler. Aynı akşam ya da bulundukları yerde postane yoksa en geç ertesi gün paket aşağıdaki adrese gönderilmiş olur:

Smautf yeri özel bir deftere özenle işaretleyip kaydediyordu. Ertesi sabah. Bartlebooth, bulunduklan yerde ya da çevrelerinde varsa eğer, Ingiltere konsolosunu veya başka bir yerel makamı ziyaret ediyordu. Daha ertesi gün de yola çıkıyorlardı. Etaplann uzaması, zamanın bu biçimde tasarruf edilmesinde küçük değişiklikler yapılmasını zorunlu kılıyordu bazen, ama genelde titizlikle uyuluyordu programa.

Ille de en yakın limana doğru gitmeleri söz konusu değildi. Ulaşım olanaklanna göre kimi zaman çıktıklan yere geri dönebiliyor ya da çok dolambaçlı yollara girmek zorunda kalabiliyorlardı. Sözgelimi trenle Bombay'dan Bandar'a gittiler, Bengal Körfezi'ni Andaman Adalan'na kadar

geçtiler. geri döndükleri Madras üzerinden Seylan'a gittiler ve tekrar Malacca, Borneo ve Selebes'e doğru hareket ettiler. Buradan direk Palawan Adası ndaki Puerto Princesa'ya gidecekleri yerde önce Mindanao'ya, sonra Luçon'a gittiler ve Tayvan'a kadar çıktıktan sonra tekrar Palawan'a doğru indiler.

Gene de bütün kıtalan bir bir keşfettikleri söylenebilir. 1935-37 arasında Avrupa'nın büyük bölümünü dolaştıktan sonra Afrika'ya geçtiler ve 19381942 arasında saat istikametinde bu kıtayı bir baştan bir başa dolaştılar; buradan Güney Amerika'ya (1943-1 944), Orta Amerika'ya (1 945), Kuzey Amerika'ya (194648) ve son olarak da Asya'ya (1 949-5 1) geçtiler 19 52'de Okyanusya'yı, l953'de Hint Okyanus'unu ve Kızıldeniz'i baştan başa katettiler. Son yılda Türkiye'yi ve Karadeniz''i geçtiler, SSCB'ye girdiler, kutup dairesinin ötesinde, Yenisey ağzındaki Dudinka'ya kadar çıktılar. Kara ve Barents deniz'lerini bir balina gemisiyle geçtikten sonra Kuzey Burnu ndan lskandinav fiyordlan boyunca inerek uzun gezilerini Brouwershaven''de tamamladılar

Tarihsel ve siyasal koşullar -ikinci dünya savaşı ve bu savaştan önceki ve sonraki (1 935-19 54) bütün yerel çatışmalar: Etyopya, Ispanya, Hindistan. Kore, Filistin, Madagaskar, Guatemala, Kuzey Afrika, Kıbrıs, lndonezya, Çin Hindi. vb.yolculuklarına pek bir etki yapmadı; yalnızca Canton vizesi için HongKong'da birkaç gün beklemek zorunda kaldılar ve Port Said'de bulunduklan sırada o tellerinde bir bomba patladı. hepsi bu kadar Pek fazla eşyalan yoktu ve yükleri pek şikayet konusu olmuyordu.

Bartlebooth yolculuktan hemen hemen elleri boş döndü; yolculuğa beş yüz suluboya resim yapmak için çıkmıştı ve bunları tamamladıkça Winckler'e göndermişti. Smautf üç koleksiyon oluşturdu -Madam Claveau'nun oğlu için pul koleksiyonu, Winckler için otel e tiketleri ve Valene için kartpostallarve şimdi odasında bulunan üç eşya getirdi.

Ilki yumuşak mercan olan (gummiferous pterocarpous diye belirtmeye çok önem veriyor) ve üzerinde bakırdan parçalar bulunan şahane bir denizci sandığı. Bunu Newfoundland'da, St. john's'da bir deniz levazımatçısında bulmuş ve Fransa'ya götürınesi için bir balıkçıya emanet etmişti.

Ikincisi ilginç bir yontu, bazalttan üç başlı, yaklaşık kırk santimetre boyunda bir Ana Tanrıça heykeli. Smautf onu Seyşeller'de, gene üç başlı ama tamamıyla farklı bir anlayışla yapılmış başka bir heykelle değişmişti: Bu, üzerine üç küçük ağaç heykelin tek bir vidayla tutturulduğu bir haç tı: Siyahi bir çocuk, uzun boylu bir ihtiyar ve doğal büyüklükte ve eskiden beyaz renkli olan bir güvercin. Bu heykeli Agadir pazarlarından birinde bulmuştu ve bunu ona satan adam heykelin Teslis'in hareketli figürleri olduğunu ve her yıl üçünden birinin "öne çıktığını" söyledi. O sırada Oğul öndeydi, Kutsal Ruh (belli belirsiz seçilebiliyordu) haçın üstündeydi. Can sıkıcı, rahatsız edici bir eşyaydı bu ama Smautfun o kendine özgü kafasını büyüleyebilecek bir eşyaydı. Hemen hiç pazarlık etmeden satın aldı onu ve l9 39'dan l9 53'e kadar yanında taşıdı. Seyşeller'e varışının ertesi günü bir bara girdi: Orada gördüğü ilk şey Ana Tanrıça heykeli oldu; heykel tezgahın üstünde, süslü bir kokteyl ve buz kabıyla, içinde küçük bayraklar ve minyatür asa biçiminde şampanya karıştırıcılan bulunan bir bardağın arasında duruyordu. Müthiş şaşırdı bu işe, hemen o tele gitti ve elinde haçla geri döndü, Malezyalı barmenle Ingilizce ve Çinceden oluşan bir jargonla uzun bir konuşmaya daldı: konuşmanın konusunu üç başlı iki heykele on dört yıl içinde iki kez rastlamanın hemen hemen olanaksızlığı oluşturdu ve konuşmanın sonunda Smautf ve barmen sanat yapıtlarını değiştirerek somutladıkları sağlam ve sürekli bir dostluk için ant içtiler.

Üçüncü eşya büyük bir gravür, bir tür Epinal resmi. Smautf onu gezilerinin son yılında Hergen'de buldu. Gravürde yaşlı bir köy öğretmeninden ödül olarak bir kitap alan küçük bir çocuk görülüyor. Çocuk yedi sekiz yaşlarındadır, yünlü kumaştan gök mavisi bir ceket giymiştir. kısa pantolonludur, ayağında parlak iskarpinler, alnında defne yapraklarından bir taç vardır; geniş yapraklı bitkilerle süslenmiş parke bir sekinin üç hasarnağını çıkmaktadır. Ihtiyar cübbe giymiştir, kırlaşmış uzun bir sakalı ve çelik rengi çerçeveli gözlüğü vardır. Sağ elinde bir şimşir cetvel, sol elinde de kırmızı ciltli büyük folio bir kitap tutmaktadır; cildin üzerinde Erindringer !ra en Reise i Skotland yazısı okunmaktadır (Smautf kitabın Danimarkah papaz Plenge'nin ı859 yazında lskoçya'ya yaptığı geziyle ilgili bir aniatı olduğunu öğrenmiştir). Öğretmenin yanında yeşil örtülü bir masa bulunmaktadır; masanın üzerinde başka ciltler, bir dünya haritası ve Iraiyan boyutlarında açık bir nota kitabı vardır Gravürün, ağaç çerçevesine

yerleştirilmiş bir bakır plakaya kazılı adı, görünüşte, yansıttığı sahneyle hiç ilgili değil: Laboıynthus.

Smautf ödüllendirilen bu öğrencinin yerinde olmayı çok isterdi. Okumadığı için üzülüyordu bu üzüntüsü yıllar içinde hastalıklı bir dört işlem tutkusuna dönüşmüştü Yolculuklarının hemen başında Londra'daki müzikholde harika bir hesap makinesi görmüştü ve dünya turu sırasındaki yirmi yıl içinde lnverness'deki bir kitapçıda bulduğu rengi solmuş bir eğlendirici matematik ve aritmetik alışurmaları kitabını tekrar tekrar okuyarak akıldan hesap yapmaya alıştırdı kendisini: öyle ki dönüşünde dokuz rakamlı sayıların kare köklerini ya da küpköklerini oldukça hızlı bir biçimde alabiliyordu. Bu işlemler kolay gelmeye başladığında faktoriyel çılgınlığına kaptırdı kendisini: ...

Smautf bugün 76! 'de Ama yeterli büyüklükte bir kağıt bulamıyor, kağıt bulsa bile, bunu yayabileceği genişlikte bir masa olmayacak. Gitgide kendine güvenini yitiriyor ve bunun sonucunda da durmadan hesaplarına dalıyor. Birkaç yıl önce Morellet onun cesaretini kırmak istedi; kendisine 9 (99) rakamının yani dokuz üssü dokuzun dokuzuncu kuvvetinin, yalnızca üç rakam kullanılarak yazılabilecek en büyük sayı olduğunu öğretti; toplam üç yüz altmış dokuz milyon rakam saniye başına bir rakam düşecek biçimde yazıldığında, bu iş için tam on bir yıl gerekiyordu ve santimetreye iki rakam düştüğü varsayılırsa söz konusu sayı bin sekizyüz kırk beş kilometre uzunluğunda olacaktı ' Ama Smautf bulduğu zarfların arka kısımlarını. not defterlerinin kenarlarını, kasap paket kağıtlarını rakam sütunlarıyla doldurmaya devam etti.

Smautf şimdi seksenine merdiven dayadı. Bartlebooth uzun zamandan beri emeklilik teklif ediyor kendisine ama her seferinde de reddediyar teklifleri. Doğrusunu söylemek gerekirse yapacak pek fazla işi yok artık. Sabahlan Bartlebooth'un giysilerini hazırlıyor ve giyinmesine yardımcı oluyor. Beş yıl öncesine kadar Bartlebooth'un büyük babasının büyük babasından kalma bir kısa kılıçla sakalım kesiyordu ama gözleri çok zayıfladı ve elleri biraz titremeye başlayınca yerini Prony Sokağı'ndaki berber Monsieur Pois'nın her sabah yolladığı çocuk aldı.

Bartlebooth artık evinden hiç çıkmıyor, gündüzleri bürosunu hemen hemen hiç terk etmiyor. Smautf öbür hizmetçile rle birlikte yan odada duruyor;

onların da Smautfdan daha fazla işleri yok, bütün vakitlerini kağıt oynamakla ve geçmişi yadetmekle geçiriyorlar.

Smautf her gün uzun süre odasında kalıyor. Çarpma işlemlerinde biraz daha ilerlemek istiyor; dinlenmek için de bilmece çözüyor, Madam Orlowska'dan ödünç vermediği polisiyeleri okuyor ya da saatlerce, tırnaklanyla dizlerini ovarak ınırıldanan kediyi okşuyor.

Beyaz kedi Smautfa ait değil, bütün katın kedisi o. Kimi zaman Jane Sut ton'un yanında, kimi zaman Madam Orlowska'da kalıyor, bazen Isabe lle Gratiole t'ye, bazen de Bayan Crespi'ye iniyor. Üç dört ay önce çatı katından geldi. Boynuncia büyük bir yara vardı, Madam Orlowska onu aldı ve tedavi etti. Gözlerinin başka başka renklerde olduğu fark edildi. Bir süre sonra da tamamen sağır olduğu anlaşıldı.

On AltIncI Bölüm

Ceha Crespi (Hizmetçi Odaları, 6)

Yaşlı Bayan Crespi. yedinci katta, Gratiolet'nin dairesiyle Hutting'in hizmetçi odasının arasındaki odasındadır.

Yatağında yatıyor, üstünde gri, yünlü bir örtü var. Düş görüyor: Nefretle bakan gözleriyle bir ölü gömücü dikilmiş karşısına, ayakta, eşikte duruyor; sağ elini hafifçe kaldırmış, siyah şeritli bir kartvizit gösteriyor. Sol elinde yuvarlak bir yastık var; yastığın üzerindeki iki madalyadan bir tanesi Stalingrad Kahramanları Nişanı.

Arkasında, kapının ötesinde bir Alp dağları manzarası uzanıyor: Ormanlarla çevrili buz tutmuş ve karla kaplı bir göl; en uzak kıyısının arkasında, dağlar eğilerek birbirlerine kavuşuyorlar sanki ve karla kaplı dorukların ötesinde göğün maviliğinde arka arkaya diziliyorlar. Ön planda üç kişi mezarlığa giden bir patikayı tırmanıyor; mezarlığın ortasında, üstünde somaki mermerden küçük bir süs havuzu bulunan ve defnelerle okibalar arasından yükselen bir sütun bulunuyor.

On YedIncI Bölüm

Merdivenler, 2

Merdivenlerden, bir zamanlar orada yaşamış olanların gizli gölgeleri geçiyor.

Margnerite'i, Paul Hebert'i, Laetizia'yı ve Emilio'yu ve saracı ve Mareel Appenzzell'i (Appenzel kantonu ve peyniri gibi tek "z" ile değil iki "z" ile) anımsıyordu; Gregoire Simpson'u ve esradı Amerikalıyı ve pek sevimli olmayan Madam Arana'yı anımsıyordu; sarı ayakkabılı, yakası karanfilli, malakit topuzcuklu hastonu olan ve on yıl boyunca her gün Doktor Dinteville'e akıl danışmaya gelen beyi anımsıyordu; On Yedinci Yıl.z_vıl lspanyol Kilisesi Sözlüğü adlı bir yapıt hazırlayan ve 46 editör tarafından refüze edilen tarih profesörü Mösyö Jeröme'u anımsıyordu; bugün Jane Sutton'un o turduğu ve geceleri çalıştığı vejetaryenlerin gittiği bir restorandan, sebze çorbası pişen tencereye büyük bir e tsuyu şişesini boşaltırken yakalanarak atılan öğrenci genci anımsıyordu; Lepic Sokağı'nda dükkanı olan ve polisiyeler arasında, Victor Hugo'nun, Belçikalı yayıncısı Henri Samuel'e Les Chatiments (Cezalar) adlı yapıtıyla ilgili olarak yazdığı üç mektup bulan sahaf Troyan'ı anımsıyordu; iki numara yukarda oturan ve bir 1 941 sabahı, Sivil Savunma nın ne idüğü belirsiz bir kararı gereğince giriş kısmına ve hiçbir zaman hiçbir işe yaramamış kum dolu çöp tenekelerinin bulunduğu küçük avluya taşınmak zorunda bırakılan gri gömlekli, bereli, alık ve mızmız sığınak bekçisi Berloux'yu anımsıyordu; Başkan Danglars'ın istinaf mahkemesindeki meslektaşlarına görkemli resepsiyonlar verdiği dönemi anımsıyordu; böyle günlerde gösterişli üniformaları içinde iki cumhuriyet muhafızı, binanın kapısında nöbet tutarlardı, hoL büyük aspidistra ve filodendron saksılarıyla süslenirdi ve asansörün sol tarafına bir vestiyer, kapıcının vizon, samur, breitschwanz, astragan kürklerle ve sarnur yakalı redingotlarla süslediği askılada donanmış küçük tekerlerler üstüne monte edilmiş bir metal çubuk konurdu. Madam Claveau böyle günlerde yakası dantelli siyah elbisesini giyer ve Regency üslubunda bir iskemlede (portmantoları ve yeşil bitkileri getiren adamdan kiralanan) otururdu, yanında üstü mermer bir sehpa bulunur ve bu sehpaya, kare şeklinde, oklarla ve yaylarla silahlanmış cupidonlarla süslenmiş metal bir kutu olan bilet kutusunu ve üstünde Oxygenee Cusenier'nin (beyaz ya da yeşil) değerlerini metheden bir yazı bulunan sarı

bir kül tablası ve önceden beş franklıklada doldurulmuş bir fincan altlığı koyardı.

Binanın en eski sakiniydi. Gratiolet'den de eskiydi; Gratiolet'nin ailesi eskiden bütün binanın sahibi olmuştu ama Gratiolet orada yalnızca savaş sırasında birkaç yıl yaşamış, daha sonra kalan dört ya da beş daire miras yoluyla ona intikal etmiş ama bunları peş peşe elinden çıkarmış ve sonunda yedinci kattaki iki odalı küçük daireye sıkışabilmişti ancak; kendisi orada yaklaşık otuz yıldır oturmasına rağmen, ailesinin bu binadaki dairesinde dünyaya gelmiş olan Madam Marquiseaux'dan da eski; yaşlı Bayan Crespi'den, yaşlı Madam Moreau'dan, Beaumont'lardan, Marcia'lardan, Altamont'lardan daha eski. Hatta Bartlebooth'dan daha eski: Genç adamın -çünkü o dönemde gençti, otuz yaşında yoktu henüzbin dokuz yüz yirmi dokuz yılında günlük suluboya dersleri sırasında bir gün söylediklerini açık seçik anımsıyordu:

Gördüğüm kadarıyla üçüncü kat taki büyük daire boş. Orayı almayı düşünüyorum. Size gelmek için daha az zaman harcanın böylelikle.

Ve aynı gün, hiç kuşkusuz pazarlık yapmadan satın almıştı daireyi.

Valene'se o dönemde on yıldır orada yaşamaktaydı. Odasını bin dokuz yüz on dokuz yılının bir ekim ayında, hiç ayrılmadığı memleketi Etampes'dan Güzel Sanatlar'a kaydolmak için geldiğinde tutmuştu. Tam tarnma on dokuz yaşındaydı. Bir aile dostumın kendisini sıkıntıdan kurtarmak için geçici olarak sağladığı bir konuttan başka bir şey olamazdı burası. Daha sonra evlenecekıL ünlü olacaktı ya da Etampes'a dönecekti. Evlenmedi. Etampes'a dönmedi Ün gelmedi. Bir on beş yıl kadar sonra belli belirsiz bir tanınmışlık denebilecek bir şeydi onunkisi; birkaç sadık müşteri, masal derlemeleri için bazı illüstrasyonlar ve özel dersler sayesinde iyi kötü keyifli bir yaşam sürdü, resimlerini belli bir rahatlık içinde yaptı ve seyahaılere de çıkabildi. Daha sonraları daha geniş bir yere, hatta gerçek bir atölyeye sahip olma fırsatı çıktığında odasına, evine. sokağına, terk ederneyecek kadar bağlı olduğunu anladı.

Hiç kuşkusuz, kendileriyle ilgili hemen hiçbir şey bilmediği. tanıyıp tanımadığından emin olmadığı insanlar vardı; zaman zaman merdivenlerde rastladığı bu insanlar bina sakinleri miydi, dostlarını ziyarete gelmiş

kimseler miydi, hiç kestiremiyordu bunu; hiçbir biçimde anımsayamadığı insanlar vardı: tek ve gülünç bir imajla anımsayabildikleri vardı: \1adam Appenzzell'in saplı gözlüğü, Mösyö Troquet'nin mantarları keserek oluşturduğu ve şişelere koyup pazar günleri Champs-Elysees'de sattığı heykelcikler, Madam Fresnel'in fırınının üzerinde bir köşede her zaman sıcak duran mavi emaye cezve.

Bütün bu elli beş yıl boyunca bu evin yaşamını örmüş olan ve yılların bir bir sildiği kavranamayan ayrıntı ları yeniden canlandırmaya çalışıyordu: Üzerlerinde ancak keçe ayakkabılarla gezilebilen mükemmel bir şekilde cilalanmış linolyum, ana kızın üzerinde bezelye ayıkladığı kırmızı yeşil çizgili muşamba; akardean tencere altlıklan, akşam yemeğinden sonra parmakla dengelenen beyaz porselen tabak yığınları; yumuşak, kalın kumaştan ceket giymiş adam. çiçekli önlük giymiş kadın ve şöminenin yanına büzülmüş uyuklayan kediyle radyo başında geçirilen geceler; yamuk yumuk güğümlerle süt almaya inen lastik ayakkabılı çocuklar; külleri. yayılan eski gazetelerde toplanan büyük odun sahaları.

Neredeydi Van Houten kakao kutuları. güleç yüzlü yerli askerleriyle Banania kutuları, ağaç kaplama Commercy kurabiye kutuları7 Pencerelerin altındaki teldolaplar neredeydi7 Cnlü \1adam Sans-Gene'iyle Saponite çamaşır tozu paketleri neredeydi7 Cappiello'nun çizdiği ateş tüküren şeytan resmiyle termojen pamuk paketleri. Doktor Gustin'in lityum tabieti paketleri neredeydiYıllar akıp gitmişti, evlerini taşıyanlar, piyanolarını, dolaplarını, dürülmüş halılarını, sofra takımı kutularını, fenerlerini, akvaryumlarını, kuş kafeslerini, yüzyıllık duvar saatlerini, işlenmiş, kararmış ocaklarını, uzatma tahtalı masalarını, altı iskemlelerini, buzluklarını, büyük aile resimlerini indirmişlerdi.

Merdivenler, onun için, her katta bir anı, bir heyecan, zamanı geçmiş, ele gelmeyen bir şeydi, belleğinin titrek alevinde bir yerlerde çırpınan bir şeydi; bir hareket, bir ko ku, bir gürültü, bir harelenme, piyano eşliğinde aryaları söyleyen bir genç kadın, beceriksizce tıkırdanlan bir yazı makinesi, yapışkan bir dezenfektan kokusu, bir uğultu, bir bağını, bir gürültü patırtı, bir ipek ve kürk hışırtısı, kapı arkasından gelen ve sıziayıp yakınan bir miyavlama, duvarlara ve bölmelere vuran elierin çıkardıkları sesler, hışırtılı gramofonlarda mızmızca yinelenen tangolar ya da altıncı katta sağdaki, üç

kat aşağıdan, üçüncü katta soldan yalnızca dayanılmaz bir sessizliğin karşılık vermeyi sürdürdüğü Gaspard Winckler'in inatçı testeresinin vızıltısı.

ON SEKIZINCI BÖLÜM

Rorschash, 2

Rorschash'ların yemek odası, büyük holün sağ tarafı. Boş. Diktörgen biçiminde, yaklaşık beş metre uzunluğunda, dört metre genişliğinde bir oda burası. Yerde kül rengi kalın bir kadife halı var.

Sol taraftaki mat yeşil duvarda, çelik çerçeveli cam bir mücevher kutusu görülüyor; içindeki 54 eski madeni para bir günde otuz bin Lusitanialıyı öldürten ve mahkemeye, çocuklarım gösterip, merhamet dilenerek canım kurtaran praetor Sergius Sulpicius Galba'mn portrelerinden oluşan eksiksiz bir koleksiyon.

Karşı duvar da ho! gibi beyaz lake; alçak bir sofra takımı dolabımn üstünde Rake 's Progress adlı, U.N. Owen imzalı ve köy ortasındaki küçük bir tren istasyonunu gösteren büyük bir suluboya resim var. Sol tarafta gar memuru, gişe görevi gören yüksek bir kürsüye yaslanmış durumda ayakta duruyor. Elli yaşlarında. şakakları açılmış, yuvarlak yüzlü, gür bıyıklı bir adam bu. Yelekli. Bir tarifeyi inceliyormuş gibi yapıyor ama aslında dikdörtgen biçimli küçük bir kağıt parçasına, yarısı tarifenin altında kaldığından görülmeyen bir almanaktan aldığı bir kek tarifi yazıyor. Önünde, kürsünün öbür yanında, burnunun üstündeki kelebek gözlüğü ve burnundan soluduğunu belli eden yüzüyle bir yolcu, tırnaklarım törpüleyerek biletini bekliyor. Sağdaki üçüncü kişinin üzerinde yalnızca bir gömlek bulunuyor,

çiçekli, enli pantolon askıları var; önündeki büyük fıçıyı yuvarlayarak gardan çıkıyor. Garın etrafında, üstünde ineklerin otladığı yonca tarlaları uzanıyor.

Sol taraftaki duvara göre daha koyu yeşil olan sağ taraftaki duvara asılı dokuz resimli tabakta görülenler şunlar:

- bir dinciara kül veren bir papaz

- fıçı biçimindeki bir kumbaraya para atan adam

- vagonda bir köşeye o turmuş ve kolunu asma kayışa geçirmiş bir kadın

- karlı bir havada ısınmak için tepinen sabolu iki adam ateşli ve coşkulu bir tavır içinde savunma yapan bır avukat

- sütlü kakao içmeye hazırlanan ropdöşambrlı adam

- surdin takılı kemanını çalan bir kemancı

- elinde şamdanla duvardaki, umut simgesi örümcek ağına

bakan gecelikli bir adam

birine kartvizitini uzatan bir adam, bir düelloyu akla getiren saldırgan tutumlar.

Odanın ortasında mazı ağacından, çevresinde desenli kadife kaplı sekiz iskemle bulunan modern bir yuvarlak masa var. Masanın ortasında yaklaşık yirmi beş santimetre boyunda gümüş bir heykclcik duruyor; sırtında, çıplak, başlıklı, sol elinde bir Komünyon kitabı tutan bir adam olan bir öküz heykelciği bu

Suluboya resim. heykelcik, eski madeni paralar ve tabaklar Remi Rorschash'a göre kendisinin "usanmayan, tükenmeyen üretici etkinliği" adını verdiği şeyin kanıtları. Kupa Şövalyesi adlı şu önemsiz gizin klasik karikatür biçiminde temsili olan heykelcik, daha önce sözünü etme fırsatını bulduğumuz ve konusu belirgin biçimde karanlık bir kehanet işini anımsatan Şu Küpün Onaltıncı Kenan adlı televizyon oyununun hazırlanması sırasında bulunmuştu; tabaklar, tek bir aktörün birbiri peşi sıra bir papazı, bir bankacıyı, bir kadını, bir köylüyü, bir avukatı, yemek sanatıyla ilgili yazı yazan birini, bir virtüözü, saf bir eczacıyı ve otoriter bir grandükü canlandırdığı bir dizinin tanıtım yazılarına fon oluşturmak amacıyla kullanılmıştı; eski madeni paraları

-otantik oldukları iddia ediliyordubu Sergius Sulpicius Galba'nın, ondan bir buçuk yüzyıl sonra, Neron ve Othon arasında yedi ay hüküm sürüp,

donativum'u reddedince kendi askerleri

tarafından Campus Martius'ta öldürülen Servius Sulpicius Galba'yla kesinlikle hiçbir ilgisi olmamasına rağmen On Iki Sezar'la ilgili bir programdan çok e tkilenen bir koleksiyoncu vermişti kendisine.

Suluboya resimse, Stravinski'nin operasının modern bir adaptasyonunun (Fransız-Ingiliz) dekorunun maketlerinden biriydi

Bu açıklamalarda gerçek payı bulabilmek son derece zor. Bu dört yayından ikisi hiçbir zaman gerçekleşmedi: Dokuz bölümlük dizi için kendilerine başvurulan bütün aktörler -Belmondo, Bouise, Bourvil, Cuvelier, Haller, Hirsch ve Marechalsenaryoyu okuduktan sonra geri çevirdiler teklifi: modernleştirilen Rake 's Progress ise, BBC'ye çok pahalı geldi. On iki Sezar dizisi, görünüşe göre Rorschash'la hiçbir ilgisi olmayan okul televizyonu için gerçekleştirildi ve F ransız televizyonunun sık sık başvurduğu yapımcı şirketlerden birinin gerçekleştirdiği sanılan Şu Küpün Onaltıncı Kenan için de aynı şey söz konusu.

Rorschash-m televizyondaki işi aslında yalnızca bürolarda sürdü. "Genel müdürlük plan ve proje denetçisi" ya da "araştırma ve denemenin yeniden yapılandırma sorumlusu" gibi muglak titrler altında, sürekli olarak hazırlık konferanslarına, karma komisyo nlara, araştırma ve inceleme seminerlerine, yönetim ilişkileri toplantılarına, bölümlerarası kolokyumlara. genel kurullara, oturumlara, yazı kurullarına; ve telefon konuşmalarının, koridor sohbetlerinin, iş yemeklerinin, deneme çekimlerinin ve seyahatlerin yanısıra hiyerarşinin bu aşamasındaki birisinin Fransız televizyon kuruluşundaki iş hayatının temelini oluşturan öteki toplantılarına katıldı. Bununla birlikte kendisinin. bu toplantılardan birinde bır Ingiliz-Fransız operası ya da Suetonius'dan esinlenerek tarihsel bir dizi fikrini ortaya atmış olabileceğini düşünmemizi engelleyen bir şey yoktur ama o.

büyük olasılıkla zamanının büyük bölümünü araştırma hazırlıkları yapmak ya da bu araştırmaların sonuçlarını yorumlamak, bütçe pazarlıkianna girişrnek montaj odalannın kullanılmasına ilişkin raporlar kaleme almak, not göndermek ya da her zaman aynı anda en az iki yerde bulunmasının gerekli olduğunu belli edecek şekilde, daha oturur oturmaz telefondan

beklendiğini ve kalkmak zorunda olduğunu göstermeye büyük ölçüde dikkat ederek konferans salonlarını dolaşmakla geçirdi

Bu çok yanlı etkinlikler Rorschash'ın gururunu, iktidar heveslerini, entrikacılık ve palavracılık duygularını doyurdu ama "yaratıcılık" özlemlerini beslemedi: gene de on beş yıl içinde dışarıya satılan iki pedagojik dizi gerçekleştirmeyi başardı; ilki Dudun ve Mambo, Kara Afrika'da Fransızca öğretimine ilişkin bir çalışma; ikincisi Anamous ve Panıplenas -gene aynı senaryo üzerine oluşturulmuş bir dizi, ama amacı "Alliance Française'in lise öğrencilerini Yunan uygarlığının güzellikleriyle tanıştırmaya yönelik bir çalışma".

Yetmişli yılların başında Bartlebooth'un projesi Rorschash'ın kulağına çalındı. Bartlebooth on beş yıldan beri geliyordu ama kimse işin tam anlamıyla farkında değildi. Bu konuda iyi kötü bir şeyler bilenler hiç konuşmuyorlardı ya da çok az konuşuyorlardı: diğerleriyse sözgelimi Madam Homeade'ın kendisine kutular verdiğini ya da Morellet 'nin odasına acayip bir makine yerleştirdiğini veya yirmi yıl uşağıyla birlikte bütün dünyayı dalaştığını ve bu yirmi yıl boyunca Winckler'in dünyanın her yanından ayda en az iki paket aldığını biliyorlardı Ama hiç kimse gerçekten, bütün bu parçaların birbirleriyle nasıl uyuştuğunu bilmiyordu ve doğrusunu söylemek gerekirse kimse de öğrenmek için özel bir çaba harcamıyordu. Ve Bartlebooth yaşamını çevreleyen küçük sırların binada çelişkili, genellikle tutarsız varsayımlara, çoğu zaman da sevimsiz ve kaba el yüz mimiklerine yol açtığını bilmekle birlikte, bir gün bu projesiyle ilgili olarak rahatsız edileceğini kesinlikle aklına getirmiyordu.

Ama Rorschash hızla harekete geçti; yirmi yıl süren bu deniz yolculukları, bu kesilen, parçalara ayrılan. yeniden oluşturulan, yapıştırılan vb. tablolar, Winckler ve Morellet'nin hikayeleri ona geniş kapsamlı bir program gerçekleştirme düşüncesi esinledi. Bütün iş olayların yeniden kurulmasından ibaret olacaktı.

Bartlebooth geri çevirdi öneriyi tabii Rorschash''la on beş dakika görüştü ve başından savdı. Rorschash askıntı oldu, Sınaurfa ve öbür uşaklara sorular sordu, kendisini karmakanşık yanıtlara ve açıklamalara boğan Moreller'nin ağzını aradı. ısrarla ağzını açmayan Winckler'i sıkıştırdı, Madam Homeade'la konuşabilmek için boşu boşuna Montargis'e kadar gitti ve son

çare olarak fazla bir şey bilmeyen ama bildiklerini şişirerek anlatan Madam Nochere'e başvurdu

Deniz manzaraları çizen ve yapbozlar oluşturan bir adamın hikayesini aniatmayı yasaklayan bir yasa olmadığından Rorschash, Banlebooth'un öneriyi geri çevirmesine hiç kulak asmadı ve Program Müdürlüğü ne Mahvalan Sanat Yapıtlan ve Geçmişteki Büyuk Savaşlar'la ilgili bir proje verdi.

Rorschash, fikirleri reddedilemeyecek kadar etkiliydi televizyonda_ Ama projesinin hemen gerçekleştirilmesini sağlayacak kadar da e tkili değildı. Üç yıl sonra, Rorschash bütün mesleki etkinliklerini birkaç haftalığına durdurmak zorunda kalacak kadar hasta olduğunda üç kanaldan hiçbiri tasarısını henüz kesin olarak kabul etmemişti ve senaryo da bitmiş değildi daha_

Daha sonraki olayları pek öncelerneyi istememekle birlikte Rorschash'ın girişiminin Bartlebooth için önemli sonuçlar getirdiğini belirtmemiz de gerekiyor Beyssandre, Bartlebooth'un hikayesini geçen yıl bu televizyon olaylan aracılığıyla öğrendi. Ve ilginçtir, girişiminin son evresini filme almak üzere kendisine bir sinemacı bulması için Rorschash'ı arayan Bartlebooth oldu_ Ama bu, onun, yıllardır gözünün yaşına bakmayacağını bildiği bir çelişkiler ağı içine daha fazla gömülmesinden başka bir işe yaramadı.

On Dokuzuncu Bölüm

Altamonl, 1

tkinci katta, Altamont'larda, geleneksel yıllık resepsiyonun hazırlıkları yapılıyor Dairenin ön tarafındaki beş odanın her birinde bir büfe bulunacak Küçük bir salon olan bu odada -büyük holün açıldığı odalardan ilki, bundan sonra hem sigara salonu, hem kütüphane işlevi gören bir bölüm, büyük bir salon, büyük ve gösterişli bir budvar ve bir yemek odası geliyorhalılar dürülmüş ve çok değerli bölmeli parke ortaya çıkmış. Hemen hemen bütün eşyalar kaldırılmış; arkalıkları Boxer Savaşı nı canlandıran savaş sahneleriyle süslenmiş sekiz lake iskemieden başka bir şey kalmamış ortalıkta.

Duvarlarda hiç resim yok çünkü duvarların ve kapıların kendileri birer dekor burada: renkli tuvallerle kaplanmış duvarlar; bazı göz aldatmalarının etkisiyle eski resim taslaklarından yararlanılarak özellikle bu oda için oluşturulmuş ve bir halk insanının on dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısında Hindistan'daki yaşam olarak algılayabileceği görkemli bir panorama izlenimi uyandırıyorlar: Önce korkunç gözlü maymunlada dolu sık bir cengel, sonra her zaman su basabilecek alçak bir alanın kıyısında, üç filin hamurdanarak birbirlerini ıslattıkları bir düzlük; biraz daha uzakta önlerinde sarı gök mavisi ve su yeşili sa riler

Ev sahibesinin zaman zaman rek başına kalmak ya da konuklarını kabul ermek için kullandığı oda içindeki kadınların ve peştemallı erkeklerin çay yaprağı ve zencefil kökü kuruıtukları. direkler üzerinde sazdan bir kulübe; bitkisel boya dolu kaplara daldırıp çıkardıkları işlenmiş büyük parçalada büyük, kare biçimindeki kaşmir kumaş parçalarını süsleyen ağaç çat Harının önünde oturmuş insanlar; nihayet sağ tarafta klasik bir kaplan avı sahnesi: Ellerinde kaynana zırıltıları ve ziller bulunan iki sıra Hint askeri arasında, alnında püsküllü ve pomponlu, üstüne kırmızı kanatlı bir at resmedilmiş dikdörtgen bir sancakla çok süslü bir fil ilerliyor; filin kulakları arasında bağdaş kurmuş seyisin arkasında yükselen mahfede kızıl favorili, kolonyal şapkalı bir AvrupalI ve değerli taşlarla süslü tüniği, iri elmaslı uzun sorguçlu pırıl pırıl türbanıyla bir mihrace yer alıyor; onların önünde, cengelin sınırında, vahşi bir hayvan vücudunun yarısı bitkilerin ve çalılıkların arasından çıkmış, karnı yerde atlamaya hazırlanıyor.

Sol taraftaki duvarın ortasında üst kısmında büyük bir ayna bulunan geniş bir mermer

şömine var; şöminenin üzerinde, dikdörtgen kesitli, içinde dayanıklı çiçekler bulunan uzun bir kristal vazo ve yüzyıl başından kalma kumbara görülüyor; ayakta durmuş, sıman, hafifçe eğilmiş bir zenci biçiminde bu kumbara; kırmızı rengin hakim olduğu, bol, ekose bir

yağmurluk var üstünde, ellerinde beyaz eldivenler, gözünde çelik çerçeveli bir gözlük,

başında, mavi kırmızı büyük rakamlarla "75" sayısı bulunan ABD bayrağıyla süslü silindir bir şapka var. Sol elini uzatmış, sağ eli, bir

hastanun topuzcuğunu kavramış. Uzatmış olduğu avuctına para konduğunda, kol kalkıyor ve para anında ve acımasızca yutuluyor; otomat, teşekkür niyetine ayaklarını, svving dansını anımsatan bir biçimde beş altı kez sallıyor.

Dört ayaklı sehpalar üzerine oturtulmuş beyaz örtülü bir masa, karşı taraftaki duvarı boydan boya kaplıyor. Büfeyi süsleyecek yiyecekler henüz yerlerine konmamış; yalnızca büyük bir gümüş tabak içinde, tekrar eski durumlarına getirilmiş, yıldız biçiminde diziimiş lal renkli kabuklu beş İstakoz kabuğu var ortada.

Sahnenin tek canlı tanığı, büfe ve büyük hale açılan kapı arasında bir tabureye oturmuş, sırtını duvara vermiş, bacaklarını germiş ve hlffifçe birbirinden ayırmış halde duruyor: Siyah pantolonlu ve beyaz gömlekli bir uşak; otuz yaşlarında, kırmızı ve

yuvarlak yüzlü bir adam; son derecede sıkıntılı bir şekilde bir

romanın, yayımcının notu bölümünü okuyor; kitabın kapağında

hamağa uzanmış hemen hemen çırılçıplak ve dudaklarında uzun bir ağızlık bulunan bir kadın var: sedef kabzalı küçük bir tabaneayı umursamaz bir tavırla okuyucuya doğru çevirmiş: Yayımcının notunda şunlar okunuyor:

Okuyucu Paul VVinther'ın son romanı "Fare Kapanı "nda, Onu Gd

rurovvna Yaur. Iskoçyablar Öfkeli. Yağmurluklu A dam ın yazarının favori kahramanlarını, bugünün ve yarının polisiye romanının

tartışılmaz değerlerini yeniden bulmanın zevkini yaşayacaktır: Yüzbaşı Horty bu kez bir Baltık limanında ölüm saçan bir piskoposla kapışıyor.

Yirminci Bölüm

Morea u, 1

Birinci kattaki büyük dairede bir oda. Yerde tütün renginde bir kadife halı var; duvarlar açık gri renkte Hint kenevirinden panolada kaplanmış.

Odada üç kişi bulunuyor. Biri dairenin sahibi yaşlı kadın, Madam Moreau. Beyaz, mavi çiçekli bir pikenin altında I mparatorluk dönemi stilinde büyük bir karyolada yatıyor.

Madam Moreau'nun çocukluk arkadaşı Madam Trevins yatağın önünde, ayakta duruyor; üstünde bir yağmurluk, boynunda kaşmir bir fular var; çantasından yeni almış olduğu bir kartpostalı çıkarıyor ona göstermek için: Bir kamyonetin direksiyonunda, kaske tli bir maymun. Kart postalın üzerindeki pembe çerçevede Saint-Mouezy-sur-Eon Hatırası yazısı okunuyor.

Yatağın sağ tarafındaki küçük masada san ipek abajurlu bir gece lambası, bir kahve fincanı, kapağında tarla süren bir köylü resmi bulunan küçük bir çörek kutusu, yarımküre biçimiyle eski zaman mürekkep hakkalarını hatırlatan küçük bir parfüm şişesi, içine birkaç kuru incir konmuş bir çerez tabağı, bir parça Hollanda peyniri, içinde, kırda, yiyeceklerle dolup taşmış (sığır filetosu, işkembe, domuz sucuğu, piliç yahnisi, köpüklü elma şarabı, meyveli turta, erik likörü) bir masaya oturmuş, yakası kürklü bir deri ceket giymiş kırk yaşlannda bir adam fotoğrafı bulunan ve dört köşesine ay taşlan konmuş metal bir çerçeve var.

Başucu masasının alt gözüne birkaç kitap konmuş. En üsttekinin adı Stuart 'fann Aşk Hayat): İnce kapağında XIII. Louis dönemi giysileri içinde, perukalı, tüylü şapkalı, geniş dantel yakalıklı, dizlerine göğsü iyice açık bir hizmetçi oturmuş, süslü büyük bir bira bardağını dudaklarına doğru götüren bir adam resmi var: Şüpheli bir derleme kitabı bu: !. Charles'a mal edilen serserilikleri ve rezaletleri hoş bir biçimde anlatan ve üzerinde yazar adı bulunmayan kitaplardan biri; kapağında "özellikle yetişkinler içindir" ibaresinin yer aldığı kitap rıhtım ve gar kitapçılarında satılıyor.

Odadaki üçüncü kişi, biraz daha geride, sol tarafta oturuyor. Bir hemşire İlgisiz bir tavır içinde resimli bir dergiyi karıştırıyor; derginin kapağında hoş, çekici bir şarkıcı var; petrol

rengi, gümüş payetli fantezi bir smokin giymiş, yüzü ter içinde, çömelmiş durumda,

hacakları açık, kollarını kavuşturmuş, karşısında bulunduğu seyirci kendinden geçmiş, büyük bir coşku içinde.

Seksen üç yaşındaki Madam Moreau binanın kıdemlisi. Buraya bin dokuz yüz altmış yılına doğru geldi; işlerinin gelişmesi nedeniyle ve başında bulunduğu işletmenin

kendisine yüklediği sorumlulukları layıkıyla yerine getirebilmek için küçük SaintMouezy-sur-Eon (Ind re) köyünü terk etmek zorunda kaldı. Özellikle Faubourg Saint-Antoine mobilyanlarının siparişlerini karşılayan küçük bir kereste atölyesi miras kalmıştı kendisine; kısa sürede bu alanda becerikti bir iş insanı olduğunu kanıtladı. Ellili yılların başında mobilya pazarı büyük bir bunalıma girdiğinde ve tornalanmış ağaca yalnızca rastlantısal, sonu belli olmayan, zahmetli ve masraflı pazarlar -merdiven ya da balkon korkulukları, lamba ayakları, sunak parmaklıkları, topaçlar, biblokeler. yoyolarkalınca, hizmetlerdeki ücret artışlarının kaçınılmaz biçimde el sanatları pazarının büyük bir atılırnma yol

açacağını sezerek işini büyük bir cesaretle ev aletlerinin üretim, hazırlama ve dağıtırnma dönüştürdü. Düşünceleri umutlarının ötesinde gerçekleşti ve girişimi kısa süre içinde ulusal boyutlarda genişledi, büyüdü, öyle ki çok geçmeden kendisine parlak ortaklık teklifleri getiren korkulu Alman, Ingiliz ve İsviçreli rakiplerini tehdit eder duruma geldi.

Bugün güçsüz ve çaresiz, Kırk'tan beri dul -yedek subay olan kocası altı haziranda Somme Savaşında öldüçocuksuz,

kendisine yardımcı olması için yanına getirttiği sınıf arkadaşı olan Madam Trevins'den başka kimsesi yok; katalogu dekorasyon ve tesisat sanayilerinin hemen hemen tümünü kapsayan ve sürekli gelişmekte olan bir kuruluşu demir yumruklada yattığı yerden yönetiyor ve bu şirket çeşitli yan alanlara açılıyor:

DUVAR KACIDI AVADANLICI. Plastik kutu içinde katlanabilir 2 metre, ı makas, ı rulet, ı çekiç, 2 metrelik ı metal cetvel, ı kontrol kalemi, ı kağıt kesme makinesi, ı bıçak, ı fırça, ı çekül, I kerpeten, ı ıspatula bıçak, ı metal çubuk. 4S cm uzunluğunda, 30 cm genişliğinde, 8 cm yüksekliğinde. Ağırlığı 2,5 kg. ı yıl garantili.

DUVAR KACIDI AGRAFÖZÜ. 4, 6, 8, ıo, ı2 ve ı4 ının'lik agraflar ihtiva eder. Her boyutta agraf kutusu (örneğin 7000 agraflı 6 kutu) ihtiva eden metalik kutu. Açıklayıcı broşür. Aksesuarlar: Oyma bıçağı, adaptör (televizyon, telefon, elektrik). Agraf sökücü, kumaş kesme aleti, mıknatıs. ı yıl garantili

BOYA AVADANUCI. 9 litrelik ı plastik kap, ı sıkma kafesi, ı ı 7s milimetrelik poliyamid rulo fırça, ı sünger rulo fırça, lake için ı moher rulo fırça, ı yuvarlak fırça 02S mm. SAF İPEK, 60 mm uzunluğunda, 4 düz fırça; 60, 4S, 2S ve ıs mm'lik, ı7, ıs, ıo ve 7 mm kalınlığında. SAF İPEK. Birinci kalite. SS, 4S, 38, 33 mm uzunluklarında. ı yıl garantili.

PÜSKÜRTME TABANCASI. Uçları değiştirilebilir, yuvarlak

ve düz jet biçimli uçlarıyla teslim edilir. Mambranlı kompresör, alüminyum dökme gövde. Maksimum basınç: 3 kg!cm2, maksi

mum debi: 7 m3/s. Hava başlığı, manometreli pompa. Elektrikli motor, 220 V 1/3 CV, açma kapama anahtarlı, toprak priziyle 2 m'lik besleme kablosu. Bronz rakorlu 4 m'lik hava beslemesi. Toplam ağırlık 12 kg. ı yıl garantili.

HAREKETLİ YAPI İSKELESİ. 1.6 genişliğinde tekerlekli dikıneli ı merdiven, ı ,6 genişliğinde, dikmeli ı merdiven, 60 cm'lik 2 çubuk, korkuluklu, gergili ı 4SxSO boyutlarında ı plato, 30x30 cm'den S0x220 cm'ye kadar ayarlanabilen tahtalar. Taban alanı ı90x68. Emniyet kilidi. Toplam ağırlık 38 kg. ı yıl garantili.

ÇOKAMAÇLI MERDİVEN. Ova) ahırninyum dikmeler. Otomatik yukardan sürgüleme (patentli), yükseklik S. II m, kapladığı alan ı4Sx6Sx20. Ağırlık 23 kg. Aksesuarlar: basamak, destek, yerinden çıkarılabilir pabuçlar. I yıl garantili

TAMİRCİ TEZGAHI. Son derece sağlam bir imalat olan bu tezgahın ilginç boyutlardaki (004x060x1 20) çalışma masası dışında bilyeli yataklar üzerine monte edilmiş iki çekınceesi ve aletlerin dizilmesi için delikli bir levhası bulunmaktadır. Konik sürgüleme. Yatay sıkma olanağı. Soğuk profil 20/10 derece. Gri dövme boya Monte edilmiş durumda. Yükseklik 90 cm. Ağırlık 60 kg. I yıl garantili.

ELEKTRONİK VARYATÖRLÜ MATKAP. 220V. 250W. Çift

İzolasyon. Radyo, televizyon parazit önleyicisi. Boşta dakikada 1 400/3000 devir. Vuruş sıklığı: dakikada 014 000/3 5 200. Delme kapasitesi: Çelik IO mm, beton 12 mm, ağaç 20 mm. IO ının'lik anahtarlı delgi, 3 metre kablo, çember kulp, ayak, servis anahtarıyla birlikte verilir. Ağırlık 2,5 kg. Aksesuarlar: Her yerde kullanılabilir adaptör, revolver sap, üst sap, yan sap, mengeneler, çift delgL indirgeç, yastık, taşımalık, yivli silindir, küçük masa, küçük ayak, büyük ayak, delici, yuvarlak testere, çan testere, kurdele testere, pariatın süngertaşı, yumuşak süngertaşı, titrek süngertaşı, yörüngesel süngertaşı, yüzey parlatıcı süngertaşı, rende, testere, yuva açma makinesi, mekanik rende, esnek çubuk, bileyi makinesi, fırça, çiı yontucu, karmaç, kompresör, tabanca, uzatma tahtası, bileyici, mengene, 13 yüksek hıza dayanıklı çelik matkap ucu, tungsten karbürlü 4 matkap ucu, 4, 5, 6, 8 0 ve vanadyum kromlu 4 metal matkap ucu 4, 5, 6, 8 0, 6 ının'lik freze , 8 ının'lik freze, 10 ının'lik freze, kamalar, rende bıçakları, ağaç tornası, sabit rende adaptörü, torna bıçağı, sabit yuva açma makinesi, parlatıcı, düzeltici, çıknk makarası. I yıl garantili.

ALET ÇANTASI. Vanadyumlu kromdan 12 parçalı boru anahtarı takımı : 8, 9, 10, II, II, 13,

14, 16, 17, 19, 21, 23. Yalıtkan krom üniversal fıense; 250'lik yalıtılmış asetat kollar. Her yerde kullanılabilir krom pense; "80'lik yalıtılmış asetat kollar. 200 mm yuvarlaklığında V2'lik bıçak; yarı yumuşak ağızlı, saplı. lIS'lik üç köşeli eğe; yarı yumuşak ağızlı, saplı. 28'lik perçin çekici; açık lake. Vanadyumlu kromdan l7S'lik tamirci tornavidası. Vanadyumlu kromdan lIS'lik tamirci tornavidası. Vanadyumlu kromdan yıldız tornavida I. Vanadyumlu kromdan yıldız tornavida 2. Vanadyumlu kromdan 125'lik kontrol kalemi. Çelik kalem. 18'lik anahtar. Büret. Dövülmüş çelikten 20'lik dişli anahtar. Parlak kafa; 10 yüzlü dereceli çubuk. Metal testere kabı. Kırmızı lake oval tüp. Çinkoaksiili kenetleyici; krom kaplı yassı pense. I yıl garantili

ALET DOLABI. Valiz biçiminde. 24 delikli levha ve SO asma çengeliyle teslim edilir Yükseklik 55, genişlik 45, derinlik 15 cm. 6'dan 9'a 7 anahtarlı takım. 9 boru anahtarı takımı 4/14. Testere kabı. Yıldız tornavida; 4x 100 Kontrol kalemi; 6x 1 50 tamirci tornavidası. Yalıtkan pense. Her yerde

kullanılabilen yalıtkan pense; 13 ının'lik platolu matkap taşıyıcı, re 10 ının'lik 19 matkap taşıyıcısı; 3 numara rende; 3 testere. I O'luk makas; 20'lik makas 25'lik lake perçin çekici; 200'lük rende. 175'lik yarım çember eğe. ISO'lik eğe. Ağaç metre. Çinkoaksith kene tleyi.ci. Çinkoaksith küçük zımba. 2 çelik burgu. 2 matkap. ISO'lik kerpeten. Su terazisi. Toplam ağırlık 14,5 kg. I yıl garantili.

ı2 YASSI AHAHTAR TAKIMI Vanadyumlu kromdan, frezeli. 6-7, S-9. 1 0-11, 1 2-13, 1 4-

15, 16-17, IS-19, 20-22, 21-23,

24-26. 25-2S, 27-32. 1 yıl garantili.

KILAVUZ ÇEKME ÇANTASI. Çelik-tungsten 9 kılavuz ve 9 haddelı; 3x0,5, 4x0,7, SxO,S, 6x I ,7x1 ,Sxl ,25, 9x 1,25, 10x1 ,50, I 2x1 ,75, I hadde taşıyıcı, I ayarlanabilir büte. I yıl garantili.

DUY ÇANTASL IS duy; 10-32'lik vanadyumlu kromdan, bir matkap, bir üniversal kardan, ı yivli gövde, ı dişli mandalı, ı küçük uzatma eki, ı büyük uzatma eki. ı yıl garantili.

DUVARCI AVADANLICI. SO'lik 3 kafalı metal su terazisi, 22'lik yuvarlak uçlu I mala, 20'lik kare uçlu I mala, I I6'lık kedi dili mala; I 300xl6'lık duvarcı makası; I 300x I 6'lık tahta çi

vi. ı metalik fırça. 1 yıl garantili.

ELEKTRİKÇİ AVADANLICI. I 160'lık yalıtkan keski pense. I ISO'lik üniversal krom pense. ı ı 40'lık radyokrom. I ISO'lik yalıtkan krom pense. ı kontrol kalemi. ı Vanadyumlu kromdan tornavida. ı 60 W gücünde havya; I rulo yapıştırıcı şerit. I yıl garantili.

MARANGOZ AVADANLICI. ı küçük el testeresi. I sırtlı testere. ı marangoz çekici. ı pense, ı ince kerpeten, 3 S, 10 ve I S'lik marangoz makası, I marangoz kalemi, ı 7xı 50'lik tornavida, ı 4x1 OO'lük tornavida. I yıl garantili.

MUSLUKÇU AVADANLICI. 440x2 IOxıOO ının'lik metalik çanta içinde: Otomatik yanmalı ince uçlu bir lehim üfleci (kartuşsuz verilir), 5 metal lehimci çubuğu, I 250 ının'lik vanadyumlu kromdan pense. ı 0/30 ının'lik boru kesici. ı 0/25 ının'lik boru kesici, 6, S, 10, 12, 14 ının'lik boru pariatma aleti. I yıl garantili.

SÜRÜCÜ AVADANLIĞI. Katlanabilen haç anahtar. Parbriz süpürgesi. 9 boru anahtar takımı, 6x7 -ı6xı 7'lik 6 yassı anahtar takımı, sekiz yüzlü ayar çubuğu, pilli cep lambası, yağ büreti, üniversal yalııkan pense, üniversal pense, krom I ngiliz anahtarı, buji fırçaları, 4'lü tornavida takımı, krom çekiç, buji anahtarları, ege, manyetolu anahtar takımı, çinko kaplı kenetleyici, güderi, yağ pompası, ayak pompası, üçgen sinyal, yangın söndürücü pompa, hidrolik kriko, basınçölçer, asitölçer, antifrizölçer, seyyar beyaz lamba, seyyar kırmızı lamba. I yıl garantili.

İLKYARDIM ÇANTASI. ı oksijenli su şişesi, ı alkol şişesi,

2 büyük boy yara bandı, 4 küçük boy yara bandı, ı cımbız, ı makas, ı tentürdiyot şişesi, 6 hidrofil kompres, 2 hidrofil bant (3x0 ,07 m), 2 tül bant (I x0,05 m), ı bağ, ı sargı bandı (ı,50 m), ı krom kaplı pilli ve ampullü metalik cep lambası, ı tebeşir,

5 poşet alkollü tampon bezi, ı poşet serinletici havlu ı kutu çengelli iğne. ı boş ilaç kutusu. 5 hidrofil pamuklu tampon, 3 çift kullan at türünden plastik eldiven, BİR KAUÇUK ACIZDAN AGIZA REANIMASYON BORUSC (kullanım noıuyla birlikte). ı yıl garantili.

KAMPÇILAR !ÇIN KAMPİNG KONTEYNER!. Lüks. 6 kişi

lik, ı polieıilen kutu, ı su geçirmez kapaklı salata tabağı, 6 düz tabak, 6 çukur tabak. ı kapalı yiyecek kutusu, ı içki testisi, ı tuzluk, ı biberlik, ı yumurta kutusu. 6 maşrapa, 6 fincan, 6 çatal bıçak takımı (bıçaklar, çatallar ve büyük kaşıklar). Boyutlar 42x3 ı x24 cm. Toplam ağırlığı 4,2 kg. ı yıl garantili.

JİMNASTİK DEMİRİ. 3,5 m. 8 kanca. Yeşil lake çelik. Direk 80 mm 0, 4 iç dikme 40 mm 0. 2 dış dikme 35 mm 0. Uzunluk 3,90 m. genişlik 2,90 m. Kapladığı maksimum alan 6 m. Emniyetli kancalar. 2 salıncak ı2 mm 0

ipiyle i trapez, 22 mm 0 parlak kenevir ipi, 110 mm 0 polipropilen ip merdiven. Sipariş üzerine yapılabilecek özel aksesuarlar: Düğümlü ip, halka takımı, basit salıncak, çifte salıncak Montajla ilgili açıklayıcı yazılar ve gömme çivisiyle birlikte. ı yıl garantili.

MASA SÜSÜ. Sentetik maddeden, deri taklidi, ince pürtüklü, kestane rengi, 23 kıradık ince altın süslemeli. Özenle işlenmiş: 48x33'lük bir kurutma kağıt altlığı, ı takvim bloku, ı kalem kutusu, ı klasör, ı yıl garantili.

Yırmı Bırıncı Bölüm

Kazan Dairesinde, 1

Bir adam bütün binayı ısıtan kazanın üstünde yüzükoyun yatıyor Kırk yaşlarında biri bu; bir işçiye benzemiyor, daha ziyade bir mühendis ya da havagazı şirketi müfettişine benziyor; sırtında iş elbisesi yok, takım elbise giymiş, benekli bir kravatı ve gök mavisi tergal gömleği var. Başını bir kardirral takkesini andıran dört tarafından düğümlediği kırmızı bir mendille örtmüş; bir güderi parçasıyla bir tarafında yivli bir çubuk öbür tarafında da yaylı bir supap bulunan silindir biçimli bir parçayı siliyor. Yanında bir gazeteden koparılmış ve bazı bölük pörçük başlıkları, ilanları

Vezelize'i temizleyen General Shalako Chicago'da öldü

john VVhitmer'ın "Çoban Köpeği Kaygılı" (Cale-basse Yayınları) adlı yapıtının kazandığı Büy

Halkının barışını bozanlar ve bu nedenle ülke yönetimi

2. Sipahi Bando mızıka takımı bugün öğleden sonra bir konser verecektir. Konserin verileceği

okurrabilen bir sayfanın üzerine başka bazı parçalar konmuş: cıvatalar, vidalar, rondelalar, kelepçeler, perçin çivileri, tahta çiviler ve birkaç alet. Kazanın ön tarafındaki yuvarlak plakada bir elmas stilizasyonunun altında RICHARDT & SECHER yazısı okunuyor.

Merkezi ısıtma tesisatı oldukça yeni. Gratiolet'ler ortak mülkiyet düzeninde çoğunluğu ellerinde bulundurduklan süre, aşırı bulduklan bir harcamaya şiddetle karşı çıktılar ve kendileri de o dönemdeki hemen hemen tüm Parisliler gibi şöminelerle ya da odun ve kömür sobalanyla ısındılar. Alımışh yılların başında, Olivier Gratiolet kendi hisselerinin hemen hemen tamamını Rorschash'a sattığında, tesisatın döşenmesi oy çokluğuyla kabul edildi ve tesisat, çatının yeniden onarılması işi ve gene o dönemde Andre Malraux'nun adıyla anılması gereken bir yasayla pahalı bir sıva programıyla birlikte gerçekleşti; buna bir de Rorschash'ların dubleksinin ve Madam Moreau'nun dairesinin tekmil iç düzenlemeleri eklenince bina yaklaşık bir yıl boyunca kirli ve gürültülü bir şantiye olarak kaldı.

Gratiolet'lerin hikayesi aşağı yukarı Marki de Carabas'nın hikayesi gibi başlar ama hiç de o kadar iyi bitmez: Elde ettikleri hemen hemen her şeyin ve elde edemedikleri hemen hemen hiçbir şeyin sonu hayırlı bitmez. 191 Tde ağaç sanayiciliği ve ticaretiyle zengin olan Juste Gratiolet -kendisi özellikle bugün de birçok parke fabrikasında kullanılan bir yuva açma makinesinin mucididiröldükten sonra dört çocuğu, servetini, bıraktığı vasiyetnameye göre paylaştılar Bu serve t, bir bina -baştan beri burada söz konusu edilenBerry'de, üçte biri tahıl üretimine, üçte biri kasaplık et üreticiliğine ve üçte biri de orman ürünlerine ayrılmış bir tarım işletmesi, Yukarı Bubancida (Kamerun) Maden Şirketi'nin yüklüce bir hisse senedi paketi ve o dönemde çok değerli olan Bröton manzara ve hayvan ressamı Le Meriadech'in dört büyük tuvalinden oluşuyordu. Sonuçta büyükleri

Emile evi, Gerard çiftliği, Ferdinand hisse senetlerini ve tek kız Helene tabloları aldı.

Birkaç yıl önce dans hocasıyla -Antoine Brodin adında birievlenmiş olan Helene mirasın bu biçimde paylaşılmasına anında itiraz e tmek istedi ama eksperler onun düşüncelerinin tam tersini savundular. Babası ona pay olarak sanat eserlerini bırakmakla,

kendisini her şeyden önce Paris'te bir evin, bir tarım işletmesinin ya da Mrika'daki bir şirketin hisse senetlerinin yönetiminin getireceği sıkıntılardan ve sorumluluklardan kurtarmak istemişti. Öte yandan mirasın eşit biçimde paylaştırmadığını ileri sürmek çok zor hatta imkansızdı çünkü

çok ünlü bir ressamın dört tuvali en azından henüz işletilmeyen ve belki de hiçbir zaman işletilmeyecek madenierin hisse senetleri kadar değerliydi.

Helene, Le Mariadech'in birkaç yıl sonra gözden düşmüş olduğu ve yapıtların bugünlerdeki fiyatının da 60 000 frank olduğu düşünüldüğünde tuvaileri o döneme göre olağanüstü iyi bir fiyata sattı. Bu küçük dünyalıkla kendisi ve kocası Amerika'ya göç ettiler. Orada profesyonel kumarcı oldular ve gece trenlerinde ve köylerde içki salonlarında kimi zaman bir haftayı aşan sürelere uzanan kumar partileri düzenlediler. Antoine Brodin I I Eylül 193 5'te gün ağarırken öldürüldü ; iki gün önce salona girmelerini yasakladığı üç serseri onu Pensacola'dan (Florida) kırk kilometre uzaklıkta Jemima Creek'deki terk edilmiş bir taş ocağına götürdüler ve sopayla döve döve öldürdüler Helene birkaç hafta sonra Fransa'ya döndü. Bir yıl önce, Emile'in ölümüyle binayı miras alan yeğeni François ona altıncı katta Doktor Dinleville'in yanındaki iki odalı küçük daireyi verdi. Helene burada bin dokuz yüz kırk yedi'de, ölümüne kadar köşesine çekilmiş, endişeli ve silik bir halde yaşadı.

Emile on yedi yıl boyunca, sahip olduğu binayı özen ve beceriyle yönetti, hatta çeşitli modernleştirme çalışmaları (özellikle I925'de binaya bir asansör koydurtması) gerçekleştirdi. Ama mirastan yyararianmış tek kişi olması ve babasının istekleri doğrultusunda erkek kardeşlerini ve kızkardeşini zarara uğrattığı duygusu, kendisini onlardan sorumlu olduğu düşüncesine götürdü ve onların işlerini de üstlenmek istedi. Bu ağabeylik kaygısı yitip gitmesinin başlangıcı oldu.

ikinci çocuk Gerard iyi kötü mutlu bir durumda tarım işletmesiyle ilgileniyordu. Ama üç numara Ferdinand büyük güçlükler karşısındaydı. Epeyce hisseye sahip olduğu Yukarı Bubancida (Kamerun) Maden Şirketi on yıl kadar önce kurulmuştu; Zvvindeyn Misyonu'na bağlı Hallandalı üç jeolog tarafından ortaya çıkarılan zengin kalay yataklarını araştırmak ve daha sonra da işletmekti amaç : O zamandan beri birçok hazırlık seferi düzenlendi ama genelde sonuçlar pek umut verici olmadı: Kimileri burada önemli bir doğal kalayoksit damarlarının bulunduğunu söylüyor ama işletme özellikle de nakliyat koşulları gözlerini korkutuyordu bunların; kimileri de maden yatağının çok zayıf olduğunu, çıkarma ve işletme harcamalarını karşılayamayacağını ileri sürüyordu; bir bölümü de elde

edilen örneklerde kalay izine rastlanmadığını, buna karşılık büyük ölçüde boksit, demir, manganez, bakır, altın, elmas ve fosfat bulunduğunu iddia ediyordu.

Genelde karamsar bir tablo çizen bu çelişkili raporlar Şirket'in Borsa'ya girmesine ve her yıl sermaye artırmasına engel olmadı. Bin dokuz yüz yirmi'de Yukarı Bubancida (Kamerun) Maden Şirketi nin yaklaşık yirmi milyon franklık sermayesi, yaklaşık yedi bin beş yüz hissedarı vardı; Şirket'in yönetim kurulunda ise üç eski bakan, sekiz bankacı ve onbir büyük sanayici bulunuyordu. O yıl, çalkantılı başlayan ama sıcak ve coşkulu bir biçimde sona eren bir hissedarlar toplantısında bu anlamsız ve yararsız hazırlıklara son verilmesi, bir an önce bunların her ne madeniyse, işletilmesine geçilmesi oy birliğiyle karara bağlandı.

Ferdinand, Yollar Köprüler ve Kanallar Ydaresi'nde mühendisti ve kendisini kontrolörlüğe tayin ettirmeyi başardı. 8 Mayıs 1923'de Garva'ya gitti ve orada topladığı beş yüz işçi, on bir buçuk ton malzeme ve Avrupa kökenli yirmi yedi yönetici düzeyinde personelle Bubancida'nın yukarı çığırını Adamaua yayialarma kadar aştı.

Temel atma çalışmaları ve galerilerin açılması her gün yağan yağmur yüzünden zorlaştı ve yavaşladı; yağmurlarla nehir düzensiz ve hiç hesap edilemeyen bir biçimde yükseliyor ve bütün açma, temizleme, düzenleme, doldurma çalışmaları nehrin sularıyla bozulup yok oluyordu.

Iki yıl sonra sürekli ateşlenmeye başlayan Ferdinand Gratiolet evine dönmek zorunda kaldı. Yukarı Bubancida kalayının hiçbir zaman rantabl biçimde işletilemeyeceğine inanıyordu içten içe. Buna karşılık geçtiği bölgelerde bol miktarda ve çeşitli cinste hayvan görmüştü ve bu onda deri ticaretine atılma fikrini doğurdu. Nekahet dönemini geçirir geçirmez hisse senetlerini elden çıkardı ve deri, kürk, boynuz, egzotik bağa ithalatı yapan ve kısa sürede mobilya alanında uzmanlaşan bir şirket kurdu: o dönemde kürklü yatak önü halıları ve kokarca, antilop, zürafa, leopar ve hörgüçlü öküz derisinden kılıf geçirilmiş Hint hurması mobilya pek modaydı; manda derisi süslemeleri olan kızıl ağaçtan küçük bir komodin rahat rahat 1 200 franka satılabiliyordu. Su kaplumbağası kabuğuna yerleştirilmiş birTortosi boy aynası Drouot'da 38 295 franga alıcı bulmuştu !

İş 1926'da başladı. 1927'de deri ve post fiyatlarında altı yıl sürecek olan başdöndürücu bir düşüş dönemine girildi. Ferdinand bir krizin baş gösterdiğine inandırmak istemedi kendisini ve inatla stoklarını artırdı. Bin dokuz yüz yirmi sekiz yılı sonunda sermayesinin tamamı bloke olmuş ve kullanılmaz duruma gelmişti. Ne nakliye masraflarını ne de depo masraflarını ödeyebiliyordu. Emile onu hileli iflastan kurtarmak için birinde Bartlebooth'un oturduğu dairelerinden ikisini satarak işlerini yeniden yola koymasına yardımcı olmak istedi. Ama pek bir işe yaramadı bu.

Nisan 1931 'de Ferdinand'ın, kazanahileceği paranın üç dört misli fazlasına mal olmuş kırk bin kadar deriye sahip oldugu, bunların bakım ve korumasını sağlayamayacağı ve başka taahhütlerini yerine getiremeyeceği gitgide kesinlik kazandığı sırada mallarının depolandığı La Rochelle'deki ambarı tamamıyla yandı.

Sigorta şirketleri zararı ödemeyi kabul etmediler ve Ferdinand'ı kundakçılıkla suçladılar. Ferdinand karısını, (felsefe agregasyonu sınavında parlak bir başarı göstermiş olan) oğlunu ve yanan mallarının dumanları tütmekte olan yıkıntılarını terk ederek kaçtı. Karısı bir yıl sonra onun Arjantin'de öldüğünü öğrendi.

Kayınbiraderleri Emile ve Gerard ona yardım etmek için kendilerini feda ettiler: Emile sahip oldugu otuz daireden on yedisini sattı. Gerard da işletmesinin hemen hemen yarısını elden çıkardı.

Emile de Gerard da 1934'de öldüler; önce Emile mart ayında akciğer kanamasından, daha sonra eylülde de Gerard beyin kanamasından. Çocuklarına ancak yıldan yıla sürekli eriyecek olan önemsiz bir miras bırakabildiler.

BİRİNCİ KISMIN SONU

İKİNCİ KISIM

YIRMI İKINCI BÖLÜM

Giriş, 1

Giriş bölümü hemen hemen tam bir kare şeklinde, oldukça geniş bir alan. En dipte, sol taraftaki kapı mahzenlere açılıyor; ortada asansör; dövülmüş demirden kapısına bir yazı

"ASANSÖR KISA BİR SÜRE İÇİN HİZMETTEN

ALINMIŞTIR"

asılmış; sağda merdiven girişi. Duvarlar açık yeşil lake, yerde sık dokunmuş bir halı var. Sol taraftaki duvarda, kapıcı odasının camlı kapısı dantelli perdelerle süslenmiş.

Odanın önünde ayakta duran bir kadın binada oturanların listesini inceliyor; kahverengi, keten, üzerinde balık biçiminde iri bir Süleyman taşından broş bulunan bol bir manto giymiş. Omzunda çapraz biçimde asılmış ağarnlmamış bezden bir çanta var: sağ elinde, siyah redingorlu bir adamın görüldüğü koyu kahve renkli bir fotoğraf tutuyor. Adamın kalın favorileri ve kelebek gözlüğü var; maun ve bakır karışımı, III. Napoleon stilinde, üstünde, yılanyastıkları konmuş cam bir vazo bulunan döner bir kütüphanenin yanında ayakta duruyor. Silindir şapkası, eldivenleri ve bastonu, yanındaki sedef kakmalı büyük bir çalışma masasının üstünde duruyor.

Bu adam -James Shervvoodo güne kadar olagelmiş en büyük dolandırıcılık olayının kurbanı: İki ünlü dolandırıcı, 191 6'da ona Arimatealı Yusufun Isa'nın kanını doldurduğu kabı sattılar. Kadın -Ursula Sobieski adında Amerikalı bir romancıüç yıldır yazmayı tasarladığı bir kitabın konusunu oluşturacak bu karanlık olay üstüne bilgi toplama işine girişti ve yaptığı araştırmalarla ilgili son tamamlayıcı bilgileri sağlayabilmek amacıyla bu binaya geldi.

1833'de Ulverston'da (Lancashire) doğan James Shervvood çok genç yaşta buradan ayrıldı ve Boston'da eczacı oldu. 18 70 yılı başlarında esas maddesi zencefil olan göğüs yumuşatıcı bir ilaç buldu. Öksürüğe iyi gelen bu bonbon şekerlerinin adı beş yıla kalmadan her yanda duyuldu, ilaç daha sonra ünlü olan bir slo

ganla tanıtıldı: "Shenvoods put you ın the mood". Reklam ama

cıyla sisli bir manzarada yüzü koyun yatmış bir ihtiyarla simgelenen grip hayaletine mızrağıyla saldıran zırhlı bir şövalyeyi gösteren altıgen vinyetler hazırlandı ve bütün Amerika'ya dağıtıldı; bu vinyetler kurutma kağıtlarına, kibrit kutularına, maden suyu kutu kapaklarına, peynir kurularına ve belli dönemlerde bir şişe

Shenvoods alan herkese hediye olarak verilen binlerce küçük

oyuncağa ve okul aksesuarına (kalemlikler, küçük defterler, küpler, küçük yapbozlar. küçük madeni süzgeçler [KaliforniyalI müşteriler için], büyük şarkıcıların sahte ithaflı fotoğrafları) yapıştırıldı.

Bu büyük ünle birlikte gelen büyük servet ne yazık ki eczacıyı çektiği hastalıktan kurtaramadı: Yakasını bırakmayan bir nevrasteni nedeniyle hemen hemen sürekli bir uyuşukluk ve bitkinlik içindeydi. Tek avuntusu, sıkıntısını biraz olsun hafifle tebilen

bir etkinliğe verebilmesiydi kendisini: Unica koleksiyonculuğu.

Unicum, kitapçıların, eskicilerin ve antikacıların jargonunda adından da anlaşılacağı gibi tek bir örneği kalmış eşyaya denir. Biraz bulanık olan bu tanım sayısız alandaki eşyayı kapsar; yalnızca bir adet üretilmiş olan bir eşya olabilir bu: Sözgelimi biri bir merdivenin tepesinde tellerle ilgilenen, biri bir tabure üzerinde yayla ilgilenen iki çalgıcı gerektiren devasa bir kontrhas olan oktobas ya da 1913 Amsterdam Büyük Ödülü'nü kazanan ve piyasaya sunulması savaşın araya girmesiyle engellenen Le gouixVavassor Alsatia; Madagaskar'da yakalanan tek örneği Paris'te Doğa Bilimleri Müzesi'nde bulunan tanrek Dasagole fontoynanti gibi, 1966'da bir meraklının I 500 000 franga satın aldığı kelebek TrOldes allottei gibi ya da varlığı sadece I 962'de Yuca tan'da çe kilmiş bir fotoğrafla anlaşılan beyaz fok Monachus tropicalis gibi; çeşitli putlar, kitaplar, gravürler, plaklar ya da ses kayıtları gibi tek bir örneği kalmış olan eşyalar: nihayet şu ya da bu tarihsel özelliklerinin tek kıldığı eşyalar olabilir: Versailles

Anlaşması'nın imzalandığı ve parafe edildiği dolma kalem. XVI. Louis ya da Danton'un kesilen başının düştüğü giyotin sepeti, Einstein'ın 190 5'de verdiği meşhur konferansta kullandığı tebeşirden arta kalan parça; I898'de Curie'ler tarafından aynştırılan ilk saf radyum miligramı, Ems Telgrafı,

Dempsey'in II Temmuz 1921 'de Carpentier'yi yendiği maç ta taktığı eldiven, Tarzan'ın ilk slipi, Rita Hayvvorth'ın Gilda'da taktığı eldiven bu son kategorinin en yaygın ama herhangi bir eşyanın her zaman tek olarak nitelenebileceği ve Japonya'da seri halde Napoleon şapkaları üreten bir atölye olduğu göz önünde bulundumlduğunda aynı zamanda da en karmaşık klasik örnekleridir.

Kuşku ve tutku umca meraklılarının iki belirgin özelliğidir

Kuşku, aradıkları eşyanın otantikliği ve -özellikletekliği konusundaki kanıtları aşırı boyutlara, tutku ise çoğu zaman safııkiarını ölçüsüz sınırlara götürmelerine neden olur. Üçkağıtçılar Shervvood'un servetinin üçte birini, onun zihnini sürekli meşgul eden bu iki özellik sayesinde alıp götürdüler.

1896 Nisanında bir gün, on beş gün önce arazisini çevreleyen parmaklıklarını boyatmak için tuttuğu Longhi adında bir halyan işçi, üç razısına mutad gezintilerini yaptırdığı sırada eczacıya yaklaştı ve yaklaşık diyebileceğimiz bir İngilizceyle, üç ay önce, tarih öğrenimi gördüğünü söyleyen Guido Mandetta adlı hemşehrisine bir odasını kiraladığını anlattı; bu Guido ansızın ve hiç kuşkusuz para falan vermeden çekip gitmiş, arkasında yalnızca kitap ve kağıt dolu eski püskü bir bavul bırakmıştı. Longhi kitapları satarak masraflarının bir bölümünü karşılamak istiyordu ama kazıklanmaktan korkuyor ve Shervvood'dan yardım bekliyordu. Tarih elkitaplanndan ve ders notlarından ilginç bir şey çıkabileceğine hiç ihtimal vermeyen Shervvood onu reddetmek ya da uşaklardan birini göndermek niyetindeydi ama tam o sırada halyan özellikle Latince eski kitaplar bulunduğunu belirtti.

Shervvood'un merakı uyandı ansuın ve düş kırıklığına da uğramadı. Longhi onu analarla, çocuklarla dolu, çirkin, ahşap, koca bir binaya götürdü ve Mandeua'nın oturmuş olduğu eğri tavanh küçük odaya soktu; bavul açılır açılmaz Shervvood neşeden ve karşılaştığı sürprizden titredi: Bir defter, tek yapraklar, not def

terleri, gazete kupürleri ve rengi solmuş kitap yığınlarının ortasında eski bir Quarli keşfetti: Quarli'lerin 15301570 arasında Venedik'de bastıkları ve çoğu artık bulunamayan ahşap sırtlı ve

yanları renkli kitaplardan biri.

Shervvood kitabı dikkatle inceledi: Çok kötü durumdaydı ama hakiki olduğuna hiç kuşku yoktu. Eczacı hiç tereddüt etmedi: Cüzdanından iki adet yüz dolarlık çıkardı, Longhi'ye uzattı ve halyan'ın karmakarışık teşekkürlerini keserek bavulu evine taşıttı, içindekileri sistemli bir biçimde araştırmaya girişti; saatler ilerledikçe ve keşifleri kesinlik kazandıkça heyecanı gitgide arttı ve daha bir sardı bu iş onu.

Quarli'nin değeri yalnızca kitapseverlik alanıyla sınırlı değildi. Arnaud de Chemille'nin, Büyük Constarrtinus'un annesinin yaşamının belli başlı dönemlerini anlattıktan sonra S Sil

vestro kilisesinin inşaatını, Gerçek Haç'ın keşfinin ayrıntılarını canlandırdığı ünlü Vita Brevis Helenae' siydi bu kitap. Kitabın sonundaki çok ince beyaz boş sayfası üzerine dikilmiş bir tür

cep içinde kitabın kendisinden çok daha yeni ama gene ne çok eski, büyük bir olasılıkla on sekizinci yüzyıl sonlarından kalma elyazması beş yaprak vardı: Bunlarda Isa'nın Çilesi'nin Rölikleri'nin yeri ve ayrıntıları sıkışık ve hemen hemen hiç okunamayan bir yazıyla bir yığın sütun arasına titizce ve karmakarışık bir şekilde sıkıştırılmıştı: Kutsal Haç'ın Roma San Pietro, Ayasofya, Worms, Clairvaux, Chapelle-Lauzin, Bauge Hospice des Incurables, Birmingham St-Thomas'daki vd'deki parçaları; Saint-Denis Manastırındaki, Napoli Katedralindeki, Siraküza San Felice'deki, Venedik Apostolikler'indeki, Toulouse Saint-Sernin'deki Çiviler; Longinus'un Isa'nın Göğsü'nü deldiği ve San Paolo Fuori le Mura, San Giovanni in Laterano, Nuremberg ve Paris'te SaintChapelle''de bulunan Mızrak; Kudüs'deki Kade h; askerlerin Isa'nın gömleğine konmak için kullandıkları Sofya Katedralindeki üç Zar; Laterano S. Giovanni, S. Maria-di Trastevero, S Maria Maggiore,

San Marco, S Sylvestro-in Capite ve Paris SaintChapelle'deki Sirke ve Safraya Batırılmış Sünger; Saint-Taurin d'Evreux, Chateaumeillant, Orleans, Beaugency, Nötre Dame de Reims, Abbeville, Saint-Benoit-sur Loire, Vezelay, Palermo, Calmar, Montauban, Viyana ve Padova'daki Tae'ın Dikenleri; Cenova'da S Lorenzo'daki Vazo; Roma'da S Silvestro'daki Veronica'nın Peçesi (vera icon); Roma, Kudüs, Torino'da S Suaire, Pe

rigord, Carcassone, Mayence, Parma, Prag, Bayonne, York, Paris, vd.'deki Cadouin. Geri kalan parçalar da epey ilginçti. Guido Mandetta Golgotha Rölikleri ve özellikle de hepsinin en değerlisi olan Arimaıealı Yusufun Isa'nın Yaraları'ndan sızan Kan'ı doldurduğu Kase'yle ilgili bütün tarihsel belgeleri toplamıştı: New York Columbia Gniversitesi'nde profesörlük yapmış olan J P. Shaw yazmış olduğu bir dizi makalede Kutsal Kase'yle ilgili efsaneleri irdelemiş ve rasyonel temel oluşturabilecek gerçek unsurları çıkarmaya çalışmıştı. Profesör Shavv'ın analizleri cesaret verici değildi: Arimatealı Yusufun kaseyi Ingiltere'ye götürdüğü ve onu orada korumak için Glastonbury Manastırını kurduğunu belirten görüşlerin, Graal efsanesinin bir Hıristiyan benzetme

sinden (geç ?) başka bir şey olmadığını kanıtlıyordu; Cenova Katedralinin Sacro Catmdsu II 02"de Kaisareia Haçlılan tarafından bulunmuş bir zümrüt kupaydı ve Arimaıealı Yusufun bunu na

sil sağladığının cevabı belirsizdi; Kudüs'deki S Silvestro kilisesinde bulunan ve Aziz Bede'in, hiç görmeden Peygamber'in Kanı nın içine konmuş olduğunu iddia ettiği iki kulplu altın kabın basit, sıradan bir kadehten başka bir şey olmadığı çok açık bir şekilde belliydi ve kanşıklık "kutsal"ı "konmuş" okuyan bir müstensihin yanlışlığından kaynaklanmıştı. Aetius'un. Attila ve Hunları durdurmak için Saksonlar, Alanlar, Franklar ve Vizigotlarla birleştirdiği Gonderik'in Burgundlannın Tanrı'ya adanmış rölikleriyle -o dönemde yaygın bir uygulamaydı bu(bu duruma göre kendilerine din değiştirten Ariusçu misyonerierin bıraktığı ve otuz yıl kadar sonra Clovis'in Soissons'da onların elinden almış olduğu Kutsal Kase'yle) Catalauna Ovasına vardıklarını anlatan dördüncü efsaneye gelince, Profesör Shaw bu tezi hepsinin en imkansızı olarak görüyordu, çünkü Isa'nın eştözlülüğünü reddeden Ariusçular röliklere tapmayı ya da taptırmayı hiçbir zaman düşünmemişlerdir.

Profesör Shaw görüşlerini şöyle tamamlıyordu : Hıristiyan Batı ve Konstantinopolis arasında IV. yüzyılın başından XIII. yüzyılın sonuna kadar süren ve Haçlı Seferleri'nin çok kısa bir evresini oluşturduğu yoğun değiş-tokuş ve karşılıklı ilişki ortamında, Gerçek Kase'nin, mezara konuşunun ertesi gününden itibaren en yüce dinsel saygı nesnesi kabul edildiği oranda korunabilmiş olması anlaşılmaz bir şey değildi.

Mandetta'nın topladığı belgeleri her yönüyle incelemeyi bitirdikten sonra -çoğu anlaşılmaz kalmıştı onun içinShervvood, I talyan'ın Kutsal Kase'nin izini bulduğuna inanmıştı. Peşine bir dedektif ordusu taktı ama hiçbir sonuç alamadı. Longhi doğru düzgün bir tanım bile sağlayamamıştı. O zaman Profesör Shavv'a başvurmaya karar verdi. Amerika 'da Kim Kimdir'ın en yeni baskılanndan birinde adresini buldu ve ona bir mektup yazdı. Bir ay sonra cevap geldi: Profesör Shaw seyahatten yeni dönmüştü; yıl sonu sınavlan nedeniyle çok meşguldü, Boston'a gelmesi imkansızdı, ama Shervvood'u memnuniyetle misafir edebilirdi.

Görüşme 15 Haziran 1896'da j.P. Shaw''un New York'daki

ikame tgahında gerçekleşti. Shervvood Quarli'yi ağzına alır almaz Shavv sözünü kesti hemen:

Vita brevis Helenae değil mi!

- Evet, ama...

-Arka kapakta tüm Golgotha röliklerinin listesini içeren bir cep var.

-Tabii, ama...

-Nihayet size rastladığım için çok sevinçliyim efendim [1] Bulduğunuz benim kitabım ı Bildiğim kadarıyla bir tane daha yok ondan. İki yıl önce çaldılar.

Profesör kalktı, bir dosya dolabını karıştırdı ve elinde birkaç buruşmuş kağıtla döndü.

-Bakın, işte özel gazetelerde yayınlattığım ve ülkenin bütün kütüphanelerine gönderdiğim ilan:

6 Nisan 1893 'de Profesörj.P SHA Wun Amerika Birleşik Devletleri nde Nevv York ’daki evinden Arnaud de Chemille 'nin VİTA BREVİS HELENAEsinin pek az bulunan nüshalanndan biri ÇALINMIŞTIR. Quarli, Venedik. 1549, 1 71 numarah, 11 numarasiz sayfa. Cildin ahşap kismJ çokyıpranmiş durumda. Kicabm ba:.mda

Fe sonunda çok ince beyaz kagman boş sayfıılar. Yanlan renkli. Oç kapamaçcan ikisi cercemiz. Mar;larda çok saylda not. }. B. ROUSSEAU'NUN EL YAZISIYLA 5 YAPRAKLIK BOLÜM.

Shervvood çok ucuza elde ettiğini sandığı bu kitabı Shavv'a iade etmek zorunda kaldı. Shavv'un teklif ettiği iki yüz dolarlık ödülü de kabul etmedi. Buna karşılık halyan'ın çok sayıda belgesini inceleyip, değerlendirmek için kendisine yardımcı olmasını istedi. Bu sefer de Profesor redde tti: Üniversite'deki işi bütün zamanını alıyordu ve ayrıca Mandetta'nın kağıtlarından bir şey öğrenebileceğine inanmıyordu: yirmi yıldır rölikler tarihiyle ilgileniyordu ve bu konudaki önemli ya da önemsiz en küçük bir belgenin bile gözünden kaçmış olabileceğine ihtimal vermiyordu.

Shervvood ısrar etti ve sonunda Profesör'e yüklü bir para teklif etti ve anlaştılar. Bir ay sonra sınavlar bitince, Shavv Bosıon'a taşındı ve Mandetta'nın bıraktığı no t, makale ve gazete kupürü yığınını ayıklamaya başladı.

Golgotha Rölikleri"nin açıklamalı ve eleştirel listesi 17 18'de karanlık Cafe Laurent nakaratları meselesinden sonra Fransa'dan kovulan ve o dönemde Prens Eugene de Savoie'nın sekreteri olan şair Jean-Baptiste Rousseau tarafından yapıldı. Avusturya için savaşan bu prens bir yıl önce Belgrad'ı Türklerden geri almıştı. Birçok başka zaferin ardından gelen bu zafer Venedik ve Habsburg Hanedanını Osmanlı Devleti'yle karşı karşıya getiren ve yıllardır sürüp giden anlaşmazlığa geçici olarak son verdi; 21 Temmuz 171 5'de Pasarofça Anlaşması imzalandı; Ingiltere ve Hollanda arabuluculuk yaptılar. Padişah III. Ahmed prens Eugene'in gönlünü kazanma umuduyla, bu anlaşma vesilesiyle Ayasofya'nın duvarlanndan birindeki gizli deliklerde bulunan kıymetli röliklerin tamamını ona gönderir. Bu olayın ayrıntısını Moritz'in -herkesten daha iyi bi I meşine rağmen,

silahşörlük mesleğini öğrenmek için prensin hizmetine girmiştikarısı Lo

ben Kontesine yazdığı mektuptan öğreniyoruz: . bir Kutsal

Mızrak Denıiii, Dikenli Taç, Kırhaçlamamn Kayışiarı ve Değnekleri, Isa 'nın Çilesi 'nin Gülünç Pelerini ire Kamışı, Kutsal Çimler, Çok Kutsal Kase, Sindon ve Çok Kvvsal Peçe

Bu röliklerin ne olduğunu hiç kimse bilmiyordu. Hiçbir Avusturya-Macaristan kilisesi ya da bir başka kilise bunlara sahip olma kla övünmedi. Bütün Ortaçağ ve Rönesans boyunca canlı kalan rölik kültü o dönemde ciddi biçimde sönükleşmeye yüz tuttu ve Prens Eugene'in Jean-Baptiste Rousseau'dan o dönemde hala kutsal kabul edilenlerin dökümünü yapmasını biraz alaycı bir niyetle istemiş oldugunu düşünmek doğru olacaktır.

Bununla birlikte yaklaşık elli yıl sonra, Çok Ku tsal Kase yeniden ortaya çıktı: 1 765 tarihli İ talyanca bir mektupta yazar Beccaria koruyucusu Charles-Joseph de Fiımian-a filolog Pitiscus'ıın I 727'de öldüğünde, rektörlüğünü yaptığı Utrecht' St. je

rome Kolejine bıraktığı ünlü eski eserler koleksiyonunu gördüğünü anlatıyor ve özellikle de "Isa 'nın çarmıha gerildigi tepede bulunduğu söylenen mühürlü bir toprak kase" den söz ediyordu.

Profesör Shavv orijinali kendi Quarli'sinde bulunan jeanBaptiste Rousseau'nun dökümünü ve Moritz'in mektubunu biliyordu tabii ki Ama Beccaria'nın mektubundan haberi yoktu: bu haberi duyunca sevincinden havaya sıçradı, çünkü [11] mühürlü toprak kase" gözlemi hep kendisinin olmuş olan ama hiçbir zaman yazmaya cesaret edemediği hipotezini destekliyordu nihaye t: Arimatealı Yusufun Çile akşamında Isa'nın Kanı'nı doldurduğu kasenin, altından, tunçtan, bronzdan, hatta ve hatta zümrütten yapılmış olması için hiçbir neden yoktu ve hiç kuşkusuz topraktandı bu kase; Yusufun Kurtarıcı'sının yaralarını temizlemeden önce pazardan satın aldığı basit bir kase. Shavv büyük bir coşkuyla Beccaria'nın mektubunu hemen yorumlayarak yaymlamak istedi; onu bu işten vazgeçirmek isteyen Shervvood'un da anasından emdiği süt burnundan geldi; Shavv'a, kaseyi bulduklan gün çok daha sansasyonel bir makale yazma olanağına sahip olacağına dair söz verdi.

Ama önce Utrecht kabının kökenini bulmak gerekiyordu. Pitiscus koleksiyonunun parçalannın çoğu, filologun, yanında uzun süre pansiyoner olarak kaldığı İsveçli Kristina'nın dev ko

leksiyonundan geliyordu ancak bu kole ksiyonla ilgili iki katalog. Havercamp'ın Nummophylacium reginae Christinae 'si ve Musoeum

Odescalcum herhangi bir kaptan söz etmiyordu, iyi ki söz etmiyordu, çünkü Kraliçe Kristina'nın koleksiyonları III. Ahmed'in Prens Eugene'e Kutsal Rölikler'i göndermesinden çok

önce oluşmuştu. Dolayısıyla koleksiyana daha sonra eklenmiş bir parça söz konusu olabilirdi. Prens Eugene Rölikleri kilisdere dağıtmadıysa ve kendine saklamadıysa -koleksiyonlannın ayrıntılı olarak incelenmesinden böyle bir sonuç çıkmıyordubunları çevresine ya da en azından çevresindekilere bağışladığı düşünülebilirdi; o dönemde çevresinde arkeoloji zevki bayağı gelişmiş çok sayıda insan vardı ve bu dönem bu rölikleri aldığı yani Pasarofça görüşmelerinin yapıldığı dönemdi. Shavv, Hollanda delegasyonu sekreterinin edebiyatçı juste Van Effen'den başkası olmadığını ortaya çıkararak bu temel noktayı doğruladı; juste Van Effen Pitiscus'un yalnızca öğrencisi değil aynı zamanda vaftiz evladıydı da ve onun bu kabı vaftiz babası için istediği ve elde ettiği çok açıktı; dinsel bir eşya olarak değil -HollandalIlar Protestan olduklarından, dolayısıyla da rölikler kültüne müthiş düşman oldu klarındanbir müze eşyası olarak istemişti onu.

Shavv ve Hallandalı birçok profesör, müze ve kütüphane müdürü ve arşivci arasında yoğun bir ilişki kuruldu. Bunların çoğu doyurucu bilgiler sağlayamadı. Yalnızca biri, Ro tterdam Yerel Yönetimler Arşivleri'nde kütüphaneci olarak çalışan jakob Van Deeckt adında biri onları Pitiscus Koleksiyonu tarihi üzerine bilgilendirdi.

1795'de Batav Cumhuriyetinin kuruluşu sırasında St jerome Koleji kapatılmış ve kışlaya dönüştürülmüştü Kitapların ve koleksiyonların büyük bir bölümü o zaman "güvenli bir yer" e nakledilmişti. 181 4'de eski Kolej, yeni Hollanda Kraliye r Askeri Akademisi'nin merkezi oldu. Koleksiyonları aralarında eski Utrecht Sanat ve Bilim Cemiyeti'ninkiler de bulunan birçok resmi ve özel kuruluşun koleksiyonlarıyla birleştirildi ve Museum van Oudheden'in (Eski Eserler Müzesi) ilk parçalarını oluşturdu. Bu müzenin katalogu birçok Roma dönemi mühürlü toprak kaseden söz etmekle birlikte, vaktiyle bir Roma ordugahının kurulmuş olduğu Utrecht yakınlarındaki Vechıeıı"de bulunmuş kalınnların önemini özellikle belirtiyordu.

Bu sapıama birçok tartışmaya yol açmıştı ve birçok bilgin ilk dökümde bazı karışıklıklar olmuş olabileceğini ileri sürüyordu. Lund Üniversitesi profesörü Berzelius bu kapları, mühür, damga ve yazıları incelemiş ve

birinin, BC 11 82 numaralı parçamn kesinlikle ötekilerden daha eski olduğunu ve herkesin de bildiği gibi, sözkonusu ordugahın daha geç bir tarihte kurulmuş olması nedeniyle, Vechten kazıları sırasında bulunmuş olması

nın kuşkulu olduğunu göstermişti. Bu sonuçlar, Anügvarist

Tiddskrift'de (18 55, cilt 22: Kope nhag) çıkan ve jakob van Deeckt'in bir ayrıbasımını mektubuna iliştirdiği ve içinde söz

konusu vazoyla ilgili birçok açıklamalı desenin de bulunduğu Almanca bir makalede özetlendi: jakob van Deeckt, sonunda, bu kabın, yani BC 1 1 82 numaralı kasenin, dört beş yıl önce çalınmış olduğunu belirtiyordu. Kü tüphaneci hırsızlığın ayrıntılarını pek anımsıyamıyordu artık ama Museum van Oudheden sorumluları açık seçik bilgiler verebilirlerdi.

Shavv, Shervvood'u soluk soluğa bırakarak Müze görevlisine bir mektup yazdı. Cevap, Nieuvve Courant kupürleri eklenmiş

uzun bir mektup biçiminde geldi. Kase 4 Ağustos 1891 gecesi çalınmıştı. Hoogeland Park'da bulunan müze olaydan bir yıl önce büyük ölçüde yeniden düzenlenmişti ve salonların hepsi he

nüz ziyaretçilere açılmamıştı. Bazı eski eserlerin resmini yapmak için izin alan Theo Van Schallaert adlı bir Güzel Sanatlar Aka

demişi öğrencisi ziyarete açık olmayan ve korunmayan bu salonlardan birinde çalışıyordu. 3 Ağustos akşamı Müze'nin kapatılmasından sonra, içerde kalabilmeyi başarmış, daha sonra ise

yalnızca bir pencere camını kırarak ve bir oluktan aşağı kayarak, değerli kaseyle birlikte dışarı çıkmıştı. Hemen ertesi gün evinde yapılan aramalar olayın önceden tasarlanmış olduğunu ortaya koydu, ama onu bulmak için yapılan bütün girişimler boş çıktı Soruşturma henüz kapanınamışlı ve Müze yöneticisi mektubunu, hırsızın yakalanmasını kolaylaştıracak ve değerli kilsenin geri alınmasını sağlayacak bütün bilgilerin kendisine ulaşımlmasını isteyerek tamamlıyordu.

Shervvood'un bu kabın Çok Kutsal Kase olduğundan ve tarih öğrencisi Guido Mandetta'yla Güzel Sanatlar öğrencisi Theo Van Schallaert"in tek ve aynı kişi olduğundan hiç kuşkusu yoktu. Ama nasıl bulunacaktı o? Şimdi Mandetta'nın ortadan kayboluşunun üzerinden altı ay geçmişti ve Shervvood'un tuttuğu dedektifler Allantik'in her iki yanında onu bulmak için boşuna çaba harcıyorlardı.

işte o anda yüce rastlantı gerçekleşti ve Mandetta-Van Schallaert'in kiracısı oldugu ! talyan işçi Longhi tekrar Shervvood'u görmeye geldi. Nevv Bedford'a çalışmaya gitmişti ve üç gün önce

öğrenciyi Kılıçbalığı Otelinden çıkarken görmüştü. Kendisiyle

konuşmak için karşı kaldırıma geçmiş ama öğrenci dörtnala hareket eden bir atlı arabaya binip gitmişti.

Shervvood ve Shavv, hemen ertesi gün Kılıçbalığı Oteline gittiler. Kısa bir soruşturmadan sonra Mandetta'nm Jim Brovvn adıyla bu otele indiğini öğrendiler. Otelden ayrılmamıştı ve hatta o anda

odasında bulunuyordu. Profesör Shavv kendisini tanıttı ve Jim Brovvn-Mandetta-Van Schallaert profesör Shavv ve Shervvood'la görüşmek ve onlara bazı bilgiler vermek için hiçbir güçlük çıkarmadı.

Utrecht'de hukuk öğrencisiyken bir kitapçıda ceza hukukunda devrim yaratan Suçlar ve Cezalar adlı eserini çok iyi bildiği Beccaria'nın Mektuplar'ının eksik ciltli bir takımını buldu. Eseri satın almış, evine gelmiş, o kötü Italyancasıyla esneye esneye okumaya başlamıştı; Pıtiscus Koleksiyonu'nu görmesini anlattığı bölüme kadar gelmişti. Büyükbabasının babası St jerome Kolejinde okumuştu. Bu sürekli rastlantılada kafası karışan Schallaert, Golgotha kasesinin izini bulmaya ve bulunca da çalmaya karar verdi. Amacını gerçekleştirdi. Müze bekçileri hırsızlığı fark ettiklerinde o Amsterdam Nevv York arasında tarifeli sefer yapan bir gemiye binmişti bile.

Niyeti kaseyi satmaktı hiç kuşkusuz ama başvurduğu ilk antikacı gülerek, bir hukukçunun, katalog taslaklarıyla birlikte bulanık mektubundan daha geçerli, daha güvenilir hakikilik kanıtları istedi. Eğer bu kase Berzelius'un

tanımladığı ve Beccaria'nın gördüğü kaseyse, eskiliği tartışma konusuydu. Schallaert araştırmaları sırasında Profesör Shavv'dan söz edildiğini duymuştu -siz eski dünyada da yeni dünyada da bir zirvesiniz dedi ona

-bu sözler Profesörün kızarmasına neden olduve sorunu kütüphanede etraflıca ve bilinçli bir şekilde inceledikten, Profesörün derslerine ve seminerlerine gizlice katıldıktan sonra, onun Eski Tarih Bölümü Yöneticiliğine atanması dolayısıyla verdiği bir resepsiyon vesilesiyle evine girdi ve Quarli'yi elde etti. Böylelikle de, Shavv ve Shervvood'unkinden başka bir kaynaktan hareket etm esine karşın kasenin tarihini yeniden saptamayı başardı Elinde sağlam kanıtlarla, kendisine ze ngin müşteriler bulabileceği söylenen Güneyden başlayarak Amerika Birleşik Devletleri turuna çıktı Gerçekten de Nevv Orleans'da, bir kitapçının tanış

tırdığı zengin bir pamukçu 250 000 dolar teklif etti kendisine ve

o da kaseyi almak üzere Nevv Bedford'a gelmişti.

Ben size iki mislini veriyo rum, dedi Shervvood.

imkansız, anlaştım ben

Iki yüz elli bin dolar için vazgeçebilirsiniz.

Söz konusu olamaz'

Bir milyon veriyorum'

Schallaert tereddüt eder gibi oldu.

Bir milyon dolarınız olduğunu nereden bilebilirim? Üstünüzde var mı7 Hayır, ama yarın akşama kadar bulabilirim.

Beni hemen tutuklatmayacağınızdan nasıl emin olabilirim Ben, bu kaseyi bana vereceğinizden nasıl emin olabilirim?

Shavv sözlerini kesti ve şu öneriyi getirdi. Kasenin hakiki olduğu konusunda hemfikir olunduktan sonra, Shervvood ve Schallaert birlikte onu

bir banka kasasına koyacaklardı. Ertesi gün orada buluşacaklardı, Shervvood Schallaert'e bir milyon dolar verecek ve sonra da kasa açılacaktı.

Schallaert bu fikri mantıklı buldu, ama bankayı kabul etmedi ve daha tarafsız ve güvenli bir yer istedi. Shavv bir kez daha imdada yetişti: Harvard Üniversitesi'nde dekan olan Michael Stefensson'u çok iyi tanıyordu ve evindeki çalışma odasında bir kasa bulunduğunu biliyordu. Ondan bu nazik değiş tokuş işini ele almasını isteyebilirdi pekala. Ağzını sıkı tutması tembihlenirdi ve zaten değiştirilecek çantaların içinde bulunan şeyleri bilmesi de gerekli değildi. Shervvood ve Schallaert kabul ettiler öneriyi. Shavv Stefensson'la bir telefon görüşmesi yaptı ve Stefensson sonunda kabul etti işi.

Czülmenize neden olabilecek hiçbir harekette bulunmayınl dedi Schallaert ansızın. Cebinden bir tabanca çıkardı, odanın dip tarafına kadar geriledi ve şöyle devam etti: Kase yatağın altında. Bakın ama dikkat edin.

Shavv yatağın altından küçük bir bavul çıkardı ve açtı. Çok Kutsal Kase bavulda kalınca kapitone bir bölme içinde bulunuyordu. Berzelius'un yaptığı BC 1 1 82 nolu kasenin resimle rine tı

patıp benziyordu ve oturtmalığın altındaki kırmızı mürekkepli

yazı çok iyi belli oluyordu.

Ayın akşam Harvard'a gittiler; Stefensson bekliyordu kendilerini. Dördü birden Dekan'ın evine gittiler. Dekan kasasını açtı ve valizi yerleştirdi içine.

Ertesi akşam dört adam yeniden bir araya geldiler Stefensson kasasını açtı, valizi çıkardı ve Shervvood'a verdi. Shervvood Schallaert'e bir çanta uzattı. Schallaert çantanın içindekilere çabucak bir göz attı -her biri yirmi dolarlık iki yüz bankno ttan oluşan iki yüz elli destesonra üç kişiye kısa ve sert bir baş selamı verdi ve çıktı.

Öyle sanıyorum ki baylar bir kadeh şampanyayı hak ettik, dedi Shavv. Geç olmuştu ve birkaç kadehten sonra Shavv ve Shervvood Dekan'ın kendilerini evinde yatırma teklifini minnet ve şükranla kabul et tiler Ama Shervvood ertesi sabah uyandığında, evi bomboş buldu. Valiz yatağının başucundaki

alçak masanın üzerine konmuştu ve kase de valizin içindeydi. Geceleyin uşak ve hizmetçilerle dolu, ışıl ışıl, her çeşit sanat eşyasının bolca bulunduğu evin yerini şimdi, sıra sıra dans salonları ve boş salonlar, Dekan'ın çalışma odasının yerini ise kitap, kasa ve tablolardan eser olmayan mobilyasız küçük bir oda, bir vestiyer almıştı. Shervvood kısa süre sonra çeşitli eski öğrenci derneklerinin -Phi Beta Rho'lar, Tan Kappa Pi'ler vb yıllık resepsiyanları için kiraladıkları ve artık izine rastlanması imkansız olan sözde Galalıad Society adına Arthur King adlı biri tarafından iki gün önce tu

tulmuş bir konutta ağıdanmış olduğunu anladı.

Michael Stefensson'u aradı ve telefonda o güne kadar hiç işitmediği ve özellikle de geçen gün duyduğu sesle hiç ilgisi olmayan bir ses duydu. Dekan Stefensson Profesör Shavv'un gerçekten adından tanıyordu ve Mısır gezisinden bu kadar çabuk dönmüş olmasına çok şaşırmıştı.

Longhi'nin oturduğu evdeki analar ve çoluk çocuk, Stefensson'un konutundaki uşaklar gibi o an için tu tulmuş figüranlardı. Longhi ve Stefensson oyunda belirli rolleri üstlenmiş, adı sanı belli olmayan kişilerdi ve gerçek kimlikleri hala bilinmeyen Schallaert'le Shavv'un düzenledikleri işin iç yüzünden belli belirsiz haberliydiler. Yetenekli bir sahteci olan Schallaert Beccaria'nın mektubunu, Berzelius'un makalesini ve Nieuvve Couran(ın sahte kupürlerini üretmişti. Rol terdam ve Utrecht'ten jakob van Deeckt'in, Museum van Oudheden'in yöneticisinin sahte mektuplarını göndermiş ve son sahne ve çözüm için Nevv Bedford'a dönmüştü. Öteki parçalar, yani Shavv un makaleleri, Vita brevis Helenae, jean-Bapliste Rousseau'nun eleştirili ve açıklamalı listesi ve Moritz'in mektubu, son ikisi daha önceki dolandırıcılıklar için kullanılmadıysa gerçektiler: Sahte Shavv bu belgeleri -bütün işin kökenini de bu oluşturmuştuFiravunlar Diyarı'na gitmesinden sonra dünyanın en düzenli kiracısı olduğu Profesör'ün kütüphanesinde bulmuştu. Kaseye gelince, bu da Nabeul'de (Tunus) bir pazardan alınmış ve hafifçe değiştirilmiş küçük kulpsuz bir kaptı.

James Shervvood Bartlebooth'un büyük dayısı, annesinin babasının kardeşi ya da isterseniz annesinin amcasıdır. Bu olaydan dört yıl sonra, bin dokuz yüzde -Bartleboo th'un doğum yılında öldüğünde büyük servetinden

kalanlar tek mirasçısı yeğeni Priscilla'nın oldu; Priscilla bir buçuk yıl önce Londralı iş adamı

Jonathan Banlebooth'la evlenmişti. Mal mülk, tazılar, atlar, koleksiyonlar Bostan'da dağıtılmıştı bile, Berzelius'un betimlemeleriyle Roma Kabı nın fiyatı gene de iki bin dolara yükseldi; ama Priscilla İngiltere'ye bazı mobilyaları getirtti; Ingiliz kolonyal üslubunda maun bir çalışma odası takımı: Bir masa, bir dosya dolabı, bir dinlenme koltuğu, bir döner ve iner çıkar koltuk, üç iskemle ve Shervvood'un yanında fotoğraf çektirdiği döner kütüphane.

Bu kütüphane, öteki mobilyalar ve aralarında eczaemın büyük bir hırsla aradığı unica'lardan birinin de -John Kruesi'nin Edison'un planiarına göre yaptığı ilk silindirli gramofonbulunduğu bazı eşyalar bugün Bartlebooth'un evinde bulunmaktadır. Ursula Sobieski'nin umudu bunları inceleyebilmek ve uzun araştırmalarını sonuçlandıracak belgeyi bulabilmek.

Ursula Sobieski olayı yeniden kurarak, başoyunculardan bazılarının (hakiki profesörler Shavv ve Stefensson, romancının özel günlüğünü inceleme olanağı bulduğu Shervvood'un özel sekreteri) ilişkilerini inceleyerek Shervvood'un baştan beri bir aldatmacanın söz konusu olduğunu aniayıp anlamadığım sordu kendine defalarca: Kaseye değil mizansene para verdiğini, oyuna getirildiğini, sözde Shavv'un senaryosunu yazdığı bir oyuna saL kuşkulu ve coşkulu bir biçimde katıldığını, böyle bir oyuna bilerek katılmayı, kendi hüznü açısında gerçek bir hâzineye yeğ tutup tutmadığını merak ediyordu. Bu varsayım ilginçti, çe kiciydi ve Shervvood'un karakterine de bayağı uygun düşüyordu ama Ursula Sobieski sağlam kanıtiara dayandırmış değildi onu henüz. Bunu doğrulayacak tek olay James Shervvood'un görünüşte bir milyon dolar vermiş olmaktan hiç üzülmemiş olmasıydı; bu da belki olayın sonuçlanmasından iki yıl sonra başka bir olayla açıklanmıştır : I 898'de Arjantin'de piyasaya külliyetli miktarda yirmi dolarlık sürme girişiminde bulunan bir kalpazan çetesinin tutuklanması.

Yirmi Üçüncü Bölüm

Moreau, 2

Madam Moreau Paris'ten nefret ediyordu.

Bin dokuz yüz kırkta kocasının ölümünden sonra atölyenin yönetimini ele almıştı. Kocasına Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra miras kalan ve üç kalender marangozia birlikte kaygısız tasasız, mutlu bir şekilde yönettiği küçük, aile çapında bir işti bu; Madam Yl.oreau da bu arada sayfalarını mor mürekkepli kalemle numaraladığı ince siyah kumaşla cildenmiş büyük kareli defterlerle muhasebe işlerini yürütürdü. Arta kalan zamanlannda ise hemen hemen bir köylü yaşamı sürer, kümes ve sebze bahçesiyle ilgilenir, reçeller ve pateler hazırlardı.

işleri tasfiye edip, doğduğu çiftliğe dönse en doğrusunu yapmış olurdu. Tavuklar, tavşanlar, domates fideleri, birkaç sıra kıvırcık, marul ve lahana yeter de artardı[1] Etrafında uysal, sessiz kedileriyle şöminenin bir köşesine oturur, saatin tiktaklannı, çinko ol uklara düşen yağmurun, uzaktan geçen yedi otobüsünün sesini dinlerdi; içine girmeden önce yatağını tandırla ısıtmaya, taş bankının üstünde güneşlenmeye, La Nouvelle Republique [1] den büyük mutfak defterine iliştireceği yemek tariflerini kesmeye devam ederdi.

Bunların yerine küçük işletmeyi geliştirmiş, değiş tirmiş, ilerletmişti. Bunu niçin yap tığını bilmiyordu Kocasının hatırasına bağlılıktan olduğunu söylemişti kendi kendine ama, kocası o kokular ve yongalar içindeki eski atölyesini tanıyamazdı: İki bin kişi; frezeciler, tornacılar, tesviyeciler, makinacılar, takıcı ve çatıcı işçiler, kablocular, kontrolörler, desinatörler, taslakçılar, maketçiler, ressamlar, ambarcılar, malları satışa hazırlayan işçiler, ambalajnlar, şoförler, teslimatçılar, ustabaşılar, mühendisler, sekreterler, reklamcılar, satış görevlileri; bunlar her yıl her çeşit ve her çapta kırk milyon alet üretip dağıtıyorlardı.

Sehatkar ve sertti. Beşte kalkar on birde yatardı. Bütün işlerini örnek bir dakiklik, kesinlik ve kararlılıkla yapardı. Otoriterdi, koruyuculuk perdesi altında diktatörcc davranırdı, kimseye güvenmezdi, sezgilerinden ve akıl yürütmelerinden hiç kuşkulanmazd ı, bütün rakiplerini safdışı et miş, bütün tahminierin ötesinde, büyük bir kolaylıkla pazara yerleşmişti; aynı zamanda arz ve talebe egemen olmuştu sanki, pazara yeni ürünler sürdükçe içgüdüsel olarak, yerleşeceği yeni iş alanları bulduğuna inanıyor gibiydi.

Şu son yıllara kadar, yaş ve hastalık nedeniyle yatağından çıkamaz duruma düşüneeye kadar, yaşamını bitmez tükenmez bir enerjiyle Pantin ve Romainville'deki fabrikaları, Grande-Armee Caddesi'ndeki büroları ve ona çok az uyan bu prestij dairesi arasında geçirmişti. Koşar adımlarla atölyeleri denetliyor, muhasebe elemanlarını ve daktiloları korkutuyor, sürelere uymayan tüccarları azarlıyor ve en küçük bir yorgunluk belirtisi göstermeden, ağzını açar açmaz herkesin başını eğdiği yönetim kurullanna başkanlık ediyordu.

Bunlardan nefret ediyordu. Birkaç saatliğine de olsa işinden ayrılabildiğinde SaintMouezy'ye gidiyordu. Ama ailesinden kalan eski çiftlik metruk durumdaydı. Sebze ve meyve bahçesini azgın otlar bürümüştü; meyve ağaçları meyve vermiyordu artık. Nem duvarları kemiriyor, duvar kağıtlarını söküyor, kapı ve pencere çerçevelerini şişiriyordu

Madam Trevins'le birlikte şöm ineyi yakıyorlar, pencereleri açıyorlar ve şilteleri havalandınyorlardı. Pantin'de çimenlere, ağaçlara, tarhlara ve fabrikayı çevreleyen çillere bakmak için dört bahçıvanı vardı ama burada bahçeyle birazcık uğraşabilecek birini bulamıyordu. Büyük bir kent, büyük bir pazar durumuna gelmiş olan Saint-Mouezy, hafta içinde ıssız, cumartesi-pazar günleri Moreau delgi makineleri, Moreau yuvarlak testereleri, Moreau takılır sökülür tezgahları, Moreau merdivenleriyle donanmış kenthlerin taşları ve direkleri ortaya çıkardıkları, fayton fenerleri astıkları, ahır ve arabalıklara daldıklan, restore edilmiş konutların yan yana geldiği bir yerden başka bir şey değildi.

O zaman Paris'e gidiyor, Chanel tayyörleri.ni giyiyor ve zengin yabancı müşterilerine en büyük ! talyan stilisli tarafından özel olarak kendisi için tasarlanmış yemek takımlarıyla görkemli yemekler veriyordu.

Ne cimri, ne müsrifti, daha çok paraya ilgisiz oldugu söylenebilirdi. Amacı haline getirmiş oldugu iş insanı olabilmek için tavırlarını, gardrobunu ve yaşam biçimini görünür hiçbir çaba harcamadan radikal şekilde değiştirmeyi kabul etti.

Dairesi bu anlayışa uygun düşecek biçimde elden geçirildi. Tek bir yeri, yatak odasını kendisi düzenledi, özenle ses geçirmez duruma getirdi,

çiftliğinden yüksek ve derin büyük bir yatak ve babasının kurulup radyo dinlediği kulaklı koltuğu getirtti. Gerisini, yapacaklarını dört cümleyle özetiediği bir dekaratöre bıraktı: Parisli bir iş insanının konutu, geniş, büyük, zengin, seçkin ve hatta şaıafatlı, Bavyeralı sanayicileri, İsviçreli bankacıları, japon tüccarları, Italyan mühendisleri ve Sorbonne profesörlerini, Ticaret ve Sanayi Bakanlığı müsteşariarını ya da postayla dağıtım ağı organizatörlerini kolayca etkileyebilecek bir iç mekan. Ona hiçbir öğüt vermiyor, hiçbir özel istekte bulunmuyor, para konusunda hiçbir sınır koymuyordu. Her şeyle o ilgilenecek, her şeyden o sorumlu olac aktı: Bardakların seçimi, ışıklandırma, elektrik donanımı, biblolar, masa örtüleri, renkler, kapı kolları, perdeler, perde astarları, vs.

Dekaratör Henry Fleury, yalnızca görevini yerine getirmekten daha iyisini yaptı. Şaheserini gerçekleştirebilmek için biricik fırsatı yakalamıştı: Bir yaşam alanının düzenlenmesi, her zaman eser sahibinin görüşleriyle müşterilerinin çoğu zaman çelişkili istekleri arasındaki kimi zaman nazik uzlaşmalarla ortaya çıkarken, o. eser sahibinin bu prestijli ve başlangıçta anonim olan dekorla, iç mimariyle ilgili kuramlarını örnek gösterilebilecek bir biçimde sergileyerek yete neğinin sadık ve doğrudan bir imajını verebilirdi: Mekanın yeniden taslaklandırılması, ışığın abartılarak yeniden dağıtımı, üslupların karıştırılması.

Şimdi bulunduğumuz oda -hem kütüphane hem sigara salonuişinin özelliğini belirgin biçimde yansıtıyor. Burası esasında yaklaşık altı me tre uzunluğunda ve dört metre genişliğinde dikdörtgen biçimli bir odaydı. Fleury işe, burasını, duvarlarını, Ispanya'dan getirdiği ve muhtemelen Prado Sarayından çıkmış olan koyu renkli sekiz agaç panoyla süslediği oval biçimli bir oda haline getirmekle başladı. Bu agaç işlerinin arasına bakır

kakmalı, siyah pelesenk yüksek mobilyalar yerleştirdi; bunların geniş raflanna tümü bir örnek, açık kahve renkli deri ciltli alfabetik sıraya göre diziimiş ve çoğu sanaıla ilgili kitaplar kondu. Kestane rengi deri kaplı geniş divanlar, bu kütüphanelerin al tına ve kavislerine uyacak biçimde yerleştirildi. Bu divanlar arasına mor kırmızı, ince, ağaç, tek ayaklı masalar, tam ortaya da ortası gazete ve dergilerle kaplı dört yapraklı ağır bir masa koydu Parke zeminse koyu kırmızı üçgen mot ifli kalın kırmızı bir yün halıyla hemen hemen tümüyle kaplandı. Kü tüphanelerden birinin önüne üst

raflara erişmek için kullanılan, bazı kısımlan bakırdan ve dikmelerinden birine boylu boyunca altın paralar raptedilmiş meşeden bir merdiven kondu

Kütüphanenin raflan genellikle bir serginin vitrinieri biçiminde düzenlenmiş, ilk kütüphanede, solda, eski takvimler, al

manaklar, ikinci imparatorluk dönemi ajandaları, aralarında Cassandre'ın Nonnandiya'sı ve Paul Colin'in Grand Prix de /'Are de Triomphe[1] unun da bulunduğu bazı küçük afişler; İkincisinde

-ev sahibesinin etkinliklerini anımsatan tek şey bazı eski aletler: Cç rende, iki keser, bir camcı çekici, altı makas, iki eğe. üç çekiç, üç küçük burgu, iki küçük burgu (bu nların hepsinde Süve-yş Şirketi monogramlan vardı ve hepsi de kanal açma çalışmalan sırasında kullanılmıştı), sıradan bir çakı görünümünde -biraz daha kalıncayalnızca çeşitli ağızlardan değil tornavidalardan, tirbuşonlardan, kıskaçlardan, kalemlerden, tırnak kesicilerden

ve hızlardan oluşan şahane bir Sheffield Mullllm in Pan'o'su ;

üçüncüsünde vaktiyle fizyolog Flourens'a ait olmuş olan çeşitli eşyalar; bunlar içinde özellikle dikkati çeken, bu bilim insanının, gebeliğin son 84 gününde, cenin ve anne arasında doğrudan bir ilişki bulunduğunu deneysel olarak göstermek için, anasını kızılkökle kanşık besinlerle beslediği domuz yavrusunun tamamen kırmızıya boyanmış iskeletiydi: Dördüncüsünde bir metre

yüksekliğinde, doksan santimetre genişliğinde, altmış santimetre derinliğinde, XIX. yüzyıl sonundan kalma ve ince ayrıntılarına

kadar tipik bir Ingiliz küçük kır evini canlandıran bir bebek evi: İçinde termome tresiyle c umbalı (üçgen biçiminde çifte kemerli) bir salon, bir küçük salon, dört yatak odası, iki hizmetçi odası,

fırını ve kileriyle mozaik döşe li bir mu tfak. çamaşır dolapları olan bir büyük salon, üzerlerinde Encyclopaedia Britannica ve Nevv Cenfllry Dictionary bulunan hafifçe renklendirilmiş meşe ağacından kütüphane raflan, duvarlara asılmış eski Ortaçağ ve

Doğu silahlan, bir gong, kaymaktaşından bir lamba, asılı bir jardiniyer, yanında telefon rehberiyle ebonit bir telefon, krem rengi, kenarları kafesli, değerli bir yün halı, pençelerle süslenmiş tek ayaklı bir oyun masası, bakır süslemeli bir şömine ve şöminenin üstünde VVestminster saat çalgılı hassas bir sarkaç, bir basınçölçer-nemölçer, yakut renkli pölüş kanepeler, üç parçalı bir japon paravanı, piramit biçimli prizma küpeleriyle şamdanlı bir avize, papağanıyla bir tünek ve manyakça bir özenle, neredeyse mikroskopik bir biçimde yerleştirilmiş bir yığın eşya, biblo, kap kacak, giysi: Tabureler, renkli baskı resimler, şampanya şişeleri, bir portmamaya asılı pelerinler, bir çamaşırlıkta kuruyan kadın ve erkek çorapları ve hatta içinden iki yeşil bitki tu tarnı fışkıran yüksükten daha küçük bakır kırmızısı renkli iki küçük saksı; nihayet beşinci kütüphanede eğik raflarda aralannda 1782'de Londra'da VVilliam Forster tarafından basıldığı biçimiyle Haydn'ın re notasıyla 70. Senfoni sayfasının da bulund uğu açık durumda birçok nota kitabı var:

...Madam Moreau Fleury'ye dairesiyle ilgili olarak hiçbir şey söylemedi. Yalnızca etkili olduğunu teslim ediyor ve yemekten önce kolayca hoş bir konuşma ortamı yaratmaya uygun eşyalar seçtiğinden dolayı ona minnettar: Minya tür ev japonların zevkini tatmin ediyor; Haydn'ın partisyanları profesörlerin kendilerini göstermelerini sağlıyor ve eski aletler genellikle sanayi ve ticaret bakanlığı müsteşarları nın el sanatlarının kalıcılığı ve

Madam Moreau'nun yılmaz bir savunucusu ve koruyucusu o Iduğu Fransız zanaatkarlığı üstüne uygun laflar etmesine olanak veriyor. Hiç kuşkusuz en büyük sükseyi yapan Flourens'in kırmızı domuz yavrusu iskeleti ve büyük paralar da teklif edildiği oluyor buna. Dikmelerinden birinde altın paralar bulunan kütüphane merdivenine gelince, Madam Moreau bazı görünmez elierin bunlara sulandığını hatta birkaçını da sökmeyi başardıklarını fark edince, yerlerine taklitlerini koydu sonunda.

Madam Trevins ve hastabakıcı, Madam Moreau'nun odasına geçmeden önce bu salonda çay içtiler. Sehpalardan birinin üstünde karaağacın boğumlu kısımlarından yapılmış yuvarlak bir tepsi duruyor; tepside üç fincan, bir çaydanlık, bir sürahi ve içinde birkaç kraker kalmış olan bir tabak var. Yanındaki divanda yalnızca bulmacası görülebilecek şekilde kıvrılmış bir gazete duruyor: Bulmacanın kareleri hemen hemen boş;

yalnızca soldan sağa birinci (ETONNEMENT) ve yukardan aşağı üçüncü (OIGNON) sıralar dolu.

Evin iki kedisi Pip ve Minuş halının üstünde uyuyorlar: Ayaklarını germişler ve uzatmışlar, boyun kasları gevşemiş, uykunun paradoksal denen ve genellikle rüya görüldüğü sanılan

evresindeler adeta.

Yanlarında birçok parçaya ayrılmış kırık bir süt kabı duruyor. Anlaşılıyor ki Madam Trevins ve hastabakıcı salondan ayrılır ayrılmaz iki kediden biri - Pip mi? Minuş mu? Ya da bu suçu işlemek için birleştiler mi?son derece çevik bir ayak hareketiyle tuttu kabı, ama ne yazık ki sonuçsuz kaldı bu darbe, çünkü halı anında bu değerli sıvıyı içti. Hala gözüken lekelerden bu sahnenin daha yeni gerçekleşmiş olduğu anlaşılıyor.

YIRMI DÖRDÜNÜCÜ BÖLÜM

Marcia, 1

Madam Marcia'nın antika mağazasının ardiyesi.

Madam Marcia kocası ve oğluyla birlikte zemin katın sağ tarafındaki üç odalı bir dairede o türüyor Mağazası da zemin katta ama sol tarafta, kapıcı odasıyla servis girişi arasında. Madam Marcia sattığı ve birlikte yaşadığı mobilyaları hiçbir zaman gerçek anlamda birbirlerinden ayırma m ıştır; yaşamının büyük bir bölümü mobilyaların, avizelerin, lambaların, kap kaçağın ve başka birtakım eşyaların ev, mağaza, ardiye ve mahzen arasında taşınmasıyla geçiyor. Alım satımın uygun koşulları (o zaman gezici satıcılık söz konusudur) kadar ani heves, kapris ve bıkkınlıkların da yol aç tığı bu etkinlikler rastlantısal değildir ve bu dört yer arasında mümkün olabilecek ve şekil I 'de gösterilmiş on iki yer değiştirmeyi ortadan kaldırmaz; şekil 2'deki şemaya kesinlikle uyarlar: Madam Marcia bir şey satın aldığında bunları evine, dairesine götürür ya da mahzene koyar; söz konusu eşya buradan ardiyeye geçebilir ve ardiyeden de mağazaya; nihayet mağazadan daireye geri gelebilir -ya da mahzenden çıkmışsa, gelebilir. Burada dışlanan olasılık bir eşyanın ardiyeden geçmeden mahzene geri gelmesi ya da

mağazaya ulaşması veya mağazadan tekrar ardiyeye ya da ardiyeden daireye geçmesi veya nihaye t mahzenden doğrudan

doğruya daireye geçmesidir.

Ardiye dar ve karanlık. Yer muşamba kaplı. İçinden çıkılamayacak biçimde tıka basa her boyutta eşya dolu. Eşyalar o kadar karışık ki bunların tam bir dökümü yapılamıyor: bu karışık yığının içinden biraz belirgin biçimde ortaya çıkanları betimlemekle yetinmek gerekiyor.

Solda, ardiye ve mağazayı birleştiren ve açılıp kapanması için ayrılan yer odanın hemen hemen tek boş alanını oluşturan kapının yanında, duvara bitişik, geniş, çubuktan açılıp kapanan kapağı olan, oldukça büyük, XVI. Louis stilinde bir masa bulumıyor. Kapağı açılmış durumda; yeşil deri bir kap içinde bir çalışma planı görülüyor; bunun üzerinde japon edebiyatının ünlü sahnelerinden birini betimleyen kısmen dürülü bir emaki (üzerinde resimli öykülerin yer aldığı rulo) var: Prens Genji, Vali Yo Kami'nin sarayına girmiş, bir duvar halısının arkasına gizlenmiş, arkadaşı Nokiba No Ogi'yle go oynayan ve çılgınca aşık olduğu valinin karısı güzel Utsusemi'yi seyrediyor

Daha ötede, duvar boyunca, üzerlerine Jouy bezinden rulolar konmuş altı su yeşili ağaç iskemle sıralanmış. En üsttekinde bir kır manzarası görülüyor: Tarlasını süren bir köylü ve değneğine dayanmış, şapkasını arkasına atmış, köpeği yanında, koyunları etrafına dağılmış, başını göğe doğru kaldırmış bir çoban.

Biraz daha ilerde, silahlar, omuz kayışları, trampetler, şapkalar, zırhlı başlıklar, kütüklük, palaskalar, iliklerinin e trafına süs şeritleri konmuş yünlü kumaştan ceketler, kayış takımlanndan oluşan bir askeri malzeme yığınının ötesinde Fransızların briquels dedikleri maundan, S biçimli, çiçekli kumaşla kaplanmış, 1892'de bir Rus prensinin Grisi'ye hediye et tiği söylenen bir kanepe görülüyor; kanepenin tam ortasında bir yığında kısa ve eğri piyade kılıcı var.

Sonra, odanın sağ köşesini tümüyle kaplamış düzensiz kitap yığınları: Folio formalardan oluşmuş koyu kırmızı kitaplar, La Semaine Theatrale'ın ciltli koleksiyonları, temiz bir iki ciltlik Dictionıaire de Trevoux nüshası ve

aralarında Gyp, Edgar VVallace, Octave Mirbeau, Felicien Champsaur, Max ve Alex Fisher, Henri Lavedan gibi adların da bulunduğu yeşil ve altın renkli kartonlar içinde on dokuzuncu yüzyıl sonu dizileri, bilim kurgu romanlarının en çarpıcı habercilerinden biri kabul edilen Florence Baliard'ın La Vengeance du Triangle adlı ender bulunan yapıtı.

Sonra, gene düzensiz yığınlar halinde, raflara, küçük başucu masalanna, sehpalara, tuvaler masalarına, kilise iskemlelerine, oyun masalarına, banklara konmuş onlarca, yüzlerce biblo: Tütün ku rulan, düzgün kutuları, hap ku rulan, düğme kurulan, gümüş tepsiler, el şamdanları, şamdanlar, yazı takımları, mürekkep hokkaları, boynuz saplı luplar, küçük şişeler, yağ ve sirke takımları, vazolar, satranç tahtaları, aynalar, küçük çerçeveler, sadaka keseleri, bastonlar. Odanın tam ortasındaki kasap tezgahının üzerinde ise gümüş kapaklı büyük bir bira bardağı ve üç natüralist ilginç eşya: Dev bir yerörümceğL mermerden bir küp üzerine oturtulmuş sözde bir fosilleşmiş zürafa kuşu yumurtası ve bir büyük boy ammonit.

Tavandan çok sayıda Hollanda. Venedik, Çin avizeleri sarkıyor. Duvarlar hemen hemen tümüyle tablo, gravür ve roprodüksiyonlarla kaplı. Odanın karanlığında bunların çoğu belirsiz bir külrengi resim görünümü veriyor; bazılarında bir imza -Pellerinbazılarında çerçeve altındaki bir plakaya kazınmış bir yazı

-L :4mbition, A Day at the Races, La Premiere Ascension du

Mont-Cenınokunuyor ya da bir ayrıntı görülüyor: I ki tekerlekli bir arabayı çeken bir Çinli; efendisinin önünde diz çökmüş,

şövalyelik zırhı giydirilen delikanlı. Yalnızca beş tablo daha belirgin biçimde görülebiliyordu.

Birincisi bir kadın portresi: Tablonun adı Venedikli Kadın. Gelincik kırmızısı renkli kadife bir elbise giymiş, kuyumcu işi bir kemeri var, bol kakumlu yeninin içinden, arkasındaki merci ive

nin tırabzan babasını tutmuş çıplak kolu gözüküyor. Sol tarafında büyük bir sü tun, bir kemer oluşturarak, tuvalin üst kısmına, çatıya kadar yükseliyor. Kemerin aşağısında, belli belirsiz, beyaz bulut çizgileriyle mavi bir göğün

karaltı halinde belirdiği neredeyse siyah renkli portakal ağaçları görülüyor. Bir halıyla kaplı tırabzan babasında, gümüş bir tepsi içinde bir buket çiçek, kehribar bir tespih, bir hançer ve içinden altın sikkeleri dökülen biraz sararmış eski bir fildişi çekmece var; hatta bazıları, yere, sağa sola saçılmış ve parlak lekeler oluşturmuş, öyle ki bunları izleyen göz kadının ayağının ucuna kadar gidiyor, çünkü ayağının ucu doğal durumda ve ışıklı bir onamda merdivenin ikinci basamağı üzerinde duruyor.

İkincisi Uşaklar adlı açık saçık bir gravür: Başında bir aşçı yamağı külahı, pantolonu bileklerine kadar inmiş ve büyük bir mutfak masasına dayanmış on beş yaşlarında bir çocuk, arkasına geçmiş şişman bir aşçı tarafından düzülüyor; masanın önündeki bir sıraya uzanmış özel kıyafeti içindeki bir uşak pantolonunun düğmelerini çözmüş, iyice kalkmış vaziyeneki kamışını gösteriyor ve bu arada iki eliyle eteğini ve önlüğünü kaldırmış olan bir hizmetçi kadın ata biner gibi onun üstüne çıkmış. Bir beşinci kişi, siyahlar içinde bir ihtiyar, masanın öbür ucunda bir tabak makarnanın başına geçmiş kayıtsız bir tavırla sahneyi izliyor.

Üçüncüsü bir kır sahnesi: Dikdörtgen biçimli, çimenlik bir hayır; yeşil ve sık otlar, bol miktarda sarı çiçekler (görünüşte basit karahindiba bunlar). Çimenliğin yukarısında, kapısında, ayakta konuşmaya dalmış iki kadın, atkılı bir köylü kadın ve çocukların

bulunduğu bir köşk. Cç çocuk çayırların içinde oynuyorlar, iki oğlan ve bir kız topladıkları sarı çiçeklerle demetler yapıyorlar.

Dördüncüsü Blanchard imzalı ve Tavuk/ann Dişleri Çıktığı Zaman adlı bir karikatür. Karikatürde el sıkışan General Boulanger ve milletvekili Charles Floquet görülüyor.

Beşincisi de bir suluboya resim, yapıtın adı Mendil ve Paris yaşamından klasik bir sahnryi yansıtıyor: Rivoli Sokağı, bir tazemendilini düşürüyor ve fraklı bir adam -ince

bıyıklar, monokl, cilalı ayakkabılar, yakasında karanfil, vs.mendili kapmak için koşuyor.

Yırmı Beşıncı Bölüm

Altamont, 2

Altamont'ların yemek salonu, dairenin ön taraftaki bütün odalan gibi, yakında verilecek olan büyük resepsiyon için özel olarak düzenlenmiş durumda.

Burası sekizgen bir oda; dört duvarı birleştiren köşelerdeki yüzeylerde çok sayıda gömme dolap bulunuyor. Yer kırmızı parlak karolarla, duvarlar mantarla kaplanmış Dip tarafta mutfağa açılan kapıda üç beyaz siluet koşuşturup duruyor. Sağdaki iki

kanatlı kapı resepsiyon salonlarına açılmakta. Solda duvar boyunca X biçimli ağaç yükseltilere yerleştirilmiş dört şarap fıçısı görülüyor. Ortada, yaldızlı pirinçten üç zincirle asılmış damarlı

opalin bir avizenin altında Pompei Yanardağı-ndan hşkırmış bir lav parçasından yapılmış bir masa bulunuyor; masanın üstündeki altıgen füme cama, içlerinde meze ve çerez bulunan Çin işi süslemeli küçük kaplar konmuş: Salamura balık file tosu, karides, amerikanelması, füme çaçabalığı, dolma, som balıklı kanapeler, kuşkonmaz, haşlanmış yumurta dilimleri, domates, kırmızı dil, hamsi, ançuez, küçük kremalı pastalar, minik pizzalar, ince peynir dilimleri.

Fıçılann altına, hiç kuşkusuz, damlayan şarabın yere akmasını engellemek için bir akşam gazetesi serilmiş. Sayfalardan birinde bir bilmece var, Madam Moreau'nun hemşiresininki gibi; burada da kareler bütünüyle dolmamış ama gene de biraz ilerleme var.

Burası savaştan önce. Altamont'lann yemek salonu haline getirmelerinden çok önce. Mareel Appenzzell'in Paris'te yaşadığı kısa süre içinde kaldığı odaydı.

Malinovvski okulunda ye tişen Mareel Appenzzell hocasının öğretisini sonuna kadar götürmek istedi ve incelemek istediği kabilenin yaşamını, bu kabileyle tam anlamıyla karışacak, haşır neşir olacak biçimde paylaşmak istedi I932'de, 23 yaşındayke n, tek başına Sumatra'ya doğru yola çıktı. Yanına, içinde Batı uygarlığının en gerekli araç gereç, silah ve aletle rinin bulunmadığı ama özellikle geleneksel armağanlada -tütün, pirinç, çay ve

kolyelerdolu gülünç bir bavul aldı. Soelli adında MalezyalI bir rehber tuttu ve oyma kayıkla Alritam Irmağı'ndan, kara ırmaktan yukarı doğru çıkmaya başladı, tık günler, kauçuk ağaçlarından lateks toplayan, çok iri ağaç kütüklerini sürükleyen akınnda değerli ağaçlar taşıyan köylülerle karşılaştılar.

Bu seferin amacı. Malezyalılann, Andalamlar ya da OranKubular veya Kubular adını verdikleri hayali bir halkı arayıp bulmaktı. Oran-Kubular'ın anlamı "kendilerini savunanla r", Andalamlarınkiyse "İç Tarafların Çocuklan" dır. Sumatra'da yaşayanların hemen hemen tamamı kıyı kesiminde yerleşmişken,

Soldan saga: I. Şaşkınlık; 2. Mahkum; 4. Yağla ovmak;

Yukardan aşağıya: 1. Deney kabı, 2. Davranış, ledavi, maaş, işlem; 3. Soğan;

5. Karanmak, kararmak (ç.n.).

Kubular, adanın merkezinde, dünyanın en ıssız bölgelerinden birinde, sülük kaynayan bataklıklada kaplı kavurucu bir ormanda yaşamaktadırlar. Ama çeşitli efsaneler, belgeler ve kalınnlar Kubulann eskiden. Java'dan gelen istilanlara yenihp, cangılın içlerinde sığınacak bir yer bulmadan önce adanın sahipleri olduğunu kanıtlamaktadır.

Soelli bir yıl önce, köyleri ırmaktan pek uzakta olmayan bir Kubu kabilesiyle ilişki kurmayı başarmıştı. Appenzzell'le birlikte üç haftalık bir ırmak yolculuğu ve yürüyüşten sonra buraya ulaştılar. Ama köy -direkler üzerine oturtulmuş beş kulübeterk edilmişti. Appenzzell Soelli'yi ırmak boyunca çıkmaya devam etmeye razı etti. Başka bir köy bulamadılar ve sekiz gün sonra Soelli yeniden kıyıya doğru inmeye karar verdi. Appenzzell karşı çıkarak diretti ve sonunda oyma kayığı ve hemen hemen tüm yükünü Soelli'ye bırakarak, yanına hemen hemen hiçbir şey almadan, tek başına ormana daldı.

Soelli kıyıya vardığında Hollanda makamianna haber verdi Birçok arama tarama faaliyeti düzenlendi, ama bunların hiçbirinden sonuç alınamadı.

Appenzzell beş yıl on bir ay sonra ortaya çıktı Motorlu bir kanoyla dolaşan bir maden arama ekibi, onu Musi ırmağı kıyılannda. hareket ettiği yerden altı yüz kilometre uzakta buldu. Yirmi dokuz kiloya düşmüştü ve üstünde yalnızca sayısız küçük kumaş parçalannın birbirine eklenip dikilmesiyle oluşturulmuş, hiç dokunulmamış gibi duran ve bütün elastikiyetini kaybetmiş gözüken askılarla tutturulmuş pantolon gibi bir şey vardı. Palembang'a kadar getirildi. Burada birkaç gün hastanede kaldı, daha sonra memleketi olan Viyana'ya değil, bu süre içinde annesinin yerleşmiş olduğu Paris'e nakledildi.

Dönüş yolculuğu bir ay sürdü ve bu arada biraz kendine geldi ilk başta güçsüz, sakat gibiydi, hareket edemiyor ve yemek yiyemiyordu, konuşma yeteneğini yitirmiş gibiydi. Üç beş günde bir yoklayan ateşli nöbetler sırasında uzun uzun sayıklıyor ve anlamsız çığlıklar atıyordu. Sonra yavaş yavaş temel fiziksel ve zihinsel yeteneklerim kazanmaya başladı, bir koltuğa oturmayı, çatal bıçak kullanmayı, saçlarını taramayı ve traş olmayı (gemi herberi onu saçlannın onda dokuzundan ve sakalının tamamından kurtardıktan sonra), gömlek giymeyi, yakalık, kravat takmayı hatta ayakkabı giymeyi (en zoru da kesinlikle bu oldu çünkü

ayakları derin ça daklarla yarılmış boynuzlara benziyordu) yeniden öğrendi. Bütün bunlara rağmen, Marsilya'da gemiden indiğinde, kendisini karşılamaya gelen annesi oğlunu tanımakta pek güçlük çekmedi.

Appenzzell sefere çıkmadan önce Graz'da (Steiermark) etnografi asistanıydı. Eski işine dönmesi söz konusu değildi artık. Yahudiydi ve birkaç ay önce bütün Avusturya üniversitelerinde nu

merus clausus uygulamasını ge tiren Anschluss ilan edilmişti.

Alan çalışması yaptığı sırada da maaşı işlemişti ve para yedd-i emine bırakılmıştı. O zaman kendisine mektup gönderdiği Malinovvski aracılığıyla Mareel Mauss'la ianıştı: Mauss ondan Etnoloji Enstitüsü'nde Andalamların yaşam biçimleri üzerine bir seminer vermesini istedi.

Bu 71 ay süren seferden Mareel Appenzzell hiçbir şey geti

rememişti; eşya, belge, no ı olarak hiçbir şey getirmemişti ve ilk konferansını vereceği güne kadar anıların ı, izlenimlerini ve gözlemlerini bir bütün olarak korumaya karar verdiğini öne sürerek konuşma yapmayı kabul etmedi. Bütün bunları bir düzene koymak için altı ay çalıştı. Önceleri hızlı, zevkle ve büyük bir coşkuyla çalışıyo rdu. Ama kısa bir süre sonra, duraksamaya, vakit geçirmeye, önündeki kağıtları karalamaya başladı. Annesi odasına girdiğinde, oğlunu çoğu zaman çalışma masasında değil, yatağın kenarına o turmuş durumda, dimdik, elleri dizlerinde, pencerede dört dönen bir yabanarısına hiç görmeden bakarken ya da yitip gitmiş bir düşünceyi yakalamak için gözlerini kapının arkasındaki bir çiviye asılı, boz ketenden, barut rengi çifte kenar süslemeleri olan bir havluya dikmiş durumda buluyordu.

ilk konferansından -başlıkSumatra Anda/am/an. Hazırlık

Çalışmaları (Ko nferans çeşitli gazete ve haftalık dergilerde ilan edilmişti, ama Appenzzell henüz L'Anıee Sociologique için hazırlayacağı kırk satırlık özeti Enstitü sekreterliğine teslim etmemişti) birkaç gün önce genç etnolog yazdıklarının tümünü yaktı, bir valize birkaç parça eşya koydu, annesine, Sumatra'ya döneceğini, OranKubu'larla ilgili herhangi bir şeyi yayınlamaya hakkı olmadığına inandığını bildiren kısa ve özlü bir mektup bırakarak çekip gitti.

Bu arada bir bölümü, genellikle anlaşılmaz notlarla doldurulmuş ince bir defter yanmaktan kurtulmuştu. Emoloji Enstitüsü'nden birkaç öğrenci bu yazıları çözmek için kollan sıvadı ve

Appenzzell'in Malinovvski'ye yolladığı birkaç mektuptan ve Sumatra kaynaklı bazı bilgilerden yararlanarak ve kendisinin çeşitli vesilelerle maceralarının ayrıntılarıyla ilgili, ağzından kaçırdığı tanıklıklara dayanarak başına gelenleri genel hatlarıyla tasarlamayı ve şu gizemli "İç Tarafların Çocuklarımın şematik bir taslağını çizmeyi başardılar.

Appenzzell günlerce yürüdükten sonra, nihayet bir Kubu köyü bulmuştu; burası küçük bir düzlüğün çevresinde, kazıklar üzerindeki daire biçiminde kulübelerden oluşmuş bir yerdi. Önce köyde hiç kimsenin bulunmadığını sanmış, sonra kulübelerinin dam saçaklarının altındaki hasırlara uzanmış birçok hareketsiz ihtiyarın kendisine bakmakta olduğunu fark etmişti.

Onlara doğru ilerlemiş, parmakianna hafifçe dokunduktan sonra, sağ elini kalbine doğru götürerek kendilerini Malezya usulü selamlamış ve her birinin yanına armağan olarak küçük bir çay ya da tütün kesesi bırakmıştı

Kısa bir süre sonra köpekler havlamaya başlamış ve köy, erkek, kadın ve çocuklarla dolmuştu. Erkeklerin ellerinde mızraklar vardı ama tehdit e tmemişlerdi onu. Hiç kimse ona bakmadı, kimse farkında değildi sanki.

Appenzzell günlerce köyde kaldı ve bir türlü bu az sözle çok şeyler anlatan sakinlerle ilişki kurmayı başaramad ı. Kısıtlı çay ve tütün stokunu tüke tti; hiçbir Kubu -çocuklar bileher gün çıkan fırtınanın her akşam kullanılmaz duruma getirdiği bu küçük keselerden hiçbirini kesinlikle almadı. Kubular'ın nasıl yaşadıklarını seyre tmekten ve gördüklerini not etmekten başka bir şey yapamadı.

Malinovvski'ye kısaca anlattığı biçimiyle temel gözleminden çıkan sonuca göre, Oran-Kubular'ın çok gelişmiş bir uygarlıkları vardı, topraklarından kovul muşlardı, ormanların iç kesimlerine sığınmışlardı ve nüfusları azalmıştı. Metal işçiliğinden anlamıyorlardı ama mızraklarında demir ve parmaklannda gümüş yüzükler vardı. Dilleriyse kıyıda konuşulan dillere çok yakındı ve Appenzzell bu dili anlamakta pek bir güçlük çekmedi. Onu özellikle en çok etkileyen de, bunların otuz kırk sözcüğü geçmeyen olabildiğince kısıtlı bir sözcük dağarcıkları olmasıydı; Kubular da sözcük dağarcıklarını uzak komşuları Papualar gibi isteyerek, köydeki her ölüm olayında bir sözcüğü atarak, kendileri mi yoksullaştı rıyorlar acaba, diye sorup durdu kendi kendine. Bu olayın sonuçlarından biri aynı sözcüğün gitgide daha fazla eşya için kullanılmasıydı. Malezya dilinde av anlamına gelen Pekee sözcüğü aynı zamanda avianmak yürümek, taşımak, mızrak, ceylan, karaca, kara domuz, etli besinierin hazırlanmasında çok kullanılan çok sert bir baharat olan my'am, ertesi gün, şafak vd. anlamlarına geliyordu. Aynı şekilde Appenzzell'in Malezya dilindeki usi, muz ve n uya, hindistancevizi sözcüklerine yakınlaştırdığı sinuya, yemek yemek, yemek, çorba, asmakabağı, mala, hasır, akşam, ev, çömlek, ateş, sileks (Kubular iki sileksi birbirlerine sürterek ateş yakıyorlardı), toka, tarak, sac. hoja (toprak ve bitkiyle kanştırılmış hindistan cevizi sütünden imal edilmiş saç boyası) vd. anlamına geliyordu. Kubuların yaşamının en belirgin özellikleri içinde en iyi bilinenler bu dilbilimsel özelliklerse eğer, bunu Appenzzell'in

Viyana'da tanıdığı ve o dönemde Kopenhag'da Hjelmslev ve Bmndal'le birlikte çalışan İsveçli filolog Hambo Taskerson'a yazdığı ayrıntılı uzun mektuba borçluyuz. Appenzzell bu özelliklerin çok belirgin adlı aletler - miyangir, kenar küşteresi, oluk rendesi, planya. marangoz kalemi. ıspatula, rende vb kullanan bir marangoza da mükemmel biçimde uygulanacağını belirtiyor: Marangozun çırağına yalnızca "Ver şu aleti" demesinin yeterli olacağını söylüyor.

Dördüncü günün sabahı Appenzzell uyandığında köy terk edilmişti. Kulübeler boştu. Köyün bütün halkı, erkekler, kadınlar, çocuklar, köpekler ve hatta hasırlarından hiç kalkmayan ihtiyarlar bile, azıcık Hint patateslerini, üç keçilerini simıya ve pekee 'lerini de yanlarına alarak gitmişlerdi.

Appenzzell'in onları yeniden bulabilmesi için iki aydan fazla bir zaman geçti. Bu kez de kulübeleri, alelacele, sinekierin kol gezdiği her zaman su basabilecek açıklık bir yerde kurulmuştu. Gene ilk sefer olduğu gibi Kubular kendisiyle konuşmadılar ve sözlerine karşılık vermediler; bir gün, yıldırımla yıkılan büyük bir ağaç gövdrsini kaldırmaya çalışan iki adam gördü ve kendilerine yardım etmek için yanlarına yaklaştı; ama elini ağaca koyar koymaz adamlar ağacı bırakarak yanından uzaklaştılar. Ertesi sabah köy yeniden terk edilmişti.

Appenzzell yaklaşık beş yıl inatla izledi onları. Tam izlerini buluyordu ki yeniden kaçarak, gitgide daha oturulmaz bölgelere giriyorlar ve gitgide de daha iğreti köyler kuruyorlardı. Appenzzell uzun süre bu göçmence tutum ve davranışın işlevi üzerine kafa patlattı. Kubular göçebe değillerdi ve yanmış ormanlar üzerinde tarım yapmıyorlardı, bu kadar sık yer değiştirmeleri için bir neden yoktu ; avianma ve toplayıcılıkla hiç ilgisi olamazdı bunun. Dinsel bir rit. bir dine giriş töreni, doğum ya da ölüme bağlı büyülü bir tutum mu soz konusuydu? Bu türden hiçbir şeyle açıklanamıyordu durum; varsa eğer, Kubu ritleri müthiş gizliydi ve Appenzzell'e göre görünüşte hiçbir şey her seferinde bütünüyle kavranamaz hale gelen bu gidişleri açıklamak için yeterli değildi.

Bununla birlikte gerçek, açık ve acımasız gerçek sonunda ortaya çıktı. Appenzzell'in. hareketinden yaklaşık beş ay sonra Rangoon'dan annesine gönderdiği mektubun sonunda, hayranlık uyandıran bir biçimde özetlenmişti durum:

"insanın derin doğasi hakkında somıu bir görüşe -bir ba,ska deyi,sle farkli küüürlcrin karmakanşik biçimde tammladJği insanliğın durumu hakkında minim um bir toplumsal görü;r sahip olabilmek için kendisini bedeni ı -c ruhuyla ctnografiye adayan insanın düş kmkhklan son dcreec)'lpraucıdJr re bu in_çan bir gün görece gerçekleri (kesin gerçeğin yakalanmasi hayali bir umuaur çünkü) ortaya çikarmaktan başka bir şey isteme:: ama benim önüme çlkan ve aşmam gereken ::orluk bambaşka Ilirden bir zorlukvv: Ben yabamlhgın en uç noktasına kadar gitmek istemiştim; benden önce

hiç kimsenin görmemiş olduğu ı ’c belki benden sonra da kimsenin görmeyeceği bu iyi yürekli Yerliler/c dolup taşmlyor m uydum? Coşku ı -crici arama taramalardan sonra yabamllanmj bulm uşll/m rc Iek isieğim onlardan biri olmak, günlerini, çabalanm rc sikınulanm. riflerini pay/aşmaktı -' Ama rıc yazlk ki onlar beni istemiyorlardi, onlargelenek. görenek rc inarıçlanm bana öğretmeye hiç ha::Jr değJJ/erdi. Yarı/anna koyduğum armağanlada hiç ilgilenmiyorlardı, kendilerine yapabi/cceğimi düş_ündüğüm yardurıla hiç ilgilenmiyorladı -' Benim yüzümden köylerini terk ediyodardJ rc insanlardan çok kap/drılar. !'O/kanlar, batak!Jklar, soluk kesici sisler, filler, öldürücü örümceklerle mücadele elmeyi yc,i?lcdiklcrirıi göstermekti amaç/an; bunun için de Ijitgide korkunç yaşam ko,mllanm

kabullenerek her seferinde daha düşman vvpraklan tercih ederek benim ccsareiimi klrmak. Jsranmın boş olduğunu UÖStermck istiyorlardi -' Fiziksel aciyJ yccerince tamdJğimJ samyorum. I:n kötüsü insanın ruhunun ölmekte olduğunu hissetmesidir..

Mareel Appenzzell başka mektup yazmadı. Annesinin onu bulmak için yaptığı girişimler sonuç vermedi. Savaş çok çabuk durdurdu bu çabaları. Madam Appenzzell, adının haftalık Au Pilori dergisinde yayımlanan sarı yıldız taşımayan Yahudiler listesinde yer almasından sonra bile Paris'ten ayrılmamak için direndi. Bir akşam kapısının altından pusula atan merhametli bir el ona ertesi gün şafak vakti tutuklanacağını haber verdi. O akşam Le Mans'a ulaşmayı başardı ve oradan serbest bölgeye geçerek Direnişçilere katıldı. Bin dokuz yüz kırk dört Haziranında Vassieux-en-Vercors yakınlarında öldürüldü.

Altamontlar -Madam Altarnant Madam Appenzzell'in uzaktan kuzinidireliili yılların başında onun dairesini satın aldılar. O zaman genç bir çifttiler. Bugün bayan Altarnant kırk beş, kocası elli beş yaşındadır. On yedi yaşında Veronique adında yalnızca suluboya resim yapan ve piyano çalan bir kızları var. Mösyö Altarnant genelde hep Paris dışında olan uluslararası bir eksper ve öyle gözüküyor ki bu büyük resepsiyon onun her yıl oldugu gibi Paris'e dönüşünü kutlamak amacıyla veriliyor.

YIRMI ALTINCI BÖLÜM

Bartlehooth, 1

Bartlebooth'un evinde bir sofa.

Hemen hemen boş bir mekan, birkaç hasır iskemle, üstünde küçük küçük püskülleri olan kırmızı bir örtü bulunan üç ayaklı iki tabure, yeşilimsi bir kadifeyle kaplanmış dik arkalıklı uzun bir kanepe konmuş yalnızca; eski gadarın bekleme salonlarını andırıyor burası.

Duvarlar beyaza boyanmış, yer, kalın bir plastik maddeyle kaplanmış. Karşı taraftaki duvara asılmış kare biçimindeki büyük mantar panoya çok sayıda kartpostal iğnelenmiş: Piramitler Savaş Meydanı, Dimyat Balık Pazarı, Nantucket eski halinacılar nhtımı, Nice'de Ingilizler Promenadı,

Winnipeg'de Hudson 's Bay Company'nın devasa binası, Cape Cod'da güneşin batışı, Pekin Yaz Sarayı'nın Bronz Köşkü, Pisanello'yu Leonello d'Este'ye bir mücevher kutusu içinde dört ailın madalya sunarken gösteren bir röprodüksiyon, siyah çerçeveli bir davetiye :

29 Ekım 1973 'te Pans 'te

Gaspani WINCKLER ın Cenazesine davetlisiniz.

Cenau 3 Kasım 1973 günü sabah saat 10'da B ichat Hastanesi (Ney Bulvan, 170, Paris 17) morgundan alınacaktır.

ÇELENK VE ÇİÇEK GÖNDERİLMEMESI RİCA OLUNUR.

Bartlebooth'un üç hizmetçisi bu sofada duruyorlar ve efendilerinin sorunsal çıngırak sesini bekliyorlar. Smautf, bir kolu havada, pencerenin yanında duruyor ve her işe bakan hizmetçi Helene de koltuk altından hafifçe sökülen ceketinin sağ kolunda bir yeri onarıyor Şoför Kleher iskemielerden birinde oturuyor. üzerinde özel şoför giysisi yok, kalın kemerli kadife bir pantolon ve yakası kıvrılmış beyaz bir kazak giymiş. Kadife kaplı kanepeye elli ikilik bir deste kağıt sermiş; kağıtlar açık vaziye tte, dört sıra halinde dizilmiş. Fal açmaya çalışıyor: Aslan çıkardıktan sonra aslan esas alarak her renkten birer sıra oluşturmaya yönelik bir fal bu. Kağıtların yanında açık bir kitap duruyor; Amerikalı yazar George Bretzlee'nin The Wanderers adlı romanı bu; romanın konusu ellili yılların başında New York caz çevrelerinde geçiyor.

Smautf bildiğimiz gibi, elli yıldır Bartlebooth'un hizmetinde. Şoför Kleber, l955'de Bartlebooth ve Smautf dünya seyahatinden döndüklerinde tutuldu, onunla birlikte aşçı kadın Madam Adele, yardımcısı Simone, kilerci ve başuşak Leonard, çamaşırcı Germaine, ağır işlere bakan Louis ve ayak işlerine bakan Thomas da işe alındı. O dönemde Bartlebooth sık sık dışarı çıkıyor ve konuk kabul etmekten büyük bir zevk duyuyordu, yalnızca dillere destan akşam yemekleri vermekle kalmıyor, uzak akrabalarını ve seyahatleri sırasında tanıştığı bazı kimseleri de ağırlıyordu.

Bin dokuz yüz altmıştan itibaren bu şatafatlı yaşam yavaşlamaya başladı ve işten cıkarılan uşakların yerlerine yenileri alınmadı. Yalnızca üç yıl önce

Madam Adele emekli olduğunda, Smautf Helene'i işe aldırdı. Tamı tarnma otuz yaşında olan Helene her şeyle ilgilenmektedir: Çamaşır, yemek, temizlik; bu arada artık pek araba kullanma fırsatı bulamayan Kleher de ağır işlerde yardımcı olmakta.

Bartlebooth uzun bir süredir kimseyi kabul e tmiyor ve son iki yıldır da evden pek az çıkıyor. Genellikle odasına kapanmaktadır ve kendisi çağırroadıkça rahatsız etmemeleri için de kesin emir vermiştir. Çoğu zaman hiç hayat belirtisi vermeden, giyinik durumda, kırk sekiz saat, büyük dayısı Sherwood'un koltuğunda, elinde kemirilmiş peksimetler ya da zencefilli bisküviler olduğu halde uyumaktadır. Yemeklerini ancak çok özel durumlarda Imparatorluk srilindeki büyük ve soğuk yemek salonunda yemektedir. Böyle zamanlarda Smautf kuyruklu tören giysisini

giyer ve ona, titrernemeye çalışarak, rafadan yumurta, biraz haşlanmış balık ve bir fincan kaynatılmış mine çiçeği suyu verir; bunlar onun, aylardan beri Helene'in büyük umutsuzluğu içinde yemeyi içmeyi ancak kabul et tiği şeylerdir.

Valene yıllarca Bartlebooth'un tam olarak ne aradığını anlamaya çalıştı. Ocak bin dokuz yüz yirmi beşte ilk kez görmeye geldiğinde, Bartlebooth ona, yalnızca suluboya sanatını mükemmel biçimde öğrenmek istediğini ve on yıl boyunca her gün ders almak istediğini söyledi. Bu özel derslerin sıklığı ve süresi, üç ayda on sekiz ders koparabildiği için çok mutlu olan Valene'i irkil tti. Ama öyle anlaşılıyordu ki Barılebooth bu çıraklık için, gerekli olan bütün zamanını vermeye kararhydı ve öyle anlaşıhyordu ki gözünün parayı falan gördüğü yoktu. Aradan elli yıl geçtikten sonra Valene. Bartlebooth\ın doğal yeteneklerden bütünüyle yoksun olduğunu kanıtladığını görünce, bu on yılın sonuç olarak pek de o kadar boşa gitmediğini düşünüyordu kendi kendine.

Bartlebooth bu ince suluboya sanatıyla ilgili olarak hiçbir şey bilmemekle kalmıyordu. Hiçbir zaman bir fırçayı tutamaımş, dahası bir kurşun kalemi bile eline alamamıştı. Birinci yıl Valene ona çizim yapmayı öğretmekle başladı ve kara kalem, kurşun kalem. kırmızı kalemle kare çerçeveli model kopyaları. krokiler. tebeşirle tarama çalışmaları, gölgeli desenler, perspektif abstırmaları yapnrdı. Daha sonra Çini mürekkebi ve sepyayla suluçıziler yaptırdı, bıktıncı. usandmcı kaligrafi çalışmalan yaptılar. farklı tonlar

oluşturmak ve açık renkler elde etmek için fırçanın nasıl sürülmesi gerektiğini öğretti.

lki yılda Bartlebooth başlangıç tekniklerini kavramayı başardı. Valene gerisinin araç gereç ve deney işi olduğunu söyledi Dışarda, önce Monceaıı Parkında, Seine kıyılannda. Boulogne Ormanında, daha sonra Paris bölgesinde çalıştılar. Her gün saat ikide Barılebooth'un şoförü -Henüz Kleher değildi, Bartlebooth''un annesi Priscilla'nın hizmetindeki fawcett'diValene'i almaya geliyordu: Ressam golf pantolonlu, tozluklu, damalı kasketli ve jakarlı kazaklı akıllı uslu öğrencisini büyük siyah beyaz Chenard

& Walker limuzini içinde bulurdu. fontainebleau Ormanı na. Senlis'e, Enghien'e, Versailles'a, Saint-Germain'e ya da Chevreuse

vadisine giderlerdi birlikte. "Pinchart taburesi" denen üç ayaklı katlanabilen taburelerinı, tek saplı, çift tenteli güneşliklerini ve zarif, açılıp kapanan sehpalarını yan yana koyarlardı.

Bartlebooth titizlik çabasıyla oluşmuş rnanyakça ve hemen hemen beceriksizce bir kesinlik ve doğrulukla, arka yüzü alelacele nernlendirilrniş, çok hafif pürtüklü bir Whatrnan kağıdını, çalışacağı ön yüzündeki üretici firma markasını ışığa doğru tutup gördükten sonra dişbudak küçük tahtasına raptiyeliyor, önceki günkü çalışmadan sonra sırlı iç kısmı özenle temizlenmiş çinko paletini açıyor ve on üç küçük boya çanağını -fildişi karası, renkli sepya, yanık Siena toprağı, kırmızı toprak rengi, Yerli sarısı, açık krorn sarısı, narçiçeği, kızılkök, Veronese yeşili, zeytin yeşili, koyu mavi, kobalt, Prusya rnavisibirazcık Madam Maubois çinko beyazım alışılmış ve belirli hareketlerle oraya yerleştiriyor, suyunu, süngerlerini, kalemlerini hazırlıyor, bir kez daha fırçalarını kontrol ediyor, saplarına, govdelerinin çok şişkin olup olmadığına, kıllarının yerli yerinde olup olmadığına bakıyor ve işe koyularak, önce kurşun kalemle hafif hafif büyük kitleler, ufuk, ilk planlar, kaçış çizgileri taslakları çiziyor, daha sonra algılanarnayan. anlık, çekicilikleri içinde gelip geçen ve değişen bulut görüntülerini, bir gölü dalgalandıran rnelterni, lle-deFrance'da bir şafak vaktini, sığırcıkların havalanmasını, sürüsünü ağıla döndüren bir çobanı, uyuyan bir köyün üstüne doğan ayı, iki yanında kavak ağaçları sıralanmış

bir yolu, sık bir ağaçlığın kenarında birdenbire durmuş bir köpeği vs. yansıtmaya çalışıyordu.

Valene çoğu zaman kafasını eğiyor ve suluboya resim üzerine üstünkörü çizdiği daireler ve çizgilerle belirginle$tirdiği birkaç kısa cümleyle -gök çok ağır ve yüklü, dengelenrnerniş, eksik kalmış, kontrast yok, hava verilememiş, derecelenrne noksan, rniza npaj çok yavan gibiBartlebooth'un çalışmasını hiç anmadan yınıyordu; o da hiçbir şey söylerneden kağıdı dişbudak tahtadan söküp alıyor, bir yenisini koyuyor ve yeniden çalışmaya başlıyordu

Bartlebooth ve Valene bu kısa ve özlü konuşmalar dışında hemen hemen hiç konuşmuyorlardı. Aynı yaşta olmalarına rağmen Bartlebooth, Valene'le kesinlikle hiç ilgilenrniyor gibiydi ve Valene de onu ilginç bulmakla birlikte kendisine çoğu zaman doğrudan soru sormakta tereddütlü davranıyordu. Dönerlerken birçok kez suluboya resmi öğrenmek için niçin bu kadar ısrar ettiğini sordu Bartlebooth bu soruya genellikle, "Niçin öğrenmeyeyim]" diye yanıt veriyordu. Valene'se bir gün şöyle karşılık vermişti kendisine: "Sizin durumunuza düşen birçok öğrencim şimdiye kadar çoktan cesaretlerini yitirirdi." "Çok mu kötüyüm]" diye sordu Bartleboo th. "On yılda her şeyin üstesinden gelinir ve siz de başaracaksınız bu işi ama temelde sizin için son derece önemsiz bir sanatı öğrenip de ne yapacaksınız]" "Beni suluboya ilgilendirmiyor, suluboyayla yapacaklarımla ilgiliyim ben." ":.e yapmak istiyorsunuz peki? " "Yapboz tabii ki' " diye karşılık verdi Bartlebooth hiç duraksamadan. O günden sonra Valene'in kafasında, Bartleboo th'la ilgili daha belirgin ve kesin fikirler oluştu. Ama Ingiliz'in tutkusunu bütün yoğunluğuyla değerlendirebilmek için önce Smautfu. daha sonra da Gaspard Winckler'i tanıması gerekti.

Bir adam düşünelim ki serveti genellikle yalnızca bir servetin saglayabileceği kayıtsızlıkla eşdeğerdir ve arzusu çok daha gururlu bir biçimde, dünyanın tümünü değil-böyle bir şeyin yalnızca tasarianınası bile kendi kendisinin yıkımı için yeterlidironun oluşturulmuş bir parçasını kavramak, tanımlamak ve yok etmektir: Bu durumda, dünyanın çözümlenemez tutarsızlığı karşısında kuşkusuz kısıtlı ama bütün halinde, el değmemiş ve yok edilemez bir programı tamamlamak söz konusu olacaktır.

Bir başka deyişle, Bartlebooth. bir gün yaşamının tümüyle tek bir proje çevresinde örgütlenecegine karar verdi: bu projenin keyfi gerekliliğinin kendisinden başka bir amacı olmayacaktı.

Bu fikir onda yirmi yaşındayken oluştu. Önce bulanık bir fikir, sorulan bir soru -ne yapma/ı ?ortaya çıkan bir yanıttı lıiç. Para, güç, sanat, kadınlar Bartlebooth'u ilgilendirmiyordu. Bilim, hat ta oyun da ilgilendirmiyordu onu. Olsa olsa kravatlar ve atlar ya da bu boş ve anlamsız açıklamalarla (binlerce insan yaşamlarını e tkin biçimde kravatlarının ve daha çok sayıda insan da pazar günü atlarının çevresinde düzenliyordu) belirsiz ama heyecan verici bir mükemmellik fikri.

Fikir daha sonraki aylar, yıllar içinde üç belirleyici ilke çevresinde eklemlenerek gelişti:

Ilki ahlaksal özellikli oldu: Bir icat ya da bir rekor söz konusu olmayacaktı, ne yüksek bir tepeye tırmanmak ne de bir derinliğe inmek söz konusu olacaktı. Bartlebooth'un yapacağı işin seyirlik ve kahramanca bir yanı olmayacaktı: bu basit, mütevazı bir proje

olacaktı, kuşkusuz zor ama gerçekleştirilemeyecek gibi bir şey de olmayacaktı. Bu proje baştan sona denetim altında tutulacak, buna karşılık kendisini ona adayanın yaşamını bütün ayrıntılarıyla yönetecekti.

İkincisi mannksal özellikli oldu: Bu girişim, her türlü rastlantıyı dışlayarak, zaman ve uzama, kendi yerlerinde, kendi tarihlerinde acımasızca oluşan tıpatıp aynı olayların kesin geri dönülmezlikleriyle soyut koordinatlar sağlama görevi görecekti.

Nihayet üçüncüsü de estetik özellikli oldu: Boş ve kesinliğinin tek garantisi karşı lıksızlığı olan proje tamamlanciıkça kendi kendisini yok edecekti; mükemmelliğinin özelliği, sonunda çıkış noktasına dönmesi olacaktı: Zincirlendikçe kendi kendilerini yok edecek peş peşe gelen olaylar Hiçten yola çıkan Bartlebooth sonlu nesnelerin kesin dönüşümleri arasında yeniden hiçe dönecekti.

Kısaca şöyle bir program ortaya çıktı:

1925'ten l93 5'e kadar on yıl içinde Bartlebooth kendisini suluboya sanatı çalışmalarına verecekti.

l935'ten 1955 e kadar yirmi yıl içinde, her on beş günde bir suluboya resim yaparak aynı boyutlarda (büyük tabaka kağıt, 65x50) beş yüz deniz manzarası yaparak, dünyayı dolaşacaktı. Bitirilen her deniz manzarası uzman bir sanatkara (Gaspard Winckler) gönderilecekti; o da bunları ince bir tahta parçasına yapışurarak yedi yüz elli parçalık bir yapboz oluşturacaktı.

Fransa'ya dönmüş olan Bartlebooth l95 5'ten l975'e kadar, yirmi yıl içinde, hazırlanan parçaları her on beş günde bir yeni bir yapboz oluşturacak biçimde düzenleyecekti. Bu bitince, deniz manzaraları üzerlerinde tutturulmuş oldukları gereçlerden sökülüp, yapıldıkları -yirmi yıl önceyere götürüldüklerinde ve ilaçlı bir solüsyona batırıldıklarında yeniden el değmemiş, tertemiz bir Whatman kağıdı olarak çıkacak biçimde "yeniden yapılanacaklardı."

Böylece yaratıcısını elli yıl boyunca seferber etmiş olan bu harekattan hiçbir iz kalmamış olacaktı.

Yirmi Yedinci Bölüm

Rorschash, 3

Donmuş kalmış, taş kesilmiş bir anı gibi bir şey bu, Magritte'in tablolarına benziyor: Taş mı canlanmıştır yoksa hiçbir zaman silinmeyecek, solmayacak bir resim gibi yaşarn mı rnurnyalanrnıştır. bilinmez: Sarkık bıyıklı, kollarını masanın üzerinde kavuşturmuş, bir boğanın boynunu andıran boynu yakasız gömleğinden fırlamış, oturmuş vaziyeneki bu adam ve arkasında ayakta durmuş, sol elini onun omzuna koymuş düzgün saçlı, siyah etekiL korsajı çiçekli kadın ve masanın önünde ayakta duran, kısa pantolonlu denizci giysileri içinde, ele ele tutuşmuş, takdis ayini kol bandı, çoraplan düşmüş ikizler ve muşamba örtüsü, mavi sırlı cezvesi ve oval çerçeve içindeki büyükbaba portresiyle masa ve üzerinde koni biçimli ayakları olan, siyah beyaz zigzaglarla süslü, mavimtırak biberiyeleriyle iki saksı, çan biçimli cam kapağının altında sahte portakal çiçekleriyle -

balmumuna batırılmış kıvrılmış pamuk parçacıklarıgelin tacı bulunan çiçekler. kuşlar ve aynalarla inci gibi süslenmiş şömine.

Eliili yıllarda. Gratiolet, üst üste bulunan iki dairesini, bunları dubleks biçiminde düzenieyecek olan Rorschash'a satmadan çok önce, !talyan bir aile olan Grifalconi'ler bir süre dördüncü katta soldaki dairede yaşadılar. Emilio Grifalconi, Verenalı bir doğramacıydı, mobilya onarımı işinde ustaydı ve La Muette Şatosunun mobilyalarını onarmak üzere Paris'e gelmiş, kendisinden on

beş yaş küçük bir kadın olan Laetizia'yla evlenmişti ve üç yıl önce ikiz çocukları olmuştu.

Ciddi, ağır, neredeyse karamsar güzelliğiyle binayı, sokağı ve mahalleyi büyüleyen Laetizia, her gün öğleden sonra, özellikle ikizler için yapılmış ikili bir pusetle Monceau Parkına gezmeye giderd i. Güzelliğiyle o güne kadar en fazla etkilediği insan olan adama bu gezintilerden birinde rasılamıştı büyük olasılıkla. Adamın adı Paul Hebert'di ve o da aynı binada. beşinci katta, sağdaki dairede oturuyordu. Yedi Ekim 194 3'de, on sekiz yaşına bastığında, Yüzbaşı DittersdorL Teğmen Nebel ve Teğmen Knödelwurst'un hayatına mal olan saldırı akabinde, Saint-Germain bulvanndaki büyük baskında tutuklarran Paul Hebert dört ay sonra Buchenwald'a gönderilmişti Kırk beşte serbest bırakılmış, yaklaşık yedi yıl süreyle de bir sanatoryumda tedavi edilmiş, kısa süre önce Fransa'ya dönmüş ve öğrencilerinin çok geçmeden kendisine pH adını taktıkları Chaptal Kolejinde fizik kimya öğretmeni olmuştu.

Kesin biçimde platonik olmamakla birlikte, gerçekten kısa sarılmalar ve gizli saklı el sıkmalada kısıtlarran ilişkileri dört yıl sürdü. 1955 yılı öğretim yılı başında pH. ona havası kuru dağlık bir bölge öneren hekimlerin istekleri üzerine acilen Mazame t'ye atandı.

Aylarca Laetizia'ya mektup yazdı ve yanma gelmesi için yalvardı yakardı, Laetizia sürekli reddetti onu. Laetizia'nın yazdığı mektuplardan birinin müsveddesi bir rastlantıyla

kocasının eline geç ti:

■Üzgünüm, rahatsızım, müthiş sıkılıyorum İki yıl önceki gibi yeniden muLmzluk ve ü::ümü ı ■eren bir duyarlik ıçine düştüm. Her şeyden rahaL-;ız oluyorum re her şey yüreğimi iki mektubun yüreğimi yerinden oynaw adeta. O kadar heyecanlandim ki/ Katlanmiş mektup kağidmi açarken duyduğum koku hala burn umda re ok,'i}'lcı söz/ainin kokusunu da yüreğırnde hissediyorum. Ko/la beni; aşkm/a başımı döndürüyorsun -' Ama gene de birlikte yaşayamaxacağlmlza inanmamız laz1m. Daha yavan, daha soluk bir yaşama alışurmalıy1z kendimizi. Görünrümün seni yakmadığma, ısıwgma, umursuzluğa düşürmediğine, arumu verdiğine inanarak görmek ısterdim seni Bu gerekli. Ruhumuzun sürekli bu biçimde çırpmması xa,çamamJZI imkinsızla,'ilJrır ve bunun arkasmdan gelen bitkinlık ve umutsuzluk da ölümdür. Çalış, başka şexler düşün. Sen çok zeki bir insansm. bu zekanı biraz da daha

sakin oldbi/md 1çin kullan. Benimse gücüm tükenmek üzere. Yalnızca kendim söz konusu olduğunda yeterince cesur olabiliyorum, ama ikimiz için değil-' Benim işim herkesi taşımak, herke.<ie de.<;tek olmak, bem paramparça ew bu. Heyecan ve taşkınlıklannla tizme beni artık. bunlar benim kendi kendimi lanetlememe neden oluyor ı ■e ilaemi da bulmam mümkün değıl bu hastalığın... "

Emilio yarım kalmış bu müsveddenin kimin için yazıldığını bilmiyordu tabii ki. Laetizia'ya o kadar güveniyordu ki önce onun bir fotoroman yazısını kopya ettiğini sandı ve eğer Laetizia kendisini böyle bir şeye inandırmak isteseydi, hiçbir güçlük çekmeden başarabiiirdi bunu. Ama Laetizia yıllar boyunca gerçeği gizlerneyi başardıysa da değiştirebilecek güçte değildi. Emilio kendisine sorular sorduğtında, ürkütücü bir rahatlıkla en büyük arzusunun Hebert'e kavuşmak olduğunu ama ve ikizler yüzünden bunu kabul etmediğini itiraf etti.

Grifalconi gitmesine izin verdi. lntihar etmedi, kendisini içkiye verip tüketmedi \T kırılmaz bir dikkat ve özenle ikizlerle ilgilendi, her sabah işe gitmeden önce onları okula bıraktı, akşamları gidip okuldan aldı. alışveriş yaptı, yemek hazırladı, çocukları yıkadı, etlerini kesti. ödevlerine yardım etti, uyumadan önce onlara masallar okudu. cumartesi öğleden sonralan onlara çorap, palto, önlük almak için Ternes Caddesi'ne gitti, onları din derslerine gönderdi, takdis ettirdi.

l959'da Kültür Bakanlığı'yla olan kontratı -La Muette Satosunun yenileştirilmesiyle ilgilibitince Grifakani çocuklarıyla birlikte Verona'ya git ti. Ama hareketinden birkaç hafta önce Valene'le görüştü ve kendisine bir tablo ısmarladı. Ressamın. karısı ve ikizleriyle birlikte kendisinin bir resmini yapmasını istiyordu. Dördü birden yemek odasında bulunacaklardı. O oturmuş durumda olacaktı: karısı siyah etekliği ve çiçekli korsajıyla arkasında duracak. sol elini güvenli ve rahat bir tavır içinde onun sol omzuna koymuş olacaktı. ikizler güzel denizci giysileri içinde olacaklardı ve ilk takdis ayini kol bantlarını takmış olacaklardı. masada Piramitleri görmeye gitmiş olan büyük babasının fotoğrafı bulunacak ve şöminenin üstünde de Laetizia'nın gelinlik tacı ve çok sevdiği iki biberiye saksısı bulunacaktı.

Valene bir tablo yapmadı, renkli mürekkep kalemleriyle bir desen çizdi. Emilio ve ikizler poz verdi, Laetizia'nın da bazı eski fotoğraflarından yararlandı. Dağramacının istediği ayrıntılar üstünde özenle çalıştı: Laetizia'nın korsajının küçük mavi ve açık mor çiçekleri, büyükbabanın tozlukları ve kolonyal şapkası, gelin tacının yavan altın rengi işlemeleri, ikizlerin kol bantlarının Şam işi ipek kıvrımları.

Emilio, Valene'in çalışmasından o kadar memnun kaldı ki ona yalnızca para vermekle yetinmedi ayrıca çok sevdiği iki eşyayı da hediye etti: Ressamı evine davet etti ve masanın üzerine yeşil renkli, uzunca bir deri kutu koydu. Tavandaki bir spotu yakarak kutuyu aydınlattı ve açtı: parlak kırmızı renkli astarın üzerinde bir kama yatıyordu; parlak, dişbudak saplı, ağzı düz ve altın bir bıçak "Bunun ne olduğunu biliyor musunuz7" diye sordu. Valene bilmediğini belirtmek amacıyla kaşlarını kaldırdı. "Bu altın bıçaktır, Galyalı din adamları ökseotu toplarken bunu kullanırlardı." Valene kuşkulu bir tavırla Grifalconi'ye baktı, ama dağramacı doğru söylediğini kanıtlama çabası içende gözükmedi. "Sapını ben yaptım tabii ki ama ağız kısmı orijinaldir. bıçak Aix yakınlarındaki bir mezarda bulunmuştur: Tipik bir Saly işi bu " Valene bıçağı daha yakından ineeleciL bıçağın bir yüzünde ince bir biçimde işlenmiş yedi küçük gravür vardı ama bunların ne olduklarını anlayamadı ve çok güçlü bir lup kullanmasına rağmen iyice göremedi minyatürleri; yalnızca, çoğunda çok uzun saçlı bir kadının bulunduğunu gördü.

Hediye ettiği ikinci eşya daha acayip bir şeydi. Grifalconi bunu kapitone kabından çıkardığında, Valene önce bir mercan demeti sandı. Ama Grifalconi başını kaldırdı: La Mue tte Şatosunun çatısında bir masanın parçalarını bulmuştu: Masanın ova!, şahane sedef kakmalı üst kısmı iyi bir durumdaydı, ama damarlı ağaçtan iğ biçiminde ağır bir sütuna benzeyen orta bacağı tamamıyla kurtlanmıştı; kurtlar dipten ve içten kemirmişler, sayısız kanallar ve kanalcıklar açıp unufak etmişlerdi ağacı. Bu yok etme çalışması dışardan hiç belli degildi ve Grifalconi içi hemen hemen bütünüyle boşaltılmış olan ve ağırlığı ancak içten bir destekle çekebilecek olan masanın bu ayağını kullanmanın olanaksız olduğunu gördü: sonunda bu kanalları ve kurt yeniklerini sorum yöntemiyle temizledikten sonra, ağaca basınç yoluyla hemen hemen sıvı halde kurşun, şap ve amyant ipliklerinden oluşan bir karışım enjekte etti. Operasyon başarılı oldu, ama çok kısa sürede, ayağın, bu biçimde sağlamlaştırılmış olmasına karşın gene de

iğreti kaldığı anlaşıldı ve Grifalconi çözümü, onu bütünüyle değiştirmekte buldu. O zaman kalan ağacı bütünüyle parçalamayı düşündü; böylece bu ağaç görüntüsü, bu ağaç parçasında yaşamış olan kurdun yaşamına ilişkin açık ve belirgin izler, onun kör yaşamını belirlemiş olan hareketsiz ve bitirici yığılma, bu görülmemiş inat, bu ısrarlı güzergah, hayatta kalabilmesi için gerekli. seçilemez, kavranamaz unsurları çevreleyen yoğunlukta koparıp. yiyip, sindirdiği şeylerin tümüne bağlı bu maddileşme, en sert ağacı toz halinde deliklerden oluşmuş, ele gelmeyen bir ağa dönüştüren bu sonsuz yolculuğun serilmiş, gözüken, olağanüstü şaşırtıcı görüntüsü ortaya çıkmış olacaktı.

Grifalconi Verona'ya döndü. Valene ona. bir iki kez yılbaşlarında dostlarına göndermek üzere hazırladığı tebriklerden, linolyum üzerine yaptığı küçük gravürlerden gönderdi. Ama hiç yanıt alamadı. l972'de Podova'da bitki sınıflandırma profesörü olan Vittorio'dan -ikizlerden biriydi bugelen bir mektupta, babasının trişin hastalığından öldüğünü öğrendi Mektupta ö teki ikizle ilgili olarak, yalnızca Güney Amerika'da yaşadıgı ve iyi olduğu yazılmıştı.

Grifalconderin gidişinden birkaç ay sonra. Gratiole t, onların oturdukları daireyi Remi Rorschash'a sattı. Şimdi burası dubleksin alt katı. Emilio

Grifalconi'nin üstüne karısının gelin tacını ve iki biberiye saksısı koydurduğu şömine modernleştirildi ve parlak çelikten bir yapı görünümü aldı; yerde egzotik desenli, birbiri üstüne yığılmış çok sayıda halı var. Mobilya olarak yalnızca "yönetmen koltuğu" adı verilen, boz renkli kumaş kaplı, üç metal koltuk bulunuyor: Bunlar aslında hafif biçimde değiştirilmiş kamping koltukları; yerde bir yığın Amerikan oyuncağı sürünüyor: bunlar arasında özellikle bir elektronik tavla, dikkat çekiyor; bu tavla oyununda oyuncuların işi yalnızca zar atmak ve zarların sayı değerlerine denk düşen iki tuşa basmak; pullar, aletin içine yerleştirilmiş ve en iyi stratejiyi izieyecek şekilde programlanmış mikroişlemciler'in tavla üzerinde yaktığı dairelere göre hareket ettiriliyor. Her oyuncunun sırasıyla en iyi saldırı ya da savunmayı yapma olanağı var. Oyunun en sık rastlanan sonucu, beraberliğe eşdeğer bir sonuca yol açan. pulların karşılıklı olarak hareket edemez hale gelmesidir.

Paul Hebert'in dairesi birtakım karanlık haciz ve el koyma işlemlerinden sonra daireyi kiralayan yönetici tarafından geri alındı. Şimdi burada küçük bebeğiyle birlikte Genevieve Foulerot oturuyor.

Laetizia dönmedi ve hiç kimse de ondan bir haber alamadı. Kendisini bin dokuz yüz yetmişte tesadüfen gören genç Riri sayesinde Paul Hebert'in durumuyla ilgili olarak hiç değilse bazı şeyleri öğrenmek mümkün oldu.

Bugün yirmi beş yaşlarında olan genç Riri'nin gerçek adı Valentin'dir. Valentin Collot. Valentin, Jadin ve Chazelles Sokakları köşesindeki kahveyi işleten Henri Callot'nun üç çocuğunun en küçüğüdür. Ona herkes her zaman Henri Riri, karısına Lucienne Madam Riri, iki kızı Martin ve lsabelle'e küçük Riri'ler ve Valentin'e genç Riri dedi. Yalnızca eski tarih öğretmeni Mösyö jeröme daha ziyade " Riri Genç" demekten hoşlanıyordu ve hatta bir süre "IL Riri" adını koymak istedi ama taraftar bulamadı; genellikle bu tür şeylere yatkın olan Moreller bile katılınadı kendisine.

lşte bu Genç Riri, Chaptal Kolejinde bir yıl pH'ın mutsuz bir öğrencisi olmuştu ve joule'leri, coulomb'ları. erg'leri, dyne'leri, ohm'ları. farad'ları ve "asit artı baz eşittir tuz artı su"ları hala dehşetle hatırlıyordu. Genç Riri askerliğini Bar-le-Duc'de yapmıştı. Bir cumartesi günü öğleden sonra, yalnızca askerlere musallat olan o sıkıntıyla kentte dolaşırken eski hocasını fark etti: Paul Hebert mavi bir kazak giymiş. kareli kırmızı bir fular takmış

ve başında kasketiyle bir Normandiya köylüsü kıyafetinde bir süpermarketin girişine yerleşmiş, gelip geçeniere yerel şarkiiteri ürünleri. elma şarabı, bröton pastaları, odun ateşinde pişmiş ekmek satmaya çalışıyordu. Genç Riri tezgaha yaklaşarak ve hocasıyla konuşup konuşmama konusunda bir türlü karar veremeyerek birkaç parça sarınısaklı salarn aldı. Paul Hebert kendisine paranın üstünü verdiğinde göz göze geldiler, bir saniye bile sürmedi bakışmaları ve genç Riri hocasının tanındığını fark ettiğini ve

oradan uzaklaşmasını rica ettiğini anladı.

Yirmi Sekizinci Bölüm

Merdh 'enler, 3

Onu son kez burada, merdivenlerde göreli aradan üç yıl geçmiş olmalıydı; merdivenlerde, beşinci kat sahanlığında, zavallı Hebert'in yaşamış olduğu bu dairenin kapısının karşısında. Asansör gene anzalıydı ve Valene zor bela dairesine çıkmaktayken belki de Winckler'i görmeye gitmiş olan Bartlebooth'la karşılaşmıştı. Üzerinde her zamanki gibi gri flanel pantolon, kareli ceket ve çok sevdiği lskoç kumaşından gömleklerden biri vardı. Yanından geçerken başını hafifçe eğerek selamiarnıştı onu. Çok değişmemişti; eğrilmiş, kamburu çıkmıştı ama bastonsuz yürüyordu; yüzü hafifçe çökmüş, gözleri hemen hemen beyazlaşmıştı: Valene'i en fazla şaşırtan da bu olmuşt u; bu bakış onun bakışıyla karşılaşamamıştı, Bartlebooth sanki onun başının arkasına bakmak istemişti, başını aşıp, başının ötesinde eski ebrulan andıran göz aldatıcı boyası ve doğrama gibi gözüken kıtıklı alçıdan süpürgeliğiyle merdivenin nötr boşluğuna sığınmak istedi adeta. Kendisini ıskalayan bu bakışta boşluktan daha şiddetli bir şey, yalnızca gurur ya da nefretten ibaret olmayan bir şey vardı, korku gibi, çılgınca bir umut gibi, yardım çağrısı gibi, tehlike gibi bir şey vardı.

Bartlebooth döneli on yedi yıl olmuştu. Masasına zincirieneli on yedi yıl olmuştu. On yedi yıldır Gaspard Winckler'in her birini yedi yüz elli parçaya ayırdığı beş yüz deniz manzarasını yeniden birleştirmeye çalışıyor. Dört yüzden fazlasını yapmıştı

bile ' Başlangıçta hızlı çalışıyordu, zevkle çalışıyordu, yirmi yıl önce yaptığı manzaraları bir tür coşkuyla yeniden canlandırıyordu. Bitmiş yapbozların en küçük parçalarının ineelikle yerleşmesini Moreller'ye özgü çocukça bir coşkuyla seyrediyordu. Sonra yıllar geçtikçe yapbozlar sanki gittikçe karmaşıklaşıyor, içinden çıkılınası zorlaşıyordu. Oysa tekniği, pratiği, yeteneği, yöntemleri olağanüstü gelişmişti, ama çoğu zaman Winckler'in kendisine hazırladığı tuzakları önceden kestirebiliyorduysa da artık her zaman uygun karşılıkları bulamayabiliyordu: Her yapboztın başında boşu boşuna saa tlerini geçiriyor, bütün bir gün Bostonlu büyük amcasından kalan döner ve sallanır koltukta oturuyor, yapbozlarını kendisinin saptadığı süreler içinde tamamlaması gitgide zorlaşıyordu.

Onları, efendisine, içmeyi unu ttuğu çay, bir ısırık alınıp çöp sepetini boylayan elma ve ender olarak açtığı mektupları götürdüğünde üzerinde siyah bir örtü bulunan büyük kare masada gören Smautf için yapbozlar hala anılardan kalan parçalara. denizyosunu kokularına, yüksek mendireklere çarpıp kırılan dalgaların çıkardığı seslere, uzaklarda kalmış birtakım acilara (Majunga, Diego-Buarez, Comores, Şeyseller, Socotra. Moka, Hodeida) bağlıydılar.. Bartlebooth içinse artık sonunda kurallarını unutmuş olduğu, artık kime karşı oynadığını bile bilmediği, kavdan, sürülen paradan haberli olmadığı amaçsız ve sonu olmayan bir oyunun biçimsiz taşları, değişken, oynak biçimleri kabus e tkisi yapan, yalnız ve hornunulu bir yalnızlığın tek gereçleri, amaçsız bir arayışın hareketsiz, sakar ve acımasız parçaları olan küçük ağaç parçalarından başka bir şey değildi. Majunga ne bir kent ne bir limandı, ağır, ezici bir gökyüzü, bir göl kıyısı, hangarlar ve çimento fabrikalarıyla dolu bir yer de değildi; burası sadece gri üstüne yedi yüz elli anlaşılmaz varyasyon, temelsiz bir muammanın kavranamayan kırıntıları, hiçbir anının, hiçbir beklentinin hiçbir zaman karşılayamayacağı bir boşluğun eşsiz görüntüleri, tuzağa düşüren hayallerin tek desteğiydi.

Gaspard Winckler bu rastlaşmadan birkaç hafta sonra ölmüştü ve Bartlebooth da artık evinden kesinlikle hiç çıkmaz olmuştu. Smautf zaman zaman Valene'e bu anlamsız seyahetle ilgili bilgiler veriyordu; Ingiliz yirmi yıllık bir aradan sonra kapitone masasında sessizce dinliyordu onun söylediklerini: "Girit'ten ayrıldık" -Smautf çoğu zaman Bartlebooth'la özdeşleşiyordu ve kendisinden birinci çoğul şahsı kullanarak söz ediyordu, bütün bu yolculuklan birlikte tamamladıklan bir gerçekti"Cyclades'e

yanaşıyoruz: Zaforas, Anafi. Milo, Paros, Naksos, tek başına yürümez bu iş !"

Valene bazen, zamanın. ne olduğunu bilmediği bir bekleyişin çevresinde durduğu, asılıp kaldığı, donduğu izlenimine kapılıyordu. Yapmaya çalıştığı ve yayılmış, parçalanmış görüntülerinin düşlerine girerek, anılarını zorlayarak her anını doldurmaya başladığı bu tablo düşüncesi bile, geçmişinin çatlaklannı, bugününün yıkılışını ortaya çıkaran bu delik deşik bina düşüncesi bile, görkemli ya da gülünç, önemsiz ya da acınası bu arkası gelmeyen hikayeler yığmı onda yaşamlannın son duruşlarında, gösterişleri ya da ilkellikleri içindeki anlamsızlıklanyla taş kesilmiş adsız kahramanların anısına dikilmiş gülünç bir mozole etkisi uyandınyordu ; kattan kata bütün binayı istila etmek istiyormuş gibi gözüken bu ağır ya da hızlı ölümleri hem önceden haber vermek hem de geciktirmek istiyordu sanki: Mösyö Marcia, Madam Moreau. Madam de Beaumonı. Bartlebooth. Rorschash, Bayan Crespi, Madam Albin. Smautf. Ve kendisi tabii ki, kendisi, binanın en eski kiracısı Valene.

Kimi zaman dayanılmaz bir hüzün çökerdi içine; başkalarını, artık gitmiş olanları, yaşam ya da ölüm tarafmdan yutulmuş olanlan düşünürdü o zaman: Mortargis yakınlanndaki küçük evdeki Madam Hourcade, Verrieres-le-Buisson'da Morelle t, Yeni Kaleclanya'da oğluyla birlikte Madam Fresnel ve Winckler ve Marguerite ve Danglars'lar ve Claveau'lar ve korku içinde belli belirsiz gülümseyen Helene Brodin ve Mösyö Jeröme ve adını umlttuğu küçük köpekli yaşlı kadın. (kadının adını unutmuştu, köpeğinkini, dişi köpeğinkini çok iyi hanrlıyordu, Dodeka'ydı adı ve ihtiyaçlarını sürekli olarak sahanlıkta gördüğünden kapıcı -Madam Cleveauonu sürekli Dodekaka diye çağınrdı). Yaşlı kadın dördüncü katta, sol tarafta, Grifalconi'lerin yanındaki dairede oturuyordu ve onu sık sık sırtmda yalnızca kombinezonu olduğu halde merdivenlerde görmek mümkündü. Oğlu papaz olmak istiyordu. Aradan yıllar geçtikten sonra, savaştan sonra Valene onu Pyramides Sokağı'nda, iki katlı otobüsler içinde Paris'i gezmeye çalışan turistlere ince porno romanlar satmaya çalışırken görmüştü ve ona SSCB'de yapılan sonu gelmez bir altın kaçakçılığı hikayesi anlatmışn.

O zaman bir kez daha hüzünlü ev taşıyıcılar ve cenaze taşıyıcılar rondu, ajanslar ve müşterileri, muslukçular, elektrikçiler, boyacılar, halıcılar,

döşemeciler, kaplamacılar üşüşüyordu kafasına Nesnelerin rahat ve dingin yaşamı, içi talaş dolu kap kacak sandıklan, kitap kutuları, kordonların ucunda sallanan çıplak ampullerin çiğ ışıkları,

mobilyaların ve eşyaların ağır görünümleri, bedeninin boşluğa ağır ağır alışması, bütün bu küçük. var olmayan, anlatılmaz -bir lamba ayağını, bir röprodüksiyonu, bir bibloyu tercih etmek, uzun dikdörtgen biçimli bir aynayı iki kapı arasına yerleştirmek, bir pencerenin önünde bir japon bahçesi düzenlemek. bir dolabın raflarını çiçekli bir kumaşla kaplamakolaylar bütünü, bir dairenin yaşamını her zaman en iyi biçimde yansıtan ve zaman zaman tarihsiz bir günlüğün ani kopmalarının anlaşılmaz ve kaçınılmaz biçimde, traJik ya da zararsız, geçici ya da kesin biçimde gelip sarstığı bütün bu küçük hareke tler: Bir gün küçük Marquiseaux genç Reol'le kaçacaktır, bir gün Madam Orlowska hiçbir görünür neden olmaksızın, hiçbir gerçek neden olmaksızın gitmeye karar verecektir; bir gün Madam Altarnant Mösyö Altamonfu tabancayla vuracaktır ve kan sekizgen yemek odalarının cilalı kırmızı karoları üstünde akınaya başlayacaktır; bir gün polis joseph Nie to'yu tutuklamaya gelecektir ve odasındaki büyük Imparatorluk stilincieki karyola demirinin bakır toplarından birinin içinde bir zamanlar Prens Luigi Voudzol'den çalınan ünlü elması bulacaktır.

Ve özellikle de bir gün ev bütünüyle kaybolup gidecek, bütün sokak ve mahalle ölecek. Zaman alacak bu. Bu iş başlangıçta bir efsane, zar zor kabul edilebilen bir dedikodu havası taşıyacak; Monceau Parkının muhtemel bir genişletme projesinden, büyük bir otel projesinden ya da çevreyoluna ulaşmak için Courcelles Caddesi'nden geçen doğrudan bir Elysee ve Roissy bağlantısından söz edil diğini duyacaklar. Sonra söylentiler kesinleşecek elebaşıların adları ve dört renk lüks broşürlerle süsledikleri tutkularının ne olduğu öğre nilecektir:

Son yıirmi yıl içinde bu kam u hizmetinin olağanüstü biçimde gelişmcsmin getirdiği zorunluklada yedinci planda öngörülen XVII. A.rrondf,semcnt. Prony.Sokağt 'ndaki merkez postane binalarının genişletilmesi ve modernizasyonu, çevrenin bütünüyle yeniden

)'aptlanma.smm mümkün ve muhtemel olacaği sonucunu doğurm uştur.. "

ve arkasından:

Bülün ekolojik dengeye saygiıı, ama çağda,, yaşamin özlenen insani değerleri için gerekli, sosyo kültürel donanımlardan yararlanmaya da uygun, kam u kurumlannin ve özel leşebbüsün çabalannin ortak meyresi olan bu çok amaçlı büiün, yillardan beri artık doyma noktasina gelmiş kenl dokusunun yerini tam zamanında etkin biçimde dolduracaktır..

Ama bu cam, çelik ve beton küpler yerden fışkırmadan önce uzun uzun, satış ve geri alma, tazminat, değiş tokuş, yeniden yerleştirme, çıkarınayla ilgili uzun uzun boş konuşmalar yapılacaktır. Mağazalar bir bir kapanacak ve yerlerine yenileri açılamayacak bir bir boşalan dairelerin pencereleri duvarla örülecek, serserileri ve kenar mahallelerden gelenleri umutlandırmamak için döşemeler kırılıp dökülecektir. Sokak, kör cepheler düşüncesiz gözlere benzeyen pencere/erparamparça afişler ve nostaljik duvar yazılarıyla dolu çitten duvarlara dönüşecektir.

Paris'te bir binanın önünde durup da onun yıkılmaz olduğunu düşünmüş olan var mıdır? Bir bomba, bir yangın. bir zelzele hiç kuşkusuz yerle bir edebilir onları, ama başka bir

yerde7

Bir insanın, bir ailenin hatta bir sülalenin gözünde bir kent, bir sokak. bir ev değişmez, zamandan ve yaşamın içine giren olaylardan hiç etkilenmez gibidir, öyle ki durumumuzun nazikliğinin, taşın yaralanmazlığıyla karşılaştırılabileceği, onun karşısına çıkarılabileceği sanılır. Ama bin sekiz yüz elliye doğru Batignolles'de ve Clichy'de, Menilmontant'da ve Butte-aux-Cailles'da, Balard'da ve Pre-Saint-Gervais'de topraktan binaları fışkırtan aynı ateş, bundan böyle onları yıkmaya girişecektir.

Yıkıcılar gelecekler ve sıvaları ve yer karolarını çatıatacaklar, bölme leri yıkacaklar, demirleri bükecekler, kirişleri, çatı merteklerini, molozları ve taşları sökecekler: Devrilen, koca koca eldivenli hurdacıların arta kalan yığınları paylaşmaya üşüşecekleri hammaddele rine indirgenmiş bir binanın kaba görüntüleri: Boruların kurşunları, şöminelerin mermeri, kafeslerin ve parkelerin ağacı, kapılar ve süpürgelikler, kapı saplarının ve muslukların

bakır ve pirinci, büyük aynalar ve çerçevelerinin altınları, evye taşları, küvetler, merdiven korkuluklarının dövme demirleri...

Düzleyicilerin yorulmak bilmez buldozerleri geride kalanları sürüp geçecektir: Tonlarca ve tonlarca moloz ve toz.

Yirmi Dokuzuncu Bölüm

Üçüncü Kat, Sağ Taraf. 2

Üçüncü katta. sag taraftaki dairenin büyük salonu bir şenlik erıesinin klasik görüntült'rini sunuyor adeta.

Burası acık renk kaplamaları olan geniş bir yer, halılar dizilmiş ya da kaldırılmış ve ince biçimde bölmelenmiş parkeler ortaya çıkmış. Karşı taraftaki duvar bütünüyle Regency stilinde bir kütüphaneyle kaplanmış. ona bölümünde göz aldatıcı biçimde boyanmış bir kapı bulunuyor. Bu kapı aralıgından görülen uzun bir koridorcia ilerleyen on altı yaşlarındaki bir kızın sağ elinde süt dolu bır bardak var.

Salonda bir başka genç kız -bu güçlendirici süt bardağı belki de ona gidiyorgri süet divana uzanmış, uyukluyor: Yasıkiara gömülmüş, çiçek ve yaprak motifleri işlenmiş siyah bir şalla yarım yamalak örtününüş durumda; üzerinde ona çok büyük geldiği besbelli naylon bir buluz var yalnızca.

Yerde, her taraf şenlik kalıntılanyla dolu : Birbirine karışmış sayısız ayakkabı. bir uzun beyaz çorap, bir çift külotlu çorap, bir silindir şapka, bir takma burun, yemek, havuç, turp artıkları, sardunya kafaları. kemirilmiş ekmek parçaları, tavuk kemikleri, peynir kırıntılarıyla dolu, buruşuk yığın halinde ya da tek tek duran kağıt tabaklar. içine küçük pasta ve çikolata konmuş kağıttan küçük kayık tabaklar, izmaritler, kağıt havlular, kağıt bardaklar; alçak bir masada bir yığın boş şişe ve küçük bir parçası koparılmış ve üzerinde birçok sigaranın özenle söndürülmüş olduğu bir tereyağı topağı; başka bir tarafta içlerinde hala çeşitli mezeler ve çerezler (yeşil zeytin, kavnılmuş fındık, küçük tuzlu bisküviler, kızarmış patatesli karides) bulunan küç ük üçgen tepsi yığınları; daha ötede nispeten biraz daha boş bir köşede küçük bir sehpa üzerine konmuş bir Cötes-duRhöne fıçısı, altında yığınla bez parçası, rulosundan alelacele koparılmış birkaç

metre tuvalet kağıdı ve bazıları yarıya kadar dolu bir yığın cam ve kağıt bardak sürünmekte; orda burda, kahve fincanları, şeker parçaları, küçük bardaklar, çatallar, bıçaklar, bir pasta tutacağı, küçük kaşıklar, bira şişeleri, Coca-Cola şişeleri, hemen hemen hiç dokunulmamış cin, porta, Armagnac, Marie-Brizard, Cointreau şişeleri, muz kreması, saç tokaları, küllük olarak kullanılmış, kibrit çöpü ve kül, yanmış pipo tütünü, ruj lekeli ya da lekesiz izmarit, hurma, badem, yerfıstığı çekirdekleri. elma artıkları, portakal ve mandalina kabuklarıyla dolup taşmış sayısız kap görülüyor; sağcia solda çeşitli yemek artıklarıyla süslü büyük tabaklar yüzüyor: gevşemeye yüz tutmuş jöleler içindeki jambon ruloları, yuvarlak kornişon dilimleriyle süslenmiş kızarmış dana eti dilimleri, maydanoz demetleriyle süslenmiş bir parça soğuk mezgit balığı, domates dilimleri, mayonezli garnitürler ve tırtıklı limon dilimleri; öteki kalınnlar genellikle şüpheli birtakım yerlere sığınmış: bir radyatönin üzerinde dengelenmiş lake büyük bir japon salata tabağının dibinde, üzerine zeytin, ançuez filetosu, haşlanmış yumurta, kapari, yeşil biber ve karides konmuş pirinç salatasından bir parça kalmış; divanın altındaki gümüş bir tabağın içinde tamamen ya da kısmen kemirilmiş kemiklerle el sürülmemis but parçaları yan yana duruyor: bir koltuğun dibinde yapışkan bir mayonez kasesi: üzerinde Seepas'ın ünlü Ares fstirahatte sinin görüldüğü bronz bir kağıt tutacağının altında turp dolu bir tabak; kurumuş ve sertleşmiş salatalıklar, patlıcanlar, hintkirazları ve kütüphanenin tepesinde, Mirabeau'nun altı ciltlik müstehcen romanının üstünde çürümüş bir marul parçası ve gene özenle hazırlanmış bir eserden kalıntı halılardan birinin iki kıvrımı arasına tehlikeli biçimde sıkışmış sincap biçiminde yapılmış dev bir mereng.

Kimileri kaplarının içinde, kimileri kaplarından çıkmış sayısız plak; çoğu dans plağı bunların ve aralarındaki bazı başka türden plakların görülmesi bir an şaşırtıyor insanı: "Ikinci Zırhh Tümen Marşlan ve Sa vaş Havaları ", "Pierre Devoux'nın argosuyla Çiftçi ve Çocukları ", "Fernand Raynaud: Asnieres 'de Aym

22 'sinde ", "Sorbonne 'da Mayıs 68 ", "La Tempesta di Mare, Antonio Vivaldi 'nin mi bemol majör opus 8, 5 nolu konçertoso, yorumlayan Leonie Prouillot "; ve nihayet her yanda, yırtık pırtık karton parçaları, aldacele açıldığı belli olan ambalajlar, ipler, uçları kıvrılmış yaldızlı kurdelalar bu şenliğin bu genç kızlardan birinin yaş gününü kutlamak için düzenlendiğini

ve genç kızın bu davette dosılan tarafından özellikle şımartılmış olduğunu kanıılamakıadır: bir sürü kuru ve yaş yiyecekle birlikte ve bunlardan ayrı olarak getirilen armağanlar arasında Happy birthday to yoıiyu çaldığına güvenilebilecek olan bir müzik kutusu; Thorwaldson'un, damatlık giysisi içinde bir Norveçli'yi gösteren bir kara kalem resmi: Çok sık gümüş düğmeleri olan kısa ceke t, taçyapraklı süslemeleri olan kolalı gömlek, ipek işlemeli şerith yelek; tüylü, yumuşak bağcıklada dizlere bağlı dar kısa pantolon, yumuşak tüylü şapka, sarımırak çizmeler ve kemerde, gerçek bir Norveçli'nin hiçbir zaman eksik etmediği deri kılıf içinde İskandinav bıçağı Dolkni!, küçücük bir Ingiliz suluboya kutusu -bundan bu genç kızın resme meraklı olduğu sonucu çıkarılabilir; nostaljik bir poster; posterde muzipçe bakan bir barmen görülüyor, elinde uzun, kilden yapılmış bir pipo var, tam arkasındaki yapay bir derinlik duygusu uyandıran küçük afişte bir Hulstkamp ardıç içkisi bardağını dudaklarına götürmeye hazırlanıyor, bu arada da kalabalık küçük kahvehaneyi istila etme hazırlığı içinde ve biri hasır şapkalı, biri yumuşak tüylü şapkalı, üçüncüsü de silindir şapkalı üç kişi de girişte itişip kakışıyorlar; bir başka resim de, William Falsten adlı yüzyıl başında yaşamış Amerikalı bir karikatüristin The Pwıishment (Ceza) adlı eseri: resimde yatağına yatmış küçük bir çocuk, ailesinin paylaşmakta olduğu ve herhangi bir münasebeısizlik sonucu mahrum kaldığı şahane küçük pasıayı düşünüyor -bu görüş başının üstünde yüzen bir bulutla yansıtılmışve nihayet, kuşkusuz biraz marazi zevkleri gösteren ma trak birtakım hediyeler, şaka ve tuzak oyunları: bunlar arasında da hafif bir dokunınayla açılan bir sustah çakı ve ayın korkunç görünümüyle taklit edilmiş bir örümcek dikkat çekiyor.

Salonun genel görünümünden, yaş gününün gösterişli, hatta belki de görkemli bir biçimde kutlandığı ama işlerin de çığrından çıkmamış olduğu sonucu çıkarılabilir: Devrilmiş birkaç bardak, yastıklarda ve halılarda birkaç sigara yanığı, epeyce yağ ve şarap lekesi; ama tamiri mümkün olmayan bir şey de yoktu;

yalnızca parşömen bir abajur kırılmış, bir hardal kabından Yvette Homer'in altın plağının üstüne hardal dökülmüştü ve jardiniyerde kırılan bir votka şişesi de kuşkusuz yeri doldurulamayacak ince bir papirüsü tahrip etmişti.

OTUZUNCU BÖLÜM

Marquisea ux, 2

Bir banyo Yer ve duvarlar kırmızı küçük karolarla kaplı. Bir erkek ve bir kadın yarısına kadar dolu bir küvette diz çökmüş. Her ikisi de otuz yaşlarında Erkek e llerini kadının beline dolamış, sol memesini emiyor, bu arada hafifçe bükülmüş olan kadın da sağ eliyle eşinin cinsel organını tutmuş, öteki eliyle de kendi bedenini okşuyor. Bu sahneye katılan üçüncü biri daha var: Altın panltılar saçan ve boynuncia beyaz bir leke bulunan siyah bir kedi yavrusu küvetin kenarına uzanmış, sarı yeşil bakışlarında müthiş bir şaşkınlık ifadesi var sanki. Deriden örme bir kolye taşıyor, kolyeye adının Petil PouceHayvanları Koruma Cemiyeti'ne kayıt numarası ve sahiplerinin (Philippe ve Caroline Marquiseaux) telefon numarasının yazılı olduğu bir plaka asılmış; Paris'teki telefon numaraları değil bu (çünkü Petit Pouce'un evden çıkıp da Paris'te kaybolmasına imkan yoktur) köydeki evlerinin numarası: Jouy-en Josas (Yvelines), 50.

Caroline Marquiseaux Echard'ların kızı ve onların dairelerine geçti. l9 .da yirmisine bastığında, Sorbonne'da tanıştığı (her ikisi de tarih öğrenimi görmekteydiler orada) Philippe Marquiseaux'yla birkaç ay içinde evlendi. Marquiseaux Compiegne'liydi ve Paris'te Cujas Sokağı'nda küçük bir odada yaşıyordu. Yeni evli genç çift, Caroline'in büyüdüğü odaya yerieşirken anne babası yatak odalarını ve salon salamanje'yi kendilerine ayırmışlardı.

Bu dört kişinin birlikte o turmaları birkaç hafta içinde dayanılmaz bir hal aldı

Ilk tartışmalar banyodaki bazı meseleler yüzünden patlak verdi: Madam Echard, en keskin ve acı sesiyle ve tercihan pencereler ardına kadar açıkken, Philippe, diye ulurdu

Philippe saatlerce banyocia kalıyordu ve işini bitirdikten sonra da tuvaleri temizleme işini sistemli biçimde arkasından girene bırakıyordu; Philippe'se Echard'ların, takma dişlerini mahsus kendisinin ve Caroline'in kullanması gereken diş kaplarında bıraktıklarını iddia ediyordu. Mösyö Echard'ın barışçı girişimi sayesinde bu tartışmalar sözlü hakaretler ve kuıcı imalar sınırını aşmadı ve her iki tarafın bazı iyi niyet jestleri ve ortak yaşamı kotaylaştırmaya yönelik bazı tedbirler sayesinde katlanılabilir bir statükoya ulaşıldı: sağlık koruruayla ilgili yerlerin işgal edilme sürelerinin

ayarlanması, mekanın çok kesin ve titiz biçimde paylaşılması, havlu, eldiven ve banyo aksesuarlarının tam anlamıyla ayrılması ama Mösyö Echard -saplantısı Hitler'in hala sağ olduğunu kanıtlayan delliler toplamak olan emekli kütüphane memurusaflığın ve temiz kalpliliğin ta kendisi idiyse de karısı gerçek bir belaydı ve yemek saatlerindeki sürekli sataşmaları çatışmayı ciddi biçimde yeniden alevlendirdi: yaşlı kadın hemen hemen her akşam yeni bahaneler uydurarak damadına sövüp sayıyordu: geç geliyormuş, ellerini yıkamadan sofraya oturuyormuş, yediği kadar kazanmıyormuş ama bu tam tersine güçlük çıkarmasına hiç engel değilmiş, hiç değilse arada bir Caroline'in sofrayı hazırlamasına ya da bulaşık yıkamasına yardım edebilirmi.ş, vs. Philippe bu sonu gelmez yaygaraları çoğu zaman soğukkanlılıkla sineye çekiyordu ve hatta bazen de şakaya vurmak istiyordu işi.: sözgelimi bir akşam kayınvalidesine "karakterinin en belirgin yansıtıcısı" olarak küçük bir kaktüs takdim etmişti Ama bir pazar günü yemeğin sonunda kayınvalidesi en nefret ettiği şeyi -ekmek tatlısıhazırlamış ve ona zorla yedirmek istemişti; işte o zaman kendini kaybetti ve kaşığı kayınvalidesinin elinden kaptı ve kafasına birkaç kez patlattı. Sonra sakin bir şekilde valizini hazırladı ve Compiegne'e döndü.

Caroline geri dönmeye ikna etti onu Compiegne'de kalınakla yalnızca evliligini değil, öğrenimini ve Öğrenim Bursu alma olasılığım da tehlikeye atacaktı; oysa bunu başarabilirse hemen ertesi yıl kendilerine ait bir konutları olacaktı.

Philippe razı oldu ve Madam Echard, kocasının ve kızının ısrarlarına dayanamayarak damadının evindeki varlığına bir süre daha katlanma sıkıntısına boyun eğdi. Ama kısa sürede geçimsiz ve hırçın tabiatı baskın çıktı ve genç çiftin üstüne angaryalar ve yasaklamalar yağmaya başladı: sabah saat sekizden sonra banyoyu kullanma yasağı, bulaşık yıkama dışında mutfağa girme yasagı, telefonu kullanma yasağı. misafir alma yasağı, gece saat ondan sonra gelme yasağı, radyo dinleme yasağı vs.

Caroline ve Philippe bu acımasız koşullara kahramanca göğüs gerdiler. Dogrusunu söylemek gerekirse tercih yapabilecek bir durumda değillerdi: Philippe'in babasından -oğlunun evliliğini tasvip etmeyen zengin tüccargelen sefil harçlık ve babasının Caroline'e gizlice verdigi birkaç kuruş her gün Quartier Latin'e gidip dönmelerine ve üniversite restoranındaki

fişlerine ancak yetiyordu: Bir kahvenin terasında oturmak, sinemaya gitmek, Le Monde almak, o yıllarda onlar için hemen hemen lükstü ve Philippe bir şubat ayının zorlamasıyla Caroline'e alınması gereken bir yün man to için Lille Sokağı'ndaki bir antikacıya gerçekten değerli tek eşyayı (gövdesine Arlecchino ve Colombina'nın balalarda gıyılen kukuletalı giysili silue tlerinin kazılı olduğu bir XVII. yüzyıl lavtası) sattı.

Bu zor yaşam hemen hemen iki yıl sürdü. Madam Echard havasına göre. kimi zaman kızına bir fincan çay ikram edecek kadar insanileşiyor kimi zaman da nefret ve huysuzhığunu artırıyordu: Sözgelimi tam Philippe'in traş olacağı saatte sıcak suyu kesiyor, iki genç odalarında bir sözlü sınava hazırlanacakları günler televizyonun sesini sonuna kadar açıyor ya da şeker, bisküvi ve tuvalet kağıdının sistemli biçimde çalındığı bahanesiyle bütün dolaplara şifreli kilitler astırıyordu.

Bu zor öğrenim yılları umulmadık bir anda ve çarçabuk geçip gitti. Madam Echard bir gün. boğazına kaçan bir kılçık yüzünden boğuldu; on yıldır bunu bekleyen Mösyö Echard Arles yakınlarında yaptırdığı küçük kulübesine çekildi; bir ay sonra Mösyö Marquiseaux bir trafik kazasında öldü ve oğluna yüklü bir miras bıraktı. Öğrenim Bursu'nu alamayan Philippe nihayet lisans tezini bitirmişti ve doktora tezine -XV Louis Döneminde Picardie 'de Su/ak Bostanlar ı'e Çiftçi/ikbaşlamayı tasarlıyordu ama bundan vazgeçti ve iki arkadaşıyla birlikte bugün çok gelişmiş olan ve yalnızca ihtiyaç maddeleri değil müzikhal yıldızları da satma özelliği olan bir reklam ajansı kurdu: Trapezler, James Charity, Arthur Rainbow, "Hortense", The Beast. Heptaecia Illimited vb. destekleyip özendirdiklerinden bazılarıdır yalnızca.

Otuz Birinci Bölüm

Beaumont, 3

Madam de Beaumont yatak odasında, XV. Louis stilinde bir karyolada, ince işlemeli dört yastık arasında oturuyor. Yetmiş beş yaşında, kırışık yüzlü, kar beyazı saçlı, açık mavi gözlü, yaşlı bir kadın. Beyaz ipek bir lizöz giymiş ve sol elinin serçe parmağında bakiava biçimli yakut sarısı renginde taşı olan bir yüzük var. Dizlerinin üstünde açık durumda Ars Vanilalls adlı büyük boyutlarda bir sanat kitabı duruyor. Tam sayfa halinde Strasbourg Ekolü'nün

ünlü Vanite '!erinden biri görülüyor: Beş duyuya tekabül eden ve burada, alışılmış modeliere nazaran fazla dinsel özellikli olmayan ama son derece belirgin simgelerle çevrelenmiş bir kafatası: Tad alma duyusu, yağlı bir kazla ya da yeni öldürülmüş bir tavşanla değil bir kirişe asılmış jambonla ve klasik şarap bardağının yerini tutan beyaz renkte zarif seramik bir çaydanlıkla simgeleştirilmiş; dokunma duyusu, zarlarla ve üstünde elmas biçiminde yontulmuş kristal bir kapak bulunan alçıtaşından bir piramitle betimlenmiş; duyma, askeri bandalarda görülen delikli -pistonlu değilbir trompetle; bu tür tabloların simgebilimine göre acımasız ve amansız zamanın da algılanması olan görme duyusu, kafatasının kendisiyle gösterilmiş ve cartel adı verilen inceden ineeye işlenmiş sarkaçiardan biriyle simgeleştirilmiş; nihayet koku alma duyusu da geleneksel gül ve karanfil buketleriyle değil, iri yapraklı bir bitkiyle, iki yıllık çiçekleri güçlü bir sarı sakız kokusu saçan bir tür cüce anthuriumla gösterilmiş

Rethel'den gelen bir komiser çifte Chaumont-Porcien cinayetini aydınlatmakla görevlendirildi. Bir hafta boyunca soruşturma yaptı ve sonunda bu karanlık işi kuşatan sır perdesi daha da kalınlaştı Katilin Breidel'lerin köşküne zorla girmediği. geceleri bile, hemen hemen hiç kilitli olmayan mu tfak kapısından girdiği ve aynı yerden çıktığı, çıkarken de kapıyı kilitiediği anlaşılmıştı Cinayet silahı bir ustura ya da daha doğrusu oynar ağızlı bir bisturiydi: katil, aleti büyük bir olasılıkla kendisi getirmiş ve giderken de götürmüştü kesinlikle, çünkü evde bu aletten bir iz bulunamamıştı. dahası en küçük bir iz, bir belirti de yoktu. Cinayet, pazarı pazartesiye bağlayan gece işlenmişti: cinayet saati kesin olarak belirlenememişti. Hiç kimse bir şey duymamıştı. Ne bir ses ne bir gürültü. François ve Elizabeth'in uykudayken ve karşı koyamayacak kadar hızlı biçimde öldürülmüş oldukları akla yakındı: Katil boğazlarını kesmişti ve bu işi öyle bir ustalıkla yapmıştı ki polisin ilk kanaatine göre cinayet bir profesyonel katil, bir mezbaha kasabı ya da bir cerrah tarafından işlenmişti.

Bütün bu unsurlardan açıkça anlaşılıyordu ki cinayet önceden ayrıntılı biçimde planlanmıştı. Ama Chaumont-Porcien'de ya da bir başka yerde hiç kimse, François Breidel ya da karısı gibi bir insanın niçin öldülürülebileceğini kesinlikle anlayamıyordu Köyde yaşamaya başlayalı bir yıldan biraz fazla olmuştu; nereden geldikleri tam olarak bilinmiyordu: belki Güney'den, ama kimse emin değildi bundan ve öyle anlaşılıyordu ki

yerleşmeden önce daha çok gezici bir hayat yaşamışlardı. Arleen'de ana baba Breidel'lerin ve Vera de Beaumont'un sorgulanmaları hiçbir yeni unsur getirmedi: Madam de Beaumont gibi Breidel'ler de çocuklarından yıllardır haber almamışlardı. lki kurbanın da fotoğraflarının bulunduğu ve hem Fransa'da hem dışarda bolca dağıtılan kağıtlarla halktan bilgi isteme girişimleri de sonuçsuz kaldı.

Birkaç hafta içinde kamuoyu. birçok meraklı Maigret'nin ve konu bulmakta sıkıntı çeken amatör gazetecinin üzerine düştüğü bu muammanın peşine takıldı. Bu çifte cinayetle çok uzak

Bozooka olayı arasında ilişki kuruldu. Kimilerine göre Breidel, Kovacks'ın tu tulmuş adamlarından biriydi; Işin içine F.L.N, Main R ouge, Rexiste'ler karıştınldı ve hatta Fransa tahtına talip olduğu iddia edilen birtakım insanlarla ilgili karanlık bir hikaye anlatıldı: Duc de Berry'nin gayri meşru ama sonradan nüfusa geçirilmiş oğlundan başka biri olmayan Elizabeth'in farazi dedesi Sosthene de Beaumont diye birinden söz edildi. Daha sonra soruşturma yerinde sayınca, polisler, dedikodu yazarları, dedektifler ve meraklılar yaruldular ve bıktılar. Soruşturma sonunda, hiçbir biçimde akla yatkın olmayan bir açıklamayla cinayeti şehir dışındaki bölgelerde ve kırsal kesimde " hala çok sık rastlanan serserilerden birinin ya da bir akıl hastasının işlediği" belirtildi.

Kızının kaderi hakkında bilgi alma hakkına sahip olduğuna inanan ve bu soruşturmadan hiçbir şey öğrenemediği için sinidenen Madam de Beaumont cinayetlerle özel olarak ilgilendiğini çok iyi bildiği avukatı Leon Salini'ye başvurarak işin peşini bırakmamasını istedi.

Vera de Beaumont aylarca Leon Salini'den hemen hemen hiç haber alamadı. Ondan zaman zaman üzerlerinde kısa ve özlü notlar bulunan kartpostaHar alıyordu ve bu notlarda Salini araştırmalarını cesaretini kırmadan Hamburg, Brüksel, Marsilya ve Venedik'de vb. sürdürdüğünü bildiriyordu. Nihayet yedi Mayıs l960'da Salini kendisini görmeye geldi ve şunları söyledi:

"Polis dahil herkes Breidel'lerin, yaptıkları bir şey için ya da eskiden başlarına gelmiş bir olay nedeniyle öldürülmüş olduklarına kanaat getirmiş durumda. Ama bugüne kadar da hiç kimse soruşturmayı başka bir yöne çevirebilecek herhangi bir şey bulınayı başaramadı. Breidel çiftinin yaşamı,

evliliklerinin ilk yılında kıpır kıpır gözükmüş olsa da sorunsuz gibiymiş. 1957 Haziranında Bagnols-sur-Ceze'de tanışmışlar ve bir buçuk ay sonra evlenmişler; François, Marcoule'de çalışıyormuş, Elizabeth de onun akşam yemeklerini yediği restoranda garsonluk yapıyormuş. François'nın bekarlık hayatında da gizli saklı hiçbir şey yok. Dört yıl kadar önce ayrıldığı küçük bir kent olan Arlon'da iyi bir işçi, istikbalin ustabaşısı ya da küçük bir patronu gibi görülmüş; ancak Almanya'da, Sarre''da Sarrebruck yakınlannda küçük bir köyde, Neuweiler'de iş bulabilmiş; sonra İsviçre'ye

Chateau d'Oex'e geçmiş, oradan da bir mühendisin villa inşaatında çalışmak üzere Marcoule'e. Bu yerlerin hiçbirinde beş yıl sonra öldürülmesine yol açabılecek derecede önemli hiçbir şey gelmemiş başına. Bilindiği kadarıyla karışmış olduğu tek olay bir balodan çıkarken birkaç askerle kavga etmiş olması.

''Elizabeth'in durumuysa çok daha farklı l946'da evden ayrıldığı ve 1957'de Bagnols-sur-Ceze'e geldiği süreler arasında neler yaptığı hiç bilinmiyor. Kızınızın bu dönemde neler yaptığı kesinlikle bilinmiyor; yalnızca çalışacağı restoranın sahibine Elizabeth Lerlinant adıyla tanıtmış kendisini. Bütün bunlar zaten resmi polis soruşturmasıyla anlaşılmış ve polis de Elizabeth'in bu on bir yıl içinde neler yapmış olabileceğini öğrenebilmek için umutsuzca çaba harcadı. Yüzlerce ve yüzlerce dosya incelediler. Ama hiçbir şey bulamadılar.

''Ben soruşturmaya bu varolmayan temel üzerinde başladım. Çalışma varsayımım ya da daha doğrusu hareket senaryom şu oldu: Elizabeth evlenmeden çok önce, büyük bir suç işledi, kaçmak ve saklanmak zorunda kaldı. Sonunda evlenmiş olması intikam almasından korktuğu kadından ya da erkekten kesin biçimde kurtulmuş olduğunu düşündüğünü gösteriyor. Bununla birlikte iki yıl sonra bu intikam gelip buluyor onu.

''Akıl yürütmem bütünü içinde tutarlıydı; boşluklan doldurmam gerekiyordu. Şöyle düşundüm o zaman: Sorunun çözülebilmesi için bu önemli olayın hiç değilse hareket noktası olabilecek bir iz bırakmış olması şarttı ve ben de 194619 57 yılları arasındaki günlük basını sistemli biçimde taradım. Bıktırıcı, usandırıcı ama imkansız da olmayan bir çalışmaydı bu : Beş öğn-nci tutarak, bunların. Bibliotheque ^ationale'de açık ya da üstü örtülü biçimde on beş-otuz yaşları arasında bir kadının söz konusu edildiği

uzun ya da kısa bütün gazete yazılarının bir dökümünü yapmalarım istedim. Böyle bir başlangıç için işe yarayacak önemli bir olay bulur bulmaz daha ayrıntılı bir soruşturmaya geçiyordum. Böylelikle senaryomun ilk evresi için gerekli yüzlerce durumu inceledim: sözgelimi yanında sanşın bir kadın, cırtlak mavi bir Mercedes'le dolaşan Emile D. adında biri Faremis ve Mimizan arasında otostop yapan ve kendisini arabasına almasını isteyen Avusturyalı bir kampçıyı ezmişti; ya da Montpellier'de bir barda çıkan kavga sırasında Vera adlı bir fahişe kırık bir şişeyle Mösyö Lulu adıyla tanınan Lucien Campen adlı birinin yüzünü kesmişti; bu hikaye özellikle kızınızın kişiliğini son

derece şaşırtıcı biçimde aydınlatan Vera adı nedeniyle özellikle ilgimi çekmişti. :"Je yazık ki Mösyö Lulu hapisteydi ve Vera da Palinsac'da tuhafiyecilik yapıyordu. lik hikaye de çok kısa sürmüştü: Emile D. tutuklanmış, yargılanmış, yüklü bir tazminat ödemeye ve üç ay hapse mahkum edilmişti ancak cezası tecil edilmişti; basın. yanında bulunan arkadaşının kimliğini skandal çıkar korkusuyla açıklamamıştı, çünkü kadın o dönemde bakan olan bir adamın nikahlı kansıymış.

"Bu tamamlayıcı doğrulamalardan sonra incelemiş olduğum durumlardan hiçbirinin geçerliği kalmadı. Tam işin peşini bırakıyordum ki seferber ettiğim öğrencilerden biri. izini bulmaya çalıştığımız olayın pekala bir yabancı ülkede geçmiş olabileceğini söyledi' Bütün dünyanın önemli önemsiz olaylarını irdeleme zorunluluğu pek keyiflendirmedi bizi, ama gene de i.şe koyulduk Kızınız Amerika'ya kaçmış olsaymış, öyle sanıyorum ki işin başında cesaretimi yi.tirirdim ama bu kez şans bizden yana oldu: Exeter'de çıkan El(prrss and Echo'da (Pazartesi, on dört Haziran 1953 tarihli) şu acı olayı okuduk: Londra'da görevli Isveçli bir diplamatın karısı Ewa Ericsson tatilini beş yaşındaki oğluyla birlikte Devon'da. Sticklehaven'de kiraladığı bir vıllada geçirmekteydi. Taç gıyme torenleri için Londra'da kalan kocası Sven Eri.csson, kral ve kraliçenin Suckingham Palace'da ayın on ikisinde iki bini aşkın davetliye verecekleri büyük resepsiyana katıldıktan sonra, ayın on üçünde pazar günü gelecekti. Sağlığı pek iyi olmayan Ewa. Londra'dan ayrılmadan hemen önce tek işi çocukla ilgitenrnek olan Fransız asıllı bir kız bulmuş, orada da mutfak ve ev işleriyle ilgilenecek bir hizmetçi kadın tutmuştu. Sven Ericsson pazar akşamı geldiğinde korkunç bir manzarayla karşılaştı: tulum gibi şişmiş olan

oğlu kuvette yüzüyordu ve iki bileği kesilmiş olan Ewa banyonun parketeri üzerinde kımılnsız yatıyordu; öldürülmelerinin üzerinden en aşağı kırk sekiz saat geçmişti, yani cuma akşamı öldürülmüşlerdi. Olay şöyle açıklanıyordu: Ewa odasında dinienirken küçük çocuğa banyo yaptırmakla görevlendirilen bakıcı kız kasten ya da elinde olmadan çocuğu boğmuştu. Bu olayın arkasından gelebilecek tatsız ve dayanılmaz durumları aniayarak hemen kaçmaya karar verir. Bir süre sonra Ewa çocuğunun cesedini görür ve acıdan deliye döner, artık yaşayamacağını hissederek intihar eder. Işe pazartesi sabahı gelecek olan hizmetçi kadının bulunmayışı bu olayların Sven Ericsson'un gelişinden önce ortaya çıkmasını engeller ve bakıcı kıza kırk sekiz saatlik bir süre sağlar.

"Sven Erıcsson Fransızı ancak birkaç dakika görebilmiştir. Ewa çeşitli yerlere (YWCA, Danimarka Kültür Merkezi, Fransız Lisesi, Goethe Enstitüsü, lsviçre Evi, Dante Alighieri Vakfı, American Express, vb.) ilanlar vermişti ve ilk başvuran Fransız kızını almıştı: Yirmi yaşlarında, öğrenci, diplamalı hemşire, uzun boylu, sarışın solgun yüzlü bu kızın adı Veronique Lambert'di; pasaportu bir ay önce çalınınıştı ama Madam Ericsson'a Fransız konsolosluğu tarafından düzenlenmiş bir belge göstermişti. Hizmetçi kadının tanıklığından pek az tamamlayıcı bilgi sağlandı; açıkça Fransızın tavır ve hareketlerinden hoşlanmıyordu ve kendisiyle olabildiğince az konuşmaya çalışıyordu ama gene de sağ göz kapağının altında bir benek olduğunu, parfüm şişesinin üstünde bir çin gemisi resmi bulunduğunu ve hafifçe kekelediğini belirtti. Bu bilgiler Ingiltere ve Fransa'da her yana gönderildi ama bir sonuç alınamadı.

Salini konuşmasını şöyle sürdürdü: " Bu Veronique Lambert'in kesinlikle Elizabe th de Beaumont. katilinin de Sven Ericsson oldugu kolayca anlaşıldı. Çünkü ben iki hafta önce kendisine kızınızın bir fotoğrafını göstermek amacıyla bu temizlikçi kadını bulmaya Sticklehaven-e gittigirnde öğrendiğim ilk şey şu oldu : Bu dramdan sonra, bu villan surekli olarak kiralalan ama hiç oturmayan Sven Ericsson buraya dönmüş ve çifte Chaumont-Porcien cinayetinden yalnızca üç gün sonra, geçen eylül ayının on yedisinde imihar etmişti. Ama ilk dramın geçtiği yerde gerçekleşen bu intihar kuşkusuz katilin Elizabeth olabileceğini göstermekle birlikte esas meseleyi karanlıkta bırakıyordu : lsveçli diplomat altı yıl önce karısını ve kızını öldüren kızın izini nasıl bulmuştu? Eylemini açıklayan bir mektup

bırakmış olabileceğini umut ediyordum belli belirsiz ama polis çok net ve kesin konuşmuştu: Cesedin yanında da bir baska yerde de mektup yoktu.

"Gene de sezgilerim yanıltmamışıı beni: Nihayet hizmetçi kadın, Mrs Weeds'le konuşabildiğimde kendisine ChaumontPorcien'de öldürülen Elizabeth dıBeaumont adında birisinden söz edildiğini duyup duymadığını sordum Yerinden kalktı ve bana bir mektup getirdi.

"Ingilizce olarak şunları söyledi: Mr. Ericsson bir gün birisı gelip de bana bu Fransızdan ve kendisinin Ardenne'lerde ölümünden söz ederse, bu mektubu ona verınem gerektiğini söylemişti.

- Ya ben gelmemiş olsaydım ' dedim ona.

- Bekleyecektim ve altı yıl sonra verilen adrese postalayacaktım mekrubu, dedi.

Salini konuşmasını şöyle sürdürdü:

- Işte mektup. Size gönderilecekmiş. Zarfın üzerinde sizin adınız ve adresiniz yazılı.

Hareketsiz. donm uş, sessiz Vera de Beaumont Salini'nin uzattıgı kagıtları aldı, açtı ve okumaya başladı:

Exeter, on altı Eylül 1 9 59

Madam,

Bu mektup gunün birınde, aradıktan ya da arattıkta n veya altı yıl -ıntikamımı almam için bana gereken süred ir buiçinde elinize geçecek ve sız de nıh ayet kızın ızı niçin ve nasıl öldürdüğümü anlayacaksı nız.

Altı yıldan bı raz daha fazla bir zaman önce, o zaman kendisi ni Veron ıque Lambert adıyla tanıtmış olan kızın ız. h asta olan ve gene o dönemde tam beş yaşındaki oğl umuz Erick'le ilgılenecek bırını arayan karım ta rafı ndan bakıcı olarak tutu ldu. Kızınız 1 1 Hazıran 1 9 53 Cu ma günü hala bilmediğim neden lerle isteyerek ya da ısterneyerek oğlumuzun boğu lmasına neden oldu. Böyle bır cın ayetın sorumluluğunu üstle nemeyerek

olaydan muhtemelen hemen sonra kaçtı. Bir süre sonra çocuğumuzun boğulduğunu gören karım çıldırdı ve makasla bi leklerıni kesti. Ben o sırada Lond ra' dayd ım ve onları ancak pazar akşamı görebildım. Ve o anda h ayatı mı, servet imı ve bütün aklımı öc almaya adayacağıma yern ın etti m.

Kızı nızı, karım ve çocuğu mla bırlikte trene bı nrnek üzere Paddington'a gel dığ ınde ancak birkaç dakika göreb ılm i ştim ve sahte ad kullandığını öğren dıği mde izi ni bır daha

bulamayacağımı düşünerek büyük bir umutsuzluğa kapılmı ştım.

Beni perışa n eden ve bir an yakarnı bırakmayan uykusuzluk dön emlerimde kar ımın, kızınızı bakıcı lığa almadan önce kendısiyle görüşurken sapta dığı ve bana söylediğı ıki önemsız ayrınt ıyı hatırlad ım. Karım Fransız ol duğunu öğrenınce ona, çok gidip geldiğı mız ve kaldığ ımız Arles' dan ve Avı gnon' dan söz etmiş, kızınız da karıma bu böl gede büyüdüğünü anlatmış; ve karım kendisini, ingil izceyi çok iyi konuştuğundan dolayı tebrik edi nce, ik i yıldır ingi ltere 'de yaşadığını ve arkeoloJı öğrenimi gördüğünü söylemiş.

Karımın kiralamış olduğu evde çalışan ve elınize geçineeye kadar bu son mektubu muhafaza edecek olan hizmetçi kadın Mrs. Weeds çok daha önemli bir yard ımda bulundu: Kızınızın sağ göz kapağ ının altında bir ben bulunduğunu, " Sampang" marka partüm kulla ndığını ve kekelediğini bana söyleyen odur. Sahte Veron ique Lambert'in bırakmış olabi leceği bir izi ararken onunla bırli kte de viilayı baştan aşağı taradı k. Hayretler içınde mücevher ya da herh angi bir eşya almadığını gördüm, ya lnızca karımın M rs. Weeds' in alışveriş yapması içi n hazırladığı ve içinde yalnızca üç pound, on bir şi lın ve yed i pence bulunan mutfaktaki para kesesini götürmüştü. Buna karşılık eşya larının hepsini alma mı ştı ve özel li kle de o hafta yıkanacak olanl arı bı rakmak zorunda kalm ı ştı: Çeşitli ucuz iç ça maşı rları, ıki mendil, baya ğı cırtlak renkir emprime bir fular ve özellikle de E. B. harflerinin işlenmış olduğu beyaz bır gömlek. Göm lek çal ın mış ya da ödünç alın mı ş olabılırdi ama bu ha rfleri mu htemel ışaretler olabi leceklerı düşüncesiyle aklım da tuttum; evde ayrıca dağ ınık olarak kesi nlik le ken disine ait olan başka şeyler de buldum; bunlar arasında, kaçmadan önce yan odada yat ma kta olan karımı uyandırm aktan korktuğu için girmeye cesaret edemediğı salondaki Henrı Troyat'nın Fransa'da bı rkaç ay

önce bası lan Les Semail/es et Les Moissons (Ekınler ve Hasatlar) adlı yapıtının birinci cildı dıkkatimi çek mişti. Üzeri nd ekı etı ketten kitabın Librai rie Rol andi, 20 Bern ers Street'den alındığı an laşı l ıyord u; bu kitapçı yabancı kitap kiralamakla ta nınmış bır kurumdu.

Kitabı Rol andi 'ye geri götürdüm; orada bana kendi leri nin Veron ique Lam bert adlı bir aboneleri nin olduğunu söyl ediler: British Museum'a bağlı Arkeoloji Enstitüsü 'nde öğrenciymiş ve hemen müzen ın arkası nda, 79 Keppel Street 'de bır Bed and Breakfast' da bır odada oturuyormuş.

Boşu boşu na daldım odası na; karı m ken dısini işe aldığında terk etmişti burasını. Burada oturan kişiden de ötekı pan sıyonerlerden de bir şey öğrene med im. ArkeoloJı Enstıtü sü'nde daha şanslı oldum; kayıt dosya sında bır fotoğ rafını bulmakla kalmadım, bi rçok arkadaşıyla da tan ıştım; bunlar arası nda iki ya da üç kez çıktığını sa ndığım bir erkek arka daşı da vardı; bu arkadaşı bana çok önem li bir bilgı verdi. Bi rkaç ay önce onu Covent Garden 'da Dido ile Aeneas'ı din le meye davet etmı şti. O "operadan nefret ederi m" dıye karşı lık vermiş ve şöyle getirmiş arkasını: "Bu nda şaşılacak bir şey yok çünkü an nem şarkıcıydı ".

Birçok özel dedektiflik bürosu na başvurarak bana Fransa 'da ya da başka yerlerde yirmi otuz yaş arasında uzun boyl u, sarışı n, sol gun gözl ü, sağ göz kapa ğının altında küçük bir ben olan ve hafifçe kekeleyen bir genç kadının izi ni bulmalarını istedim. Bılgi lerin bulun duğu fişte bu kışi nin aynı zamanda belki "Sampa ng" marka bır partüm ve gene bel ki Veronique Lambert adını kul landığı, gerçek ad ve soyad ının baş ha rfleri nin mu htemelen E.B olduğu, Gü ney Fransa'da büyüm üş olduğu, ingi ltere'de kaldığı ve çok iyı ingilızce bildiği, yü ksek öğrenim görmüş olduğu, arkeolojiyle ilgılendığı, annesi nin de şarkıcı olduğu ya da eskiden şarkıcı lık ya pmış olabi leceği bel ırtilmi şti.

Bu son bilgi bel irleyicı oldu: Soyadı B harfiyle başl aya n bütün şarkı cıların biyografı lerı nın in celen mesi -Kim Kimdir' lerde ve öteki bazı özel listelerdehiçbir sonuç vermedi ama 191 2 1 935 arasında bir kızı olan bütün şarkıcı ların dökü münü yaptığım ııda ya klaşık yetmiş beş ısım arası nda sizi nkini de tesbıt ettik: 1 900'de Rostov'da doğan Vera Odova 1 926'da Fransız arkeolog Fern and de Beaumont'la evlenmıştır, 1 9 29'da Elizabeth Natacha Vıdorine Marie adlı bır kızı olmuştu r. Kısa bir araştırma sonucu El

iza beth 'in büyü kannesi tarafından Gard'da, Led ignan 'da büyütülmüş olduğunu ve 3 Mart 1 945'de on altı yaşı ndayken evi nizden kaçtı ğını öğrendim. O zaman gerçek kimliğini size yaka lanmamak ıçın gizlediğı nı de öğren dim ama bu, ne yaz ık ki ayn ı zamanda uzun araştı rmala rdan sonra bulabildiğim izin de son bulması demektı çünkü siz de kayı nvalıdeniz de radyo ve basın yoluyla yaptığınız bütü n çağnlara rağmen, kendisinden yedı yıldır ha ber alamamıştınız.

Bin dokuz yüz elli dört yılı nd aydık: Öldüreceğ im insanın kim olduğunu öğrenebil mem ıçın yaklaşık bir yı lımı harcamarn gerekmişti, bu kişi nin ızını bulabilmem ıçin de üç yıl gerektı.

Bilmenizi istedığim şudur ki bu son üç yıl içi nde günde yirmi dört saat nöbetieşe ça lışarak sızi gözetleyen, evden çıkar çık maz peşı nize ta kılan dedektıf ekipleri tuttum; gitgide zayıf

layan bir ihtımalle bel ki görmeye gel ir dıye Paris'te sızı ve gene belki kendisine sığınmak isteyebılir düşüncesiyle Ledignan'da Kontes de Beaumont' u sürekli ızlettirdim. Bu gözaltı da hiçbir

sonuç vermedi ama hiçbir şeyi ih mal etmek istemiyord um. Çok küçü k bile olsa beni bir yola sokabilecek bütü n ihti malleri sistemlı biçimde denedim Bu amaçla genel likle egzotik parfümler ve özel likle de "Sampang" pa rfü mü üzerine dev bir araştırm ayı fina nse ettim; herhangi bir genel kitaplıktan Semailles et Les Moissons'un bir ya da birkaç cildini almış olan herkese adımı ulaştı rdım; Fransa 'nın tüm estetik cerrah iarına özel mektuplar göndererek 1 9 53'den beri yırmı beş yaşl arında bır genç kadı nın sağ göz kapa ğının altından bir ben alıp al madıklarını sordum; kon uşma bozu kluk larını tedavı eden bütü n heki mleri ve butün di ksiyon hocalarını dolaşarak kendilerıne hafif kekemelığini düzelttirmek isteyen uzun boylu sarışı n bir kadının gelip gelmediğini sordum; ve nihayet tümü de hayalı bi rçok arkeolojık gezı düzenl eyerek küçük ilanla rla
" Pıreneler'de arkeolajik kazı lar ya pacak bir Kuzey Ameri ka bilım adamları grubuna eşlik edecek iyi ingilizce konuşan bir genç kadın
" aradım.

Bu son tuzağa çok güven iyordum. Bundan da bir şey çıkmadı. Bi rçok aday başvurdu ama El izabeth gözü kmedı. Bın dokuz yüz elli altı yı lı son unda

henüz hiçbır mesafe alabı l miş değildim ve servetimin dörtte üçünden fazlasını da harca mı ştım, bütün tahvi llerimi, arazı mi, malımı mülkümü satm ıştı m. Bır tek resim koleksiyonum ve karı mın mü cevh erleri kalmı ştı. Kızı nızın peşi ne ta ktı ğım sor u ştu rma cı lar ord usu nu dayu rabil mek ıçin bun ları da bir bir da ğıtm aya başl adım.

1 9 57 yı lı başı nda kayınval ıdeniz Kontes de Beaumont'un öl ümü umu tlarımı can landırdı çünkü kızınızın ona ne kadar bağlı olduğunu biliyord um; ama sızın gibı o da cen aze töreni ıçın Ledignan'a gelmedi. Ve ben hafta larca meza rına çıçek dikeceğ ini sanarak mezarlığı gözetlettirdim.

Bırbiri peşi sıra gelen bu başarısızlıklar çi leden çıka rıyordu benı ama tesl im ol mayı yediremiyord um ken dime. El ızabeth 'ın ölmüş olması düşüncesı ni kabul lenem iyord um; bundan böyle onun yaşamasına ya da öl mesi ne karar verebilecek tek kışı olarak görüyordu m ken dımı ve onun hala Fransa'da olduğuna ınanmak istiyord um: Son un da ız bırakmadan Ingi ltere'den nasıl ayrıldığını öğreneb ıldım; cınayetin hemen ertesı günü, 1 2 Hazıran 1 9 53'de Torq uay'dan Angionarman adalarına gi den bır gemiye bin mişti : Pasaportunun kaybolmuş olduğunu bel ı rten belgedeki soyad ının ılk ha rfı nı kazıyarak ke ndisini Veron ıq ue Ambert adıyla kaydetti rmeyi başa rmıştı ve listede A harf ıne göre sıralanan fişı li man polisinin gözü nden kaçmıştı. Bu gecikmiş keşif beni daha fazla il erı götürmedi ama Elizabeth 'in Fransa 'da gizle ndiğine ına nabılmek içın bu bil giye dayanabilirdim.

O yıl larda aklımı yitirir gıbi olduğumu sa nıyord um. Şöyle akıl yü rütmel ere başvuruyordu m: El izabeth de Beaumont' u, yani uzun boylu, sarış ın, sol gun gözlü, iyi ingili zce konuşan, Gard'da büyümüş v.b. bır genç kadı nı arıyord um. El izabeth de Beaumont da kendısini ara dığımı bıl iyor ve gizlen iyor ve bu durumda gizlen mek beni kendisine götü rece ğine in andığı özel işaretleri mümkün mertebe orta dan kaldı rmak demektir; dolayısıyla ben bır Elizabeth \ uzun boyl u, sa rışı n v.b. bır kadını aramamalıyım bir antı-Ei izabeth 'i aramalıyım, diyordum ve anlaşı l maz bir bıçımde ispa nyolca konuşan esmer, kısa boylu kadın lardan kuşku lanıyord um.

Gene bir gün kan ter içinde uyandım. Rüyamda beni rahatsız eden kabusun kesin çözümünü bulm uştu m. Denklem lerle dol u büyük bir kara tahtanın

başına çökm üş ol an bır matemati kçı heyeca nlı bir kalabalık önünde "M onte Carl o' lu" adı verilen meşh ur teoremin genelleşti rilebilir oldu ğunu kan ıtlıyordu. Bunun anlamı şuydu: Ru let oynayan ve elindeki parayı rastla ntısal olarak süren bir kumarbaz şaşmaz bir hesaba göre oynayan bi risı kadar kaza nma şansı na sa hi ptir, dah ası ben de El izabeth\ dört yüz on üç dedektifle aratarak yakalayabi leceğim bulma şansını hatta daha da fazlası nı, ertesi gün Rumpelm ayer'de saat on al tı on sekizde çay içerken yakalayabilirdim.

Buna daya nam ayacak kadar zayıf davrandım. Saat 1 6. 1 8'de bu çay salonuna girdim. Aynı anda uzun boyl u, kızıl saçl ı bir kadın da çı kıyord u. Kadını izletti rd im ve bir sonuç alamadım tabi i ki. Daha sonra ben im ıçin çal ışan soruştu rmacılardan birine görd üğüm rüyayı an lattım. Adam bana çok ciddi bir tavı rla yal n ızca bir yorum hatası yaptı ğımı an lattı: Dedektiflerin sayısı pirele ndirmeliymiş ben i: 413, 31 4 'ün yani 1t sayısının tersiyd i; bu 1 8. 1 6 'da bir şeyler vardı.

Bir yığın akıldışı tüketici kaynağa başvurdum. Gizem li ve güzel Ameri kalı komşu nuz hala orada olsaydı emin olun onun baş döndürücü hizmetlerin den yararl anmak isterd im; bazen masaları ters çevirtti m, kakma taşl ı yüzükler taktı m, giysilerimin kıvrımla rına mı knatıslar, asılmış adam tırn akl arı ya da otlar, taneler, renkli ça kıltaşl arıyla dolu küçük şişeler dikti rtti m; büyücü!ere, su kayn ağı arayıc ılarına, iska mbil falcılarına, kah in lere, falcıl ara gitti m: Zar attılar, kızınızın fotoğrafını beyaz porselen bir tabak içınde yaktırdılar ve kül lerini incele di ler, sol kol iarına taze mıneçiçeği yaprakları sü rtt ül er, dill er inin altı na sırtl an taş ları koyd ul ar, yere un serd iler. Kızı nızın soyadı ve sahte adları üzerine sayısız ana gramlar yaptılar ve soyadının harflerının yerine, 25 3'e ulaşmaya çalışarak rakamlar koydular. Su dolu kaplar ıçin deki bir mumun al evi ni ın celedi ler, ateşe tuz atıp çıtı rtı ları nı din ledi ler, yasem in toh umlarını ya da defne dallarını yakarak dumanlarını incelediler, su dolu bir kap içine kara bir tavuğun yumurtl adığı taze bir yumurta akı, kurşun ya da erıtı lmiş balmumu atarak oluşan yüzlerı incel edi ler; köm ür ateşı nde koyun kürek ke mikleri kızarttı lar, bir ipe elek asıp, çevi rdiler, sazan balığı sütleri ni, ölmüş eşek kafalarını, bir horozun yem lendiği taneleri in cel ediler.

On bir Temmuz 1957 'de beklenmedik bir olay oldu Ledignan'a gönderdiğim ve Kontes de Beau mont' un ölümüne rağmen gözetleme işini sürdüren adamiarımdan biri bana telefon ederek El izabeth 'in medeni durum bel gesi almak üzere belediyeye başvu rdu ğunu bıldırdi. Adres olarak da Orange'da bır oteli gösteriyordu.

Mantık -eğer hala mantığa başvu rmak mümkünsebu bıtmeyen hi kayeye son vermem için bu fı rsatı yakalamamı ıstem iş olmalıydı. Yakl aşı k üç yı l önce intikam ımın aracı olmasına karar verdi ğim silahı yeşil kılı fından çıkarmam yete rli olacaktı bu ış ıçin; boynuz saplı bır köyl ü bısturisiydi bu, dış görü nüş olarak usturaya benziyordu ama çok daha keskindi ve mükemmel bıçimde kulla nması nı öğrendiğim bu aletle Orange'daki otel odasına dalmam yete rli olacaktı iş i bitirmek iç in. Bunun yeri ne adamlarıma yal nızca kızını zın yeri ni sapt amalar ını, gözetleme ışı nı gevşetmeden sürdürm eleri ni tem bihl erneye karar verdım. Ama Oran ge'da kaçırdılar el lerin den onu -böyle bir otel yoktu; postan eye giderek yan ıldığını söylemiş ve adresi bulun mayan mektuplar servisi nde görevli memur mektu bu Led ignan beled iyesin den geri al arak kendisine vermiştiama bi rkaç hafta so nra Valence' da tekrar buldular ızını. François B reidel 'in iki şantiye arkadaşının ta nıklı ğıyla orada evlenmişti.

O günün akşamı kocasıyla birl ikte Valence'dan ayrı ldı. izlendi kl eri ni kesinlikle sezmişl erdi ve bir yı lı aşkın bir süre benden kaçmaya çalıştılar; el leri nden gelen her şeyi yaptı lar, sahte

yol ları, tuza kları, oyunla rı, ipuçlarını çoğa lttı lar, rezil yerlerde barı ndıl ar, yaşamak için sefil işleri (gece bekçiliği, bulaşıkçı lık, üzü m top layı cı lığı, lağımcılık) kabul ettiler. Ama hafta lar il erledi kçe hizmetleri nden ya rarlan mayı sü rdürdüğüm dört dedektif kıskaçlarını daraltıyorlardı. Yi rmiyi aşkın teşebb üsten sonra hiçbir zarar görmeden kızı nızı öldü rmeyi başardım. Her fı rsatı şu ya da bu bahaneyle harcıyordum: Sanki bu uzun süren av serüven im, ne adına bu işe girişti ğimi un uttu rmuştu bana intikam alma kolaylaştı kça, ti ksi n iyordum bu işten.

8 Ağustos 19 58'de kızınızdan bir mektup aldım:

Mösyö,

Beni bulmak için elinizden gelen her şeyi yapacağinlZI her zaman biliyordum. Oğlunuz öldüğü an bile sizden ve eşinizden bir bağişlay/Ctlik ya da merhamet beklemenin yarars1z olduğunu anlad1m. Kanmzm intihar haberi bana birkaç gün sonra ulaşti ve ondan sonra bütün yaşamm1z1 beni yakalamaya adayacağimza inand1m.

Önceleri bir sezgi ve korkudan başka bir şey olmayan şey daha sonraki aylarda somutlaşti. Benimle ilgili olarak hemen hemen hiçbir şey bilmediğinize kesinlikle inamyordum ama elinizdeki zaytf unsurlardan olabildiğince yararlanmak için her yolu deneyeceğinizden de emindim, bir gün Cholet'de bir sokakta bir anketçi bana, o ytl ingiltere 'de kullandiğim bir partüm eşantiyonu verdiğinde içgüdüsel olarak bunun bir tuzak olduğunu anlamiŞtlm, birkaç ay sonra, arkeologlara eşlik edecek, iyi ingilizce bilen bir genç kadm arandiğint bildiren küçük ilan beni sand1ğ1mdan daha fazla tanıdığınızı öğretti. Bu andan sonra hayat1m bir kabus oldu: Herkesin her yerde, her zaman beni gözetlediğini samyordum, her yerde herkesten şüpheleniyordum; bana bir şey söylemek isteyen kahvedeki garsonlardan, paranm üstünü veren kasadaki k1zlardan, sJramJ beklemediğim için beni paylayan kasaptaki kad1n müşterilerden, gelip geçerken beni iten insanlardan, taksi şoförleri, polisler, parklardaki banklara çökmüş sahte serseriler, kestaneciler, piyangocular, gazete satılan tara tmdan izlenmiş, rahatsiZ edilmiş, gözaltina almmJştJm. Bir akşam, Brive gannm bekleme salonunda dayanacak halim kalmamiş durumdayken beni süzen bir adama vurmaya başladim. Tutukandım, karakota götürüldüm ve bir psikiyatri merkezine kapattimaktan hemen hemen bir mucizeyle kurtuldum-Sahneyi izlemiş olan genç bir çift bana kefil olmak istedi: Cevennes'de terk edilmiş bir köyde yaşworlard1 ve buradaki çökmüş, y1kllm1ş evleri onanyorlard1. Bu köyde yaklaŞik iki yil yaşadim Yalmzd1k, üç insani varlik, yirmi kadar keçi ve tavuk. Ne gazete okuyor, ne radyo dinliyorduk.

Zamanla endişelerim dağlld1. Bu işten vazgeçtiğinizi ya da ölmüş olduğunuzu düşündüm Hazira n 7 957 'de tekrar insan içine girdim K1sa bir süre sonra François 'yla tamşt1m Bana evlenme teklif edince ona bütün hikayeyi anla ttim, o da beni kolayca, bu sürekli gözalti duygusunun suçluluk psikozundan kaynaklandiğina inand1rd1.

Yavaş yavaş güven duygusu geldi, hemen hemen hiçbir önlem almaya gerek görmeden evlilik için gerekli medeni durum belgesini isternek üzere belediyeye gitme riskini bile göze ald1m. Öyle samyorum ki siz köşenizde yillardir benim böyle bir yanfişlik yapmami bekliyordunuz.

Bu andan sonra yaşamimlZ sürekli bir kaçiştan başka bir şey değildi. Bir yil, sizden kaçabileceğime inand1m. Şimdi biliyorum ki bu imkans1z. Şans ve para her zaman sizden yana oldu ve bundan sonra da sizden yana olacak; bir gün sizin tuttuğunuz ağin deliklerinden geçebileceğimi sanmam boşuna, t1pk1 bir gün beni izlemekten vazgeçebileceğinizi düşünmek gibi... Beni öldürecek gücünüz var ve buna hakkinlZ olduğuna da inamyorsunuz ama art1k beni kaçmaya zorlayamayacaks1n1Z: Kocam Franço1s ve daha yeni doğurduğum Anne 'la birlikte bundan böyle Ardenne 'lerde, Chaumon t-Porcien 'de yaşayacağlZ ve yerimizden hiç k1p1rdamayacağlz. Sizi sakin bir şekilde orada bekleyeceğim

Bir yılı aşkın bır süredir, hayatta olduğuma daır bir bel i rti vermemek için zorl uyord um ken dimi; tutmuş olduğum bütün dedektifleri ve soruştu rmacı ları gönderdim, evı min dıp köşelerin den birine çekildim, hemen hemen hiç dı şarı çıkm ıyordum, yaln ızca zencefi lli şekersiz bisküvi yiyor ve poşet çay ıçiyordum, yerini kimi zaman tam bir uyuşu kluğa bırakan bır tür titrek ateşi sürekli kıl mak için alkol, sig ara ve maxiton komprımelerinden yararl an ıyord um. El izabeth 'in beni kesi nlikle be klediği duygusu, her akşam bel ki bir daha uyanamayaca ğım diyerek yatma sı, her sabah gene hayatta olduğuna şaşarak çocu ğuna sarı lması, bu ertelemen in onun için her gün yinelenen bır işkence olduğu

duygusu içimı zaman zaman in tika mcı bir sarhoşlukla. kötü, her yerde her zaman hazır olan. gücü sı nırsız bir coşku ve taşkınlıkla dolduruyor, kimi zaman da sını rsız bır çöküşe yol açıyordu bende. Hafta la rca, gece gün düz, uyuyamadığımdan. gülerek ya da hıçkırarak. ken dimı onun önünde sanarak, yerde yuvarlan arak. benı bağışla ması nı i steyerek ıssız evımın kori dorlarını ve odalarını arşınlıyordum durmaksızın.

Geçen cuma. ll Eylü l' de Elızabeth bır ikıncı mektup daha ulaştırdı:

Mösyö,

Size ikinci klZim Beatrice 'i doğurduğum Rethel doğumevinden yazworum. ilk çocuğum Anne bir yaşmt doldurdu. Geliniz, yalvanyorum, geliniz, ya şimdi gelin, ya hiçbir zaman gelmeym.

Onu iki gün sonra öldü rdü m. Öldürürken ölürnun kendısini özg ürlüğün e kavuşturd uğunu an ladım, tı pkı ıkı gun sonra da beni özgü rlüğüme kavuştu rduğu gıbı. Hu kukı ışlerimle ılgi lenen kı mselere bırakmış old uğum servetimden kalan küçük bır bölüm son ta lı matları ma uygun olarak ergın yaşa geldık lerı nde ıkı toru nunuz arasında paylaştı rılacaktır.

Madam de Beaumont, kızının ölümünü öğrendiğinde sarsılmış olmakla birlikte bu hikayenin sonunu pek fazla titremeden okudu. Yirmi beş yıl kadar önce kocasının intihar ettiğini öğrendiğinde üzüldüğü kadar üzülmüşe benzemiyordu şimdi. Ölüm karşısındaki bu açık kayıısızlık kendi hikayesiyle açıklanabilirdi belki: Bin dokuz yüz on sekiz yılının bir nisan sabahı Devrimin Ku tsal Rusya'nın dört bir yanına dağıtmış olduğu Orlov ailesi mucizevi bir şekilde kendilerine hemen hiç dokundurımamayı başarmışken bir Kızılordu muhafız birliği evlerini basar. Vera, lll. Aleksandr'ın tam yetkilerle donatılmış elçi olarak lran'a gönderdiği büyük babası. ihtiyar Sergey I larinoviç Orlov'un, ünlü Krasnodar Mızraklı Suvari taburuna komuta eden ve Troçki'nin kendisine "Kuban Kasabı" adını taktığı babası albay Orlov ve en küçüğü henüz on bir yaşını doldurmuş olan beş kardeşinin, gözlerinin önünde kurşuna dizildiğini gördü. Kendisi ve annesi üç gün süren koyu bir sisten yararlanarak kaçınayı başarırlar. 79 gün süren akıllara durgunluk veren zorunlu bir yürüyüşten sonra Denikin'in gönüllülerden oluşan birliklerinin işgal ettiği Kırım'a ulaşmayı başarırlar, oradan da Romanya ve Avusturya'ya geçerler.

Otuz İkinci Bölüm

Marcia, 2

Madam Marcia odasında. Altmış yaşlarında, sağlam yapılı, iri kemikli, geniş yüzlü bir kadındır. Yarı çıplaktır, üzerinde dantelli, naylon, beyaz bir kombinezon, bir korse, ayaklarında da çarapları vardır. bigudilidir ve şahane siyah deri kaplı agaç, modern bir koltukta oturmaktadır. Sağ elinde büyük, fıçı biçiminde, salatalık turşusu dolu cam bir kavanoz vardır, sol elinin işaret ve onaparmağı yardımıyla içinden bir tane almaya

çalışmaktadır. Yanındaki alçak masanın üstünde kağıtlar, kitaplar ve çeşitli eşyalar üst üste yıgılı haldedir: Delmont and Co (iç mimari, dekorasyon, sanat eşyaları) ve Maison Artifoni'nin (çiçek sanatı, süs bahçeleri düzenlemesi, seralar, teraslar, tarhlar, bitki ve çiçek saksıları) evliligini bildiren davetiye gibi basılmış bir ilan; Fransa-Polonya Kültür Derneği'nin Andrzej Wajda'nın yapıtlanndan oluşan bir retrospekrif davetiyesi; ressam Silberselber'in bir sergisinin açılış kokteylinin davetiyesi: Karton üzerine basılmış olan suluboya resmin adı japon Bahçesi, IV; alt taraftaki üçte birlik bölümde tam tarnma paralel çizilmiş kesik çizgiler var, üst taraftaki üçte ikilik bölümdeyse fırtına işaretleri veren bulutlarla yüklü gökyüzü realist hiçimde resmedilmiş; bir Schweppes şişesi; bilezikler, Clocks and Clouds adlı polisiye türünden oldugu izlenimi veren bir roman: Romanın kapagında bir dama tahtası var; tahtanın üzerinde bir kelepçe, Watteau'nun Kayusız adlı

yapıtının alçıtaşından küçük bir kabartması, bir tabanca, etrafında birçok arının dolaşmasından içinde kesinlikle şekerli bir madde olduğu belli olan bir tabak ve içine 90 sayısının otunuimuş olduğu tenekeden. altıgen bir jeton görülüyor; üzerinde Clıoza de Indios. Beni, Bolivia açıklayıcı yazısıyla, sorgun ağacından bir kulübenin önünde kaynaşan çocuklar arasında çizgili peştemallan içinde çömelmiş, göz kırpan, emziren, alnını kınştıran, uyuklayan yerli kadınlar bulunan bir kartpostal; Madam Marcia'yı gösterdiği kesinlikle belli olan ama en az kırk yıl önceki halini gösteren bir fotoğraf: Puanliye yeleği ve şapkasıyla narin bir genç kız; yanında ince beyaz çizgili cekelli ve hasır şapkalı iki gençle birlikte sözde bir arabanın - panayır fotoğrafçılannın kullandıklan türden delikli, renkli panoludireksiyonunda.

Mobilya ultramodern unsurlarla -koltuk, duvarlardaki japon kağıdı, parke üzerinde ışıldayan büyük çakıl taşlarına benzeyen üç ayaklı lambaçeşitli dönemlerin ilginç eşyalannın cüretli bir karışımından oluşmuş: Üzerlerinde bir on yedinci yüzyıl Alsace ressarnma ait, arka planında bir kentin anahatlan ve bir yangının alevlerinin gözüktüğü karanlık birer resim bulanan, Kıpti kumaşı ve papirüslerle dolu iki vitrin ve bunların iyice öne çıkardığı üstü hiyerogriflerle kaplı bir tabak; XIX. yüzyılda büyük limanlarda hannların tayfalar arasındaki kavgalan engellemek amacıyla kullandıkları. hırsızlar adı verilen ve ender bulunan bir bardak serisi: Bunlar

dıştan tam bir silindir gibi gözükse de içieri bir dikiş yüksüğü gibi aşağı doğru daralır ve bu kasıtlı hata üflenen camcia bırakılan dağınık hava kabarcıklanyla maharetli bir biçimde gizlenmiştir; yukardan aşağı doğru işlenmiş paralel halkalar kaç paraya ne kadar içilebileceğini gösterir; nihayet Petrovski Sarayında kaldığı gece I. Napoleon'a sunulduğu söylenen. ama onun hiç kuşkusuz kendi asker yatağına değişmediği, Moskova fantezisi çılgın bir karyola: Gösterişli, her tarafı gömme süslerle dolu. kakmalı, küçük bakiava biçimindeki on altı çeşit ağaç ve sedefiyle büyülü bir tablo çiziyor: Birbiri içine geçmiş gülbezek ve taçlardan oluşmuş bir evren, ortalanndan yalnızca saçlarıyla örtünen Botticellivari bir nymphea fışkınyor.

Otuz Üçüncü Bölüm

Mahzenler, 1

Mahzenler.

Altamont'ların temiz, düzenli, her şeyin yerli yerinde olduğu mahzeni: Yerden tavana kadar bütün raflarda ve çekmeeelerde büyük ve rahaılıkla okunan etiketler var. Her şey içın bir yer ve her şey yerinde; her şey düşünülmüş: Stoklar, erzaklar, oturulacak yer. bir kriz durumunda yiyecek, savaş durumunda gelinecek yer

Sol taraftaki duvar besin maddelerine ayrılmış. Önce temel malzemeler: L"n, irmik, maizena, patates nişastası, tapyoka, yulaf gevregi, kesme şeker, pudra şekeri, kelle şekeri, tuz, zeytin, kapari, baharatlar, büyük hardal ve kornişon kavanozları. zeytinyağı tenekeleri, kurutulmuş ot paketleri, tane biber pakeıleri, karanfil taneleri. liyofilleştirilmiş mantar, küçük yer mantan kutulan; şarap ve alkol sirkeleri; badem, iç ceviz, paketlenmiş yerfıstığı ve fındık, iştah açıcı bisküviler, bonbonlar. kakaolar ve çikolatatalar, bal, reçeller, kutu süt, süt tozu, yumurta tozu, maya mantarı, hafif Fransız Rus yemekleri, çay, kahve, bitki özleri, haşlamalar, domates suları. harrisia, hindistan cevizi, kuş biberi, vanilya, bahara tlar ve aromalar, kmr, tuzlu bisküviler, kuru üzümler, şekerleme yapılmış meyveler, meleko tu; sonra konserveler geliyor: balık konserveleri, parça ton balıkları, zeytinyağlı sardunyalar, ançuezler, beyaz şaraplı uskumrular, domates soslu

sardalyalar, Endülüs usulü mezgit balığı, füme çaçabalığı, balık yumurtaları, füme morina balığı karaciğeri: sebze konserveleri: Bezelyeler, kuşkonmazlar, Paris mantarları, taze fasulyeler, ıspanaklar, enginar göbekleri, kabuklu sebze, tekesakalları, sebze salataları: ve de kurutulmuş sebze paketleri. kurutulmuş bitkiler, börülceler, mercimekler. baklalar. kuru fasulyeler, pirinç torbaları, hamur işleri, kesilmiş makarnalar, şehriye, kurabiyeler, spagetti, kızarmış patatesler, püre için patates gevrekleri, hazır çorba paketleri; meyve konserveleri: Kayısı, kompostoluk armutlar, kirazlar, şeftaliler, erikler. incir paketleri, küçük hurma kasaları, kurutulmuş muzlar, kuru erikler; et ve sebze konserveleri: Salarnura sığır eti, jambonlar, güveder. domuz kavurmaları, yağlı karaciğer, karaciğer ezmesi, balık ezınesi, sumak, lahana turşusu, etli kuru fasulye, mercimekli sosis, ravioli, kuzu yahnisi, ratatouille niçoise, kuskus, Bask pilici, paella, eski usul dana yahnisi.

Karşı duvar ve sağ taraftaki duvarın büyük bölümünde, görünüş olarak basit bir düzene göre esnek telierin gerili olduğu raflar var ve bu raflara şişeler dizilmiş: Önce sofra şarapları sonra Beaujolais'ler, Cötes-du-Rhöne ve yılın Loıre beyaz şarapları, sonra uzun süre saklanamayan Cahors, Bourgueil, Chinon, Bergerac şarapları, sonra nihayet gerçek, her şişenin kaynağının, yetiştiricisinin, üreticisinin. bağ bozumu tarihinin. giriş tarihinin, optimum raf ömrü, muhtemel çıkış tarihinin kayıtlı olduğu bir mahzen defteriyle yönetilen büyük mahzen: Alsace şarapları: Riesling, Traminer, siyah Pinot, Tokay, kırmızı Bordeaux: Medoc: Chateau-del'Abbaye-Skinner, Chateau-Lynch-Bages, Chateau-Palmer, Chateau-Brane-Cantenac, Chateau-Cruau-Larose: Craves bağları: Chateau-La-Carde-Martillac, Chateau-Larrivet-HautBrillon: Saint-Emilion bağları ■ Chateau LaTour-Beau-Site, Chateau-Canon, Chateau-La Gaffeliere. Chateau-Trottevieille: Pomeral bağları: Chateau-Taillefer: beyaz Bordeaux: Sauternes bağları: Chateau-Sigalas-Rabaud, Chateau-Caillou, Chateau-Nairac: Craves bağları: Chateau-Chevalier. Chateau-Malartie-Lagraviere: kırmızı

Bourgogne'lar: Cötes de l\:uits bağları : Chambolle-Musigny, Charme-Chambertin, Bonnes-Mares. Romanee-Saint-Vivant, La Tache, Richebourg: Cötes de Beaune bağları: FernandVergelesse, Aloxe-Corton, Santenay Gravieres, Beaune Greves "Vignes-de-l'Enfant jesus", Volnay Caillerets:

beyaz Bourgogne'lar: Beaune Clos-des-Mouches, Chorton Charlemagne: Cötesdu-Rhöne: Cöte-Rötie, Crozes-Hermitage, Cornas, Tavel,

Chateauneuf-du-Pape; Cates-deProvince : Bandol, Cassis; Macon ve Dijon şarapları, Chaınpagne baglarından sofra şarapları -Vertus Bouzy, Cremantçeşitli Languedoc, Bearn, Saumurois ve Touraine şarapları, yabancı şaraplar: Fechy, Pully, Sidi-Brahim, Chateau-Martilloux, Dorset şarabı. Rhin ve Moselle şarapları, Asti, Kdudiat, Haut-Mornag. Sang-de-Taureau vb.; ve nihayet birkaç şampanya, aperatif ve çeşitli içki kasaları -viski, cin, kirş, calvados, konyak, Grand-Marnier, Benediktin likörü ve gene raflarda çeşitli gazlı ve gazsız alkolsüz içecek, maden suyu, bira ve meyve suyu kurulan.

En sağcia da, duvar ve kapı arasında -iki büyük asma kilitle kapanan zırhlı, kalın ağaçtan kafesli parmaklıkbakım ve tuvalet ürünleri ve çeşitli ünlnler bulunmakta: Çuval bezi parçaları, çamaşır sepetleri, deteqanlar, arıtıcılar, lavabo açıcılar, çamaşır suları, süngerler, parke, cam. bakır, gümüş, kristal, döşeme ve muşamba temizlik ıırıınleri. süpürge sapları, elektrik süpürgesi torbalan, mumlar, kibrit kutuları, piller, kahve filtreleri, vitaminli aspirinler, avize ampulleri, traş bıçakları, ucuz kolonyalar. sabunlar, şampuanlar. pamuklar. kulak temizleme çöpleri, törpüler, mürekkep karıusları, balmumu, boya ku tuları, bantlar, böcek öldürücü, çıra, çöp torbaları, çakmak taşları, el bezleri.

Mahzenler.

Gratiolet'lerin mahzeni. Burada kuşaklar hiç kimsenin düzenlemediği ve ayıklayıp temizlemediği kalıntıları, döküntüleri üst üste yığmış. Üç metre derinde yatıyor bunlar; yukarda, üzerinde oturduğu havalandırma deliğinin tel örgüsünün arkasında, erişemediği yalnızca hissettiği bir farenin tıkırttiarını takip eden, şişman çizgili bir kedinin pür dikkat bakışları altında.

Yavaş yavaş karanlığa ahşan göz, sonunda, gri tozlarının ince tabakası altında Gratiolet'lerden gelen bütün dağınık kalıntıları seçecektir: Imparatorluk stilinde büyük bir karyolanın demirleri ve iskeleti, uzun bir süredir tüm esnekligini kaybetmiş olan ceviz ağacından kayaklar, eskiden bembeyaz olduğu belli olan kolonyal bir şapka, yamuk biçimli ağır

kılıflarından çıkarılmış tenis raketleri, François Gratiolet'nin muhasebesini modernleştirmesinin gerekli olduğunu düşündüğünde makbuzlarını daktilo etmeye başladığı ve otomatik tabülatörü nedeniyle zamanının tasarım açısından en gelişmiş aletlerinden biri olarak kabul edilen ünlü Quatre Millions serisi Underwood marka eski

bir yazı makinesi; sayfa 71 'in yarısından başlayan eski bir Nouveau Petit Larousse 1/hıstre: ASPIK (Yun. aspis). Zehirlı yılanın halk dilindeki adı. Mecaz anlamda dedikoducu, ıfriracı ve sayfa l530'da bitiyor: MAROLLES-LES-BRAULTS, Fransa'da Sarthe kan

tonunun (Mamers ıdare çev.) merkezi; nüf. 2.000, mer 950); kimi yeri renkli parçalarla kimi farklı kumaş parçalarıyla yamanmış kaba kumaştan ağır bir kaputun asılı olduğu ferforje bir portmanto: 20 Mayıs 1 94-0'da Arras'da esir düşen ve amcası Marc'ın (Ferdinand'ın oğlu Marc Olivier'nin amcası değıldi, babası Louis'nin kuzeniydi ama Olivier ona, babasının ö teki kuzeni François'ya olduğu gibi " amcam" derdi) girişimiyle l 942'de serbest kalan ikinci kuradan Olivier Gratiolet nin paltosu: üzerinde epeyce delik bulunan eski bir karton küre; gazete yığınları: L "Jllustration. Point de Vue, Radar, Detective, Re:llites, lmages du Monde, Comoedia; Bir Paris-Matc/ı kapağında Paris Operası'nda Wozzeckin prömiyerinde frakı içinde ve elinde bagetiyle Pierre Boulez görülüyor; bir Historia kapağında, biri süvari albayı kıyafetinde -beyaz kaşmir pantolon, inci grisi şeritleri olan bir ceket, sorguçlu şapkaöbürü siyah redingo tlu, kravatlı, işlemeli manşetli, birbirlerinin koliarına atılmış iki yeniyetme görülüyor: resmin altında da şu yazı okunuyor:)(VI/. Louis Fe 1 l. Napoleon B Agustos IBOB'de Fiume 'de gizlice görüşlllller mi.> Tanhin en büyük m uamması nihayet çözüld/1 1 Uçları kıvrılmıs fotoğraflarla, neye dair olduğu ya da kimin çektiği hiç hatırlanamayan sararmış ya da hafif sepya şipsaklarla dohıp taşmış bir şapka kutusu; küçük bir köy yolundaki üç adam; şu esmer_ sevimli, kara bıyıklarını fiyakalı biçimde burmuş, açık renk kareli pantolon giymiş adam hiç kuşkusuz Olivier'ıiin büyük dedesi. binanın ilk sahibi Juste Gratiolet. yanındakiler de kızkardeşleri Marie'yle evlendiği jacques ve Emile Bereaux olmalı; ve şu ikisi. Beyrut'ta ölenlerin anısına dikilmiş olan anıtın önünde duran sağ yenleri boş, sol elleriyle Fransız bayrağını selamlayan, göğüsleri madalya dolu iki adamdan biri kesınlikle François'nın karısı Marthe'ın kuzeni Bemard Lehameau'ydu, yanındaki de eski dostu Albay Augustus B.

Clifford'du: Le hameau, kendisine Peranne'daki Müttefik Kuvvetler Genel Karargahı'nda tercümanlık yapmış ve

her ikisi de 19 Mayıs 191 Tde Başkomutanlık Karargahı Kızıl Baron tarafından bombalandığında sag kollarını kaybetmişlerdi; ve presbit oldugu çok açık olan su adam, eğik bir düzlernin üzerine konmuş bir kitabı okuyan adam Olivier'nin büyükbabası Gerard'dır.

Yanında kare biçimli bir teneke kutunun içine Olivier Gratiolet'nin Oleron Adasında. Gatseau'da. Üç Eylül 1934'de, büyük babası öldüğü gün topladığı drniz kabuklan ve yassı çakıllar yığılmış; kutuda ayrıca ilkokullarda yrıerli iyi notlar alındığında dağınlanlar türünden üstüne lastik geçirilmiş Epinal resimleri yığını var. En üstteki resimde Çar ile

Fransa Cumhurbaşkanının bır savaş gemisinde görüşmeleri görülüyor. Ufka kadar her taraf dumanlan bulutsuz gökyüzünde kaybolan gemilerle dolu. Çar ve Cumhurbaşkanı geniş adımlarla birbirlerine yaklaşmışlar vr el sıkışıyorlar; Çann ve Cumhurbaşkanının arkasında birer adam görülüyor; iki hclerin yüzlerindeki belirgin sevinç ifadesine karşılık bunların yüzleri çok ciddi. Iki muhafızın bakışları efendilerinin üzerinde yoğunlaşmış. Altta -sahnrnin geminin güvertesinde geçtiği belli oluyorresmin çizgisiyle kesilen uzun denizci saflan hazırol durumundalar

Otuz Dördüncü Bölüm

Merdivenler, 4

Gilbert Berger merdivenlerden sekerek inmektedir. Birinci katın sahanlığına kadar ulaşmıştır neredeyse. Sağ elinde plastik, portakal rengi bir çöp kutusu vardır; çöp kutusunun içinde iki eski telefon rehberi, boş bir Arahel/e akagaç şurubu şişesi ve çeşitli meyve kabuklan görülmektedir. On beş yaşlarında beyaza kaçan dağınık san saçlı bir çocuk. Ekose keten gömlek giymiş, geniş siyah pantolon askılan inciçiçeği saplanyle işlenmiş. Sol elinin yüzük parmağında, klasik sürprizli poşetlerin yerini alan ve kırtasiyecilerin ve tuhafiyecilerin önlerine yerleştirilen o tomatik makinelerden bir frank karşılığı alınan ve içlerinde genellikle kimyasal olarak tadlandınlmış çiklet bulunan joie d 'Offrir, Plaisir de Recevoir adlı mavi karton kutulardaki gibi teneke bir yüzük var. Yüzüğün oval taşı

işlemeli akik biçiminde ve kabartma başıyla uzaktan Rönesans dönemi l talya'sından bir portreyi anımsatan uzun saçlı bir genç adam resmedilmeye çalışılmış.

Gilberı Berger'ye çift "ber" nedeniyle çok az akışmalı bir etki yapmasına karşın Gilbert adı verildi, çünkü annesi ve babası Gilbert Becaud'nun -ikisi de delice tutukundu onal956'da Empire'de verdiği ve 87 koltuğun kınldığı bir resiralde tanışmışlar. Berger'ler dördüncü katta, sol tarafta, Rorschash'ların yanında. Reel'lerin altında, Bartlebooth'un üstünde iki odalı muıfaklı, eskiden kombinezonla sahanlığa çıkan ve Dodeka adlı küçük bir köpeği olan bir kadının yaşamış olduğu dairede yaşıyorlar.

Gilbert üçüncü sınıfta. Fransızca öğretmenleri onlara bir duvar gazetesi hazırlatıyor Her öğrenci ya da öğrenci grubu sorumlu oldugu bölüm için metinler hazırlıyor; bu metinler haftada iki kez redaksiyon komitesi olarak toplanan bütün sınıf tarafından ele alınıyor. tartışılıyor, incele niyor ve kimi zaman da reddediliyor. Siyasi yazılar, sendikayla ilgili yazılar, spor sayfaları, resimli romanlar. okul haberleri, bulmacalar.. küçük ilanlar, yerel haberler, çeşitli olaylar, reklam -reklamlar genellikle lisenin yanında dükkaniarı bulunan öğrenci velileri tarafından veriliyordubölümleri ve birçok oyun ve el sanatları (duvar kağıdı için öğütler. kendi tavianızı kendiniz yapın, çerçeveleme işini başarabilirsiniz vs.) bölümleri vardı. Gilbert iki arkadaşı, Claude Coutant ve Philippe Hernon'la birlikte bir tefrika roman yazma işini üsılendi. Hikayenin adı Sihirli lgne dir ve beşinci epizoddadırlar.

Birinci epizodda (Constance'ın Aşkı İçin), François Gormas adlı ünlü bir aktör büyük Roma ödülünü kazanmış olan ressam Lucero'dan bir portresini yapmasını ister; bu portre en büyük zaferini kazandığı sahne içinde gösterecektir onu : d^Arıagnan'ı canlandınrken genç ve güzel Constance Bonacieux-nün aşkı için Rochefort'la düello ettiği sahne. Lucero,

Gormas ı kendi kendisini öven değersiz biri olarak kabul etmekte ve fırçasına layık görmemektedir ama biraz da dişe dokunur bir para kazanmak umuduyla işi kabul eder. Gormas, kararlaştırdıkları gün Lucero'nun büyük atölyesine gelir, sahnede giydiği elbiseyi giyer ve elinde bir kılıçla poz verir; ama Lucero'nun Rochefort pazunu vermesi için günlerce önceden tuttuğu model yoktur ortalarda. Gormas aldacele birini düşünür bu iş için ve

kapıcının oğlu olan, ayın zamanda da Chateauneuf Kontu'nun yanında parke temizleyicisi olarak çalışan Felicien Michard adlı birini getirtir Birinci epizodun sonu.

Ikinci epizod : Rochefort'ıın Hamlesi. Birinci seans başiayabilecektir nihayet. Iki rakip yerlerini alırlar. Gormas. Michard'ın son anda yaptığı ve boyun damarlarından birine saplanacağı süsü verilen hamleyi son anda ustaca savuşturur gibi yaparken atölyeye bir arı girer ve Germas'ın çevresinde vızıldamaya başlar. Gormas birden elini ensesine götürür ve yığılır kalır. Bereket versin ki binada bir hekim oturmaktadır ve Michard bu hekimi bulmaya

koşar; birkaç dakika sonra hekim gelir ve teşhis koyar: Arı sokması sonucu omurilik soğanı zedelenmiş ve felç edici bir baygmlığa neden olmuştur. Aktör acilen hastaneye kaldırılır Ikinci epizodun sonu.

Üçüncü epizod: Oldüren Zehir. Gormas hastaneye götürüiiirken yolda ölür Arı sokmasının etkisinin bu kadar süratli bir şekilde görülmesine şaşıran hekim defin ruhsatı vermez. Otopsi sonucunda ölüme hiçbir biçimde arı sokmasının yol açmadığı anlaşılır: Gormas. Michard'ın kılıcının ucunda bulunan çok küçük miktarda topazine zehiriyle zehirlenmiştir. Ona Sessiz O/üm adını veren Güney Amerika Yeriisi avcıların kullandığı bu zehrin ilginç bir özelliği vardır: Yalnızca yakın zamanda mikrobik sarılık geçirmiş olanlar üzerinde etkili olabilmektedir Gormas da tamı tarnma böyle bir hastalık geçirmiş bulunmaktadır Önceden tasarlanmış bir cinayetin kanıtı gibi gözüken bu yeni unsur karşısında, Başkomiser Winchester soruşturmayı yürütmekle görevlendirilir Üçüncü epizodun sonu.

Dördüncü epizod: Segesvar'a Itiraflar. Başkomiser Winchester yardımcısı Segesvar'a bu meseleyle ilgili gözlemlerini anlatır:

birinci. katil aktöre yakın birisidir, çünkü yakın zamanda mikrobik sarılık geçirdiğini bilmektedir;

ikincisi. şunları sağlayabilecek biri olması gerekir

küçük a. zehir ve özellikle küçük b, arı çünkü bu o lay aralık ayında oluyor ve aralık ayında da arı olmaz;

üçüncüsü. Michard'ın kılıcına ulaşabilecek biri olması gerekir. Çünkü bu kılıcı da Gormas'm kılıcını da Lucero'ya ödünç veren onun tablo saııcısı Gromeck'dir; Gromeck'in karısının da vaktiyle aktörün ıncıresi olduğu bilinmektedir. Bu durumda altı zanlı vardır ve hepsinden de kuşkulanmak için bir neden \'ardır:

l. hor gördüğü bir adamın portresini yapmak zorunda kaldığından ineinen ressam

Lucero; üstelik böyle bir olayı doğuracak olan skandal ona ticari açıdan da yararlı olabilecektir;

2. Michard : Madam Gormas bir zamanlar küçük Felicien'i tatilini oğluyla birlikte geçirmeye davet etti; o zamandan beri zavallı çocuk kendisini hiç u tanmadan sıkılmadan kullanan aktör tarafından sürekli aşağılanmıştır;

3. ancı olan Chateauneuf Konttı'nun Gormas ailesine karşı ölümcül bir nefret duyduğu bilinmektedir çünkü Beaugency Halk Kurtuluş Komitesi başkanı Gatien Gormas l 793'de Eudes de Chateauneufü giyotine göndermiştir.

4. Hem kıskançlık hem de reklam nedenlerinden tablo satıcısı Gromeck

5. halyan aktris Angelina di Castelfranco'yu kendisine tercih eden Gormas'ı hicbir zaman bağışlamayan Lise Gromeck:

6. ve nihayet Gormas'ın kendisi: Tatmin olmuş bir aktör ama beceriksiz ve şanssız yapımcıdır: gerçekten malıvolmuş bir durumdadır ve son süper-prodüksiyonunun finansmanı için gerekli banka teminatını bulamamıştır: cinayet süsü verilmiş bir intihar onun için bir yandan çocuklarına etkin bir hayat sigortası aracılığıyla ihtiraslan ölçüsünde bir miras bırakırken bir yandan da sahneyi onurlu bir şekilde terk etmesinin tek yoludur. Dördüncü epizodun sonu.

Işte bu tefrika-romanın fazla zahmet çekmeden ulaşabileceği dolaysız kaynaklar: Science et Vie ■de zehir üzerine bir makale, France-Soir da sanlık salgınlanyla ilgili bir yazı, Go tlib'in Ruhriques a Brac ı ndakı Komiser Bougre t ve sadık yardımcısı Charolles'un maceraları. Fransız

sinemasının bilinen mali skandallan üzerine çeşitli olaylar, Agatha Christie'nin Bulutlarda 6/ıım adlı polisiyesi, Danny Kaye'in Ingilizce adı Knock on Wood, Fransızca adıysa Biraz Delilik olan bir filmi. Ilk dört epizod bütün sınıf tarafından sıcak bir ilgiyle karşılandı. Ama beşincisi her üç yazara da önemli sorunlar çıkardı. Gerçekten de katilin aslında Luceromun atölyesinin bulunduğu binada oturan hekim olduğu altıncı ve son epizodda anlaşılacaktır. Gormas'ın iflasın eşiğinde olduğu doğrudur. Sağ salim kurtulacağı bir cinayet girişimi, çekimi sekizinci günde durdurulan son filmine devam edebilmesi için yeterli reklamı sağlayacaktır. Süt kardeşi olan doktor Borbeille"in suç ortaklığıyla bu dolambaçlı senaryoyu hazırlar. Ama aktörün oğlu Jean-Paul Gormas. daktorun kızı Isabelle'i sevmektedir. Gormas daktorun onayladığı ve istediği bu evliliğe şiddetle karşı çıkmaktadır. Ve işte bunun için Gormas'ın hastaneye kaldırılmasını ister, ambulansta onunla birlikte yalnız kalır, onu topazine'le zehirler ve suçun Michard'ın kılıcının üstüne atılacağından da emindir. Ama Başkomiser Winchester, Felicien Michard'ın son anda yerini doldurmak zorunda kaldığı figüranı sorgularken onun randevusuna gelmernek için para almış olduğunu öğrenir ve bu açıklamadan sonra olayın nasıl örgütlenmiş olduğunu çözer. Polisiye romanın altın kurallarından birine ters düşen bazı son dakika açıklamalarına rağmen bu çözüm ve bu çözümün daha sonraki gelişmeleri tamamen kabul edilebilir bir çözüm oluşturur. Ama üç genç yazar buraya ulaşmadan önce tüm öteki zanlıları aklamak zorundadırlar ve bunu nasıl yapmaları gerektiğini de pek iyi bilmezler. Philippe Hernon Şark Ekspresi Cınayeti ' nde olduğu gibi her üçünün de suçlu

olmasını istedi ama diğer ikisi şiddetle karşı çıktılar bu fikre.

Otuz BeşIncI Bölüm

Kapıcı Odası

Madam Claveau bin dokuz yüz elli altıya kadar binanın kapıcılığını yaptı. Orta boylu, kül rengi saçlı, ince ağızlı, başında her zaman tütün rengi eşarp olan, vestiyerde durduğu resepsiyon geceleri hariç, her zaman küçük mavi çiçekli siyah önlük giyen, orta boylu bir kadındı. Bina kendi malıymış gibi temizliğine dikkat eder ve özen gösterirdi. Nicolas'da çalışan ve kasketini boş vermiş bir tavırla kulağının üzerine yıkmış, rludağının ucunda sigarası, üç tekerlekli küçük arabasıyla bütün Paris'i dolaşan bir teslimatçıyla evliydi;

onu kimi zaman akşamüstü işini bitirdiğinde, her tarafı çatlamış bej rengi deri ceketini Danglars ın kendisine bırakmış olduğu yumuşak yünlü kumaşla asıarianmış ceketle değiştirmiş, asansör boşluğundaki bakırları pariatarak kansına yardım ederken ya da girişteki koca aynanın önünden geçerken, günün başarısını kutlamak için ıslıkla kesintisiz biçimde La Romance de Paris, Ramona ya da Premier rendez-vous'yu seslendirirken görmek mümkündü. Michel adlı bir oğullan vardı ve Madam Claveau, Winckler'den Smautfun ona ayda iki kez gönderdiği paketierin putlarını istiyordu oğlu için. Michel l955'te, on dokuz yaşındayken bir motosiklet kazasında öldü ve vakitsiz ölümü anne babasının, ertesi yıl gitmelerine neden oldu. Jura'ya çekildiler. Morelleı uzun süre, onların bir kahve açtıklarını ama buranın kısa zamanda kapandığını, çünkü baba Claveau'nun satması gereken içecekleri kendisinin içtiğini iddia etti; ne var ki

bu görüş hiç kimsenin onaylamadığı ve yalanlamadığı bir söylenti olarak kaldı.

Yerlerine Madam Nochere geldi. O zaman yirmi beş yaşındaydı. Kendisinden on beş yaş büyük bir üstçavuş olan kocasıyla yeni evlenmişti. Adam Cezayir'de öldü; bir saldırıda ölmedi, mide-barsak yangıları yüzünden oldü; bu mide-barsak yangılarının nedeni de aşırı ölçüde yapışkan madde yutmasıydı; ve bu yapışkan madde böylesine uğursuz sonuç doğuracak sakız değil silgiydi. Henri Nochere aslında 95. büronun şef yardımcısının yardımcısıydı yani X. Askeri Bölge'nin Genel Kurmay Personel Servisi'nin "Etüd ve Proje" Bölümü nün "lstatistikler" seksiyonunda çalışıyordu. l954l 955'e kadar sessiz sedasız ve rahat geçen çalışma hayatı. ilk kura askerlerinin çağrılmasıyla gitgide zorlaşmaya haşlar ve Henri Nochere sinirlerini yatıştırmak ve aşırı zihinsel yorgunluktan kurtulmak için kaçıncı kez haşladığını bilmediği bitmez tükenınez toplama işlemlerini yaparken bir yandan da kalemlerini emip silgilerini yemeğe haşlar. Makul ölçülerde kaldığı sürece zararsız olan bu beslenme pratikleri aşırıya kaçırıldığında zararlı olmaya haslar. çünkü istenıneden yutulan

küçük silgi parçaları barsak mukozasında tahribata ve yaralara

neden olur: bunlar uzun süre belirti vermediklerinden tehlikelidirler ve bu nedenle de tam anlamıyla zamanında teşhisleri mümkün olmamaktadır. "Mide bulantıları" yüzünden hastaneye kaldırılan Noc here. he kimler.

hastalığının gerçek nedenini bulamadan öldü. Aslında Oran Askerlik Subesinden Başçavuş Olivetti ve Konstantin Transit Merkezi'nden

Çavuş Margueritte aynı üç aylık süre içinde ve hemen hemen benzer nedenlerle ölmeselerdi Ncehere'in durumu tıbbi bir muamma olarak kalacaktı. Askeri hiyerarşi açısından kesinlikle doğru olmayan ama bu tür bir hastalıkla ilgili olarak kullanılmasını sürdürmek için akla yeterince hitabeden " Üç Çavuş Sendromu" sözü buradan çıkmıştır.

Madam Nochere bugün kırk dört yaşında. Ufak tefek, biraz topuzu andıran, konuşkan ve yardımsever bir kadın. Genellikle çizilen kapıcı tipine kesinlikle benzemiyor; ev hayvaniarına karşı öfkeyle bağırmıyor, homurdanmıyor ve cırtlak bir sesle sövüp saymıyor, satıcıları kovmuyor (birçok kiracı ve daire sahibinin kendisini eleştirebilmesine neden olan tutum). ne kölece davranıyor. ne açgözlü. Televizyonu bütün gün açık kalmıyor ve çöp tenekelerini sabahleyin ya da pazar günü indirenlere veya balkonlarında saksılarında çiçek yetiştirenlere kızmıyor. Hiçbir bayağı yanı yok eleştirilebilecek tek yanı belki biraz çok konuşması, hatta rahatsız edici olması, herkesin herkesle ilişkisini bilmek istemesi, her zaman acımaya, yardımcı olmaya, bir çözüm bulmaya hazır olması. Binadaki herkes onun kibarlığını değerlendirme fırsatını buldu ve herhangi bir zamanda kırmızı balıklarının iyi beslenecrğinden, köpeklerinin gezdirileceğinden, çiçeklerinin sulanacağından ve sayaçiarına bakılacağından emin olarak, rahatça seyahate çıktı.

Binada Madam :-ochere'den gerçekten nefret eden bir tek kişi var: Madam Altamont; bir yaz mevsiminde geçmiş bir olay nedeniyle nefret ediyor ondan_ Madam Altarnant tatile gidiyord u_ Vazgeçemediği huyu, düzen ve temizlik kaygısıyla buzdolabını boşalttı ve kalan yiyecekleri kapıcısına verdi: Bir parça tereyağı, yarım kilo taze fasulye : iki limon, yarım kavanoz frenküzümü reçeli, biraz taze kaymak. biraz kiraz, biraz sü t, biraz peynir, çeşitli otlar ve üç Bulgar yoğurdu. Pek iyi bilinmeyen ama muhtemelen kocasının uzun süreli yokluğuna bağlı olan nedenlerden dolayı Madam Altamont önceden belirlenmiş saatte hareket edemedi ve yirmi dört saat daha evde beklemek zorunda kaldı: Madam Nochere'e gitti ve doğrusunu söylemek gerekirse biraz sıkılgan bir tavırla, akşam yiyecek bir şeyi olmadığını ve sabahleyin vermiş olduğu taze fasulyeyi mümkünse geri

almak istediğini söyledi_ Madam Nochere "Fasulyelcri ayıkladım ve ateşe koydum." diye karşılık verdi. " Elimden bir şey gelmez '" dedi Madam Altamont da. Madam Nochere pişmiş taze fasulyeyi ve bıraktığı öteki yiyecekleri kendisi yukarı çıkardı. Ertesi sabah Madam Altarnant bu kez gerçekten giderken kalan yiyecekleri tekrar Madam Nochere'e indirdi. Ama kapıcı kibarca reddetti

tık de faya mahsuben hiç abartılmadan anlatılan hikaye, anında binada ve kısa süre içinde de mahallede yayıldı. Madam Altarnant o günden beri toplantıları hiç kaçırmıyor ve her defasında değişik gerekçelerle Madam Nochere'in yerine bir başkasının alınmasını istiyor. Madam Altarnant Morellet'yi destekiemiş olan kapıcıyı bağışlamayan yöne tici ve basma tt\ccarı Plassaert tarafından destekieniyor ama çoğunluk sorunu gündeme almayı sürekli biçimde reddediyor.

Madam Nochere odasındadır; girişteki ışıklardan biriyle bağlantılı sigortalan değiştirdikten sonra bir tabureden inmektedir. Kapıcı odası yaklaşık on iki metre karelik bir alandır, açık yeşil boyalıdır ve zemin, kırmızı karolarla kaplıdır. Ağaç bir kafes bölmeyle ikiye bölünmüştür. Bölmenin öbür tarafında, zar zor görülebilen "yerde" üzerinde gipür bir örtü bulunan bir yatak, üstünde küçük bir ısıtıcıyla bir evye, üstü mermer kaplı bir lavabo, küçük bir rustik kornaclinin üzerine konmuş ikili bir ocak ve sayısız ku tu ve valizle dolu raflar var. Esas odanın bulunduğu bölümde. üzerinde üç yeşil bitki; cılız ve rengi solmuş bugenvillea kapıcıya ait, çok daha yeşil ve canlı kauçuklarsa seyahatte olan ve birinci katta sağdaki dairede oturan Louvet"iere ait; çiçekleri kapıcıya emanet etmişler -ve akşam gazetelerinin konduğu masa var: Özellikle dikkati çeken Madam Moreau'nun jours de France'ı: kapakta Gina Lollobrigida, Gerard Philippe ve Rene Clair, Croisette'te kol kola görülüyor ve şu yazı okunuyor: "Yirmi yıl önce Cannes'da zafer Gecenin Glizelleri"nindi." adam Nochere'in Boudinet adlı kurnaz ve şişman, küçük, sıçan avcısı köpeği başka bir masada yatıyor: yanında bir düz tabak, bir çukur tabak, bir bıçak, bir kaşık, bir çatal, bir ayaklı bardak, kıvnmlı kutusu içinde bir düzine yumurta ve üzerlerinde hasır şapkalı Nice'li kızlar resmi bulunan üç mineçiçeği ve nane çayı poşeti var: Bölmeye bir piyano dayanmış; bugün tıp öğrenimini bitirmekte olan kapıcının kızı Martine on yıl boyunca bu piyanoda titiz ve dikkatli bir tavırla Türk Marş1'm, Fıir Elise'yi, Children 's Corner'ı ve Paul

Dukas'nın Le Petil Ane'ını çaldı: piyano artık kapalı ve üstünde bir sardunya saksısı, gök mavisi renginde çan biçiminde kadın şapkası, bir televizyon ve bir bebek sepeti var; bebek sepetinde beşinci katta sağ taraftaki dairenin kiracısı Genevieve Foulerot'nun bebeği uyuyor; Foulerot bebeğini her sabah saat beşte kapıcıya emanet ediyor ve akşam sekizde evine dönüp banyo yaptıktan ve üstünü değiştirdikten sonra alıyor.

Karşıdaki duvarda, yeşil bitkili masanın üst tarafında numaralı kancalan bulunan ağaç bir plaka var, üstünde genellikle eksiksiz bir anahtar takımı, merkezi ısıtma güvenlik araçlannın kullanma talimatıyla ilgili bir duyuru, büyük olasılıkla bir katalogdan kesilmiş olan renkli, iri bir tek taş elmas yüzük fotoğrafı ve kare biçimli bir kaneviçe işleme görülüyor: Içeriği alışılmış sürek aviarı ve Büyük Kanal'daki maskeli balolara göre farklı ve görenleri şaşırtıyor; büyük bir sirk çadırının önündeki bir gösteri resmedilmiş: Sağda iki akrobat var: Biri bir dev, bir tür Porthos, altı ayak uzunluğunda. koca kafalı, geniş omuzlu. bir demirci körüğüne benzeyen göğüs, on iki yaşındaki ağaçları andıran bacaklar, bir makineyi hareket ettiren kolları andıran kollar, budama makasma benzeyen eller; bu dev, yirmi yaşında, narin, zayıf, ötekinin dörtte bir ağırlığında bile olmayan bir delikanıiyı kollarının ucunda tutuyor; ortada bir grup cüce, kraliçelerinin çevresinde çeşitli oyunlar yapıyorlar, cücelerden biri dişi köpeğe benziyor ve sepet desenleri olan bir elbise giymiş; sol tarafta da siyah gözbağh, siyah cekeıli yaşlı, bitkin bir hayvan terbiyecisi var: adamın kafasındaki şahane sombreronun uzun püskülleri çok hoş bir şekilde sırtından aşağı doğru sallanıyor.

Otuz AltIncI Bölüm

Merdivenler, 5

tkinci kat sahanlığı. lki tarafında, altıgen biçimli mermer saksılar içinde cüce portakal ağaçları bulunan Altamont'ların kapısı açık. Resepsiyon için çok önceden geldiği açıkça belli olan bir aile dostu çıkıyor kapıdan.

Bu, Herman Fugger adında bir Alman sanayici. Savaştan hemen sonra kamping araç gereci satarak zengin olmuş ve daha sonra tek parça yer kaplamaları ve duvar kağıdı işine dönmüş. Kruvaze ceketli bir takım elbise var üstünde. elbisenin ağırlığı pembe benekli mor bir kaşkolla dengelenmiş. Koltuğunun altında bir Dublin gazetesi var Tlıe Free Menmanşe t okunabıliyor:

N EWBORN POP STAR WI NS PIN BALL CO NTEST

ayrıca bir seyahat acentesinin küçük bir ilanı da görülüyor:

EGYPT

ITS SU N

ITS EVENINGS

ITS FI RMAMENT Herman Fugger aslında mahsus çok erken gelmiştir; yemek pişirmeyi çok sever, işlerinin yoğunluğu nedeniyle mutfağa giremediği için çok üzülmektedir, sanatını icra edebileceği bir güne kavuşmak ihtimali gitgide uzaktaşmaktadır ve o akşam bu fırsatı yakaladığına inanmaktadır; orijinal bir biralı domuz butu hazırlamayı tasariamaktadır ve bu buttan çıkarılan yumurta etin dünyanın en nefis şeyi olduğunu iddia etmektedir ama Altaınant'lar şiddetle reddederler düşüncesini.

Otuz YedIncI Bölüm

Louvet, 1

Louvet'lerin dairesi birinci katta sağ tarafta. Üst düzey yöneticilerinin oturma odası: duvarlar açık kahverengi deriyle kaplı; altıgen şöminedeki ızgarada parlamaya hazır bir ateş var; entegre görsel-işitsel sistem: Stereo, teyp, televizyon, diapozitif projeksiyon aygıtı: divan ve doğal deriden, düğmeli uyumlu koltuklar. Çiğ rengi, tarçın rengi, yanık ekmek renginde tonlar; boz renkli küçük çinilerle kaplı alçak bir masa; masanın üstündeki geniş ve pek derin olmayan kasede bir takım poker zarı, örgü yumunaları, küçük bir angustura şişesi, aslında çakmak olan bir şampanya mantarı; San Francisco'daki bir kulüpten (Diamonds) gelmiş reklam amaçlı bir kibrit kutusu; hemen hemen her konumda sabit kalabilen ince siyah metal ayaklı modern ! talyan malı lambasıyla imparatorluk stilinde büyük bir çalışma masası: üstünde küçük küçük renkli yastıklar bulunan bir yatak konmuş ve kırmızı perde gerilmiş küçük bir bölme; karşı duvarda. ellerinde eski çalgılar bulunan müzisyenlerin resmedildiği büyük bir suluboya resim.

Louvet'ler seyahatte. Çok seyahat ederler. hem iş seyahatine çıkarlar hem eğlenmek için seyahat ederler. Louvet başkalarının onunla ilgili olarak çizdiği ve kendisinin de paylaştığı imaja benziyor -belki de biraz fazla-: Ingiliz modası, Franz-josephvari bıyık Madam Louvet çok şık bir kadın.

kırk yaşlarında. etekpantolon, kareli sarı yelekler, deri kemerler ve deniz kabuklarından yapılmış iri bilezikler takınayı çok seviyor.

And'larda Makonda bölgesinde ayı avında başka bir çiftle çekilmiş bir fotoğrafları var; öyle bir poz vermişler ki ejusdam farinae çiftler gibi nitelenebilirler ancak; dördü de haki ceketler giymiş; bol bol cepleri ve fişekhkleri var. Önde Louvet, çömelmiş, bir dizi yerde, tüfeği elinde; arkasında karısı portatif bir iskemleye oturmuş; öteki çift iskemlenin arkasında ayakta duruyor.

Fotoğrafta beşinci biri daha var; kuşkusuz kendilerine eşlik eden rehber bu ve biraz kenarda durmuş: Uzun boylu, saçiarım kazHmış, bir Amerikan deniz piyadesini andırıyor; üzerinde kamufle bir battle-dress var, kafası tamamıyla, ucuz, kapağı resimli, El C/imen Piramidal adlı bir polisiye romanla meşgul sanki.

Aynı hamurdan, aynı çamurdan (ç.n.).

Otuz SekIZIncI Bölüm

Asansör, 1

Asansör her zamanki gibi arızalı. Hiçbir zaman çok iyi çalışmadı zaten. Hizmete girdikten aşağı yukarı birkaç hafta sonra 1925 yılının temmuzuncia on dördünü on beşine bağlayan gece yedi saat süreyle arızalı kaldı. Asansörde dört kişi vardı ve sigorta da bu gerekçeyle tamir masraflarını ödemeyi kabul etmcdı çunkü asansorün üç kişilik ya da iki yüz kiloya kadar yük taşıyabilecek kapasitede olduğu belirtilmişti. Bu dört kurban o zamanki adı Flora Champigny olan Madam Albin, askerligini yapmakta olan nişanlısı Raymond Albin, o zaman henüz genç bir tarih öğretmeni olan Mösyö Jeröme ve Serge Valene'di. Havai fişek gösterisini seyretmek üzere Montmartre'a gitmişlerdi ve Pigalle, Clichy, Batignolles yoluyla ve rastladıkları kahvelerde beyaz sek ve soğuk roze şarap içerek, yürüyerek dönmüşlndi. Bu nedenle sabahın dördünde dördüncü beşinci katlar arasında sıkışıp kaldıklarında çakırkeyif durumdaydılar. lik korku ve şaşkınlığı atlattıktan sonra kapıcıyı çağırdılar; o zaman daha Madam Claveau de

ğildi kapıcı; binanın inşaatında orada bulunmuş olan yaşlı bir lspanyol kadın bakıyordu bu işe. Kadınııı adı \1adam Arana'ydr

ve gerçekten de adı gibiydi; ufak tefek kara kuru ve eğri büğrü bir kadıncağızdı. Üstünde yeşil dallı portakal rengi bir giysi ve kafasında da bone niyetine taktığı bir pamuklu çorapla geldi ve

!sp. Oruıncek (ç.n.).

kendilerine susmalarını emrederek birkaç saatten önce kurtarabileceklerini ummamalarını bildirdi.

Şafağın loş ışıgında yalnız kalan dört genç (o zaman dördü de genç ti) serve tlerinin dökümünü çıkardı lar. Flora Champigny'nin çantasında kavrulmuş fındık kalmıştı; bunları paylaşıp yediler, ama pişman oldular çünkü daha beter susaltı fındık onları. Valene'in bir çakmağı, Mösyö Jeröme'un da sigarası vardı; birkaç sigara içtiler ama su içmeyi tercih ederlerdi pek tabii. Raymond Albin vakit geçirmek için kağıt oynamayı önerdi ve cebinden kir pas içinde, lekeli bir des te iskarnbil çıkardı ama hemen vale sineğin eksik olduğunu anımsadı. Bu kayıp valeyi aynı boyutlarda bir kağıtla doldurmaya karar verdiler: kağıdın üzerine çevrik çifte baş, bir sinek (+), bir büyük V, hatta valenin (uşağın) adını bile yazacaklardı "Baltard," dedi Valene, "Hayır' Ogier" dedi Mösyö jeröme. "Hayır' Lancelo t1" dedi Raymond Albin. Bir süre akak sesle tartıştılar, sonra da valenin adını koymanın kesinlikle gerekli olmadığına karar verdiler. Bir kağıt parçası aradılar. Mösyö jeröme kartvizitlerinden birini teklif etti. ama kağıtlarla aynı boyutta değildi kartvizit. Sonunda bir zarf parçasını uygun buldular bu iş için. Bu zarf Valene'r gelen bir mektubun zarfıydı: mektubu gönderen Bartlebooth ıdi ve ulusal bayram nedeniyle ertesi gün suluboya dersi almaya gelemeyeceğini bildiriyordu (bunu son dersten birkaç saat önce sözlü olarak da bildirmişti, ama bu tavır hiç kuşkusuz Bartlebooth"tın belirgin bir özelliğiydi ya da belki de sadece kendisinin yeni yapmış olduğu bir mektup kağıdını göstermek için bir fırsattı Bulutlu, hemen hemen bronz renkli şahane bir parşömen taklidi kağıttaki bakiava biçimli çerçeveye adının ve soyadının baş harflerini o turtmuştu). Valene'in cebinde hiç kuşkusuz bir kalem vardı ve Flora Champigny'nin tırnak makasıyla zarftan uygun boyutlarda bir parçayı iyi kötü düzgün biçimde kesmeyi basardıklarında, kağıda gayet güzel biçimde birkaç çizgiyle bir sinek valesi çizdi; üç arkadaşı

hayranlıklarını belirten ıslıklarla karşıladılar bu başarıyı: Benzerlik (Raymond Albin), çizimdeki sürat (Mösyö jeröme) ve benzersiz güzellik (bayan Flora Champigny).

Ama başka bir sorun çıktı bu sefer de ortaya; çok çarpıcı olan bu vale öteki kağıtlar arasında seçiliyordu; vale, oynamak istedikleri belot'da birinci derecede işlevi ve rolü olan bir kağıt olmasaydı bu sorun da önemli değildi. O zaman Mösyö Jeröme tek çözüm olarak şunu önerdi: Önemsiz bir kağıdı sözgelimi sinek yediliyi, vale sinekle değiştirmek ve zarftan kopanlacak başka bir kağıt parçasına da bir sinek yedili çizmek. "Bunu önceden düşünmek gerekirdi," diye homurdandı Valene. Gerçekten bu işe yetecek kadar zarf kalmamıştı. Üstelik de Flora Champigny kendisine be/ot oynamayı öğretecekler diye beklemekten yorulmuş ve uyuyakalmıştı, daha sonra da nişanlısı uyumuştu. Valene ve Mösyö Jeröme bir ara ikili bir parti çevirmeyi düşündüler ama her ikisi de gerçekten oynamak istemiyorlardı ve hemen vazgeçtiler. Cykudan çok susuzluk ve açlık kıvrandırıyordu onları; yapmış oldukları en iyi yemekleri anlatmaya başladılar birbirlerine, sonra çeşitli tarif alışverişinde bulundular ve bu alanda Mösyö Jeröme rakipsiz olduğunu gösterdi. Mösyö Jeröme'a göre tarihi ortaçağa kadar dayanan bir yılanbalığı ezmesi için gerekli malzemeleri sıralamayı bitirememişlerdi ki Valene de uyuyakaldı. Büyük olasılıkla ötekilerden daha fazla içmiş olan ve eğlenmeye devam etmek isteyen Mösyö Jeröme bir süre onu uyandırmak için çabaladı. Ama başaramadı ve vakit geçirmek için günün bazı moda şarkılarını mırıldandı, sonra cesaretlenerek, birkaç hafta önce Theatre des Champs-Elysees'de seyrettiği Çocuk ve Büyücüler'ın Paris prömiyerinin fina! temasını kendine göre yinelemeye başladı.

1\eşeyle bağırıp çağırması çok geçmeden dördüncü ve beşinci kat sakinlerinin önce yataklanndan daha sonra da dairelerinden çıkmalarına yol aç tı: Madam Hebert, Madam Hourcade, yanakları traş sabunlu büyükbaba Echard, kabarık kumaştan lizözü, işlemeli bonesi ve ponponlu terlikleriyle Mösyö Colombe"un kahyası Gervaise ve nihayet karmakanşık bıyıklarıyla o zaman, otuz beş yıl sonra Rorschash'ların satın alıp kendi daireleriyle birleştirecekleri beşinci katta soldaki üç odalı dairelerden birinde oturan Emile Gratiolet.

Emile Gratiolet hiç uysal bir insan değildi. Başka bir zaman olsaydı bu hayraları anında çıkanrdı evden. Bu bağışlama duygusunu esinleyen on dört temmuz mu olmuştu? Yoksa Raymond Albin'in piyade eri üniforması mı? Yoksa Flora Champigny'nin yanaklarının tatlı kırmızılığı mı? Şurası kesin ki asansörün kapılannın dışardan açılmasını sağlayan ve elle çalışan aleti harekete geçirdi, dört sefihin daracık kabinden çıkmalarına yardımcı oldu ve onları herhangi biçimde tehdit etmeden, korkutmadan evlerine gönderdi.

Otuz Dokuzuncu Bölüm

Marcia, 3

Ant ikacının kocası Leon Marcia odasındadır. Hasta, zayıf ve cılız, yüzü griye çalan, kemikli bir ihtiyardır bu adam. Siyah deri kaplı bir koltukta oturmaktadır. Üzerinde pipmasının pantolonu. yakasız bir gömlek, düşük omuzlannda portakal rengi kareleri olan bir atkı, çıplak ayaklannda rengi solmuş terlikler, kafasında Frigya başlığını andıran flanel bir şey vardır.

Bu sönmüş, boş gözlerle bakan, yorgun adam bugün hala muhamminler ve sanat eşyası alıp satanların büyük bölümü tarafından, Prusya ve Avusturya-Macaristan para ve madalyalan, Ts'ing seramiği, Rönesans dönemi Fransız gravürü, Iran ve Basra Körfezi eski müzik aletleri ve seccadeleri gibi çok farklı birçok alanda dünyanın en iyi eksperi kabul edilmektedir. Şöhreti otuzlu yılların başına kadar gider. Bu tarihlerde journal of the Warhurg and Courtauld Institute'de yayınladıgı makalelerde Leonard Gaultier'ye mal edilen ve l899'da Sotheby's'de Dokuz Musalar adıyla satılan küçük gravürler dizisinin aslında Shakespeare'in en ünlü kadın kahramanları - Cressida. Desdemone, Juliet. Lady Macbeth, Ophelia, Portia, Rosalind, Titania ve Violaoldugunu ve Jeanne de Chenany tarafından çizild iğini göstermişti; bu sapıama büyük bir sansasyon yaratmıştı, çünkü o zaman bu sanatçının hiçbir yapıtı bilinmiyordu ve yalnızca monogramı ve Humbert'in, A hrege historique de l'origine et des progres de la gravure et des estaınpes en bois et en taille doııce,

(Berlin, 175 2, in-8°) adlı ve maalesef kaynak belirtmeden, onun 16471662 arasında Brüksel ve Aix-la-Chapelle'de çalışmış oldugunu belirten yazısıyla tanınıyordu.

Leon Marcia -ki en şaşırtıcı olanı da budurtam bir otodidakttır. Ancak dokuz yaşına kadar okula gidebilmiştir. Yirmi yaşındayken zar zor okuyabiliyordu ve düzenli okuduğu tek şey La Veine adlı bir at yarışı gazetesiydi; o dönemde Grande-Arınce Caddesi'nde hiçbir zaman yarış kazanamamakla kalmayan ayrıca sürekli de kaza yapan yarış otomobilleri üreten bir garajda çalışıyordu. Tabii garaj kısa süre içinde kesin biçimde kapanmak zorunda kaldı ve Marcia birkaç kuruş birikmiş parasıyla birkaç ay işsiz kaldı. Mütevazı bir otelde. Hotel de l'Aveyron-da kalıyordu, saat yedide kalkıyor. aşağı iniyor, tezgahta ayaküstü La Feine'i karıştınrken kahvesini içiyor. tekrar odasına çıkıyor (bu arada yatağı üstünkörü yapılmıştır). ayakkabılarıyla yatak ucundaki ayak örtüsünü kirletmernek için oraya gazeteyi yayınayı ihmal e tmeden uzanıp şöyle bir kestiriyordu.

Son derecede küçük ve önemsiz gereksinimleri olan Marcia yıllarca böyle yaşayabilirdi ama ertesi kış hastalandı; hekimler zatülcenp teşhisi koydular ve mutlaka dağ havası alması gerektiğini söylediler; Marcia nın uzun sürr sanatoryumda kalabilecek

kadar parası yoktu ve Tessin.de en lüks yerde, Pfisterhof d'As

cona'da kat garsonu olarak is bulmayı başardı. Işi bittikten sonra kendisini titizlikle uymaya alıştırdığı zorunlu istirahatle geçen saatlerini doldurmak icin her geçen gün artan bir zevkle okumaya başladı; eline ne geçerse okuyordu. Sanatoryumdaki zengin uluslararası müşteri topluluğundan -et. kauçuk. çelik krallan ya da bunların çocuklarısürekli ödünç kitap aldı. Okuduğu ilk kitap bir roman oldu: Bir önceki yıl Femina Ödülünü kazanmış olan Jacques de Lacretelle'in Silbermann'ı; ikincisi karşılaştırmalı çevirisiyle eleştirel bir yapıt Coleridge'in Kubilay Han'ı:

"In)(anadu dıd Kubilay Han

A statelypleasure-dome decree... "

Leon Marcia dört yılda binlerce kitap okudu ve altı dil öğrendi: Ingilizce. Almanca, ltalyanca. Ispanyolca, Rusça ve Paganel'in Ispanyolca öğrendiğini sandığı Camoens'in L usiades inin yardımıyla değil, Lugano'da bir kitapçıda on santimlik kitapların konduğu sandıkta parçalanmış durumda bulduğu

Diego Barbosa-Machado'nun Bibliotheca L usitana'sının yalnızca dördüncü ve son cildinden on bir günde hakim olduğu Portekizce.

Öğrendikçe öğrenmek istiyordu. Hevesi ve çaba gösterme gücü sınırsız gibiydi, aynı biçimde öğrenme yeteneği de sınırsız gibiydi. Bir şeyi sonsuza kadar hatırlaması için bir kez okuması yeterliydi Yunan grameri incelemelerini, Polonya tarihini, yirmi beş bölümlü epik şiirleri, eskrim ya da bahçıvanlıkla ilgili elkitaplarını. popüler romanları ve ansiklopedik sözlükleri aynı hızla, aynı doymazlıkla ve aynı kavrayışla ve de kesinlikle aynı ilgiyle yutuyordu.

Bin dokuz yüz yirmi yedide, Pfisterhofda kalanların bir kısmı Mösyö Pfister'in girişimiyle, kendisini tamamen istediği öğrenime verebilmesi için Marcia'ya on yıllık bir gelir sağlamak amacıyla bir araya geldiler. O dönemde otuz yaşında olan Marcia hemen hemen üç ay Ehrenfels, Spengler, Hilbert ve Wittgenstein'ın dersleri arasında duraksadı, sonra Panofsky'nin Grek heykcl sanan üzerine bir konferansını dinleyince gerçek eğiliminin sanat tarihi olduğunu anladı ve derhal Londra'ya giderek Courtauld lnstituıe'e kaydoldu. Üç yıl sonra da ekspertiz dünyasına bilinen o yankı uyandıran girişini yaptı.

Sağlığı her zaman sallannda kaldı ve sanatoryumdakı odasını hemen hemen bütün yaşamı boyunca korumak zorunda kaldı. Önce Londra'da, sonra Washington ve New York'da uzun süre otellerde kaldı. Bir kütüphanedeki ya da bir müzedeki şu ya da bu ayrımıyı doğrulama işi dışında yerinden kımıldamıyordu ve gitıikçe çok değer kazanan öğütlerini yatağından ya da koltuğundan veriyordu Bütün bunların yanı sıra Atri'deki Hadriana'nın (daha çok Hadriana Melekleri takma adıyla tanınan) sahte olduğunu kanıtlayan ve Samuel Cooper'ın Frick koleksiyonunda toplanmış minyatürlerinin kesin kronolojisini yapan da odur; ilerde karısı olacak kadını da bu vesileyle tanımıştır: Bu müzede staj yapan ABD'ye göç etmiş Polanya Yahudilerinden birinin kızı Clara Lichtenfeld.

Kendisinden on beş yaş küçük olmasına karşın ianıştıktan birkaç hafta sonra onunla evlendi ve birlikte Fransa'da yaşamaya karar verdiler. Oğulları David bin dokuz yüz kırk altıda Paris'e gelmelerinden ve Madam Marcia'nın eski bir saraç dükkanında, kocasının tuhaf bir biçimde

ilgilenmeyi hep reddettiği bir antikacı dükkanı açtığı SimonCrubellier Sokağı'na yerleşmelerinden kısa süre sonra doğdu.

Leon Marcia -binanın bazı öteki sakinleri gibihaftalardır odasından çıkmadı; artık yalnızca süt. bisküvi ve üzümlü kekle besleniyor; radyo dinliyor, eski sanat dergilerini okuyor ya da okuma numarası yapıyor: Bir tanesi. American journal of Fİne Arts, dizlerinde ve öbür ikisi, bir Yugoslav dergisi Umetnost ve Burhngvvn Magazine, ayaklarında; American journal'ın kapağında şahane, büyüleyici bir Amerikan estampı var Altın rengi, kırmızı, yeşil ve çivit rengi: Devasa hacalı bir lokomotif barok üslubunda kocaman lambalarıyla ve mükemmel bir hayvan vagonuyla fırtınanın kamçıladığı Prairie'de. gecenin içinde mor vagonları çekerken, şimşeklerle beneklenen kara dumanını patlamaya hazır kara bulutlara kanştırıyor. Burlington unkini hemen hemen tümüyle kapatan Unıetnos(un kapağında Macar heykettraş Meglepett Eger'in bir yapıtının fotoğrafı var: On bir yüzlü sağlam bir bütün oluşturacak biçimde birbirlerinin üstüne sabitlenmiş dikdörtgen metal parçalar.

Leon Marcia sık sık sessiz ve hareketsiz kalıp, anılara dalıyor Olağanüstü, eşsiz belleğinin derinliklerinden fışkıran bunlardan biri günlerden beri kafasını meşgul ediyor Jean Richepin'in ölümünden kısa süre önce sanatoryumda verdiği konferans: Konferansın konusu Napoleon Destam'ydı. Richepin küçüklüğünde Napoleon'un mezarının yılda bir kez açıldığını ve savaş malullerinin, imparatorun tahnit edilmiş yüzünü görmeleri için önünden geçirildiğini, böyle bir şeyin hayra nlıktan çok, korku ve dehşet yaratacağım, çünkü bu yüzün şiş ve yeşilimsi olduğunu anlatmışn: bu nedenle de daha sonra bu uygulama kaldırılmıştı. Ama Richepin istisnai bir durumla. Invalides komutanının, mezarı özellikle onun için açtırmasıyla, askerliğini Afrika'da yapmış büyük amcasının kolunda onu görme fırsatını buldu.

KIRKINCI BÖLÜM

Bea umont, 4

Zemini krem rengi geniş karolarla kaplı bir banyo. Duvarlarda çiçek desenli yıkanabilir duvar kağıdı. Bütünüyle sağlık ve temizlik amacına yönelik eşyalarda hiçbir dekoratif unsur yok yalnızca ayağı dökme demirden küçük

bir yuvarlak masa var; masanın belli belirsiz İmparatorluk stilindeki bronz çerçeveli damarlı mermerden üst kısmında olağanüstü çirkin modern ultraviyole ışınlı bir lamba görülüyor.

Tarnalanmış ağaçtan bir portmantoya yeşil saten bir ropdöşambr asılmış; ropdöşambrın sırt kısmına bir kedi silueti ve maça simgesi işlenmiş. Beatrice Breidel'e göre zaman zaman büyük annesinin de giydiği bu ropdöşambrı, büyük annenin ABD gezisinde tanıştığı ve aşık olduğu Cat Spade adlı Amerikalı boksör maça çıkarken ve maçtan sonra giyiyordu. Anne Breidel bu versiyana tamamen karşı. Otuzlu yıllarda Cat Spade adlı zenci bir boksör olduğu doğruydu. Meslek hayatı çok kısa sürmüştür. Bin dokuz yüz yirmi dokuzda ordulararası boks turnuvasında şampiyon olmuş, profesyonelliğe geçmek için ordudan ayrılmış ve sırasıyla Gene Tunney, Jack Delaney ve spor hayatı bitmek üzere olan jack Dempsey'e yenilmişti. Sonra orduya dönmüştü. Vera Orlova'yla aynı çevrelerde dolaşmış olduğu şüphelidir; ayrıca tanışmış olsalar bile bu tutucu, önyargılı beyaz Rus'un ne kadar ağır olursa olsun kendisini bir Zenci'ye teslim edebileceği düşünülemez. Anne Breidel'in açıklaması farklı ama gene de büyükannesinin aşk yaşamıyla ilgili sayısız anekdota dayanıyor: Ropdöşambr gerçekten de aşıklarından birinin hediyesiydi; Nevv York'da Carson College'da tarih profesörü olan Arnold Flener'in hediyesiydi: Arnold Flener Tavernier ve Chardin 'in Yokufuklan ve A vrupa da Scuden' den Montesquieu}'e Pers ImaJ] adlı ilginç bir tez hazırlamıştı, ayrıca da çeşitli takma adlarla -Morty Rovvlands, Kex Camelot. Trim Jinemevvicz, james W. London, Harvey Elliotpornografik ya da en azından açık saçık sahnelerle dolu polisiye romanlar yazmıştı: Pigalle 'de Cinayetler, Ankara 'da Sıcak Gece vb. Vera Griova'nın Saraydan Kız Kaorma' da Blondine rolünü üstlenmiş olduğu Ohio'da Cincinatti'de tanışmış olmalıydılar. Anne Breidel bu arada kedi ve maça işaretinin, ona göre cinsel çağrışımlarının dışında Flexner'ın ünlü romanı The Seventh Crack Shot ofSaratoga'ya gönderme yaptığını belirtiyor laf arasında; bu roman becerikliliği ve çevikliğiyle kedi lakabını alan ve elinde olmadan karıştığı bir cinayet soruşturmasından ustalık ve kurnazlığıyla sıyrılan yarış alanlarında faaliyet gösteren bir yankesicinin hikayesini anlatmaktadır.

Madam de Beaumont bu iki açıklamadan da habersizdir; bu ropdöşambrın kökeniyle ilgili olarak hiçbir zaman en küçük bir yorum yapmamıştır.

Bazı eşyaların konulabilmesi için uygun genişlikte tutulmuş küvetin kenar kısmına birkaç şişe, kauçuktan gök mavisi renginde işlemeli bir bone, kese biçiminde, pembemsi sünger gibi bir maddeden yapılmış, örülmüş ince bir kaytanla bağlı bir tuvaJet çantası ve parlak metalden kapağında içinden bir kleenex parçası çıkmış bir yarık bulunan paralelyüz bir kutu konmuş

Anne Breidel küvetin yanında yeşil bir banyo havlusunun üstünde yüzükoyun uzanmış durumda. Sırtının ortalarına kadar çekilmiş ince beyaz keten bir gömlek giymiş; selülit çizgileriyle dolu kıçında kırmızı, plastik, yaklaşık kırk santimetre yarı çapında elektrikli bir termovibromasör var.

Kendisinden bir yaş küçük kız kardeşi Bea trice ince ve uzun, ama Anne kısa, tombul ve yağlı. Sürekli kilosuyla meşgul, sıkı rejimler uyguluyor ve hiçbir zaman da işi sonuna kadar götürecek gücü bularnıyar kendinde ve çok çeşitli tedavi yöntemlerine başvuruyor: Çamur banyolanndan terleme kombinezonlarına, kırhaçlı sauna seanslarından iştah kesici haplara, akupunkturdan bitkisel ilaçlara ve medicine-ball'lara, home trainer, zorunlu yürüyüşler, yerinde saymalar, yay, paralel bar ve öteki bitkin dı".işürücü egzersizlerden mümkün olan her tür masaja kad::r: Kese, kurutulmuş kabak, şimşir yaprağı, özel sabunlar, sünger taşı, şap pudrası, kızıl kantaron, gin-seng, süt ve tuz. Bugünlerde uyguladığı yöntemin ötekilere göre kesin bir üstünlüğü var: Aynı zamanda başka uğraşlara da verebiliyor kendisini; uygulanan ve faydasını gördüğü yetmiş dakikalık bu günlük seanslar sırasında elektrikli yastık, hoş bilinen etkisini omuzlar, sırt, kalçalar, kıç, uyluklar ve karın üzerindç göstererek gıda rejiminin bilançosunu çıkaracaktır: önünde Her Zaman Alman Besinlerin Enerji Değerinin Eksiksiz Tablosu adlı küçük bir not defteri vardır; bu not defterinde, adı özel karakterlerle basılı besinler özellikle kaçınılması gerekli besinlerdir ve bunlarla bir gün önce aldığı ve yalnızca bu işe ayrılmış bir ajandaya tam miktarlarını yazdığı besinierin kalari değerlerini -hindiba 20, ayva 70, mezgit balığı 80, siğir filetosu 220, kuru üzüm 290, hindistan cevizi 620karşılaştıracaktır:

Şekersiz ve sütsüz çay o Bir ananas suyu *rr*

DO

Balık çorbası (kızarmış ekmeksiz

ve   sarımsaklı 180

rnayonezsiz !)

Bu hesap, unutkanlık nedeniyle müthiş bir günah işlememiş olsa, Saint-Nectaire'e rağmen uygun bir hesaptı; Anne hiç kuşkusuz kahvaltıda, öğle ve akşam yemeklerinde

titizce kaydetti ama yemek aralarında doymak bilmez iştahını yatıştırmak için buzdolabı ve teldolabı arasında yaptığı kırk elli kaçamağın hesabını kesinlikle tutmadı. Büyükannesi, kızkardeşi ve yirmi yıldır kendilerine hizmet eden Madam Lafuente yemesini engellemek için ellerinden gelen her şeyi yaptılar, hatta her akşam buzdolabını boşaltıp, yenebilecek olan ne varsa kilitli bir dalaba kaldıracak kadar ileri götürdüler işi; ama hiçbir şeye yaramıyordu bu: Hafif yemeklerinden mahrum kalan Anne Breidel tarif edilmez sinir krizleri geçiriyar ve müthiş açlığını gidermek için bir kahveye ya da arkadaşlarına gidiyordu. Mesele Anne'ın yemek aralannda atıştırması değildi; birçok beslenme uzmanı yararlı bile buluyordu bunu. Vahim olan, rejim konusunda sofrada müthiş bir titizlik içinde olması, bunu büyükannesine ve kızkardeşine de kabul ettirmesi ama sofradan kalkınca da şaşırtıcı bir hoşgörü içine girmesiydi. Masada yalnızca ekmek ve yağ değil zeytin, karides, hardal ya da tekesakalı gibi zararsız bilinen besinleri bile görmeye dayanamazken geceleri kalkıp, hiç sıkılmadan, çekinmeden tabaklar dolusu yulafezınesi (350), tereyagb reçelli ekmek (90,0), çikolatalar (600), ıneyı'e/i, kremalı y ağlı çörek/er (360), mavi AuFergne peyniri (3 20), ceviz (600), dom uz kaFurmasJ (600), graıyer peyniri (380) ya da zeytinyağlı ton baliği (300) yiyordu. Aslında hemen hemen her an bir şey geveler ağzında ve bir yandan sağ eliyle avutucu hesaplar yaparken sol eliyle de bir pilicin budunu kemirir.

Anne Breidel on sekiz yaşındadır henüz. Kızkardeşi kadar parlak bir öğrencidir. Ama Beatrice kuru bilgilere sahip bir öğrenciyken -Genel Yarışma'da Yunanca'da birincive eski tarihe ya da hatta arkeolojiye eğilim duyarken Anne bilime meraklıdır: On altı yaşında liseyi bitirdi, ilk kez katıldığı Ecole Centrale'e giriş sınavında yedinci oldu.

Anne 1 967'de dokuz yaşındayken kendisinde mühendislik yeteneği olduğunu keşfetti. O yıl Panama bandıralı petrol gemisi Silver Gleen of

Alva, Tierra del Fuego açıklarında içindeki yüz dört kişiyle birlikte battı. Güney Atlantik'i ve VVeddel Denizini kasıp kavuran fırtına nedeniyle alarm işaretleri pek iyi anlaşılamayınca, yeri tam olarak tespit edilemedi. İki hafta boyunca Arjantin sahil koruma muhafızları ve Şili sivil savunma ekipleri o çevredeki gemilerin de yardımıyla Horn Burnu ve Nassau Körfezindeki sayısız adacığı yorulmadan, bıkmadan usanmadan taradılar.

Anne her akşam gitgide artan bir ilgiyle gazetede aramalann sonuçlarını izlemekteydi: Kötü hava koşulları, çalışmalan büyük ölçüde yavaşlatıyordu ve haftalar ilerledikçe kazadan kurtulabilmiş olanların bulunması ihtimali azalıyordu. Bütün umutlar kaybolduğunda basın, kazadan kurtulmuş olabilecekleri kurtarabilmek için korkunç koşullarda büyük fedakarlıklada çaba harcayan kurtarıcıları alkışladı: ama birçok yorumcu da birtakım nedenlere dayanarak felaketin gerçek sorumlusunun kö tü hava koşulları değil, Tierra del Fuego'da ve genel olarak da bütün dünyada, kaybolan gemilerin gönderdiği sinyalleri atmosfer koşulları ne olursa olsun alabilecek güçte alıcıların bulunmaması olduğunu iddia ettiler.

Bu yazıları okuduktan sonra kesen, özel bir deftere yapıştıran, daha sonra da sınıfta (altıncı sınıftaydı) bu konuyla ilgili bir konuşma yapan Anne Breidel dünyanın en büyük radyo kulesini yapmaya karar verdi: Bu, sekiz yüz metre uzunluğunda bir an ten olacaktı ve Breidel Kulesi adıyla bilinecekti: yarıçapı sekiz yüz kilometre olan bir alan içersindeki bütün mesaJlan alacaktı bu alet.

Anne on dört yaşına kadar boş zamanlarının büyük bölümünü kulesinin planlarını çizmeye ayırdı, ağırlığını ve direncini hesapladı, gücünü denetledi, op timal mevkisini Iristan de Cünha, Crazet Adalan, Bounty Adaları, Sao Paolo Adası, Margarita-Tereza Takım Adası ve nihayet Madagaskar'ın güneyindeki Prens Edvvard Adalarıırdeledi ve ne mucizevi kurtarmalar gerçekleştirebileceğini bütün ayrıntılarıyla dile getirdi içinden. Fizik bilimine ve matematiğe olan sevgisi bu mitsel imajdan sonra, Hint Okyanusu'nun dondurucu sislerinden çıkan bu iğ biçimindeki işaret direğinden sonra güçlendi

Okulun son iki yılında ve bu arada uydu aracılığıyla telekomünikasyonun gelişmesiyle projesi son safhaya geldi. Bu hikayeden yalnızca bir gazete fotoğrafı kaldı geriye: On iki yaşında, meydana getirmek için altı ayını

harcadığı maketin önünde poz vermiştir; mikroskopik yapışurma noktalanyla birbirine tutturulmuş 2.715 çelik pikap iğnesinden oluşan, iki metre uzunluğunda, bir dantel kadar ince, bir dansçı kadar narin ve tepesinde 366 parabalik miniskül alıcı taşıyan çelik bir konstrüksiyondur bu maket.

KIRK BIRINCI BÖLÜM

Marquisea ux, 3

Philippe ve Caroline Marquiseaux, ana baba Echard'ların eski odasıyla küçük yemek odasını birleştirerek ve buraya artık hiçbir işlevi kalmayan girişle, süpürge dolabını ekleyerek ajanslarının toplantı salonu haline getirdikleri büyük bir yer kazandılar; burası kesinlikle bir büro değil, brain-storming ve grupoloji konusundaki son tekniklerden esinlenilerek oluşturulmuş ve Amerikalıların "Informal Creative Room" (!CR) adını verdikleri ve laubali bir dille 1 see her dedikleri türden bir oda: Marquiseaux'lar buraya laklakhane, cogitorium ya da tanıtmayı üstlendikleri müziğe referans olarak popşop diyorlar; ayrıntıları daha sonra, La Defense'taki gökdelenlerden birinin on yedinci katındaki ajanslarının bulunduğu bürolarda düzenlenecek olan kampanyalarının temel stratejileri burada belirleniyor

Duvarlara ve tavana beyaz vinil gerilmiş; yerde, bazı hamasi sanat erbabının kullandığının aynısından köpüklü kauçuk bir halı var; duvarlarda hiçbir şey yok; hemen hemen hiçbir mobilya da yok: Alçak beyaz lake bir büfenin üstünde Seven-Cp sebze suyu ve alkolsüz bira (rootbeer) kutuları duruyor, ince çizgiler halinde kum dolu ve ender rastlanan birkaç çakıltaşı gözüken sekizgen bir jardinyer; ve her çeşit ve her renkte çok sayıda yasnk görülüyor.

Mekanı temel olarak dört eşya paylaşmış: İlki hemen hemen Rank'ın filmlerinin jeneriğinin boyu kadar yani bir insandan daha uzun bronz bir gong: Uzakdoğu'dan değil, Cezayir'den gelmiş; Cervantes, Regnard ve Saint Vincent de Paul'ün de hapsedilmiş olduğu Berberi zindanlarındaki mahkûmları yönetmek için kullanılmış olsa gerek; Arapça bir yazı var üstünde.

Kuran daki yüz on dört surenin okunmasına bununla (Besmele) başlanır "Bağışlayan ve Esirgeyen Allah'ın adıyla."

ikinci eşya, parlak renkli "elvispresleyvari" bir JUkebox; üçüncüsü Flashing Bulbs adı verilen özel model bir tilt makinesi: Ne yayı, ne zembereği ne de kontörü var: Arkalannda elektronik bir flaşa bağlı ampullerin bulunduğu sayısız küçük delikli aynalardan oluşuyor bu alet: Görünmeyen ve ses çıkarmayan çelik bilyenin hareketi öylesine yoğun şimşekler çıkarıyor ki karanlıkta aletten üç metre uzaklıkta olan bir seyirci sözlükteki kadar küçük harfleri rahatlıkla okuyabilir: aletin önünde, çok yakınında duran birisi, koruyucu gözlük bile takmış olsa, bunun etkisi öylesine "psychedelique" olmaktadır ki "hipi bir şair" bununla ilgili olarak gökcisimsel çiftleşmeden söz etmiştir. Altı kişinin kör olmasına yol açtığı saptandıktan sonra bu aletin üretilmesi yasaklanmıştır: böyle bir alete sahip olmak çok zordur çünkü bu minyatür şimşeklere bir uyuşturucuya alışır gibi alışan kimi hevesliler bu aletlerden dört ya da beşinin başına üşüşüp, hepsini ayın anda çalıştırabilmekledirler.

Dördüncü eşya, iki küresel kolonu olan ve yanlış biçimde synthesiser olarak adlandırılan elektrikli bir org.

Akuatik dokunmalara gömülmüş olan Marquiseaux'lar aynı zamanda müşterileri de olan iki dostlannın beklediği bu odaya gelmediler henüz.

Biri, ipek giysiler içindeki genç bir adam, çıplak ayaklı, yasıikiara gömülmüş, zippo çakmakla bir sigara yakan İsveçli bir müzisyen, Sven Grundtvig Kendisi Falkenhausen ve Hazefeld'in öğrencisi, Weber sonrası müziğin yandaşlanndan, bilimsel ve ölçülü bir yapının yaratıcısı; bunların en ünlüsü Crossed Words

ilginç biçimde bulmaca karesini andıran bir partisyan oluşturuyor: soldan sağa ve yukarıdan aşağıya okunuşu, siyah karelerin sessizlik işlevi gördüğü akort dizisine denk düşmekte_ Sve n Grundtvig daha popüler bir müziğe doğru kaymak istiyor ve yakın zamanlarda bir oratoı-yo besteledi: Proud Angels: Bu eserin librettosu meleklerin düşüşü hikayesine dayanıyor. Bu akşamki toplantıda bu eserin, Tabarka Festivalinde çalınmasından önce tanınıması olanaklan araştırılacak

Öbürü, çok ünlü "Hortense" çok daha ilginç bir şahsiyet. Kırk yaşları nda sert görünümlü, endişeli bakışları olan bir kadın: elektrikli bir orgun yanında çömelmiş durumda ve yalnız kendisi için çalıyor, kendi kulaklan dinliyor. Onun da ayakları çıplak

-büyük olasılıkla bu evde bu odaya girmeden önce ayakkabıların çıkarılması bir kuralve baldırları ve kalça kısımları uç demirleri sahte değerli taştan beyaz bağcıklarla sıkılmış haki renkte uzun bir don. daha çok bir boleroyu andıran, çok sayıda küçük parçalarından oluşmuş kısa bir ceket giyiyor.

"Hortense" bin dokuz yüz yetmiş üçe kadar -adının her zaman tırnak içinde yazılması kural haline gelmiştirSam Horton adında bir adamdı Nevv York'da Wasps adlı küçük bir toplulukta gitarist ve besteci olarak çalışıyordu, lik şarkısı Come ılı, Liflle Nemo, üç hafta Variet}'de Top SO'de kaldı ama ötekiler

-Susquehaıına Mammy, 5/umbering VVabash, Mississippi Svvıset. Dismal Swamp. !'m Hameslek for Being Homesick"kırklı yıllar"ın hoş parçalarının özelliklerini taşımalarına karşın beklenen başarıyı sağlayamadı Grup sıkıntılı günler yaşıyordu, angajmanlar seyrekleşmeye başlamıştı ve plak şirketleri sahipleri sürekli toplantıda oldukları haberini gönderiyorlardı ki 1973 yılı başında Sam Horton, dişçisinin bekleme salonunda beklerken tesadüfen karıştırdığı bir dergide saygıdeğer bir Lady olmuş olan Hindistan ordusunun saygıdeğer bir subayıyla ilgili bir makale okumuştu. O anda Sam Horton'ı ilgilendiren, bir insanın cinsiyet değiştirmesinden çok bu ender rastlanan deneyimi anlatan hikayenin yayıncılık başarısıydı. Sam Horton analojik akıl yürütmenin aldatıcı çekiciliğine kapılarak transseksüellerden oluşacak bir pop gurubunun kesinlikle başarılı olacağına inandı. Öteki dört arkadaşını razı edemedi tabii ki ama bu düşünce de aklından hiç çıkmadı. Bu düşünce onda kesinlikle reklamın dışında bir ihtiyaca cevap veriyordu çünkü tek başına kalkıp Fas'a gitti,

özel bir khnikte ameliyat oldu ve içsalgı bezlerine gerekli işlemler yapıldı.

"Hortense" ABD'ye döndüğünde, bu arada yeni bir gitaristle aniaşmış olan ve yokuşu tırmanmaya başlamış gözüken Wasps kendisini tekrar işe almadı ve on dört yayıncı da yazısını "yakın zamanda görülen bir başannın basit bir

kopyası" gerekçesiyle geri çevirdiler. Bu onun için, kudurmuş bir inek yaşamının başlangıcı oldu: Aylarca süren bu dönemde, yaşamak için sabahları seyahat acentelerinde temizlikçihk yapmak zorunda kaldı.

Derin hüznüyle -plaklarının kapaklarındaki kısa hiyografik yazılardaki kelimelerle"Hortense" tekrar şarkılar yazmaya verdi kendisini ve bu şarkıları okumaya hiçbir şarkıcı yanaşmadığından, sonunda kendisi seslendirmeye karar verdi: Soğuk ve değişken sesi tartışmasız biçimde bir nevv sounc/'du ve bütün müzik çevreleri peşine düştüler; şarkılar da onu kısa sürede dünyanın kırılganlıklarının tartışılmaz simgesi olarak gören ve günden güne daha coşkulu bir tavır alan bir topluluğun endişeli bekleyişine cevap veriyordu : Yerine bir pizzacı yapılmak amacıyla yıkılan bitki satan bir dükkanın nostaljik öyküsü olan Lime Blossom Lady'yle birkaç gün içinde 59 altın plağından birincisini kazandı.

Philippe Marquiseaux bu ürkek ve kaypak yaratığı Avrupa ve Kuzey Afrika için özel kontrat altına almakla hiç kuşkusuz henüz başında oldugu meslek hayatının en isabetli işlerinden birini yapmış oldu; sonu gelmez kaçışları, kontratlara uymaması, intihar girişimleri, depresyonları, davaları, seks partileri ve orjileri, tedavileri, delice hevesleriyle en azından getirdigi kadar götüren "Hortense"ın kendisi için yapmamıştı bu işi hiç kuşkusuz: müzikhol dünyasında isim yapmak için herkes artık "Hortense"la aynı ajansta olmak istiyordu da ondan.

KIRK İKINCI BÖLÜM

Merdivenler, 6

Iki adam dördüncü katın sahanlığında karşılaştılar. Her ikisi de elli yaşlarındaydı, ikisinin de dikdörtgen çerçeveli gözlüğü vardı, ikisi de aynı siyah elbiseden giymişlerciL pantolon, ceket, yelek biraz büyük gelmişti üzerlerine, ayakkabıları, kravatlan siyahtı, beyaz gömleklerinin yakalan kolalanmamıştı ve siyah yuvarlak şapka takmışlardı. Ama sırtı dönük olan, kaşmir tipi emprime bir kaşkol takmışken öbürünün kaşkolü mor çizgili pembeydi.

Bunların ikisi de gezgin satıc ı. Birincisi Rli)'aların Yeni Anahtarı'nı satıyor: sözde, Yaki adlı bir büyücünün öğretisine dayanıyor yöntemi; Henry Barrett

adlı bir Ingiliz seyyahı tarafından XVII. yüzyıl sonunda derlenip düzenlenmiş ama aslında birkaç hafta önce Madrid üniversitesi Botanik bölümünde okuyan bir öğrenci tarafından kaleme alınm ış. Onlarsız bu rüya anahtarının hiçbir işe yaramayacağı anakronizmler ve Ispanyol'un, kronolojik ve coğrafi egzotizmi öne çıkararak şu bıktırıcı listeyi güzelleştirmeye yardım eden muhayyilesinin süslemeleri bir yana, önerilen birtakım çiftler hayli şaşırtıcı.

AYI DUVAR SAATİ

PERUKA KOLTUK

RİNGA YALIYAR

ÇEKIÇ ÇÖL

KAR ŞAPKA

AY AYAKKABI

SİS KÜL

BAKIR TELEFON

JAMBON YALNIZ

ikinci satıcı Debom! adlı küçük bir gazete satıyor. Yehova Şahitleri'nin yayın organı. Her bölümde birtakım temel yazılar: "İnsanlığın Mutluluğu Nedir) " "Kutsal Kitap'taki 67 Gerçek," "Bee thoven Gerçekten Sağır mıydı)" "Kedilerin Gizemi ve Büyüsü," "Frenkincirinin Tadını Çıkarmayı Öğrenin", birtakım genel bilgiler: "Çok Geç Olmadan Davranın' "; "Hayat Tesadüfen mi Ortaya Çıktı?", "İsviçre'de Daha Az Evlilik" ve Srafura]usta er aequa sini pandere türünden bazı özdeyişler var. Sayfalar arasına gizlice, postayla, ne içerdiği anlaşılmayacak paketlerle gönderme teklifleri de içeren hijyenik madde reklamlan konmuş.

Kırk Üçüncü Bölüm

Foulerot, 2

Beşinci katta sağ taraftaki odalardan biri. Tutuklanıncaya kadar Paul Heberfin odasıydı burası. Sigara yanıklarıyla delik deşik olmuş bir yün halı, yeşilimsi duvar kağıdı ve çizgili kumaş kaplı bir cosycorner'la öğrenci odası.

7 Ekim 1943'de Saint-Gerınain Bulvarında üç Alman subayının ölümüne yol açan suikastin sorumluları aynı gün akşam saatlerinde tutuklandılar. Iki suikastçi "Davout Eylem Gurubu" mensubu eski subaylardı ve çok kısa zamanda örgütün kendilerinden başka üyesi olmadığı ortaya çıktı; eylemlerinin amacı Fransızlara yitirmiş oldukları soyluluklarını yeniden kazandırmaktı. El ilanları dağıtmaya hazırlandıkları sırada yakalandılar. El ilanı söyle başlamaktaydı: "Alman askeri güçlü, kutsal bir yaratık, ülkesinin büyüklüğünden başka bir şey düşündüğü yok. Deutschland über al/esl Oysa biz heveskarlığımızla harap ettik kendimizi[1]"

Patlamadan sonra polisin gerçekleştirdiği baskında gözaltına alınan herkes, ertesi gün öğleden sonra kimlikleri tespit edilip serbest bırakıldı. Yalnızca durumları şüpheli görülen ve işgal kuvveti yetkililerinin haklarında ek bir soruşturmaya gerek gördüğü beş öğrenci alıkonuldu. Paul Heberı de içindeydi bunların: Kimliğinde bir sorun yoktu ama kendisini sorgulayan komiser onun bir perşembe günü öğleden sonra saat üçte Odeon Kavşağı'nda görülmesini tuhaf karşılamıştı. Oysa o saatlerde o VVagram Caddesi no 152'de Ecole du Genie Çivile de Ecole Superieure de

Chimie'ye giriş sınavına hazırlanmak üzere çalışıyor olmalıydı. Bu durum da o kadar önemli değildi belki ama Paul Hebert 'in ifadesi hiç inandırıcı bulunmamıştı.

Madrid Sokağı 48 numaradaki bir eczaemın torunu olan Paul Hebert bu şeker gibi büyükbabadan çok yararlanıyordu; onun ağrı kesici iksir şişelerini araklıyor ve bunları Quartier Latin'deki uyuşturucu kullanan gençlere kırk elli frank arasında bir fiyata satıyordu; o gün de aylık istihkakı dağnmış ve kazandığı beş yüz frankı Champs-EIysees'de harcamaya hazırlanırken m tuklanmıştı Ama aptalca okulu asarak Pomcarral. Co/one/ d'Empire ya da Goupi-Mains Rouges 'u seyretmeye sinemaya gittiğini söyleyeceğine, aniatıkça karmaşık hale gelen açıklamalara girişti: Iki yıl önce Masson'da çıkmış Polonovski ve Lespagnol'ün 856 sayfalık kalın Organik Kimya ' sim almak üzere Gibert'e gitmek zorunda oldugunu

söyledi. "Kitap nerde peki7" diye sordu komiser. "Gibert'de yokmuş ," diye karşılık verdi Heben. Soruşturmanın bu safhasında komiser, hiç kuşkusuz biraz eğlenmek amacıyla bir göreviiyi Gibert'e gönderdi ve adam birkaç dakika içinde söz konusu kitapla birlikte döndü. Kazdığı kuyuya düşen Hebert. " Evet ama. benim için çok çok pahalıydı," diye mırıldandı

Suikast zanlıları tutuklandığından komiser artık her ne pahasına olursa olsun "Terörist" aramıyordu. Ama sırf vicdanını rahatlatmak için I lebert'in üstünü arattırdı, beş yüz frankı buldu ve bir karaborsa ağma el koymuş olduğunu sanarak soruşturma açılmasını emreı li.

Hebert'in odasına bitişik daracık bölmede eski ayakkabı, mineçiçegi yığını, yamuk yumuk bakır elektrik ocakları, buz patenleri, gevşek telli raketler, paramparça olmuş dergiler, resimli romanlar, eski giysiler ve yıpranmış ip parçalarından oluşan bir yığının içinde gri bir yağmurluk bulundu; yağmurluğun cebinde, yassı, on beş santimetre uzunluğunda, on santimetre genişliğinde karton bir kutu vardı. Kutunun üzerinde şunlar okunuyordu:

Lo seule gömme..

LA GÖMME " H EPHAS •

Bu kutunun içinde paraşüt bezinden kesilmiş oldugu izienimi uyandıran siyah ipek bir mendil, çözülmesi güç ve deşifre ed ilmesinden hiçbir şey elde edilemeyen no tlada ("Ayakta," "baklava biçiminde gravürler". "X-27". "Gault-de-Perche" vb.) dolu bir ajanda; başında J H. Mansa yazılı olan 1/160 000 ölçekli Jutland haritasından bir parça; içinde dörde katlanmış bir kağıt bulunan temiz bir zarf vardı; kağıdın sol üst köşesindeki antel şöy leydi:

Tailor & Shirt-Maker

/6 bis, ovenue de Messine Paris 8"

EURope 21 -45

bunun üstünde de bir aslan silueti vardı ki arınacılık terimlerine göre aslan ya da pars/aşmls aslan gibi kabul edilebilirdi bu. Kağıdın geri kalan

bölümüne tümüyle mor renkli mürekkeple Havre'in merkezinde, Gambetta Alanı ndaki Grand Quai'nin planı çizilmişti: Kırmızı bir haç işaretiyle Les Annes de la Vi/le oteli belirtilmişti; o tel hemen hemen Estimauville ve Frederic-Sanvage Sokaklarının köşesindeydi

O tarihten yaklaşık üç ay önce, 23 Haziran'da. Todt Örgütü'nün başlıca sorumlularından mühendis general Pferdleichter Almanların el koyduğu bu otelde öldürülmüştü; Pferdleichter Jutland kıyılarını güçlendirme çalışmalarını yönetmiş, orada iki suikast girişiminden mucizeyle kurtulmuş ve kısa süre önce de bizzat Hitler tarafından Parsifal Operasyonunu yönetmekle görevlendirilmişti. Bir yıl önce Dunquerque bölgesinde başlamış olan Cyclope projesinin aynısı olan bu operasyon için Atiantik Duvarının arkasında, Goderville ve Saint-Romain-du-Colbosc arasında yirmi kilome tre lik bir alanda üç telsiz kumanda üssü ve V2'lerle Birleşik Devletleri vurabilecek kapasitede uzun menzilli füzeler barındırabilecek sekiz bunker inşa etmek gerekiyordu.

Pferdleichter ona çeyrek kala -Alman saatiotelin büyük salonunda yardımcılarından Uşida adlı bir Japon mühendisle satranç oynarken vurulmuştu. Suikastçi otelin tam karşısında bulunan ve o sırada boş olan bir binanın çatı katına oturmuş ve büyük salonun pencerelerinin açık olmasından yararlanmıştı; suikastçi çok elverişsiz bir konumda olmasına ve çok dar bir açıdan ateş etmesine karşın Pferdleichter'i, tek kurşunla şahdamarını kopartarak öldürmeyi başarmıştı. Bu durumdan suikastçinin usta bir silahşor oldugu sonucu çıkarıldı; ertesi sabah Belediye binasının bulunduğu alandaki ağaçlıklardan birinde yapılan araştırmalarda bulunan 22 kalibrelik I talyan malı silahın atıcılık yarışmalarında kullanılan bir karabina olması bu görüşü pekiştirdi. Çeşitli yönlere kaydırılan soruşturmadan bir sonuç alınamadı: Silahın resmi sahibi, Mösyö Gressin adında Aigues-Mortes'lu biriydi ve böyle birisi bulunamadı; suikastçinin ateş ettiği

evin sahibiyse J:'.:oumea'da görevli bir memurdu.

Paul Hebert''in evinde yapılan aramalar olayı alevlendirdi. Ama Paul Hebert ne bu yağmurluğu, ne kutuyu ne de içindekileri görmüştü: Gestapo boşu boşuna işkence yaptı,

bir şey öğrenemediler ondan.

Paul Hebert. genç yaşına rağmen bu dairede tek başına yaşıyordu. Haftada yalnız bir kez gördüğü bir amca ve eczacı büyükbaba ilgileniyordu kendisiyle. Annesi, o daha on yaşındayken ölmüştü ve Devlet Demiryolları'nda demiryolu araçları müfettişi olan babası joseph Hebert de hemen hemen hiç Paris'te değildi. Almanların şüphesi, Paul Hebert'in iki aydan fazla bir zamandan beri haber alamadığı bu babaya yöneldi. Kısa sürede de işinden ayrılmış oldugu ortaya çıktı ama onu bulma girişimlerinden hiçbir sonuç alınamadı. Brüksel'de Maison Hely and Co, diye bir yer ve \lessine Caddesi 16 A'da Anton adında bir terzi yoktu; bu numara da. bir süre sonra yalnızca suikast saatini belirttiği anlaşılan telefon numarası da uydurmaydı. Birkaç ay içinde Alman makamları joseph Hebert'in öldüğüne ya da Ingiltere'ye geç tiğine karar verdiler, dosyayı kaldırdılar ve oğlunu Buchenvvald'e gönderdiler. Her gün işkence gören Paul için bir tür kurtuluş oldu bu

Bugün dairede on yedi yaşında Genevieve Foulerot adında tamı tarnma bir yaşında bir oğlu bulunan bir genç kız oturuyor. Paul Hebert'in eski odası bebek odası olmuş; birkaç çocuk eşyası dışında hemen hemen boş bir oda burası: açılıp kapanan bir masa üstüne konmuş beyaz hasırdan bir bebek sepeti, bir kundak masası, bir koruyucu yastıkla çevrelenmiş dikdörtgen bir çocuk parkı.

Duvarlar çıplak. Yalnızca kapıya bir fotoğraf iğnelenmiş. Genevieve'in fotoğrafı bu; kucağında bebeğiyle gülmekten çatlayacak neredeyse; üstünde ekose iki parçalı bir mayo var ve portatif bir havuzun yanında duruyor: havuzun metalik duvarında kocaman çiçek süslemeler var.

Bu fotoğraf Genevieve'in, altı sürekli modelinden biri olduğu bir sa tış ka talogundan alınmış. Katalogda portakal rengi, plastik bir can yeleği giymiş, bir kanoda elinde kürekle ya da üstünde yeşil bir bornozla ve yanında pembe bornozlu bir adamla birlikte yeşil bir çadırın yanındaki metaL sarı mavi çizgili bezden bir bahçe koltuğuna oturmuş durumda ya da üstünde işlemeli bir bluzla küçük halterleri kaldırırken veya her çeşit iş elbisesi giymiş durumda görmek mümkün onu: Hastabakıcı, satıcı kadın, öğre tmen gömlekleri, jimnastik öğretmeni kıyafeti, kadın garson önlüğü, kadın kasap ceketi, askılı tulumlar, eteklikler, bluzlar, kısa ceketler, vs.

Genevieve Foulerot pek prestij sağlamayan bu geçim kaynağı dışında tiyatro dersleri alıyor ve birçok filmde ve fotoromanda oynadı. Bir süre sonra belki de Pirandello'nun bir hikayesinden uyarlanan bir televizyon oyununun kadın yıldızı olacak; dairenin öbür ucunda bir yandan banyo yaparken bir yandan da hikayeyi okumaya çalışıyor: çok güzel yüzü, iri ve berrak gözleri, uzun siyah saçlarıyla, hem saf ve temiz hem de ahlaksız bakışlarıyla Romeo Oacidi'yi delirten Gabriella Vanzi olmak için başvuran otuz aday arasından seçilmeyi başardı.

Kırk Dördüncü Bölüm

VVinckler, 2

Yapboz sanatı ilk bakışta küçük, öyle pek fazla önemli olmayan bir sanat, Geştalt kuramının basit bir öğretisi gibidir: Bakışlarımızı yönelttiğimiz ya da ilgilendiğimiz şey -algısal bir edim, öğrenme, bir psikoloji sistemi ya da ilgi alanımızdaki ağaçtan bir yapbozönce aynştırılıp sonra incelenecek bir parçalar toplamı değildir, bir bütündür, yani bir biçim, bir yapıdır: Parça bütünden önce var olmamıştır, ne daha dolaysız ne daha eskidir ondan, parçalar bütünü belirlemez, bütün parçaları belirler: Eksiksiz olanın ve kurallarının, bütünün ve yapısının bilinmesi, bunları oluşturan parçaların ayrı ayrı bilinmesine indirgenemez; bu şu demektir: Bir yapboz parçasına üç gün bakıp, onun görünüşü ve rengiyle ilgili tüm bilgilere sahip olduğunuzu sanırsınız, oysa bir milim ilerleme kaydetmemişsinizdir bu alanda: Bu parçayla ö teki parçalar arasında ilinti kurmaktır söz konusu olan ve bu anlamda yapboz sanatıyla go sanatı arasında bir ortak nokta vardır; yalnızca biraraya getirilmiş parçalar bir anlam ve okunabilirlik niteliği kazanacaktır: Yapboz parçalarını tek tek ele almanın hiçbir anlamı yoktur; bu, olanaksız bir sorudan başka bir şey değildir, donuk, saydamsız bir meydan okumadır; ama dakikalar sonra ve birçok hatadan sonra ya da güçlü bir esinle yanın dakikalık bir süre içinde, parçalardan biriyle yanıbaşındaki arasında bir bag kurdunuz mu, parça kaybolur ve bir parça olarak varlığını sürdürmez artık: Bu ilişkiden önce gelen büyük zorluk yapboz -muammasözcüğünün İngilizcede

yalnızca, "artık varlık nedeni olmayan" değiL bir açıklık ve gerçeklik durumunu kazandıkça "hiçbir zaman var olmamış" anlarnma gelmiş olması

galiba: Sihirli bir biçimde birleştirilen iki parça hem bir teklik olmuştur hem de hata, duraksama, bunalım ve bekleyiş kaynağı...

Yapbozcunun işlevini tanımlamak zordur. Çoğu durumda

-özellikle bütün karton yapbozlar içinyapbozlar makinede üretilirler ve kesimleri hiçbir gerekliliğe dayalı değildir: Hiç değişmeyen bir resme göre ayarlanmış bir kesme makinası karton tabakalarını hep aynı biçimde keser; gerçek yapbozcu bu parçaları istemez; nedeni de ağaç yerine kanondan olmaları ve bir ambalaj kutusu modeline göre üretilmiş olmaları değildir yalnızca: bu tür bir kesim yapbozun gerçek özgünlüğünü ortadan kaldırdığı iç.in istemez bunları; bu durumda, insanların kafasında değişmez biçimde yer etmiş olan, ilk resmin kolay (sözgelimi Vermeer üslubu bir tablo ya da bir Avusturya şatosunun renkli fotoğrafı) ya da zor (bir jackson Pollock, bir Pissaro ya da -basit bir paradoksbeyaz bir yapboz) tanınabilecek bir resim olmasının pek bir önemi yoktur; yapbozun güçlüğü tablonun konusundan ya da ressamın tekniğinden değil kesimin inceliğinden kaynaklanır ve rastlantısal bir kesim zorunlu olarak kenarlar, ayrıntılar. ışık lekeleri, belirgin biçimde çevrelenmiş şeyler, çizgiler, geçişler için aşırı bir kolaylıkla, geri kalanlar için can sıkıcı bir güçlük arasında gidip gelen rastlantısal bir güçlük doğuracaktır: Bulutsuz gökyüzü, kum, çimenlik, sürülmüş toprak, gölgeli alanlar vb.

Bu tür yapbozlarda parçalar birkaç büyük sınıfa ayrılır; en tanınmışları şunlardır:

insan figürleri

lorraine haçları

ve normal haçlar

ve kenarlar oluştuktan, ayrıntılar -çok açık san, hemen hemen beyaz saçaklı kırmızı örtülü bir masayla üzerinde açık bir kitap bulunan bir sıra, aynanın gösterişli çerçeveleri, lavta, kadının kırmızı giysisi -ve gri, kahverengi, beyaz ya da gök mavisi büyük arka plan parçalarıortaya çıktıktan sonra yapbozun çözümü bütün mantıklı kombinasyonlann sırayla denenmesine kalacaktır.

Yapboz sanatı elle kesilmiş ağaç parçalarla, bunları üretenin, oyuncunun çözmek zorunda olduğu bütün soruları kendi kendine sormaya girişmesiyle, izleri ve yolları bulanıklaştırmayı tesadüflere bırakma yerine kurnazlık tuzak ve hayali getirmesiyle başlar: Oluşturulacak resim üzerinde yer alan bütün parçalar

-altın brokarlı bir koltuk, biraz yıpranmış siyah bir tüyle süslenmiş üç köşeli siyah bir şapka, tamamen gümüş şeritlerle kaplı bir uşak giysisiönceden tasarlanmamış bir biçimde aldatıcı bir bilgiye doğru hareket e tmeye hizmet edeceklerdir: Tablonun örgütlenmiş, tutarlı, yapılanmış, anlamlı uzamı yalnızca anlam ve bilgi açısından yoksul, hareketsiz, biçimsiz parçalara değil, yanlış, tahrif edilmiş bilgiler taşıyan parçalara ayrılacaktır: Aslında tavanın birbirlerinden çok uzak iki parçasına ait oldukları halde sıkı sıkıya birbirinin içine geçen iki korniş parçası, son anda, bir çırakmanı tutan bir metal parçası şeklinde ortaya çıkan bir üniforma kemerinin takası, kimileri bir şömine üzerindeki cüce bir portakal ağacına, kimileri de onun aynada soluklaşmış yansısına ait olan hemen hemen aynı biçimde kesilmiş sayısız parça, bu işe hevesli olanların düştüğü klasik tuzak örneklerinden bazılarıdır.

Bundan hiç kuşkusuz yapbozun en son gerçeği olan bir şey çıkanlacaktır: Sanıldığı gibi tek başına oynanan bir oyun değildir yapboz: Parçalan yerleştirenin her hareketi, bu parçaların üreticisi tarafından kendisinden önce tekrarlanmıştır; eline aldığı, tekrar aldığı, incelediği, okşadığı her parça, denediği, bir kez daha denediği her kombinasyon, her dokunuş, her sezgi, her umut, her cesaretsizlik bir başkası tarafından kararlaştırılmış, hesaplanmış, incelenmiştir.

Bartlebooth yapbozcusunu bulmak amacıyla Le jouet Français ve Toy Trader'e ilan verdi ve adaylardan dokuz santimetre genişliğinde on dört santime tre uzunluğunda iki yüz parçadan oluşan bir örnek istedi: On iki örnek geldi: Çoğu basitti bunların ve çekicilikten yoksundu ona göre: Bütünüyle yerel renkler içinde "Camp du Drap d'or Görüşmesi " ya da "Küçük Bir Ingiliz KıreFinde Bir Gece " türünden şeyierdi bunlar: Siyah ipek giysisi içinde ve altıgen kuartz broşuyla yaşlı Lady, bir tepsi içinde kahve getiren uşak, Regency mobilya ve büyükbabanın portresi: Kısa favorili, son posta arabalarının kırmızı giysileri içinde, beyaz kısa

pantolonlu, devrik çizmeli, gri silindir şapkalı ve elinde bastonuyla bir centilmen; üzerinde çeşitli renklerde değişik boyutlarda kumaş parçalarından dikilmiş bir örtü bulunan bir sehpa, üzerine Times dergileri yayılmış duvar kenarındaki masa, gök mavisi renginde büyük Çin halısı, pencere kenarında kendini beğenmiş bir tavırla barome neye bakan emekli general -gri alabros saçları, kısa beyaz bıyığı, kırmızımsı teni ve süs iğnesinden tanınıyorPunch okumaya dalmış, şöminenin önünde ayakta duran bir genç vs.

Yalnızca, kabaran bir tavuskusunun resmedildiği bir başka model Bartlebooth\ın çok hoşuna gitti, eserin sahibini -Raincy'de genellikle sefil bir yaşam süren mülteci bir Rus prensiçağırttı ama adamı projeleri için çok yaşlı buldu.

Gaspard VVinckler'in yapbozu Bartlebooth'un beklentisini tümüyle karşıladı. VVinckler bunu bütünüyle bir Epinal resmi biçiminde oluşturmuş, M.W baş harfleriyle süslediği eserinin adını da Franklin In Bulunması Için Son Sefer koymuşt u. Bartlebooth yapbozun çözümüne giriştiği ilk saatlerde yapbozun yalnızca beyaz üzerine çeşitlemelerden oluştuğunu sandı. Aslında resmin temelini buzula çarpmış bir gemi, Fox, oluşturuyordu; buz kaplı dümenin yanında ayakta duran ve sarındıkları kürklerin içinden soluk yüzleri belli belirsiz seçilen iki adam, araştırma ekibinin başkam Kaptan M'Clintoch ve eskimo rehberi Cari Petersen. bütün ufku kaplayan bir sis tabakası içinden çıkmakta olan ve köpekterin çektiği bir kızakla kendilerine doğru gelen Eskimalara doğru ellerini kaldırıyorlar; resmin dört köşesindeki dört çerçevede on bir Haziran I 847'de yorgunluğa dayanamayarak iki cerrahı Peddie ve Stanley'in kolları arasında can veren Sir john Franklin görülmekteydi; iki araştırma gemisinden Ercbus'a Fitz-james, Terror'a da Crozier komuta ediyordu; Altı Mayıs I859'da Kral VVilhelm Toprağı'nda Fox'un ikinci kaptanı

teğmen Hobson'ın, sağ kalan beş kişinin 25 Nisan 1848'de, buz altında kalan gemilerini terk edip kızakla ya da yaya olarak Hudson Körfezine doğru yola çıkmadan önce bıraktıkları son mesajı içeren taşı buluşu.

Gaspard VVinckler Paris'ten yeni dönmüştü o sırada Henüz yirmi iki yaşındaydı Bartlebooth.la yaptığı kontraıla ilgili olarak

dışarıya kesinlikle hiçbir şey sızmadı; ama birkaç ay sonra karısı Marguerite'le birlikte Simon-Cmbelher Sokağı'na taşındı: karısı minyatürcüydü; VVinckler'in deneme yapbozu için kullandığı guvaşı o yapmıştı

Yaklaşık iki yıl boyunca atölyesini düzenlemek -kapıyı kapitone yaptı ve duvarları mantarla kaplattıaletlerini ısmarlamak, araç gereç hazırlamak, denemelere girişmekten başka bir şeyle uğraşmadı. Sonra bin dokuz yüz otuz dördün son günlerinde Bartlebooth ve Smautf yolculuğa çıktılar ve üç hafta sonra VVinckler Ispanya'dan gelen ilk suluboya resmi aldı O tarihten başlayarak yirmi yıl boyunca genel olarak ayda iki tane olmak üzere sürekli geldi suluboya resimler. Tek bir tanesi bile kaybolmadı. Savaşın en şiddetli dönemlerinde bile İsveç elçiliğinde görevli bir ataşe yardımcısı getiriyordu bunları kimi zaman.

VVinckler suluboya resmi pencere kenarındaki bir sehpanın üzerine koyuyor ve hiç dokunmadan seyrediyordu, ikinci gün resmi kavak ağacından ve resimden biraz daha büyük bir kontrplağa yapıştırıyordu. Kendi hazırladığı çok tatlı mavi renkte özel bir yapıştırıcı kullanıyordu: VVhatmanla ağaç arasına ince bir beyaz kağıt yerleştiriyordu; bu kağıt daha sonra oluşturulacak suluboya resimle kontrplağın birbirlerinden ayrılmasını kolaylaştıracak ve gelecekteki yapboz için kenar oluşturacaktı. Sonra bütün yüzeye koruyucu bir cila sürüyordu: bu işi kuyruklu tören giysisi adını verdiği geniş ve yassı bir fırçayla yapıyordu. Üç dört gün boyunca suluboya resmi lupla inceliyor ya da tekrar sehpanın üzerine koyarak saatlerce karşısında oturuyor, arasıra bir ayrıntıyı daha yakından incelemek için yerinden kalkıyor ya da kafesteki bir panter gibi çevresinde dönüyordu.

ilk hafta bu titiz ve endişeli incelemeyle geçiyordu. Daha sonra her şey daha çabuk yürümeye başlıyordu: VVinckler suluboya resmin üzerine çok ince bir kağıt koyuyor ve elini hemen hemen hiç kaldırmadan yapbozun parçalarını çiziyordu. Gerisi sadece teknik bir işti; ince bir işti ve ağır, titiz bir işçiliği gerektiriyordu, ama artık hiçbir yeni icadı da gerektirmiyordu. Zanaatçı aydınger kağıdı aşamasından sonra bir tür kalıp -Morellet'nin yirmi yıl sonra suluboya resmi yeniden oluşturmak için kullanacağı oymalı kafesin ön çalışmasıüretiyordu; bu onun kuğu boynu testeresini etkili biçimde kullanmasını sağlıyordu. Her parçanın önce zımpara kağıdıyla

zımparalanması, sonra güderiyle silinmesi, bazı son düzeltmeler, on beş günlük çalışmanın son günlerini dolduruyordu. Yapboz Madam Homeade'ın gri kurdelalı siyah kutularından birine koyuluyordu; suluboya resmin yapıldığı yeri ve tarihini bildirm dikdörtgen biçiminde bir etiket

(MADAGASKAR) 12 HAZİRAN 1940*

ya da

* PORT-SAID (MISIR) 31 ARALIK 1953*

kapağın altında iç tarafta bir yere yapıştırılıyordu ve numaralanan ve damgalanan kutu Societe Generale'de bir çelik kasada hazır bekleyen öteki yapbozlara kavuşmuş oluyordu; ertesi gün ya da birkaç gün sonra, postadan yeni bir suluboya resim çıkıyordu.

Gaspard VVinckler çalışırken seyredilmekten hoşlanınazdı. Marguerite onun bütün gün kapandığı atölyesine kesinlikle girmezdi ve Valene kendisini görmeye geldiğinde zanaatkar, elindeki işi bırakmak ve saklamak için her zaman bir bahane bulurdu. Hiçbir zaman "Beni rahatsız ediyorsunuz," demez, daha çok "Oh[1] Tam zamanında geldiniz, ben de bırakıyordum şimdi zaten," gibi bir şey söyler ve ortalığı temizlemeye, havalandırmak için pencereyi açmaya, keten bir bezle tezgahın tozunu almaya koyulur veya içi elma eşeleği ve hiçbir zaman tekrar yakmadığı uzun Gitanes izmaritleri dolu istiridye kabuğundan büyük kül tablasını boşaltırdı.

KIRK BEŞINCI BÖLÜM

Plassaert, 1

Plassaert'in dairesi en üst katta, saçaklann altındaki üç odadan oluşuyor. Morellefnin içeri atılıncaya kadar işgal ettiği bir dördüncü oda düzenlenme aşamasında.

Şu anda bulunduğumuz oda parke döşeli, içerde yatağa dönüştürülebilen bir kanepe, briç masası türünden açılır kapanır bir masa var: her iki eşya da öyle bir biçimde konmuş ki odanın darlığı göz önüne alındığında masa

kapanmadan yatak açılamamakta ve yatak kapanmadan da masa açılamamaktadır. Duvarlar açık mavi, düzenli aralıklarla birbirlerinden ayrılmış dört uçlu yıldız desenli duvar kağıdıyla kaplı; masada domino taşları, boynunda çivilerle süslenmiş bir tasması olan çok öfkeli bir buldog başı biçiminde porselen bir küllük ve laciverttaşı denen ve rengini de kobalt oksitten alan özel maddeden yapılmış paralelyüzlü bir vazo içinde bir demet gecesefası var.

Kestane rengi kazaklı, siyah kısa pantolonlu ve ayağında espadril olan, divanda yüzükoyun yatmış on iki yaşında bir çocuk, Plassaert ın oğlu, üzerlerinde reklam resimleri bulunan kurulma kağıdı koleksiyonunu düzenliyor. Bunların çoğu Doktor Dinteville'e düzenli biçimde gelen ve onun da hiç açmadan Madam Nochere'e indirdiği özel dergilerden -Le Presse medicale, La Gazeae medicale. La Tribüne medicale, La Semaine medicale, La Semaine des Höpitaux, La Semaine du Medecin, Le journal du Medecin, Le Quotidien du Medecin, Les Feuillets du Praticien,

Aesculape, Caeduceus vs.çıkan ilaç tanıtma ilanlan. Madam Nochere bunları eski kağıt koleksiyonu yapan öğrencilere veriyor, ama kurutma kağıtlarını binada oturan çocuklara eşit biçimde dağıtıyor: Isabelle Gratiolet ve Remi Plassaert bu işten en karlı çıkanlar, çünkü Gilbert Berger pul koleksiyonu yapıyor ve kurutma kağıtlarıyla ilgilenmiyor; Madam Orlovvska'nın oğlu Mahmud ve Octave Reol henüz çok küçükler; binadaki öteki genç kıziarsa biraz büyükler bu iş için.

Remi Plassaert kurutma kağıtlarını yalnızca kendisine ait ölçüdere göre sekiz öbeğe ayırdı; her yığının en üstünde şunlar vardı:

-şarkı söyleyen bir boğa güreşçisi (Emaıl Diamant diş macunu)

- bir Transilvanya bazilikasından çıkmı^XVII. yüzyıl Şark halısı (Kaliunı-5edaph. potasyum propıyonat çözeltisi)

Tilki ve Leylek [aynen], jean-Baptiste Oudry'nin gravürü (Marquaise Kırtasiye, Stencil. Reprografık)

-tamamıyla yaldızlı bir kağıt (5argenor. fiziksel ve ruhsal yorgunluklar, uykusuzluk. Sarget Laboraıuvarları)

-bir siyah papağan (Ramphastos ı ›irellıiws) (Dünya Hayranlan dizisinin Geveor ko le ksiyonu)

-büyütülmüş ve resimli yüzleriyle görülen altın paralar (Courlandish ve Thorn paraları) (Gemirr Laboratuvarları)

-bir hipopotamın kocaman açık ağzı (Bristol Laboratuvarları Die/oci/'ı [dikloksasilin]) Tenisin Dört 5ilahşonı (Cochet. Boratra. Lacoste ve Bmgnon) (Aspro, Büyük Eski Şampiy onlar dizisi).

Bu sekiz öbeğin önünde, bu kurutma kagıılarının en eskisi, bu koleksiyonu başlatan kağıt tek olarak bulunuyor. Ricqles'in

-güç veren güçlü mentolvermiş old ugu bir kağıt bu ; Henri Gerbault"nun Papa /es p 'tits bateaux adlı çocuk şarkısı için yapmış oldugu şahane bir illüstrasyon görülüyor kağıtta; "papa ," (baba) siyah yakalı, gri redingotlu, silindir şapkalı, kelebek gözlüklü, eldivenli, kamçılı, mavi pantolonlu. beyaz tozluklu küçük bir çocuk, çocuk büyük kırmızı şapkalı, büyük dantel yakalıklı, kırmızı kemerli ceketli ve bej tozluklu bir bebek, sol elinde bir çember, sağ elinde bir sopa var ve içinde üç küçük gemi bulunan küçük, yuvarlak bir havuzu gösteriyor; kağıdın bir başka parçasında şarkının sözleri yazılmış.

Plassaert'ler bu kurutma kağıdını odanın mülkiyetine sahip olduklarında, radyatörün arkasında buldular.

Dairede daha önce Lepie Sokağı'nda sahaflık yapan Troyan oturuyordu. Tavanarasında gerçekten bir radyatör ve de bir yatak, rengi tamamen solmuş çiçekli pamuklu döküntü pırtı gibi bir yatak örtüsü, bir hasır iskemle, birbirine uymayan, kenarları çentikli bir maşrapa, bir taş ve bir bardaktan oluşan bir tuvaJet takımı vardı: bu takımın üstünde çoğu zaman bir havlu, sünger ve sabundan çok domuz pirzolası kalıntısı ve bir bölümü içiimiş şarap şişesi bulunurdu. Ama mekanın esas bölümü tavana kadar yükselen kitap ve çeşitli eşyalardan oluşan bir yığınla kaplıydı; bu yığının içinde eşelenmeyi göze alan kimi zaman ilginç bir buluş yapabilme şansına sahip olurdu: Olivier Graıiolet burada belki de göz hekimlerinin kullandığı bir karton parçası buldu Bu karton parçasının üzerinde iri harflerle şunlar yazılıydı:

LÜTFEN GÖZLERİNİZİ KAPAYINIZ

ve

LÜTFEN BİR GÖZÜNÜZÜ KAPAYINIZ

Mösyö Troquet elini bir gravüre koydu. Gravürde kanatlı bir ata binmiş zırhlı bir şövalye mızrağıyla, arslan başlı ve yeleli, keçi bedenli ve yılan kuyruklu bir ucubenin peşine düşmüştü: Mösyö Cinoe eski bir kartpostal bulup çıkardı; VVilliam Hitch adında bir Mormon misyonerinin portresiydi bu: Uzun boylu, kapkara, kara bıyıklı, siyah çoraplı, siyah ipek şapkalı, siyah yelekli, siyah pantolonlu. beyaz kravatlı, köpek derisinden eldivenleri olan bir adam; ve Madam Albin üzerinde notasıyla birlikte bir Alman ezgisinin yazılı olduğu bir parşömen buldu:

Mensch wi/lll Leben seliglich Und bei Golt biiben evviglich So/Ir du halren die zehen Gebor Die wıs gebenr ımser Goll

Mösyö Jeröme ona bunun 1524'de VVittenberg'de Johann VValthe'nin ünlü Geyslitsches Gesangbıichlein'inde yayınmanmış Luther in bir korali olduğunu söyledi.

En güzel şeyi bulan da Mösyö Jeröme oldu: Eski daktilo şeritleri ve fare pisliği dolu büyük bir mukavva kutunun dibinde, bükülmüş, kırılmış ama bir yandan da hemen hemen hiç el sürülmemiş büyük bez bir haritaydı bu

Haritanın tam ortasında Fransa, iki ayrı kağıtta da Paris ve çevresinin planı ve bir Korsika haritası bulunuyordu; alta itibari işaretler ve her biri kilometre, coğrafi mil (aynen), tngiltere mili ve Almanya miliyle yazılmış dört ölçek, Dört köşede sömürgeler:

Yukarda ve solda Guadelup ve Martinik; sağda Cezayir; altta solda yıpranmış durumda Senegal, Yeni Kaledonya ve bunlara bağlı ülkeler; sağda Fransız Koşinşin'i ve Reunion, üstte yirmi kentin armaları ve bu kentlerde doğmuş yirmi ünlünün portreleri: Marsilya (Thiers), Dijon (Bossuet), Rouen (Gericault), Ajaccio (I. Napoleon), Grenoble (Bayard), Bordeaux (Montesquieu), Pau (IV. Henri), Albi (La Perause), Chartres (Marceau), Besançon (Victor Hugo). Paris (Beranger), Macon (Lamartine),

Dunquerque Uean Bart), Montpellier (Cambaceres), Bourges Uacques Coeur), Caen (Auber), Agen (Bernard Palissy), Clermont-Ferrand (Vercingetorix), La Ferte-Milon (Racine) ve Lyon Uacquard). Sağda ve solda yirmi dört küçük çerçeve: Bunların onikisi kentleri, sekizi Fransa tarihinden sahneler, dördü de yerel giysileri gösteriyor; solda: Paris Rouen, ^ancy, Laon, Bordeaux ve Lille; Auvergne, Arles ve l\imes giysileri ve !\ ormanlarla Bre tonlar'ın giysileri; ve Paris'in kuşatılması (1 871); fotoğrafı icat eden Daguerre (1 840), Cezayir'in alınması (1830), buharın devindirici gücünü keşfeden Papin (1 681): sağda Lyon. Marsilya, Caen, !\ames, \lontpellier, Rennes; Rochefort, La Rochelle, Macon, Lorraine, Vosges ve Annecy kosıümleri: ve Chateaudun Savunması (1 870): Monıgolfier'nin balonları icaı edişi (1 783), Basıille'in alınışı (1 789) ve XVI. Louis'ye bir demet patates çiçeği sunan Parmentier (1780)

Eski Brigades Internationales (Uluslararası Birlikler) savaşçısı Troyan hemen hemen bütün savaş süresince Lurs kampında tutuklu kalmıştı; 1943'de buradan kaçarak Direnişçilere katıldı. 1 944'de Paris'e döndü ve birkaç ay süren yoğun siyasal etkinliklerden sonra sahaf oldu. Lepic Sokağı'ndaki dükkanı aslında biraz düzenlenmiş bir bina girişi gibi bir yerdi. Burada özellikle bir franklık kitaplar ve lise öğrencilerinin ağızlarını sulandıran ince, müstehcen -Sensations, Soirs de Paris, PinUp türüdergiler satıyordu. İki üç kez çok daha ilginç şeyler geçti eline: Sözgelimi Victor Hugo'nun üç mektubu, 1872 baskısı bir Bradshavv's Continental Railvvay Steam Transit and General Guide, Falckenskiold'un Anılar'ı (I 769'da Rus ordusuyla Türklere karşı seferleri, Danimarka'nın askeri durumu üzerine düşünceler ve Secretan'ın kısa bir yazısıyla birlikte).

İKİNCİ KISMIN SONU

ÜÇÜNCÜ KISIM

Kırk Altıncı Bölüm

Mösyöjeröme (Hizmetçi Odalan, 7)

Yedinci katta bir oda, hemen hemen boş durumda; öteki hizmetçi odalarının çoğu gibi burası da yöneticiye ait, o kullanıyor ve burayı ara sıra taşradan birkaç günlüğüne şu ya da bu uluslararası fuan, sergiyi görmeye gelen

dostlarına açıyor. Bu oda çok özel bir biçimde döşenmiş: duvarlara yapıştırılmış hint kenevirinden panolar, XV. Louis stili bir masayla birbirinden ayrılmış ikiz yatak; bu masanın üzerindeki plastik portakal rengi reklam amacıyla verilmiş bir kül tablasının sekiz kenarında her biri dörder kez olmak üzere COCA ve COLA sözcükleri okunuyor; gece lambası niyetine ampulu, abajur oluşturan renkli metal koni biçiminde bir şapkayla süslenmiş kıskaçlı bir lamba konmuş; eski bir küçük halı, çeşitli o tellerden alınmış kırık dökük askı dolu bir aynalı dolap, sentetik deri kaplı küp biçiminde puflar ve uçlarında yaldızlı metal parçalarıyla üç eğreti ayaklı, üstü renkli formika kaplı, böbrek biçiminde, alçak bir masa; masada kapağında şarkıcı Claude

François'nın gülümserken yakından çekilmiş bir fotoğrafının görüldüğü jours de France var.

Mösyö jeröme'un eliili yılların sonlarına doğru geri dönüp yerleştiği ve ö Idüğü oda burası.

Mösyö jeröme son on yılındaki gibi sönük ve acılar içindeki yaşlı bir adam olmamıştı bütün yaşamı boyunca. Ekim 1924'de ilk kez Simon-Crubellier Sokağı'na, -bu hizmetçi odasına değil de daha sonra Gaspard Winckler''in yerleşeceği daireyeyerleşmek için geldiğinde genç bir tarih doçenti, kendine güvenen, saygın, geleceğe umutla bakan, coşku dolu bir Ecole Normale Superieur'lüydü. Zarif ve yakışıklıydı, ince çizgili gömleklerine Amerikan usulü beyaz kolalı yakalar takardı, iyi yaşamayı, yiyip içmeyi severdi, Havana purolarından, kokteyllerden hoşlanırdı, sık sık Ingiliz bariarına ve Tout-Paris'ye takılırdı. İleri fikirler ortaya atar ve bunları öyle bir küçümseme ve laubalilik havası içinde savunurdu ki karşısındaki bu düşüncelerden habersiz olduğu için hem kendisini aşağılanmış hisseder hem de bilgilendirildiğinden dolayı gururlanırdı.

Birkaç yıl Neuilly'deki Pastetır Lisesi nde ders verdi: sonra Thiers Vakfı'ndan burs aldı ve tezini hazırladı. Konu olarak Baharat Yolunu seçti ve Batıyla Uzakdoğu arasındaki ilk iktisadi ilişkilerin gelişimini, dönemin Batı dünyasındaki mu tfak gelenekleriyle de ilişkilendirerek mizahtan yoksun olmayan bir incelikle irdeledi. " Kuş biberi" denen kurutulmuş küçük yeni baharların Avrupa'ya girişinin geyik yağı hazırlanışında gerçek bir değişime yol açtığını kanıtlamak amacıyla, tezinin savunması sırasında

kendisini sınayan üç yaşlı profesöre, oluşturduğu bireşimleri tattırmakta tereddüt etmedi.

Jürinin tebrikleriyle başarılı bulundu ve bir süre sonra Lahor Kültür Ataşeliği'ne atanarak Paris'ten ayrıldı.

Valene iki üç kez ondan söz edildiğini duymuştu. Halk Cephesi döneminde adı birçok kez Antifaşist Entelektüellerin Asayişi Sağlama Komitesi'nin bildirilerinin ve çağrılarının altında görülmüştü. Bir keresinde Fransa'dayken Guime t Müzesinde Pencap 'da kast sistemleri ve bunların sosyokültürel sonuçlan üzerine bir konferans vermişti. Bir süre sonra Vendredi'de Gandhi'yle ilgili uzun bir yazı yazdı.

I958'de ya da I959'da Simon-Crubellier Sokağı na döndü. Tanınmaz hale gelmiş, yıpratılmış, ezilmiş, lime lime edilmişti. Tekrar eski oturduğu yere yerleşmek istemedi, boş bir oda, varsa, bir hizmetçi odası istedi. Artık ne hocaydı ne kültür ataşesi; Din Tarihi Enstitüsü'nün kütüphanesinde çalışıyordu Muhtemelen bir trende rastladığı "yaşlı bir bilgin" İspanyol din adamlarını fişlemesi için ayda yüz elli frank veriyordu ona. Beş yılda

III. Felipe (1 598-1621), IV. Felipe (1621-1665) ve II. Carlos (1 6651 700) döneminde görev yapmış yedi bin dört yüz altmış iki din adamının biyografisini yazdı, daha sonra bunları yirmi yedi değişik başlık altında (müthiş bir rastlantıyla, diye gülerek ekliyordu, 27 rakamı -daha çok E.O.S. adıyla bilinenevrensel onlu sınıflamada Hıristiyan kilisesinin genel tarihine ayrılmış olan rakamdır) topladı

Bu arada "yaşlı bilgin" öldü. Mösyö Jerörne Milli Eğitirn'i, Bilimsel Araştırmalar Ulusal Merkezi"nı (CN RS). Ecole Pratigue des Hautes Etudes'ü (6. seksiyon), College de France-ı

ve on beş kadar kamu kurumunu ve özel kurumu XVII. yüzyıl İspanyol kilisesinin umulmadık hareketli ve inişli çıkışlı tarihiyle ilgilendirmek için boşuna uğraştıktan sonra bir editör aradı ve bu çabası da boş çıktı. Mösyö jerörne kırk altı kategorik ve kesin red cevabı aldıktan sonra eserini -müthiş sıkışık bir el yazısıyla bin iki yüz sayfadan fazlaaldı ve Sorbonne'un ortasında yakı ve geceyi de karakolda geçirmek zorunda kaldı bu nedenle

Gene de editörlerle girdiği bu ilişkinin hiçbir yararı olmadığını söylemek mümkün değil. Aradan çok geçmeden bunlardan biri bir İngilizce kitap çevirisi teklif etti. Bir çocuk kiıabıydı bu ve Angiasakson ülkelerinde primers denen ince kitaplardandı. Bunlarda genellikle

Git gıtgıtg gıdak Kıdık

Bu bizim siyah tavuğumuz Yum urtalarını bizim için yumurtlar Yumurtlayınca da çok keyifienir Gu gu Leo amcaElini altına sokuyor veyumurtladığı taze yum urtayı alıyor Gu git git gldak R"ıdak kıdak kldak türünden şeyler bulunurdu ve tabii bunları Fransa'nın günlük yaşamına uyariayarak çevirmek gerekirdi.

Mösyö jerörne bu işi yaparak güç bela ayakta durabiidi ölümüne kadar. Bu iş çok fazla çalışmasını gerektirmiyordu ve

zamanının büyük kısmını odasında şişe yeşili, pamuk kadife yataklı divanında, üstünde hep aynı jakar kazak ya da griye çalan flanel bir triko olduğu halde, başını Hindistan'dan getirebildiği tek şeye, eskiden gösterişli olduğu belli olan lal renkli, gümüş tellerle işlenmiş bir kumaş parçasına -bir mendilden biraz büyükçedayayarak uzanarak geçirirdi.

Yattığı yerin altı tamamen polisiye roman ve kleenex doluydu (burnu devamlı akardı): günde iki üç polisiye devirirdi ve L 'Eınpreinte dizisinden yüz seksen üç ve Le Masque dizisinden de en aşağı iki yüz kitap okumuş olmakla ve bunların tümünü de hatırlamakta övünürdü. Yalnızca içinde muamma olan polis romanlarını, kapalı odalı ve başarılı şaşırtmacalı, adları biraz münasebetsiz, savaş öncesi dönemin eski iyi klasik Anglosakson polis romanlarını seviyordu: Katil Çifrçi ya da Ceset Size Piyano

Çalacak veya A kraba Öfkelenecek.

Çok hızlı okuyordu Ecole Normale Superieure'den kalma

bir alışkanlıktı bu ondaama hiçbir zaman çok uzun süreli okumalar yapamıyordu. Sık sık duruyor, hiçbir şey yapmadan uzanmış halde kalıyor, gözlerini kapıyordu. Bağa çerçeveli kalın gözlüğünü açılmış alnına kaldınyordu; kaldığı sayfayı tornadan geçmiş ağaç altlığıyla bir topaca

benzeyen ve yerküreyi belimieyen bir kartpostalta belirledikten sonra kitabı divamn altına bırakıyordu. Bilinen bu ilk küre johannes Schoener'e aitti; Schoener, Kopernik'in dostu bir haritacıydı. 1520'de Bamberg'de yaptığı bu küre Nuremberg Kütüphanesinde korunuyordu.

Başından geçen şeylerle ilgili olarak hiç kimseye hiçbir şey söylemedi. Bir gün Mösyö Riri kendisine dünyada gördüğü en şaşırtıcı şeyin ne olduğunu sordu : Fildişi kakmah bir masada oturan ve üç yardımcısıyla birlikte yemek yiyen bir Mihrace, diye karşılık verdi. Hiç kimse konuşmuyormuş ve üç acımasız savaşçı, liderlerinin önünde küçük çocuklar gibiymiş. Bir keresinde de kendisine hiçbir şey sorulmadan bu dünyada görmüş oldugu en güzel, en büyüleyici şeyin sekizgen parçalara ayrılmış, altın ve gümüş süslemeleri olan, bir mücevherden daha titizlikle işlenmiş bir tavan oldugunu söyledi.

Kırk Yedinci Bölüm

Dinteville, 2

Doktor Dinteville'in bekleme odası. Genişçe, dikdörtgen biçiminde, Macar parkeli, kapıları deri kapitone bir yer. Karşı duvarın dibinde mavi kadife örtülü büyük bir divan var. Her yanda koltuklar, lir arkalıklı iskemleler, üstlerinde çeşitli magazinler, dergiler bulunan birbirlerinin içine geçecek şekilde yapılmış sehpalar Bu dergilerden birinin kapağında Franco'nun ölüm döşeğindeyken çekilmiş renkli bir fotoğrafı görülüyor; çevresinde diz çökmüş dört papaz La Tour'un bir tablosundan çıkıp gelmişler sanki; sağ taraftaki duvarın önünde üstü deri kaplı bir masa var: Masada sertleştirilmiş mukavvadan III. Napoleon stili ince sedef kakmalı, zarif yaldızlı arabesk bir kalemlik var; kalemliğin cam küresinin altında ikiye on kala durdurulmuş parlak bir sarkaçlı saat görülüyor.

Bekleme salonunda iki kişi var. Biri olağanüstü zayıf ve yaşlı: mektupla ders vermeyi sürdüren ve sırasını beklerken ucu sivri bir kurşun kalemle elindeki bir tomar kağıdı düzelten emekli bir Fransızca öğretmeni, incelemeye çalıştığı kağıdın üstünde kompozisyon konusu okunabiliyor:

"Cehennemde Raskolnikov Me ursaulı'yla ("Yabancı") karşılaşır. Iki yazarın yapıtlarından örnekler vererek neler konuşmuş olabileceklerini yazınız."

Öbürü hasta değil: Doktor Dinteville'in, mesai saati bitiminde yeni telefon kayıt cihazlarını göstermesi için çağırdığı bir telefon şirketinin satıcısı. Yanında oturduğu küçük sehpanın üstünü kaplayan kataloglardan birini karıştırıyor: Kapağında Kyoto'daki Suzaku Tapınağı'nın bahçeleri görülen bir bahçe kataloğu bu.

Duvarlarda birçok tablo var. Bunlardan biri özellikle dikkat çekiyor; sahte nahif üslubu nedeniyle değil, boyu -hemen hemen iki metre genişliğinde üç me tre boyundave konusu nedeniyle. Bir kahvenin betimlendiği tablo büyük bir titizlikle, büyük emek harcanarak işlenmiş: Ortada bir tezgaha dirseklerini dayamış gözlüklü bir genç jambonlu bir sandviçi (tereyağh ve bol hardallı) ısırıyor ve bir bardak bira var önünde. Arkasında ucuz bir Ispanya -ya da Meksika dekoruyla (dört tablanın ortasında yelpazeyle oynayan bir kadın) bir tilt makinesi yükseliyor. Ortaçağ resimlerinde çok kullanılan bir özellikle, aynı gözlüklü genç muzaffer bir edayla bu aletle de ilgili, çünkü kadranda 67 000 rakamı görülüyor ve bedava oynama hakkını kazanabilmek için 20 000 yeterlidir. Alet boyunca tek sıra halinde diziimiş dört çocuk, gözleri topta neşeyle onun buluşlarını seyrediyor: alaca renkli kazaklı ve hereli klasik yoksul Montmartre çocukları resmine benzeyen üç küçük oğlan ve boynunda tek bir kırmızı toplu siyah örme bir kolye bulunan ve sol elinde bir şeftali tutan küçük bir kız. Ön planda kahvenin, üzerinde büyük beyaz harflerle tersten yazısının bulunduğu camın hemen arkasında iki adam tarot oynuyor: biri üstünde sopalı, heybeli, peşinde deli diye çağrılan bir köpek bulunan bir adam resmi olan bir kağıdı, yani jokeri kesiyor. Solda tezgahın arkasında, şişman, üzerinde yalnızca bir gömlek ve ekose askılan olan patron mahçup ve çekingen tavırlı bir genç kadının camekiina asmasını istediği bir ahşi inceliyor dikkatle. Üstte çok sivri, üzerinde bir çok delik olan metalik boru: ortada bir ilan: Nevv Brass Ensemb/e of Michigan State of University at East Lansing 'in Morris Schmetterling'in Malakhites. on beş nefesli bakır çalgı, ses ve vurmalı çalgılar için Opus 13 5'ini Cumartesi on dokuz Aralık 1960 saat 20.45'te Champigny Saint-Saturnin Kilisesinde besleeinin yönetiminde seslendireceği bildiriliyor. En altta Champigny-Sur-Marne'ın bir planı: Vincennes. Picpus ve Bercy kapılanndan başlayarak güzergahlar belirtiliyor.

Doktor Dinleville bir semt hekimi. Sabahlan ve akşamlan muayenehanesinde hasta kabul ediyor, öğleden sonralan da hastalarını

evlerinde ziyaret ediyor. Pek sevilmiyar çevrede, sıcak ve şefkatli bulmuyorlar onu ama hekim olarak etkili ve dakik olduğundan tutuluyor ve hastalan ondan başkasına gitmiyor.

Doktorun uzun süredir gizli bir tutkusu var: Adını bir salata tanfine de vermek istiyor: "Dinteville Usulü Çağanoz Salatası," "Dinteville Çağanoz Salatası" ya da daha muammalı bir isim olan "Dinteville Salatası" arasında duraksıyor.

Altı kişilik Cç çağanoz -ya da üç deniz örümceği veya altı küçük yengeç-canlı olarak Bir topak Stilton peyn iri. 50 gram tereyağı, küçük hır hardak konyak, hir kaşık hayırturpu sosu, birkaç damla VVorcestcr sosu. Taze nane yaprakları. Üç tane dereotu. Pişirilmek üzere ateşe konacak karışımın içine koyulacaklar: Tuz. tane biber,

1 soğan. Mayonez için: Bir yumurta sarısı, acı hardal, tuz, biber, zeytinyağı, sirke, kırmızı biber, küçük hir kaşık domates hülasası.

1 Dörtte üçü soğuk su dolu büyük bir tencercyc tuz. 5 tane biber, I tane soyulmuş ve ikiye bölünmüş soğan koyun. 10 dakika kaynatın. Soğumaya bırakın. Seçtiğiniz kabukluları ılık tencereye atın. Yeniden kaynatın. Ateşi kısın. Tencereyi kapatın ve 15 dakika pişirin Kabukluları çıkarın ve soğumaya bırakın.

2 Tencereyi yeniden ateşe koyun Kabukluları karışımın içine atın. Karıştırın ve 7 dakika yüksek ateşte kaynatın. Karışımın koyu olması önemlidir Kabukluları süzün. Soğuk suyla iyice yıkayın ve yapışmamaları için üzerlerine bolca zeytinyağı dökerek muhafaza edin.

3 Bir havanda, üzerine bir parça konyak ve birkaç damla VVorcester sosu dökülmüş Stiltonu bir tokmak ya da spaıulayla tereyağı ve bayırturpu sosuyla karıştırın. Yumuşak ama sulu olmayan bir karışım elde edinceye kadar iyice karıştırın.

4 Soğutulmuş kabukluların ayaklarını ve kıskaçlarını koparın. Büyük bir tabağa koyun. Kabuklarını yarı n, kıkırdaklarını çıkarın, suyunu akıtın, etlerini ve yağlı kısımlarını boşaltın. Hepsini içine ezilmiş dereotu ve çok ince doğranmış taze nane yaprağı karıştırarak gelişigüzel doğrayın.

5 Çok koyu bir mayonez hazırlayın. Bunu kırmızı biber ve domates hülasasıyla

renklendirin

6 Kabukları büyük bir salata tabağına ycrlcşt irin ve sonra doğranmış kabukluları, Stiltonu ve mayonezi koyun içine. Marul, turp,

iri karides, salatalık, domates, haşlanmış yumurta, zeytin, dörtte bir portakal vb. ile gönlünüze göre süsleyin, (.ok soğuk servis ya

pın.

Kirk Sekizinci Bölüm

Madam A/bin (Hizmetçi Odaları, B)

Morellet'nin eski odasıyla Madam Orlovvska'nın odası arasında çatı katında bir tavanarası. Oda boş, cam küre içindeki kırmızı balıktan başka bir şey yok. Kiracısı Madam Albin ağır hasta olmasına rağmen, her zamanki gibi kocasının mezarına, onu saygıyla anmaya gitmiş.

Madam Albin de Mösyö Jeröme gibi uzun süre uzak kaldıktan sonra dönüp gelmiş SimonCrubellier So kağı'na. Asansör

olayından birkaç hafta sonra terk ettiği ilk nişanlısı asker Raymond Albin.le değil, onunla isim benzerliğinden başka bir ilişki

si olmayan matbaacı Rene Albin'le evlendikten kısa süre sonra Fransa'dan ayrılarak, kocasının büyük bir basımevinde iş bulduğu Şam'a gitti. Amaçları Fransa'ya dönüp kendi işlerini kurmak için olabildiğince kısa sürede yeteri kadar para kazanmaktı.

Fransız protektorası amaçlarını gerçekleştirmelerine destek oldu ya da daha doğrusu sömürge yatırımlarını geliştirmeye yönelik faizsiz bir borç sistemi sayesinde, kısa sürede büyük bir gelişme gösterecek küçük bir okul kitapları basımevi kurmalarını sağlayarak hedeflerine çabuk ulaşmaianna yardımcı oldu. Savaş patladığında Albin'ler yayın müesseselerinin günden güne gelişmekte olduğu Suriye'den ayrılmamayı daha uygun buldular ve bin

dokuz yüz kırk beşte servet yapıp, çok rahat bir yaşam sürıncierini sağlayacak kadar bir geliri garantiledikten sonra, işlerini tasfiye edip Fransa'ya dönmeye hazırlanırlarken Fransızlara karşı gösteriler ve ayaklanmalar patladı; bu ayaklanmaların kanlı biçimde bastırılması sırasında bütün emekleri bir anda yok olup gitti: Oradaki Fransız varlığının sembollerinden biri haline gelmiş yayınevleri Milliyetçiler tarafından yakıldı ve bundan birkaç gün sonra de kentin IngilizFransız birliklerince bombalanması sırasında servetlerinin dörtte üçünden fazlasım yatırdıkları büyük otelleri yıkıldı.

Rene Albin bombardıman gecesi kalp sekıesinden öldü. Flora I946'da ülkesine gönderildi Kocasının cesedini gelirdi ve Juvisy'ye gömdürdü. İlişkisini kesmediği kapıcı Madam Claveau sayesinde eski odasına yeniden kavuştu.

Bundan sonra onun için bitmez tükenmez davalar dizisi başladı; birbiri arkasına kaybetti davaları ve bu iş elinde avucunda kalmış olan birkaç milyonunu, mücevherlerini, gümüş takımlarını, halılarını da yuttu: Fransa Cumhuriyeti'ne karşı kaybetti, Ingiltere Krallığina karşı kaybetti, Suriye Cumhuriyetine karşı kaybetti, Şam Belediyesi ne karşı kaybetti. Mücadele ettiği bütün sigorta ve reasürans şirketleri karşısında kaybetti Bütün elde edebildiği bir sivil mağdur ödeneği oldu ve kocasıyla birlikte kurmuş olduğu basımevi devleıleştirildiğinden ömür boyu aylık gelire çevrilen bir tazminat aldı: bu da ona vergiler kesildikten sonra net dört yüz seksen franklık bir aylık gelir sağladı, yani günlük olarak tamı tarnma]6 frank.

Madam Albin uzun boylu, kuru ve kemikli bir kadın. O Yeşil Şapkalı Kadınlar'dan biri sanki. Her gün mezarlığa gidiyor: Saat ona doğru evden çıkıyor. Courcelles'de 84'e biniyor. Gare d'Orsay'de iniyor, trene binip Juvisy-sur-Orge'a gidiyor ve akşam altı buçuğa doğru ya da yedide Simon-Crubellier Sokaği'nda oluyor; geri kalan bütün zamanı odasında geçiyor.

Odası çok temiz: Küçük yer karoları özenle pariatılmış ve konuklanndan içeri girdiklerinde çuval bezinden terlikler giymelerini rica ediyor; iki koltuğunun üzerinde naylon örtüler var.

Masasının, şöminesinin ve iki sehpasının üzerindeki eşyalar zevkle okuduğu tek gazete olan eski France-Dimanche'lara sarılmış. Bunlara

bakılmasına izin vermesi büyük bir onur; hiçbir zaman hepsini birden açmıyor ve iki ya da üç eşyadan fazlasını da seyrek olarak ancak belli kişilere gösteriyor: Sözgelimi Valene'in se

def kakmalı, pelesenk bir satranç takımına ve XVI. yüzyıldan kaldığı söylenen, iki telli bir Arap kemanı rtibab'a bakmasına izin verdi: Bayan Crespi'ye -nereden gelmiş olduğunu ve Suriye'deki yaşamıyla olabilecek ilişkisini belirımedençevresinde kendisine saygılarını sunan buruşuk suratlı eciş bücüş altı adam bulunan sırt üstü yatmış bir kadını betimleyen erotik bir Çin estampını gösterdi; Ingiliz olduğu için sevmediği jane Sutton'a görünüşte yaşamıyla pek ilgisi yokmuş gibi gözüken yalnızca dört kartpostal gösterdi: Borneo'da bir horoz dögüşü, Ren geyiklerinin çektiği kızaklarıyla Asya'nın kuzeyinde karla kaplı bir alanı geçen kürkler içindeki Samoyetler; çizgili ipek giysili, zincir, yüzük ve payetler içinde, iri göğüsleri yarı açık, iri burun delikleri ve hayvani bir yaşam dolu gözleri, beyaz dişleriyle gülen Faslı bir genç kadın; ve başında bir tür koca bere, kırmızı gömleği, gri yeleğiyle sabanını iten bir Yunan köylüsü. Ama kendisi gibi müslümanlar için de yaşamış olan \ladam Orlovvska'ya en kıymetli eşyasını gösterdi: Büyülü çiçek figürlerinden küçük oymalarta süslenmiş ve Salaheddin'in gömülü oldugu Ümeyye Camisinden gelmiş bakır bir lamba ve inşa ettirdiği sarayın elle renklendirilmiş bir fotoğrafı: Kare biçiminde büyük bir avlu; üç tarafında büyük kırmızı, yeşil, mavi, siyah yatay çizgiler bulunan beyaz binalar var. Açmış bütün çiçekleri yeşillikler içinde kırmızı noktalar oluşturan tutarn tutarn zakkumlar: avlunun ortasında renkli mermerle döşenmiş yolda ince toynaklı, kara gözlü küçük bir ceylan dolaşıyor.

\ladam Albin hafızasını ve belki de biraz biraz aklını kaybetmeye başladı; kattaki sakinler, akşamlan sî)ah ceketliler ya da harkiler hatta bazen OAS adını verdiği görünmez tehlikelere karşı kendilerini korumak için kapılarını vurmaya başladığında farkına vardılar bu durumun; bir keresinde paketlerinden birini Smautfa göstermek için açmaya başladı ve Smautf onun küçük bir portakal suyu kutusunu en değerli hamalanndan biriymiş gibi paketlediğini fark etti. Birkaç ay önce bir sabah her akşam suya koyduğu takma dişlerini takmayı unuttu; o zamandan beri de hiç takmadı artık; dişler masada, içinden kimi zaman küçük san çiçeklerin çıktığı bir tür su yosunuyla örtülü bardakta duruyor.

Kırk Dokuzuncu Bölüm

Merdivenler, 7

Merdivenlerin en üstü.

Sağda, vaktiyle Gaspard Winckler"in oturduğu dairenin kapısı; solda asansör boşluğu; dip tarafta hizmetçi odalarına giden küçük merdivene açılan camlı kapı. Kırılan bir karo Detective sayfalarından biriyle örtülmüş ve üstündeki şu yazı okunabiliyor: "Beş küçük, kamp müdiresini tatmin etmek için gece gündüz nöbetieşe çalışıyorlardı." Bunun altında sözü geçen kadının bir fotoğrafı görülüyor; elli yaşlarında, çiçekli şapkalı ve mantolu; mantosuntın altında çırılçıplak olduğunu düşünmek mümkün.

Önceleri, çatıdaki iki katta yalnızca hizmetçiler oturuyordu. Büyük merdiveni kullanmak yasaktı onlara. Binanın sol ucundaki servis kapısından girip çıkmak zorundaydılar ve her kattaki mutfak ya da kilere açılan servis merdivenlerini ve son iki katta da odalardan ve tavan aralarından geçen iki uzun koridoru kullanmak zorundaydılar. Büyük merdivenin üstündeki camlı kapı çok ender durumlarda kullanılabilirdi: Ev sahibi ya da ev sahibesi "ıvır zıvırı denetlemek istediğinde" yani hizmetçilerden biri kovulduğunda küçük bir gümüş kaşığı ya da bir el şamdanını araklayıp araklamadığına bakmak için bu hizmetçilerden birinin odasına gitmek istediğinde ya da ölmekte olan yaşlı Victoire'a bir fincan bitki özü göndermek istediğinde...

Birinci Dünya Savaşının sonundan beri ev sahiplerinin ve hizmetçilerin bozmayı akıllarına bile getirmedikleri bu çok kutsal kural, özellikle odaların ve tavanaralarının yalnızca hizmeıçilere ayrılma alışkanlığının yavaş yavaş bırakılmaya başlanmasıyla yumuşamaya yüz tuttu. Bu konuda ilk örnek ikinci katta, sol tarafta, daha sonra sırasıyla Appenzzell'lerin ve Altamont'ların oturacağı dairede oturan ve Marsilyalı bir zeyıinyagı tüccarı olan Mösyö Hardy oldu. Hizmetçi odalarından birini Henri Fresnel'e kiraladı Henri Fresnel bir bakıma uşak sayılırdı çünkü kendisi Mösyö Hardy'nin Paris'te açmış oldugu bir restoranda mutfak şefi olarak çalışıyordu; Mösyö Hardy bu restoranı ürünlerinin tazeliğini ve lezzetini kanıtlamak için açmıştı (zamanında siyaset adamlarının ve gaze tec ilerin buluşma yeri. Richelieu So kagı 99'da, Büyük U Restoranı 'nın yanında, Un/u Boui/labaisse adıyla bilinir) ama o -Mösyö Fresnelevde hizmet

vermiyordu ve ev sahiplerinin camlı kapısını ve merdivenini kullanırken vicdanı rahattı, tkinci örnek de Valene oldu : Mösyö Coloınb, özel almanaklar (At Yarışı Meraklısı, Nünıi::mat, Mü::iksever, İstiridye Yeriştiricisi Almanakları) yayıniayan ilginç bir ihtiyar; o dönemde Nouveau-Cirgue'de başarılı gösteriler yapan trapezci Rodaiphe'un babası ve Valene'in ana babasının uzaktan bir dostu: kahya kadını Gervaise uzun süreden beri üçüncü katta, sağda, Echard'ların altındaki dairesinin odalarından birinde kaldığından, işine yaramayan hizmetçi odasını ona birkaç frank karşılığında kiraladı -kira çoğu zaman bir almanak için bir şeyler yapması karşılığında alınmazdı Ve ancak özel durumlarda açılması gereken bu camlı kapı, birkaç yıl sonra Valene'e suluboya dersi almaya çıkan genç Bartlebooth tarafından her gün aşılmaya başlandığında, bu camlı kapı aracılığıyla şu ya da bu konum karşısında kalıcı bir üstünlük sağlamanın mümkün olmadığı anlaşılır gibi oldu; zemin kat, asma kat ve soyluların oturduğu kat gibi kavramların güçlü biçimde yerleşmiş oldugu bir önceki kuşak için de mümkün değildi bu.

Bugün başlangıçta cephenin bu yanındaki hizmetçilere ayrılmış ve II 'den 30'a kadar, madenden, yeşile boyalı rakamlarla numaralanmış yirmi oda ve koridorun öteki tarafında, avluya bakan ve l'den 10'a, 31 'den 40'a kadar numaralanmış yirmi öteki oda içinde, gerçekten evlerde hizmet veren hizmetçilerin ikametine ayrılmış iki oda bile yok artık: Smautfun kaldığı 13 numaralı

oda ve Hutting'lere hizmet veren Hollandalı-Paraguaylı çiftin kaldığı 26 numaralı oda; bunlara belki de Rorschash'lara her gün iki saat temizliğe giden Jane Suıon'un kirasını ödediği 14 numaralı oda (üstelik böylesine küçük bir oda için çok yüklü bir para ödediği söylenebilirdi) ve biraz daha zorlarsak arasıra temizliğe giden Madam Orlovvska'nın oturduğu oda da eklenebilirdi; Madam Orlovvska genelde binada çalışmazdı, yalnızca Bıdletin Signaktique du CNRS'deki Lehçe ve Arapça ek mesaileri küçük oğluna ve kendisine yeterli gelmeyince Louvet'lere ya da Marquiseaux-lara giderdi. Öteki odalar ve tavanaraları artık kaçınılmaz biçimde kat sahiplerine ait değil. Yönetici birçoğunu satın almış ve buralara su tesisatı koydurduktan sonra "özel odalar" biçiminde kiralıyor; birçok kişi iki ya da daha fazla adayı birleştirdi (bunların başında eski ev sahiplerinin mirasçısı Olivier Gratiolet geliyor) hatta ortak mülkiyet mevzuatına aykırı olarak ve

çeşitli yönetmelik ve rüşvet dalavereleriyle bazı "servis için ayrılmış" bölümleri kendi mülkiyetlerine dahil ettiler (sözgelimi büyük atölyesini düzenlediğinde eski koridorları kullanan Hutting).

Servis merdivenini artık yalnızca bazı teslimatçılar, satıcılar ve binada çalışan işçiler kullanıyor. Asansör -çalıştığındaherkes tarafından serbestçe kullanılıyor. Ama camlı kapı bir farkın belirgin ve müthiş inatçı bir markası olma özelliğini sürdürüyor. Yukardaki insanlar aşağıdakilerden çok daha zengin olmakla birlikte, bu durum aşağıdakilerin onları daha ziyade aşağı insanlar olarak görmelerine engel değil; bunlar hizmetçi değiller ama, yoksul insanlar, çocuklar (gençler) ya da sanatçılar ve bu gibi insanlar için yaşamın çerçevesi zorunlu olarak bu dar odalar olacaktır: bu odalarda yalnızca bir yatağa, bir gömme dalaba ve zor ay sonları için reçel raflarına yer vardır. Hiç kuşkusuz uluslararası üne sahip Hutting, Altamont'lardan çok daha zengindir ve hana Altamont'ların, Hutting'i konuk etmeleriyle ve ona Dordogne Şatosunda ya da Gattieres kırevinde konuk olmalarıyla övündükleri kesindir, ama Altamont'lar XVII. yüzyılda ressamların, yazarların ve müzisyenlerin tıpkı XIX. yüzyıldaki ıtriyatç ı, kuaför, terzi, restaratör gibi özel uşaklardan başka bir şey olmadıklarını, bugünse yalnızca servet sahibi değil hatta ünlü olmaya aday olduklarını her fırsatta yinelemekten geri durmazlardı; bir terzinin ya da bir restaratörün yalnızca emeğiyle tüccar hatta sanayici olabileceği kabul edilebilir ama

sanatçıların hiçbir zaman burjuva ihtiyacına bağımlı olmayacakları düşünülemez.

1879'da bu görüşleri mükemmel biçimde açıklayan Edmond About işçinin ABC'sı adlı yapıtında, ciddi olarak Malınazel Patti'nin (1 843-19 19) bir sermayedarın salonunda şarkı söylediğinde, ağzını açtığında, tonu elli franktan kırk tonluk dökme demire eşdeğer bir üretimde bulunduğunu hesaplamıştır: tabii ki bu tür bir görüş binanın tüm sakinlerince aynı yoğun lukta paylaşılamaz. Kimileri için suçlama ve nefre t. kıskançlık ve hor görmedir: bazıları içinse gerçek sonuçları olmayan bir folklor dünyasına aittir bu görüş. Ama hem berikiler hem ötekiler için ve tabii ki hem aşağıdakiler hem yukardakiler için sonuç olarak olup bitmiş bir olaydır. Sözgelimi Louvet'ler Plassaerder için. "Hizmetçi odalarını düzenlediler ama fena olmadı." derler; öte yandan Plassaert'ler de üç küçük tava nara ları nın

delice çekiciliğini belirtmek zorunda olduklarını hissederler ve bu üç odayı çok cüzi bir fiyata aldıklarını ve Moreau Ana gibi XV. Louis sahteciliği işine karışmadıklarını ileri sürmek zorunda kalırlar (aslında bu da tamamen yanlıştı). Hemen hemen aynı biçimde Hutting kendini bağışiatmak istermişçesine Orleans Kapısındaki lüks hangar gibi yerden bıktığını, sakin, sessiz bir yerde küçük bir atölye düşlediğini söyleyecektir; buna karşılık yönetici Morellet'den söz ederken "Morellet" diyecek ve Cinoc ya da VVinckler'den söz ederken "Mösyö Cinoc" ya da "\losyö VVinckler" diyecektir ve eğer Madam Marquiseaux. Madam Orlovvska'yla birlikte asansöre binmek zorunda kalırsa, belki de kendisine rağmen, asansörün kendisine ait olduğunu ve asansörü altıncı kattan sonraki iki katı yürüyerek çıkacak birisiyle bir an paylaşmaktan büyük bir zevk duyduğunu belirten bir hareket yapacaktır.

Üsttekiler ve alttakiler iki kez açık bir çatışmaya girdiler: lik çatışma, Olivier Gratiole t, daire sahiplerinden, halının yedinci ve sekizinci katiara kadar, camlı kapının öte yanına kadar uzatılması fikrinin oylamaya sunulmasını istediğinde çıktı. Merdivende bir halının oda başına ayda yüz franklık bir fazlalık anlamına geldiği yöne ticinin desteğim aldı. Ama daire sahiplerinin çoğunluğu bu işin bütünüyle doğru olduğunu kabul etmekle birlikte, masrafı bütün daire sahiplerinin değil yalnızca son iki kattaki daire sahiplerinin karşılaması gerektiğini ileri sürdüler. Bu durum masrafı hemen hemen tek başına karşılayacak olan yöneticinin hiç işine gelmedi tabii ki ve meseleyi kapattı

ikinci tartışma mektupların dağıtılması meselesi yüzünden çıktı. Halihazırdaki kapıcı Madam Nochere'in dünyanın en iyi kadını olmasının bir anlamı yok, sınıfsal önyargılar içinde kendisi ve camlı kapının belirlediği ayrım onun için hiç de yapay değil: camlı kapının alt tarafındaki sakinierin mektuplarını veriyor; ötekiler posta kutusundan kendileri almak zorundalar mektuplarını ■ Bunlar, juste Gratiolet'nin Madam Araila'ya verdiği, Madam Arana'nın Madam Claveau'ya, Madam Claveau'nun da Madam Nochere'e aktardığı talimatlar. Hutting ve daha da titiz bir tavırla Plassaert'ler, bu ayrım gözetici ve yüzkarası kuralın kaldırılması gerektiği görüşünü ortaya attılar ve daire sahipleri de XIX. yüzyıldan kalma bir uygulamayı benimsemiş duruma düşmüş olmamak için boyun eğmek zorunda kaldı. Ama Madam Nochere kesinlikle karşı çıktı buna ve yönetici

kendisinden, mektupları ayrım gözetmeksizin her kata dağıtmasını isteyince Doktor Dinteville'den, sağlık durumunun merdiven çıkmasına uygun olmadığını belirten bir rapor aldı. Madam Nochere bu meselede özellikle Plassaert'lere ve Hutting'lere duyduğu nefret yüzünden böyle davranıyordu; çünkü postayı asansör çalışmadığı zaman bile (sık şık olur bu) dağıtıyor ve mektuplarını dağıtma fırsatından yararlanarak Madam Orlovvska'yı, Valene'i ya da Matmazel Crespi'yi ziyaret etmeden geçirdiği bir gün hemen hemen yok gibi

Bunun pek fazla pratik sonucu olmadı tabii ki; yalnızca kapıcı kadın Hutting'lerden ve Plassaen'lerden büyük hediyeler beklememesi gerektiğini öğrendi. Bu, bir binanın yaşamının çevresinde örgütlenmeye başladığı ayrılıklardan, bölünmelerden biri: Küçücük gerilimlerin, küçük çatışmaların, imaların, örtülü konuşmaların, laf atmaların bir kaynağı; bu, daire sahiplerinin toplantılarını kimi zaman sert biçimde sarsan sert tartışmalara yol açan durumlardan biri, tıpkı Madam Reol'ün saksı kapları ya da David Marcia'nın motosikleti (o, motosikletini çöp bidonlarının yanındaki küçük avludaki sundurmanın altına koyabilir miydi, koyamaz mıydı? Bugün bu soru sorulmuyor anık, ama o zaman, meseleyi çözümleyebilmek için boşu boşuna yarım düzine hukuk danışmanma başvuruldu) veya ikinci katta, sağda, avlunun dibindeki dairede oturan ve hiç belli olmayan dönemlerde ve belirsiz sürelerde ve tercihen geceyarısı ve saat üç arasında Heıli Heilo, Li/i Marlene ve Hitler müziğinin öteki incilerini üst üste otuz yedi kez dinlemezse kendini boşluk içinde hisseden geri zekalı çocuğun durumu gibi.

Daha hafif, daha belirsiz, hemen hemen hiç öngörülmeyen ayrılıklar da var: Sözgelimi nasıl ayrılacağı belli olmayan eskiler yeniler meselesi: Dairelerini 1960'ta satın alan Rorschash bir "eski", oysa kendisinden aşağı yukarı bir yıl sonra gelen Berger "yeni" kabul ediliyor; üstelik de Berger dairesine hemen yerleşmesine karşın Rorschash bir buçuk yılı aşkın bir süre dairesini yeniden düzenledi; ya da Altamondar tarafı ve Beaumont"lar tarafı: veya insanların ikinci Dünya Savaşı sırasındaki tutumları: Bugün hala binada oturan ve o dönemde ergin yaşta olan dörtlerden yalnızca biri, Olivier Gratiolet e tkin olarak Direniş hareketine katıldı: Mahzeninde gizli bir matbaa kurdu ve söktükten sonra bir erzak sepeti içinde getirdiği bir Amerikan mitralyözünü yatağının altında hemen hemen bir yıl sakladı.

Buna karşılık Vera de Beaumont açıkça Alman yanlısı fikirler sergiledi ve her fırsatta yakışıklı, mükemmel PrusyalIlarla gözüktü; öteki ikisi,

Matmazel Crespi ve Valene kayıtsız kaldılar daha çok bu işlere.

Köpek pislikleri dramları, çöp kutuları trajedileriyle, Berger'lerin sabah çok erken saatte açılan radyoları ve Madam Reol'ü uyandıran kahve değirmenleriyle, Hutting'in sürekli şikayetçi olduğu Gratiolet'nin ziliyle ve Louveilerin kadanamadığı Leon Mardamın uykusuzluklarıyla kendi halinde, sessiz sedasız bir tarihtir bu: Yaşlı adam odasında saatler, saatler boyunca mekik dokur, buzdolabından süt şişesini almak için mutfağa ya da yüzünü serinietmek için banyoya gider veya radyoyu açar ve çok kısık bir sesle ama komşuları için çok yüksek sesle dünyanın öbür ucundan gelen ve tükrük saçan programları dinler.

Binanın tarihinde çok az önemli olay olmuştur: Moreller'nin deneyleri sırasında baş gösteren küçük kazalar ve ondan çok önce de 1925 Noel'ine doğru Madam Danglars'ın, bugün Bartlebooth'un yapbazlarını kurduğu oda olan budvar.

Danglars'lar akşam yemeklerini dışarda yerlerdi; oda boştu, ama şöminede hizmetçilerin yaktığı bir ateş parlıyordu. Yangının, fırlayan bir kıvılcımın, şöminenin önündeki dikdörtgen biçimindeki büyük, boyalı, metal parçanın üstünden aşarak, alçak bir masanın üstündeki bir vazonun içine düşmesiyle çıktığı ileri

sürüldü; vazo maalesef anında tutuşan şahane, yapay çiçeklerle doluydu: Ateş, çivili halıya ve eski bir kır manzarasının betimlendiği (bir kolu kalçasında, öbürü başının üstünde zarif biçimde kıvrılmış sıçrayan bir kır tanrısı, ortalarında hüzünlü bir dişi koyunla birlikte otlayan kuzular, orakla ot biçen bir kadın) duvarlara gerili jouy bezine sıçradı.

Her şey yandı; yananlar iç inde en önemlisi de Madam Danglars'ın en değerli mücevheriydi: Cari Faberge'nin 49 Paskalya yumurtasından biri, içinde bir demet gül bulunan billur taş bir yumurta; yumurta açıldığında, güller, ortalarında cıvıldayan kuşlarla bir halka oluşturuyordu,

Yalnızca Mösyö Danglars ın karısına evlilik yıldönümü dolayısıyla hediye etmiş oldugu inci bilezik bulunabildi. Mösyö Danglars bileziği, Madam de la Fayeue'in akrabalarından birinin eşyalarının satışı sırasında almıştı: bu bilezik ona da Henriette d'Angleterre tarafından verilmişmiş. Bileziğin içinde bulunduğu kutu ateşe mükemmel bir biçimde dayanmıştı ama bilezik kapkara olmuştu.

Danglars'ların dairesi yarı yarıya tahrip oldu. Bina zarar görmedi yangından.

Valene kimi zaman tufanlar, fırtınalar, kasırgalar görürdü rüyasında; bunlar evi bir saman çöpü gibi kaldırır atar ve kazazede sakinlerine güneş sisteminin sonsuz harikalarını gösterirdi; ya da görünmez bir çatlak onu baştan aşağı, bir ürperti gibi ve uzun ve derin bir çatırtıyla katederdi ve o ikiye ayrılırdı, adlandırılmaz bir şaşkınlık içine gömülürdü yavaş yavaş; o zaman sürülerin, gök gözlü ucubelerin, çelik çenekli dev böceklerin, kör termitlerin, doymak bilmeyen iri beyaz kurtların istilasına uğrardı: Ağaç dağılıp parçalanacak taş kum haline gelecek, dolaplar kendi ağırlıkları altında ezilecek her şey unufak olacaktı.

Ama hayır, gerdel, kibrit ve evye konusundaki bu iğrenç tartışmalardan başka bir şey yok. Ve hiç açılmamasıya kapanan bu kapının arkasında, yavaş yavaş alınmakta olan bu intikamın marazi sıkıntısı, kendi uydurma tarihlerini ve sefil tuzaklarını geveleyen sapiantılı bunakların bu ağır işi.

ELLINCI BÖLÜM

Foulerol, 3

Genevieve Foulerot'nun odası ya da daha doğrusu müstakbel odası.

Oda daha yeni boyanmış. Tavan mat beyaz, duvarlar fildişi beyaz lake, şeridi parkeyse siyah lake. Bir kordonun ucundaki çıplak ampul koni biçiminde katlanmış, kırmızı kurutma kağıdından büyük derme çatma bir abajur gibi bir şeyle kısmen kapatılmış.

Odada hiç eşya yok. Çok büyük boyutlarda bir tablo sağ taraftaki duvara dayanmış,

asılmamış henüz; parkenin koyu yüzeyi resmi kısmen yansıtıyor.

Tabloda bir oda betimlenmiş. Pencerenin pervazında, içinde kırmızı balık olan cam bir küre ve bir rezede saksısı var. Ardına kadar açılmış pencereden bir kır manzarası görülüyor: Bir kubbe gibi yuvarlak, çok hoş mavi gökyüzü ormanın tepecikleri üzerindeki ufka yaslanmış; ön planda yol kenarında toz içindeki çıplak ayaklı küçük bir kız bir ineği oılatıyor. Daha ötede mavi gömlekli bir ressam kucağında boyalarıyla bir meşe ağacının dibinde çalışıyor. En arkada hareli bir göl; gölün kıyısında birbiri üzerine yığılmış verandalı evleri ve parmaklıklı korkuluk duvarları suya bakan yüksek sokaklarıyla sisler içinde bir kent yükseliyor.

Pencerenin önünde, biraz solda, gösterişli bir üniforma giymiş beyaz pantolon, apoletli, nişanlı, dokuma bezden bir ceket, süvari çantası, şeritler, büyük yuvarlak şapka, mahmuzlu çizmeler -bir adam rustik bir yazı takımının -mürekkep hokkası yerine bir deliği olan eğik düzlemli bir sıraönünde oturuyor. Sıranın üzerinde llüt adı verilen cam kaplardan bir sürahi, kaidesi Cildişi yumurtasından yapılmış gümüşten şahane bir şamdan var. Adam yeni aldığı bir mektubu tam bir umutsuzluk ifadesiyle okuyor.

Pencerenin tam sol tarafına gelen duvara bir telefon takılmış ve biraz daha solda bir tablo var: tabloda bir deniz kıyısı manzarası görülüyor: Ön planda kurumuş bir ağaç dalına tünemiş bir kt>klik var; ağacın düzmsiz, eğri büğrü gövdesi fokurdayan bir küçük girintiylt> genişleyen bir kayalığın içinden fışkırıyor. Uzakta, denizin üstünde üçgen yelkenli bir kayık var.

Penct>renin sağ tarafında yaldız çerçeveli büyük bir ayna bulunuyor; ayna oturmuş birinin arkasındakileri görebilecek şekilde yerleştirilmek istenmiş. Tanınmayacak bir kılıkta üç kişi ayakta duruyor: Bir kadın ve iki erhk. Kadının üzerinde gri, yünden, gösterişsiz, uzun bir elbise var, quaker başlığı takmış, kolunun altında bir turşu küpü. Erkeklerden biri kırk yaşlarında, zayıf, sıkıntılı bir görünüm içinde. Kıyafeti Ortaçağ soytarılarınınkini andırıyor: Sarı kırmızı renkli uzun üçgen parçalara bölünmüş bir hırka, ucunda çıngıraklı kafa bulunan bir değnek ve küçük çıngıraklı bir başlık; öbür erkt>k, çirkin, soğuk yüzlü bir delikanlı, seyrek sarı saçları ve bebt>ksi bir görünümü var; koca bir bebek kılığında: Altına konmuş bezlerle ve kundak bezleriyle şişmiş kauçuk bir külot, kısa beyaz çoraplar, parlak polinler ve önlük: bebeklerin sürekli ağızlarına tıkıştırdıkları selüloit

şıkşıkı emiyor ve elinde de koca bir biberon var: üzerindeki dereceler st>nli benli konuşmada ya da yarı argoda, tüketilen alkol miktarına denk düştüğü kabul edilen aşk başarılarını ya da başarısızlıklarını hatırlatıyor (Hadi Yavrum, Yukan Çık da Manzarayı Göstereyim. Köprüden Geçireceğim, Geçemezsen Paranı Geri Alırsın, Yine Gel, Git Gel, Iş Biui, vs.).

Bu tabioyu yapan Genevieve'in büyükbabası ve ressamlığından çok dekoratör olarak tanınan Louis Foulerot. Genç kız. çocuğunu korumak ve yetiştirmek için evinden kaçtığında Foulerot ailesinin onu reddetmeyen tek ferdi. Louis Foulero t torununun dairt>sinin düzenlenmesi işini üstlendi ve görünüşe göre de iyi becerdi bu işi; önemli işler bitti, mutfak ve banyo hazır ve sıra boya ve ufak tefek işlerde.

Tabioyu bir polis romanından Kırmızı Balıkiann Öldürülmesiesinlenerek yapmış. Romanı çok sevmiş ve içindeki muammanın hemen hemen tüm unsurlarının tek bir sahnede toplanabileceği bir tablo malzemesi yapmak istemiş konuyu.

Olay Italyan göllerini anımsatan ve yazarın Valdrade adını verdiği hayali bir kentten uzak olmayan bir bölgede geçer. Anlatıcı bir ressamdır. Bir köyde çalışırken, küçük bir çoban kızı gelir kendisini görmeye. Çoban kızı, Osvvald Zeitgeber adlı zengin bir İsviçreli elmas tüccarının yeni tutmuş olduğu görkemli viiladan gelen bir çığlık duymuştur. Ressam küçük kızla birlikte eve girer ve kurbanı görür: Gösterişli ve fantezi bir kıyafet içindeki mücevherci, telefonun yanında, elektrik çarpmasıyla bir anda ölmüştür. Odanın ortasında bir tabure ve avizenin halkasından sarkan bir cellat kemendi bulunmaktadır. Cam küredeki kırmızı balıklar da ölmüştür.

Anlatıcı-ressamın güvenerek sırdaş tuttuğu müfettiş VValdemar soruşturmayı yürütür. Villa''nın bütün odalarını dikkatli bir şekilde araştırır, birçok test yaptırır. En belirleyici ipuçları sıranın içinde toplanmıştır: Burada şunlar bulunmuştur: Küçük a, canlı bir tarantula, küçük b, viiianın kiralanmasıyla ilgili küçük ilan, küçük c, cinayet gecesi şantör Mickey Malleville'in de onurlandıracağı bir maskeli balo programı, ve küçük d, içinde beyaz bir kağıt bulunan bir zarL kağıtta yalnızca bir Mrika gazrtesinden kesilip yapıştınlmış kısa bir yazı vardır:

BAMAKü (A.A P.) 16 Haziran. Fuidra bölgesinde en aşağı 49 insan iskeleti içeren bir toplu mezar bulunmuştur, ilk incelemelere gore cesetlerin 30 yıl önce gömülmüş olduğu sanılmaktadır. Soruşturma sürdürülüyor.

O gün Osvvald Zeitgeber'in ziyaretine üç kişi gelmiş. Üçü de hemen hemen aynı zamanda gelmişler -ressam onların birkaç dakika arayla geldiklerini görmüşve birlikte ayrılmışlar. Her üçü de maskeli balo dolayısıyla kılık değiştirmiş haldeymişler. Kimlikleri çok çabuk tespit edildi ve ayrı ayrı sorgulandılar.

Gelen ilk ziyaretçi quaker başlıklı kadın. Adı Madam Quaston. Temizlikçi olarak çalışmak istemiş, ama bunu doğrulayacak

kimse yok. Üstelik soruşturma sonunda, kızının Madam Zeitgeber'in oda hizmetçisi olduğu ve pek aydınlatılmayan koşullarda boğularak öldüğü ortaya çıkmıştır.

ikinci ziyaretçi soytan giysileri içindeki adam. Adı Jarrier'dir; villanın sahibidir. Kiracısının yerleşip yerleşmediğine bakmak ve kendisine eşyaların bir listesinin bulunduğu kağıdı imzalatmak için geldiğini söyler. Madam Quaston konuşmalarına tanık olmuştur ve söylediklerini doğrulayabilecektir. Madam Quaston, Jarrier'nin gelir gelmez, henüz yeni cilalanmış parke üzerinde düşmek üzereyken pencereye tutunduğunu ve kırmızı balık dolu kavanozu yarı yarıya, duvar telefonunun yanındaki bir küçük halının üstüne devirdiğini ekledi sözlerine.

Üçüncü ziyaretçi de koca bebek: Şarkıcı Mickey Malleville. Hemen Osvvald Zeitgeber'in damadı olduğunu ve kendisinden borç para istemeye geldiğini söyler. Jarrier ve Madam Quaston'un ikisi de mücevhercinin şarkıcı içeri girer girmez, kendilerinin yalnız bırakılmalannı rica ettiğini söylediler. Biraz sonra onları tekrar çağırmış, birlikte baloya gelemeyeceği için özür dilemiş ama birkaç acil telefon görüşmesi yaptıktan sonra orada görüşecekleri vaadinde bulunmuş. Ressam gene kılık değiştirmiş üç kişinin geçtiğini görmüş ve hatta söylediğine göre karşıdan bütün küçük yolu kapiayarak ilerlediklerini gördüğünde kötü şeyler hissetmiş. Yaklaşık bir saat sonra da küçük çoban çığlığı duymuş.

Ölüm nedeni hiç sorunsuz aydınlatıldı: Halının altında uzun bir çelik levha vardı: Zeitgeber telefon etmeye giderken talihsiz bir kısa devreye yol açmıştı. Bu çelik levhayı yalnızca Jarrier yerleştirebilirdi oraya ve elektrik şokunu kolaylaştırmak amacıyla halıyı ısiatmak için girer girmez söz konusu hareketleri yaptığı anlaşıldı: daha da önemli iki ayrıntı keşfedildi: Zeitgeber'e maskeli balo kıyafetini o bulmuştu ve çizmelerdeki demirler ve mahmuzlar da elektrik akımının geçişini kolaylaştırmıştı; ikinci önemli bulguysa şuydu: Telefon tertibatını öyle bir ayariarnıştı ki, bu öldürücü kısa devre, kurban, aslında elbisesinin kurbanı -süperiletken elbisesi içinde Zei tgeberözel bir numarayı çevirdiğinde harekete geçebilecekti ancak; ve bu numara Madam Jarrier'nin muayenehanesinin numarasıydı

Bu bunaltın kanıtlar karşısında Jarrier hemen her şeyi itiraf etti: Hastalıklı bir kıskançlıkla, çevrede donjuanlığıyla tanınan Osvvald Zeitgeber'in, kansının e trafında dolaşlığını fark etmişti.

Kuşkularını yok etmek için, mücevherci eğer gerçekten suçluysa, yani muayenehaneye telefon ettiği takdirde çalışacak olan bu öldürme aygıtını tasarladı.

Sebep hiç kuşkusuz hayali gibi gözükse de -Madam jarrier yüz kırk kiloydu ve "etrafında dolaşmak" deyimini burada gerçek anlamıyla almak gerekiyordubu, gene de jarrier'nin cinayeti, önceden tasadamış olduğunu hafifletmezdi: Kendisine suç isnad edildi, tutuklandı ve gözaltına alındı. Ama bu hiç kuşkusuz dedektifi de okuyucuyu da tatmin e tmiyor: Kırmızı balıkların ölümü, cellat kemendi, taran tula. içinde bir Afrika gazetesinden kesilmiş yazı bulunan zarf. Valdemar'ın son keşfi, rezede saksısında uzun bir iğne, saç iğnesine benzeyen ama başsız bir iğne, açıklanmadan kalıyor. Laboratuvar incelemesi iki açıklama getirdi: Birincisi balıkların, son derece hızlı etkisi olan bir maddeyle, fibro toksinle zehirlenmiş olduğu; İkincisi de iğnenin ucunda çok daha yavaş etki eden bir zehrin, ergo hidantoinin izlerinin bulunması.

Bazı ikincil olaylardan sonra ve Madam jarrier'nin, Madam Zeitgeber'in. ressamın, küçük çoban kızın ve kostümlü balonun organizatörlerinden birinin suçluluğunu düşündürten tasarlanmış birçok sahte ipucu saf dışı edildikten sonra, bu hoş kafa çatlatanın sapkın ve çokbiçimli çözümü bulundu sonunda ve müfettiş VValdemar cinayet yerinde yapılan

toplantılardan birinde, hayatta kalmış olan bütün aktörlerin huzurunda, onlar olmadan bir polis romanının polis romanı olamayacağı unsurlarla, olayın tümünü açıkça ortaya koyma olanağını buldu; hiç kuşkusuz üçü de suçludur ve herkes farklı bir sebeple hareket etmiştir

Madam Quaston -yaşlı bir sefih tarafından takip edilen kızı, namusunu kurtarmak için kendini suya atmak zorunda kalmıştırmücevhercinin karşısına kendisini bir kahin gibi göstererek çizgilerini okumak istemiştir: Ve belli bir süre sonra etkili olacağını bildiği zehirli iğneyi batırmak için de bu fırsattan yararlanmıştır. Sonra iğneyi rezede saksısına gizlemiş ve o zamana kadar turşu küpünün kapağında sakladığı taramulayı sıraya yerleştirmiştir: Tarantulanın ısırmasının kendi zehrininkine yakın etkilere yol açtığını biliyordu ve bir yandan bu stratejinin sonunda açığa çıkacağının bilincindeyken bir yandan da safça, kendisine kaçmak için yeterince zaman sağlayarak soruşturmacıları yeteri kadar oyalayabileceğim sanıyordu.

Kurbanın damadı, treni kaçırmış ve borca batmış Mickey Malleville. mücevhercinin yatlara, Breitschvvanz'a, havyara alışmış kaçık kızının aşırı harcamalarına dayanamayan şarkıcı, kendisini günden güne daha beter battığı çukurdan yalnızca kayınpederinin ölümünün kurtarabileceğinin bilincindeydi: Dev biberonunun emziğindeki küçük bir şişe fibrotoksini en küçük bir kaygı duymadan su dolu sürahiye boşalttı.

Ama bu işin son sözü, son sıçraması, son devrilişi, son açığa çıkışı, düşüşü başka bir yerdedir: Osvvald Zeitgeber'in okuduğu mektup ölüm fermanıydı: Yakın zamanda Afrika'da ortaya çıkarılan bu toplu mezar, bütün halkını öldürttüğü ve efsanevi bir fil mezarlığını yağmalamadan önce ortadan kaldırdığı başkaldırmış bir köyden arta kalanlardı. Büyük serve tini, soğukkanlılıkla gerçekleştirdiği bu cinayet sayesinde yapmıştı. Bu mektubu gönderen adam, suç kanıtlarını arayarak tam yirmi yıl iziemiştî onu. Şimdi bu kanıtlar elindeydi ve haber ertesi gün bütün İsviçre gazete lerinde çıkacaktı. Zeitgeber, bu eski hikayedeki suç ortaklarını telefonla arayarak haberi doğrulattı. Onlar da kendisi gibi mektup almışlardı: Skandal hepsi için ölümden başka bir kurtuluş yolu bırakmamıştı.

Zeitgeber de kendini asmak için bir tabure ve ip buldu Ama önce, belki de ölmeden önce iyi bir iş yapma batı! inancıyla, kırmızı balıkların susuz o Iduklarını fark ederek sürahinin içindeki suyu jarrier'nin geldiğinde bilerek

devirdiği kavanozun içine boşalttı. Sonra ipini hazırladı. Ama ergo hidantoinle zehirlenmenin ilk belirtileri (bulantı, soğuk ter dökme, mide krampları, çarpıntı) baş göstermişti bile ve acıdan iki büklüm bir halde doktor hanımı çağırdı, kesinlikle aşık olduğu için değil (aslında çıplak ayaklı küçük çoban kıza göz koymuştu o) yardım istemek için.

intihar etmeye hazırlanan biri mide yangıtarı nedeniyle bu derece kaygılanabilir mi7 Sorunun bilincinde olan yazar, bir ek notta ergo hidantoinin, toksik etkilerle birlikte psişik etkilerinin ve halüsinasyonumsu etkilerinin de bulunduğunu ve bunlar arasında da bu tür reaksiyonların beklenebileceğini belirtiyor.

Elli Birinci Bölüm

Valene, (Hizmetçi Odaları, 9)

Bu tabloda kendisi olacaktı, vasallannın. askerlerinin, din adamlannın ya da tüccarlannın ortasında kendilerine her zaman küçük bir yer ayıran şu Rönesans ressamları gibi; belli bir eksendeki merkezde, ayrıcalıklı, seçilmiş bir kesişme noktasında belirgin, şu ya da bu aydınlatıcı perspektifle, bütün tablonun yeniden yorumlanmasına neden olabilecek derin anlamlı bir bakışın uzantısında bir yer istemiyordu, bütünüyle zararsız gibi gözüken bir yer istiyordu; öylesine, gelişigüzel, biraz tesadüfen, nereden ve niçin geldiği bilinmeyen, fark edilmesi pek fazla istenmiyormuş gibi, sanki yeni başlayanlar için bir imzadan başka bir şey olması istenmiyormuş gibi, tablonun sahibinin, ressamın eserini imzalamasını hoş göreceğinin belirtisi gibi bir şey, herhangi bir şey gibi tanınıp, hemen unutulacak herhangi bir şey gibi bir yer istiyordu: Ressam ölür ölmez, nesilden nesile, atölyeden atölyeye geçecek bir anekdot, artık hiç kimsenin inanmayacağı bir efsane olacaktır bu, günün birinde bölük pörçük rastlantısal göndermeler sayesinde ya da tablonun bir müzenin tavanarasında bulunmuş ön taslaklarıyla karşılaştırılması sırasında veya bir kitap okunurken, daha önce başka kitaplarda okuduğumuzu sandığımız cümlelere rastladığımız gibi bütünüyle beklenmedik bir biçimde değeri yeniden kanıtlanıncaya kadar... Ve belki de o zaman bu ufak tefek adamın her zaman belli bir özelliği olduğunun, yalnızca yüzünün ayrıntılarına daha fazla özen gösterilmemiş olduğunun farkına vanlacaktı; onda, daha güçlü bir vazgeçme ve çekimserlik ya da başı, belli belirsiz biçimde belli bir tarzda eğmede, anlayışa, belli bir

yumuşaklığa, belki de nostaljiyle renklenen neşeye benzeyen bir şey olduğu anlaşılacaktı. Tablosunda kendisi olacaktı, odasında, hemen hemen en üstte, sağda, pırıldayan ağını ören dikkatli küçük bir örümcek gibi, ayakta, tablosunun yanında, elinde paleti, her tarafı boyalı, uzun, gri gömleği ve mor atkısıyla.

Hemen hemen bitmiş tablosunun yanında ayakta olacaktı ve kesinlikle kendisinin resmini yapıyor olacaktı, fırçasının ucuyla bir ressamın küçük siluetini, mor atkısıyla uzun gri gömleğini, elindeki paleti, resim yapmakta olan bir ressamın küçük resmini yaparken.. Bir kez daha gözlerinin ve elinin gücü artık hiç sınır tanımazmış gibi, sonsuza kadar devam etmeyi istemiş oldugunu gösteren resimlerden biri olacaktı bu.

Kendi resmini yapmakta olan kendi resmini yapacaktı ve çevresinde, büyük kare tuvalde, her şey yerli yerinde olacaktı Asansör boşluğu, merdivenler, sahanlıklar. paspaslar, odalar ve salonlar, mutfaklar. banyolar, kapıcı odası, kiracılann bir listesini isteyen Amerikalı kadın romancıyla giriş. Madam Marcia'mn dükkanı, mahzenler. kazan dairesi. asansör.

Kendi resmini yapmakta olan kendi resmini yapacaktı ve kepçeler ve bıçaklar, kevgirler, kapı sapları, kitaplar, gazeteler, halılar, sürahiler, ocak ızgaraları, şemsiyelikler, tencere altlıkları. radyolar. başunı lambalan, telefonlar, aynalar, diş fırçaları, çamaşır kurutma makinaları. oyun kağıtları, kül tablalarındaki izmaritler, böcek kovucu çerçevelerindeki aile fotoğrafları. vazolardaki çiçekler, radyatörlerin üzerindeki mermerler, püre presleri, patenler, çekmecelerdeki ahahtar demetleri, şerbet kapları, kedi sandıkları, maden suyu

kasaları, beşikler, çaydanlıklar, çalar saatler, Pigeon lambalar, universal penseler görülüyordu bile. Ve Doktor Dinteville'in rafyayla örülmüş, silindir biçiminde iki saksı kabı, Cinoc\ın dört takvimi, Berger !erin Tonkin manzarası, Gaspard Winckler'in oymalı dolabı, Madam Orlowska'nın kitap rahlesi, Beatrice Breidel'in Matmazel Crespi'ye getirdiği Tunus şıpıdıkları, yöneticinin böbrek biçimli masası, Madam Marcia'nın otomatları ve oğlu David'in Narnur haritası, Anne Breidel'in denklemlerle dolu kağıtları, Madam Marcia'nın aşçısının baharat kutusu, Dinteville'in Amiral Nelson'u, Altamont'ların Çin işi iskemleleri ve yaşlı aşıkları gösteren kıymetli duvar halısı, Nieto'nun çakmağı, Jane Sutton'un yağmurluğu, Smautfun denizci sandığı, Plassaert'lerin yıldızlı duvar kağıdı, Genevieve Foulerot'nun sedef kabuğu, Cinoc'un büyük üçgen çiçek motifli emprime yatak örtüsü ve Reol'lerin sentetik deriden yatağı usta işi, sıicl görünümlü, kemer/i ve krom tokalıGratiolet'nin çift saplı sazı. Bartlebooth'un yemek salonunun ilginç kahve kutuları ve gölgesiz aydınlatma düzeni, Louvet'lerin ve Marquiseaux-ların egzotik halısı, kapıcı odasındaki masasının üzerindeki mektuplar, Olivia Rorschash'ın büyük kristal avizesi, Madam Albin'in özenle paketlenmiş eşyalan, Hutting'in Thuburbo Majus'da bulduğu antik taştan aslan ve tüm çevrede, hikayeleri, geçmişleri, efsaneleriyle bir alay insan:

1. Covadonga'da kendisine taç giydiren Alkmamah'ı yenen Pelagius

2. Rusya'dan kaçarak Schönberg'in peşinden Amsetrdam'a giden şarkıcı

3. En üst katta yaşayan iki gözü farklı renkte sağır kedi

4. Sivil savunma görevlisinin doldurtıuğu kum hçıları

5. En küçük harcamalarını bile bir deftere yazan cimri kadın

6. Tavla partilerinde kendinden geçen yapbozcu

7. Bir yere gitmiş olan kiracıların çiçeklerine özenle bakan kapıcı kadın

8. Çocuklarının adını Becaud'ya saygı nişanesi olarak Gilbert koyan anne baba

9. lkieşliliği kabul eden Osmanlının serbest bıraktığı Kont'un karısı

10. Artık köyde olmadığına üzülen iş kadını

11. İRomanını düşleyerek çöp tenekcsini indiren küçük çocuk

12. Dünya seyahatine çıkan Avustralyalı kadına eşlik eden karı kılıklı züppe yeğen

13. Tatlı antropologdan sürekli kaçan sakınmacı kabile

14. Kendi kendini temizleyen bir fırını kullanmayı kabul etmeyen ahçı

15. % l'ini sanata adayan uluslararası otelciliğin Yönetici Genel Başkanı

16. Uyuşuk uyuşuk resimli bir magazine bakan hastabakıcı

17. Hacca giderken Arkhangelsk'de kazaya uğrayan şair

18. Minyatürcüsünün sabrını taşıran ! talyan kemanı

19. Durmadan radyo dinleyerek sosis yiyen şişman çift

20. Genel Karargah'a yapılan saldırıdan sonra tek kollu kalan general

21. Babasının başucundaki genç kızın hüzünlü rüyaları

22. Daha sıcak bir "Türk hamamı" için aniaşan Avusturyalı müşteriler

23. Bir mektubu yakmak isteyen Paraguaylı

24. Golf pantolonla suluboya öğrenen genç milyarder

25. Bir kuş rezervi kuran Su ve Orman Müfettişi

26. Hatıralıklarını eski haftalık dergilere saran dul kadın

27. Kendisini büyük bir devlet adamı olarak tanıtan uluslararası hırsız

28. Issız adasında keyfince yaşayan Robinson Crusoe

29. Etüvden geçirilmiş Hollanda peyniri kırıntılarıyla domino oynamaya çalışan dağsıçanı

30. Kitapçıların peşinde dolaşan hüzünlü "kelime öldürücüsü"

31. Yeni bir rüya anahtarı satan siyahlar giymiş gezgin satıcı

32. Paris'te bir balık lokantası açan zeytinyağı tüccarı

33. Güzel bir Venedik avizesinin düşmesiyle ölen yaşlı mareşal

34. Pacemaker'ının kızkardeşiyle evlenen çirkin orta mesafe bisiklet yarışçısı

35. Işi yalnızca bir yumurta ve haşlanmış mezgit pişirmek olan ahçı

36. Lüks bir yatak için iki yıllığına borçlanan genç çift

37. Bir I talyan starı için bırakılan sanat eşyaları tüccarının karısı

38. Beş yeğeninin biyografilerini yeniden okuyan çocukluk arkadaşı

39. Şişelere mantardan yapılmış figürler koyan Bay Ispanya Arap krallarının izlerini arayan arkeolog

40. Oise'da sakin bir yaşam süren Varşovalı eski soytan

41. Damadı traş olacağı sırada sıcak suyu kesen kayınvalide

42. Bütün sayılar ilk Kların toplamıdır diyen Hallandalı

43. Bir doksanhğı Yenivle Eski diye tanımlayan Scipio

44. Sağır ve dilsiz gövde adamı dudaklarından okuyan anlayan atomcu

45. Hollywoodlu yıldıza şarkı söyleyerek ilan-ı aşk eden Arnavut eşkıya

46. Domuz budu pişirmek isteyen Alman sanayici

47. Pornoyu papazlığa yeğleyen köpekli kadının oğlu

48. Ana Tanrıçasını pidgin-english'le değiştiren Malezyalı barmen

49. Rüyasında gördüğü pastadan mahrum olan küçük erkek çocuk

50. Senal) oyu okuduktan sonra rolü kabul etmeyen yedi aktör

51. Birliğini Kore'de ölüme terk ederek kaçan Amerikalı asker

52. Cinsiyet değıştirdikten sonra süper star olan gitarist

53. Kızıl saçlı bir Avrupalıya bir kaplan avı sunan mihrace

54. llhamını bir romandan alan liberal büyükbaba

55. Medine'de bir Kuran suresini kopya eden bir hattat

56. Orlando d''Arconati'de bir Angelica havası isteyen Orfanik

57. Ölümünü süt kardeşinin yardımıyla hazırlayan aktör

58. Havaya kalkmış kolunun ucunda olimpıyat meşalesini tutan Japon kızı

59. Catalauna Ovasında Attila'nın kuvvetlerini durduran Artius

60. Sekiz yüz seksen metrelik rekora ulaşan padişah III Selim

61. Çok fazla silgi yuttuğundan ölen çavuş

62. Fritz james'in son mesajını bulan faxun yardımcısı

63. Altı ay odasında kalan öğrenci genç

64. Yapımcının yeni bir dünya turuna çıkan karısı

65. Mazotla ısıtınayı ayarlayan merkezi ısıtma görevlisi

66. Müzik hafiyesini kütüphaneye bırakan zengin meraklı

67. Tıbbi kurutma kağıtları koleksiyonunu düzenleyen küçük erkek çocuk

68. Çok zengin bir Amerikalı tarafından tutulan komedyen aşçı

69. Küçük çekingen bir kadına dönüşen eski batakhanr kadını

70. Sol elinin üç parmağını kaybeden sakat mucit

71. Chaumont-Porcien'de Belçikalı bir duvarcı ustasıyla yaşayan genç kız

72. Elmasın sırrını çözdüğünü sanan doktorun büyükbabası

73. Mefistofeles'le bir anlaşma imzalatan genç kadın

74. Antikacının kırmızı giysisiyle gürültü çıkaran oğlu

75. Alman kimyacıların sırlarını açığa vuran vekil

76. Geri gönderilen elyazmasını yakan eski tarih öğretmeni

77. Denizaltı saatinin babası yaşlı Japon sanayici

78. Karısı ve oğlu için intikam çağrıları yapan diplomat

79. Ertesi gün gideceği için fasulyesini geri isteyen kadın

80. Bir çilek kreması tarifi üzerinde düşüncelere cialan yıldız

81. Saat ve o tomat koleksiyonu yapan yaşlı yıldız

82. Tesadüfen seçilen sayılarla her şeyi anlayan büyücü

83. Grisi'ye maundan bir fiskos köşesi sunan boyar

84. Oyun kağıtlarıyla eğlenen ve artık araba kullanmayan şoför

85. Adını bir salata tarifine vermeyi düşleyen hekim, Afrika derisi ticaretinde iflas eden mühendis

86. Hüz ünlü bir biçimde üç Özgür Adam a giren Japon

87. lkide bir sanatoryum anılarını anlatan yaşlı otodidakt

88. Mirasını açık artırınayla satmak zorunda kalan küçük kuzen

89. öfkeli Prenses in semaverinin ambalajını açan gümrükçüler

90. Her zaman kullanmadığı dairesini sekizinci kata taşıyan basma tüccarı

91. Hamburg'a Fransız usulü uvertür sunan besteci

92. Onarılacak minyatüre büyüteçle bakan Marguerite

93. Adını yapbozcunun kızıl kedisine veren Cheri-Bibi

94. Revüyü sunmak için sahneye çıkan gece kulübü garsonu

95. Meslektaşları için görkemli bır resepsiyon veren yönetici

96. Boş daireyi ziyaret eden emlak ajansındaki kadın

97. ingiliz'in yapbozları için kutulama yapan kadın

98. Lu bisküvisini bir kenanndan ısıran küçük kız

99. Bir günde 30 000 Lusitanyalıyı öldürten praetor

100. Üstünde Paris metrosunun bir planı bulunan mantolu genç kız

101. Ay sonlarındaki zorluklarını çözümlemeyi düşünen yönetici

102. Yaşlı zanaatkarın yüzüklerini seçen küçük parfümcü

103. Fransızlara karşı mücadele eden Milliyetçiler. yüzünden iflas eden Şamlı yayıncı

104. Ingiliz'in deniz manzarası resmi için cinayet işleyen eleştirmen

105. Kin dolu bakışlı ölü gömücü düşleyen ihtiyar hizmetçi

106. Sırikinin ve kürarın etkilerini karşılaştıran bilim adamı

107. Vejetaryenlerin çorbasına et suyu koyan öğrenci

108. Şantiyeden çıkarken mektubunu okuyan üçüncü işçi

109. lll Hiçbir amacı olmadan bir faktoriyeli yeniden hesaplayan yaşlı başuşak

110. New York'da kaybolan bir Fransızın yardımına koşan heyecanlı papaz

111. Çok Kutsal Kase'nin izini bularak zengin olan eczacı

112. Bir halyan dökümcüsünün tekniğinden esinlenen kimyager

113. Yeni e ldivenlerini takan siyah pardösülü adam

114. Hans Bellmer'in bir resmini ikiye bölen Guyomard

115. Sersemletici bir vals besteleyen Liszt ve Chopin'in dostu

116. Colbert'e en iyi şampanyasını tattıran Dom Perignon

117. Ölürken adının bir kıtaya verildiğini öğrenen Amerigo

118. Yemekten sonra tezgahının arkasında uyuklayan Mösyö Riri

119. Bir gazetede nekrolojiyle ilgili notlarını bulan Mark Twain

120. Kleber'i öldüren hançeri pariatan sekreter

Rektörlüğünü yaptığı koleje bağışta bulunan filolog

Pirandella okuyarak banyo yapan bekar anne

121

122

123

124

125

126

127

128

129

130

131

132

133

134

135

136

137

138

139

140

141

142

143

144

145

146

147

148

149

150

151

152

153

154

155

156

157

158

159

160 161 162

163

164

165

166

167

168

169

170

171

172

173

174

175

176

177

Çeşitli adlarla densiz romanlar yazan tarihçi

Hitler'in yaşadığına ilişkin kanıtlar toplayan yaşlı kütüphaneci

Rus kadın şarkıcının piyanosunu akort etmekte olan kör

Kırmızı bir domuz yavrusu iskeleünden yararlanan dekaratör

Küçük denizkabuğu kaçakçılığıyla servet sahibi olunacağına inanan emprezaryo

Boyamak isterken saçlarını yitiren aldatılan müşteri

Gaze telerde çıkan opera eleştiri yazılarını kırmızı kalemle çerçeveleyen kütüphane memuresi

Örtünün altında fare oldugunu sanarak heyecanlanan arahacı

Büyük ziyafet için sıcak kanapeler getiren fırıncı çırakları

Hastabakıcının süt kabını deviren Pip ve La Minuş

Arızalanan asansörde yavuklusuyla kalan Piupiu

Sonunda boy-friend'inin mektubunu okuyan Ingiliz au pair kız

Victor Hugo'nun üç mektubunu bulan sahaf

Yerli rehberlerinin yanında poz veren safari meraklıları

Küçük çocuğuyla Tunus'tan dönen güzel Polonyalı

Kaldığı otelin salonunda vurularak öldürülen mühendis general

Silah tehdidiyle ameliyat yapmak zorunda kalan cerrah

Tatil ödevlerine bakan Fransızca öğretmeni

Siyah incileri yanmalarından sonra fark eden yargıcın karısı

Saate karşı yarışını onayiatmak isteyen koşucu

Eski fizik hocasını tanıyan asker

Gerçek bir roman kahramanı yaratmayı düşleyen eski ev sahibi

Provalarına yeniden başlayan çok mükemmelci cazcı

ldollerine 71 beyaz fare sunan Tasmanya hayranları

Dünyanın en yüksek duvarını inşa etmeyi düşleyen matematik öğrencisi

Sert balerinle birlikte olmak için geri dönen aşktan deliye dönmüş koreograf

Asansörü yeniden çalıştırmayı reddeden eski Ispanyol kapıcı

Girişteki aynaları temizleyen Chez Nicolas'nın teslimatçısı

Geniş ağızlı bir gramofon dinleyen Por Larranaga tütün tiryakisi

Çıkış saatinde liselerin önünde bekleyen pornografik ihtiyar

Bir Fildişi atlasçiçeğine ad koymayı düşleyen Kenyalı botanikçi

Onaltıncı Louis'yle Marie-Antoinette'in önünde çalan genç Mozart

Gazetelerde ilan edilen bütün yarışiara katılan Rus kadın

Küçük bıçağını yutup küçük çiviler çıkaran hokkabaz

Argonne'da soğuktan ölen dini eşya üreticisi

Madende vagon çeken yaşlı kör atlar

Asklepias ve Galienus arasında polemik düşleyen ürolog

Haritada Corbenic yolunu arayan güzel havacı

Geçici bir yonga ateşinde ısınan dağramacı

Türk yüzüğünü yeniden yapmak için boşuna çabalayan turistler

Üç haydut tarafından sopayla dövülerek öldürülen dans hocası

Kral büyükbabasının başucunda dua eden genç prenses

Bir sağlıkevinin borularını düzenleyen geçici kiracı

Yılda dört ay namevcut olmayı başaran servis şefi

Parmaklarını bir malasol kavanozuna daldıran antikacı

Ölüm fermanını imzalayan gazete kupürünü okuyan mücevherci

Sünger kağıdını ünlü yapıtiara ekleyen ünlü ressam

Bütün kutsal rölikleri saydıran prens Eugene

Ingilizlere saldırmak için "Kartal' ı düşünen imparator

Plaj kıyısında örgü ören benekli giysili kadın

Haendel'in bir plağıyla jimnastik yapan Melanezyalı kadınlar

Trapezinden ayrılmak istemeyen genç akrobat

Cebindeki son kibrit çöpünü bulan Gedeon Spilette

Kurdun elle tutulup gözle görülmeyen çalışmasını ortaya çıkaran ! talyan dağramacı Bütün evi tuvaline sığdıran yaşlı ressam

Elli İkinci Bölüm

Plassaert, 2

Plassaert'lerin dairesinin odalarından biri: Çocuklannın doğumundan bir yıl, bundan yaklaşık on üç yıl önce bu ilk odaya yerleşmişlerdi. Birkaç yıl sonra Irayan öldü ve yöneticinin tavanarasını satın aldılar. Sonra da Marquiseaux'lardan koridenın dibindeki adayı satın aldılar; burada boş şişe

toplayarak geeinmeye çalışan Troquet adında yaşlı biri oturuyordu; bunların şişe paralarını alıyor ve bir kısmını da satınayıp içlerine mantardan yaptığı küçük, sarhoş, boksör, denizci. Maurice Chevalier, general De Gaulle vb. figürler atıyor ve bunları pazar günleri ChampsElysees'deki işsiz güçsüz, boş gezen insanlara satıyordu Plassaert'ler hemen bir tahliye davası açtılar, çünkü Troquet kirasını düzenli biçimde ödemiyordu, ayrıca bir yan serseri olduğu için de davayı çok çabuk kazandılar.

Eskiden bu ilk odalarında Gregoire Simpson adında ilginç bir genç adam iki yıl yaşamıştı. Tarih öğrencisiydi Bir süre Opera Kütüphanesi nde kütüphaneci yardımcısı olarak çalıştl Ilginç

bir iş değildi yaptığı: Varlıklı bir meraklı, Henri Astrat, kırk yılda oluşturduğu bir belge koleksiyonunu Kütüphane'ye bırakmıştı. Opera tutkunu olan Henri Astrat bin dokuz yüz ondan beri hemen hemen hiçbir prömiyeri kaçırmamıştı; Ring'i yöneten Furtvangler'i, Desdemona'yı yorumlayan Tebaldi'yi ya da Norma'yı oynayan Callas'ı görmek için Manş'ı, hatta ve hatta iki üç kez Atlantik'i geçmeye üşenmemişti.

Astra her gösteri vesilesiyle bir basın dosyası oluşturuyordu ve buna program -şef ve yarumcuların ithaf yazılarıylave duruma göre kostüm ve dekorların çeşitli parçaları ekleniyordu: Rodolfo rolündeki Mario del Monaco'nun (La Boheme, Covent Garden, Neapoliten Opera, 1946) mor pantolon askılan, Victor de Sabata'nın bageti, Heinz Tietjen'in, l929'da Berlin'deki tarihsel sahnelenişi vesilesiyle verdiği, üstünde kendi elyazısıyla notlan bulunan Lohengrin partisyonu, Emi! Praetorius\ın aynı gösteri için hazırlanmış maketleri, Karl Böhm\in ürbino'da Maggio Musicale'de sahnelediği Don Giovanni'deki Commandatore rolü için Haig Clifford'a getirttiği mermer taklidi mask vb.

Henri Astrat, dünyanın başka hiçbir yerinde bir eşi olmayan bu özel arşivin sürdürülmesini desteklemeye yönelik önemli bir gelir de bıraktı ayrıca. Opera Kütüphanesi böylece bir Astrat Fonu kurdu; burada iki bekçinin nezaret ettiği üç sergi ve okuma salonu ve iki büro vardı; bürolardan birinde bir yönetici, birinde de bir kütüphane memuresiyle yarım gün çalışan yardımcısı bulunuyordu. Yönetici Rönesans Şenlikleri Alanı nda uzmanlaşmış bir sanat tarihi profesörü -vakfı denetlerneye yetkili kişilerlearaştırmacılar, gösteri sanatlan eleştirmenleri. gösteri sanan

tarihçileri, müzikologlar, yönetmenler. dekoratörler. müzikçiler, kostümcüler, yarumcular vb ilgileniyor ve sergiler düzenliyordu (MET'e saygı. La Tra viata'nın Yüzüncü Yıldönümü vb.); kütüphane memuresi hemen hemen bütün Paris gazetelerini ve önemli sayılabilecek haftalık dergileri, magazinleri, mecmuaları, çeşitli yayınlan okuyar ve genel olarak operayla ilgili bütün yazıları (Opera kapalllacak Im :'. Opera için tasanlar, Opera nerede?, Opera Hayaleti: Gerçeklik ve efsane vb.) ya da özel olarak tek bir yazıyı kırmızı kalemle çerçeve içine alıyordu; yarım gün çalışan kütüphane memuresi yardımcısı kırmızı kalemle çerçevelenmiş yazıları kesiyor ve bunları yapıştırmadan lastikli "geçici şömizler" (GŞ) içine koyuyordu; kesinlikle belli olmayan ama genellikle bir buçuk ayı geçmeyen bir süre sonunda gazete ve dergilerden kesilen kupürler (ki bunlar baş harfleri GŞ olan bir dosya içinde bulunuyordu) çıkartılıyor ve 2lx27 boyutlarında beyaz bir kağıda yapıştırılıyordu; bu kağıdın sol üst köşesine kırmızı mürekkeple ve altı iki kez çizilen büyük harflerle yapıtın adı, altı bir kez çizilmiş büyük harflerle türü (opera, opera komik, opera bu!, dramatik oratoryo, vodvil, operet vb), bestecinin adı, orkestra şefinin adı, yönetmenin adı, salonun adı ve ilk genel gösteriminin tarihi yazılıyordu; bu şekilde yapıştırılan kupürler tekrar şömizlerine konuyorrlu ama bu sefer lastiklerle bağlanınayıp keten kordonlarla bağiamyordu ve bunlara da beklemedeki dosyalar (BD) adı veriliyordu: bunlar kütüphane memuresinin ve yarım gün çalışan yardımcısının (YGÇY) bürosundaki camlı bir dotaba yerleştiriliyordu; birkaç hafta sonra söz konusu gösteriyle ilgili olarak başka yazı bulunamayacağı kesinlik kazanınca BD sergi ve okuma salonlarındaki büyük kafesli dolaplardan birine aktarılıyor, "yerindeki dosya" (YD) adını alıyor ve Astra Vakfının öteki ürünleriyle aynı statüye yani "sürekli kart sahibi olanların ya da Vakfın yönetici sıfatındaki Koruyucusu'ndan alınmış özel izinle yerinde incelenebilir" statusüne giriyorrlu (Tüzük Özeti, Madde XVIII, Paragraf 3, c bendi).

Bu yarım günlük iş akdi ne yazık ki yenilenmedi. Kütüphaneterin ve özellikle de Opera Kütüphanesi'nin bütçesinin her yıl anlaşılmaz biçimde açık vermesinin nedenini araştırmakla görevli bir denetçi raporunda özellikle şu görüşe yer verdi: Üç salon için iki bekçi fazladır ve gazetelerden yazı kesrnek için ayda yüz yetmiş beş frank, on sekiz santim ödemek, bu yüz yetmiş beş frank, on sekiz santimi boşuna harcamaktır, çünkü gözetmekten ve korumaktan başka bir işi olmayan bu tek bekçi.

gayet güzel hem bekçilik yapar hem de gazeteden yazı kesebilir. Kütüphane memuresi, elli yaşlarında, çekingen, hüzünlü bakışlı, kulağında işitme cihazı bulunan bir kadıncağızdı; GD'lerin ve BD'ların kendi bürosuyla sergi ve okuma salonları arasında gidiş gelişlerinin YD'ler için zararlı olabileceği gerekçesini öne sürerek (daha sonra doğrulanmıştır bu) sürekli bir sıkıntı kaynağı olduğunu anlatmaya çalıştı, ama müdür yalnızca kendi işini bile olsa, muhafaza e tmekten pek memnun olduğundan, denetçiden yana tavır aldı ve kendi servisinin kronik mali kan kaybının önüne geçmek amacıyla aşağıdaki kararlan aldı: l) bundan böyle artık tek bir bekçi olacaktır, 2) artık yarım gün çalışan yardımcı (YGÇY) olmayacaktır, 3) sergi ve okuma salonları haftada yalnız üç gün öğleden sonraları açık olacaktır, 4) kütüphane memuresi "çok önemli bulduğu yazıları" kendisi kesecek, ötekilerin kesilmesi işini de bekçiye verecektir, ve son olarak 5) masraftan kaçınmak amacıyla kupürler bundan böyle kağıdın hem ön hem de arka yüzüne yapışnnlacaktır.

Gregoire Simpson öğretim yılını çeşitli geçici işlerde çalışarak bitirdi: Muhtemel alıcıları, başlarını biraz eğdikleri takdirde Sacre-Coeur'ü görebileceklerine inandırabilmek için mutfak taburelerinin üstüne çıkmaya davet ederek sanlık daireler gösterdi. çeşitli "sanat kitapları" ya da seçkin kişilerin insanı aptallaştıran önsözleriyle doldurulmuş ansiklopediler. vasat modellerin kötü kopyalan el çantaları, "Öğrencileri seı'er misiniz?" türü "gençlere yönelik" gaze teler, öksüzler yurdunda işlenmiş küçük örtüler. körlerin ördüğü paspaslar satmaya çalışarak kapı kapı dolaşarak kendi kendisini denedi. Ve üç parmağına mal olan kazayı geçirmiş olan komşusu Morellet, onu, mahallede. sabunlarını. pis kokuları yok edici deniz kozalaklarını, sinek öldürücü rondelalarını ve saç ve halı şampuaniarım saımakla görevlendirdi.

Ertesi yıl Gregoire Simpson bir burs buldu: pek fazla bir şey değildi alacağı para ama kesinlikle çalışmadan geçinebilmesine yetebilecekti. Ama o zaman da kendini derslerine verip. bir an önce diplama almaya çalışacağı yerde bir tür nörasteni içine düştü; sürekli olarak. görünüşte hiçbir biçimde kunulamayacağı tuhaf bir baygın uyku içindeydi. Kendisini bu dönemde görme fırsatını bulanlar onun yerçekimsizlik durumunda. bir tür duyumsuzluk, her şeye karşı kayıtsızlık halı içinde oldugunu sandılar: Havanın nasıl olduğu, saatin kaç oldugu. dış dünyanın kendisine vermeyi

sürdürdüğü ama onun da gitgide daha az algılayabildiği haberlere karşı kayıtsızlık Tekdüze bir yaşam sürmeye başladı. sürekli aynı şeyleri giyiyor. her gün aynı kızarmış patates satıcısının yerinde, tezgahta, ayakta, aynı yemeği yiyordu: Kızarmış patatesli biftek, büyük bir bardak kırmızı şarap, bir kahve ve her akşam bir kahve köşesinde Le Monde'u satırı satırına okuyordu; bütün gününü de iskarnbil falına bakarak ya da pembe plastik bir leğen içinde dört çift çorabından üçünü veya üç gömleğinden birini yıkayarak geçiriyordu.

Daha sonra Paris'te uzun gezintiler dönemi geldi. Kendini koyveriyor, ayakları nereye giderse o da peşinden gidiyor, iş çıkışlarındaki kalabalığın içine dalıveriyordu. Vitriniere bakıyor, bütün sanat galerilerine giriyor, dokuzuncu arrondissement'daki bütün pasajlardan yavaş yavaş geçiyor, bütün mağazaların önünde duruyordu. Mobilyanların rustik komod inlerine, karyola ayaklarına ve yaylarına, cenaze merasimleri için hazırlanmış yapay çelenklere, tuhafiyecilerdeki perde çubuklarına, Paris'e özgü eşya satıcılarının koca memeli kadınlarıyla "erotik" oyun kağıtIanna (Mann Sprich deurche, English speaken), bir Sanat stüdyosundaki sararmış fotoğrafiara dikkatle bakıyordu: Dolunay yüzlü, denizci giysileri içinde küçük bir oğlan, kriket şapkası takmış çirkin bir küçük oğlan, yassı burunlu bir genç, gıcır gıcır bir arabanın yanında buldog suratlı bir herif: Erimiş domuz yağı içinde Charıres Katedrali; Şaka malzemeleri satan dükkan kartvizitleri.

Adolf Hitler

Kürkçü

Jean Bonnot

Domuz Kasabı

Tours'dan Bay ve Bayan Hocquard (I & L)

oğullan ADHEMAR m doğumunu bildirmekten mutluluk duyarlar

MADELEINE PROUST Thomas GEMAT-LALLES

■souı ■enir.s

Anterolog Dililll S BD&

sararmış kartvizitler, ante t modelleri, gravürcülerin davetiyeleri:

LE PAN NEAU METALLISE SARL AU CAPITAL DE 6 8 10 000 F Mare el-E mile Bumac hs, S.A "Her şey ha lı lar için H

GEOFFRO Y SA lN T-HILA/RE KOLEJi MEZUNLARI DERNEG I

Kimi zaman da gülünç amaçlar ediniyordu: Sözgelimi XVII. arrondissement'daki bütün Rus lokantalarının bir dökümünü yapmak ve bunları kesinlikle karşılaşmayacak biçimde bir araya toplayacak bir güzergah oluşturmak. Ama genellikle saçma, gülünç bir amacı yeğliyordu - yüz kırk yedinci bank, sekiz bin iki yüz otuz yedinci adımve Denfert-Rochereau ya da Chateau-Landon'a doğru bir yerde, aslan ayağı biçiminde dökme demir ayaklı yeşil tahtalı bir bankta saatlerce oturuyor veya kendi vitrininde yalnızca ince bedenli mankenler ve kendilerinden başka bir sey teşhir e tmeyen kutular değil, çeşit çeşit hasse bezleri, etiketler ve küçük madeni levhalar da teşhir eden bir vitrin gereçleri mağazasının önünde heykel gibi dikiliyor. sonunda bu tür bir vitrinle ilgili mantıksal paradoks üzerine kafa patlatmayacakmış gibi dakikalarca bu vitrine bakıyordu.

UCUZLUK

Seri Sonu

OLAĞANÜSTÜ YENlLlLK

En son kreasyonlarımız

ÇOK ÖZEL

Bir süre sonra, evinden hiç çıkmamaya ve yavaş yavaş zaman kavramını yitirmeye başladı. Bir gün saati, beşi çeyrek geçe durdu ve saati kurmayı ihmal etti: Kimi zaman ışığı bütün gece açık kalıyordu: kimi zamansa bir gün, iki gün, üç gün ve bir hafta boyunca koridorun dibindeki tuvalete gitmesinin dışında odasından hiç çıkmadan durabiliyordu. Bazen gece saat

ona doğru çıkıyor ve ertesi sabah görünüşte uykusuz geçirdiği geceden hiç rahatsız olmamış biçimde, aynı durumda geliyordu eve; büyük bulvarlardaki dezenfektan kokulu, pis sinemalara gidiyordu: geceleri hiç kapanmayan kahvelerde sürtüyor, saatlerce tilt oynuyor ya da süzme kahvenin üstünden ters bakışlada çakırkeyf olmuş günü gününe yaşayan insanları, hüzünlü sarhoşları, şişman kasapları, denizcileri ve kızları seyrediyordu.

Son altı ay odasından hemen hemen hiç çıkmadı. Zaman zaman Leon-jost Sokağı'ndaki (bu dönemde henüz herkes Roussel Sokağı olarak bilirdi burasını) fırında görülüyordu; cam ıezgaha bir yirmi santim koyuyordu ve eğer fırıncı kendisine soru soran gözlerle bakarsa -ilk zamanlar birkaç kez olmuştu bubaşıyla sorgun dalından sepet içine sıralanmış bagetleri gösteriyor, bir yandan da sol eliyle yarım ekmek istediği anlamına gelen bir tür makas işareti yapıyordu.

Artık kimseye bir şey söylemiyordu ve kendisine bir şey söylendiğinde bir tür boğuk bir homurtuyla karşılık veriyordu ve bu da her tür konuşma girişimini anında yok ediyordu. Zaman zaman pembe plastik leğenini doldurmaya gitmeden önce kapısını aralayarak sahanlıktaki suyun başında kimsenin bulunup bulunmadığına bakarken görürlerdi onu.

Bir gün gecenin saat ikisinde evine dönmekte olan sağ taraftaki komşusu Troyan genç öğrencinin odasındaki ışığın hala yanmakta olduğunu gördü; kapıya vurdu ama cevap alamadı, bir kez daha vurdu, biraz bekledi, tam kapanmamış olan kapıyı itti ve Gregoire

Simpson'u yatağında dizlerini karnma çekmiş, giyinik durumda, gözleri açık, eski bir terliği küllük olarak kullanarak, orta parmağıyla yüzük parmağı arasına sıkıştırdığı bir sigarayı içerken buldu. Troyan girdiğinde bakınadı ona. kitapçı kendisine, "Hasta mısın, neyin var, su istiyor musun, bir şeye ihtiyacın var mı7" diye sorduğunda karşılık vermedi ve yalnızca, öteki, ölmediğine inanahilrnek için hafifçe omzuna dokunduğunda, ani bir hareketle duvara doğru dönerek, " Rahat bırakın beni," diye mırıldandı.

Birkaç gün sonra gerçekten kayboldu ve hiç kimse nereye gittiğini, ne olduğunu bilemedi. Binada genel kabul gören düşünceye bakılırsa intihar etmişti ve hatta kimileri bu intiharı, kendisini Cardine t köprüsünden atarak

gerçekleştirdiğini ileri sürüyorlardı. Ama kimse bu konuda bir kanıt getiremedi.

Odanın sahibi olan yönetici bir ay sonra kapıyı mühiirletti, daha sonraki ay resmi bir görevliye odanın boş olduğunu tesbit ettirdi ve içerdeki birkaç parça döküntüyü attı: Zar zor yatak olabilecek kadar dar bir kanepe, pembe plastik bir leğen, kırık bir ayna, birkaç kirli gömlek ve çorap, eski gazete parçaları, lekeli, kirli paslı elli ikilik bir deste, beşi çeyrek geçe durmuş bir saat, bir ucunda bir vida, öbüründe yaylı bir kapak bulunan metal bir çubuk, bir Quattrocento portresi röprodüksiyonu (üst dudağının üstünde küçük bir yara olan enerjik ve canlı kanlı bir görünüm içindeki bir yüz), pegamoid grenadin kılıflı küçük bir pikap, Kongo modeli, küçük, sıcak ve soğuk hava üfleyen bir klima ve aralannda Raymond Aron'un 1 1 2. sayfada bırakılmış Sanayi Toplwnıı Üzerine On Sekiz Ders' i ve Fliche ve Martin'in on altı ay önce Pedagoji Enstitüsü Kütüphanesi'nden alınmış dev yapıtlan Kilise Tarihi'nın VII cildinin de bulunduğu on kadar kitap.

Adı çağrıştırmasına karşın, G regoire Simpson'un lngiliz dünyasıyla hiçbir ilgisi yoktu. Thonon-les-Bains'den gelmişti o. Bir gün, bu uğursuz kış uykusu kendisini esir almadan önce Morellet'ye küçüklüğünde Büyük Perhiz'in üçüncü gününde Matagassier'lerle birlikte nasıl davul çaldığını anlatmıştı. Terzi olan annesi geleneksel giysiler dikiyordu : Kırmızı beyaz kareli pantolon, mavi bol bluz, beyaz, püsküllü pamuk bone. Ve babası da ona arabesk dekorlu güzel, yuvarlak bir kutu içinde kedi başını andıran karton maskeler satın alıyormuş. Artabanos gibi gururlu ve bir papa gibi ciddi bir tavır içinde, kortejle birlikte eski kentin sokaklarını Chateau Alanı'ndan Allinges kapısına ve Rives kapısından Saint-Sebastien Sokağı na kadar katedip daha sonra yukarı kente, Belvederes'e gider ve ardıç likörlü jambonu bardak bardak Ripaille'la (bir buzul suyu gibi berrak ve çakmak taşı kadar kuru şarap) ıslatarak yermiş.

Elli Üçüncü Bölüm

Winckler, 3

Gaspard Winckler'in dairesinin üçüncü odası.

Yapbozcunun çok sevdiği ve bir sofadaki siyahlar giymiş üç kişinin resmedildiği kare biçimli tablo burada, yatağın karşısında, pencerenin kenarındaydı; bu bir resim değil, La Petile !llustration ya da La Semaine Theatrale den kesilmiş ve rötuşlanmış bir fotoğraftı. Henry Bernstein'ın vasat bir taklitçisinin, Paulin Alfort'un karanlık melodramı. Yitik Hırslar ın lll. perdesinin bırinci sahnesiydi ve ölümüne yol açacak düellodan yarım saat önce kendisini evinde aramaya ge le n kahramanın iki tanığım

-Max Corneille tarafından yorumlanangösteriyordu.

Bu fotoğrafı o dönemde Theatre de l'Odeon'un kemerlerinin altında bulunan sahaf sergilerinden birinin dibinde Marguerite bulmuştu: Bunu bir tuvale yapıştırmış, düzenlemiş, renklendirmiş, çerçevelemiş ve Simon Crubellier Sokağı na taşınırken Gaspard'a hediye etmişti.

Binadaki bütün odalar içinde Valene de en taze anısı olan oda bu odaydı: Burası sakin, biraz ağır, koyu renk ağaç süpürgelikli bir odaydı; yatağın üzerinde açık mor bir pike vardı, bmmalı ağaç raf uyumsuz kitaplar altında çökecek gibiydi ve pencerenin önünde de Marguerite'in çalıştığı büyük masa bulunuyordu.

Onu gene, lupla, kabartma çiçek zincirli yaldızlı mukavvadan venedik kutularından birinin zarif arabesklerini incelerken ya da küçük fıldişi paleti üzerinde boyalarını hazırlarken görüyordu.

Ağırbaşlı bir güzelliğe sahipti: Soluk renkli ve çilli bir yüzü vardı, yanakları hafif çukur, gözleri gri mavi renkti.

Minyatürcüydü. Nadiren özgün konulu resimler yapardı: Kopya yapmayı ya da daha önce var olan belgelerden yararlanmayı yeglerdi: sözgelimi Gaspard Winckler'in Bartlebooth için Le journal Des Voyages' da çıkmış çelik üzerine gravürlerden kestiği deneme yapbozunun resmini çizmişti. Cep saatlerinin içindeki, enfiye kutularının ya da küçücük dua kitaplarının üstündeki minnacık resimleri en küçük ayrıntılarıyla mükemmel biçimde kopya etmeyi becerebiliyor, tütün kutulannı, yelpazeleri, şeker kutularını ya da madalyonlan tamir edebiliyordu. Özel koleksiyoncu, antikacı, değerli yemek takımlarının (Napoleon'un Mısır dan Dönüşü ya da Malmaison) kopyalarını yaptınmak isteyen porselenci, yalnızca bir tutarn saç içeren

pandantiflere, bir sevgilinin portresini (çoğu zaman kuşkulu bir fotoğraftan alınmış) çizmelerini isteyen ya da kendileri için romantik vinyetler ya da dua kitaplan tezhipleri yaptığı sanat kitapçısı müşterileri vardı.

Titizliği, saygısı, ustalığı mükemmeldi. Dört santimetre uzunluğunda ve üç santimetre genişliğinde bir çerçeveye küçük beyaz bulutlu soluk mavi renkte bir gökyüzunü. bağlarla kaplı etekleri ve yumuşak kıvnmlı tepeleriyle bir ufku, bir şatoyu, kesiştikleri yerde doru bir ata binmiş kırmızı giysili bir atlınıı dörtnala gittiği iki yolu, ellerinde kürekler bulunan iki mezarcıyla bir mezarlığı, kıyıda oturmuş üç balıkçıyı. kavakları, bir kayıkta beyazlar giymiş iki küçücük adamla bir ırmaktan oluşmuş bir manzarayı bütünüyle yerleştirebilmeyi başanyordu.

Ya da bir şövalye yüzügün mine taşma. şafağıı söküşü sırasında bir gökyüzü altında donmuş, bir gölü çevreleyen otlar arasındaki bir ağacın (gövdesindeki bir çiviye gri bir fener asılmış, daliarına da boş bir yuva konmuştu) köklerini yiyen bir eşeğin görüldüğü muamma dolu bir manzara çiziyordu.

Çok kesin, çok ölçülü bu kadının dağınıklık ve karışıklığa karşı dayanılmaz bir eğilimi vardı. Masasının üstü tam bir çıfıt çarşısıydı, her zaman gereksiz eşyalarla doluydu ve her zaman karmakarışık eşyalar üst üste yığılı olurdu masasının üstünde; çalışmaya koyulmadan önce bu istilayı durdurması gerekirdi: Mektuplar, bardaklar, şişeler, etiketler, mürekkep kalemleri, tahaklar, kibrit kutuları, fincanlar, tüpler, makaslar, cep defterleri., ilaçlar, banknotlar, bozuk paralar, pergeller, fotoğraflar, gazete kupürleri, pullar: Ve föyvolantlar, bloknotlardan ya da duvar takvimlerinden koparılmış kağıtlar, bir mektup terazisi, pirinç saplı bir ayaklı büyüteç, traşianmış camdan bir mürekkep hokkası. kalem kutuları. Gilbert ve Blanzy-Poure La Repuhlique no 705,100 kalemlik yeşil ve siyah kutusu ve Baignol ve Farjan'un no 394, 144 kalemlik bej ve boz renkli kutusu, boynuz sapından bir kağıt keseceği, silgiler, raptiye ve agraf kuıuları, zımpara kağıdından tırnak törpüleri ve chez Kirby Beard vazosu içinde ölmez otu ve kırmızı renkte 39 sırt numarasıyla mavi çizgili fanilalı ve bitiş çizgisine öte kilerden çok önce ulaşan aıleıli A thletic sigara paketi ve bir zincire bağlanmış anahtarlar. sarı ağaçtan yirmi santimlik bir cetvel, üzerinde CLJRIOUSLY STRONG ALTOIDS PEPPERMINT OIL yazısı bulunan bır kutu, kalemleriyle mavi

seramik kalem kutusu, oniki kağıt kıstırgacı, yarımküre biçiminde, içinde boyaları karıştırdığı. biraz göz banyosunda kullanılanlara (ya da salyangaz pişirmek için kullanılanlara) benzeyen küçük kaplar, i ngiliz metalinden iki bölümünden biri her zaman tuzlu fıstık öteki menekşe renkli bonbon dolu kal potası.

Bu yığının ortasında eşyaları yıkmadan, devirmeden yalnızca bir kedi hareket edebilirdi ve gerçekten de Gaspard ve Marguerite'in bir kedileri, büyük bir erkek kızıl kedileri vardı; kedinin adını önce Leroux, sonra Gaston, sonra CheriBibi ve nihayet sonunda bir sesi düşürerek Ribibi koymuşlardı: Ribibi"nin en çok sevdiği şey, bütün eşyaların üzerinde, onları hiç bozmadan dolaşmak ve sonunda, ayaklarını kaygısız, tasasız bir yana sarkıtarak sahibesinin ensesine çıkmadıysa eğer, bu eşyaların ortasına büzülmekti.

Marguerite bir gün Valene'e, Gaspard Wincklede nasıl tanıştığını anlattı. Bin dokuz yüz otuzda, Marsilya'da bir kasım sabahıydı, mavi sokağın kahvelerinden birinde, askeri fabrikadan ve Saint-Charles kışiasından pek uzak olmayan bir yerde. Dışarda soğuk ve ince bir yağmur yağmaktadır. Üstünde gri bir tayyör, beli kalın bir kemerle sıkılmış, siyah bir yağınurluk vardır. O dönemde on dokuz yaşındadır, Fransa'ya yeni dönmüştür ve tezgahın önünde bir yandan Les Dernitres Noıwelles de Marseille'deki küçük ilanları okurken bir yandan da koyu bir kahve içmektedir. Kahvenin patronu, oldukça kaba, La Brigue adında biri. kuşkulu bakışlada içtiği kakaonun ve yediği tereyağlı reçelli ekmeğin parasını ödememeye önceden kararlı gözüken bir askeri gözlemektedir.

Bu Gaspard Winckler'di ve kahvenin patronu pek de yanılmıyordu; Mösyö Gouttman'ın ölümü çırağını zor durumda bırakmıştır; henüz on dokuz yaşındadır, doğru dürüst bir mesleğe sahip olamamakla birlikte birçok tekniği derinliğine kavramıştır Winckler ve iş hayatıyla ilgili olarak hiçbir deneyime sahip değildir ve ne başını sokacak bir yeri, ne dostu ne de ailesi vardır: Çünkü Gouttman'ın kiralamış olduğu evin sahibi tarafından Charny'den kovulduktan sonra La Ferte-Milon'a dönmüş ve burada babasının Verdun'de öldüğünü, annesinin tekrar bir sigortacıyla evlendiğini ve Kahire^de bulunduğunu ve kendisinden bir yaş küçük kız kardeşinin Paris"te on dokuzuncu arrondissemenı'da mozaikçilik yapan Cyrille

Voltimand adında bir adamla evlendiğini öğrendi. Ve 1929 yılının bir mart gününde Gaspard Winckler hayatında ilk kez gördüğü başkente yaya olarak gitti. On dokuzuncu arrondissement'ın sokaklarını dikkatli bir şekilde arşınladı ve yolunun üzerine çıkan bütün mozaikçilere enişresi olacak Voltimand Cyrille i sordu. Ama bulamadı onu ve ne yapacağım bilemediğinden gönüllü olarak askere yazıldı sonunda.

Bundan sonraki on sekiz ayı lspanyol Fas'ından pek uzakta olmayan Bu-Jelud ve Bab-Fetuh arasındaki küçük bir tabyada geçirdi; burada garnizonun dörtte üçü için abartılı bir titizlikle tahta çomaklar yontınaktan başka bir uğraşı yok gibiydi; herhangi bir iş kadar önemli bir uğraştı bu ve en azından el becerisini yitirmemişti böylece.

Bir gün önce Afrika^dan dönmüştü. Gemide kumar aynamıştı ve hemen hemen bütün parasını kaybetmişti. Marguerite de işsizdi ama gene de ona kahvesini ve reçelli yağlı ekmeğini verebilirdi.

Birkaç gün sonra evlendiler ve Paris'e gittiler. Ilk günler zor oldu ama şanslan yaver gitti ve kısa zamanda iş buldular; kendisi yaklaşmakta olan Noel dolayısıyla dolup taşan bir oyuncakçı dükkanına ve bir süre sonra da karısı bir eski müzik aletleri koleksiyoncusunun yanına girdi: koleksiyoncu ondan Champion de Chambonnieres'e ait olduğu söylenen ve kendisinin kapağını yeniden yapmak zorunda kaldığı şahane bir küçük klavseni dönemin belgelerine göre dekore etmesini istemişti: Marguerite bir

yığın yaprak, taç, gömme süs taklidi girişik süs arasında üç santimetre çaplı iki daire içinde iki portre yaptı: Biraz zayıf yüzlü, dörtte üçü gözüken, perukası pudralı, siyah ceketli, sarı yelekli. beyaz örme kravatlı, yarısına kadar çekilmiş ve arkasından bir parmaklığın görüldüğü bir pencereyi kısmen açığa çıkarmış, somon rengi büyük bir perdenin önünde, bir dirseğini mermer bir şömineye dayamış, ayakta duran genç bir adam; ve biraz şişmanca, güzel, iri kahverengi gözlü, kırmızı yanaklı, pembe kurdelalı ve güllü, peruğu pudralı ve dekolte şallı bir genç kadın.

Valene, Winckler'leri Simon-Crubellier Sokağı'na taşındıklarında, her üçünü de akşam yemeğine davet etmiş olan Bartlebooth'un evinde tanıdı. Dünyaya son derece berrak gözlerle bakan bu tatlı ve güleç kadının kendisini hemen cezbettiğini hissetti. Saçlarını arkaya atmak için yaptığı hareket çok hoşuna

gidiyordu; bir saç kadar ince fırçasının ucuyla, yeşil bir gözdeki küçücük bir gölgeyi belirlemeden önce sol dirseğinden destek alan güven ve aynı zamanda zarafet dolu hareketini seviyordu.

Ailesinden. çocukluğundan. yolculuklarından hemen hemen hiç söz etmedi kendisine. Yalnızca bir kez gençlik döneminin bütün yazlarını geçirdiği kırevini rüyasında gördüğünü anlatınıştı: Filbaharlarla dolu. korkutucu bir tavanarası ve tatlı Boniface adlı bir eşeğin çektiği küçük arabası olan büyük bir bina.

Winckler atölyesine kapandığı sırada birçok kez birlikte gezmeye gittiler. Monceau parkına gidiyorlardı ya da Pereire bulvan boyunca, kentin çevresini dolaşan demiryolunu izliyorlardı veya Haussmann bulvarındaki, Messine Caddesi'ndeki. Faubourg Saint-Honore

Sokağı ndaki sergileri görmeye gidiyorlardı. Bazen Bartlebooth üçünü birden Loire şatolarını görmeye götürüyor, bazı günler de Deauville'e davet ediyordu onları. Hatta bir keresinde, bin dokuz yüz otuz yedi yazında, Alycon adlı yatıyla Adriyatik kıyılarındayken, onları iki ay kendisiyle birlikte Trieste ve Korfu arasında gezmeye davet etti ve kendilerine Piraıı'ın pembe saraylarını, yüzyıl sonu Portoroz ote!lerini, Spalato Diokletianus harabelerini, sayısız Dalmaçya adasını, adı birkaç yıldan beri Dubrovnik olan Raguse'ü ve Cattaro Ağızları'yla Kara Dağ ın engebeli görünümünü tanıttı.

Bu unutulmaz gezi sırasında, bir akşam, Rovigno'nun mazgallı duvarları karşısında, Valene genç kadına aşkını ilan etti ve yanıt olarak anlaşılmaz bir gülümsemeyle karşılaştı.

Birçok kez onunla birlikte ya da ondan uzağa kaçınayı düşIedi ama oldukları gibi, birbirlerine yakın ve uzak, aşılmaz bir dostluğun şefkat ve umu tsuzluğu içinde kaldılar.

O. bin dokuz yüz kırk üç kasımında ölü bir çocuk doğurarak öldü.

Gaspard Winckler bütün kış boyunca, çalışmak üzere geldiği masada, ellerinde onun dokunduğu, baktığı, sevdiği bütün eşyalar, beyaz, bej ve portakal rengi çizgileriyle camiaşmış çakıl taşı, yeşimtaşından küçük masal

hayvanı, değerli bir satranç takımının kalıntısı ve üstünde küçücük mozaiklerle üç papatya bulunduğu için ona armağan ettiği Floransa broşuyla oturmuş durumda kaldı

Sonra bir gün bu masanın üstündeki her şeyi attı ve masayı da yaktı; ve Ribibi'yi Alfred de Vigny Sokağı ndaki veterinere götürüp aşılattı; kitapları ve bmmalı ağaç eta]eri, açık mor pikeyi. oturduğu alçak arkalıklı, siyah deri kaplı Ingiliz koltuğunu, ondan iz taşıyan her şeyi, onun işaretinin bulunduğu her şeyi yaktı ve bu odada yalnızca yatağı ve yatağın karşısındaki siyah giysili üç adamın görüldüğü melankolik tabioyu bıraktı.

Sonra atölyesine döndü; burada Arjanıin ve Şili pulları taşıyan zarfları içinde yapboz olmayı bekleyen hiç ellenınemiş durumdaki on bir suluboya resim vardı

Oda bugün toz ve hüzünle grileşmis durumda, donuk bir kağıtla boş ve kirli bir oda; harap durumdaki tuvalete açılan kapı arasından. kireçlenmiş ve paslanmış, çe ntiklenmiş kenarında iki yıldır süren yeşillenmesini tamamlayan yarılanmış bir Pschitt portakal şişesi bulunan bir lavabo görülüyor.

lli Dördüncü Bölüm

Plassaert, 3

Adele ve Jean Plassaert bağlı dosyalarla dolu metal gı i masada birbirlerinin yanında oturuyorlar. Çalışma planı, özenle yazılmış uzun sütunlarla kaplı hesap cetvelleriyle dolu. Işık, pirinç ayaklı ve yeşil camlı iki küreli eski bir petrol lambasından geliyor. Yanında McAnguish s Cafedonian Panacea marka bir viski şişesi var; etikette, başında tüylü bir başlık bulunan bıyıklı bir kumbaracı askerine içecek bir şey veren neşeli bir kantinci görülüyor.

Jean Plassaert kısa boylu ve şişmanca bir adam; üstünde "Rio Karnavalı" türünde, alacalı bulacalı, cafeallı bir gömlek ve ucunda parlak iki yüksük bulunan ve örme deriden bir halkayla sıkılmış siyah bir bağcıktan oluşan bir kravat var. Önünde beyaz ağaçtan, etiket, pul, kırmızı balmumundan kaşe ve damgalarla dolu bir kutu görülüyor; bu kutunun içinden stilize edilmiş beş sporcuyu betimleyen art deco üslubu beş gümüş ve sahte taşlı broş

çıkardı: fistolu dalgacıklar arasında crowl yüzen bir kadın, dik yokuşu inen bir kayakçı, yanan meşalelerle ustaca oynayan etekli bir jimnastikçi, elinde uzun sopasıyla bir bayan golf oyuncusu ve mükemmel bir parende atan bir bayan dalgıç. Bunların dördünü, sumeninin üzerine yan yana yaydı ve beşinciyi -dalgıcıkansına gösteriyor.

Adele, kısa boylu, kuru, ince dudaklı, kırk yaşlannda bir kadın. Yakası kürklü kırmızı kadife bir tayyör giymiş. Kocasının kendisine gösterdiği broşa bakmak için gözlerini kanştırmakta

olduğu kitaptan kaldırdı: Hacimli bir Mısır rehberi bu; çift sayfa üzerinde bilinen en eski Mısırbilim sözlüklerinden birinin, Mısır'da Görülebilecek Harikaların Şahane Kilabı ' nın (Lyon, 1 560) özetinin bir röprodüksiyonu görülmekte :

Basma ve öteki egzotik gereç satıcıları Plassaert'ler etkin biçimde ve kendilerinin deyişiyle "profesyonelcen örgütlendiler.

Uzakdoğu'yla ilk ilişkileri, yirmi yıl önceki tanışmalarıyla çakışır. O yıl, her ikisinin de stajlarını yaptıkları (kendisi Aubervilliers'de, karısı :\fontrouge'da) bankanın girişim komitesi Dış Moğolistan'a bir gezi düzenledi. Ülkenin kendisi onları pek fazla ilgilendirmedi. Ulanbatur, Stalin dönemi sanatının bazı tipik resmi binalarıyla büyük bir kentten başka bir şey değildi ve Gobi çölünde de atlar ve elmacık kemikleri çıkık, kalpaklı güleç birkaç Moğoldan başka görülecek bir şey yoktu ama giderken uğradıkları Iran ve dönüşte uğradıkları Afganistan büyüledi onları. Her ikisinin de seyahate ve dalavereye meraklı olması, marjinal hayal gücü, derbeder yaşamın getirdiği açıkgözlülük ve iş bitiricilik... bütün bunlar kendilerini, ilginç ve coşku verici hiçbir şey bulamayacaklan banka gişelerini terk etmeye ve eskiciliğe başlamaya itti. Üstünkörü tamir edilmiş bir kamyonet ve birkaç bin eski franklık bir sermayeyle mahzenleri ve ambarlan boşaltmaya, satış kampanyalan düzenlemeye ve pazar sabahları, o dönemde pek revaçta olmayan Vanves Bitpazarında hafifçe yamulmuş borazanlar, çoğu zaman eksik ansiklopediler, gümüşleri gitmiş çatallar ve süslü tabaklar (Körü Bir Fars: Bir adam bahçede öğle uykusunda; gizlice yaklaşan bir diğeri onun kulağına bir sıvı boşaltıyor: Ya da içlerinde iki küçük sırıtkan haylazın gizlenmiş olduğu bir ağaç öbeğinin ortasında öfkeli yüzlü bir kır bekçisi: Iki soytan nereye giui?; ya da denizci giysileri içinde

kılıç yutan bir delikanlı ve bir alt yazı: Bir Yufllcu yılların sayısını beklemez) sergilediler.

Rekabet korkunçtu ve sezgileri kuvvetli olmakla birlikte deneyimden yoksundular; birçok defa kısmetleri hiçbir şey bırakmadan önlerinden geçip gitti ve en iyi işi eski giysiler, havacı ceketleri, düğmeli yakalı Amerikan gömlekleri, lsviçre mokasenleri. tişörtler. Davy Crockett başlıkları, blucinlerle yaptılar ve bu mallar sayesinde bu yıllarda işlerini geliştiremeseler de geçinebildiler.

Altmışh yılların başında, Simon-Crubellier Sokağı na taşınmadan kısa süre önce Ciseaux Sokağı'ndaki bir pizzacıda ilginç birisiyle tamştılar: Hollanda asıllı nevrastenik bir avukat Adam Endonezya'ya yerleşmiş ve Cakarta'da yıllarca birçok ticari şirketin temsilciliğini yapmış ve sonunda da kendi ithalat ihracat şirketini kurmuş. Asya'nın ve Güneydoğu'nun bütün el sanatlan ürünlerini mükemmel biçimde öğrenerek, gümrük denetimlerinden kaçmada, sigorta şirketlerindeki, komisyonculardaki işlerini kestirmeden çözümlemede ve vergi dairelerinden kaçmacia eşsiz bir ustalık kazanarak, yıllar boyunca üç yıkık dökük gemiyi Malezya kabuklu hayvanları, Filipin mendilleri, Formeza kimonolan. Hint gömlekleri, Nepal ceketleri, Afgan kürkleri, Seylan lakalan, Makao barometreleri, Hong-Kong oyuncaklan ve çeşıtli yerlerden aldığı her çeşit eşyayla tıka basa doldurarak, Almanya'da yüzde iki, üç yüz karla sarmıştı.

Plassaert'lerden hoşlandı ve onlarla ortaklık yapmaya karar verdi. Üç franka aldığı bir gömleği onlara yedi franka satıyordu; onlar da bunu duruma göre on yedi, yirmi bir, yirmi beş ya da otuz franka satıyorlardı. !şe Saint-Andre-des-Arts yakınlanndaki eski bir küçücük kunduracı dükkanında başladılar. Bugün Paris'te üç, Lille ve Cannes'da birer mağazaları var ve bazı kıyı kentlerinde, Atiantik plajlarında ve kış sporları merkezlerinde sürekli ya da sezonluk on kadar mağaza daha açmayı tasarlıyorlar. Bu arada Paris'teki dairelerinin yüzölçümünü de üç katına -yakında da dört katına ulaşacaktırçıkarmayı ve Bernay yakınlarında da bir kır evini tamamen elden geçirip yeniden düzenlemeyi başardılar.

lş anlayışları Endonezyalı ortaklarınınkini hayranlık uyanclıracak biçimde tamamlamaktadır: oralara yalnızca Fransa'da kolayca satılabilecek yerel ürünler almaya gilmiyorlar, orada modern stil ya da art deco modellerine

göre Avrupa'ya uygun biblolar, mücevherler yaptırıyorlardı: Celebes'de, Macassar'da hiç tereddütsüz bir dahi olarak gördükleri bir el sanatçısı buldular: bu usta onlara istekleri üzerine on kadar işçiyle birlikte tanesi birkaç santime iğneler, yüzükler, broşlar, fantezi düğmeler, çakmaklar, sigara kutuları, dalına kalemler. takma kirpikler, yayalar, gözlük çerçeveleri, taraklar, ağızlıklar, mürekkeplikler, kağıt kesecekleri ve bir sürü biblo, incik hancuk ve bakalit, selüloit, galalit ince eşyalar, en azından yarım yüzyıllık olduğu sanılabilecek ve kimi zaman sahte tamir izleriyle "eski eşya" gibi sattıkları plastik eşyalar yaptılar.

Işlerini sempatik arkadaş tavrıyla sürdürmeye çalıştılar; müşterilerine kahve ikram ediyor, işçi.leriyle senli benli oluyorlardı: ama hızlı gelişmeleri bir süre sonra stoklama, muhasebe, rantabilite ve istihdam konusunda güçlükler doğurmaya başladı: ürünlerini çeşitlendirmeye gitmek, etkinliklerinin bir bölümünü büyük mağazalarla ya da posta yoluyla satış yapan mağazalarla paylaşmak ve başka yerlerde başka mallar, başka eşyalar aramak, başka fikirler bulmak zorunda kaldılar; Güney Amerika ve kara Afrika'yla ilişki kurdular ve Mısırlı bir tüccarla kumaş, taklit kıpti mücevherleri ve tekel hakkını Batı Avrupa'ya verdikleri küçük, renkli döşeme eşyaları almak için anlaştılar.

Plassaert"lerin belirgin özellikleri cimrilikleri; bu yöntemli ve örgütlü cimrilikleriyle zaman zaman gururlanıyorlar da: Sözgelimi evlerinde ve mağazalarında hiç çiçek -kısa sürede salan maddelerbulundurmadıklarından ama ölümsüz aranjmanlar, sazlar, mavi devedikenleri, tavuskuşu tüyleriyle süslenmiş ayçiçekleri bulundurmakla övünüyorlardı. Bu sürekli, kıskacını asla gevşetmeyen cimrilik onların yalnızca gereksiz buldukları her şeyi - yapılmasına izin veri.len harcamalar işin gereği o lan ve

prestijlerini artırıcı, yatırımlara kanlabilecek üretici harcamalardıonadan kaldırmaları sonucunu getirmiyordu; cimrilikleri tarifsiz boyutlara varıyordu böylelikle: Sözgelimi konukları olduğunda ünlü markalı viski şişelerine Belçika viskisi dolduruyorlardı, kahvelerden buldukları şekerleri alıp alıp getiriyorlar, bir yerden ya da birisinden aldıklan la Semaine des Spectacles'ı daha sonra kasanın yanına bırakıyor ve müşterilerinin istifadelerine sunuyarlardı ya da her kalem mal için pazarlık ederek

beslenme harcamalanndan birkaç kuruş kırpıyorlar ve tercihan çok ucuz yiyeceklere yöneliyorlardı.

Tesadüfe hiçbir şey bırakmayan bir kesinlikle, bir on dokuzuncu yüzyıl ev kadınının, aşçısının mutfak harcamalarının yazılı olduğu defteri didik didik edip, ona tekrar tekrar hesap sorması gibi, Adele Albert de bir okul defterine günü gününe günlük harcamalannın eksiksiz bir dökümünü çıkarıyordu:

TOPLAM 59.42

Arkalarında, çatlak izleriyle dolu beyaz, silmeleri açık sarı lake duvara biçimleri 19. yüzyıl sonu karikatürlerini anımsatan on altı küçük dikdörtgen desen yapıştırılmış. "Paris'in gezici satıcıları"nı gösteriyor ve her birinin altında klasik seslenme biçimlerinin belirtildiği yazılar var:

KABUKL U DENIZ HA YVANI SA TICISI

"Midye, midye altında ıkimiz! "

ÇAMASIRCI

"Çamaşır,

Satılık ufak para! "

SAL YANCOZCU

"Sa!vangoz, taze, güzel, düzinesi altı kuruş!"

BALlKÇI "Karidese "Iyi kandese.

"Canlı bunlar, canlı -' Kedibalıgı "

FIÇICI

"Fıçılar, !ıçılar! "

ESKİCİ

"Elbise/er, Elbiseler almın, E/biiise! "

ÇINGIRAGIYLA DOLAŞAN BILEYCl "Bıçaklar. makaslar, uswralar! "

SEBZECİ

"Tazeye gel. yeşile gel,

Taze enginar, güzel enginar Enginar! "

KALA YCI

Yolu da kalayiarım Heryeri düzlerim Delikleri kaparım Delik. delik. delik!"

KACIT HEL VA CI

"Işte keyifbayanlar, işte keyif! "

POR TA KALCI

"lspanyolportakalı, güzel, taze portakal.' "

KÖPEK KIRKIC/51 "Köpekleri kırkarım

Kedıleri, kuyrukları, kulakları keserim -'"

SEBZECİ

"Manda gef! Manda ! 5atmıyorum " Gezdiriyorum! "

PEYNIRCI

"ip[1] kaymak peynir, kaymak peynir, ^vipeyniri "

TESTERE BİLEYCİSİ

"Var mı bıleylenecek testereniz Bıleyci geldi "

CAMCI

"Cam, camcı

Kırık camlar Geldi camcı Camcu '"

Elli Beşinci Bölüm

Fresnel

Hizmetçi Odaları, 1O

Aşçı Henri Fresnel bu odada haziran bin dokuz yüz on dokuzda yaşamaya başladı. Henri Fresnel yirmi beş yaşlarında, ufak tefek, kuru, ince siyah bıyıklı melankolik bir adamdı. Pek hoş ve güzel biçimde balık, kabuklu hayvan ve sebze ordövrleri hazırlardı: Biberli enginar, dereotlu salatalık, zerdeçelli kabak, mantılı soğuk yahni, frenkmaydonozlu, soslu turp, biberli çorba, yabani kekikli keçimemesi. Uzak adaşma saygı olarak bir mercimek reçetesi oluşturmuştu: Elma şarabıyla pişirilerek, pan hagnatlar'da kullanılan kızartılmış yuvarlak ekmek dilimleri üzerine zeytinyağı ve safran dökülerek ve soğuk olarak servis yapılır.

Bin dokuz yüz yirmi dörtte, pek konuşkan olmayan bu insan, Pithiviers'nin büyük bir şarküterisinin satış müdürünün kızıyla evlendi; bu şarküteri, Pithiviers'nin ününü kısmen borçlu olduğu çayırkuşu patesiyle tanınırdı; bu kentin ayrıca bademli kurabiyesi meşhurdu. Henri Fresnel başarılı bir aşçı olduğuna inanmış olduğundan ve özellikle zeytinyağını ve ançuez fıçılarını tanıtmaya meraklı Mösyö Hardy'nin kendisine gelişme şansı vermeyeceğini tahmin ederek kendi hesabına çalışmaya karar verdi ve drahomasını veren genç karısı Alice'in de yardımıyla Madeleine mahallesinde, Mathurins Sokağı'nda bir restoran açtı. Restarana La Bel/e Alouette adını verdiler, Fresnel mutfakta çalışıyor, Alice müşterilere bakıyordu: Restoran mahallede bolca bulunan oyunculann, gazetecilerin, gece kuşlarının, haytalann oluşturduğu müşteri topluluğundan yararlanmak için gece geç saatIere kadar açıktı ve çok lezzetli yemekiere fiyatların uygunluğu da eklenince kısa süre sonra müşteriler yer bulamamaya başladı ve küçük restoranın açık renk tahta kaplamaları müzikhal yıldızlarının, tanınmış oyuncuların ve galip boksörlerin imzalı fotoğrafianyla doldu.

Her şey yolundaydı ve Fresnel"ler bir süre sonra geleceğe yönelik projeler yapma olanağı buldular, bir çocuk yapmayı ve daracık odalarından ayrılmayı düşündüler. Ama bin dokuz yüz yirmi dokuz yılının bir ekim sabahı, Alice altı aylık hamileyken Henri ortadan kayboldu; karısına bıraktığı kısa notta mutfakta sıkıntıdan patladığını ve işi ve evi sürekli rüyasını gerçekleştirmek amacıyla terk ettiğini belirtti: Aktör olmak'

Alice Fresnel bu kararı şaşırtıcı bir soğukkanlılıkla karşıladı: Aynı gün bir aşçı tuttu ve ender görülen bir enerjiyle müessesenin yönetimini eline aldı ve restorandan ancak çocuğunu dağuracağı sırada ayrı kaldı; Adını Ghislain koyduğu ve hemen bakıcıya verdiği tombul yanaklı bir oğlan çocuğu doğurdu. Kocasıysa hiçbir biçimde aramadı bir daha kendisini

Onu kırk yıl sonra gördü. Bu arada, restoranı batınasına ramak kalmışken satınıştı Alice; Ghislain büyümüş ve asker olmuştu, Alice de sahip olabildiği küçük bir gelirle odasındaki yaşamını sürdürüyor, fayans mutfağının bir köşesinde amerikan usulü balıklar, kavurmalar. salçalı etler, yahniler pişiriyor, servis merdivenini nefis kokularla dolduruyor ve komşulannın ağzını sulandırıyordu.

Henri Fresnel her şeyi bir aktris için değil -Alice'in her zaman inanmış olduğu gibigerçekten tiyatro için terk etmişti. Sicim gibi yağan bir yağmur altında, yıkık dökük şatolara gidip, burada açlıktan nefesi kokan ve ertesi gün birlikte götürdükleri soylulara konuk olmak isteyen XVII. yüzyıl Gezginci Oyuncuları gibi, Konservatuarda başarı gösteremeyen ve hiçbir zaman oyuncu olamayacakları duygusu içindeki dört arkadaşıyla birlikte yollara düşmüştü: Yalancı pehlivan numarası yapan iri yarı, güçlü kuvvetli ikiz Juralılar ve jönprömiyeler, Toulon'lu biraz safça bir genç kız ve aslında ekibin en küçük ve en sevilen elemanı biraz erkeksi bir cadaloz. lsidore ve Lucas büyük göçebe arabası biçiminde düzenlenmiş kamyonetleri kullanıyor ve sahneyi kuruyorlar. Henri yemek pişiriyor, hesapları yapıyor ve oyunlan yönetiyordu, saf Lucette kostümleri çiziyor, dikiyor ve özellikle de tamir ediyordu; geri kalan işleriyse cadaloz Charlotte yapıyordu; bulaşık, arabalardaki işler, alışveriş, son dakika ütüleri ve tarak vurmalar vb. Renkli bezden iki dekorlan vardı: Biri perspektif etkileri olan ve Racine, Moliere, Labiche, Feydeau, Caillavet ve Courteline'de kullanılan bir saraydı; öbürüyse bir koruma derneğinden alınmıştı ve Bethleem kreşini

gösteriyordu: tki komrplak ağaç ve birkaç yapay çiçekle, ekibin başarıyla temsil ettiği Yazgının Gücü'nün Sihirli Orman dekorunu oluşturuyordu; Porır Saint-Martin'e ve altı kuşaklık panayır oyuncuianna en güzel günlerini tattıran ve Ver&yle hiçbir alakası olmayan postromamik bir oyundu bu: Oyunda Kraliçe (Lucette) güneş altmda bir işkence aletine asılmış acımasız bir haydut (tsidore) görür. Ona acır. yaklaşır, su verir ve kendisinin sevimli ve yakışıklı biri oldugunu fark eder. Gece karanlığından yararlanarak çözer onu ve kendisine birlikte kaçma önerisinde bulunur; kendisini ormanın içindeki arabasında beklediğini söyler. Ama gözkamaştıncı. güzel bir savaşçı kadın (başında altın renkli karton bir şapka bulunan Charlotte) tarafından tehdit edilir:

Geceterin kraliçesi serbest bıraktığın adam benimdir: Dövüşmeye hazır ol; günün ordularına karşı savaş, orman içinde şafak sökünceye kadar sürecektir'

(EI(cunt omnes. Karanlık. Sessizlik. Gökgürültüsü sesi. Savaş ha

vası.)

Ve iki Kraliçe yeniden ortaya çıkarlar: Başlarında sorguçlu migferler, değerli taşlarla süslü zırhlar, meşin eldivenler, uzun kargılar ve süslü karton kalkanlar (biri pırıl pırıl parlayan, öbürü yaldızlı zemin üstünde bir hilal), iki sihirli ata binmişlerdir; atlardan birini ejderha (Fresnel), öbürünü deve (İsidore ve Lucas) tutmaktadır ve derileri Maine Caddesı ncieki bir Macar terzi tarafından dikilmiştir.

Bazı sefil aksesuarlarla birlikte X biçiminde bir tabure taht işlevi görmektedir; eski bir somya ve üç yastık. siyah renkli bir müzik dolabı, yamalı yeşil bir bez parçasıyla köşeleri yaldızlı. kağıt ve kitaptarla dolu bir masaya dönüştürülmüş gerçek dekorlar; bu masanın başmda oturan ve Richelieu değil de onun hayalet Mazarin'i (Fresnel) düşüneeli bir kardinal Rochefort'dan Clsidore) başkası olmayan yaşlı bir mahkümu Bastille'de

buldurmaya karar veriyor ve bu görevi binlerce kez yamanmış, tamir edilmiş, elden geçirilmiş, orasından burasından iplikler, firketeler sarkan giysiler içindeki d'Artagnan'dan (Lucas) başkası olmayan Kara Silahşörlerin komutanının bir vekiline veriyor; nöbetieşe çalıştırdıkları ve ikide bir

bozulan iki projektör altında tarihsel komediler, töre komedileri, büyük klasikler, burjuva trajideleri, modern melodramlar, vodviller, farslar, büyük kukla oyunları gerçekleştirdiler; alelacele Kimsesiz Çocuk'u, Sefilleri, Pinokyo'yu adapte ettiler; Fresnel sıska bir adama benzemek için eski, renkli bir frak ve anten niyetiyle alnına yapıştırılmış uçlarında tıpalar olan iki yayla Cirorböcegi'nı oynadı.

Okulların bahçelerinde ya da kapalı teneffüs bölümlerinde ya da kasabaların e lverişsiz meydanlarında, Cevennes'in ya da Haute-Provence'ın göbeğinde oynuyorlardı; her akşam icat ve doğaçlama harikaları yaratıyorlar, aynı oyunda altı kez rol, on iki kez kostüm değiştiriyorlardı; seyircileri de pazar kıyafetleri içinde uyuyup kalmış on adamla, bereli, örme kaşkollarına gömülmüş, ayaklarında galoşlar, kadın başrol oyuncusunun yırtık giysisinin altındaki pembe külotu görünce birbirlerini dirsekleyerek katıla katıla gülen on beş çocuktan ibaretti.

Yağmur gösterilerini yarıda kesti, kamyonlar hareket etmeyi kabul etmediler, nispeten kullanılabilir durumdaki tek XIV. Louis stili giysisi içinde (kol ağızları damelli ve çiçek işlemeli bir tür hırka ve gök mevisi bir ceket) Mösyö Jourdain sahneye çıkmadan birkaç dakika önce bir zeytinyağı şişesi devrildi, kadın kahramanların boyunlarında müstehcen yaralar çıktı ama üç yıl cesare tsizliğe düşmediler Sonra birkaç gün içinde her şey dağılıp gitti: Lucas ve lsidore bir gece yarısı bir kamyonetin direksiyonunda, beraberlerinde ilk kez rezalet olmayan haftanın gelirini de götürerek kaçtılar; iki gün sonra Lucette, üç aydır peşinde koşan dangalak bir kadastro mem uruyla kaçtı. Charlotte ve Fresnel on beş gün kadar birlikte kaldılar, bu süre içinde repertuvarlarındaki oyunları iki kişi oynamaya çalıştılar ve büyük bir kente vardıklarında ekiplerini zahmetsizce yeniden kurabilecekleri hayalleri içinde yaşadılar Lyon'a vardıklannda anlaşarak ayrıldılar birbirlerinden. Charlotte ailesinin yanına döndü; bu lsviçreli bankacı aileye göre tiyatro günahtı; Fresnel lspanya'ya giden bir cambaz ekibine katıldı: Bede nini otuz beş santimetre yüksekliğindeki yanmakta olan bir levhanın altına sokup, oradan geçen ve sırtında ince pullu bir fanila olan bir yılan adam ve bir cüce çift: Bunlardan biri zaten bir cüceydi ve banjo, kaynana zmitısı ve kısa şarkılarla bir siyamlı kızkardeşler numarası yapıyordu. Fresnel'e gelince, o, Avrupa'nın bütün hükümdarlarının alkışladığı büyücü, kahin, şifa veren Mister Mefisto oldu: Yakasında bir

karanfil bulunan kırmızı bir smokin içinde, silindir şapkalı, elinde elmas topuzlu bir baston, belli belirsiz bir Rus aksanıyla konuşuyor, eski, üstü açık. dar bir deri kutudan büyük bir tarot oyunu çıkarıyor ve bu kağıtların sekizini dikdörtgen biçiminde bir masaya yayıyor ve bunları fildişi bir spatulayla kendisinin Galienus tozu adını verdiği ama aslında ufalanmış galenden başka bir şey olmayan, geçmiş, varolan ve gelecekteki tüm hastalıkları iyileştirebilecek ve özellikle diş çektirirken, migren ve baş ağrılarında, aybaşı sancılannda, artrit. artroz, nevralji, kramp, çıkık. kolik ve böbrek taşlarına ve yerine, zamanına, durumun özelliklerine göre uygun bulduğu başka hastalıkları iyileştirici hormon tedavisine elverişli gri mavimsi bir toza buluyordu.

Ispanya'da iki yıl dolaştılar, Fas'a geçtiler, Moritanya'ya indiler ve Senegal'e kadar gittiler. Bin dokuz yüz otuz yediye doğru Brezilya'ya hareket ettiler, Venezuela, Nikaragua, Honduras'a gittiler ve sonunda Henri Fresnel New York'da buldu kendini. NY. Amerika Birleşik Devletleri, yapayalnız, Saint Mark s in tlıe Bouwerie kilisesinin karşısında bir banka oturmuş. bu kilisenin l799'da yapılmış olduğunu, Amerika'da 1800 yılından önce inşa edilmiş 28 yapıdan biri olduğunu belirten, ağaç sundurmanın yanına yanlamasına yerleştirilmiş bir taş levhanın karşısındaydı. Bu kilise ve çevresiyle ilgilenen ve belki de aksanından etkilenerek kendisini dinlemeyi kabul eden papazdan yardım istedi. Papaz Fresnel'in bir üfürükçü, gözbağcı ve aktör olduğunu öğrenince hüzünlü bir tavırla kafasını salladı ama Paris'te bir restoran işlettiğini ve müşterileri arasında Mistinguett, Maurice Chevalier, Lifar. jokey Tom Lane, Nunkesser ve Picasso'nun bulunduğunu öğrenince de gevrek gevrek güldü, telefona yaklaşarak. Fransıza artık sıkıntılarının bittiğini bildirdi.

Böylece on bir yıl süren başıboş bir hayattan sonra, Henri Fresnel, eksantrik ve zengin bir Amerikalının, Grace Twinker'in yanına aşçı olarak girdi. O zaman yetmiş yaşında olan Grace Twinker ünlü Twinkie'den başkası değildi; bu kadın on altı yaşında Özgürlük Anıtı -henüz dikilmiştikıyafeti içinde bir kaba güldürüyle sanat hayatına başlamış, yüzyılın dönernceinde Brodway'in büyüleyici yıldızlarından biri olmuş, daha sonra sırasıyla, hepsi de erkenden ölüp tüm servetlerini kendisine bırakan beş milyarderle evlenmişti.

Dengesiz ve eli açık bir insan olan Twinkie çevresinde gösteri dünyasından bir yığın yönetmen, müzisyen, koreograf, dansçı, yazar, librettocu, dekaratör vb. bulunduruyordu; bunların görevi kendi büyüleyici yaşamını yansıtacak olan bir müzikal komedi yazmaktı: New York sokaklarında Lady Godiva'daki zaferi, Guemonole prensiyle evliliği, belediye başkanı Groncz'la fırtınalı ilişkisi, kendisine deli gibi aşık olan Arjantinli havacı Carlos Kravşnik'in on iki kuru yaprağın düşmesiyle iki yüzlü uçağından adadığı ve o güne kadar görülmemiş şandel çıkışını gerçekleştirdiği miting sırasında Duesenberg'e, East Knoyle havacılık alanına gidişini, Granbin'de Pont-Audemer yakınındaki Brothers of Mercy manastırının satın alınışını ve taşlarının teker teker Connecticut'a taşınıp, Highpool üniversitesine armağan edilmesi ve bunlarla üniversiteye bir kütüphane yapılması, içine şampanya (Kaliforniya) doldurttuğu kupa biçimindeki devasa kristal banyosu, gece gündüz iki hekim ve dört hemşirenin nezaret ettiği deniz mavisi renkli sekiz siyam kedisi, ilgililerin belki de her an vazgeçebileceklerinin birçok kez söylenmiş olduğu şatafatlı ve pahalı gösteriler, Harding, Coolidge ve Hoover kampanyalarında Metropolitan Opera'da ilk kez sahneye çıkmadan önce Caruso'ya çektirdiği ünlü telgraf -5/ıw up,)'Oll singingbuoy!bütün bunlar "yüzde yüz amerikan" bir ortamda geçmeliydi ve bunun yanında, dönemin bütün ÇJlgmhklar'ı soluk taşra gösterileri gibi kalmalıydı.

Grace Slaughter'in -karınzarı fıtığından ölen ve bir farmasötik güçlendirici ve "profilaktik" maddeler üreticisi olan beşinci kocasıydıazgın milliyetçiliği ilk kocası Astolphe de Guemonole-Longtgermain'in kesinlikle yabancısı olmadığı iki istisnayı kabul ediyordu ancak: Yemek erkek cinsiyetli Fransızlarca yapılmalı, çamaşır yıkama ve ütüleme işi I ngilizler (cinsiyetleri dişi olan) tarafından (ve özellikle de Çinlilerce değil) yapılmalıdır. Henri Fresnel"in kökenini hiç gizlerneden işe girmesini sağladı; yönetmen (Macar). dekaratör (Rus), koreograf (Litvanyalı), dansçılar (!talyan, Yunanlı, Mısırlı), senarist Clngiliz), librettocu (Avusturyalı) ve Bulgar kökenli, Rumen kırması Finlandiyalı kampazitörün sürekli maruz kaldığı durumdu bu.

Pearl Harbor baskını ve Amerikalıların 1941 yılı sonunda savaşa girmeleri bu görkemli projelere son verdi; Twinkie ulusun yaşamdaki coşturucu, ateşleyici rolünün hiçbir zaman yeterince ön plana çıkarılmamış olduğu

gerekçesiyle hiçbir zaman hoşnut kalmamıştı çalışmalardan. Roosevelt yönetimiyle tam bir anlaşmazlık içinde olmasına karşın Twinkie savaş seferberliğine katılmaya karar verdi ve Pasifik Savaşı'na girmiş olan bütün Amerikalı askerlere, doğrudan ya da dolaylı olarak denetimindeki müesseselerde üretilen ürünlerden eşantiyon gönderdi. Koliler üstünde Amerikan bayrağı bulunan naylon poşetler içinde gönderiliyordu; kolilerde bir diş fırçası. bir diş macunu, nevralji. gastralji ve asidite durumlarında alınması tavsiye edilen üç efervesan tablet, bir sabun, üç ölçü şampuan. bir şişe gazlı içecek. bir bilyalı dolmakalem, dört paket sakız, bir traş bıçağı kılıfı. sentetik maddeden içine fotoğraf konan -Twinkie örnek olarak Rrmember the Alamo adlı torpido gemisinin denize indirilişi sırasmda çektirmiş olduğu kendi fotoğrafını koydurtmuştukap, biçimi. askerin doğduğu eyaleti gösteren (asker yabancı ülkede doğmuşsa madalyon tüm ABD ülkesi biçimindeydi) bir madalyon ve bir çift ayakkabı vardı. Savunma bakanlığı tarafından bu hediye paketlerinin dene tlenmesiyle görevlendirilen "Amerikan Asker Anaları Konseyi" kişiler tarafından gönderilmesini uygun bulmayarak "profilaktik" ürünlerin geri çekilmesini istedi.

Grace Twinker bin dokuz yüz eliide pek iyi bilinmeyen bir pankreas hastalığından öldü. Bütün hizmetkarlarına hatırı sayılır gelirler bıraktı. Henry Fresnel -adını arrık Ingilizce yazıyordubu parayı bir restoran açmak için kullandı ve restarana gezici aktörlük yıllarına bir saygı nişanesi olarak Capitaine Fracasse adını verdi, gururla Mastering the Fre11ch Art of Cooker;' adını verdiği bir kitap yayınladı ve kısa sürede gelişen bir aşçılık okulu açtı. Bütün bunlar derin tutkusunu tatmin etmesini engellemerli. Twinkie'de yemeklerinin tadına bakmış olan ve kısa sürede restoranının yolunu bulan bütün gösteri dünyası insanları sayesinde 1 anı the cookie (bütün bu sürgün yıllarına karşın inatla direnen ve taklit edilemeyen Marsilya aksanıyla ay amö zö ku ki diyordu) adlı bir televizyon dizisinin prodüktörü, teknik danışmanı ve başyorumcusu oldu. Hepsinin sonunda özgün bir reçete sunduğu bu yayınlar o kadar başarılı oldu ki başka birçok prodüksiyonda birçok kez kendisine sevimli Fransızlarınkine benzer roller verildi ve bunlar, sonunda onun susuzluğunu dindirdi.

1970'de, yetmiş altı yaşında iş hayatını bıraktı ve tekrar kırk yıl önce terk ettiği Paris'e gitmeye karar verdi.

Karısının hala Simon-Crubellier Sokağı ndaki küçük odada yaşadığını öğrenmesi hiç kuşkusuz sürpriz oldu kendisi için. Onu görmeye gitti, kendisine yaşadıklarını anlattı: Saman arnbarlarında geçen geceler. delik deşik olmuş yollar, yağmur suyuna bandınlmış domuz yağlı patates sefertasları, bütün el çabukluklarını açığa çıkaran küçük gözlü Tuaregler. Meksika'daki açlık ve sıcak, istenildiğinde içinden devekuşu tüyleriyle kaplı kızların fırladığı parçalar ürettiği yaşlı Amerikalının büyülü resepsiyonları.

Kadın onu sessizce dinledi. Bilirdiğinde ve gezileri sırasında kazandığı paranın bir bölümünü kendisine vermeyi teklif eniğinde, hikayesinin de parasının da kendisini ilgilendirmediğini söyledi ve :Miami'deki adresini bile almadan kapıyı açtı ona.

Öyle anlaşılıyor ki bu odada kalmış olmasının nedeni ne kadar acı ve hüzün verici olursa olsun kocasının dönüşünü beklemekti. Çünkü birkaç ay sonra, bütün işlerini tasfiye eıtikten sonra Nurnca'daki garnizonda subay olan oğlunun yanına gitmişıi. Bir yıl sonra :Matmazel Crespi kendisinden bir mektup aldı: mektupta oradaki yaşamını. çok uzaklardaki, gelinine hizmetçilik ve bakıcılık ettiği hüzünlü yaşamını, suyu olmayan bir odada kalışını ve mutfakta yıkanışını anla tıyordu.

Odada bugün otuz yaşlarında bir adam oturuyor; adam yatağında, çınlçıplak, beş şişirilebilir bebeğin ortasında, içlerinden birinin üzerine yüzükoyun, boylu boyunca uzanmış, ikisini de kollarında sıkıyor, bu yerinde durmayan hayaletler üzerinde eşsiz bir orgazma ulaşıyor sanki.

Odanın geri kalan bölümü daha çorak: Duvarlar çıplak, suyeşili muşamba kaplı yer dağınık durumda giysi dolu. Bir iskemle. muşambah. üstünde yemek artıkları dolu -bir bira şişesi, bir fincan altlığı içinde karideslerbir masa ve dev bir bulmacanın görüldüğü sayfası açılmış bir akşam gazetesi.

Elli Altinci Bölüm

Merdİvenler, 8

Altıncı kat, sol taraf. Doktor Dinteville'in kapısının önü. Bir hasta kapıyı açmalarını bekliyor, elli yaşlarında, asker tavırlı, dağlı bir savaşçı görünümünde, alabros saçlı, gri giysili; küçük elmas iğneli, empriıne ipek

kravat var boynunda; bileğinde, büyük, kronometreli bir altın saat görülüyor. Sol kolunun altındaki gazetede bir çorap reklamı, Gate Flanders'in yakında sinemalarda gösterime girecek bir filminin (Love, Maracas and 5alarni; Faye Dolores ve Sunny Phillips) duyurusu ve bir manşet okunuyor:

Faucıgny-Lucinge Prensesi döndü '; yazının üstündeki fotoğrafta da prenses, modern stilde bir koltuğa oturmuş, öfke içinde; bir tarafta ise beş gümrükçü uluslararası pullarla dolu büyük bir ku

tudan binbir itinayla masif gümüş bir semaver ve büyük bir aynayı çıkarıyorlar.

Paspasın yanına antik bir sütun taklidi alçıdan yüksekçe silindir biçiminde bir şemsiyelik konmuş. Sağda belli zamanlarda binaya gelip kağıt toplayan öğrencilere ayrılmış, iple sarılmış eski gazete yığını. Doktor Dinteville, süslü, renkli kurutma kağıtlan dağıtan kapıcı kadına rağmen onların hala en iyi tedarikçilerinden birisi. En üstteki gazete tıbbi bir ilan değil "Içindekiler" bölümü okunabilen bir dilbilim dergisi...

Elli Yedinci Bölüm

Madam Orlowska (Hizmetçi Odaları, l l)

Elzbieta Orlowska -mahalledeki herkesin hitabettiği gibi Güzel Polonyahotuz yaşlarında. uzun boylu. ağırbaşlı. ciddi, gösterişli, çoğu zaman topuz yapılmıs sarı saçlı. lacivert gözlü, bembeyaz tenli bir kadın; yuvarlak ve dolgunca omuzlarına inen boynu da dolgunca. Odasında. hemen hemen tam orta yerde ayakta duruyor, bir kolu havada. bir Hollanda avizesinin küçültülmüş bir kopyasını andıran ayınalı gümüş kollu küçük bir avizeyi kuruluyor.

Oda çok küçük ve düzenli. Sol tarafta bölmeye dayanmış bir yatak, üstüne birkaç yastık at ılmış ve altında çekmeeeleri olan dar bir kanepe var; beyaz ağaç bir masa ve üstünde portatif bir yazı makinesiyle, kağıtlar; daha küçük, katlanabilir metal bir masada ise bir piknik tüp ve çeşiıli mutfak ale tleri görülüyor.

Sağ tarafta ahşap, çubuklu bir karyola ve bir tabure var. Kanepenin yanındaki bir başka tabure kapıyla kanepe arasındaki dar alanı dolduruyor ve başucu masası işlevi görüyor: Yanında spiral biçiminde ayağı olan bir lamba, beyaz, seramik, sekizgen biçimli bir kül tablası. fıçı biçiminde küçük tahta bir sigara kutusu, The Arabian Knighrs. New ı lsions ofIslamic Feudalism in the Beginnings of the Hegira adlı ve Charles Nunneley adında biri tarafından yazılmış kalın bir kıtap ve Lawrence Wargrave'ın KatJ} Hakimdir adlı bir polisiyesi var: X, A'yı öyle bir biçimde öldürmüştür ki adalet olayı bilmekte ama kendisini suçlayama

maktadır. Sorgu hakimi B'yi öyle bir biçimde öldürür ki X suçlanır, tuıuklanır, yargılanır, suçlu bulunur ve hiçbir biçimde masumiyetini kanıtiayabilme olanağı bulamadan idam edilir.

Zemin koyu kırmızı muşambayla kaplı Duvarlardaki açık bej rengi raflarda giysiler, kitaplar, kap kacak vardır. Sağ taraftaki duvardaki çocuk yatağı ve kapı arasındaki çok canlı renkli iki afiş bunları biraz aydınlatmaktadır: Afişlerden biri bir soytan portresi: Pinpon topu biçiminde burnu, havuç kırmızısı meç, kareli bir giysi, benekli koca bir papyon ve uzun yassı pabuç lar. tkinci afişteyse yan yana ayakta duran altı kişi görülüyor: Biri kapkara sakallı, birinin parmağında iri bir yüzük var, bir diğeri kırmızı kemerli, biri dizleri yırtık bir pantolon giymiş, birinin bir gözü açık diğeri kapalı, sonuncusuysa dişlerini gösteriyor.

Kendisine bu afişin anlamı sorulduğunda Elzbieta Orlowska bunun Polanya'da çok popüler olan ve çocukları uyuturken söylenen bir çocuk oyunu şarkısı olduğunu söylüyor:

- Altı adama rastladım, dedi anne.

- Nasıldı/arpeki? dı) -e sordu çocuk

- Birincisinin kara bir sakalı vardı, dedi anne.

- Naçnkd iya şsordıa y?o buJImedigi için ' dedi anne

- Ya ıkincisi? diye sordu çocuk

- Ikincisinin bir yüzüğü vardı 1 dedi anne.

- Ya üçüncüsıP diye sordu çocuk

- Üçüncüsünün panto/onunda bir kemer vardı, dedi anne.

- Niçin? diye sordu çocuk

- Kemeri olmasa panto/onu düşerdi de ondan tabii ki, dedi anne.

- Ya dördüncüsü? diye sordu çocuk

- Dördüncüsü pantolonunu yırw, dedi anne.

- Niçin? diye sordu çocuk

- Tabii ki çok hızlı koşm uş oldugu için, dedi anne.

- Ya beşincisi? diye sordu çocuk

- Beşincisinin yalnızca birgözü açıkll, dedi anne.

- Niçin? diye sordu çocuk

- Çünkü senin gibi uyumak üzereydi, çocuğum, dedi anne çok tatlı bir sesle.

- Ya sonuncusu? diye sordu çocuk mınidanarak

- Sonuncusu dişlerinigösteriyordu, dedi anne bir solukta.

O zaman küçük çocuğun ne sordugunu özellikle söylememek gerekir çünkü.'

- Niçin ? diye sorma talılısizliğine düşerse.

- Tabii ki uyumazsan seni yiyecek de ondan ' diyecekTir anne gümbürgümbür bir sesle.

Elzbieta Orlowska Fransa'ya ilk kez geldiginde on bir yaşındaydı. Maine-et-Loire'da Parçay-les-Pins"deki bir tatil köyündeydi. Tatil köyü Dışişleri bakanlığına bağlıydı ve buraya bakanlıkta ve elçiliklerde çalışanların çocukları geliyordu. Küçük Elzbieta da babasının Varşova'daki Fransa Büyükelçiliği'nde kapıcı olarak çalışması vesilesiyle gelmişti buraya Tatil köyü ilke olarak daha ziyade uluslararası özellikli bir yerdi ama o yıl gelen çocukların çoğu Fransızdı ve bazı yabancılar orada rahatsız ve huzursuz hissettiler kendilerini. Tatikiler arasında Ebubekir adlı Tunuslu bir çocuk vardı. Ebubekir'in muhafazakar bir müslüman olan babası Fransız kültüründen hemen hemen bütünüyle kopuk bir yaşam sürüyordu ve oğlunu Fransa'ya göndermeyi düşünmemişri hiçbir zaman. Ama dışişleri bakanlığında arşivci olarak çalışan amcası ısrar ederek getirtmişti Ebubekir'i. Amca yeğeninin, artık bağımsızlığına kavuşmuş Tunuslu yeni kuşaklann gözardı etmeye haklan olmadığı bir dil ve kültürle yakınlaşmasının en iyi yolunun bu olacağına inanmıştı.

Elzbieta ve Ebubekir çok kısa bir süre içinde birbirlerinden ayrılmaz oldular. Öteki çocuklardan uzak duruyorlar, onların oyunlarına katılmıyorlardı, birbirlerinin küçük parmaklarını tutarak ve birbirlerine gülümseyerek. her biri kendi dilinde, diğerinin hiçbir şey anlamadan kendinden geçerek dinlediği uzun hikayeler anlatarak yürüyorlardı Öbür çocuklar onları sevmiyordu, onlara kaba şakalar yapıyor, yaraklanna ölü sıçanlar koyuyarlardı ama çocuklarıyla bir gün geçirmeye gelmiş ana babalar bu küçük çifte hayranlıkla bakıyor, kendilerinden geçiyorlardı karşılarında: Biri örülü sarı saçlan ve Saksonya kurabiyesi gibi cildiyle tombul bir kız öbürü incecik. simsiyah kıvırcık saçlı, bir sarmaşan kadar çevik, mat ciltli, melek gibi yumuşak bakışlı bir oğlandı. Tatilin son günü parmaklarını kestiler ve kanlarını karışnrarak, birbirlerini sonsuza kadar seveceklerine dair ant içtiler.

Daha sonraki on yıl içinde hiç görmediler birbirlerini ama haftada iki kez gittikçe harareti artan aşk mektupları yazdılar. Elzbieta ailesini kendisine Fransızca ve Arapça öğretmelen için razı etti çabucak çünkü kocası Ebubekir'le Tunus'ta yaşayacaktı.

Ebubekir'in işiyse çok daha zor oldu ve kendisini her zaman korkutmuş olan babasını ikna etmek için aylarca uğraştı; hiçbir biçimde saygısızlık

etmeyi düşünmediğini. islami

gelenekiere ve Kuran'ın öğretisine her zaman bağlı kalacağını, bir Avrupalı gibi

giyinmesinin ya da Fransa'da yaşamak istemesinin nedeninin bir Batılıyla evlenmek

olmadığını anlattı ona.

En büyük güçlük Elzbieta'yı Tunus'a getirtmek için gerekli izinierin alınmasında çıktı. Hem Tunus hem Polonya makamlannın yüklediği bürokratik sorunların aşılması için tam on sekiz ay gerekti. Tunus ve Polonya arasındaki işbirliği anlaşmasına göre Tunuslu öğrenciler mühendislik öğrenimi için Polanya'ya gidebiliyorlardı; buna karşılık Polenyalı dişçiler, ziraatçiler. veterinerler Tunus sağlık ve tarım bakanlıklarında memur olarak çalışabiliyorlardı. Ama Elzbieta ne dişçi. ne veteriner ne de ziraatçiydi ve bir yıl süreyle ne tür açıklamayla olursa olsun bütün vize talepleri geri çevrildi ve kendisine verilen yanıtta: "Durumu vize anlaşmalarının getirdiği ölçütlere uymamaktadır." denildi. Sonunda bir dizi tuhaf ve karmaşık gizli görüşmelerden sonra Elzbieta bazı resmi makamları atlayarak hikayesini dışişleri bakan yardımcılarından birine aniatmayı başardı ve yaklaşık altı aylık bir gecikmeden sonra Tunus'taki Polonya konsolosluğunda çevırmen olarak iş buldu -bakanlık sonunda kendisinin Arapça ve Fransızcadan lisans diplaması oldugunu göz önünde bulundurmuştu.

Bir haziran bin dokuz yüz altmış altıda Tunus-Kartaca havaalanına indi. Pırıl pırıl güneşli bir gündü. Mutluluktan, özgürlükten ve aşktan uçuyordu Yakınlarını karşılamaya gelen ve yolculara el işaretleri yapan Tunuslular arasında nişanlısını aradı gözleri ama bulamadı. Ayrı kaldıkları süre içinde birçok fotoğraf göndermişlerdi birbirlerine: Ebubekir futbol oynarken, Salambo plajında mayoyla ya da cellebası ve şıpıdık terlikleriyle kendisinden daha kısa boylu babasıyla birlikte: kızın Zakopane'de kayak yaparken ya da eyerli bir ata binerken çektirdiği fotoğraflar. Elzbieta onu tanıyacağından emindi ama gene de gördüğünde bir an tereddüt geçirdi: Salonda polislerin bulunduğu bölmelerin hemen arkasında bekliyordu ve ona ilk söylediği şey şu oldu:

Ama boyun uzamamış!

Parçay-Les-Pins'de tanıştıklarında boyları aynıydı ikisinin de: ama Ebubekir'in boyu o zamandan beri yalnızca yirmi ya da otuz santimetre uzadığı halde Elzbieta en aşağı altmış santimetre uzamıştı: Elzbieta'nın boyu bir yetmiş yediydi. Ebubekir'se ancak bir elli beş boyundaydı; Elzbieıa yaz sıcağındaki bir günebakanı andırırken. Ebubekir bir mutfak rafında unutulmuş yamuk yumuk, kuru bir limona benziyordu.

Ebubekir'in yaptığı ilk şey onu babasıyla tanıştırmak oldu. Adam arzuhaki ve haıattı. Medina'da küçük bir dükkanda çalışıyordu; burada çantalar, kutular, kalemler satıyordu ama ona özellikle diploma ya da sertifikalarına ad ve soyadlarını yazdırmak isteyen ya da çerçevelettikleri parşömenlere kutsal sözleri yazdırmak isteyen müşteriler geliyordu. Elzbieıa onu yerde bağdaş kurmuş durumda oturmuş, kucağında bir tahta parçası. burnunda camlan şişe dibi kadar kalın camlı gözlüğü. ciddi bir tavır içinde kalemlerini yontarken gördü. Cfak tefek, zayıf, çok soğuk, yeşil yüzlü, sinsi bakışlı, pis pis sırıtan, kadınlar karşısında rahatsız ve sessiz bir adamdı. Iki yılda geliniyle ancak üç kez konuşmuştu.

Birinci yıl çok kötü geçti; Elzbieta ve Ebubekir bu ilk yılı kentin Arap bölümünde, baba evinde geçirdiler. Kendilerine aıt bir odaları vardı ve bu oda yalnızca yataklarını koyabilecekleri genişlikteydi. lşık almayan, kayınbiraderlerin odalarından çok ince bölmelerle ayrılmış bir yerdi. Insan burada yalnızca konuşmalarının dinlendiğini değil gözedendiğini de sanıyordu. Birlikte yemek yiyemiyorlardı. Ebubekir babasıyla ve ağabeyleriyle birlikte yiyordu: hiç ses çıkarmadan. onlara hizmet etmek ve sonra da kadınlarla ve çocuklarla birlikte mutfağa dönmek zorundaydı; burada kayınvalidesi krndisini öpücükler, okşamalar. şekeriemelerk karnı ve böbrekleri üstüne bıktırıcı yakınmatarla ve kocasının kendisini nasıl okşayıp sevdiği ve sevişirken kendisinden neler beklediğine dair müstehcen sorularla bunaltırdı.

Ikinci yıl, Mahmud adı koyulan oğlunu doğurduğunda isyan etti ve Ebubekir'i de kendi yanına çekti. Kentin Avrupa kesiminde, Türkiye Sokağı'nda üç odalı bir daire tuttular; evin yüksek tavanlı ve soğuk üç odası ürkütücü biçimde döşenmişti. Ebubekir-in Avrupalı dostları kendilerini bir iki kez davet ettiler; Elzbieta evinde birkaç kez soğuk iş arkadaşlarına tatsız

tuzsuz yavan akşam yemekleri verdi; bunun dışında hep birlikte bir akşam yemeğine çıkabilmek için Ebubekir'e haftalarca ısrar e tmek gerekiyordu; evde kalmak için ya da tek başına çıkmak için her seferinde bir bahane buluyordu

Aşırı, mızmız ve inatçı bir kıskançlığı vardı Ebubekir'in; her akşam konsolosluktaki işinden dönüşte, gününü nasıl geçirdiğini en ince ayrıntılarına kadar anlatmak. gördüğü bütün erkeklerin tek tek dökümünü yapmak, bu adamların bürosunda ne kadar kaldıklarını, ona ne söylediklerini, kendisinin onlara ne söylediğini ve öğle yemeğini nerede yediğini ve falaneayla yaptığı telefon konuşmasının niçin o kadar uzun sürdüğünü vb. anlatmak zorundaydı Sokakta birlikte yürüdükleri zaman ve insanlar bu sanşın güzelliğe baktıklarında. eve döner dönmez Ebubekir kendisine öyle kızıyordu ki san saçlarından, beyaz teninden ve mavi teninden kendisinin sorumlu olduğunu sanıyordu sanki Onu kapatmak, kesinlikle başkalarına göstermeme k, yalnızca kendisine saklamak coşkulu ve sessiz bir hayranlıkla seyretmek istediğini hissediyordu.

On yıl beslediği düşlerle bundan sonraki yaşamını oluşturacak olan bu aşağılık gerçek arasındaki farkı ölçmek için iki yılını verdi Kocasından nefret etmeye başladı ve içindeki tüm aşkı ve sevgiyi oğluna vererek çocuğuyla birlikte kaçmaya karar verdi. Birkaç vatandaşının yardımıyla bir Litvanya gemisiyle gizlice Tunus'tan çıkmayı başardı. Napali'ye indi ve oradan da karayoluyla Fransa'ya geçti.

Rastlantı onun Paris'e 68 Olaylarının en şiddetli anında gitmesini istedi. Bu müthiş sarhoşluk ve mutluluk anında Amerikalı bir gençle geçici bir tutku yaşadı; bu Amerikalı

folk şarkıcısı güvenlik güçlerinin Theatre de l'Odeon'u işgal ettiği akşam Pa

ris'i terk etti. Kadın kısa süre sonra bu odayı buldu: Burası Bartlebooth.un çamaşırcısı Germaine'in odasıydı; kendisi emekli

olmuştu ve ingiliz de yerine başkasını almamıştı.

Ilk ay, Ebubekir'in bir gün ortaya çıkıp çocuğunu geri almasından korkarak gizlendi. Daha sonra ise onun, babasının ısrarIanna boyun eğerek bir

çöpçatan aracılığıyla dört çocuklu bir dulla evlendiğini ve Medina'ya döndüğünü öğrendi.

Basit ve hemen hemen manastır hayatı denebilecek bir hayat yaşamaya başladı Kendisini bütünüyle çocuğuna adamıştı. Geçimini sağlamak için Arap ülkeleriyle çalışan bir ithalatihracat şirketinde iş buldu; burada kullanma kılavuzlannı, mevzuatlan ve bazı teknik bilgileri çeviriyordu. Ama çok geçmeden

müessese bam ve o zamandan beri Bilimsel Araştırmalar Ulusal Merkezi'nin kendisine Bul/etin Signaletique için ince lemesi amacıyla verdiği Arapça ve Lehce makalelerle ve buradan eline geçen birkaç kuruşa birkaç saatlik temizlik işlerinden kazandıkIarım ekleyerek geçiniyor.

Evde hemen sevdirdi kendisini. Binada olup bitenierk hiç ilgilenmemesini herkesin çok olağan bularak kabul ettiği ev sahibi Bartlebooth bile ona karşı sevgi ve şefkat duymaya başladı Birçok kez o uğursuz tu tkusu kendisini gitgide sıkıştıran sonsuz bir yalnızlığa mahküm etmeden önce onu yemeğe davet etti. Hatta bir keresinde -hiçbir zaman hiç kimseyle yapmamış olduğu ve ondan sonra da artık hiç yapmadığı bir şeydi buona o son on beş gündür kurduğu yapbozu gösterdi: Vancouver'deki balıkçı limanı Hammertown'du bu; karlar içinde bembeyaz. birkaç alçak eviyle balıkçı limanı ; kürklü ceketli birkaç balıkç ı, uzun kurşuni mor renkli bir kayığı kumsala çekiyordu.

Elzbieta Paris'te binada edindiği dostlar dışında hemen hemen kimseyi tanımıyor. Polanya'yla bütün ilişkisini yitirmiş durumda ve sürgündeki Polanyalılarla görüşmüyor Bu çevreden düzenli olarak kendisini görmeye gelen yalnızca bir kişi var; yaşlıca, boş bakışlı, her zaman aynı beyaz flanel kaşkolu takan bastonlu biri. Elzbieta her şeyden vazgeçmiş gibi gözüken bu adamla ilgili olarak, kendisinin savaştan önce Varşova'nın en tanınmış soytarılarından biri olduğunu ve afişte görünen soytannın da o oldugunu söylüyor. Elzbieta onu üç yıl çocuğunu kum havuzunda oynatmak için gittiği Anna de l\:oailles parkında tanımış. Adam, oturduğu banka gelip, yanına ilişince Elzbieta onun A teş Kızlan'nın Lehcesini -Sylwia i inne opowiadaniaokuduğunu görmüş. Arkadaş olmuşlar. Adam ayda iki kez akşam yemeğine geliyor. Ağzında tek bir diş kalmamış olduğundan ona sıcak süt ve kaymaklı yumurta veriyor.

Adam Paris'te oturmuyor, Oise'da, Beauvais yakınlarında Nivillers adlı küçük bir köyde, tek katlı, alçak ve uzun, pencere camlan renkli bir evde yaşıyor. Bugün dokuz yaşında olan küçük Mahmud tatile oraya gitti.

Elli Sekizinci Bölüm

Graciolet, 1

Binanın sahiplerinden sondan bir öncekisi kızıyla birlikte, yedinci katta daracık ama rahat bir mekan haline getirilen iki eski hizmetçi odasında yaşadı.

Olivier Gratiolet yeşil örtülü açılıp kapanabilen bir masaya oturmuş, kitap okuyor. On üç yaşındaki kızı lsabelle yere diz çökmüş; zarafetıe bir eşi daha olmayacak karton bir şato kuruyor. Karşılarında, ikisinin de bakmadığı televizyon ekranında gudubet bir bilim kurgu dekorundan -şoven simgelerle süslenmiş parlak metal panolarçıkmış ve uzamsal bir kombinezon fikri vermek isteyen bir şeyin kalıbına girmiş bir kadın spiker, altıgen biçimiyle Fransa Cumhuriyetinin çevresini anımsatan iri harflerle yazılmış kağıttan, gecenin programını okuyor: Saat yirmi otuz, San Akış, Stewart Venter'in polisiye fantezisi: Yüzyıl başında cüretli bir mücevher hırsızı Sarı Innaktan inmektc olan sal biçiminde bağlanmış tomruklara atar kendini ve saat yirmi ikide, Besançon Festivali nin açılışı dolayısıyla verilen dünya prömiyerinde Victor Hugo'nun Boaz Uykuda'sından uyarlanan Philoxanthe Schapska''nın oda operası Yıldızlar Bahçesindeki O Altm Orak

Olivier Gratiolet'nin okuduğu kitap bir anatomi tarihi; masada açık biçimde duran büyük boyutlu bir kitap; tam sayfa halinde Mondino di Luzzi''nin öğrencisi Zorzi da Castelfranco'nun bir levhasının roprodüksiyonu görülüyor; karşı sayfada da, bir

buçuk yüzyıl sonra François Beroalde de Verville'in Tableau des riches inventions couvertes du voile des feintes amoureuses qui sont representees dans l'lf)pnerotomachia Poliphili'de yaptığı tasvir okunuyor:

Olivier adını 26 Eylül l914'te birinci Marnt> savaşından sonraki artçı savaşlan sırasında Champagne'da Pertes-lez Hurlus'de ölen büyük babası Gerard'ın ikiz kardeşine borçlu.

Dört Gratiolet''den biri olan ve kendisine Berrichone işletmesi miras kalan ve bunun hemen hemen yarısını satan Gerard'ın da binayı bölerek kardeşine ve bir sürt> sonra da dul karısına yardım etmek isteyen kardeşi Emile gibi iki oğlu vardı. Küçüğü Henri hiç evlenmedi. l934'te babası ölünce çiftliğin yönetimini eline aldı. Donanımını ve yöntemlerini modernize etmeye girişti ve ipotek karşılığı araç gereç aldı; 1938'de öldüğünde

-atın çifıt>lemesiyle öldüo kadar çok borç bıraktı ki ağabeyi,

Olivier'nin babası Louis ancak yıllar sonra belki rantabl hale gelebilecek bir işletme yüzünden sıkıntıya gireceğine mirastan vazgeçmeyi yeğledi.

Louis Vierzon ve Tours'da okumuş ve Sular ve Ormanlar Dairesi'ne girmişti. Savaştan hemen sonra, henüz yirmi bir yaşındayken Fransa'nın ilk doğal rezervlerinden birini (Saint-Irajan d'Oleron) düzenlemekle görevlendirildi: Burada da 191 2'de düzenlenen Perros-Guirec açıklarındaki Sept-lles takımadasındaki gibi her şey yerel direy ve floranın korunmasına yönelik biçimde düzenlenecek ti. Oleron a yerleşen Louis orada France Lidron'la evlendi: France Lidron'un babası demir sanat eşyalan alanında etkinlik gösteren ilginç bir ihtiyardı: adayı hepsi birbirinden çirkin olan ama gene de başarılı oldukları inkar edilemeyecek dövme demirden kafeslerle ve yaldızlı bronzdan süslemelerle doldurdu. Olivier l920'de doğdu, o dönemde çoğu zaman ıssız olan plajlarda büyüdü ve on yaşında Rochefort lisesine verildi yatılı olarak Yatılı hayatından ve etüdlerden nefre t eden Olivier bütün hafta, sınıfın arka taraflarında, bir köşede pazar günü yapacağı at gezintisinin hayallerine dalarak sıkıntıdan patlıyordu. Üçüncü sınıfla iki kez üst üste kaldı ve dört kez girdiği olgunluk sınavında da basan gösteremedi: babası sonunda onu bir daha bu sınava sokmaktan vazgeçerek Saint-jean d'Angely yakınlarında bir at yetiştiricisinin yanına yardımcı olarak verdi Hoşuna giden bir işti bu ve belki de tuttuğu bu yolda başarılı olabilecekti ama iki yıla varmadan savaş patladı: Olivier askere alındı ve Ylayıs l940'da Arras yakınlarında esir düştü. Franconia'da Hofda bir esir kampında buldu kendini. Iki yıl burada kaldı. 18 Nisan l942'de Ferdinand'ın oğlu Marc, babasının hileli iflası ve kaçışıyla aynı yılda felsefe agrejesi olmuş ve bu tarihten başlayarak Fransa-Alınanya Komitesi seksiyonlarını yönetmiş, ikinci Laval hükümetinde dışişleri bakanlığı yapan Fernand de Brinon kabinesine girmişti. Bir ay sonra, Louis kendisine mektup yazarak yardım

istemiş ve o da hiç güçlük çekmeden amcasının oğlunun esaretine son vermişti.

Olivier Paris'e yerleşti. Karısı Ylarthe'la birlikte binadaki dairelerin hemen hemen yarısının sahibi olan ve ortak mülkiyerin yöneticisi olan babasının öteki kuzeni François ona kendisinin oturduğu dairenin (daha sonra Grifalconi'lerin yerleştiği) üstünde üç adalı bir daire verdi. Ohvier savaşın geri kalan kısmını burada geçirdi, bu dönemde ınahzende Fransizlar Fransiz/ara

seslenı)ror u dinledi ve Marthe'la François'nın yardımıyla direnişin çeşitli guruplarının birbirleriyle ilişki kurmalannı sağlayan ve Londra'dan haberler ve şifreli mesajlar veren bir tür günlük mektup olan bülteni hazırladı.

Olivier'nin babası Louis 1943'te malta hummasından öldü. Ertesi yıl, Marc açık seçik belirlenemeyen koşullarda öldürüldü. Juste'ün çocuklarının sonuncusu Helene Brodin l 947'de öldü. l948'de Marthe ve François Rueil Palace sineması yangınında öldüler, Olivier. Gratiolet'lerin sağ kalan sonuncu ferdiydi.

GRATIOLET

AiLESiNiN SOYAGACI

SAYFADAD IR

Olivier sahiplik ve temsilcilik görevlerini çok fazla ciddiye aldı ama birkaç ay sonra savaş tekrar çullandı üstüne: l956'da Cezayir'e çağrıldı, mayına bastı ve ayaklan dizlerinden kesildi. Chambery Asker Hastanesi nde tedavi edildi, hastabakıcısı Adette Criolat'ya aşık oldu ve kendisindt>n on yaş küçük olmasına karşın evlendi onunla. Genç kadının babasının evine yerleştiler; Olivier'nin kayınpederi at ticaretiyle uğraşıyordu ve eski eğilimleriyle ilgili bir ortama düşünce, hesaplan ele aldı.

lyileşmesi uzun sürdü ve pahalıya mal oldu. Ona bir tam protez uygulaması denendi: hacağın gerçek bir anatomik fizyolojik modeliydi bu ve kas nörofizyolojisi alanındaki en son buluşlardan biriydi; karşılıklı olarak dengelenen gerilme ve bükülmelert" olanak sağlayan sistemlerle

donatılmıştı. Olivier bu alet sayesinde bastonsuz yürümeyi başardı ve hatta bir keresinde gözlerinde yaşlada ata bile binebildi.

O zaman kendisine miras kalan daireleri birer birer terk etmek zorunda kalıp, elinde ölümüne kadar barınabiirnek için yalnızca iki hizmetçi odası bırakmış olsa da o yıllar hiç kuşkusuz yaşamının en güzel yılları oldu: Bu dingin ve sessiz yaşamda kısa süreler için başkente gidilip dönülüyor, zamanın büyük bölümü kayınpederin çiftliğinde geçiyordu : Sularla dolu çayırlıkların ortasında çiçekler ve yağ kokuları içinde alçak ve aydınlık bir ev. lsabelle l962'de burada dünyaya geldi ve ilk anısı babasıyla birlikte gri benekli küçük, beyaz bir atın çektiği iki tekerlekli bir arabayla yaptıkları gezinti oldu.

Bin dokuz yüz altmış beş yılının Noel akşamı ani bir sinir krizi geçiren Adette'in babası kızını boğdu ve kendini astı. Olivier ertesi gün kızıyla birlikte Paris'e gitti. lş aramadı, savaş malulu aylığıyla geçİnıneye çalıştı, kendisini tamamen lsabelle'e adadı, yemeğini hazırladı, giysilerini yamadı, okumayı ve sayı sayınayı öğretti.

Bugün sık sık hastalanmaya baslayan babasına ise lsabelle bakmakta. Alışveriş yapıyor, omlet pişiriyor, tencereleri ovuyor, evi temizliyor. ZayıL mahzun yüzlü. melankolik bakışlı, aynasının karşısında kendi kendine alcak sesle korkunç hikayeler anlatarak saatler geçiren bir kız.

Olivier artık hiç sallanmıyor yerinden hemen hemen. Ayağı acı veriyor kendisine ve karmaşık mekanizmaları yeniden gözden geçirtecek olanaklan yok. Zamanının büyük bolümünü kulaklı koltuğunda. ayağında bir pijama, üstünde kareli bir ropdöşambr, Doktor Dinteville'in kesin biçimde yasaklamasına rağmen gün boyunca küçük likör kadehlerini devirerek geçiriyor. Çok düşük gelirini bir parça iyileştirebiirnek umuduyla cafcaflı bir biçimde beyin jimna.stigi dedikleri şeye ayrılmış haftalık bir dergiye gönderdiği bilmeceler çiziyor -çok kötü-. Bunlar kabul edildiğinde kendisine cömertçe ödeme ler yapılıyor -tanesi on beş frank-. Sonuncusunda bir ırmak var: bir kayığın ön tarafında, şatafatlı giysiler içinde, altın torbalan ve içinden mücevherler saçılan sandıklada çevrili bir kadın görülüyor: basının yerinde bir "S" harfi var: kıç tarafta, başında kontluk tacL ayakta duran bir erkek, kayıkçı işlevi görüyor: yuvarlak

şapkasına "LCKLA" harfleri işlenmiş. Cevap: "Hoşnutlukla geçer zenginlik"

Kötü yazgısını savaşın belirlediği bu elli beş yaşındaki dul ve sakat adam iki büyük ve hayali projeye takmış kafayı.

Birincisi romanla ilgili: Gratiolet bir roman kahramanı yaratmak istiyordu, gerçek bir kahraman: budalalıktan ve yok edicilikten başka bir şey düşünmeyen. O şişko Polonyalılardan biri olmayacaktı bu: gerçek bir şövalye, bir yiğit, dulların ve yetimlerin koruyucusu. haksızlıkları düzelten, bir beyefendi, bir senyör, ince bir stratej, yakışıklı, gözüpek, varlıklı ve espritücl biri olacaktı yaratacağı kahraman: defalarca yüzünü tasariadı bu kahramanın: Kararlılık ve güç belirtisi bir çene, geniş bir alın, sıcak bir gülümsemeyle gözüken dişler, gözlerde küçük bir kıvılcım: defalarca giydirdi kahramanını: Mükemmel kesimli kostümler, gıcır gıcır deri eldivenler, yakut kol düğmeleri, ineili kravat iğneleri, monokl, altın topuzlu baston. Ama kahramana bir türlü kendisini tatmin edecek bir ad ve soyad bulamadı.

Ikincisiyse metafizik alana ilişkin bir proje: Olivier Gratiolet profesör H. !vf. Tooten'in "gelişme bir yalandan, düzmecelikten başka bir şey degildir" sözleri dogrultusunda insan organizmasına acı ve rahatsızlık veren bütün eksikliklerin ve yetersizliklerin tam bir listesini çıkarmak istiyordu: Sözgelimi düşey konum insana yalnızca degişken, oynak bir denge saglayabilir: Yalnızca kasların gerilimi nedeniyle ayakta durulabilir ki bu durum omurganın sürekli yorguninguna ve rahatsızlıgına neden olur. Oysa dik olsa on altı kez daha güçlü olacaktı ve insan şimdi sırtında dogru düzgün bir yük taşıyamamaktadır; ayaklar daha geniş, daha yaygın. hareket etmeye daha elverişli olmalıydı, oysa bu durumlarıyla tutma yeteneklerini yitirmiş ellerden başka bir şey degildirler; bacaklar. agırlıgı altında ezildigi bedeni taşıyabilecek kadar güçlü degil. üstelik de kanı yaklaşık bir metre yukarı çıkarmak zorunda kalan kalbi yarmaktadırlar ve bu durum da hacakların şişmesine. varisiere yol açmaktadır vb : kalça eklemleri zayıftır ve sürekli artraziara ve endişe verici kınimalara maruz kalmaktadır (uyluk kemiği): kollar köreimiş ve çok ince; eller çok kırılgan. özellikle küçük parmak hiçbir işe yaramıyor, karın bölgesi iyi korunmuyor, cinsel organların bulunduğu bölgeler de öyle; boyun donmuş durumda ve başın

dönme hareketini kısıtlıyor, dişler yan taraftan almaya ve tutmaya elverişli değil, koku alma duyusu hemen hemen yok, gece görüşü vasatın altında, duyma yetersiz: tüysüz ve kürksüz deri soğuğa karşı hiçbir koruma sağlaınıyar kısacası doğadaki bütün yaratıklar içinde insan genellikle en gelişınişi olarak kabul edilir, oysa bütün bu yaratıklar içinde en az donanımlısıdır.

Elli Dokuzuncu Bölüm

Huuing, 2

Hutting çalışıyor ama büyük atölyesinde degil, locada, portre ressamlığına başlayalı beri müşterilerinin poz verdikleri uzun seanslar için düzenlediği küçük odada.

Burası aydınlık ve zengin bir oda, mükemmel biçimde düzenlenmiş, ressam atölyelerinin alışılmış dağınıklığından eser yok burada; ters çevrilerek duvarlara dayanmış tuvaller. oraya buraya yığılmış çerçeveler, başka bir yüzyıldan kalma ocaklar üstünde yamuk yumuk çaydanlıklar yok burada; siyah deri kaplı bir kapı, üç ayaklı bronz sehpalardan taşan ve pencerelere tırmanan uzun yeşil bitkiler, çıplak ve beyaz lake duvarlar, yalnızca bir duvarda üstünde yarımyüz biçimini andıran mıknatıslı raptiyelerle tutturulmuş üç afiş bulunan uzun parlak bir çelik levha: Aslı Beaune Düşkünlerevi'nde olan Roger Wan der Weyden'in Üç Parçalı Son Yargı Günü'nün renkli bir roprodüksiyonu, Yves Allegret'nın filmi Magmrlar'ın (Michele Morgan, Gerard Philippe ve Victor Manuel Mendoza) ve beardsleyvari arabesklerde görülen bir on dokuzuncu yüzyıl sonu mönüsünün büyütülmüş fotoğrafı:

Trutfes ııu foie gras

aux leııtı lles

Caılles en caisses Huitrcs d'Ostende

Vin de Tokau

Eau d' Arquebuse Eau d' Arquebuse

Müşteri kırışık yüzlü, altın çerçeveli kelebek gözlüklü, dar siyah kostümlü, beyaz gömlekli. inci grisi kravatlı bir Japon. Bir iskemlede oturuyor, elleri dizlerinde, hacakları bitişik, dimdik, gözler ressama doğru değiL üzeri tavla biçiminde oyun masasına çevrilmiş; masada beyaz bir telefon. I ngiliz me talinden bir cezve ve egzotik meyvelerle dolu sorgundan bir sepet

Hutting, sehpasının önünde elinde paleti, taştan bir aslanın üstünde ot uruyor; asur kökenli olduğundan hiç kimsenin kuşkusu olmayan görkemli bir heykel bu ama gene de uzmanlara güçlük çıkarıyor çünkü bunu ressam bir tarlada, yaklaşık bir metre derinlikte bulmuş; kendisi o dönemde bir "Mineral Art"cı olarak Thuburbo Majus çevresinde çakıltaşı arıyordu.

Hutting'in üstü çıplak; dokuma bezden bir pantolon giymiş, ayağında beyaz kaba yün çoraplar var, boynuna ince patiskadan bir fular bağlamış; sol bileğinde ise on kadar rengarenk bilezik görülüyor. Bütün gereçleri -tüpler, çanaklar, fırçalar, tebeşirler, bezler, püskürteçler, kazağılar, kalemler, süngerler vb.sağ tarafındaki kasaya özenle yerleştirilmiş.

Sehpanın üzerindeki tuva!, yaklaşık iki metre yüksekliğinde. üstte altmış santimetre ve altta bir yirmi genişliğinde bir çerçeveye takılmış; eser sanki çok yüksek bir yere asılacak biçimde tasarlanmış ve bir biçim bozma etkisiyle perspektifler büyütülrnek istenmiş.

Hemen hemen bitmiş olan tabloda üç kişi görülüyor. Ikisi ayakta ve kitap ve çeşitli oyuncaklarla dolu (Koçtan balığa kadar on iki burcu gösteren asıronomik kaleidoskoplar, Orrery türü minyatür yıldızlıklar, şekerli silgili rakamlar, hayvan şeklinde

bisküviler, bakışımlı geometrik bisküviler, dünya haritalı toplar, tarihsel giysili bebekler) yüksekçe bir dolabın iki yanında durmaktalar. Sol tarafta duran adam iriyarı birisi: geniş sualtı balıkçı kıyafeti yüzünün ayrıntılarını tamamen gizlemekte : Siyah, beyaz bantlı parlak kauçuk tulum, maske. oksijen tüpü, zıpkın. mantar saplı bıçak, dalgıç saati, paletler.

Sağ taraftakininse, poz veren yaşlı Japon olduğu açık ve kesin. kırmızımsı yansıları olan uzun siyah bir rob var üstünde.

Üçüncüsü ön tarafta, ikisinin karşısında diz çökmüş vaziyette, tabloya bakanlar sırtını görüyor. Angiasakson üniversitelerinde profesörlerin ve öğrencilerin diplama töreni sırasında giydiklerine benzeyen bakiava biçiminde bir başlık var kafasında.

Zemin olağanüstü bir dikkat ve titizlikle çizilmiş; geometrik karelere bölünmüş. l 268'e doğru Robert Ware'ın rahip olduğu dönemde Westminster Manastırı koro yeri için !talyan ustalar tarafından Roma'dan getirilen mermer mozaik motiflerin aynısı canlandırılmış.

Hutting "Sisli dönemi"nin ve mineral art' ı n -en unutulmaz yansıması "isteme ," " imza" ve bir süre sonra da Gay-Lussac Sokağı barikatlarından birinin Urbana'lı (lllinois) bir şehireiye satılması olan taş yığını estetiğigörkemli yıllarından beri portre ressamı olma hevesi içindeydi ve müşterilerinden çoğu da portrelerini yaptırmak için yalvarıyorlardı ona. Sorunu aynen resimle ilgili öteki girişimleri gibi, özgün bir protokol oluşturma, kendisinin de söylediği gibi, "mutfağını" iyi çalıştırmasını sağlayacak bir reçete bulmaktı.

Hutting, birkaç ay, söylediğine göre Long Isiand'da sefil bir barda rastladığı melez bir dilencinin kendisine üç bozuk cin karşılığında verdiği ama bütün ısrarlarına rağmen kökeninin sırrını açıklamadığı bir yöntem uyguladı. Yöntem bir portrenin renklerinin on bir rengin ve oluşturulan üç anahtar-rakamın sabit sekanslarından kalkarak seçilmesine dayanıyordu; ilki tablonun "doğuşu"nun tarih ve saatinden ("doğuş"un anlamı ilk poz seansıdır), ikincisi tablonun "tasarlanma" dönemindeki ayın hali (tasarlamadan kasıt tabioyu başlatan olay, sözgelimi telefonla bir tablo siparişi alınması) üçüncüsüyse istenen ücret.

Sistemin özgünlüğünün Hut ting'i çeken bir yanı vardı. Ama, belki de çok titiz biçimde uyguladığından olacak, çekici olmaktan çok düş kırıklığı doğuran sonuçlar aldı. Kuşkusuz Kırmızı

Gözlü Berlingue Konlesi adlı yapıtı hakettiği bir başanya kavuştu ama öteki portrelerinin çoğu eleştirmenleri ve müşterileri tatmin etmedi ve özellikle Hutting, kendisinden önce birinin kendi sanatsal gereksinimlerine uydurmasını becerdiği açıkça belli olan bir formülü yeteneksizce uygularlığını sanarak karmaşık ve hoş olmayan duygular içine düştü.

Bu girişimlerin görece başarısızlığı kendisini pek fazla cesaretsizliğe düşürmedi ama sanat tarihçisi, yetkili sözcüsü Elyezer Nahum'un hoş bir şekilde "kişisel denklemleri" adını verdiği sanatını daha zarif, daha ince bir hale getirmeye götürdü: Bunlar onun gündelik yaşam resimlerinin, gerçek portrenin, katıksız fantazmanın ve tarihsel mitin yarı yolunda "düşse! portre" adını verdiği şeyi tanımlamasını sağladı: Bunlardan iki yıl içinde, belirli bir düzene göre ayda bir tane olmak üzere yirmi dört tane yapmaya karar verdi:

l Otantik metalik traktörler taşıyan Tham Douli memleketlerini terk etmek zorunda kalmış üç kişiyle karşılaşıyor

1 Coppelia Nuh'a gemicilik sanatını öğretiyar

2 Septimus Severus, Bey'le yapılan görüşmelerin, kendisine kızkardeşi Septimia Octavilla'yı verdiği takdirde sonuçlanacağını öğrenir

3 jean-Louis Girard, lsaac de Benserade'ın ünlü altı koşuğunu yorumluyor

4 Lukasiewicz'in öğrencisi Alman mantıkçı der Graf von Bellerval hocasına bir adanın, kıyılardan oluşan kapalı bir uzam olduğunu kanıtlıyor

5 jules Barnavaux bakanlığın tuvaJetine asılan çifte ilanı göz önünde bulundurmadığından pişman oluyor

6 Nero Wolfe elebaşı Fierebras'yı, Chase Manhattan Bank'ın kasasını açmaya çalışırken yakalıyor

7 Kısa ve eğri hacaklı köpek Optimus Maximus yüzerek Calvi'ye ulaşıyor ve kendisini orada bir kemikle bekleyen belediye başkanını görünce keyiOeniyor

8 "Antipoder çevirmen" Orpheus'a şarkısının hayvanianna ninni gibi geldiğini anlatıyor

I O Lord Ramsay'in vaat ettiği primin kendisine verilmediğini anlayan Livingstone huysuzluk ediyor

II R. Murt, Rouget de l'lsle'in Chant du Depart'ın yazan olduğunu iddia ettiğinden

sözlü Bakalorya sınavından geçemiyor

12 BorietTory fokstrot yapan "Kurt Adam" a bakarak Chateau-Latour içiyor

Papaz okulu ögrencisi genç Lucques ve Tien-Tsin'i ziyaret etmeyi düşlüyor

14 Mexico'ya çıkan :'vtaximilian on bir tartillayı güzel bir biçimde mideye indiriyor

15 " Uyak gözcüsü" çiftçisinin koyunlarını kırkmasını ve karısının da bunları örmesini istiyor

16 Amsterdam Edebiyat Yarışması finalisti Narcisse Follaninio bir uyak sözlügünü açıyor ve sınav gözcülerinin önünde okuyor

17 Antiller korsanı Didimalı Zenon, lll. William'dan yüklü bir para alınca Curaçao'yu hiç savunmadan Hollandalılara bırakıyor

18 Traş Bıçaklarını Yeniden Kalıba Dökme Fabrikası müdürünün karısı. kızının, Saint-Michel Bulvan na indiğinde seyahat çeklerini korsajından başka bir yere koyması koşuluyla, Paris'te tek başına dalaşmasına izin veriyor

19 Aktör Archibald \1oon gelecek oyunun Arimatealı Yusuf ya da Zerdüşt olması arasında tereddüt geçiriyar

20 Ressam Hutting birçok işe bakan bir vergi müfettişinden vergilerinde yeni bir düzenleme istiyor

2l Yurltaş Kane'i seyreden William Randolph Hearst'ün Orson Welles'in kellesini

getirene ödül vaat edecegini söylediğini ileri süren Doktor Lajoie bu açıklaması nedeniyle Tabibler Odası'ndan ihraç ediliyor

22 javert Hamburg postasına binmeden önce Valjean'ın yaşamını kurtardıgını anımsıyor

23 Cografyacı Lecomte, Harnilton ırmağından inerken Eskimolar tarafından konuk ediliyor ve kendilerine teşekkür etmek için köyün yöne ticisine bir keçiboynuzu armağan ediyor

24 Eleştirmen \1olinet College de France'taki ilk dersine Mareel Proust okuyucularının sürekli yorumladıkları empresyonist sanatın çok zengin mitleri olan Vinteuil'ün, Elstir'in, Bergo tte'un ve La Berma'nın portrelerinin ana çizgilerini coşkuyla belirterek başlıyor. Hutting her tablonun ve özellikle de her portrenin bir düşle bir gerçekliğin kavşagında

yer aldıgını söylüyor. "Hayali portre" anlayışı da bu temel fikirden hareketle gelişmiştir: Kendi portresini ya da sevdiği birinin portresini yaptırmak isteyen müşteri tablonun unsurlanndan ve belki de en önemsiz -Ingres olmasa Mösyö Bertin'i kim tanırdı?ama başlangıç unsurlanndan biri olduğundan da tabloda "belirleyici," kurucu bir işlev üstlenmiştir: Biçimleri, renkleri. "benzerliği" hatta tabioyla ilgili anekclotu yönlendiren estetik model olarak değil yapısal model olarak: Parayı veren ya da Ortaçağ resminde olduğu gibi bağışlayıcı, portresinin başlatıcısı olacaktır; çizgilerinden çok kimliği belirleyecektir sanatçının yaratıcı coşkusunu ve imgesel açlığını.

Tek bir portre bu yasanın dışında kalmıştır: Hutting'in kendi portresi, yirminci portresi. Bu müstesna dizide bir otoportrenin bulunması belirgin bir gerekiiiikti ama ressam bu portrenin biçiminin dolaysız vergiler idaresiyle altı yıl süren sıkıntılı mücadelelerden sonra nihayet kendi görüşünü kabul ettirebilmesiyle belirlenebiimiş olduğunu söylüyor. Sorun şuydu: Hutting ürünlerinin dörtte üçünden fazlasını ABD'ye satıyordu ama vergisini Fransa'da ödemeyi yeğliyordu çünkü böylece çok daha az vergi ödüyordu ; bütünüyle yasal bir durumdu bu ama ressam gelirinin "Fransa dışında tahsil edilmiş para" -vergi müfettişleri hemen hemen hiç vergi indirimi yapmadan bu statüyü uyguluyorlardıolarak değil dış ülkelere ihraç edilmiş el sanatlan ürünlerinden kazanılmış para olarak kabul edilmesini istiyordu çünkü bu durumda yüklü bir vergi indirimi yoluyla devletin ihracatçılara verdiği destekten yararlanıyordu. Şimdi. bir sanatçı eliyle yapılmış bir tablodan daha çok el sanatları ürünü adını almayı hak etmiş bir

üründen söz edilebilir miydi? Vergi müfettişi bu etimolojik gerçeği kabul etmek zorunda kaldı ama buna karşılık bunları Fransız el sanatlan ürünleri olarak kabul etmedi; kendisine göre bunlar, hiç kuşkusuz elde yapılmıştı ama Atlantik'in öte yanında bulunan bir atölyeydi bu ve Hutting'in elinin, yabancı bir ülkede çalışmasına karşın bir Fransız eli olduğu gerçeği birçok tartışma ve akıl yürütmelerden sonra kabul edildi; bu nedenle ve Amerikalı bir babadan ve Fransız bir anneden doğan Hutting'in çift uluslu oldugu göz önünde bulundurularak, yapıtlannın bütün dünyaya ihraç edilmesiyle Fransa'nın bundan büyük manevi, entelektüel ve sanatsal yararlar sağladığı kabul edildi ve bu nedenle kazancından belli vergi indirimine gidilmesi uygun bulundu; Hutting bu zaferini, kendisini, Maliye bakanlığından batmakta olan bir gemiyi terk eden kara giysili titrek ve soluk memurlan uzun mızrağıyla kovalayan bir Don Kişot gibi görerek kutladı.

Bütün öbür tablolar, tablolan ısmarlayan yirmi üç meraklının adı, soyadı ve mesleğine dayanılarak tasarlandı; bunlar yapıtın adı, konusu ve yapıtta kendilerinin nasıl yer alacağı konusunda hiçbir ilirazda bulunmayacaklarına dair bir belge imzaladılar. Müşterinin kimliği ve mesleği çeşitli dilbilimsel ve rakamsal uygulamalara göre tablonun boyutunu, tabloda yer alacak kişilerin sayısını, semantik alanı [mitoloji (2,9), düşsellik (22), matematik (5), diplomasi (3), gösteriler (19), seyahatler (l3), tarih (14,1 7), polis soruşturması (7), vb). anekclotun ana temasını, ikincil ayrıntıları (tarihsel ve coğrafi göndermeler, giyimle ilgili unsurlar, aksesuarlar vb.) ve nihayet fiyatı belirliyordu. Bununla birlikte bu sistem iki kesin gerekliliğe de bağlıydı: Müşteri -ya da müşterinin portresini yaptınmak istediği kimsetuvalde açık seçik biçimde gösterileeekti ve ayrıca öykünün unsurlarından biri de modelin kişiliği dışında onunla kesin biçimde çakışacaktı.

Tabloda müşterinin adının bulunması tabii ki bir kolaylık olarak görülmüştü ve HuttMıg de buna üç kez uydu: No 4'te polisiye yazarı Jean-Louis Girard için, no 1 2'de, Dünya Sağlık Örgütü Deneysel Cyrostasie Bölümü sorumlusu İsviçreli cerrah Boriet-Tory için ve no 19'da holografiden esinlenilerek gerçek bir ustalık örneği verilmiştir; bu tabloda aktör Archibald Moon öyle resmedilmiştir ki tablonun önünde soldan sağa doğru gidildiğinde kendisi Arimatealı Yusuf kılığında görülüyor: Uzun beyaz bir saka!, gri yün bir maşlah, hacı sopası; sağdan sola doğru geçildiğinde ise

Zerdüşt gibi görülüyor: Ateş rengi saçlar, çıplak gövde, el ve ayak bileklerinde çivili bakır bilezikler. Buna karşılık 8 no'lu tabloda gerçekten kısa ve eğri hacaklı bir köpek betimlenmiş -kendisini Rin Tin Tin'in gerçek varisi gibi gören Venezuelalı sinema yapımcısı Melchior Aristoteles'in köpeğiama bu köpeğin adı kesinlikle Optimus Maximus değil, daha sesli bir isme uygun düşüyor: Freischutz.

Kimi zaman imgeselle biyografinin bu çatışması portreyi modelin yaşamını kavramak için kestirme bir yol durumuna getirmektedir: Uzun yıllar misyoner olarak çalıştığı T'ienTsin'e gitmeden önce Lucques'de papaz olan yaşlı kardinal Fringilli'nin portresi.

Kimi zaman da tersine. yalnızca ilkesi bile tartışma götürür olan yüzeysel bir unsur, yapıtı modeline bağlar: lmparator Septimus Severus'un çizgileriyle yer aldığı 3 no'lu muamma portrenin üçlü kökenini sağlayan, genç ve alımlı kızkardeşi sürekli kaçırılma endişesi içinde yaşayan Venedikli bir sanayicidir Birincisi, firması, Financial Times ve Entreprise yıllıklarında kategorisinde sürekli yedinci sırada yer almaktadır, ikincisinin sertliği dillere destandır. üçüncüsüyse Iran Şahı'yla (imparatorluk sam olmuşsa bu) sürekli ilişki içindedir ve kızkardeşinin kaçırılmasının uluslararası boyutlarda bir pazarlık ve görüşme konusu olmaması imkansızdır. 5 no'lu portreyse, müşterisi, Kolombiya'da Tierra del Fuego'lu kutu bira kralı Juan Maria SalinasLukasiewicz'le daha uzaktan, daha dalaylı ve daha keyfi biçimde ilişkilidir: tablo Jan Lukasiewicz'in yaşamının bir bölümünü (üstelik de hayali olarak) yansıtmaktadır; Varşova okulunun kurucusu olan bu mantıkçının, toplulukta sadece küçük bir siluet olarak gözüken Arjantinli biracıyla hiçbir akrabalığı yoktur.

Bu yirmi dört portrenin yirmisi daha şimdiden bitmiş durumda. Yirmi birincisi şu anda sehpada: Bir japon sanayicinin portresi bu: Quartz saat devi Fujivara Gomoku. Tablo firmanın yönetim kurulu toplantı salonuna konacak.

Hutting'in yansıtmayı seçtiği öyküyü kendisine anlatan, başlıca öncülerinden, Quebec LavaJ üniversitesi'nden François-Pierre Liljoie'dır. Bin dokuz yüz kırkta, tam doktorasını verdiği sırada François Pierre Lajoie mide yanmalarından şikayet eden ve kendisine özet olarak şunları söyleyen bir adam tarafından ziyaret edildi: "Beni zehirleyen Hearst kopuğudur; pis

işine alet olmak istemediğim için yaptı bana bunu," dedi : Daha fazla açıklama istendiğinde de Hearst'ün, kendisini Orson Welles'den kurtardığı takdirde on beş bin dolar vereceği vaadinde bulunduğunu söyledi. Lajoie bunu aynı akşam gittiği kulüpte ağzından kaçırdı. Ertesi sabah oda disiplin kurulu tarafından acele çağrıldı ve rıbbi bir konsültasyon çerçevesi içinde kendisine emane t edilen bir sırrı açıklayarak suç işlemekle itharn edildi. Suçlu bulundu, meslekten atıldı. Birkaç gün sonra bu suçlamanın tamamen uydurma olduğunu açıkladı ama çok geçti tabii ki; o da araştırma alanına atlayarak yeni bir mesleğe geçmek zorunda kaldı ve dalgıçlığa bağlı dolaşım ve solunum sorunları alanında en ünlü uzmanlardan biri oldu. Fujivara Gomoku'nun tabloda yer almasını yalnızca bu son nokta açıklayabilmektedir : Lajoie Japonya'nın güney kıyılarında yaşayan ve Ama adı verilen kabile üzerine araştırma yapmaya gönderildi; Gishi-Vajin-Den'deki lÖ. III. yüzyıla ait oldugu sanılan referanslara göre bu kabilenin yaklaşık iki bin yıllık bir tarihi vardır. Ama kadınları dünyanın en iyi dalgıçlarıdır: Yılın dört. beş ayında günde yaklaşık yüz elli kez yaklaşık yirmi beş metrelik bir derinliğe dalabilmektedirler. Çıplak olarak daimaktadırlar ve yalnızca bir yüzyıldan beri iki küçük yan baloncuk sayesinde normal basınçta tutulan gözlük kullanmaktadırlar ve her dalışta su altında iki dakika kalabilmektedirler; su altından çeşitli su yosunlan, özellikle agar-agar, çeşitli denizhıyarları, denizkestaneleri, kabuklu hayvanlar, inci midyeleri ve eskiden kabukları çok değerli olan abalon çıkarıyorlardı. Gomoku ailesinin kökeni de bu Ama köylerinden birine dayanıyor ve zaten dalgıç saatleri de firmanın özel ürünlerinden biri.

Altamont'lar portrelerini ısınarlama konusunda uzun süre tereddüt ettiler; bu eserleri yalnızca çok önemli genel başkanlar için yapan Hutting'in verdiği fiyatlar karşısında duraksadılar ama sonunda razı oldular. l no'lu tabloda Bay Hutting Nuh, Bayan Hutting de

Coppelia (eskiden dansözlük yapmış olmasına ima) olarak resmedildi.

Alman dostlan Fugger de Hutting'in müşterileri arasında. Anne tarafından çok uzaktan Habsburg'lara akraba oldugundan ve bir Meksika seyahatinden on bir tonilla tarifi

getirdiginden on dördüncü portreyle ilgili kendisi.

AltmIŞINCI Bölüm

Cinoc, 1

Bir mutfak. Yerde bir muşamba, yeşim taşı, lacive rt, narçiçegı renkli kare mozaikler. Karşı duvarda, evyenin yanında, plastik bir süzgecin üstünde, duvarla borular arasında birbirlerinin üzerine kaymış dört renkli fotoğraflı dört takvim var:

1972: Kliçıik Dostlar: ellerinde oyuncak-aletler bulunan altı

yaşında çocukların oluşturduğu bir caz orkestrası; piyanist göz

lüğü ve ağır havasıyla Schultz'un Peanuts ının genç Beethovenci yeteneği Schroeder'i anımsatıyor:

1973: raz Resimleri: arılar çıçeközü topluyorlar;

1974: Pampa 'da Gece. bir ateşin çevresindeki üç gaucho gitarlarını tıngırdatıyor;

1975: Pompon ve Fıfi: iki maymun domino oynuyor. Erkek bir melon şapka takmış ve sırtında gümüş payerli 32 rakamı olan bir akrobat tişörtü var; dişi maymunsa sağ ayağının işaret ve orta parmaklan arasına sıkıştırdığı bir puro içiyor, tüylü bir şapka giymiş, örme eldivenler takmış ve bir çanta var elinde.

Üst tarafta hemen hemen aynı boyutlardaki bir kağıtta küre biçimli. kısa ağızlı cam bir vazo içinde üç karanfil resmi var ve resmin altında şöyle bir yazı okunuyor: " AGIZ VE AYAKl.ARLA YAPlLMlŞTlR" ve parantez içinde de "gerçek suluboya" yazısı var.

Cinoc mutfağında. Zayıf ve kuru bir ihtiyar, flanel, rengi atmış, yeşil bir yelek giymiş. Üstünde parlak muşamba bulunan

bir masanın yanındaki formika bir taburede oturuyor; masanın üst tarafında beyaz, emaye saclı, armut biçiminde bir ağırlıkla dengelenmiş bir makara sistemiyle donatılmış bir avize var. Yarısı açık bir kutunun içinden hoş kokulu sardunya yiyor. Masada, önündeki üç ayakkabı kutusu üzeri özenh bir yazıyla doldurulmuş kartvizitlerle dolu.

Cinoc (Sinok), Simon-Crubellier Sokağı'na 1947'de, dairesini aldığı Helene Brodin-Gratiolet'nin ölümünden sonra geldi. Gelir gelmez de bütün binaya, özellikle de Madam Claveau'ya büyük bir sorun çıkardı: Soyadı nasıl telaffuz edilecekti? Kapıcı tabii ki kendisine Sinoque (Sinok, kaçık, deli, kafadan sakat) demeye cesaret edemiyordu. Valene Cinoche (Sinoş) demeyi önerdi, Winckler "Tchinotch" (çinoç) denmesinden yanaydı, Morellet'nin eğilimiyse "Cinots"ydu (Sino). Matmazel Crespi "Chinosse " (Şinos), François Gratiolet "Tsinoc" (Tsinok) dedi. Okunaksız yazılar ve bunların değişik biçimlerde yorumlanması üzerinde uzmanlaşmış bir kütüphaneci olan Mösyö Echard şöyle bir düşünce attı ortaya: "gn" ya da "nfdeki temel "n "deki muhtemel bir değişmeyi dikkate almadan ve ilke olarak "i"nin kesinlikle "i" ve "o"nun da kesinlikle "o" olduğu kabul edilerek adın başındaki "c "yi dört biçimde okumak mümkündür: "s," "ts," "ş," "ç." Adın sonundaki "c" ise beş biçimde okunabilir: "s," "k," "ç," "ş," " ts" ve dolayısıyla şu ya da bu dilin ya da lehçenin şu ya da bu aksanının ya da ayıncı işaretinin ve fonetik özelliklerinin olması ya da olmaması dikkate alındığında aşağıdaki beş telaffuz biçiminden biri seçilebilirdi:

SINOS TSlNOS ŞINOS ÇlNOS

SINOK TSlNOK ŞINOK ÇI NOK

SINOÇ TSINOÇ ŞINOÇ ÇlNOÇ

SINOŞ TSINOŞ ŞINOŞ ÇINOŞ

SlNO TSINO ŞlNO ÇINO

Daha sonra oluşturulan bir delegasyon soruyu birinci derecede ilgili kişiye sordu; ilgili, soyadının en doğru telaffuz biçiminin hangisi olduğunu kendisinin de bilmediğini söyledi. Szczyrk'li bir saraç olan büyük dedenin

Krakov Valiliği Medeni Hal Bürosu'ndan aldığı resmi soyadı Kleinhofdu; ama kuşaktan kuşağa, pasaport yenilemeden pasaport yenilemeye, gerek Alman ve Avusturya bürolarında yeterli rüşvet verilmediği için, gerek "v" okuyup "ff" yazan ya da "tz" olarak duyduklarını "c" diye

yazan Macar, Poldav, Moravyalı ya da Polonyalı memurlarla muhatap olmalarından gerekse bir Yahudi'ye kimlik belgesi verme söz konusu olduğunda, tekrar okuma yazması olmayan kişiler olmaları için fazla gayret sarfetmeleri gerekmeyen ve oldukça ağır işiten kişilerle temas ettiklerinden soyadın ne telaffuzu ne de yazımı kalmıştı geriye ve Cinoc babasının kendisine bazı kuzenlerinden söz ettiğini ve bunların soyadlarının Klajnhoff, Keinhof, Klinov, Szinowcz, Linhaus vb. olduğunu söylediğini anımsadı. Kleinhoff nasıl Cinoc olmuştu? Cinoc kesin olarak bilmiyordu bunu; kesin olan tek şey sondaki "f" harfinin bir gün Almanların çift "s"yi vermek için yazdıkları özel p harfiyle doldurulmuş olduğuydu; daha sonra ise "!" düşmüş ya da yerine "h" konmuştu; böylece Khinoss ya da Khleinhoss'a ulaşılmış ve buradan da belki Kinoch, Chinoc, Tsinoc, Cinoc vb. çıkmıştı. Her halükarda soyadının şu ya da bu biçimde telaffuz edilmesi pek önemli bir şey değildi.

O dönemde elli yaşlarında olan Cinoc'un ilginç bir mesleği vardı. Kendisinin de söylediği gibi "kelime öldürücü"ydü o. Larousse sözlüklerini güncelleştirmeye çalışıyordu. Ama öteki redaktörler sözcükler ve yeni anlamlar peşinde koşarken, o bu yeni sözcüklere yer bulmak için, geçerliliğini yitirmiş bütün sözcükleri ve anlamları yok etmeye çalışıyordu. Elli üç yıl canla başla çalıştıktan sonra, bin dokuz yüz altmış beşte emekli olduğunda yüzlerce, binlerce aleti, tekniği, adeti, inancı, atasözünü, yemeği, oyunu, takma adı, ağırlık ve uzunluk ölçüsünü yok etmişti; haritadan onlarca adayı, yüzlerce kent ve ırmağı, binlerce kanton merkezini silmişti; yüzlerce inek türünü, kuş, böcek ve yılan cinsini, özel balık türlerini, kabuklu hayvan çeşitlerini, eşine az rastlanır bitkileri, özel meyve ve sebze türlerini bilinmeyen sınıflandırmalarına geri göndermişti; coğrafyacı, misyoner, böcekbilimci, Kilise babası, edebiyatçı, general. Tannlar ve Şeytanlar topluluklarını gece vakti yok etmişti ortadan.

Artık vıjigrafın (haberleşen gözcülerin kullandıklan bir telgraf çeşidi) ne olduğuyla kim ilgilenirdi? Yüzyıllar önce su dolu çukurlardaki tereotunu

ezmek için bir sopanın ucuna tahta konduğunu ve buna da schuele (chu-ele) denmiş olduğu kimin umurundaydı? Velocimane'ı kim hatırlıyordu7

YELOCIMANE (er.)

Özellikle çocuklar için, at biçiminde, üç ya da dön tekerlek üstüne oturtulrnuş ve mekanik al olarak da bilinen gezrne aleti.

Etyopya kilisesi metropolitenleri abunalara ne olmuştu, XIV. Louis'nin reşit olmadığı dönem Fransa'sına prenses Palaline tarafından sokulduğu için Palaline adıyla bilinen, kadınların kışın boyunlarına taktığı kürkler ne oldu, ya Ikinci Imparatorluk döneminin defilelerden önce geçen altınlada süslü assubaylan chandernagorlar? Eisenühr'deki yıldırım harekatı Zimmerwald'ın Kisaszony zaferini kazanmasını sağlayan Leopold-Rudolph von Schwanzenbad-Hodenthaler ne olmuştu? Ve Uz Qean-Pıerre), 17201796, Alman şair, Lirik Şiıi/er'in. didaklik şiir, Her zaman Neşeli Olma Sanatı 'nın ve Odlar ve Şarkılar ın vb. yazan? Ve Albert de Routisie (Bale, 1834 Beyaz Deniz'de, 1867). Fransız şair ve romancı. Lomonossov'un hayranı, doğduğu kent olan Arhangelsk'i ziyaret etmek istemiş ama gemi limana yanaşmadan hemen önce batmıştır. Ölümünden sonra. tek kızı Irene yarım kalmış romanı Les Cent-jours'u, Me/usine'in Gözleri adlı seçme şiirlerini ve en eksiksiz yapıtı olan şahane bir aforizmalar derlemesini Lcçons adıyla yayımlamıştır. Francesco Albergati Capacelli'nin 17 28'de Bologna'da doğan bir ! talyan dramaturgu olduğu kimi ilgilendirirdi artık. Carennac ölüler capellasının bronz kapısını üstat dökümcü Rondeau'nun (1 4931 543) yapmış olması kimi ilgilendiriyordu?

Cinoc rıhtımlar boyunca dolaşarak, kitap sergilerini inceledi, iki paralık romanlan, modası geçmiş denemeleri, eski püskü seyahat rehberlerini, eski fizyoloji, mekanik ve ahlak incelemelerini, ltalya'nın hala alacalı bulacalı küçük krallıklar olarak gözüktüğü eski atlaslan karıştırdı. Daha sonra XVII. Arrondissement'daki, jacques Bingen Sokağı ndaki belediye kitaplığından kitaplar aldı, çatılardan tozlu infoliolan, Roret el kitaplarını, Bibliotheque des Merveilles kitaplarını ve eski sözlükleri indirtti: Lachatre, Vicarius, Seseherelle Aine, Larive ve Fleury, bir Edebiyaıçılar Topluluğu tarafından kaleme alınmış Encyclopedie de la Conversation, Graves ve d'Esbigne. Bouillet. Dezobry ve Bachelet. Nihaye t mahalle kütüphanesinin

kaynaklarını tüketince, yüreklenerek Saint-Genevieve'e kaydalmaya gitti ve adları girişte cephede kazınmış olan yazarlan okumaya koyuldu.

Aristoteles'i, Plinius'u, Aldrovandi'yi, Sir Thomas Browne'ı, Gesner'i, Ray\ Linne'yi, Brisson'u. Cuvier'yi, Bonneterre'i, Owen'ı,

Scoresby'yi. Benneıı'i, Aronnax-ı. Olmstead''ı, Pierre-Joseph Macquart'ı, Eugenie Guerin'i, Gastripheres'i, Phuta torius'u, Somnolontius'u, Triptolemos'u, Argalestes'i, Kysarchius'u, Egnatius'u, Sigonius'u, Bossius'u, Ticinenses'i, Baysius\ı, Budoeus'u, Salmasius'u. Lipsius'u, Lazius'u, Isaac Casauhon'u. Joseph Scaliger'i ve hatta Rubenius'un (1665, in-4) De Re Vestıaria'sı'nı okudu; bu sonuncu kitapta cüppenin, geceliğin, yunan mantosunun. haham mantosunun, tuniğin ve kısa mantonun, synthesis'in, paenula'nın, kapüşonlu lacema'nın, praetexta'nın, sagum un ya da asker ceketinin ve Suitonius'a göre üç türü bulunan trabea'nın özellikleri üzerine en ayrıntılı bilgileri buldu.

Cinoc yavaş yavaş okuyor ve ender rastlanan sözcükleri not ediyordu; projesi yavaş yavaş biçimiendi ve bir unutulmuş sözcükler sözlüğü kaleme almaya karar verdi; bu işi Orta Mrika'nın cüce zenci halkı Akka'ların ya da tarih ressamı Jean Gigoux'nun veya romans bestecisi Henri Romagnesi'nin (1 781-1851) anısını canlandırmak için ya da cerambycinler boyunu, longicornes familyasından coleoptere tetramer, scolecobrate'ı ölümsüzleştirmek için yapmayacaktı; hala kendisine hitab eden basit sözcükleri kurtarmak için yapacakn.

On yılda sekiz binden fazla sözcük topladı ve bunlardan ancak yirmisi iletHebilmektedir bugün:

RIVELETTE (diş.)

Karıncayiyenin öteki adı ya da su rczenesi.

AREA (diş.)

esk, hek. Saç dökülmesi, saç ve kılların yer yer ya da tümden dökülmesi.

LOQUIS (er.)

Afrika kıyılarındaki zencilerle yapılan alışverişte kullanılan bir tür incik boncuk. Silindir biçiminde küçücük renkli camlar.

RONDELIN 1 (diş.rond (yuvarlak)dan)]

Chapelle"in çok şişman biri için kullandığı sözcük:

CADETTE (diş)

Kaldırım taşı.

LOSSE (diş.)

Tekn. Yarım koni biçiminde, yukarıdan aşağı doğru ortadan kesik, iç tarafı içbükey keskin ve sivri demir alet. Bir tuğla gibi tutulur ve fıçılara delik açmak içın kullanılır.

BEAUCEANT (er.)

Templiers tarikatının sancağı.

BEAU-PARTIR (er)

At eğitimi. Atın iyi kalkışı. Düz hat boyunca duruncaya kadarki hızı.

LOUISETTE (dış.)

Belli bir dönemde bulunuşu Doktor Louis'ye mal edilmiş olan giyotine verilen ad "Marat giyotine Louisetıc derdi" (Victor Hugo).

FRANCATU (er)

Bahç. Uzun süre korunabilen bir elma türü. RUISSON (er.)

Kirli bir bataklığı boşaltmak için açılan kanaL SPADILLE (dış)

(!sp. espada, ki/ıç) Eski bir Ispanyol kağıt oyununda maça ası.

URSULINE (diş)

Panayır satıcılarının üzerine marifetli keçilerini çıkardıkları bir tür küçük merdı\'en

TIERÇON (cr.)

Esk. ölç. Bir ölçünün üçte birlik bölümünü içeren sıvı ölçüsü: Paris'te 89,4 1 litre, Bordeaux-da 1 50,80 litre, Champagne'da

53,27 litre, Londra'da 1 58.08 Inre ve Varşova'da 151,71 litre.

LOVELY (er)

(Ing. Io re/y, ^üzel.) A\'rupa ispinozuna benzeyen hint kuşu. GIBRALTAR (er.)

Hafif pasta. PISTEUR (er)

Yolcuları toplama işine bakan otel görevlisi. MUELLE (diş.)

(Lat. mitclü, mura. mitre'in küçültülmüş hali). Esk. Roma. Küçük başlık, özellikle kadınların kullandıkları ve genellikle çok süslü ve şatafatlı nlan başlık. Köy erkekleri de bu tür başlıkları kullanırlardı. Boı Taşkıranotu familyasından bir bitki türü. Meyvelerinin biçimi nedeniyle bu adı almış olan bitki Asya ve Amerika'nın soğuk bölgelerinde yetişirdi. Cerr. Kolu askıya almak için kullanılan kumaş parçası. Skalpelin eş anlamlısı.

TERGALE (su.)

(Lat. tcrgum. sırt) Böceklerin sırtına ilişkin. VI RGOULEUSE (diş)

Ağııda eriyen kış armudu HACHARD (er.)

Demirci makası.

FEURRE (er.)

Her tür buğdayın sapı. Hasır iskemle yapımında kullanılan uzun sap.

VEAU-LAQ (er.)

Marokencilikte kullanılan çok yumuşak deri. EPULIE (diş.)

(Yun. üstünde ve dişeti). Cerr. Dişetlerinin üst bölümlerinin ya da çevrelerinin aşırı büyümesi.

TASSIOT (er.)

Tckn. Sepetçiterin kimi işlerine başlarken kullandıkları iki latadan oluşmuş haç.

DOUVEBOUILLE (er.)

(Ask. argo. Amerikanca dough-boy, basit askerin bozulmuş biçimi). Birinci Dünya Savaşı sırasında (19 1 7-1 8) Amerikan askeri

VIGNON (er.)

Dikenli katırtırnağı. ROQUELAURE (diş)

(Mucidi Roquelaure dükünün adında n.} En üst kısmından aşağı kadar düğmeli bir çeşit manto.

LOUPIAT (er.)

Halk dilinde sarhoş. "Loupiat bir kocaya takılıp kalmıştı." (E. Zola }

DODENAGE (er.)

Tekn. Döşeme çivilerini zımpara ya da başka tahriş edici maddelerle birlikte sıkı dokunmuş bez ya da deri bir lorbaya koyarak pariatma yöntemi.

ALTMIŞ BIRINCI BÖLÜM

Berger, 1

Berger'lerin yemek odası. Aşağı yukarı kare biçiminde parkeli bir oda. Ortadaki yuvarlak masada iki çatal bıçak takımı, bakiava biçiminde metalik bir altlık V biçiminde yarık yerinden gümüş rengi metal bir kepçe sapı görülen bir çorba kasesi ve beyaz bir tabak var: Tabakta, üzerinde hardallı

bir sos bulunan ikiye bölünmüş bir sucuk ve etiketinde bir muhafız birliği eriyle kamamber peyniri görülüyor. Karşı duvarın dibindeki üslubu belirsiz bulaşık masasında küp biçiminde opalin altlıklı bir lamba, bir pastis sı şişesi, kalaylı bir tabak içinde tek bir elma ve koca manşeti okunan (PONIA; CEZA ÖRNEK OLACAKTıR.) bir akşam gazetesi var. Bulaşık masasının üst tarafında bir asya manzarası tablosu var: Tuhaf bir biçimde çevrelenmiş ağaçlıklar, koni biçiminde kocaman şapkalı yerliler ve ufukta yelkenliler. Tabloyu Charles Berger-nin büyük dedesi, Tonkin seferine katılan assubay yapmış olacak.

Lise Berger yemek odasında yalnız. Kırk yaşlarında, eti budu yerinde denemese de sağlıklı bir görünümü var. Kendisi ve oğlu -çöpü dökmeye ve ekmek almaya gitmiştiiçin iki tabağın bulunduğu sofraya bir şişe portakal suyu ve bir kutu Munich Spatenbrau birası koyuyor.

Kocası Charles bir restoranda garsonluk yapıyor. Neşeli ve tombul biri ve ikisi birlikte şişman bir çift görünümünde; insanın bir tren yolculuğuna çıkar çıkmaz kompartımanda bulacağından hemen hemen emin olduğu sosis, lahana turşusu, beyaz şarap meraklısı bir çift

Charles yıllarca görkemli Igitur adım almış bir gece kulübünde çalıştı; kendisine Antonin Artaud'nun manevi çocuğu süsü veren bir animatörün insanı aptallaştıran bir antolojiyi yüksek sesle sunduğu "şiirse I" bir restarandı burası. Animatör antolojinin tümüyle kendi eserlerinden oluştuğunu ilan ederken bunları geçerli kılmayı denemek için Guillaume Apollinaire'in, Charles Baudelaire'in, Rene Descartes'ın, Marco Polo'nun, Gerard de Nerval'in, François Rene de Chateaubriand'ın ve Jules Yeme'in yetersiz suç ortaklığından yararlamyordu. Ama bu durum sonunda restoranın batmasını engelleyemedi.

Charles Berger şimdi Maillot kapısına yakın bir yerde travesti gösterileri yapılan ve hem restoran hem gece kulübü olan Vi/la d'Ouest 'de; burası kendisine Desire ya da daha kibarca Didi adını vermiş olan eski bir kapıdan kapıya satış ağı organizatörüne ait. Yaşı ve kırışıklıkları olmayan, takma saçlı bir adam bu; meçleri, şövalye yüzükleri, bilezikleri ve saat kösteklerini çok seven, sürekli beyaz, sol üst cebinde kareli mendiller olan çok gösterişli flanel takım elbiseler, açık ya da koyu menekşe rengi ayakkabılar giyen, Çin krepinden fular takan biri.

Didi yapmacık sanatçı tavırları içindeydi yani pintihğini ve adiliğini şu tür gözlemlerle doğruluyordu: "Biraz suçlu olmadan gerçek bir iş başarılamaz" ya da "insan hırsiarım tatmin etmek istiyorsa, pisliğin biri olmayı, kendisini tehlikeye a tmayı, onurunu ortaya koymayı, yalan söylemeyi, boya satın alabilmek için ekmek parası kabul eden bir sanatçı gibi davranmasını öğrenmek zorundadır."

Didi sahne dışında kendisini pek o kadar tehlikeye atmıyordu, onurunu da çok az ortaya koyuyordu ama kesinlikle pisliğin biriydi, ekibi ve personeli nefret ediyordu ondan. Bir gün, bir müşteri bir tabak ya da bir parça pomfrit istediğinde, garsonlara bunu ayrı bir tabak yemek gibi hesaba koymaları emrini verdiğinden ona "Fritsebze" adını taktılar.

Verdiği yemekler iğrençti ve tumturaklı adlarla sunuyordu bunları: Yıllanmış Xeres'li julienne. Suvarof usülü dondurulmuş karidesli Krep, mayonezli ya da pelteli kuş ya da av e ti, SigalasRabaudlu kimyonlu İstakoz, şahane beyin rölövesi, Amantillado'lu Salpicon d'lsard, Macar kırmızı biberli Makedonya yaban enginarı, Exeter piskoposu hafif yemekleri, Fregoli taze incirleri vb... Bunlar, her sabah bir kasap tarafından hazırlanıp getiriliyor ve başında kep bulunan bir sahte aşçı tarafından güya orada pişiriliyordu; aşçı sözgelimi bunları içinde biraz sıcak su, bir Kub et suyu ve biraz ketçap bulunan küçük kaplarda gönderiyordu.

Bereket versin ki müşteriler Vi/la d'Ouesl'e yemek yemek için akın etmiyorlardı. Burada yemekler saat yirmi üçteki ve sabahın ikisindeki iki gösteriden önce saldırı adımlarıyla veriliyordu ve geceleyin uyumayanlar bütün yemiş olduklarının üstünü örten kuşkulu ve titrek jelatinli hesaptan kaygılanmıyor, şovu izlerken hissettikleri aşırı uyarılmadan endişeleniyorlardı. Çünkü l/il d'Ouest[1] in bir ocaktan otuz bir aralığa kadar hiç boş kalmamasının, diplomatların, iş adamlarının, önde gelen siyaset adamlarının sahne ve ekran yıldızlarının burayı doldurmasının nedeni gösterilerin olağanüstü kalitesi ve özellikle de ekipte iki büyük starın, "Domino" ve "Belle de May"ın bulunmasıydı: eşsiz "Domino" ışıldayan alüminyum panoların önünde, göz kamaştırıcı Marilyn Monroe taklitlerinde ayna oyunlarıyla sonsuz sayıda görüntü elde ediyordu, tıpkı sanatçının o unutulmaz Bir Mılyarder/e Nasıl Evlenılir?indekı gibi. Kendisi tam

anlamıyla Şanghaylı Kadın oluyor: Ve büyüleyici "Belle de May"sa üç kirpik hareketiyle Charles Trenet'ye dönüşüyordu.

Charles Berger için iş daha önceki kabarede yaptığından pek o kadar farklı değildi; herhangi başka bir restoranda yapabileceği bir işten de farklı değildi; hatta daha da kolaydı bu iş bir bakıma çünkü bütün yemekler aşağı yukarı birbirinin aynıydı, hepsi ay

nı zamanda veriliyordu ve biraz daha fazla kazanıyordu burada. Gerçekten farklı olan tek şey sabahın ikisinden önce, ikinci servisin sonunda, kahve, şampanya ve dijestiflerden sonra, masaları ve iskemleleri gösteriyi olabildiğince çok sayıda müşterinin, olabildiğince rahat biçimde izleyebileceği biçimde düzenledikten sonra dört garsonun, ellerinde sopaları, uzun önlükleri, beyaz havluları ve gümüş tepsileriyle sahneye çıkıp, kırmızı perdenin önüne dizilmeleri ve piyanistin işaretiyle birlikte ayaklarını havaya kaldırarak karmakarışık ve yanlış bir biçimde ama birlikte şu şarkıyı söylemeleriydi:

Şimdi sizin didiniz, dıdiniz var, iyiyediniz Ever, evet çok teşekkür edin

Dost Didi'ye, dosr Didi'ye, dost Desire'ye Şimdi size yapacak

Ever. ever, evet, evet evet evet

En güzel şeyini, en güzel şeyini, en güzel şeyini 1

Ve bundan sonra da küçük kulislerden çıkan üç "kız" gösteriyi başlatır.

Garsonlar akşam saat yedide işe başlıyorlar, yeme klerini birlikte yiyorlar sonra masalan hazırlıyorlar, örtüleri ve tabakları koyuyorlar, buz kovalarını çıkarıyorlar, bardakları, küllükleri, kağıt mendilleri, tuzluklan, biberlikleri, kürdanları ve müessesenin müşterilerine hoş geldiniz anlamında ikram ettiği küçük "Desire " kolonya eşantiyonlarını hazırlıyorlar. Sabahın dördünde ikinci seansın sonunda son seyirciler son bir kadehten sonra gidince

ekiple birlikte akşam yemeği yiyorlar sonra masaları silip, düzenliyor, örtüleri katlıyor ve temizlikçi kadın küllükleri boşaltıp ortalığı havalandırıp

elektrik süpürgesini açtığında da gidiyorlar.

Charles eve saat altı buçuğa doğru geliyor. Lise'e bir kahve hazırlıyor, radyoyu açarak uyandınyor onu ve yatıyor; bu sırada da Lise kalkıyor, elini yüzünü yıkıyor, giyiniyor, Gilbert'i uyandınyor, onun elini yüzünü yıkıyor, karnını doyuruyor ve işe gitmeden önce okula bırakıyor çocuğu.

Charles saat iki buçuğa kadar uyur, yatakta bir fincan kahve içer, kalkıp giyinmeden önce biraz tembellik eder. Sonra okuldan Gilbert'i alır. Dönüp alışveriş yapar, gazete alır. Ancak şöyle bir göz atacak kadar vakti vardır gazeteye. Altı buçukta yaya olarak Villa d'Oues(e doğru yola çıkar ve genellikle merdivende Lise'e rastlar.

Lise Orleans kapısı yakınlarında bir dispanserde çalışıyor. Ortofonist; kekeme küçük çocukları tedavi ediyor. Pazartesi günleri çalışmıyor ve Villa d'Ouesr de pazar akşamı kapalı olduğundan Lise ve Charles pazar sabahından pazartesi akşamına kadar birazcık birlikte olabiliyorlar.

ALTMIŞ İKINCI BÖLÜM

A Itamont, 3

Madam Altamam'un budvarı. Meşe kaplamaları, ipek örtüleri ve gri kadifeden ağır perdeleriyle sıcak ve karanlık bir oda burası. Sol taraftaki duvarda, iki kapı arasında, üstünde uzun ipek tüylü bir kingcharles'ın yattığı taba rengi bir kanepe var. Kanepenin bulunduğu yerin üst bölümüne hiperrealist büyük bir tuva! asılmış; tabloda dumanı çıkan bir spagetti tabağı ve Van Houten marka bir kakao paketi görülüyor. Kanepenin önündeki alçak masada çeşitli gümüş biblolar var; bunlardan biri altın değiştirenlerin ve tartanların kullandığı türden küçük ve ağır bir kutu; bu küçük ve yuvarlak kutunun içindeki silindir biçimli ölçüler küçük rus bebekleri gibi birbiri içine giriyor; masada bundan başka herbirinin üstünde sırayla Rene Hardy'nin (Livre de Poche) Arnere Victoire 'ı. Michel Butor un Dialogue a vec 33 variations de L udvvig van Beethoven sur un theme de Diabelli'si (Gallimard) ve Pierre jakez-Heliaz'ın Le Cheval d 'Orgueıl'ü (Plan, Calleetion Terre Humaine) bulunan üç kitap yığını var. Karşı duvardaki bantu hasır işi toprak rengi ve siyah arabesk süslemeli iki seccadenin altında XIII. Louis stili bir şifonyer var; bunun üzerine bakır

çerçeveli büyük bir oval ayna konmuş; Madam Altarnant bu aynanın önünde oturmuş, elinde ince bir çubukla kirpiklerinin arasına ve göz kapaklarının üstüne sürme çekiyor. Yaklaşık kırk beş yaşlarında hala çok güzel bir kadın. Olağanüstü bakımlı, kemikli bir yüzü var, elmacık kemikleri çıkık, bakışlan sert. Üstünde yalnızca sutyen ve siyah dantel bir külot var. Sağ elini ince, siyah bir tülle sarmış.

Mösyö Altarnant da odada. Sırtında kareli, geniş ve bol bir ceket var; müthiş bir kayıtsızlıkla daktiloyla yazılmış bir mektubu okuyor. Yanında metalden dev bir bilbakeye benzeyen bir maket görülüyor: Tepesinde bir küre bulunan bir füze üssü.

Hem Polytechnigue'de hem de Ecole Nationale d'Administration'da (işletmecilik Yüksek

Okulu) okuyan Cyrille Altarnant otuz bir yaşında Uluslararası Enerji ve Maden Kaynaklarını Geliştirme Bankasinın (UEMKGB) yönetim kurulu genel sekreteri ve yetkili kişilerinden biri oldu; bu örgüt çeşitli kamu kurumlan ve özel kurumlar tarafından destekleniyordu, bürolan Cenevre'deydi ve yeraltı kaynaklanna bağlı bütün araştırma ve tasarılan finanse e tmekle görevliydi; bu amaçla laboratuvarlara kredi, araştırmacılara burs veriyor, sempozynmlar düzenliyor ve bu sempozyumlarda yeni delme, çıkarma, işletme ve nakliyat tekniklerini değerlendiriyor, gerektiğinde de yayınlıyordu bunları.

Cyrille Altarnant uzun bacaklı, elli beş yaşlarında, Ingiliz kumaşından elbise ve taçyaprağı gibi serinletici çamaşırlar giyen, neredeyse kanarya sarısı seyrek saçlı, birbirlerine çok yakın mavi gözleri olan, saman sarısı renginde bıyıklı ve elleri çok bakımlı bir bey. Çok enedik, ihtiyatlı biri olarak tanınıyar ve gerçekçiliği soğuk bulunuyor. Ama bu, hiç değilse bir durumda, daha sonra örgütü için felaket olan bir hafiflik yapmasına engel olmadı.

Altmışlı yılların başında, Altamont'u Cenevre'de VVehsal adında birisi ziyarete geldi. Seyrek saçlı ve dişleri bozuk biriydi bu. VVehsal o dönemde Ohio'da Green River üniversitesi'nde organik kimya profesörüydü ama ikinci Dünya Savaşı sırasında Mannheim'da Chemische Akademie'de mineral kimya laboratuvarını yönetmişti. Bin dokuz yüz kırk beşte

Amerikalıların, ya Amerikalılar için çalışmayı kabul etmek, Amerikan vatandaşı olmak ve iyi bir işe sahip olmak ya da savaş suçluianna yardım etmekle yargılanmak ve ağır hapis cezalarına mahkum olmak arasında seçim yapmaya zorladıklan insanlardan biriydi. Paperdip Operasyonu (Trombone Operasyonu) olarak tanınan bu operasyon ilgililere hiçbir tercih hakkı bırakmıyordu ve VVehsal birkaç tonluk bilimsel arşivle birlikte Amerika yolunu tutan iki bin bilginden biri -en ünlüsü VVernher von Braun'duoldu.

VVehsal Alman bilim ve teknolojisinin savaş sayesinde birçok alanda önemli gelişmeler kaydetmiş olduğuna inanıyordu. O dönemden beri bulunan ve geliştirilen bazı teknikler ve yöntemler açıklanmıştı kamuoyuna: Sözgelimi V2'lerde kullanılan yakıtın patatesten elde edilen alkol olduğu biliniyordu; bakır ve katayın nasıl akılcı biçimde kullanıldığı ve bu sayede üretilen bataryaların yirmi yıl sonra bile, çöl ortasında, Rommel'in terk ettiği tanklarda mükemmel durumda bulunduğunun görüldüğü de açıklandı.

Ama bu buluşların çoğu gizli kalmıştı ve Amerikalılardan nefret eden VVehsal onların bunları bulamayacaklarına, bulsalar da etkili biçimde yararlanamayacakianna inanıyord u. VVehsal üçüncü Reich rönesansının kendisine bu en son buluşlardan yararlanma olanağı vermesini beklerken Alman bilimsel ve teknolojik mirasını geri almaya karar verdi.

VVehsal'ın özel ilgi alanı kömürün hidrojenlenmesi yani sentetik petrol üretimiydi: Kuramsal olarak, petrol molekülleri elde etmek için bir hidrojen iyonuyla bir karbon monoksit (CO) molekülünü bireştirrnek yeterliydi. İşlem gerçek kömürle gerçekleştirilebildiği gibi linyit ve bataklık kömürüyle de gerçekleştirilebiliyordu ve bu nedenle de Alman savaş sanayisi de büyük ölçüde bu sorunla ilgilenmişti. Hitler'in savaş makinesi ülkede yeraltında doğal durumda bulunmayan petrol kaynakları gerektiriyorcin ve dolayısıyla da dev Prusya linyit kaynaklarıyla ve ondan aşağı olmayan Polanya bataklık kömürü kaynaklarından gelecek enerçi sentezlerine dayanmak zorundaydı.

VVehsal kuramsal olarak sürecini kendisinin başlatmış olduğu bu değişmenin deneysel şemalarını çok iyi biliyordu ama bazı temel etapların teknolojisinden, özellikle de katalizörlerin dozaj ve etki süreleri, sülfür

depolarının eliminasyonu ve stoklama önlemleri konusundan bütünüyle habersizdi.

VVehsal bütün Kuzey Amerika'ya dağılmış olan eski meslektaşlarıyla ilişki kurmaya çalıştı. Her zaman muhbirlerle dolu olduğunu bildiği lahana turşusu meraklıları kulüplerini, Südetler Dostluklarını, Aachen Çocuklan'nı ve eski Nazi örgütlerini gizleyen öteki gurupları atlayarak ve tatil dönemlerinden ve kongre ve konferanslardaki koridor sohbetlerinden yararlanarak 72 kişi bulmayı başardı. Çoğu kendi tarafında değildi: Manyetik fırtınalar uzmanı Profesör Thaddeus ve ufalanmalar uzmanı Davidoff bir şey söylemediler kendisine. Doktor Kolliker de öyle; doktor

Kolliker laboratuvarının bombalanması sırasında kollarını ve bacaklarını yitirmişti ama üstelik sağır ve dilsiz olmasına rağmen dönemin en gelişkin beyinlerinden biri kabul ediliyordu. Kolliker, sürekli çevresinde bulunan dört muhafızı ve yalnızca kitaplardan denklemler okuyup, daha sonra bunları kara tahtalara geçirmekte uzmanlaşmış bir asistanla birlikte klasik Berman Atlas füzelerinin babası olan stratejik balistik bir füzenin en yetkin örneğini gerçekleştirmişti. Ötekilerin çoğu Amerikalıların etkisiyle farklı disiplinlere kaymışlardı ve o kadar amerikalılaşmışlardı ki artık Vaterland için yaptıklarını hatırlamak istemiyor ya da ondan söz etmeyi reddediyorlardı. Kimileri onu FBI'a ihbar etmeye kadar götürdüler işi; boş bir çabaydı bu çünkü FBI yakın dönemde il tica etmiş herkesi çok sıkı bir takibe almıştı ve iki ajan kendi kendilerine onun ne aradığını sorarak VVehsal'ı adım adım izliyorlardı; sonunda götürüp, sorguya çektiler ve onlara linyiti benzine dönüştürmenin sırrını aradığını söyleyince böyle bir çabada anti-amerikan bir şey olamayacağını görerek serbest bıraktılar.

Ve VVehsal zamanla amaçlarına ulaştı. VVashington'da federal hükümetin incelet tiği ve ilginç bulmadığı arşivlere el attı: Orada sentetik petrolün depolanmasına ve nakledilmesine yarayan konteymrların şemalarını buldu. Ve bu yetmiş iki eski arkadaşından yalnızca üçü kendisine gerekli solüsyonları sağladılar.

VVehsal Avrupa'ya dönmek istiyordu. UEMKGB ile ilişki kurdu ve Cyrille Altamont'a bir danışman mühendislik işi karşılığında karbonun hidrojenleştirilmesi ve sentetik hidrojenli karboulu maddenin sanayide üretimine ilişkin bütün sırları açıklama önerisini getirdi. Ve çürük dişlerini

göstererek, tavlayabiirnek amacıyla da talaştan şeker elde etmeyi sağlayan bir yöntemin sırrını da ekledi bunlara ayrıca. Kanıt olarak Altamont'a formüller ve rakamlarla dolu daktiloyla yazılmış birkaç kağıt verdi: Değişimin genel denklemleri ve gerçekten açığa çıkarılmış tek sır, katalizör işlevi gören mineral oksitlerin adı, niteliği, dozajı ve kullanım süresi.

Savaşın bilime yapuracağı baş döndürücü sıçramalar ve ilerlemeler ve Almanya'nın askeri üstünlüğü Cyrille Altamont'u pek fazla ilgilendirmiyordu; o bu tür işlerle SS'lerin gizli servet hikayelerini büyük tirajlı basının öteki deniz yılanlarını aynı kefeye koyuyordu ama gene de VVehsal'ın önerdiği yöntemleri denettirecek kadar dikkatli ve bilinçli davrandı. Bilimsel danışmanlarının büyük bölümü bu ağır, kaba ve modası geçmiş tekniklerle alay ettiler: Gerçekten de arabalar odun kömüründeki gazojenlerle yürütüldüğü gibi füzeler de votkayla uçurulmuştu; linyit ya da bataklık gazıyla ve hatta solmuş yapraklarla, eski bez parçalarıyla ve patates kabuklarıyla bile benzin yapılabilirdi; ama bu o kadar pahalıya mal oluyordu ve o kadar acayip aygıtlar gerektiriyordu ki eski kara altını kullanmak tercih ediliyordu. Talaştan şeker üretmeye gelince bu o kadar az ilgi çekiyordu ki bütün uzmanlar talaşın orta vadede şekerden daha değerli bir madde olacağında hemfikirdiler. Altarnout VVehsal'ın belgelerini çöpe attı ve yıllarca bu hikayeyi bilimsel budalalığın tipik örneği olarak anlattı.

İki yıl önce ilk büyük petrol krizinden çıkıldığında IJEMKGB "grafit, antrasit, taşkömürü, linyit, bataklık kömürü, bitüm, reçine ve organik tuzlardan başlayarak" sentez enerjileriyle ilgili araştırmaları finanse etme kararı aldı: Örgüt anlaşabiise Wehsal"e ödeyeceğinin belki yüz katını yatırırdı bu işe. Altarnout birçok kez kimyacıyla yeniden ilişki kurmaya çalıştı; sonunda Kasım I973'te Kuveyt'te tüketici ülkelerin çoğuna verilen ham petrolün en aşağı dörtte bir oranında kısılması kararının alındığı OPEC toplantısından birkaç gün sonra tutuklandığını öğrendi. "Stratejik öneme haiz" sırları yabancı bir devlete -muhtemelen Rodezyavermeye teşebbüsle suçlanan VVehsal hücresinde kendini asmıştı.

ALTMIŞ ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Servis Girişi

Üzerinden borular geçen uzun bir koridor, yer karo döşeli, duvarlarda, belli belirsiz palmiye ağaçlarıyla eski plastik duvar kağıdı görülüyor. Her iki uçtaki süt rengi karpuzlar soğuk bir ışıkla aydınlatıyor manzarayı.

Altamont'lara düzenledikleri toplantı için erzak getiren beş kişi giriyor içeri. En kısa boylu olanı önde yürüyor ve kendisinden daha büyük bir kümes hayvanının agırhğı altmda eziliyor; İkincisi şark hamur işleriyle dolu dövülmüş bakırdan büyük bir tepsiyi müthiş bir dikkat ve özenle taşıyor: Baklava, ceylan boynuzu, ballı ve hurmalı pastalar. Büyük bir yapı biçiminde hazırlanmış olan tatlılar yapay çiçeklerle süslenmiş; üçüncüsünün ellerinde üçer tane, mahsul yılı belli. VVachenheimer Oberstnest şişesi var; dördüncüsü başında küçük et pateleri, sıcak antreler ve kanapeleric dolu saçtan bir tepsi taşıyor; nihayet beşincisi ve sonuncusu da sag omzunda bir viski kasası taşıyor ve kasanın üstünde renkli harfli şu yazı okunuyor

blended and bottled in Scotland

by

BORRELLY, JOYCE & KAH AN E

91 Montgomery Lane, Dundee, Scot.

Gelen son adamı kısmen gizleyen bir kadın çıkıyor binadan Elli yaşlarındaki bu kadın bir yağmurluk giymiş ve kemerinde bir çanta, siyah deriden bir kordonla bağlı yeşil deri bir cüzdan var. Başına motifleri Calder'in mobillerini anınmasatan emprime pamuk bir eşarp takmış. Kollarında gri renkli dişi bir kedi var, sol elinin baş ve işaret parmakları arasındaki karıpostalda o batı kenti Loudun görülüyor; bu kentte Marie Besnard adlı biri bütün ailesini zehiriernekle suçlanmışn.

Bu kadın bu binada değil, yan taraftakinde oturuyor. Adı gibi tatlı dişi kedisi Lady piccolo bir erkek kediye rastlama umuduyla saatlerce bu merdivenlerde dolaşıyor. Ne yazık ki hayali bir umut bu çünkü binadaki tüm erkek kediler -Madam Moreau'daki Pip, Marquiseaux'lardaki Petit Pouce ve Gilbert Berger'nin Poker Dice'ikısırlaştınlmış dürümdalar.

Altmiş Dördüncü Bölüm

Kazan Dairesinde, 2

Duvarları kontörler, manometrelrr ve çeşitli boyutlarda borularla kaplı ve kazanın bulunduğu yere bağlanan küçük bir yerde, çömelmiş durumdaki bir işçi. brtonun üzerindeki aydıngerdeki bir planı inceliyor Deri ceket giymiş ve deri eldivenler takmış, oldukça öfkeli gözüküyor çünkü ilgili kontrat hükümlerini incelediğinde bu yıl kazanın bakım ve temizlenme işinin kendisine beklenmedik biçimde çok iş çıkaracağını ve dolayısıyla da kazancının azalacağını fark ediyor.

Olivier Gratiolet savaş sırasında radyosunu ve üstünde günlük inibat bültenini hazırladığı teksir makinesini bu daracık yere kurmuştu. Burası o dönemde François'nın mahzeniydi. Olivier burada saatler boyunca kalmak zorunda olduğunu biliyordu, bu nedenle de ona göre düzenledi burayı; bütün çıkış yerlerini gayet dikkatli ve özenli bir biçimde Gaspard Winckler'den aldığı eski bez parçaları, paspaslar ve mantarlada kapadı. Odayı mumla aydınlatıyor, soğuktan korunmak için Marthe'ın tavşan derisi mantasuna ve pomponlu bir başlığa sarınıyordu; yiyeceklerini ise Helene Bredin'in dairesinden indirdiği bir teldalaba koyuyordu; bu dolapta bir şişe suyu. bir parça salamı, büyük babasının Oleron'dan kendisine ulaşıırmayı başardığı keçi peynirini, o dönemde kolayca bulunabilen hemen hemen tek meyve olan ekşi, pörsümüş elmaları birkaç gün koruyabiliyordu.

Oval arkalıklı, dirsekliği olmayan, iki buçuk ayağı kalmış, altına yastık ve takozlar koyarak dengede tutmayı başarabildiği

XV. Louis stili eski bir koltukta oturuyordu. Soluk menekse renkli kumaşı lsa'nın doğumunu dile getiren resimleri anımsatıyordu: Meryem kucağında kafası olağanüstü büyüklükteki bir bebeği tutuyordu; iki yanında iki çömeziyle bir piskopos hem bağışçıların hem çocuk lsa'ya bağlılıklarını bildiren kralların ve çobanların

-eşek ve öküz bulunmadığındanyerini almış: :vierıner saraylan ve hafif bir sisle gölgelenmiş pembemsi bacalanyla iyi korunmuş bir limana doğru genişleyen yalıyarların oluşturduğu bir manzara bu.

Radyo'nun sesinin duyulmadığı uzun bekleme saatlerinde bir sandıkta bulduğu kalın bir romanı okuyordu. Kitabın sayfalan eksikti ve kopuk

bölümler arasına eklemeler yapınaya çalışıyordu. Roman kahramanlan arasında acımasız bir Çinli. kahverengi gözlü cesur bir genç kız, birisi kendisini kızdırdığında tepeden tımağa bembeyaz kesilen iri yan rahat bir adam. oraya hiç ayak basmamış olduğu halde Güney Afrika'dan Natal'den geldiğini iddia eden Davis adında biri vardı.

Ya da eski püskü sorgun ağacından sandıklar içinde yığılı duran yırtık pırtık eşyalan kanştırıyordu. Bunlar arasında bin dokuz yüz yirmi altı tarihli eski telefon numaralanyla dolu bir defter, bir korse, ;\;eva üzerinde patencilerin görüldüğü rengi solmuş bir suluboya resim,

Rome n 'est plus dans Rome, elle est toılle ouje suis ya da

Oui c 'est Agamemnon, c'esr ton roi qui t'eveılle veya ünlü

Prends un siege Cinna et assieds-toipar tere Et si tu veux parler commence par te taüe...

gibisinden sözlerin acı hatıralarını anımsatan küçük Hachette klasikleri ve ezberleyip, hiçbir şey anlamadan bir çırpıcia okıınması gereken Mithridates'ın ve Britannicus'un öteki nutuklannı buldu. Ayrıca hiç kuşkusuz François'nın oynamış olduğu eski oyuncaklar da buldu : Yaylı bir topaç, kenarında bir anahtar deliği bulunan kurşundan küçük bir zenci (genişliği hiç yoktu sanki, hemen hemen birlikte eritilmiş iki kesitten oluşmuştu) ve bükük. kırık bir el arabası.

Olivier radyosunu başka bir oyuncağın içinde saklıyordu : Bu, üstü hafifçe eğik bir sandıktı ve üzerinde eskiden numaralanmış olan delikler vardı - yalnızca 03 rakamı okunabiliyordu açıkça-; fıçı ya da kurbağa adı verilen bu sandığın içine metal bir kaydırak atılıyordu çünkü sokulması en zor delik ağzını ardına kadar açmış bir kurbağa biçimindeydi Teksir makinesine - lokantacılann ınönülerini basmak için kullandıklan küçük modellerden birigelince onu bir bavulun dibinde saklıyordu. Paul Hebert'in tutuklanmasından sonra komutanlan Berloux'yla gelen Almanlar mahzenleri aradılar ama Olivier'ninkine şöyle bir bakıp gittiler; Olivier'nin bölmesi en tozlu, en karışık yerdi, kimse burada bir teröristin barınabileceğine ihtimal vermezdi.

Paris'in kurtuluşunda. Olivier barikatlarda vuruşmayı çok istemişti ama ona bu fırsatı vermediler. Yatağının altında gizlediği mitralyöz harekatın başladığı ilk saatlerde Clichy Alanı'ndaki bir binanın ça tısına yerleştirildi ve deneyimli silahşörlerden oluşan bir birliğe emanet edildi. Kendisine de Londra'dan ve biraz da her taraftan gelen talımatları alması için mahzende kalması emredildi. Aralıksız otuz altı saatten fazla arda kaldı, uyumadı, yemedi; kayısı suyuna benzeyen rezalet bir şeyden başka bir şey içmeden bloknotları muammalı mesajlada doldurdu: [11] Papazevi sevimliliğinden. bahçe çekiciliğinden hiçbir şey yitirmedi," "Başdiyakoz japon bilardosu sanatında usta oldu" ya da "Her şey yolunda, sayın Markiz "; bu mesajlan beş dakikada bir gelip giden miğferli postalara veriyordu. Ertesi gün akşam dışarı çıktığında, Notre-Dame'ın büyük çanı ve bütün öteki çanlar Kurtuluş Birliklerinin gelişini kutlamak için yeri göğü inletiyordu.

ÜÇÜNCÜ KlSMlN SONU

DÖ RDÜNCÜ KISIM

Altmiş Beşinci Bölüm

Morea u, 3

Eliili yılların başında, daha sonra Madam Moreau'nun satın almış olduğu dairede güzelliği, sarışınlığı ve gizemiyle Lorelei lakabını almış olan muamma bir Amerikalı kadın oturuyordu. Bu kadın adının]oy Slowburn olduğunu söylüyordu ve görüldüğü kadarıyla bu koca mekanda Carlos adıyla bilinen kısa boylu, tıknaz, sürekli kusursuz biçimde beyazlar giyen sessiz Filipinli bir muhafız şoförün koruması altında tek başına yaşıyordu. Şoför kimi zaman lüks dükkaniardan meyve tatlısı, çukulata ve şekerleme alırken görülüyordu. Kadına sokakta rastlamak mümkün değildi. Pancmlan her zaman kapalıydı; postacı hiç ugramazdı ve kapısı yalnızca hazır yemek getiren adamlara ya da her sabah zambak, yılan yastığı ve sümbülteberler getiren çiçekçilere açılıyordu.

]oy Slowburn yalnızca geceleri ve Carlos'un kullandığı siyah uzun bir Pontiac'la çıkıyordu. Bina sakinleri gece elbisesi içindeki bu büyüleyici kadına hayranlıkla bakıyorlardı: Etekleri yerde sürünen, sırtı hemen hemen bütünüyle açık, beyaz ipek bir gece elbisesi, kolunda vizon bir etol, siyah

tüylü büyük bir yelpaze, gösterişli bir biçimde saçaklanmış eşsiz san saçlar, elmaslarla süslenmiş bir taç; ve olağanüstü güzel oval ve uzun yüzünün, ince ve vahşi gözlerinin, soluk renkli dudaklarının (oysa moda kıpkırmızı dudaklardı) önünde, komşulan kendilerinden geçerler ve bu kadının çekici mi yoksa ürkütücü mü olduğuna bir türlü karar veremezlerdi.

Onunla ilgili olarak fantastik hikayeler anlatılıyordu. Bazı geceler şatafath ve sessiz resepsiyonlar verdiği, ellerinde beceriksizce taşıdıkları çantalada birtakım Insanların gece yarısına doğru kendisini telaşlı bir halde ziyaret ettikleri söyleniyordu; ortalıkta görünmeyen üçüncü bir kişinin daha dairede oturduğu ama kendisine evden çıkma ve ortahkta gözükme izni verilmediği ve kimi zaman bacadan yataktaki çocukları korkudan sıçratacak. dehşet verici. gizemli sesler duyulduğu anlatılıyordu.

Bin dokuz yüz elli dört yılının bir nisan sabahı, Lorelei ve Filipinlinin gece yarısı öldürüldükleri anlaşıldı. Katil polise teslim olmuştu: Genç kadının kocası, kimilerinin varhğından kuşkulandıkları ama hiçbir zaman görmedikleri üçüncü kişiydi katil. Adı Blunt Stanley'di ve ifadesinden Lorelei ve iki arkadaşının acayip davranışları aydınla tıldı.

Blunt Stanley uzun boylu bir adamdı. Bir Western kahramanı kadar yakışıklıydı. Clark Cable gibi gamzeleri vardı. Bin dokuz yüz kırk sekiz yılının bir akşamında Lorelei'ye, Missouri'de Jefferson'da bir müzikhalde rastladığında Amerikan ordusunda subaydı: Lorelei'nin gerçek adı Ingeborg Skrifter'di ve Amerika Birleşik Devletleri'ne göç etmiş Danimarkah bir papazın kızıydı; ruhunu taşıdığını iddia ettiği on dokuzuncu yüzyılın son çeyreğinin ünlü medyumu Florence Cook takma adıyla bir falcılık numarası yapıyordu.

Bir yıldırım aşkı oldu aralarında ama mutlulukları kısa sürdü: Bin dokuz yüz elli yılının Temmuz ayında Blunt Stanley Kore'ye gitti. lngeborg'a öylesine vurgundu ki, daha gider gitmez, orada yaşayamayacağını anladı ve tekrar ona kavuşmak için firar etti. Hatası bir izin meselesi nedeniyle - kendisine izin verilmediği doğruydufirar etmiş olması değildi; o sırada otuz sekizinci paralel yakınlarında bir yerdeki bir birliğe komuta etmiş olmasıydı; gerçek adı Aurelio Lopez olan ve Carlos'dan başkası olmayan Filipinli rehberiyle birlikte birliklerindeki on bir askeri kaçınılmaz bir

ölüme mahküm ederek terk ettiler, zor bir yolculuktan sonra Port-Arthur'a gittiler ve buradan da Formaza'ya ulaşmayı başardılar.

Amerikalılar birliğin tuzağa düşürüldüğünü, on bir askerin öldüğünü ve teğmen Stanley'le rehberi Filipinlinin de esir düştüğünü sandılar. Daha sonraki yıllarda bu olay acıklı sonuca

doğru gittiği sırada, kara kuvvetleri komutanlığının kançılarya servisleri belki de hala öldüğü kabul edilen kayıp eşinin Şeref Madalyası'nı vermek için dul bayan Stanley'i aramaktaydılar.

Blunt Stanley'in kaderi Aurelio Lopez'in elindeydi ve kısa zamanda da Aurelio Lopez'in bu durumdan yararlanmayı düşündüğünü anladı: Güvenli bir yere ulaşır ulaşmaz, Filipinli, subaya firarın tüm ayrıntılarının yazıya geçirilip mühürlü zarflara konduğunu ve adli merciiere teslim edildiğini ve kendilerinin de Lopez'den belli sürede haber alamadıkları takdirde bu zarfları açacaklarını bildirdi. Sonra da kendisinden on bin dolar istedi.

Blunt Ingeborg'la ilişki kurmayı başardı. Kadın, talimatı üzerine satahileceği ne varsa sattı -arabalarını, karavanlarını, bazı mücevherlerinive iki adamın kendisini beklediği Hong Kong'a gitti. Aurelio Lopez'in parasını verdikten sonra baş başa kaldılar; yaklaşık altmış dolarları vardı ve bu parayla Seylan'a kadar gidebildiler; burada bir atraksiyon sinemasında sefil bir iş bulmayı başardılar: Belgeseller ve esas film arasında ekranı paye tli bir perde kaplıyordu ve bir hoparlör Yeni Dünya'nın ünlü kahinleri,

]oy ve Hieronymus'u anons ediyordu

tık numaraları panayır sihirbazlarının iki klasik oyunuydu: Fakir kıyafetindeki Blunt görünüşte tesadüfen seçilmiş rakamlarla çeşitli şeyleri anlıyordu; falcı kılıgındaki I ngeborg''sa Blunt'un fotoğrafının bulunduğu bir plakanın jelatinini çelik bir kalemle hafifçe çiziyordu ve partnerinin bedeninde kanlı bir bıçak yarasına benzer bir şey oluşuyordu. Seylanlılar bu tür a tıaksiyonlara bayılıyorlardı ama bunu pek tutmadılar: Ingeborg kısa sürede kocasının sahnede yadsınmaz bir etkisi oldugunu anladı ama birkaç hece dışında kesinlikle ağzını açmaması gerekiyordu.

Daha sonraki gösterilerinin ilk fikri bu zorunluktan doğdu ve kısa zamanda gelişti: lngeborg çeşitli kahinlik gösterilerinden sonra, transa giriyordu ve öbür dünyayla ilişki kurarak oradan kendisini Tanrı tarafından esinlenmiş biri (Swedenborg, "Kuzeyin Buddha"sı) olarak ortaya çıkarıyordu: Üstünde uzun. beyaz bir tünik, göğsünde Rose-Croix amblemleri, ışık saçan, titreşen, dumanlar ve yıldırımlar saçan, ürkütücü, çatırtılar çıkaran, şimşek, kıvılcım, her çeşit koku, buhar yayan bir varlık olmuştu. Swedenborg belli belirsiz biçimde homurdanmakla yetiniyor ya da "Aça Botaça Sab Aça" gibi bir şeyler söylüyordu ve Ingeborg da bu bilmece gibi lafları boğuk ve ıslık gibi çıkan bir sesle tercüme ediyordu:

"Denizler aştım. Bir yanardağ eteklerinde büyük bir kentteyim. Odasında bir adamı görüyorum; mektup yazıyor, bol, üstünden dökülen, sarı ve beyaz işlemeleri olan siyah bir gömlek giymiş; mektubu Thomas Dekker'in bir şiir derlemesinin arasına koyuyor Kalkıyor; şömineyi süsleyen saat biri gösteriyor vb."

Bu tür atraksiyonlann alışılmış duyumsal ve psikolojik hazırlıkIanna dayalı numaralan -ayna oyunları, çeşitli kömür, kükürt ve barut kombinezonlarına dayalı duman oyunları, optik yanıltmalar, sessiz mizansenlerbaşarılı oldu "Ve birkaç hafta sonra bir organizatör kendilerine ilginç bir Bombay, Irak ve Türkiye turnesi için kontrat önerdi. Bu dönemde Ankara'da The Gardens of Heian-Kyo adlı bir gece kulübünde kariyerlerini belirleyecek olan bir rastlantı gerçekleşti: Gösterileri bittikten sonra bir adam Ingeborg'u odasında ziyaret etti ve kendisini Şeytan'ın ve özellikle de Mefistofeles'in karşısına çıkardığı takdirde beş bin lira vereceğini vaat etti; onunla bilinen anlaşmayı yapmak istiyordu; yirmi yıllık sınırsız güç ya da sonsuz kurtuluş.

Ingeborg kabul etti. Mefisıofeles'i göstermek Swedenborg-u göstermekten daha karmaşık bir iş değildi; bu olay tek bir tamğın huzurunda gerçekleşiyordu: her halükarda istedikleri takdirde olayın bazı ayrıntılarını doğrulayamayacak kadar uzakta oturan onlarca, yüzlerce ilgisiz, neşeli ya da şaşkın seyirci önünde gerçekleşmiyordu ama buna rağmen daha karmaşık değildi. Çünkü eğer bu ayrıcalıklı seyirci Şeytan'ı görmek için beş bin lira verecek kadar "Kuzey Buddha"sının görünmesine inanmışsa isteğinin yerine getirilmemesi için hiçbir neden yoktu.

Blunt ve Ingeborg bu iş için tutulan bir villaya yerleştiler ve mizansenlerini de istenen işe uygun biçimde değiştirdiler. Belirlenen günde ve saatte adam viiianın kapısında belirdi. Üç hafta boyunca, Ingeborg'un titiz talimatiarına uyarak gece olmadan dışarı çıkmamak, suda pişmiş yeşil sebzeden ve metalik olmayan aletlerle soyulmuş meyveden başka bir şey yememek ve kaynamış portakal çiçeği, taze mant, fesleğen, yabani mercanköşk haşlamasından başka bir şey içmernek zorunda kaldı

Yerli bir hizmetçi, odayı, içinde hemen hemen hiç mobilya olmayan, mat siyah boyalı, yeşilimtırak sarı ışıklada belli belirsiz aydınlatılan bir odaya aldı Odanın ortasında kendi çevresinde yavaşça dönen ve bin küçük façetası belirgin biçimde seçilemeyen pırıltılar saçan traşianmış kristalden bir top asılıydı. Ingeborg bu topun altında, koyu kırmızı yüksek bir koltukta o turuyordu. Kendisinden yaklaşık bir metre uzakta, biraz sağında; yerdeki yassı taşların üzerinde alev alev yanan yakıcı bir ateş vardı.

Bu iş için kullanılmak üzere adam bez bir torba içinde bir kara tavuk getirmişti; tavuğu, gözlerini bağladıktan sonra doğuya doğru bakarak, ateşin üzerinde kesmişti. Tavuğun kanı ocakta yanan ateşi söndürmüyordu; tersine canlandınyordu: Uzun mavi alevler dans ettiler ve genç kadın, müşterisiyle daha fazla ilgilenmeden dakikalarca onları inceledi dikkatle. Sonunda ayağa kalkarak küçük bir kürekle külleri aldı ve koltuğunun biraz Hersine yere attı; yerde birdenbire beş kollu bir yıldız çizdi bu küller. O zaman adamın kolunu tuttu, koltuğa oturttu ve dimdik, kımıldamadan, elleri dirsekliklere dayalı olarak oturmaya zorladı onu. Kendisi de beş kollu yıldızın ortasına çömelerek olağanüstü tiz bir sesle uzun ve anlaşılmaz laflar ederek okuyup üflemeye başladı:

"A l harildim gotfano dech min brin alabo dardin ü/brorh ringuam a/haras. Ninporth =adikim almucarhin mi/ko prin al e/mim enrhorh dal heben cnsouim: kurhim al dum alkarim nim brorh dcchorh porth min michais im endoth, pruch dal maisoulum ho/ morh dansri/im lupaldas im voldemorh. Nin hur dia msrh mnarhorim dal goush palfrapin duch im scoth pruch galerh dal chinon min foulchrich al conin butarhen dorh dalprim. "

Okuma üfleme sürdükçe ve uzadıkça duman da gitgide saydamsızlaşıyordu. Kısa bir süre sonra çınrtı ve kıvılcımlarla birlikte kızılımsı himeroller oluştu. Sonra birdenbire mavimtırak alevler acayip yükseldiler ve hemen

hemen aynı anda da düştüler: Hemen ateşin arkasında, ayakta, ellerini kavuşturmuş halde Mefistofeles dişlerini göstererek sıntıyordu.

Bu daha ziyade klasik hatta saymaca bir Mefisto'ydu Ne boynuzlan, ne uzun çatallı kuyruğu, ne keçi gibi ayaklan vardı; yalnızca yeşilimsi bir yüzu, içeri doğru gömülmüş koyu renk gözleri. kalın ve simsiyah kaşlan, ince uzun bıyıklan, III. Napoleonvari bir keçi sakalı. üstünde de belli belirsiz bir giysi vardı: Tertemiz dantelli bir göğüslüğü. koyu kırmızı yeleği belli oluyordu; gerisi, kırmızı ipek asıarı yan karanlıkta parlayan büyük siyah bir kolsuz üstlükle maskelenmişti.

Mefistofeles tek bir kelime konuşmadı. Sağ elini sol omzuna koyarak hafifçe başını egmekle yetindi. Sonra kolunu, artık alevleri hemen hemen madde dışı bir duruma gelmiş olan ve keskin kokulu bir duman salan ateşin üstüne uzattı ve adayın

yaklaşmasını istedi. Adam kalktı ve ateşin öte tarafında Mefisto

feles in önünde yer aldı. Şeytan kendisine üstünde on kadar an

laşılmaz işaret bulunan dörde katlanmış bir parşömen uzattı: sonra sol elini tutarak çelik bir iğneyle başparmağını deldi, bir damla kan çıkardı ve anlaşmanın üzerine yapıştırdı; ters köşeye kalın ve yağlı bir is tabakasıyla kaplı oldugu görülen sol işaret parmağıyla, yalnızca üç parmagı varmış gibi görünen büyük bir ele benzeyen kendi imzasını attı. Sonra kağıdı iki parçaya ayırdı, bir parçasını yeleğinin cebine koyd u, öbürünü de önünde iyice eğilerek adama uzattı.

Ingeborg keskin bir çığlık attı, buruşturulan bir kağıdın çıkardığı ses gibi bir ses işitildi ve bir şimşeğin kör edici parıltısı patladı odada: bunlarla birlikte bir yıldırım sesi duyuldu ve ortalığı keskin bir kükürt kokusu kapladı. Ocağın çevresinde acı ve kalın bir duman tabakası oluştu. Mefistofeles kaybolmuştu ve döndüğünde adam yeniden koltuguna oturmuş lngeborg'u gördü; önünde artık beş kollu yıldız izi yoktu.

Birçok abartılı önleme, biraz katı ve çok fazla şeye dayandırılarak ortaya çıkmış olmasına rağmen bu görünme adamın beklentisine denk düştü, çünkü yalnızca vaat ettiği parayı hiç surat asmadan vermekle kalmadı, bir

ay sonra gene kimliğini açıklamadan geldi ve Ingeborg'a Fransa'da yaşayan bir dostunun, kendisinin tanık olma onuruna eriştiği türden bir gösteriye katılmayı müthiş arzuladıgını, bu iş için beş milyon frank verebileceğini ve üstelik de Paris'e gelmek için gerekli yol masraflarını ve oradaki masrafları da karşıtayacağını bildirdi.

Ingeborg ve Blunt böylece Fransa'ya gittiler. Ama ne yazık ki yalnız ikisi gitmediler oraya. Hareketlerinden üç gün önce işleri ters giden Aurelio Lopez onları Ankara'da bulmuş ve birlikte yola çıkmayı istemişti. Onu reddetmeleri mümkün değildi. üçü birden birinci kattaki büyük daireye yerleştiler. Blunt'un kesinlikle ortaya çıkmaması kararlaştırılmıştı aralarında. Aurelio'ya gelince, bir oda hizmetçisi ve bir me trdotel tutulacağına, onun Carlos adıyla hem şoför, hem muhafız hem de uşak olması karara

bağlandı.

Iki yılı biraz aşan bir süre içinde Ingeborg 82 kez Şeytan'ı çıkardı ortaya; bu iş için aldığı ücret yirmi, yirmibeş ve hatta bir keresinde otuz milyon franka (eski) ulaştı. Müşterilerinin lıstesinde altı milletvekili (üçü bakan oldu biri de dışişleri bakan yardımcısı), yedi yüksek bürokrat, on bir iş yeri sahibi. altı subay ve yüksek rütbeli subay, iki tıp fakültesi profesörü, sporcular, ünlü terziler, lokantacılar, bir gazete yöneticisi. hatta bir kardirral vardı; adayların geri kalan bölümüyse sanat, edebiyat ve özellikle de gösteri dünyasındandı. Bunların tümü de erkekti, aralarında yalnızca bir opera şarkıcısı zenci kadın vardı ve onunda tutkusu Desdemone rolünde oynamaktı: Şeytan'la anlaşma yaptıktan kısa bir süre sonra düşünü, skandal olan ama şarkıcının ve yönetmenin önemini gösteren "olumsuz" bir mizansen sayesinde gerçekleştirdi: Othello'yu bir Beyaz oynuyordu, bütün öteki roller zenci sanatçılar (ya da makyaj yapmış Beyazlar) tarafından paylaşılmıştı; dekorlar ve kostümler de "değiştirilmişti" ve açık renk ya da beyaz olan her şey (sözgelimi yalnızca iki çok gerekli aksesuar olan mendil ve yastığı sayalım) koyu renk ve siyah olan her şey de beyaz oluyordu.

Hiç kimse bu görünmelerin ve anlaşmanın gerçekliğinden şüphe etmedi hiçbir zaman. Yalnızca bir kez müşterilerinden biri sürekli bir gölgesi olduğundan ve aynada kendini görmesinden şaşırdı ve Ingeborg da ona

bunun "tanınmaması ve bir alanda herkesin gözü önünde yakılınaması için" kendisine Mefistefoles tarafından tanınan bir ayrıcalık olduğunu söyledi.

lngeborg ve Blunt'un kavrayabildikleri kadarıyla anlaşmaların etkisi her zaman yararlı oldu : Sınırsız gücün kesinliği genellikle ruhunu Şeytan'a satmış olanların kendi kendilerinden bekledikleri mucizeleri gerçekleştirmeleri için yeterli oluyordu. Çiftin hiçbir biçimde müşteri sorunu olmadı. Paris'e gitmelerinden hemen hemen üç ay sonra, Ingeborg yığılan talepleri geri çevirmek zorunda kaldı ve fiyatını da gitgide yükseltmeye. bekleme sürelerini uzatmaya başladı ve hazırlık çalışmalarını da daha bir zorlaştırdı. Öldüğünde defterinde bir yıl sonrasına randevu almış otuzdan fazla aday adı vardı ve aralarından dördü onun ölümünü öğrenince intihar ettiler.

Görünmelerdeki mizansen hiçbir zaman Ankara'dakinden pek farklı olmadı, yalnızca seanslar artık karanlıkta başlaınıyardu burada. Geniş ağızlı çırakmanların yerini ağır görünümlü siyah silindirler ald ı; bunlar döşemeye konmuştu ve üstlerinde

büyük cam küre şeklinde ampuller vardı; bunlardan saçılan canlı mavi ışık yavaş yavaş alçalıyor ve aday böylelikle salonda genç kadından ve kendisinden başka kimse bulunmadığını ve bütün çıkış yerlerinin sıkıca kapatılmış oldugunu sanıyordu. Işıkların ayarlanması, alevlerin dozajı, şimşek etkisi için gerekli ses geçirmezlik düzenlemeleri, kıvılcımlardan uzakta bulunan hoş kokulu macun e tkisinin verilmesi, talaşın ve mıknatıslann kullanılması... bütün bu hile teknikleri mükemmelleştirildi ve ayrıca başka yeni teknikler de eklendi; bunlar arasında özellikle yeşil bir hale çıkaran fosforesan güçlü afanipter böceklerin, zambak kokusuyla kanşan parfümlerin ve özel tütsülerin ve kokuları her tarafa yayılan sümbülteberlerin kullanılması doğaüstü gösterilere uygun bir sansasyon yarattı. Bu maddeler biraz kuşkucu birini hiçbir zaman inandırmaya yeterli olmazdı ama Ingeborg'un koşullarını kabul etmiş olanlar ve başlangıç deneylerine katlanmış olanlar anlaşma akşamı inanmaya hazır durumda geliyorlardı.

Bu mesleki başarı ne yazık ki Ingeborg ve Blunt'u, Carlos'un sürekli tehditlerinden kurtaramıyordu Ingeborg sözde yalnızca Danca ve Mefistofeles'le konuşurken kullandığı bir Frison lehçesi biliyordu; adaylarla

Filipinli görüşüyordu ve aldığı büyük paralar da kendisinde kalıyordu Onları sürekli gözaltında tutuyordu ve alışveriş için çıktığında eski subayı ve kansını soyunmak zorunda bırakıyor ve giysilerini bir dolaba kilitliyordu; bu hakiki altın yumurtlayan tavuğu elinden kaçırmak istemiyordu.

Bin dokuz yüz elli üçte Pan Mun jon ateşkesi onları bu dayanılmaz boyunduruktan kurtarabilecek bir barış umudu doğurdu. Ama birkaç hafta sonra Carlos dudaklarıncia zafer işareti belirtisi bir sırıtışla kendilerine Louisvi/le Courier-journa!ın (Kentucky) eski bir sayısını uzattı: Vaktiyle teğmen Stanley'in komutası altında bulunmuş askerlerden birinin annesi, Kuzey KoreiiIerin serbest bıraktığı esirler listesinde Blunt Stanley'in adını göremeyince şaşkınlığa düşmüştü. Durumdan şüphelenen ordu meseleyi yeniden inceleme kararı aldı. Soruşturmayı yürütenler kesin bir şey söylememekle birlikte Teğmen Stanley'in bir firari ve hain olma olasılığının göz ardı edilemeyeceği eğilimi içine girdi.

Aradan aylar geçtikten sonra, Ingeborg, kocasını Carlos'u öldürmesi ve ondan sonra da kaçmaları gerektiğine razı etti. Bin dokuz yüz elli dört yılının bir nisan akşamı Blunt Filipinliyi faka bastırdı ve pantolon askısıyla boğdu.

Evi aradılar ve Carlos'un her çeşit paradan ve mücevherlerden oluşan yedi yüz milyonluk serveti gizlediği yeri buldular. Alelaccle iki valiz doldurdular ve çıkmaya hazırlandılar: Ingeborg'a şeytani ticari düzenini kurması için birçok teklifin geldiği Hamburg'a gitmeyi düşünüyorlardı. Ama tam çıkmadan önce, Blunt içgüdüsel bir dürtüyle pencereden baktı ve pancurun arasından. evi gözetleyen iki kişi gördüğünü sandı : Şaşırdı. Carlos'un tehditlerinin öldürülmesinden hemen iki dakika sonra yürürlüğe girmesi kesinlikle imkansızdı ama girdiğinden beri daireyi bir kez bile terk etmemiş olan Blunt Filipinlinin uzun bir süreden beri kendilerini izlettiğini anladı ve bu durumu fark etmediği için kansını şiddetle azarladı.

Stanley bu atışma sırasında, elinde küçük bir tabanca bulunan Ingeborg'un kazayla vurulduğunu söyledi.

Blunt Stanley taammüden adam öldürme, takside adam öldürme. alenen ibadet hürriyetini sömürme ve dolandıncılıktan (ceza kanununun 405.479.

maddeleri) Fransa'da yargılandı. Daha sonra ABD'ye ıade edildi, vatana ihane t suçundan askeri mahkemede yargılandı ve ölüme mahküm edildi. Başkan kendisini bağışladı ve cezası ömür boyu hapse çevrildi.

Onun doğaüstü güçlere sahip olduğu ve şeytanlada ilişkiye girebildiği ve onlarla -uyumlu bir birliktelikoluşturduğu söyle ntileri yayıldı kısa zamanda. Abigoz (lowa) hapisanesinin bütün gardiyan ve nıahkümlan, polisler, hakimler ve siyaset adamlan şu ya da özel sonıniarı için şu ya da bu şeytanın yardımını sağlaması için aracı olmasını istediler kendisinden. ABD'nin her köşesinden gelip kendisiyle görüşmek isteyen zenginieric konuşabilmesi için özel bir konuşma yeri düzenlendi. Kendisine akıl damşamayan daha az paralı insanlar elli dolar karşılığında aynı zamanda Cehennemdeki Şeytanlar'ın da sayısını belirleyen ve kendisinin sicil numarası olan l 758 064 176 numaradan görüşebiliyorlardı onunla: Her biri 6 666 Şeytan içeren her biri 666 bölükten oluşan her biri 66 birlik içeren 6 şeytan lejyonu bulunuyordu. Yalnızca on dolar vererek akışkan iğnelerinden (eski çelik pikap iğnelerinden) edinilebiliyordu. Blunt Stanley bugün birçok cemaat, tarikat, mezhep için Şeytan'ın ruhunu taşıyor ve birçok fanatik Iowa'da suç işleyip, onu orada öldürebiirnek için Abigoz'da hapis yatıyor: ama gardiyanlada işbirliği yaparak öteki mahkümlarla birlikte kişisel bir korunma sistemi kurdu ve bugüne kadar da etkili biçimde korundu. Nationwide Bilge mizah dergisine göre dünyanın en zengin on mahkumundan biri.

Bin dokuz yüz altmış mayısında Chaumont-Porcien muamması aydınlatıldığında gerçekten de binayı gözetleyen iki kişinin Sven Ericsson tarafından Vera de Beaumont'u izlemek üzere tutulmuş iki dedektif oldukları anlaşıldı.

Lorelei'nin Mefisto'yu gösterdiği ve çifte cinayetin işlendiği bu odayı Madam Moreau mutfak yapmaya karar verdi Dekaratör Henry Fleury onun için avangard bir düzen hazırladı ve yapacağı mutfağın XXI. yüzyıl mutfaklarının en güzel örneğini oluşturacağını belirtti: En gelişkin ve mükemmel teknikieric. dalgalı fırınlarla. kendi kendine ısınan görünmez plakalarla, en karmaşık yemek pişirme ve hazırlama programlarını uygulayabilen uzaktan kumandalı robotlada donatılnuş bir mutfak laboratuvarı. Bütün bu ültramodern aygıtlar eski, geniş ve büyük dolaplara

Ikinci Imparatorluk stili emaye fırınlara ve antika sandıklara ustaca yerleştirildi. Bakır saplı ve kilitli parlak meşe kapıların arkasına elektrikli bıçaklar, elektronik değirmenler, ultrasonlu fritözler, enfrarujlu öğütücüJeL dövme makineleri. düzeltme aletleri, karıştırıcılar ve transisıorlu elektromekanik kabuk soyma aletleri gizlendi; mutfağa girildiğinde yalnızca eski Delft karolarıyla kaplı duvarlar, ağartılmamış pamuk havlular. eski Roberval terazileri, küçük çiçekleriyle tuvaJet ibrikleri, ecza kavanozları, büyük kareli örtüler, Mayenne bezinden sacakları olan ve üzerinde küçük hamur kahpları. kalay ölçüler, dökme tencereler bulunan rustik raflardan başka bir şey görülmüyordu; yerdeki gösterişli karolarsa yer yer bakiava motifleriyle süslü beyaz, gri ve toprak rengi dikdörtgenlerden oluşuyordu ve Bethleem manastırının capellasının zemininin bir kopyasıydı sanki.

Madam Moreau'nun aşçısı, Gertrude adında, Paray-le-Monial doğumlu güçlü kuvvetli bir Burgonyalı, bu yapay ve iğreti saçmahklara itibar etmedi ve hiçbir şeyin yerli yerinde olmadığı ve hiçbir şeyin nasıl çalışacağını bilmediği böyle bir mutfakta hiçbir şey pişiremeyeceğini söyledi. Bir pencere, taş bir evye, brülörlü gaz fınnı, fritürlü lenger, kütük ve özellikle de boş şişeleri, peynir sepetlerini, kafeslerini, patates torbalarını, sebze yıkamada kullandığı gerdeflerini ve salata sepetini koyacağı bir bölme istedi.

Madam Moreau aşçısını haklı buldu. Fleury çok üzülerek deneysel aletleri geri götürmek, karolan kırmak, borulan ve

elektrik tesisatını bozmak, bölmelerin yerini değiştirmek zorunda kaldı.

Gertrude, çok eski dönemlerin Fransız mutfağından kalma antikalardan ihtiyaç duyabileceklerini -bir hamur merdanesi, terazi, tuz kutusu, çaydanlıklar, kulplu tencereler, balık tencereleri, kepçeler ve kasap bıçaklarıve geri kalan bütün eşyaları mahzene indirtti. Ve köyünden vazgeçemeyeceği bazı aletler ve aksesuadar getirtti: Kahve değirmeni ve çaydanlık, bir kevgir, bir küçük süzgeç, bir püre presi, bir benmari ve sürekli olarak vanilyalarını, tarçınlarını. karanfillerini, safranını, incik boncuklarını ve melekotunu koyduğu kutu, kare biçiminde eski, kapağında bisküvinin bir köşesini yiyen küçük bir kız resmi bulunan bir teneke bisküvi kutusu.

Altmiş Altinci Bölüm

Marcia, 4

Madam Marcia nasıl alıp sattıgı mobilya ve bibloları kendi malı gibi görüyorsa, müşterilerini de dostları olarak kabul ediyordu. Kendileriyle yürüttüğü ve genellikle sert, taviz vermez bir tavır içinde görüldüğü iş ilişkileri dışında çoğuyla iş ilişkilerinin dar çerçevesinin çok dışına taşan ilişkiler kurmayı başarmıştı; bırbirlerini çaya götürürler, yemege davet ederler. briç oynarlar. opera'ya giderler, sergileri gezerler, birbirlerine kitap ve yemek tarifleri alıp verirler, hatta birlikte Yunan adalarına giderler ya da Prado müzesi inceleme gezilerine katılırlardı.

Dükkanın özel bir adı yok. Kapının sapının üst tarafındaki küçük beyaz plakada anglez üslubuyla yazılmış bir yazı okunuyor.

Iki küçük camda da ölçülü bir biçimde yapıştırılmış kabul edilen kredi karılarının ve dükkanın gece özel bir kuruluş tarafından korundugunun belirtildiği etiketler görülüyor.

Esas dükkan dar bir pasajla birbirine bağlanan iki bölümden oluşuyor Dükkanın giriş yeri olan birinci bölüm küçük eşyalara, biblolara, antikalara, bilimsel aledere, lambalara, sürahilere, kutulara, çeşitli porselenlere, moda gravürlere, tamamlayıcı

mobilyalara vb. çok büyük değerde de olsa müşterinin satın alır almaz götürebileceği türden eşyalara ayrılmış. l97l "de 35. Altın Kupa'da geçirdiği kazadan sonra kesinlikle motosiklet yarışiarına katılamayan ve bugün yirmi dokuz yaşında olan David Marcia ilgileniyor bu bölümle.

Dükkanını kendisi yöneten Madam Marcia daha çok şu anda bulundugumuz ikinci bölümle ilgileniyor: arka taraftaki bu bölüm doğrudan doğruya ardiyeye açılıyor \'e daha ziyade büyük mobilyalara, salonlara, iki tarafında uzun banklar bulunan çiftlik ya da manastır masalanna. tavanlıklı karyolalara, noter dolaplarına ayrılmış. Öğleden sonralarını genellikle burada geçiriyor ve on sekizinci yüzyıl sonundan kalma üç çekmeerli küçük ceviz masası da burada. Masanın üstündeki gri metalik iki fişlikten biri özel zevklerini bildiği ve yeni gelen eşyaları görmeleri için kendilerini şahsen

davet ettiği özel müşterilerine. öbürü de elinden geçmiş olan ve her birinin tarihini. kökenini, özelliklerini ve yazgısını kaleme almaya çalışt ıgı bütün eşyalara ayrılmış durumda. Siyah bir telefon, bir bloknot. kabuktan bir yaylı kurşun kalem, taban çapı bir buçuk samimetreden az olan ama küçüklüğü üç eczacı onsundan yani 93 gramdan fazla olmasına engel olmayan koni biçiminde bir bastırgaç ve aynı zamanda Nil Yıldızı adıyla da tanınan ölümsüz bir çeşit olan. erguvan renkli çiçekli ipomea içeren Galle vazosu bu masanın dar yüzeyini karışık bir duruma getiren öteki eşyalar

Ardiyeye ve hatta odasına oranla bu bölümde oldukça az eşya var; sezon pek verimli değil ama Madam Marcia ilke olarak aynı anda çok fazla eşya satmamıştır hiçbir zaman. Mahzeni, ardiyesi ve dairesinin odaları arasında, şu anda satmak istediği ve özellikle bunlar icin dar bir çerçevede sunmayı tercih ettiği mobilyaları sergilediği yeri çok fazla doldurmak zorunda kalmadan stokları yenilernesi için epey zamanı var. Mobilyaianna sürekli biçimde yer değiştirtmesinin nedeni büyük bir mağazada vitrin düzenleyicisi olsaydı bile kendisine dekorlarını daha fazla değiştiitecek olan değerlendirme isteğinden kaynaklanmaktadır.

Son elde ettiği şey bu bölümün e n önemli teşhir eşyası; Nietzsche.nin öğrencisi olan bir Macar öğrencinin birkaç yıl ya

şadığı Davos'taki bir aile pansiyonunda bulunmuş bir on dokuzuncu yüzyıl sonu salon takımı: Metal kakmalı yuvarlak bir masanın çevresinde toplanmış bmmalı ve kapitene kollu bir koltuk, arkasında ipek kadife yastıklarla dolu aynı üslupta bir kanepe. Madam Marcia bu biraz ağır, Savyeralı Ludwigvari Avusturya-Macaristan kabartmalarının çevresine barok sıkıntılarını ya da tersine rustik ya da vahşi acayipliklerini veya parlak mükemmelliklerini veren bazı unsurlar koymuş: Masanın solunda gül ağacından bir sehpa var. Sehpaya ince işlemeli üç eski saat, yaprak biçiminde çok güzel bir çay kaşığı, mine kakmalı metal ciltlerle ve kapamaçlarla süslenmiş birkaç kitap ve balinanların zorunlu İstirahat saatlerini daldururken yaptıkları ve gözetierne yerine tünemiş bir gözcüyü resmeden, skrimshanderlerin güzel bir örneği, işlemeli bir ispermeçet dişi konmuş.

Öteki tarafta, koltukların sağında, eklemeli uzun iki koluna mum konabilen bir metal müzik sehpasında şaşırtıcı bir gravür görülüyor; eski bir tabiat

bilgisi yapıtma benziyor bu ve sol tarafta bir paon (peacock) görülüyor: Yandan bakıldığında katı ve sert bir taslakta tüyler belirsiz ve neredeyse donuk bir kitle halinde toplanıyor ve buraya yalnızca beyaz renkle çevrelenmiş büyük bir göz ve taçlı tepelik bir hayat belirtisi verebiimiş ve solda aynı hayvan cepheden bakıldığında, kabarmış (peacock in his pride). renk bolluğu içinde, okşamalar, parıltılar, parçalanmalar. alevlenmeler... ; bunların yanında gotik bir vitray soluk bir kopya gibi kalıyor.

Karşı duvar çıplak; yalnızca kuşkirazından kaplamalı bir pano ve ipek işlemeli bir örtü var.

Nihayet vitrinde, görünmeyen spotların ölçülü ışığında görünmeyen bir yığın iple birbirlerine bağlıymış gibi gözüken dört eşya var.

Bizim baktığımız açıdan en solda olan ilki, bir ortaçağ pieta'sı, kumtaşı bir kaideye oturtulmuş, hemen hemen doğal büyüklükte renkli ağaç bir heykel: Gergin ağızlı, çatık kaşlı bir Madonna ve yaralarının üstündeki koca koca kan pıhtılarıyla neredeyse çok kaba anatomili bir lsa. On dördüncü yüzyıldan kaldığı ve Rheinland kökenli olduğu sanılıyor: bu dönemin ve bu dönemin ölüm zevkinin azgın gerçekçiliğinin tipik örneği.

Ikinci eşya arp biçiminde küçük bir sehpanın üstüne konmuş. Bu Carmontelle'in Çocuk Mozart portresi için bir etüdü

-pastellerle süslenmiş füzen-: Bugün Carnavalet'de bulunan tablonun aslından çok sayıda ayrıntısıyla son derece farklı: Leopold Mozart oğlunun iskemiesinin arkasında durmuyor, öbür tarafta

ve bir taraftan partisyonu okurken çocuğu görecek biçimde dörtte üç oranında dönmüş; Maria-Anna'ysa klavsenin öbür tarafında yandan değiL klavsenin önünde, genç öğrencinin çözmeye çalıştığı partisyonu kısmen perdeler biçimde cepheden görülüyor; Leopold'un sanatçıdan tabloya son biçimini veren ayrıntıları ve çocuğun esas durumunu bozmadan babaya biraz daha fazla ve uygun yer veren değişiklikleri istemiş olduğu kolaylıkla anlaşılıyor.

Üçüncü eşya, görünmeyen bir şeyin üstüne eğik vaziye tte konmuş, abanoz çerçeveli büyük bir parşömen kağıdı. Kağıdın üst yansı zarif bir Iran

minyatürü röprodüksiyonu; güneş doğmak üzereyken, genç bir prens bir sarayın balkonundan. ayaklannın dibine çöktüğü uyuyan bir prensese. bakmaktadır. Kağıdın alt tarafında lbn Zeydun'un altı dizesi yer almış:

Kaderimi elinde bulunduran

Sultan Şehriyar'dan bağışlayıcı t'e esirgeyici midir:' Bunu hilememenin sıkınllsıyla yaşayacağım

Sabah hikayenii hitirdiginıde Ölümünıli enelemek ve ertesigece Hika_veme devanı ernıemi isteyecek

Son eşya bir on beşinci yüzyıl lspanyol zırhı; pas büıüıı parçalarını iyice lehimlemiş adeta.

Madam Marcia'nın asıl özgünlüğü canlı saatler denen çok çeşitli otomatlannda. Şekerliklere, baston topuzlanna, şekerleme kutuIanna vb. konan öteki otomatların ve müzik kutulannın tersine, bunlar genellikle teknik harikalan değil. Onlan değerli kılan ender bulunmaları. Elinde çekiç bulunan insan figürlü duvar saatleriyle lsviçre şalesi biçiminde guguklu saatierin her zaman bol miktarda bulunmalanna karşılık pek eski olmayan, saatierin ve saniyeterin mekanik bır tablonun gerekçesi olduğu para kesesi, soğan ya da sabun biçiminde bir saat bulabilmek oldukça zordu.

llk ortaya çıkanlar aslında pek kalın olmayan bir ya da iki kişili, saat başında neredeyse yassı çanı çalan minyatür guguklu saatlerden başka bir şey değildi.

Daha sonra saatçilerin şehvetperesi adını verdikleri saatler geldi; Saatçiler bunları üretmeyi kabul e tmekle birlikte uluorta yani Cenevre'de satınayı reddettiler. Amerika'da

ya da Doğu da

pazarlanmak üzere Hindistan Şirketi'nin adamlarına emanet edilen saatler ender olarak gideceği yere ulaştı; bunlar çoğu zaman Avrupa limanlarında kaçak eşyalar oldu ve kısa süre sonra bir tekini bile bulmak büyük bir mesele oldu. Bunlardan yalnızca birkaç yüz tane üretildi ve geriye yalnızca

altmış kadarı kaldı. Cçte ikisinden fazlası bir Amerikalı saatçinin elinde. Koleksiyonuyla ilgili olarak verdiği önemsiz bilgilerden -saatlerinden birini bile hiç kimseye göstermedi ve fotoğrafının çekilmesine de izin vermediüreticilerinin bu iş için hayallerini pek fazla zorlamadıkları anlaşılıyor: Sahip olduğu kırk iki saatten otuz dokuzunda hep aynı sahne görülüyor: Her ikisi de yetişkin, aynı ırka mensup (beyaz ya da daha ayrıntılı olarak söylersek Kafkasyalı) insan türünden iki birey arasında heteroseksüel ilişki; erkek sırt üstü yatmış kadının karnının üzerine uzanmış ("misyoner" denen pozisyon). Saniyeler kıçı her saniyede geri ve ileri giden erkeğin hareketle riyle belirleniyor; kadın sol koluyla (oınzu görünüyor) dakikaları, sağ koluyla (omzu gözükmüyor) saatleri gösteriyor. Kırkıncı saat ilk otuz dokuz saatin tıpatıp aynısı ama bunda kadın daha sonra bir zenci yapılmış. Silas Buckley adında bir zenci köle tüccarına ait. Çok daha gelişmiş bir teknik ve ineelikle işlmmış olan kırk birincisi Leda'yla Kuğu'yu betimliyor: Hayvanın kanat çırpışları aşk heyecanlarının her saniyesiyle ritmli. Sövalye Andrea de Nerciat'ya ait olmakla ünlü olan kırk ikincisinin onun ünlü yapıtı Lolotte ou mon noviciat'nın bir sahnesini gösterdiği kabul ediliyor: Hizmetçi kılığına girmiş bir genç adam. arkasına geçerek, eteğini kaldıran ve açılan giysisinden olağanüstü iri kamışı gözüken biri tarafından düzülüyor: iki kişi de ayaktadırlar: Bir kapının pervazına yaslanmış hizmetçi kadının arkasındaki genç adam. Amerikalı saatçinin betimlemesi ne yazık ki saatierin ve saniyelerin nasıl anlaşılacağını belirtmiyor.

Madam Marcia'da bu saatlerden yalnızca sekiz tane var. Ama bu durum çok çeşitli bir koleksiyana sahip olma özelliğine engel değil: Sırayla bir örse vuran iki demirciyi gösteren eski bir guguklu saat ve Amerikalı koleksiyoncununkilere benzeyen "şehvetperest" bir saat dışında, bunların hepsi Victoria ve Edward dönemi oyuncakları ve saatleri de mucizevi bir şekilde çalışır durumda kalmış:

- tezgahın üzerinde but kesen kasap;

- iki Ispanyol dansçı: Biri kastanyeıleriyle kollarını oynatan saati, ö teki yelpazesini açarak saniyeleri gösteriyor;

- atlama beygirine binmiş atietik yapılı bir cambaz gergin ve bükülmez ayaklarıyla bedenini bükerek saatleri gösterirken her saniyede başını sallamaktadır;

- biri semafor işaretleri yapan (saaller) öbürü her saniyede tüfekli selam veren ikı asker;

uzun ve ince bıyıkları saatin akrep ve yelkovanı olan bir insan başı; sağdan sola, soldan sağa oynayan gözler saniyeleri gösteriyor.

Bu küçük koleksiyonun en ilginç parçasıysa doğrudan doğruya Comtesse de Segur'ün Bon Petit Diable ' mdan çıkmışa benziyor: iğrenç bir cadaloz küçük bir çocuğun kıçına kıçına vuruyor.

Leon Marcia hiçbir zaman dükkanla ilgilenmiyordu ama karısına böylesi ileri bir özgünlüğü de o önerrnişti; dünyanın bütün büyük kentlerinde otomatlarla, oyuncaklarla ve saatlerle ilgilenen uzmanların bulunmasına karşılık özellikle bu canlı saatler alanında pek uzman yoktu. Aslında Madam Marcia yıllar içinde bu saatlerden sekizine tesadüfen sahip oldu: koleksiyonculukla hiç ilgisi yok ve uzun süre birlikte yaşadığı eşyalan en az sattıkları kadar sevebileceğinden emin olarak memnuniyetle saıyordu. Onun işi daha çok bu tür saatleri bulmak, tarihini belirlemek, değerini saptamak ve meraklılanyla ilişki kurmak. On yıl kadar önce lskoçya'ya yaptığı bir seyahat sırasında Newcasıle-upon-Tyne'da kaldı ve belediye müzesinde Forbes'in bir tablosunu (Perdenin arkasında bir fare) keşfetti. Tablonun gerçek boyutlarda bir fotoğrafını yapnrdı ve Fransa'ya döndüğünde Lady Fortright'in koleksiyonunda bu saatlerden olup olmadığını doğnılamak için lupla incelemeye girişti tabloyu. Olumlu bir sonuç alamayınca röprodüksiyonu Philippe Marquiseaux'yla evlenmesi vesilesiyle Caroline Echard'a hediye etti.

Tablo genç çiflin yaptıkları evlilik listesinde istedikleri şeyler arasında kesinlikle bulunan bir şey değildi. Bu asılmış arahacı ve bu şaşkın Lady hediyeye daha ziyade anormaL hastalıklı bir nitelik veriyorlardı; kimse bu tablonun mutluluk dilekleriyle nasıl bağdaşabileceğini kestiremezdi. Ama Madam Marcia nın iki yıl önce David'den kopan Caroline için özellikle dilediği de buydu belki.

Caroline'le David aynı yaştaydılar; aralannda iki ay vardı; yürümeyi birlikte öğrenmişler, aynı çocuk parkında hamurlada oynamışlar, anaokulunda, daha sonra da belediye okulunda yan yana oturrnuşlardı. !'.1adam Marcia onu çok sevmiş ve küçüklüğünden beri şımartmıs tı, sonra anık saçlarını

örmemeye ve pamuklu kumaştan elbiseler giymemeye başlayınca nefret etmişti ondan. Onu kaz kafalının biri olarak görmeye ve peşinden sürüklenen oğluyla da alay etmeye başlamıştı. Ayrılmalan kendisini biraz avutmuş ama David için çok acı olmuştu bu.

Bir zamanlar atietik bır çocuktu. lpek astarlı, sırtına altın bir pislikböceği işlenmiş. kırmızı deri motosiklet giysisi içinde ve büyük gürültü çıkaran patırtı çatırtılar arasında çok gururluydu. O zamanlar motosikleti mütevazı bir Suzuki ll S'di ve bu hacaksız kaz kafalı Caroline Echard'ın bir 250 Norton'u olduğu için başka bir çocuğu -Philippe Marquiseaux'yu değil, çok kısa süre içinde bozuştuğu Bertrand Gourguechon'ukendisine tercih e tmiş olması ihtimali dışlanmamalıydı.

Ne olursa olsun, David Marcia'nın duygusal yaralanması araçlannın silindir hacimlerinin büyümesiyle ölçülebilir: Yamaha 250, Kawasaki 3 50, Honda 450. Kawasaki Mach III 500, dört silindirli Honda 750, Guzzi 750, su ısısavarlı Suzuki 750, BSA A75 750, Laverda SF 750. BMW 900. Kawasaki 1000.

Bu sonuncu motosikletle 4 Haziran l97 l'de, Montlhery'de,

35. Altın Kupa-da kalkıştan birkaç dakika sonra bir yağ birikinrisinin üzerinde kaydığında profesyonelliğe geçeli çok olmuştu. Şans eseri o kadar kötü düşmedi ve yalnızca köprücük kemiğiyle sağ bileği kınldı ama bu kaza bir daha kesinlikle yarışa katılmaması için yeterli oldu.

Altmiş Yedinci Bölüm

Mahzenler, 2

Mahzenler, Rorschash'ların mahzeni.

Dubleksin düzenlenmesi sırasında toplanan parkeler, duvarlarla derme çatma rafların önüne konmuş. Yarı soyut motifleriyle balıkları andıran renkli kağıt rulo artıkları, her renk ve boyda boya kapları, Televizyon Programları Idaresi'ndeki şu ya da bu resmi görevin kalıntıları, üzerinde ARŞIV yazısı okunan yirmi, otuz gri klasör var burada.

Ne olduğu belli olmayan -alçı torbaları, çanta bidonlar, yırtık pırtık bavullareşyalar yerlerde sürünüyor. Bunlar arasında ne olduğu belli eşyalar da var: Çamaşır tozu kutusu, paslı bir tabure.

Kafesli kapının solunda tel, plastik bir şişe dolabı var. Alt gözde beş meyveli alkol şişesi duruyor: Kirsh, erik rakısı, questch, erik likörü, çilek likörü. Ara raflardan birinde bir libre tto

-Rusça-, Puşkin''in yorumuyla Rimski Korsakov'un Altın Horoz'u ve kapağında bir hakime altın bir kese uzatan bir genç kız resmi görülen Les Epices au la Vengeance du Ferronnier de Louvain adlı bir halk romanı var. Üst rafta sekizgen, üstü açık, içinde birkaç plastik fantezi kaba çin fildişi taklidi satranç taşı bulunan bir kutu görülüyor: Bu parçalardan at bir tür Ejderha, şah da oturmuş durumda Buddha.

Mahzenler. Dinteville'in Mahzeni.

Bir ev taşıyıcının kutusundan, daktorun Tam'da Lavaur'daki ikame tgahını bu mahzen için terk eden kitap yıgınları taşıyor. Bunların içinde Liddell Hart'ın, ilk yirmi iki sayfası eksik olan A vrupa Savaşının Tarihi, Behier ve Hardy'nin Iç Patolopnin Temel Kitabı, bir Grek grameri, Anna/es des nıaladies de l 'oreılle et de larynx'ın 1905 tarihli bir sayısı ve Meyer-Steineg'in Das medizinisclıe System der Methodiker adlı makalesinin (Jenaer med.-histor. Beitrage, fas. 7/8. 1916) bir ayrı basımı var.

Bekleme salonundaki, eskiden yeşil olan, her tarafı yırtık pırtık, çürüyen keten bezinden divan örtüsünün üstüne. eskiden dikdörtgen bugün kırık olan sahte mermer bır plaka konmuş ve üzerinde şu yazı okunuyor: MUAY ODASI.

Döşemede bir yerde, çatlak kavanozların, yaroru yumru küvetlerin, etike tsiz şişelerin yanında pratisyen hekim Dinteville'in ilk anısı duruyor: Küçük paslı çivilerle dolu kare şeklinde bir kutu. Bu kuruyu sürekli muayenehanesinde sakladı ve kesinlikle atmaya kıyamadı.

Dinteville Lavaur'a yerieşliğinde ilk müşterilerinden biri, birkaç hafta önce bıçaklarından birini yutmuş olan bir hakkabaz oldu. Dinteville ne yapacağını bilemeyip, ameliyat etmeye de cesaret edemeyince adama

rastgele bir kusturucu verdi ve hakkabaz bir yığın küçük çivi çıkardı karnından. Dinreville o kadar şaştı ki bu işe, bu konuda bir bildiri kaleme almak istedi. Ama meseleyi anlat tığı bazı meslektaşları tavsiye etmediler böyle bir şeyi. Onlar da buna benzer olaylardan ya da bağırsağı delmemek için yemek borusuna veya mideye dönen iğne hikayelerinden söz edildiğini duymuşlardı ama inanıyorlardı ki bu kez bir aldanma söz konusuydu.

Mahzen kapısının yanındaki bir ç iviye yürekleri paralayan bir iskelet asılı. Dinreville bunu öğrenciliginde satın almıştı Arniral Nelson-a saygı dolayısıyla adını Horatio koymuştu çünkü sağ kolu yoktu. Bantlı sağ gözü, parça parça yeleği, çizgili donu ve iki uçlu köşeli kağıt şapkasıyla hala gülünç bir halde.

Dinıeville yerleştiğinde Horatio'yu bekleme salonunda oturtacağını iddia etti. Ama o gün müşterilerini kaybe tmekte nse iddiasını kaybetmeyi tercih etti.

Altmiş Sekizinci Bölüm

Merdivenler, 9

rı/lar boyunca mcrdirenlerde bulunmuş bazı eşyaların enı^ameri ıçin birgiri :;im

Birçok fotoğraf; bunlar arasında özellikle bir plajda, diz çökmüş durumda. üzerinde siyah mayo ve beyaz bir kazak olan on beş yaşlarında bir kızın fotoğrafı da bulunuyor.

Nicolas Müessesesi plastik çantası içinde, tamirciye gönderileceği açıkça belli olan küçük bir radyo.

Üzerinde parlak süsler bulunan siyah bir ayakkabı, a slipper made of gilded goatskin.

bir Geraudel öksürük hapı kutusu, bir tasma.

Rusya derisinden bir sigara kutusu, kayışlar.

çeşitli not defterleri ve ajandalar,

Jacob Sokağı ndaki bır plakçıdan gelen bir çanta içinde bronz metal kağıttan küp biçiminde bır abajur,

üzerinde Bemard Kasabı amblemi bulunan bir çanta içinde bir süt şişesi,

bir Weston kundura çantası içinde romantik bir "Rastignac Pere Lachaise'de" gravürü,

Eleuthere de Grandair ve Marqıiis de Granpre nin nişanını bildiren bir davetiye -taşlamalı-.

Üstüne Romanov ailesinin soykütüğünün özenle çizilmiş olduğu kırık çizgili süslemelerle çerçevelenmiş 21X 27 ebadında diktörtgen bir kağıt,

jane Austen'in Tauschitz dizisinden çıkmış olan 86. sayfası açık Pride and Prejııdice (Aşk ve Gurur) adlı romanı,

üzerinde "XV. Louis'nin Ağız Tadı" pastanesinin amblemi bulunan boş ama içinde ayıüzümlü pasta bulunmuş olan bir kutu,

başındaki boş sayfada Toulouse Lisesi kaşesi ve kırmızı mürekkeple yazılmış P Roucher yazısı bulunan bir Buvard ve Ratinet logaritma cetveli,

bir mutfak bıçağı ,

yassı bir anahtarla kurulan. küçük tekerlekler üstüne monte edilmiş ve ayakkabı bağından kuyruğu olan küçük metal bir fare,

gök mavisi renkli bir makara ipliği.

içinde bir sürü ıvır zıvır bulunan bir paket,

içinde Hubert Damish ve tromboncu jay jay Johnson arasında bir konuşmanın ve davulcu Al Levitt'in eliili yıllarda Paris'e ilk kez gelişini anlattığı bir yazı bulunan Revue de jazz ın buruşuk, yırtık pırtık bir sayısı,

sentetik deriden, manye tik parçalı portatif bir satranç tahtası,

"Mitoufle" marka bir yapıştıncı,

Mickey Mouse'u resmeden bir Mardi Gras maskı, bir sürü kağıt çiçek, iç etek ve konfeti,

aralannda bir beşinci sınıf Latince temasının sıkıntı verici

müsveddesi bulunan çocuk desenleriyle kaplı bir kağıt: Dicilllr formicas

offerigranasfromenti in buca Midae pueri in soınno ejus. Deinde suus pater arandunı, aqwla se posuit in jugunı er aracu/um oraculıs nunriavir Midam fuwrus esse rex. Quidaın scit Midam elecwnı esse regum Phrygiae et [okunmayan bir sözcük] larum reges suis leonis.

Altmiş Dokuzuncu Bölüm

Altamont, 4

Cyrille Alramonı'un bürosu: Özenle cilalanmış şerith bir parke, kırmızı ve alım rengi asma dalı dekorlu bir duvar kağıdı. ağır ve zengin Regency üslubunda güzel bir bütün oluşturan mobilyalar: Dokuz çekmeceli. maundan. üstü koyu renk deri ıaklidi bez kaplı. büyük bir çalışma masası, abanoz ağacından, deri kapitene döner ve sallanan bir kolıuk, gül ağacından, pençe biçiminde pirinç pabuçlu Recamier stili küçük bir dinlenme koltuğu. Sağ taraftaki duvarda kuğu boynu biçiminde çıkmalan olan büyük camlı bir kütüphane. Karşı tarafta, ağaç bagetlerle çerçevelenmiş büyük bez bir deniz haritasının biraz sararmış bir röprodüksiyo nu.

Akdeniz'in özel haritası, 1664'ıe Marsilya'da françois Ollive tarafından yapılmışnr (ç n).

Karşı duvarda, girişe açılan kapının solunda, aşağı yukan aynı boyutlarda üç tablo : tlki yirminci yüzyıl ingiliz ressamı Morrell d'Hoaxville'in yaptığı Dunn kardeşler portresi: her ikisi de Oorset papazı, belirsiz konularda uzman: PaleopedoloJi ve Aileois arplan. Aileois arpı uzmanı Herben Dunn sol tarafta : uzun boylu. zayıf, siyah flanel bir elbise giymiş, kızıl çember sakallı ve ova! çerçevesiz gözlüklü. Paleopedolog Jeremy Dunn toparlak, ufak tefek birisi ve iş elbiseleri içinde görülüyor: Yani bir sefere çıkmak üzere bir sırt çantası, bir yerölçücü zinciri, bir bıçak, küskü, bir pusula ve

kemerine geçirilmiş üç çekiç, kendisinden uzun demir uçlu, topuzundan tut tuğu bir bastonla donanmış durumda.

Ikincisi Hutting'in on yıl kadar önce Korfu'da Altamont'lara tanıştırdığı Amerikalı ressam Organ Trapp'ın yapıtı. Wyoming'de Sheridan servis istasyonu bütün ayrıntılarıyla gösterilmiş: Yeşil bir çöp sepeti, bembeyaz çizgileriyle simsiyah sanlık lastikler, pınl pırıl yağ bidonları, çeşitli içkilerle dolu narçiçeği rengi buzluk.

Üçüncü yapıt Priou imzalı ve Clıamp-de-Mars Sokagı Dogramacısı adlı bir desen: Yirmi yaşlannda alaca renkli bir kazak ve bir sicimle tutturulmuş bir pantolon giymiş bir genç bir yonga ateşinde ısınıyor.

Organ Trapp'ın tablosunun bulunduğu yerin alt kısmında iki katlı küçük bir masa bulunuyor: Alt rafta bir satranç tahtası var: Taşlar l852'de Berlin'de Anderssen ve Dufresne arasındaki oyunda Anderssen'in, oyuna "Her dem yeşil" adı verilmesine yol açan o parlak mat etme kombinezonuna girişıneden önce siyah taşların on sekizinci hamlesinden sonraki konumda bırakılmış:

Üst taraftaki rafta beyaz bir telefon, içinde glayöl ve krizantem bulunan yamuk biçimli bir vazo duruyor.

Cyrille Altamont büroyu hemen hemen hiç kullanmıyor artık; gerekli gördüğü ya da çok sevdiği kitapları ve eşyaları Cenevre'de kendisine tahsis edilmiş daireye nakletti. Artık hemen hemen her zaman bos olan bu odada donmuş ve ölmüş eşyalar, parlak, tertemiz çekmeceli mobilyalar ve kilitli kütüphanedeki hiçbir zaman açılmamış kitaplardan baska bir şey yok : Yeşil maroken kaplı bir XIX. yüzyıl Le Grand Larousse Universe/' i, La Fontaine, Musset, Pleiade şairleri ve Maupassant külliyatları, birçok seçkin dergi koleksiyonları (Preuves, Encowırer. Merkur. la Ne!. fcarus. Diogene. le Mcrcure de France) ve birkaç sanat kitabı, aralarında Helena Richmond'un çelik üzerine gravürleriyle romantik Bir Yaz Gecesi Rıl)'ası. üstündeki başlığının harfleri ateşten bir demirle vurulmuş gibi olan vizon bir kutu içinde prezante edilmiş Sacher Masoch'un Kürklü Venüs'ü ve Pierre Block'un kemik ve Cildişi kakmalı manda derisinden cildi ses ve vurmalı çalgılar için Inccrrıım. opus 74'ün el yazması partisiyonunun da bulunduğu lüks baskılı kitaplar.

Odanın resepsiyon için düzenlenmesi tamamlandı. Siyahlar giymiş iki uşak masaya büyük bir beyaz örtü yayıyorlar. Üzerinde yalnızca gömlek bulunan kapıdaki hizmetçi, onlar işlerini bitirir bitirmez iki sepetin içindekileri masaya serrnek için hazır bekliyor: Meyve suyu şişeleri ve zeytin, ançuez, katı yumurta, karides ve domatesle süslenmiş pirinç salatası dolu mavi seramik sekizgen iki çanak.

Yetmişinci Bölüm

Bartleho01h, 2

Bartlebooth'un yemek odası hemen hemen hiç kullanılmıyor artık. Burası dikdörtgen biçimli, sade, koyu renk parkeli, nakışlı kadifeden uzun perdeli bir oda; pelesenk ağacından büyük masada damasko bir örtü var. Odanın dibindeki uzun bulaşık masasında,

tümünde Kral Faruk'un portreleri görülen sekiz silindir biçiminde kutu görülüyor.

Bartlebooth bin dokuz yüz otuz yedi yılı sonuna doğru, uzun Afrika seyahatine çıkmadan kısa süre önce, Portekiz'in güneyinde Sao Vicente burnu yakınlarında Lizbonlu bir ithalatçıyla tanışmıştı: adam, Ingilizin yakında ıskenderiye'ye gitme ihtimalinin bulunduğunu öğrenince ona bir elektrikli ısıtıcı vererek, bunu Mısırlı iş ortağı Ferid Ebu Talip adlı birine ulaştırmasını rica etti. Bartlebooth tüccarı bulabiieceği yerleri dikka tle kaydetti ajandasına; 19 38 yılının ilkbaharının sonlarına doğru Mısır'a vardığında bu ünlü tüccan buldu ve Portekizlinin hediyesini gönderdi. Havanın gerçekten bir elektrikli ısııcıya ihtiyaç göstermeyecek kadar yumuşak olmasına rağmen Ferid Ebu Talip bu hediyeye çok sevindi ve Banlebooth'dan Portekizliye inceleyip değerlendirmesi amacıyla sekiz kahve kutusu götürmesini rica etti; bu kutulan "ionizasyon^ adını verdiği bir işleme tabi tutmuştu: ona göre bu işlem sayesinde kahve kokusu hemen hemen sonsuza kadar kalabilecekti. Bartlebooth ithalarçıyı yaklaşık

on yedi yıldan önce görmesinin mümkün olmayacağını söylediyse de bir sonuç alamadı; Mısırlı ısrar eıii ve eğer kahve bu süre sonunda bile kokusunu korursa deneyin çok daha inandırıcı olacağını ekledi sözlerine.

Daha sonraki yıllarda bu kutular sonsuz sıkıntı kaynağı oldu. Her sınırdan geçişte Bartlebooth ve Smautf kutuları açmak ve şüpheci gümrükçüleri bunların yeni tür bir uyuşturucu olmadığına inandırmak zorunda kalıyorlardı; gümrük memurları kahveyi kokluyor, dillerinin ucuyla tadıyar ve hatta zaman zaman pişirip içiyariardı ve onlar da bütün bunlara katlanmak zorunda kalıyorlardı. Bin dokuz yüz kırk üç yılı sonlarına doğru kutular iyice yamuldu ve boşaldı ama Smautf. Bartlebooth''un bunları atmaması için ısrar ediyordu; kutuları bozuk para ya da plajlarda bulduğu ender rastlanan de niz kabuklarını koymak için kullandı ve Fransa'ya dönüşlerinde uzun süren seyahatlerinin bir anısı olarak yemek odasındaki bulaşık masasının üzerine koydu; Barılebooth da orada bıraktı bunları.

Winckler'in her yapbozu Bartlebooth için yeni. biricik. yeri doldurulmaz bir maceraydı. Her seferinde. \1adam Homeade'ın siyah kutusunu kapayan damgaları söktükten ve suluboya resmi durumuna gelmiş olan yedi yüz elli küçük tahta parçasını gölge düşürmeyen aydınlatma düzeni altında masasının üstündeki örtüye yaydıktan sonra beş, on, on beş yıllık deneyiminin hiçbir işe yaramayacağı ve her seferinde hiç aklına gelmeyecek zorluklarla karşılaşacağı duygusuna kapılıyordu.

Her seferinde disiplinli ve yöntemli bir biçimde çalışacağına, parçaların üstüne atlamayacağına, parçalanmış suluboya resminde el değmemiş bir anı sakladığına inandığı şu ya da bu parçayı hemen bulmaya çalışmayacağına kendi kendine söz veriyordu: Bu kez tutku, düş ya da sabırsızlık sürüklemeyecekti kendisini; yapbozunu Kartezyen bir kesinlikle oluşturacak tı : Problemleri daha etkili biçimde çözümlernek için bölmek, onları bir sıra ve düzen içinde ele almak, uygun olmayan kombinezonlan safdışı etmek, parçaları, engellenemez, durdurulamaz stratejisini oluşturan bir satranç oyuncusu gibi koymak: Önce bütün parçaları yerine yerleştirecek sonra düz bir çizgi oluşturacak olan bütün parçaları çıkaracak ve yapbozun çerçevesini oluşturacaktı. Daha sonra ise bütün öteki parçaları eline alıp, her yöne çevirerek tek tek, sistemli biçimde inceleyecekti; üzerlerinde bir desen ya da bir ayrıntının daha belirgin biçimde göründügü bütün parçaları ayıracak. renkleriyle ayırt edilenleri sınıflayacak her rengin nüansıyla ana parçaları birleştirmeye başlamadan önce Winckler'in hazırladığı tuzakların dörtte üçünü aşmış olacaktı. Gerisi biraz sabırdan başka bır şey değildi.

Temel sorun tarafsız, objektif ve özellikle serbest yani önyargısız olabilmekti. Ama Gaspard Winckler de özellikle işte burada kuruyordu tuzaklarını. Bartlebooth küçük tahta parcalada yakıniaştıkça bunları, özel bir eksene göre algılamaya başlıyordu; bu parçalar kutuplaşıyor, yöneysel bir duruma giriyor, onları dayanılmaz bir çekimle ıınaJ iara, biçimlere, bildik siluetlere baglayan özel bir algı biçiminde donuyarlardı adeta: Bir şapka, bir balık, uzun kuyruğu, Avustralya'da görmüş oldugu gibi dibindeki çıkıntıyla eğri uzun gagasıyla şaşırtıcı biçimde belirgin bir kuş ya da dogrudan doğruya Avustralya'nın, Afrika'nın, lngiltere'nin, lberik yarımadasının !talya çizmesinin vb. biçimi Gaspard Winckler bu parçaları keyfine göre çogaltıyor ve Bartlebooth bu çocuklar için kalın tahta parçalarında kimi zaman tam bir hayvan koleksiyonuyla buluşuyordu: Bir piton, bir köstebe k, biri Afrikalı (uzun kulaklı) öbürü Asyalı tam teşekkül etmiş iki fil; ya da bir Şarlo (ınelon şapka. degnek ve çarpık bacaklar). bir Cyrano kafası, ecüş bücüs bir adam, bir büyücü, uzun ve sivri başlıklı bir kadın, bir saksafon. bir kahve masası. kızarmış bir piliç, bir istakoz, bir şampanya şişesi, Gitanes sigara paketlerinin dansözü ya da Gauloises"ın kanatlı başlığı. bir el, bir kaval kemiği, bir zambak, çeşitli meyveler ya da], K, L, M. W, Z, X, Y ve T harfleriyle neredeyse eksiksiz bir alfabe.

Kimi zaman bu parçaların üç, dört ya da beş tanesi şaşırtacak derecede kolay biçimde yan yana gelebiliyorlardı: Eksik parça Bartlebooth için Seylan-ın bağlı kalacağı bir tür kara Hindistan'ı anırusatıyordu (suluboya resim özellikle Coromandel kıyısındaki küçük bir limanı gösteriyordu). Bartlebooth günler sonra değil ama saatler sonra uygun parçanın siyah değil, gri ve dahası açık gri olduğunu -Bartlebooth girişiminin etkisi al tında kalmamış olsaydı renklerin kesikliligi önceden sezilebilirdive bu küçük Ingiltere'ye saat istikametinde doksan derecelik bir sapma yapurtmak koşuluyla, başından beri "Nankör Albion"

adını vermekte direndiği yer biçiminde olduğunu fark etmişti. Boş alan kesinlikle Hindistan'a benzemiyordu ve orasını dolduracak olan parça da I ngil tere'ye benzem iyo rdu; bu durumda önemli olan şuydu: Şu ya da bu parçacia bir kuş, bir insan, bir arma, köşeli bir şapka, sahibinin sesi bir köpek ya da bir Winston Churchill gördüğü sürece bu parçanın belirgin biçimde çevrilmeden. döndürülmeden, merkezi kaydırılmadan.

simgesizleştirilmeden, nasıl biçimi bozulmuş bir sözcüğe dönüştürüleceğini bilebilmesi imkansızdı.

Gaspard Winckler'in hayallerinin temeli şu ilkeye dayanıyordu: Bartlebooıh-u, boş alanı yararsız ve önemsiz, açık. kolayca tanımlanan - sözgelimi öbür taraflarındaki biçim ne olursa olsun iki kenarının aralarında zorunlu olarak dik açı oluşt uracağı bir odave aynı zamanda bu alanı doldurmaya yönelik parçaların algılanmasını bütünüyle farklı bir yöne doğru zorlamak. Aym zamanda hem genç hem yaşlı bir kadını bctimleyen. genç kadının kulağının, yanağının, kolyesinin aynı zamanda yaşlı kadının bir gözü, burnu ve ağzı olduğu, yaşlı kadının profilden yakın planda, genç kadınınsa sırtının dörtte üçü ve omzunun yarısının görundüğü W. E. Hill'in karikatüründeki gibi Banlebooth da gerçekten aşağı yukarı ama tam anlamıyla dik olmayan açıyı bulabilmek için onu bir üçgenin sivri noktası gibi düşünmekten vazgeçmeliydi yani algısını dengeleıneli, birinin sahte biçimde göstermek istediğini başka biçimde görmeli ve sözgelimi. nereye koyacağım bilerneden elinde oynayıp durduğu sarı yansımalı Afrika türünün, her yerde aradığı ama bulamadığı soluk mor renkli dört yapraklı bir tür yoncayla doldurulması gerektiğini sandığı yere tam tarnma uygun parça olduğunu keşfetme liydi Çözüm açıktı, çözemediği sürece çözümlenemez gibi görülmüş olan problem kadar açıktı; bir bulmacadaki - tıpkı Robert Scipion'un on bir harfli ünlü "du vieux a vec du neuf" bulmaca sorusu gibigibi tanımda çok açıkça belirtilmemiş olan. her yerde aranacaktır: ve bütün iş aslında parçaya, tanıma anlamını veren ve bir anda bütün açıklamalan anlamsız ve yararsız kılan bu _l'l'T drgiştirmeyi işlemeye dayanmaktadır.

Bartlebooth'un özel durumunda sorun kendisinin suluboya resimlerin ilk ressamı olması nedeniyle karmaşıklaşıyordu. Müsveddeleri ve taslakları özenle tahrip e tmiş ve tabii ki ne fotoğraf çekmiş ne de not almıştı ama yapmaya başlamadan önce, bu deniz manzaralarını yeterince yoğun bir dikkatle seyre ımiştL öyle

ki yirmi yıl sonra Gaspard Winckler in kutunun içine yapıştırdığı küçük notlardaki "Skye Adası, Iskoçya, Mart 19 36" ya da "Harnarnet. Tunus, Subat 1938" yazılarını okur okumaz gözünün önünde kafasında kasketiyle emlak sarı kazaklı bir denizcinin ya da deniz kenarında çamaşır yıkayan bir

Serberi kadının giysisinin kırmızı ve altın sarısı renkli benekieri veya bir tepe üzerindeki bir kuş kadar hafif bir bulutun anısı canlanıveriyordu : Anının kendisi degil -çünkü bu anıların yalnızca önce suluboya, daha sonra yapboz ve yeniden bir hiç olmak üzere oluştukları çok açıktıirnajların. kalem çizgilerinin. silgi darbelerinin, dokundunılan fırçaların anılan.

Bartlebooth hemen her seferinde bu ayrıcalıklı işaretleri arıyord u. Ama bunlara dayanmak isternek hayaldi: Kimi zaman Gaspard Winckler onları kaybetmeyi başarıyordu: Sözgelimi bu küçük sarı kırmızı lekeyi öylesine sonsuz parçalara ayırıyordu ki sarı ve kırmızı. tabloya bir bütün olarak bakıldığında gözün kesinlikle algılayamayacağı ama sabırlı testere vuruşlarıyla abartılı biçimde değedendiği bu küçük taşmalarda, neredeyse mikroskobik saçılmalarda. küçük fırça ve bez lekelerinde anlaşılmaz biçimde yok olmuş, boğulmuş, erimiş gibi gözüküyordu; çoğu zaman daha sinsice bir biçimde, bu belirgin biçimin Bartlebooth'un hafızasına nakşedilmiş olduğunu anlamışçasına çevresi son derece belirgin olup, çevresini neyin belirleyeceği hiç bilinmeyen. işe yaramaz. tekbiçimli, tekrenkli şu bulutu, şu silueti, şu renkli beneği olduğu gibi tek parça halinde bırakıyordu.

Winckler'in hileleri çok ilerlemiş bu evrelerden çok önce, kenarlada başlıyordu. Klasik yapbozlarda olduğu gibi onun yapbozlarının da ince düz ve beyaz kenarları vardı ve usul ve akıl go oyununda oldugu gibi oyuna kenarlardan başlanmasını gerektiriyordu.

Tıpkı zafere ulaşmak için rakibini yeterince etkili biçimde şaşırtarak ilk taşını go -ban ın tam ortasına koyan go oyuncusu gibi Bartlebooth da bir gün ani bir sezgiyle yapbaziarına ortadan başladıPasifik üzerınde (Avalon yakınlarında, Santa Catalina Adası. Kaliforniya, kasım 1948) ve bu sefer işini iki hafta yerine üç günde bitirdi Ama daha sonra bu stratejiye yeniden başlayabileceğini sanınca da aşağı yukarı bir ay kaybe tti

Gaspard Winckler'in kullandığı mavi yapıştırıcı kimi zaman yapbozun kenarındaki beyaz kağıttan biraz taşarak belli belirsiz mavi bir çizgi oluşturuyordu. Bartlebooth bu çizgiden yıllarca

bir kesinlik olarak yararlandı: Kendisine bütünüyle eklenebilir gibi gözüken iki parça uygun düşmeyen parçalar oluşt urduğu takdirde onları birbiri içine

oturtmakta duraksıyordu; tersine ilk bakışta hiçbir biçimde birbirleriyle ilişkisi olmayacakmış gibi gözüken ama mavimsi çizgileri mükemmel bir süreklilik gösteren ve çoğu zaman hemen arkasından da birlikte gerçekten de uyum içinde oldukları ortaya çıkan iki parçayı yaklaştırmak için çabalıyordu

Bartlebooth işte bu alışkanlığı kazandığında ve artık ondan kurtulmaya kalktığı takdirde büyük bir rahatsızlık ve huzursuzluk içine düşecek duruma geldiğinde bu "mutlu rastlantılardın da tamamen tuzak olabileceklerini ve yapbozcunun da yüz kadar oyun üzerindeki bu ince işaret çizgisini -ya da daha çok aldatıcı çizgiyidaha sonra daha etkili biçimde şaşırtmak için bıraktığını fark etti.

Bu. Gaspard Winckler açısından hemen hemen ilk hile oldu, konuya giriş niteliğinde, basit bir hileydi. Bartlebooth'u iki üç kez birkaç saatliğine aldattı ve daha kalıcı bir etkisi de olmadı. Ama Gaspard Winckler'in bu yapbozları algılama biçimi vr bunların Bartlebooth'da her seferinde yeni yeni sıkıntı ve bunalımiara yol açması son derrce ayırcı öze lliğe sahip bir olaydı. En kesin yöntemler, yedi yüz rili parçanın fişlenmesi, bilgisayar ya da bütün öteki bilimsel sistemlerden ve amaçlardan yararlanma bu durumda pek fazla işe yaramadı. Gaspard Winckler bu beşyüz parçanın üretimini hiç kuşkusuz bir bütün, hn parçası yrdi yüz elli parçalık bir yapboz olacak olan beş yüz parçalık dev bir yapboz gibi tasariarnıştı ve bu parçaların her birinin çözülmesi için bir hamle, bir espri, bir yöntem, farklı bir sistem gerektiği de açıktı.

Bartlebooth çoğu zaman, sözgelimi hiçbir görünür nedeni olmadan ortadan başladığında çözümü içgüdüsel olarak bulabiliyordu; kimi zaman da eski parçalardan çıkarıyordu çözümü; ama çoğu zaman da mutlak ve kesin tembelliğin dirençli duyumuyla üç gün aradığı da oluyordu yapbozu; kenarlar bitmiş bile değildi, işin daha hemrn başında yan yana getirilen on beş küçük ıskandinavya, pelerinli bir adamın karanlık siluelini çiziyordu; adam bir dalgakırana yükselen üç basamağı çıkmaktaydı ve ressama doğru yarım dönmüş durumdaydı (Launceston, Tasmanya, Ekim 19 52) ve saatlerden beri tek bir parça yerleştirememişii.

Bartlebooth bu çıkmazlık duygusu içinde tutkusunun esasını buluyordu: Yalnızca belli belirsiz çevresini belirleyebildiği biçimsiz bir şeyi aramanın

getirdiği bir tür saydamsız uyuşukluk, mızmızlık; içbükey bir yarıkla birlikte yer alabilecek bir gaga, öylesine bir numara, sarımtırak küçük bir çıkıntı, hafifçe yuvarlatılmış çıkınıısıyla bir parça, portakal renkli küçük noktalar, küçük bir Afrika parçası, Adriyatik kıyısının küçük ucu, belli belirsiz homurdanmalar, manyak kısır ve mutsuz bir düşün dipten gelen gürültüleri.

Kimi zaman da bu hırçın ve titiz hareketsizlik saatleri sonunda Bartlebooth korkunç ve açıklanamaz öfke nöbetlerine giriyordu; bu nöbetler Gaspard Winckler'in Riri'de Morellefyle yaptığı tavla partileri sırasında geçirdiklerine benziyordu. Binadaki bütün sakinler için Ingiliz soğukkanlılığının, ölçülülüğün, kibarlığın, nezake ti n, kentliliğin simgesi olan, bir sözcüğü bir başkasından daha yüksek sesle söylediği hiç görülmemiş olan bu adam, bu anlarda öylesine kendinden geçiyordu ki bu güç kendisinde sanki yıllar boyunca biriktirilmiş ve toplanmıştı. Bir akşam, mermer bir sehpayı bir yumnıkta ikiye böldü. Bir başka sefer, Smautf sabahları her zaman yaptığı gibi, kalıvaltı tepsisiyle içeri girme dikkatsizliğini gösterdiğinde -iki rafadan yumurta. bir portakal suyu, üç tost, sütlı.i çay, mektuplar ve üç gazete: Le Monde. Times ve HeraldBartlebooth tepsiyi öyle bir fırlattı ki çaydanlık bir top gibi, doğrudan doğruya ve hızla sialitik kalın camı parçalamış, daha sonra da bin parçaya ayrılarak yapbozun (Okinawa, Japonya. Ekim 195 1) üstüne düşmüştü. Bartlebooth, Gaspard Winckler'in sürdüğü koruyucu cilanın sıcak çayın vereceği zarardan koruduğu bu yedi yüz elli parçayı yeniden bir araya getirmek için sekiz gün ıığraştı. Bu öfkesi hiç kuşkusuz yararsız da olmadı çünkü bu parçaları yeniden düzenleyerek, sonunda nasıl yerleştirilmesi gerektiğini anladı.

Çoğu zaman, bu bekleme saatlerinin sonunda, bu denetiruh bunalım ve öfke derecelerini aştıktan sonra, Bartlebooth mutlu bir halde anormal bir duruma ulaşır, damarlarındaki kan dolaşımı güçleşir, zihinsel faaliyeti durur, tamamen Asyalılar gibi olurdu sanki ve belki de okçunun aradığına benzer bir duruma gelirdi: Bedenin ve ulaşılacak amacın bütünüyle unutulması, boş, bütünüyle boş, açık, her şeyi almaya hazır bir zihin, bozulmamış ama yaşamın bütün değişkenliklerinin üstünde serbestçe oynayan bir dikkat, yapbozun olasılıkları ve yapbozcunun tuzakları.

Böyle anlarda Bartlebooth ince ağaç şekillerin son derece uygun biçimde birbirinin içine geçtiğini bakmadan görür ve hiçbir zaman dikkat etmemiş oldugu ya da maddi olarak kesinlikle birleşemeyeceklerine belki de saatlerce yemin ettiği iki parçayı alarak, tek bir hareketle birleştirirdi.

Bu lütuf duygusu kimi zaman dakikalarca sürerdi ve böyle zamanlarda Bartlebooth bir kahin olduğu duygularına kapılırdı: Her şeyi kavrar, her şeyi anlardı; bitmekte olan otu, ağaca çarpacak yıldırımı, bir kuşun kanadının bir pirarnide hafifçe çarpması gibi, aşınma sonucu düz duruma gelen dağları görebilecek durumda olduğuna inanırdı: Hiçbir zaman yanılgıya düşmeden. parçaları "doğru düzgün yan yana geıirirdi, işi saptırmaya ve maskelerneye yönelik bütün oyunları ve ayrıntıları ortaya çıkarırdı: Bir küçük kuş tırnağı. fark edilmeyen kırmızı ip. görebilecek gözleri olmuş olsaydı. kendisine çözümü her an sunabilecek olan siyah çerçeveli kertik. Bazı anlarda, kendisini bu coşku verici ve kesin sarhoşluğa kaptırdığında, saatlerce ve günlerce değişmemiş olan vr kendisinin çözümünü bilr kavrayamadığı bir konum baştan başa değişikliğe uğrayabilirdi: Sınırları belli bütünlük arz eden uzamlar birbirlerine eklenir, gök ve deniz yeniden yerlerini bulur. gövdeler yrniden dal, belli belirsiz kuş, denizyosunundan gölgelrrr dönüşürdü.

Bu istisnai anlar o kadar şaşırtıcı ve de geçiciydi ki müthiş etkili gibi gözüküyorlardı. Bartlebooth çok çabuk, yeniden bir kum torbası. çalışma masasına yapışmış hareketsiz bir kütle, boş boş bakan. görmekten aciz bir insan durumuna düşüyor. neyi beklediğini bilmeden saatlerce brkliyordu.

de acıkıyor, ne susuyor, nr terliyor, ne üşüyordu: kırk saatten fazla, hiç uyumadan durabiiirdi ve bu süre içinde de yaptığı iş sadece, henüz bir araya getirilmemiş parçaları tek tek ele almak, evirip çevirmek ve sanki her türlü girişim kaçınılmaz biçimde başarısızlığa mahkümmuş gibi yerleştirmeye bile teşebbüs etmeden, yere bırakmaktı. Bir seferinde aralıksız altmış iki saat

-çarşamba sabahı saat sekizden cuma akşamı saat ona kadarbitmemiş bir Elsenem kumsalı yapboz parçasının karşısında oturduğu yerde kaldı: Gri bir denizle gri bir gökyüzü arasında gri bir çizgi.

Bir başka sefer, bin dokuz yüz altmış altıda son on beş günün yapbozlarının üçte ikisinden fazlasını ilk üç saatte topladı: Florida'da Rippleson küçük deniz banyosu merkezi. Daha sonraki iki hafta içinde, işin sonunu getirmek için boşuna uğraştı: Önünde bir promönadın ucundaki restoran öbür ucunda da granit kayalıklarıyla neredeyse tamamen ıssız bir plaj parçası vardı; uzaklarda, sol tarafta üç balıkçı denizyasunu renginde ağları bir şalupaya yüklemekteydiler; ortada benekli kumaştan bir giysi içinde ve kafasında bir jandarma şapkası bulunan yaşlıca bir kadın çakılların üstüne oturmuş örgü örmekteydi; yanında hasırdan bir yaygı üstünde yüzükoyun yatmış, deniz kabuklarından kolyesi olan küçük bir kız kurutulmuş muz yemekteydi; en sağda, eski bir battledress giymiş, plaj hizmetlerine bakan bir çocuk, şemsiyeleri ve şezlongları topluyordu; en dipte yamuk biçimli bir kayık ve iki siyah adacık ufuk çizgisini kırmaktaydı. Eksik olan, kırılan dalgalarla öbek öbek gökyüzüydü: Küçük beyaz varyasyonlarıyla aynı mavi renkte iki parça; parçaların her biri yerlerini bulmadan önce iki saatlik bir çalışma.

Bir yapbozu bitirmek için iki haftanın yet mediği ender durumlarından biriydi bu. Genelde yapboz, yorgunluğun verdiği sarhoşluk, umutsuzluğun verdiği coşku, geçici keskinlikler içindeki ateşli beklemelerle öngörülen sürelerde tamamlanır, bütün problemler çözüldükten sonra, her zaman biraz okul havası içinde bir !imanın gösterildiği bir suluboya resimden başka bir şeyin kalmadığı kaçınılmaz sona doğru yol alınırdı. Yoksunluk ve coşku içinde tatmin oldukça, isteği, yeni bir siyah kutuyu açmaktan başka bir çare bırakmayarak sönmüştü.

Yetmiş Birinci Bölüm

Morea u, 4

Daha önce ultramodern gereçlerle donatılmış olan ve Madam Moreau'nun aşçısımn kısa sürede eskiye dönüştürdüğü mutfağa Henry Fleury, şatafatlı büyük yemek odasında avangard üslupta, geometrik kesinliği olan. müthiş biçimsel ağırlıklı, büyük akşam yemeklerinin görülmemiş serernonilere dönüşebileceği son derece ince bir modelle karşı koymak istedi.

O sırada yemek odası, ağır ve mobilyalada dolu bir odaydı; zemin karmaşık desenli parkeyle kaplıydı; mavi seramik yüksek bir soba, çıkmalı ve silmelerle dolu duvarlar, damarlı mermer taklidi süpürgelikler. sı küpeyle

süslenmiş, dokuz kollu bir avize, dikdörtgen, çevresinde on iki kadife kaplı iskemle ve iki ucunda arkalannda X biçimli ajurlan olan açık renk maun ağacından iki koltuk bulunan meşe ağacından bir masa, yanında her zaman Ikinci Imparatorluk üslubunda papier-mache bir içki takımı masası bulunan breton türü alçak bir bulaşık dolabı, bir sigara takımı (üzerinde Cezanne'ın Kağlf Oynayanlar adlı resminin bulunduğu bir sigara kutusu, bir yağ lambasma benzeyen benzinli bir çakmak ve her birinin üzerinde sinek, karo, kupa ve maça figürü bulunan dört küllük) ve içi portakal dolu ve en üstünde de bir atlı gösteri desenli örtü olan bir meyve tabağı; pencereler arasında. dekoratif yapraklı ev palmiyesi coco weddelliana'mn üst tarafında koyu renkli büyük bir tuval vardı ve tuvalin üzerinde yaldızı bütün tabloyu parıltıya boğan yüksek bir kürsüye oturmuş hakim kıyafetinde bir adam görülüyordu.

Henry Fleury tat almanın yalnızca yenilen yemekierin özel renkleriyle değil, çevre süsleriyle de koşullanmış olduğu yaygın görüşünü paylaşıyordu. Çok gelişmiş araştırmalar ve sayısız deneyler onu, beyaz rengin nötrlüğü, "boş" luğu ve ışığıyla yemekierin tadını en iyi biçimde ortaya çıkaran renk olduğuna inandırmıştı.

Madam Moreau'nun yemek odasını işte bu bilgilerle tepeden tırnağa değiştirdi: Mobilyaları yok etti, avizeyi söktürdü, süpürgelikleri kaldırttı, silmeleri ve gülbezekleri yer yer odanın ortasına doğru yönelen pırıl pırıl spotlarla donanmış. panltılar saçan beyazlıktaki panolada yapraklanmış bir sahte tavanla gizledi. Duvarlar parlak, beyaz bir lakeyle boyandı ve eski parke de gene beyaz plastik bir maddeyle kaplandı. Yalnızca. girişe açılan, iki kanatlı, eskiden camlı olan, daha sonra yerine görünmez bir fo toelektrik hücreyle çalışan iki yiv üzerinde dönen plaka konan kapının dışındaki bütün kapılar kapatıldı. Pencerelerse beyaz sentetik derili yüksek kontrplak panolada gizlendi.

Masa ve iskemieler dışında odada hiçbir eşya. hiçbir donanım kalmadı, ne bir elektrik kablosu. ne bir elektrik düğmesi. Bütün kap kacak ve masa örtüleri, peçeteler odanın dışında, girişteki dolaplara yerleştirildi; burada aynı zamanda da üzerinde bir ısıtın ve ekmek tahtası bulunan bir masa vardı.

Hiçbir lekenin, hiçbir gölgenin. hiçbir pürüzün soluklaştıramayacağı bu beyaz mekanın merkezine Fleury masasını yerleştirdi: Devasa, bembeyaz, sekizgen, kenarları hafifçe yuvarlatılmış, yaklaşık bir me tre çapındaki bir gövde üstüne oturtulmuş bir mermer parçası. Beyaz dökme plastikten sekiz iskemle, mobilyayı tamamlamaktadır.

Bu beyaz egemenliği burada son buluyordu. Italyan stilist Titorelli tarafından çizilen kap kacak pastel renklerdeydi -fildişi, soluk sarı, su yeşili, açık pembe, açık mor. somon. açık gri, türkuaz vb. ve bunların kullanımı da masa örtüsü ve peçetelerin ve hizmetçilerin giysilerinin rengiyle de uyum içinde olan temel bir renk çevresinde örgütlenen belirgin özellikli yemeklerle belirleniyordu.

Madam Moreau sağlığının konuk kabul etmeye izin verdiği on yıllık süre içinde hemen hemen her ay bir akşam yemeği verdi.

Ilki sarı bir yemek oldu: Şaraplı sığır yahnisi, peynirli lahana, Hollanda turnabalığı köftesi, safranlı bıldırcın yahnisi, mısır salatası. limonlu ve Hint armutlu dondurma, lspanyol şarabı, Chataeau-Chalon. Chateaux-Carbonneux ve buzlu punçlu Sauternes Bin dokuz yüz yetmişteki sonuncu yemek cilalı arduvaz tabaklarda sunulan siyah bir yemek oldu; yemekte tabii ki havyar vardı: yanında tarragona kalamarı, Cumberland sosu. yermantan salatası ve çayüzümlü elma ezmesi: bu son yemeğin içkilerinin seçilmesi daha zor oldu: Havyar bazalt kaplara konmuş votkayla, kalamar da gerçekten çok koyu kırmızı reçineli şarapla ikram edildi ama sütdomuzu sağrısı için uşak iki şişe 1955 ChateauDucru-Beaucillou şişesi getirtti; bunlar Bohemya kristal kaplarına süzülcrek konduğunda siyah renklerini alıyorlardı.

Madam Moreau konuklarına ikram ettirdiği yemekiere hiç el sürınezdi hemen hemen. Çok sıkı bir rejim uyguluyordu ve sommda yal nızca çiğ balık sütü, piliç eti, Hollanda peyniri ve kuru incirden başka bir şey yemesine izin verilmedi. Yemeğini genellikle konuklar gelmeden, tek başına ya da Madam Trevins'le birlikte yerdi Ama bu durum gecelerini, gündüz, işinde gösterdiği aynı enerjiyle neşelendirmesini engellemiyordu ve bu akşam yemekiert de zaten gündüz yaşamının zorunlu bir uzantısından başka bir şey değildi. Yemekleri büyük bir titizlikle düzenliyor, davetli listesini bir savaş planı hazırlar gibi hazırlıyordu; bir araya getirdiği yedi

kişi arasında genellikle şu kimseler bulunurdu: Resmi sayılabilecek görevi olan birisi (özel kalem müdürü, sayıştay denetçisi, danıştaycia stajyer. sivil yönetici); bir sanatçı ya da bir yazar; kendi çevresinden bir ya da iki kişi ama hiçbir zaman. bu tür eğlencelerden nefret eden ve odasında oturup kitabını okumayı yeğleyen Madam Trevins olmazdı bu; iş ilişkisi içinde olduğu ve yemeği, onuruna verdiği Fransız ya da yabancı sanayici. Bilinçli olarak seçilmiş iki ya da üç eş masayı tamamlarlardı.

Hafızalardan silinmeyen bu yemeklerden biri, binaya daha önce de bırçok kez gelmiş olan bir adam için verildi: Altamondarın ve Hutting'in dostu, Madam Moreau'nun Fransa'da bazı kamp malzemelerini dağıtacak olan Alman iş adamı Herınann Fugger: O gece, Fugger'in içine atmış olduğu mutfak tutkusunu bildiğinden pembe bir yemek hazırlattı -Vertus jambon pc ltesi. turuncu pembe sornon soslu kulibyak, şeftalili yabani ördek, roze şampanya vb.ve bu masaya işinin "hipermarketler" dalını yöneten en yakın iş arkadaşından başka bir gastronomi

yazarım, hazır yemek alanına geçmiş bir uncuyu, bir Moselle şarapları üreticisini davet etti; bu son iki konuk, kendileri gibi iyi yemeye düşkün eşleriyle birlikte gelmişlerdi. Bir kez Flourens domuzunu ve öteki yemek öncesi ilginç şeyleri ihmal eden konuklar konuşmayı özellikle sofra zevkleri, eski yemekler, kaybolan aşçılar, elemence ananın beyaz tereyağı ve öteki damak zevklerine kaydırdılar.

Henry Fleury'nin yemek odası kesinlikle yalnızca bu prestij yemekleri için kullanılıyordu. Geri kalan zamanlarda, sağlam ve iştahlı olduğu dönemlerde bile Madam :.vtoreau Madam Trevins'le birlikte odasında ya da dostunun odasında yiyordu yerneklerini. Gün içindeki tek barış anlarıydı bu; dur durak bilmeden, bıkmadan usanmadan hanralara dalarak Saint-Mouezy'den söz ediyorlardı.

Belle (güzel) adına layık küçük kara kısrağının çektiği kırzı bakır imbiğiyle Buzançais'den gelen yaşlı rakı imbikçisini görüyordu yeniden; ve kırmızı bonesiyle dişçi ve çok renkli tanıtma ilanları ve ona eşlik eden ve zavallı hastaların haykırışiarını bastırmak için onun borularına olabildiğince güçlü biçimde, yalancıktan üfleyen gaydacı. Öğretmen kendisine kötü not verdiğinde tatlıdan yoksun bırakılmasını ve üç gün süreyle kuru ekmekle suya mahkum olduğu sapiantısını yeniden yaşıyordu; annesinin,

kendisinden bir tencerenin altındaki büyük bir siyah örümceği yok e tmesini istediği anda duyduğu ürküntüyü yeniden duymuştu: ya da 1915 yılının bir sabah vaktinde hayatında ilk kez bir uçak gördüğünde, sisler içinden çıkıp bır tarlaya konan iki yüzeyli uçağı gördüğünde duyduğu heyecanı yeniden duyuyordu; uçaktan deri ceketli, iri yarı, açık renk gözlü ve koyun derisinden eldivenler içindeki uzun ince elleriyle Tanrı kadar yakışıklı biri inmişti. Galli bir havacıydı, Corbenic şatosuna inmek istiyordu ama sis yüzünden yolunu şaşırmıştı. Uçakta boşu boşuna incelediği birçok harita vardı. Ona yardım edememişti ve pilotu evlerine götürdüğü köylülerin de fazla bir yardımı olamamıştı.

Ya da hatıriayabildiği en uzak anıyı düşünürdü; küçücük bir kızken, traş olan büyük babasını seyrederken duyduğu heyecan: Büyük babası genellikle sabahları saat yediye doğru, basit bir kahvaltıdan sonra oturur ve ciddi bir tavırla, içinde çok sıcak su bulunan bir tasta, çok yumuşak bir traş fırçasıyla yoğun, beyaz ve sıkı bir köpük hazırlardı; öyle ki yetmiş yaşını geçmiş olduğu halde hala ağzının suyunu akıtıyordu bu.

Yetmiş İkinci Bölüm

Mahzenler, 3

Mahzenler. Bartlebooth'un mahzeni.

Bartlebooth'un mahzeninde kömür artıklan var. Bunların üstünde hala siyah sac emaye bir kova duruyor: ağaç tutacagı olan demir saplı bir kova bu. Mahzende ayrıca bir kasap çengeline asılmış bir bisikle t, boşalmış şişelerle dolu kasalar ve dört bavul: Katranlı bezle kaplanmış, ağaç latalarla sarılmış, köşeleri demirli, içi, su geçirmemesi için tamamen çinko yapraklarıyla kaplı bir bavul.

Bartlebooth bu bavulları Londra'da, Asprey'e yaptırmış ve dünya seyahati sırasında gerekli, yararlı, rahatlık verecek ya da sadece hoş şeylerle donattırmıştı bunları.

Açıldığında, hemen içindeki geniş giysiliği görülen ilk bavulda hem her türlü iklim koşullarına hem de monden yaşamın gerekliliklerine uyarlanmış şeyler vardı; bebeklerini moda gravürlerle giydiren çocukların kartondan

giysi koleksiyonları gibi... burada içi kürklü ç izmelerden parlak ayakkabılara, su geçirmez muşambalardan fraklara, ense ve kulaklan örten başlıklardan papyonlara, kolonyal ve yüksek silindir şapkalara kadar her şey vardı

Ikincisine suluboya resimler için gerekli resim ve desen gereçleriyle, Gaspard Winckler için hazırlanmış ambalajlar. haritalar,

rehberler, ruvalet, kimi zaman uzak ülkelerde her zaman bulunamayacağı varsayılan temizlik ve bakım ürünleri, bir ilkyardım çantası. meşhur "iyonlaşmış kahve" ve bazı

aletler (fotoğraf makinesi, dürbün, portatif yazı makinesi) konmuştu.

Üçüncüsüyse, Barıleboot h ve Smautfun fırtına, tayfun, deniz baskını, siklon ya da tayfaların başkaldırması nedeniyle bir deniz kazasına uğrarnaları halinde kendilerinin bir enkaza rutunmalarını. ıssız bir adaya çıkabilmelerini ve orada hayatlarını sürdürebilmelerini sağlayacak araç gereç vardı. Bunun içeriğiyse kaptan Nemo'nun Lincoln Adası'nın yaman kolonisıleri için bir kıyıya çıkarttığı boş varillerdeki dolu bavu lun sadece modernize edilmiş haliydi ve Gedeon Spilett'in bir no t defterinin yaprağına yazılmış tam ve doğru nomenklaturası Esrarengiz A da nın (Hetzel Yayınları) 22 3-226. sayfaları arasında hemen hemen tam sayfa iki gravürlü yer işgal ediyordu.

Nihayet dördünc üsüyse daha küçük felaketler için tasarlanmıştı ve böylesine kırılgan bir kütle içinde çok iyi korunmuş ve mucizevi bir biçimde yerleştirilmiş içeriği klasik "su bidonundan komodine" -son lepine yarışmasında kazandığına göre çok yeniydi bu-, ayak pompasına, yer bezinden çifte çatıya, aksidenmeyen pikele re, yedek gergiye. kuştüyüne, şişen şiltelere. rüzgarda sönmeyen lambalara, hoş kokulu ısıtıcılara, termoslara, kutulanabilir tabaklara. bir seyahat üt üsüne, bir çalar saate, sigara tiryakisinin yanındakini rahatsız etmeden keyfince sigara içmesine olanak veren, koku vermeyen bir kül tablasına, iki kişinin sekiz yüzlü, delikli küçük anahtarlada aşağı yukarı iki saatte söküp takabildiği açılır kapanır bir masaya kadar tüm aksesuarları ve gereçleriyle altı kişilik bir çadırdan ibaretti.

Üçüncü ve dördüncü bavullar hemen hemen hiç kullanılmadı. Bartlebooth o dönemde ingiliz konforuna uygun doğal zevkiyle hemen her zaman tam donanımlı konutlar seçme olanağına -büyük oteller, elçilikler, zengin insanların evlerisahipti: buralarda lspanyol şarabı kendisine gümüş tepsilerde ikram edilirdi ve sakal traşı olacağı su seksen dört değil, seksen sekiz Fahrenheit olurdu.

Bartlebooth on beş günlük suluboya çalışması için gerçekten uygun yer bulamayınca kamp kurmaya razı oluyordu. Toplam olarak yirmi kez başına geldi bu: Angola'da Moçamedes yakınlarında, Peru'da Lambayeque yakınlarında, California yarımadasının en ucunda (yani Meksika'da) ve Pasifik'in ya da Okyanusya'nın çeşitli adalarında: Özellikle bu son sayılan yerlerde dışarda yarabiliyordu ve zavallı Smautf çadır kurmak ve özellikle de iki gün sonra bütün araç gerec i, kesin bir düzen içinde sökmek zorunda kalmazdı; her eşya bavulun kullanma kılavuzuna göre düzenlenip yerleştirilmeliydi yoksa bavul kesinlikle kapanmazdı.

Bartlebooth hiçbir zaman yolculuklanndan çok fazla söz etmedi ve birkaç yıldır da hiç söz etmiyor artık. Smautfsa çok anlatıyor bu yolculukları ama hafızası her geçen gün daha fazla ihanet etmeye başladı kendisine. Bu yolculuklar sırasında günlük gibi bir şey tuttu. Şimdi artık neyle ilgili olduğunu hatırlayamadığı uzun hesapların yanında günleri nasıl geçirdiğini not ediyordu. !lginç bir yazısı vardı; t'lerdeki çizgi üst satırdaki kelimelerin altlarını çiziyordu sanki ve derin üstündeki noktalar da üstteki satırlan kesiyor gibiydi; buna karşılık alt satırda üst üste gelen kelimelere kuyruklar ve arabeskler sokuyordu. Smautf o zamanki bütün salıneyi mükemmel biçimde yansıtan bir sözcüğün yalnızca yeniden okunmasının, tek bir unsuru akla getirildiğinde hatırlanan düşler gibi hatırayı bütün halinde yeniden canlandırabileceğine inandığından bugün sonuç hiç parlak değil: Ayrıca olayları çok az açık bir şekilde yazıyordu. Sözgelimi lO Ağustos 19 39 tarihinin -Kenya'da, Takaungu'daaltında şunlar okunabiliyordu:

Komutanlığa giden arabacısız arabanın atları. Bakırpara kagıda çıkıyor

Handa açık camlar Istiyor musunuz... beni:'

Sıgır ayağıjölesidir

Çocuklan taşıma tarzı.

M. Mack/in de akşam yemeği

Smautf da bunlarla neyi hatırlamak istediğini anlayamıyor artık. Hatıriayabildiği -ve hiç not etmediğitek şey Mr. Macklin'in altmışını geçmiş bir botanikçi olduğu, British Museum'un mahzenlerinde yirmi yıl süreyle kelebek ve eğreltiotu katalogları yaptıktan sonra bitki örtüsünün sistematik bir envanterini çıkarmak için alan çalışması yapmak üzere Kenya'ya hareket ettiğiydi. Smautf akşam yemeği için botanikçiye gittiğinde -Bartlebooth o akşam Mombassa'da eyaJet valisinin davetindeydionu salonda diz çökmüş fesleğen fide lerini (Ocumum basilicum) ve birçok atlasçiçeği numunesini dikdörtgen kutulara yerleştirirken gördü; bu atlasçiçeklerinden fildişi renkli çiçekli bir tanesi kesinlikle bir Epiphy/lum truncawm değildi ve ona titrek bir sesle bunun günün birinde belki Epiphyllwn paucifolium Macklin olarak adlandırılabileceğini söyledi (Epiphyllum macklineum olmasını tercih ederdi ama hu uygulama yapılmıyordu artık). Bu yaşlı adam aslında yirmi yıldır adını atlasçiçeğigillerden birine verme düşleri içindeydi ya da bu olmazsa üstlerine gitgide daha ayrıntılı betimlemelerini sunduğu yerel bir sineaba verilmesini istiyordu adının; yöneticilerse ısrarla bu türün öteki Afrika sincapgillerinden () (erus getelus, Xerus capensis vb.) özel bir ada sahip olabilecek kadar farklı olmadıklarını ileri sürüyorlardı.

Hikayenin en ilginç yanı Smautfun on iki buçuk yıl sonra Salomon adalarında başka bir Mr. Macklin'e rastlamış olmasıydı; bu, ilkinin yeğeniydi ve ondan biraz daha küçüktü yaşça; adamın adı Corbett'tL misyonerdi ve bir bıçağın ağzını andıran, kül renkli bir yüzü vardı; yalnızca süt ve beyaz peynirle besleniyordu; Bunny adlı zarif ve güzel eşi köydeki genç kızlarla ilgileniyordu; onlara plajda jimnastik yaptırıyordu; kızları her cumartesi sabahı pileli kısa etekleri içinde, başlarında işlemeli kurdelaları ve mercan bilezikleriyle, kollu bir gramolon eşliğinde bir Haendel korosu

ritmiyle ve bakışlarıyla sürekli ateş altında tuttuğu birkaç aylak lngiliz askerinin büyük keyfi eşliğinde sallanırken görmek mümkündü.

Yetmiş Üçüncü Bölüm

Marda, 5

Madam Marcia'nın dükkanının birinci odası, oğlu David'in işgal ettiği oda küçük eşyalada dolu: Cstü mermer bir kahve sehpası, birbirinin içine geçecek şekilde boy boy sehpa

takımları, şişkin puflar, köprülü iskemleler, Massac hussets, Woods Hole eski posta

istasyonundan gelme Early American tabureleri, dua iskemlesi, saçaklı ayaklı, X biçiminde bezden açılır kapanır iskemleler vb. Taşlanmamış bez gerili duvarlarda çeşitli genişlikte ve yükseklikte raflar var; her ÇiSit bıblonun titizlikle yerleştirilmiş oldugu bu raflar yeşil kumaştan bir örtüyle kaplanmış; örtünün üzerine iri başlı bakır çivilerle tutturulmuş kırmızı bir şerit geçirilmiş. Raflarda şunlar görülüyordu: Altın ayaklı ve kapaklı, ince işlemeli kristal bir şekerlik, dar ve beyaz silindir biçimli kutular içinde eski yüzükler, altın bir sarraf terazisi, Mühendis Andrussov'un Hazarötesi demiryolu için kazma çalışmaları sırasında bulduğu damgasız bozuk paralar, çocuklu bir Meryem minyatürünün bulunduğu sayfası açılmış tezhipli bir kitap, bir Şiraz palası, bronz bir ayna, jean-Maric Roland de la

Platiere'in BourgBaudoin'da intiharının resmedildiği bir gravür (üstünde sarı bir pantolon, çizgili bir ceket, bir devrimci dizleri üstünde, eylemini açıkladığı kısa mektubu karalıyor. Yarı açık kapıda karmanyolalı ve Frigya başlıklı, uzun kılıçlı, kendisine bir tür nefretle bakan bir adam görülüyor); biri şeytan, öbürü kilise resimli iki Bembo tarot; dört alüminyum kuleli ve yedi iner kalkar köprülü, küçük

kurşun askerleriyle zemberekli bir kale; Birinci Dünya Savaşı Kahramanlarıyla daha büyük başka asker koleksiyonları : Bir subay dürbünle bakıyor, bir başkası barut fıçısına oturmuş, dizlerinin üzerindeki haritayı inceliyor: Bir posta eri pelerinli bir generali askerce selamiayarak

kaşeli bir mektup veriyor; bir asker süngüsünü düzeltiyor; üstünde kısa

gömlek bulunan bir başka asker bir ata lonj yaptırıyor; bir üçüncüsü varsayımsal olarak

Bickford kordonu makarasını boşalnyor; bağa bir çerçeve içinde sekizgen bir ayna; bazı geceler, La Be/le et la Bere adlı filmdekine benzer iki insan elinin uzattığı çırakmanlarda birçok lamba; hap ya da enfiye kutularını gizleyen küçük ağaç ayakkabılar; başında tek tek ekili saçlar bulunan ve taranınaya uygun, kuaförlerin reklam aracı, balmumundan bir kadın başı; yalnızca kauçuk harflerle dolu bir kasası, zımbası, cımbızı ve mürekkepleyici tamponları değil çeşitli vinyet metinlerini süslemeye yarayan linolyum karelere konmuş resimleri de olan yirmili yılların çocuk basımevL Kılçuk Guttenberg: Çiçek bezekleri. salkımlar ve asma dalları. gondol, büyük piramit, küçük iskele, karidesler, tek boynuzlu at biçiminde tasarlanmış masal hayvanı. gaucho, vb.

David Marcia'nın gündüzleri oturduğu küçük masada bir nümizmatik bibliyografya klasiği: Baron de Chaudoir'un Çin, japon \ 'b Paralan Derlemesi. Baran de Chaudoir ve Oc tave Coppel'in Suite serielle 94'ünün dünya krcasyonuna bir davetiye duruyor.

Dükkanın ilk kiracısı, özellikle mağaza düzenlemelerinde çalışan ve eliili yılların başında Mösyö Riri modaya teslim olarak yerlerini formika panolar ve hintkenevirleriyle doldurmadan önce Cafe Riri'nin cilası dökülmüş aynalarında nefis arabeskleri hayranlıkla seyredilen bir cam oymacısıydı. Geçici ardılları bir fideci, bir sabah. dükkanında durdurulmuş saatlerinin ortasında ölü bulunan bir saatçi, bir çihngir. bir taşbasmacı, bir şezlong üreticisi, bir av malzemesi sancısı ve nihayet otuzlu yılların sonuna doğru Albert Massy adlı bir saraç.

Saint-Quintin'de bir balık üreticisinin oğlu olan Massy eskiden beri saraç değildi. On altı yaşında. LavaJlois'da çırakken bir spor kulübüne kaydolmuş ve orada mükemmel bir bisikletçi olarak sivrilmişti; iyi tırmanıcı, sprintte güçlü, hızlandığında kimi ne zaman yakalamak gerektiğini içgıidüsel olarak bildiğinden müthiş olan Massy, başarıları bisiklet(iliğin al tın yıllarını süsleyen yolların devlerinden biri olmaya adaydı: yirmi yaşında

profesyonelliğe henüz geçmişken görkemli bir biçimde kanıtiadı bunu: lik deneyi olan 1924 ltalya Turu nun sondan bir önceki Ancona-Bologna e tabında Forh-Faenza arasında öyle müthiş bir kaçış başlattı ki yalnızca Alfredo Bincia ve Emici tekerleğine asılabildiler: Bu yarışta Emici son zaferini kazandı ve Massy de çok onurlu bir beşincilik elde etti.

Bir ay sonra, kendisinin ilk ve son Fransa Turu'nda Massy az daha büyük bir başarıyla eski performansını tekrarlamak üzereydi ve çok zor Grenoble-Briançon etabında sarı mayoyu daha ilk günden kendisinden almış olan Bottecchia'dan kapacaktı neredeyse. Onun gibi ilk kez Fransa Turu'na katılan Leduc ve Magne'la birlikte Aveynat köprüsünde kaçtılar ve Rochetaillee çıkışında gruptan koptular. Daha sonraki elli kilometrede arayı gittikçe açtılar: Bourg-d'Oisans'da otuz saniye, Dauphin'de bir dakika, Lautaret eteklerinde Villar-d'Arene'de iki dakika. Fransızların nihayet yenilmez Bottecchia'yı sıkıştırdığını görerek heı

yecanlanan topluluğun coşturmasıyla üç genç yarışçi bogazı üç dakikalık bir avansla geçtiler: Artık iş Briançon'a kadar kendilerini koyverip inmelerine kalmıştı: Öte yandan etap klasmanı ne olursa olsun, Massy'nin genel klasmanın başına geçmesi için Bottecchia'dan kaptıgı üç dakikalık avans ye terliydi : Ama varışa yirmi kilometre kala Monetier-les-Bains'den hemen önce bir virajda kaydı ve düştü; kendisi önemli bir yara almadı bu kazada ama hisikieti agır hasar gördü: Furş tamamen kırıldı. Kurallara göre yarışçı etap içinde bisiklet değiştiremiyordu ve genç bisikletçi yarışı terk etmek zorunda kaldı.

Sezon sonu çok kötü oldu onun için. Öğrencisinin yeteneklerine sonsuz bir inancı olan ekip başkanı, yarışçılığı tamamen bırakmaktan söz ettiği sırada onu, Fransa Turu'ndaki şanssızlığının kendisinde gerçek bir fobi oluşturduğuna inandırdı ve piste dönmeye ikna etti.

Massy önce Altı Gün'ü düşündü ve bu amaçla, sürekli ekip arkadaşı Hans Gottlieb olan ve hisikieti bırakmış yaşlı Avusturyalı yarışçı Peter Mond'la ilişki kurdu. Ama Mond da tam o sırada Arnold Augenlicht'le anlaşma imzalamıştı ve Massy de loto Grassin'in tavsiyesiyle orta mesafede yarışmaya karar verdi: O dönemde tüm disiplinler arasında en popüler olanı buydu ve Brunier, Georges Wambs t, Seres, Paillard ve Amerikalı Walthour

gibi şampiyonlar Vel-d'Hiv, Buffalo, la Croix de Berny ya da Parc des Princes'i dolduran pazar kalabalıkları tarafından göklere çıkarılmıştı.

Massy'nin coşkusu ve gençliği büyük başarılar getirdi ve on beş Ekim l9 25'te yeni orta mesafe bisiklet koşucusu, bu dalcia henüz bir yılını doldurmamışken Montlhery'de koşullar gereği basit bir rüzgiirlıkla donatılmış olan antrenörü Barriere'in motosikletinin arkasında 118 ,75 kilometreyle saate karşı yarışta dünya rekorunu kırdı. On beş gün önce aynı yerde biraz daha güçlü bir rüzgarlıklı motosiklet eşliğinde Deliege'in arkasında yarışan Belçikalı Leon Vanderstuyft l l 5,098 kilometreye ulaşabilmişti ancak

Başka koşullarda olsa, yarışçının olağanüstü kariyerinin başlangıcı sayılabilecek olan bu rekor ne yazık ki hüzün verici ve geleceği olmayan bir zafer olarak kaldı. Massy o dönemde Vincennes'deki Birinci Ulaştırma alayında altı aylık ikinci kura askerdi ve bu yarış için özel bir izin almayı başardıysa da Uluslararası Bisiklet Federasyonu'nun istediği üç üyeden biri öngörülen tarihten iki gün önce randevusunu iptal edince gösterisini te krarlayamadı.

Böylece rekoru onayianınadı Massy elinden geldiği kadar

mücadelesini sürdürdü; kışla içinde hiç de kolay olmadı bu. Yalnızca kendileri için bir idol olduğuna hiç kuşku olmayan koğuş arkadaşlan tarafından değil, üstleri ve garnizon komutanı albay tarafından da desteklendi; hatta albay meclise başvurarak savunma bakanı Paul Painleve'nin müdahelesini bile istedi.

uluslararası Resmi Onay Komisyonu kabul etmedi rekoru; Massy yalnızca mevzuata uygun koşullarda yeni bir deneme yapma iznini koparabildi. Yeniden gayre tle ve güvenle antrenmanlara başladı ve Aralıkta, ikinci denemesinde. Barriere tarafından mükemmel biçimde yönetilerek saa tte 1 1 9.8 51 kilometreyle kendi rekorunu kırdı. Ama bu durum, başını hüzünlü biçimde eğerek bisikletinden inmesini engelleyemedi; bu olaydan on beş gün kadar önce, jean Brunier. Lautier'nin motosikletinin arkasında 1 20,958 kilometre yapmıştı ve \1assy onu geçernediğini biliyordu.

Adaletsiz kader, 15 Ekim 19 2515 Kasım 19 25 arasında her halükarda dünya rekortıneni olmasına karşın adını ödül kazanan yanşçılar listesine yazmayınca \1assy öylesine umutsuzluğa kapıldı ki hisikieti tamamen bırakmaya karar verdi Ama o zaman da büyük bir hata yaptı : Askerligini bitırir bıtirmez, velodromların azgın kalabalıklanndan uzakta bir iş bulacağına pacemaker oldu: Yani çok genç bir orta mesafe bisiklet koşucusunun, Lino Margay'in antrenörlüğünü üstlendi; \1argay seba tlı, yorulmak bilmez bir Picardie'liydi; Massy'ye hayran olduğundan orta mesafeyi seçmiş ve aniden gelerek ona teslim etmişti kendisini.

Pacemakerlık mesleği nankör bir iştir. Pacemaker motosikleti üstünde iyice kasılmış durumda. ayaklar dık, en iyi korunağı sağlamak amacıyla ön kollar yapışık olarak yarışçıyı yönlendirir ve kendisinin hisikieti en az çabayı harrayarak sürmesi için gerekli koşullan oluşturur; bir yandan da rakiplerine karşı en uygun zamanda atak yapabilmek için fırsat kollar. Bedenin bütün ağırlığının sol ayağa bindiği ve bir ayağıyla bir hacağını bir ya da bir buçuk saa t hiç kımıldatmadan tutmak zorunda kaldığı bu olağanüstü zor durumda pacemaker yarışçısını zar zor görebilir ve gelip geçen araçların çıkardığı gürültü nedeniyle ondan gelen mesajları da hiç alamayabilir. Onunla ancak anlamları önceden kararlaştırılmış kısa baş işaretleriyle anlaşabilir: Hızlanma, ya

vaşlama, kenara geçme, virajı içten almak ya da rakibi geçmek. Ayrıca yarışçının dinçliğini, mücadele gücünü, moral durumunu kestirrnek zorundadır. Dolayısıyla yarışçı ve antrenörü yekvücut olmalı, birlikte düşünüp, birlikte hareket etmeli, yarışı aynı anda aynı biçimde okuyabilmeli ve aynı anda aynı sonuçları çıkarabilmelidirler; şaşıran kaybeder: Rakip bir motosikle tin, kendisinin rüzgarını kesecek biçimde konumlanmasına engel olamayan antrenör kendi yarışçısının geride kalmasına da engel olamaz; bir viraJda bir rakibi geçmek için hızlanan, antrenörünü izleyemeyen yarışçı motosikletin arkasındaki konumuna yeniden gelmeye çalışırken soluksuz kalır; her iki durumda da birkaç saniye içinde, kazanına şansını tümüyle yitirecektir.

Birlikteliklerinin ta başından beri Massy ve Margay'in örnek bir çift oluşturacaklarını herkes iyice anlamıştı; kendilerinin yirmili otuzlu yıllardaki orta mesafe yarışçılığının görkemli döneminin Lenart ve büyük

Pasquier, De Wied ve Bisserot ya da İsviçreli Stampfli ve d'En trebois gibi ünlü çiftleri ayarında mükemmel bir birliktelik gösteren ekiplerden biri olacağı iddia ediliyordu

Massy, Margay'i Avrupa'nın bütün büyük velodromlarında yıllarca zaferden zafere koşturdu. Ve uzun süre çimenliklerdeki ve tribünlerdeki halkın Lino'yu mor çizgili fanilasıyla piste çıktığında, ayağa kalkarak tempolu bir şekilde adını haykırarak, hararetle alkışladıklarını gördüğünde, onu zafer kazanmış, madalya ve çiçeklerini almak üzere podyuma çıkarken gördüğünde yalnızca gurur ve sevinç duyuyordu.

Ama kısa sürede, kendisine yönelmeyen bu alkışlar ve kaderin haksızlığıyla mahrum oldugu bu onur ona büyük bir acı vermeye başladı. Kendisini tanımayan ve başarılarını yalnızca onun deneyimine. iradesine, tekniğine, fedakarlığına borçlu olan bu geçici kahramana aptalca tapan ve uluyan kalabalıklardan nefret etmeye başladı. Ve kendisini nefretinde ve öğrencisinin kazandığı zaferleri hor görmesinde doğrulamaya gereksinimi varmışçasına ondan gitgide daha çok çaba harcamasını, daha çok riske girmesini istedi ve yarışları bir cehenneme döndürdü. Hiçbir zaferden, hiçbir başarıdan, hiçbir rekordan tatmin olmamışa benzeyen Massy'nin bitmez tükenmez enerjisinden güç alan Margay onu izliyordu. Genç şampiyonu sahibi oldugu ama tanınmayan saate karşı dünya rekorunu kırmaya teşvik ettiği gün, Milana'daki ünlü Vigorelli pistinde Massy kendisinden öyle bir sürat

ve öylesine zor geçişler istedi ki akıbet geldi sonunda: Margay saatte yüz kilometreden fazla bir hızla giderken bir virajda uçtu, ters döndü, dengesini yitirdi ve elli metre aşağı uç tu.

Ölmedi ama altı ay sonra hastaneden çıktığında mü thiş bir biçim bozukluğuna uğradı. Pistteki ağaçlar yüzünün sağ yanını tamamen koparıp almıştı: Yalnızca bir kulağı ve bir gözü kalmıştı; burun, dişler ve alt çene kalmamıştı. Yüzünün alt kısmı iğrenç pembemsi bir magma haline gelmişti; basmılamayan titremelerle sallanıyar ya da tersine, tuhaf bir sırınş içinde donup kalıyordu.

Kazadan sonra. Massy nihayet bisikletçilikten kesin olarak vazgeçti ve sadece meraklı olduğu bir dönemde öğre ndiği ve yaptığı saraçlığa döndü.

Siınon-Crubellier Sokağı ndaki dükkanı satın almıştı -daha önceki sahibi, Halk Cephesi nin zengin ettiği olta satıcısı jouffroy Sokağı'nda dört misli daha büyük bir yerde oturuyorduve zemin kattaki daireyi kızkardeşi Josette'le paylaşıyordu. Her gün saat altıda Lariboisiere'e Lino Margay''i görmeye gidiyor ve hastaneden çıkışta onu evine götürüyordu. \1ü thiş bir suçluluk duygusu içindeydi ve birkaç ay sonra eski şampiyon kendisinden Josette'i istediğinde,

alleın etti kalleın etti kızkardeşini bu çekirdek halindeki ucubeyle evlenıneye razı etti.

Genç çift Enghien-de, göl kenannda küçük bir eve yerleşti. Margay yazlıkçılara ve kaplıca tedavisi görenlere şezlonglar. kayıklar ve deniz bisikletleri kiralıyordu. Yüzünün alt kısmı sürekli biçimde beyaz bir yiin kaşkolla sarılıydı ve dayanılmaz çirkinligini iyi kötü gizleyebiliyordu böy lece. Josette evde temizlik, alışveriş işleriyle uğraşıyor ve Margay'e, gelmesini kesinlikle yasakladığı bir çamaşırcıcia dikiş dikiyordu.

Bu düzen on sekiz ay sürmedi. Bin dokuz yüz otuz dokuz yılının bir nisan akşamında Josette kardeşine gitti ve kendisini, sürekli bir kabus haline gelmiş olan bu kurt adamdan kurtarınası için yalvardı.

Margay Josette'i bulmaya, görmeye ve geri getirmeye çalışmadı. Birkaç gün sonra saraca bir mektup geldi : Margay josette'in onun için kendisini feda ettikten sonra neler çek tiğini çok iyi anlıyordu ve bağışlanmasını istiyordu: onu geri çagıramayacağı gibi, onsuz yaşamaya da alışaınayacağından uzak bir yerlerde kendisini huzura kavuşturacak bir ölüme kavuşabilıne umuduyla gitmeyi, başka bir ülkeye gitmeyi yeğliyordu.

Savaş patladı. Zorunlu Hizmet Örgütü tarafından göreve çağrılan Massy bir ayakkabı fabrikasında çalışmak üzere Almanya'ya gidince josette dükkanı bir dikim atölyesi haline getirdi. Almanakların ayakkabıların tabanlarını gazete kağıtları ve kullanılmayan keçe parçalarıyla kalınlaştırmayı ve eski kazakların sökülerek, yünlerinden yenilerinin örülmesini tavsiye ettiği bu yokluk yıllarında eski giysileri bozdurup yenilerini yaptırmak modaydı ve bu nedenle de işsiz kalmadı hiç. Onu pencere kenarına oturmuş, apoletleri ve astarlan tamir ederken, bir mantoyu tersyüz ederken, eski bir brokar kuponla bir kadın ceketi dikerken ya da Madam de Beaumont''un dizlerinin

dibine çökmüş, ölen kocasından kalan tüvit bir pantolonundan yapılmış jüpkülodunun kenar baskısını tebeşirle işaretierken görmek mümkündü

Bazen Marguerite ve Matmazel Crespi gelip kendisine arkadaşlık ederlerdi. Cç kadın yalnızca ağaç yongalan ve kağıtlarla beslenen küçük sobanın çevresinde sessizce oturur, mavi lamhanın soluk ışığında saatlerce iğne iplik sallarlardı.

Massy kırk dört sonunda geri döndü. tki kardeş yeniden ortak yaşamianna başladılar. Eski orta mesafe yanşçısının adını hiçbir zaman anmıyorlardı. Ama bir akşam saraç kızkardeşini ağlarken yakaladı ve Josette, Margay'i terk ettiğinden beri bir gün olsun aklından çı karamaclığını itiraf etti: Onu kıvrandıran ne acıma ne pişmanlık tı: sevgiydi, sevilen varlığın yüzünün verdiği itme duygusundan bin kez güçlü bir sevgi.

Ertesi sabah kapı vuruldu ve kapıda olağanüstü yakışıklı bir adam göründü; ucubeler arasında yeniden hayata dönen Margay'di bu.

lino Margay yalnızca yakışıklı o lmamış, zengin de olmuştu. Yurt dışına çıkmaya karar vermiş ve daha sonraki yaşamını rastlantıya bırakmıştı: önüne bir atlas açmış ve hiç bakmadan dünya haritasına bir iğne batırmıştı; iğne defalarca deniz ortasına düştükten sonra, sonunda Güney Amerika'yı göstermişti ve Margay Buenos Aires'e giden bir Yunan kargo gemisi, Stephanotis'e amharcı olarak girmiş, uzun yolculuk boyunca halyan Ferri

diye bilinen Mario Ferri adlı ltalyan asıllı eski bir gemiciyle dost olmuştu.

Ferri Birinci Dünya Savaşı'ndan önce Paris'te Acacias Sokağı 94

nurnarada Le Cheops adlı küçük bir gece kulübü işletiyordu;

kulüp. müdavimlerinin, orada kullanılan jetonların biçimi nede niyle Sekizgen adıyla tanındığı gizli bir batakhaneydi. Ama Ferri aslında bambaşka etkinlikler içindeydi: Kendilerine Panarşistler denen siyasi ajitasyon grubunun yoneticilerinden biriydi ve polis de Cheops 'da Sekizgen adıyla bilinen gizli bir oyun kulübü bulunduğundan haberli olmakla birlikte bu Sekizgen'in panarşistlerin genel kararga hiarından birinin sığınağı olduğunu bilmiyordu. 2l Ocak 19 1 1 'de gece yarısı hareketin elebaşıları

yakalandı ve militanlarından en aktif iki yüzü tutuklandı; bunlar arasında üç tarihsel önder Purkinje, Martione tti ve Karasakal da bulunuyordu. Ferri polisin bu baskınından paçayı kurtarabilen tek sorumlu oldu ama kimliği ve yeri be lirlendi ve izlenıneye başlandı. Birkaç ay Beauce'da gizlendikten sonra. başıboş bir yaşama geçmek zorunda kaldı ve aralıksız dünyanın bir ucundan öteki ucuna kadar dolaştı, yaşamak için her türlü işi yaptı: Köpek kırpıcılığı, sayım memurluğu, dağ rehberliği, unculuk...

Margay'in belirli bir amacı yoktu. Ferri, uzun bir süredir ellisini aşmış olmasına rağmen ikisi için bir proje tasarlıyordu ve bütün umutlarını Buenos Aires'de tanıdığı ve "Çakmakçı" adıyla tanınan Roscndo juarez adlı ünlü bir gangstere bağlamıştı. Çakmakçı Rosendo Villa Santa Rita'nın önde gelenlerindendi. Bıçak kullanınada müthiş ustaydı ve bu üzelliğiyle Don Nicolas Parades'in adamlarından biriydi: Nicolas Parades de hiç kuşkusuz çok önemli biri olan Morel'in adamlarından biriydi. Oraya varır varmaz Ferri ve Margay, Çakmakçı'yı görmeye gittiler ve emrine girdiler. Pek iyi karşılamadı onları çünkü kendilerine verdiği ilk işte -basit bir uyuşturucu teslimatıydı bubüyük ihtimalle bizzat Çakmakçının ihbanyla tutuklandılar. ! talyan Ferri on yıl hapis cezasına çarptırıldı Vt: birkaç ay içinde hapisanede öldü. Üzerinde silah bulunmayan Lino Margay yalnızca üç yıla mahkum oldu.

lino Margay -ya da o zamanki adıyla Salyalı lino veya Düğüm Kafahapishanede iğrenç çirkinliğinin herkeste -polis ya da haydutacıma ve güven duygusu uyandırdığının farkına vardı. Kendisini görenler hayatını öğrenmek istiyorlar, anlatınca da kendi hayatlarını aniatıyorlardı ona. Lino Margay bu vesileyle şaşırtıcı bir hafızası olduğunu keşfetti: Haziran bin dokuz yüz kırk ikide hapishaneden çıktığında Güney Amerika serseri takımının üçte ikisinin soyağacıyla ilgili olarak bilmediği yoktu. Onların yalnızca ayrıntılı adli sicillerinden haberli olmakla kalmamış,

bütün zevklerini, kusurlarını, favori silahlarını, özelliklerini, tarifelerini, gizlendikleri yerleri. kendilerine ulaşma yollarını da vb. öğrenmişti. Kısacası Latin Amerika yeraltı dünyasının emprezaryosu olmak için donatmıştı kendisini.

Mexico'da Corrientes ve Talcahuano sokaklarının kesiştiği yerde eski bir kitapçı dükkanına yerleşti. Resmi olarak, rehin karşılığı ödünç verme işi

yapıyordu. Ama ltalyan Ferri'nin yapmış olduğu gibi çifte örtünün etkisine inandığından özellikle yatakçı oldugunu gizlerneye çalışmadı pek. Amerika'nın her yanından gitgide daha ünlü gangsterler geliyordu kendisine ve bunlar ona çok ender olarak değerli eşyalar emanet etmek için ugruyorlardı; saygın el Fichero (Fişlik) adıyla tanınmaya başlayan Lino Margay Yeni Dünya'nın haydutlarının kim kimdir'i olmuştu artık: Herkesin her şeyini biliyordu. kimin ne zaman, nerede ve kim için ne yaptığını biliyordu, Kübalı bir kaçakçının bir koruma aradığını. Limalı bir gangsterin iyi bir muhbire ihtiyacı oldugunu, Barrett'in. hasını Ramon'u vurdurtmak için Razza adlı bir kiralık katil tuttuğunu ya da Port-auPrinces'deki Sierra Bella Oteli'nin kasasında degeri beş yüz bin dolar olarak tahmin edilen elmaslar bulunduğunu \'C bir Teksaslının bunlara sahip olmak için üç yüz bin dolar harcamaya hazır oldugunu biliyordu.

Sır saklamasına diyecek yoktu, etkinliği garantiydi ve makül bir komisyon alıyordu; is bittikten sonra ele geçen paradan yüzde iki-beş arasında bir komisyon alıyordu.

Lino Margay kısa sürede servet sahibi oldu. 1944 yılı sonunda Amerika'ya gidip ameliyat olmayı deneyebilecek kadar para yapmıştı: Kaliforniya'da Pasedenalı bir cerrahın yaralı dokuların iz bırakmadan yeniden üremesini sağlayan yeni bir proteolitik aktarım tekniği uyguladığını öğrenmişti. Bu yöntem ne yazık ki çok küçük hayvanlar üzerinde ve insanda da sinir dağılımından yoksun deri parçalannda denenmiş ve olumlu sonuçları ancak bunlarda görülmüştü.

Hiçbir zaman Margay'in yüzü kadar harap olmuş -ve bu kadar uzun süre öyle kalmışbir alanda uygulanmamıştı ve olumlu bir sonuç alınabilmesi o kadar uzak bir ihtimaldi ki cerrah kendisini ameliyat e tmeyi kabul etmedi. Ama Margay'in kaybedecek bir şeyi yoktu: Cerrah eski şampiyonu makineli tüfekli dört gorilin tehdidi altında ameliyat etti.

Mucizevi bir şekilde ameliyat başarıyla sonuçlandı. Lino Margay sonunda Fransa'ya döndü ve her zaman sevmiş oldugu

kadını yeniden buldu. Onu birkaç gün sonra leman Gölü kıyısında, karlı işlerini daha geniş bir alanda sürdürdüğüne hiç kuşku olmayan Coppet yakınlarında yaptırdığı görkemli malikaneye götürdü.

Massy birkaç hafta daha Paris'te kaldı, sonra saraç dükkanını sattı ve hayatını sessiz sakin biçimde bitirmek üzere Saint-Quintin'e döndü.

YetmIŞ Dördüncü Bölüm

Asansör, 2

Kimi zaman binayı, katların ve ça tısının gö rünen bölümünü oluşturduğu bir aysberg gibi görürdü. Mahzenlerinin ilk düzeyinin ötesinde su altındaki kitleler başlıyordu: Kendi üstlerinde dönerek inen ses veren basamaklarıyla merdivenler, metalik kafeslerle korunmuş ışıklı kitleleriyle uzun mozaik döşemeli koridorlar ve ölü kafalı ve delikli resim kalıplı demir kapılar, perçinli kenarlı yük asansörleri, devasa ve hareketsiz sarmal merdivenlerle donatılmış hava delikleri. bir metre çapında san vanalara takılmış, ağaç gövdesi büyüklüğünde ve üzerinde metaller bulunan bez yangın borulan, kaya içine oyulmuş silindir kuyular, yer yer kırık dökük camları bulunan beton gale riler, daracık

odalar, yük ambarları, kazamat lar, zırhlı kapılarla donatılmış sandık odaları.

Daha aşağıda sanki makineler soluyordu ve dip taraflar zaman zaman kırmızı ışık veren parlaklıklarla aydınlanıyordu. Daracık geçitler büyük salonlara, bağlamalada dolu tonozlu, makaralı, kablolu, borulu, kanalizasyonlu, ince demir kirişli, yağlan parlayan yivli çelik krikolar üzerindeki hareketli platformlanyla ve borulu karkaslarla, tepelerinde amyant giysili, yamuk biçimli büyük maskelerle örtülü yüzlerinden yoğun elektrik kıvılcımlan fışkıran insanların bulunduğu devasa iskeleler çizen yan kesitleriyle katedraller kadar yüksek yeraltı odalarına açılıyordu.

Daha aşağıda silolar ve hangarlar, soğuk odalar, olgunlaştırma depoları, posta seçme merkezleri, makas değiştirme yerleri, kapalı ve açık yük vagonları, kurşunlu vagonlar, konteynırlar, sarnıç vagonlar çeken lokomotifleriyle tren katarlarının düzüldüğü istasyonlar ve üst üste yığılmış eşyalarla, tropikal odun yığınlarıyla, çay çuvallarıyla, pirinç torbalarıyla, tuğla ve iki yüzlü bağtaşı piramitleri, dikenli tel ruloları. hacldeden geçirilmiş metal yığınları, köşe bağları, külçeler, çimento torbaları, variller ve fıçılar, halatlar, çanta bidonlar, bütangazı tüpleriyle kaplı nhtımlar.

Ve daha uzakta kum ve çakıl, kok kömürü, curuf, kırmataş, beton parçaları, maden posası yığı nları ve portakal rengi ışık veren projektörlerle aydınlatılan maden kuyuları, rezervuarlar, gaz fabrikaları, termik santraller, dernekler, pompalar, yüksek gerilim direkleri, transfonnatörler, çeşitli kaplar ve tekneler, boru ağızları. anahtar ve kontörlerle dolu kazanlar;

ve merdivenler, yürüyen köprüler, Yinçler, kaplama ağaçları nakleden ve damarlar gibi uzanmış kenevir halatlı çıkrıklar, uçak motorları, piyanolar, gübre torbaları, ot balyaları, bilardolar, harman makineleri, rulmanlar, sabun sandıkları. asfalt fıçıları, büro mobilyaları, yazı makineleri ve bisikletlerle kaynayan doklar;

ve daha aşağıda tesviye havuzu ve havuz sistemleri, buğday ve pamuk yüklü mavna konvoylarıyla dolu kanallar, yük kamyonlarıyla dolu park yerleri, yerinde duramayan siyah atlarla dolu hayvan barınakları, meleyen koyunlada ve yağlı ineklerle dolu parklar, meyve ve sebzelerle dolup taşmış kasalar, gravyer ve port-salut peynir tekerleği sütunları, kasap çengellerine asılmış cam gözlü yarı hayvan dizileri, vazo, kap kacak ve hasırlı şişe yığınları, karpuz yığınları, zeytinyağı bidonları, salarnura fıçıları, fırınlardan üzerinde binlerce üzümlü kek bulunan tepsileri çıkaran beyaz pantolonlu ve üst kısımları çıplak çıraklarıyla dev gibi fırıncılar. büyük dikdörtgen tabaklara konmuş yüzlerce yağlı porsiyon üreten buharlı makineler gibi büyük lengerleriyle ölçüsüz mutfaklar;

ve daha aşağıda maden filizi vagonlarını çeken yaşlı kör atları ve kasklı madencileriyle maden galerileri; altlarında siyahımtırak bir suyun çalkalanacağı parlak basarnaklara doğru götürecek suyla

şişmiş kalaslada desteklenen hafifçe su sızdıran hortumlar; boş fıçılarla tıka basa doldurulmuş pelemeler, bu ışıksız, kirli çamaşır sepetlerini, bulaşıkları, sırt çantalarını. iplerle bağlanmış paket kutularını dur durak bilmeden bir ırmaktan öte kine taşıyan fosforlu yaratıklarla dolu gölde gidip gelen altı düz kayıklar; cılız yeşil bitkiler doldurulmuş tekneler, alçıtaşından alçak kabartmalar, Beethoven mıılajları, XIII. Louis stili koltuklar, Çin vazoları, üstünde lll. Henry ve bilboke oynayan gözdelerinin resmi bulunan kanaviçeli kutular, sinek öldürücü kağıtlı avizeler. bahçe masa ve iskemleleri, portakal küfeleri, boş kuş kafesleri, yatak önü halıları, termoslar;

daha aşağıda birbiri içine geçmiş kanallar, borular ve kılıflar, lağım labirentleri, koliektörler ve aralıklar, siyah taş korkuluklada çevrili dar kanallar, boşluğa bakan korkuluğu bulunmayan merdivenler, küçük dükkanlar ve ardiyeler. kapı sundurmaları. kaldırımlar, çıkmazlar ve pasajlardan oluşan tüm bir labirentik coğrafya bütünü, mahalleleri, bölgeleri ve sınırlarıyla tüm bir düşey ve yer altı örgü tü: lğrenç kokular saçan atölyeleri, yorgun kolanlı makineleri, deri ve kürk yığınları, pembemsi maddelerle dolu tekneli atölyeleriyle sepiciler sitesi; mermer ve yalancı mermerden şömineleri, bideleri, küvetleri, pasianmış radyatörleri, ürkmüş nymphea heykelleri, fenerleri ve banklarıyla yıkıcı antrepoları; paçavra yığınları, çocuk arabası iskeletleri, battle-dress. soluk renkli gömlek, palaska balyaları, ranger'ları, dişçi koltukları. eski gazete, gözlük çerçevesi, anahtarlık, pantolon askısı, müzikli tencere altlığı, elek trik ampulu, larengoskop, karni, yandan delikli şişe ve çeşitli cam eşya yığınlarıyla hurdacılar. paçavranlar ve yatakçılar kenti; damacana ve kırık şişe dağları, erimiş fıçıları, sarnıçları, üzüm mayalandırma fıçıları ve sandıklarıyla şarap hali; peynir kırıntıları, yağlı kağıtlar, balık kılçıkları. bulaşık suları, spagetti artıkları, eski bantların ortaya saçıldığı devriimiş çöp tenekeleri, yapışkan buldozerlerin durmaksızın taşıdığı pislik yığınları, çamaşır makinesi iskeletleri, hidrolik pompaları, katod tüpleri, eski radyoları, pörsümüş kanepeleriyle çamurcular kenti; ve dünya haritaları üzerinde küçük bayrakları dolaştıran jilet gibi ütülü gömlekler giymiş askerlerin kaynadığı genel karargahlarıyla yönetim kenti; nostaljik gangsterler ve kocaman açık gözleriyle boğulmuş beyazların bulunduğu fayanslı morglar; gün boyunca medeni hal fişlerini inceleyen gri buluzlu memurlarla dolu arşiv salonlarıyla; birkaç dil bilen telefon memurlarının kilometreleri üzerinde uzanan telefon santralleriyle, istatistik tomarlarını. ödeme kağıtlarını, stok fişlerini, bilançoları, çizelgeleri, ibra makbuzlarını, sıfır durumları saniyede dökümleyen bilgisayarlı, çıtırda)'an teleskriptörlü makinelerin bulunduğu salonlarıyla ; kağıt yiyicileri ve durmaksızın eski formüler yığınlarını, kahverengi gömleklere yığılmış gazete kupürlerini, ince mor mürekkeple yazılmış siyah bez kaplı cilıleri yutan çöp yakma makineleriyle;

ve en aşağıda isli duvarlarıyla bir mağaralar dünyası, bir çirkef ve batak dünyası. hayvan iskeletleriyle sürünen gözsüz canlılarıyla ve kuş, domuz, balık vücutlu şeytansı ucubeleriyle, kurumuş kadavralan, bir canlı gibi donmus kalmış san benizli iskeletleriyle ve aptallaşmış, siyah deri önlükler

takmış, metal bir çerçeveye yerleştirilmiş mavi bir camla korunmuş tek gözleriyle, tunç kitleleriyle kıvılcım saçan kalkanları döven Kyklopeslerle dolu demirci dükkanlarıyla bir larvalar ve hayvanlar dünyası.

YetmIŞ BeşIncI Bölüm

Marda, 6

David Marcia odasında. Kendisi otuz yaşlarında, dolgunca yüzlü bir adam. Giyinik

durumda yatağına uzanmış, yalnızca ayakkabılarını çıkarmış. Sırtında ekose desenli

kaşmir bir kazak var, çoraplan siyah; petrol mavisi gabardin bir pantolon giyiyor. Sağ bileğinde gümüş bir bilezik taşıyor. Pariscop un eski sayılanndan birini kanştırıyor; derginin kapağınd a, filmi Kuşlar'ın Ambassadeurs sinemasındaki yeni gösterimi vesilesiyle Alfred Hitchcock'un bir fotoğrafı var: Hitchcock yan açık tek gözüyle omuzuna konmuş bir kargaya bakarken. gülrnekten katılıyor sanki.

Oda küçük ve son derece sade biçimde döşenmiş: Yatak, bir başucu masası, bir koltuk. Başucu masasında William Saroyan'ın The Daring Young Man on the Fving Trapeze adlı kitabının edition de poche'da çıkmış bir nüshası, bir meyve suyu şişesi ve oturtmalığı, içinden sansabır salkımları fışkıran çokrenkli çakıltaşlanyla yan yarıya doldurulmuş silindir biçiminde cam olan bir lamba var. Karşı duvarda üzerinde büyük bir ayna bulunan fayans

şöminenin üstünde bronzdan ot biçen bir küçük kız heykelciği görülüyor. Sağ taraftaki

duvar yan odadan gelen sesleri kesrnek amacıyla konmuş mantar panotarla kaplı; bu odada oturan Leon Marcia sürekli uykusuzluk çekiyor ve bu nedenle sürekli dolaşıyor geceleri. Sol taraftaki duvar cilt kağıdıyla kaplanmış ve çerçeveli iki gravürle süslenmiş; gravürlerden biri büyük

bir Narnur kent ve kale çevresi haritası; 1 746 kuşatması sırasındaki tahkim çalışmalan da gösterilmiş haritada; öbürü Beaufort dükünün kaçışını gösteren bir Yirmi Y1l Sonra illüstrasyonu: Dük sahte bir ekmek hamurundan iki kama. bir ip merdiven ve Grimaud'nun La Ramee'nin ağzına koyduğu pörsümüş armudu çıkarıyor.

David Marcia kısa süre önce ailesinin yanına döndü. Onları profesyonel motosikletçi olduğunda terk etmişti ve Vincennes'de büyük bir garajı olan kiralık bir villaya yerleşmiş, bütün gününü bu garajda makineleriyle uğraşarak geçirmişti. O dönemde düzenli, aklı başında, motosikle t yarışlanndan başka bir şey düşünmeyen biriydi. Ama kaza geçirdikten sonra kararsız, dalgın. hayali projeler kuran ve sigortadan aldığı yaklaşık yüz milyonu bu projelere gömen biri oldu

Otomobil yarışiarına girmeye karar verdi ve birçok ralliye katıldı: Ama bir gün Saint-Cyr yakınlarında bir demiryolu kulübesinden fırlayarak koşan iki çocuğu ezdi ve sürücü belgesi tamamen iptal edildi.

Daha sonra plak prodüktörü oldu: Hasıanedeykt-n Gougou diye bilinen Mareel Gougenheim adlı otodidakı bir müzikçiyle tanışmıştı; bu adaının tutkusu Fransa'da Ray Ventura. Alix Combelle ve Jacques Helian dönemindeki gibi büyük bir caz orkestrası kurmaktı. David Marcia hayatını büyük bir arkesırada kazanmayı düşünmenin hayal olacağının çok iyi farkındaydı. Çoğu zaman küçük gruplar bile ayakta kalmayı başaramıyorlardı, Casino de Paris'te de Folies-Bergere'de de yalnızca solist bulunduruyorlardı ve teypler eşlik ediyordu bunlara; ama Marcia bir plağın sükse yapacağına inandı ve böyle bir projeyi destekle meye karar verdi. Gougou kırk kadar cazcı buldu ve provalar bir banliyö tiyatrosunda başladı. Orkestra öylesine mükemmel bir ses veriyordu ki Gougou'nun son derece Woody-hermaniens aranjmanlan müthiş bir şekilde çalınıyordu. Ama Gougou'nun büyük bir defosu vardı: Müzmin bir mükemmelciydi o ve her parçanın çalınmasından sonra yürümeyen küçük bir ayrıntı buluyordu: Şu tarafta küçük bir gecikme. bu tarafta küçük bir kusur. Üç hafta süreceği öngörülen provalar dokuz haftaya sarktı ve sonunda David Marcia musluğu kesti.

Sonra Tunus'ta Kerkenna adalarında bir tatil köyüne yerleşmeye karar verdi Bütün girişimleri içinde bir tek bunu başarabildi doğru dürüst. Cerba'dan

daha az tanınan Kerkenna adaları turistlere aynı türden avantajlar sunuyordu ve tatil köyü gayet güzel donanlmışn: burada ada gezilebilir, yelken sporu, deniz kayağı, sualrı balıkçılığı, genel olarak av yapılabilir. deveyle gezilebilir, çömlekçilik, örme işleri, hasırcılık, beden diliyle konuşma, kendi kendine eğitim öğrenilebilirdi. Yılda hemen hemen sekiz ay müşteri bulduğu bir seyahat acentasına ortak olan David Marcia tatil köyünün müdürü oldu ve ilk aylarda bir tiyatro kursu için Boris Kosciuszko adlı bir tiyatrocu tutuncaya kadar her şey yolunda git ti.

Boris Kosciuszko elli yaşlarında. uzun boylu, zayıf, sert yüzlü, elmacık kemikleri çıkık. kömür gözlü bir adamdı. Teorisine göre Racine. Corneille. Maliere ve Shakespeare aslında hayal gücünden yoksun, koyun gibi yönetmenlerin dahi olarak niteledikleri sıradan yazarlardı. Ona göre gerçek tiyatro yapıtları Rotrou'ımn Venceslas'ı. Lafosse'un Manlius Capitolinus'u, Maisonneuve'ün Roxelane ı 'e Afustafa'sı. Longchamps'ın lrz Düşmanı Aşık'ıydı: gerçek dramaturglar Callin d'Harleville, Dufresny, Picard, Lauıier. Favarr. Destouches'du; bunlar gibi daha onlarca ve onlarcasını ıanıyordu, Guimond de la Touche'un /phigenia'sını n. l\epomucene Le merc ier'nin Agamemnon'unun. Alfieri'nin Oresres'inin. Lefranc de Pompignan'ın Dido'sunun gizli güzellikleri karşısında coşkuyla kendinden geçiyor ve aynı ya da benzer konuları işleyen sözde büyük klasikierin sıkıcılıklarını dile getiriyordu. Başta Stendhal olmak üzere, Voltaire'in Zaire'sinin Orosmane'ını ve Shakespeare'in Orhello'sunu ya da Crebillon'un Rhadamnisre'inı ve Le Cid'ı aynı kefeye koyan ihtilalin ve imparaıorhığun kültürlü halkı yanılmamıştı ve on dokuzuncu yüzyılın ortalarına kadar iki Corneille birlikte yayınlanmış ve Thomas'ın yapıtları en az Pierre'inkiler kadar tutulmuştur. Ama zorunlu laik öğre tim ve bürokratik merkezileşme ikinci imparatorluk ve Cçüncü Cumhuriyet'ten itibaren bu çalışkan ve ürkek yazarları ezmiş ve klasisizm adı verilen geri ve köhnemiş bir düzeni ön plana çıkarmıştı.

Boris Kosciuszko'nun coşkusu herkesi etkilemiş gibiydi çünkü birkaç hafta sonra David Marcia basın aracılığıyla Kerkenna Festivali'nin düzenlendiğini duyurdu ve festivalinin amacının

"tiyatronun yeniden bulunmuş hazinelerinin korunması ve değerlendirilmesi" olduğıunu belirtti. llan edilen dört oyun vardı : Alexandre

Hardy'nin jason'u, lamotte-Houdar'ın lnes de Castro'su. Boissy'nin bir perdelik manzum komedisi Geveze: Bu üç oyunu da Boris Kosciuszko sahnelemişti; bir de isviçreli Henri Agustoni'nin sahnelediği ve Talma'nın ölümsüzleştiği Raimond de Guiraud'nun trajedisi Le Seigneur de Polisy Ayrıca başka gösteriler de öngörülmüştü : Bunlar arasında yalnızca konusu

-üç birlik mitiparlak bir gösteri oluşturacak uluslararası bir sempozyum da vardı.

David Marcia festivalin başarısının tatil köyünün adını yücelteceğini hesabederek imkanlarda hiçbir kısıtlamaya gitmedi. Bazı örgütlerin ve kurumların desteğiyle sekiz yüz kişilik bir açıkhava tiyatrosu kurdurdu ve aktörlerle seyircilerin barınması amacıyla bungalovlarının sayısını üç katına çıkardı.

Akıörler kitleler halinde geldiler -yalnızca }ason için yakla

şık yirmi oyuncu gerekliydive aynı zamanda bir dekoratör, kostüıncü, ışıkçı, eleştirmen ve üniversiteli akını da oldu tabii; buna karşılık bilet alan seyirci sayısı çok azdı ve birçok gösteri bu bölgede yaz ortasında sık sık patlayan şiddetli fırtınalar nedeniyle iptal edildi ya da yanda kesildi: Festival'in kapanışında David Marcia 30.000 dinar masraf etmesine karşılık 98 dinar kazandığını gördü.

David Marcia böylece üç yıl içinde küçük çapı aki servetini eritiverdi O zaman da Simon-Cnıbellier Sokağı na döndü. Önceleri geçici bir çözüm olmalıydı bu ve kendisini sıkmadan bir iş ve daire aradı bir süre. Sonunda ona acıyan annesi dükkanın yarısının yönetimini ve muhtemel karlarını verdi kendisine. Çok fazla yarmayan ve geliriyle yeni tutkusu şans oyunlannın masraflarını karşılayıp kendisini tatmin edebilecek bir iş bu; öze llikle de hemen hemen her akşam yaklaşık üç yüz elli bin frank kaybe rıiği rulete tutkun.

YetmIŞ AltIncI Bölüm

Mahzenler, 1

Mahzenler. Madam de Beaumont'un mahzeni.

Eski eşyalar: Bakır oturtmalıklı ve genişçe çentiklenmiş açık yeşil opalin yarım küre abajurlu eski bir büro lambası, bir çaydanlık kalıntısı, porımantolar. Seyahatlerden ve tatillerden getirilmiş hediyeler: Kurutulmuş denizyıldızı, bir Sırp çifti gibi giydirilmiş küçük bebekler, bir Etretat manzarasıyla süslenmiş küçük bir vazo; karıpostallarla taşan ayakkabı kurulan, artık esnemiş lastik iplerle baglanmış paket paket aşk mektupları, ilaç prospektüsleri :

...sayfaları eksik, kapakları yırtık çocuk kitapları: Büyük Annemin Yeşil Masal/an, Bulnıaca/ar/a Fransa Tarihi: Bu kitabın açık sayfasında bir çeşit bisturi, bir salata ve bir sıçanın görüldüğü bir desen var, bulmacanın çözümü: L'An VII les tuera (Lancette, lailue, ral) Vl ll. Yıl 18 Brumaire'de devrilmesine karşın Direktuvan'ını hedef alıyor7, okul defterleri, ajandalar, artık boş dörtgenlerin taslakları haline gelmiş, uzun zamandır yırtık. hemen her sayfasında üçgen tırnaklıklar bulunan işlenmiş deriden, siyah keçeden, yeşil ipekren fotoğraf albümleri: Fotoğraflar, saydam, sararmış, çatlak foıoğraflar; Elizabeth'in on altı yaşında Ledignan'da, o dönemde doksan yaşlarında olan büyükannesiyle birlikıe çok uzun ıüyleri olan bir midillinin çekt iği bir arabayla gezerken çekilmiş foıoğrafı; Elizabe ıh'in mavi ıamirci ıulumu giymiş insanların bulunduğu bir masada François Breidel'e sarılırken çekilmiş küçük ve soluk bir fotoğrafı; Anne ve Beatrice'in foıografları; birinde Anne sekiz, Beatrice yedi yaşındadır: bir çimenlikte küçük bir köknar ağacının dibinde oturmaktadırlar; Beatrice ona doğru sokulmuştur ve elinde küçük siyah kıvırcık bir köpek vardır; Anne, onun yanında çok ciddi, neredeyse endişelidir ve başında bir erkek şapkası vardır: O yıl tatile yanına gittikleri amcası Arınand Breidel'in şapkası; aynı dönemde çekilmiş başka bir fotoğrafta Anne bir vazoya tarla çiçekleri yerleştirmekıedir; bir hamağa uzanmış olan Beatrice Kral Babar in Maceralan'nı okumaktadır; küçük köpek yoktur ortada; daha sonraki dönemlerde çekilmiş bir üçüncü fotoğrafta Madam Altamont'un, kızının yaş günü vesilesiyle düzenlediği bir toplantıda, onun güzel meşe kaplamalı hudvarında başka iki küçük kızla birlikte kılık değiştirmiş halde görülüyorlar. Madam de Beaumont ve Madam Altarnant nefret ediyorlardı birbirlerinden; Madam de Beaumont Cyrille Altamont'a çift sıfırlık bir değer biçiyar ve kendisine kocasını hatıriattığını ve onun zeki olmak için hırslı olmanın yeterli olacağını düşünen insanlardan biri oldugunu söylüyordu. Ama yaşıt olan Altarnant ve Beatrice birbirlerini çok severierdi

ve Madam Altarnant küçük Breidel'leri davet etmek zorunda kalmıştı: Anne Eugenie de Montijo, Beatrice de çoban kılığına girmişti; dördü arasında en küçük olan üçüncü kız Hint kadını kılığındaki lsabelle Gratiolet'dir; dördüncü küçük kız Veronique şahane bir küçük marki kıyafeti içindedir: Pudralanmış saçlar ve kurdele bağlı bir kuyruk, örme kravat, yeşil ceket, açık mor kısa pantolon, kılıç kuşanmış, beyaz deriden

uzun, dizinin üstüne kadar çıkan tozluklar; Fernand de Beaumont ve Vera Orlowska'nın yirmi sekiz Kasım l9 26'da Hötel Crillon salonlarındaki düğün törenleri: Şık ve güzel insanlar, aile, dostlar -Kont Orfanik, Ivan Bunin. Florent Schmitt. Arthur Schnabel vb.büyük pasta, ele ele tutuşmuş gelin ve damat mavi bezekli, şatafatlı çivili halıya saçılmış güllerin ortasında ayakta duruyorlar: Oviedo kazıları fotoğrafları: Bunlardan biri. kendisi fotoğrafta görülmediğine göre muhtemelen bizzat Fernand de Beaumont tarafından çekilmiş: bu fotoğrafta ekip İstirahat anında görülmektedir: Zayıf, bronzlaşmış, sakallı, dizlerine kadar gelen şortlar ve çoğunlukla gri fanilalar giymiş on kadar öğrenci: Gö lge yapan ama onları sıcaktan korumayan bez bir rüzgarlığın altındalar; dördü briç oynuyor, üçü uyuyor ya da uyukluyor, bir başkası elinde küçücük bir kalemle bulmaca çözüyor, bir diğeri de her tarafı yama içindeki bir cekete dikkat ve özenle bir düğme dikiyor; gene bir başka fo toğrafta ise Fernand de Beaumont ve Bartlebooth görülüyor: Bartlebooth'ıın arkeoloğu ocak l9 35'te ziyareti sırasında çekilmiş bir fotoğraf bu. Iki adam ayakta yan yana poz vermişler, gülümsüyorlar ve güneş nedeniyle gözlerini kısmışlar. Bartlebooth bir golf pantolonu, kareli bir kazak giymiş, boynuncia bir fular var. Onun yanında küçücük kalmış olan Beaumont gri flaneL epeyce buruşuk bir elbise giymiş, siyah bir kravat takmış, kruvaze yeleği gümüş bir saat kösteğiyle süslenmiş. Arka planda Fawcett'le birlikte büyük iki renkli Chenard ve Walker'ı yıkarken görüldüğüne göre fotoğrafı çeken Smautf değil.

Aradaki yaş farkına rağmen -o dönemde Bartlebooth otuz beş yaşındaydı, arkeologsa alt ın ışına yaklaşıyorduiki insan çok dosttular. Ingiltere elçiliğindeki bir resepsiyanda tanıştınlmışlar ve sohbet sırasında aynı binada oturduklan -aslında Beaumont bu eve hemen hemen hiç uğramıyordu ve Bartlebooth da oraya yerleşeli henüz birkaç hafta olmuştudaha sonra da her ikisinin eski Alman müziğine ilgi duydukları anlaşılmıştı: Heinrich Finck, Breitengasse r, Agricola. Dahası bu ortak zevk belki de arkeologun, bütün

meslektaşlarının bütünüyle imkansız gördükleri, Bartlebooth'u büyüleyecek nitelikte ve onu gerçek uğraşında yüreklendirecek bir hipoteze duyduğunu söylediği kesin güvendi. Her halükarda Bartlebooth'un ilk deniz manzaralarını Gijon'a yakın bir yerde yapmaya başlamaya karar vermesini Fernand de Beaumont'un Oviedo'da bulunması belirledi.

Fernand de Beaumont on iki Kasım bin dokuz yüz otuz beşte intihar ettiğinde Bartlebooth Akdeniz' deydi ve küçük Korsika limanı Propriano'da yirmi birinci suluboya resmini tamamlam ışlı. Haberi radyodan öğrendi ve talihsiz dostunun Ledignan'daki cenaze törenine zamanında yetişmeyi başardı.

YetmIŞ YedIncI Bölüm

Louvet, 2

Louvet'lerin odası : Filipinler'den getirilmiş sisal ipliğinden örülmüş bir halı, tamamen küçük aynalarla kaplı bir 1930 tuvaJet masası, üzerinde romantik havalı eski bir kır sahnesinin betimlenmiş olduğu (nymphea lo tanrı Merkür'ün şefkatli koruması altında oğlu Epaphos'u emziriyor) emprime bir örtü bulunan büyük bir yatak.

Başucu masasında "ananas" denen bir lamba var (meyvenin gövdesi mavi mermer -ya da daha doğrusu yalancı mermer-, oturtmalığın geri kalan kısmı ve yaprakları gümüş rengi metal); yanında otomatik yanıtlayıcısı olan gri bir telefon ve bambu bir çerçeve içinde

Louve t'nin fotoğrafı var: Fotoğrafta çıplak ayaklı, ayağında gri bez bir pantolon görülüyor, cırtlak kırmızı naylon bir gömlek giymiş, gömleğin iyice açık düğmelerinden kıllı bedeni görülüyor. kıçtan takma bir motorun arkasında gülünç bir kılıkta çok "ihtiyar adam ve deniz" havasında, denizden bayağı büyükçe oldugu anlaşılan bir cins ton balıgını çıkarmak için iyice arkaya doğru sarkmış, hemen hemen sırt üstü yatmış vaziyette.

Duvarlarda dön tablo ve bir camlı dolap var. Camlı dolapta küçük otomatik eski savaş aletleri modellerinden bir koleksiyon bulunuyor: Koçbaşları, İskender'in Tyr kuşatmasında askerlerini korumak için kullandığı vinea'lar,

koca koca taşları yüz ayak uzaklığa kadar atabilen Suriye katape/tes/eri, mancınık/ar, pyrobo/i'ler, binlerce mızrağı bir anda

atabilen akrepler, yakan aynalar -göz açıp kapayıncaya kadar filoları yakabilen

Arşimet'inki gibive güçlü fillerin üzerine otunulmuş yalancı kaleler.

lik tablo 20. yüzyıl başı bir reklam afişinin tıpkı basımı: Üç kişi bir çardak altında dinleniyor; beyaz pantolonlu ve mavi bluzlu, başında hasır şapka, kolunun altında gümüş saplı bir kamçı bulunan bir genç adamın elinde bir sigara kutusu, bir dünya haritası, madalyonlar. dalgalanan bayraklar ve altın rengi süslemeleri olan bir se rgi çadırıyla süslenmiş güzel lake bir kutu var. Aynı biçimde giyinmiş bir genç adam sorgun ağacından bir pufun üzerinde oturuyor; elleri ceke tinin cebinde, siyah ayakkabılı ayaklarını öne doğru uzatmış, dudaklarıncia eğre ti duran uzun mat gri renkli bir puro var; puro yanışının henüz birinci evresinde yani külü dı:ışmüş değil daha; onun yanında, benekli bir örtüsü olan bir masada katlanmış birkaç gaze te, dinsel müzik dinlendiği izlenimi veren geniş ağızlı bir gramofon ve beş yıldızlı kapaklı dar bağazlı şişelerle, açık bir likör takımı var.

Oldukça muammalı bir görünümü olan. sarışın, ince ve dalgalanan giysiler içindeki bir

genç kadın koyu renk likör dolu ve küre biçiminde üç bardağı doldurabilecek aluncı şişeyi eğiyor. En alna sağda iri, sarı renk, çukur harfle rle, geçen yüzyılda yaygın olarak kullanılan Auriol Champleve adı verilen karakterle şu sözcükler okunuyor:

POR LARRANAGA 89

!kinci tabloda bir çit filbaharı demeti var: Bu aynı zamanda dilenci otu adıyla da tanınıyar çünkü dilenciler bunu vücutlarına yüzeysel yaralar yapmak için kullanırlardı.

Son iki tabloda oldukça kasvetli ve artık cılkı çıkmış, bayağı bir humor anlayışıyla yapılmış karikatürler görülüyor. likinin adı Para Yok Hizmet de Yok Dağda kaybolmuş bir dağemın yardımına bir saint-bernard köpeği

koşuyor; köpek üzerinde kırmızı haç olan dinçleştirici bir rom fıçısı taşıyor gibi. Ama dağcı fıçının içinde rom olmadığını keşfediyor şaşkınlıkla: Bu aslında bir kütük ve yarığının altında şu yazı var: Henri Dunant'a yardım edin '

Öteki karikatürün adı Iyi Reçete: Duboutvari bir lokantada bir müşteri çarbasında ayakkabı bağı gibi bir şey buluyor ve öfkeleniyor. Gene onun gibi öfkelenen metrdotel de durumu açıklaması için şefi çağırıyor ama şef suratını asarak şunları söylemekle yetiniyor: "Bütün aşçıların küçük bağcıkları olur'"

YetmIŞ SekIZIncI Bölüm

Merdivenler, 1 O

Madam de Beaumont'un evine kırk yıldır, yılda iki kez. haziranda ve aralıkta piyano akortçusu gelir ve beşinci kez de torununun refakatinde gelmektedir akortçu; torun henüz on yaşında bile değildir ve rehberlik işini çok ciddiye almaktadır. Ama küçük çocuk son gelişinde bir difenbahya jardinyerini devirdi ve bu kez Madam Lafuente içeri girmesini yasakladı.

Akortçunun torunu merdivenlerde oturmuş dedesini beklemektedir; deniz mavisi kaba kumaştan bir kısa pantolon ve "paraşüt ipeği"nden yani gök mavisi parlak naylondan kısa bir ceket vardır üstünde ve ceket fantezi şekilieric süslenmiştir: Telsizin simgesi dört şimşek ve özekdeş daireler çıkaran bir beton direk; bir pergel, bir pusula, bir kronometre, bir coğrafyacının, kadastrocunun ve bir kaşifin varsayımsal amblemleri bunlar... ; sarı bir üçgen içine kırmızı harflerle yazılmış 77 rakamı; büyük bir dağ ayakkabası tamir eden bir kunduracının silueti; altında "Teşekkür ederim, araba kullanıyorum " yazısı okunan ve alkol dolu bir bardağı geri çeviren bir el.

Küçük çocuk journal de Tin tin' de Carel van Loorens'in lmparatorun Habercisi adlı romanlaştırılmış bir biyografisini okuyor.

Carel van Loorens döneminin en ilginç fikir adamlarından biriydi. Hollanda'da doğmuş ama fılozofların aşkından Fransız tabiyetine geçmişti. Iran, Arabistan, Çin ve Amerika'da yaşamıştı ve bir düzine kadar dili akıcı

biçimde konuşurdu. Müthiş bir zekası vardı ama çok maymun iştahlıydı. Aynı disiplinde iki yıldan fazla yoğunlaştıramıyordu ilgisini. Yaşamı boyunca çok farklı etkinliklerde bulundu. Son derece mutlu, hafif, rahat bir tavırla cerrahlıktan geometriye atladı, Lahor'da toplar döktü ve Şiraz'da bir veterinerlik okulu kurdu. Bologna'da fizyoloji, Halle'de matematik, Barcelona'da (burada Mechain'in metre hesaplarında yanıldığı hipotezini ortaya atma cesaretini gösterdi) astronomi dersleri verdi. Wolf Tone için silah kaçakçılığı yaptı ve işletme düğmeleri yerine kaldıraçlı tuşlar koymayı tasarladığı org yapımcılığına soyundu. Bu sistematik değişkenlikten çıkan sonuca göre Care) Van Loorens yaşamı boyunca birçok ilginç sorular sordu kendi kendine, son derece yerinde, kimi zaman da deha belirtisi çözüm taslakları getirdi birçok vesileyle ama her seferinde de sonuçlarını anlaşılabilir bir biçimde kaleme almayı ihmal etti. Ölümünden sonra çalışma odasında çoğu çözülemeyen birçok not bulundu: bu notlar birbirleriyle ilgisiz biçimde arkeoloji, mısırbilim. tipografi (evrensel alfabe tasarısı), dilbilim (Humboldt'a Ouarsenis ağzı üstüne mektup; sadece bir müsveddeydi bu ; en azından Humboldt hiçbir yerde söz e tmemişti bundan), tıp, siyaset (yalnızca yasama, yürütme ve yargı gücünün ayrılmasını değil bulanık bir öneelemeyle tanıtıcı [reklamddan, gazeteci) adını verdiği bir dördüncü gücü yani iletişimi de göz önüne alan bir demokratik hükümet önerisi), sayısal cebir (bütün n sayısının ilk K sayılannın toplamı olduğunu öne süren Goldbach problemi üzerine not), fizyoloji (köstebeklerin kış uykusu, kuşların pnömatik bedeni, hipopotamlann iradi apnesi üzerine vb. varsayımlar), optik, fizik, kimya (Lavoisier'nin asitlerle ilgili kuramlarının eleştirisi, basit cisimlerin sınıflandırılması iç.in bir taslak) ve bütü nüyle açıklayamadığı için fazla bir şey yitirmemiş olduğu birçok icat tasarısıyla ilgiliydi: Drezine benzer bir şey olan ama ondan yirmi yıl önce tasarlanan, tekerleği yönlendirilebilen ilkel bir bisiklet; "Pellette" adı verilen bir tür kumaş (pudralı mantar, keten yağı, zamk ve reçineden yapılmış bir karışıma bandırılmış kalın bez dokumadan üretilmiş bir tür suni deri); ya da "güneş enerjisiyle çalışan bir dökümevi" (belli bir odağa yönelmiş aynalar gibi parlak metal plakalardan oluşan bir bütün).

1805'te Van Loorens Nil'in kaynağına ya da kaynaklarına kadar ulaşmak amacıyla gerçekleştirmek istediği bir gezi için para aramaktaydı; bu projeyi kendisinden önce de çok insan tasadamış ama kimse başarıyla

sonuçlandıramamıştı. I. Napoleon'a başvurdu; kendisini birkaç yıl önce tanımıştı. General o dönemde Direktuvara göre çok popülerdi ve Direktuvar onu Mısır'a göndererek uzaklaştırmak istiyordu. Fransızların gelecekteki imparatoru bu sefer için dönemin önde gelen bilim adamlarından bazılarını çevresinde toplamıştı.

Napoleon o dönemde zor bir diplomatik görev üstlenmişti; Fransız donanınası Trafalgar'da büyük zayiata uğramıştı ve lmparator I ngilizierin denizlerdeki tartışılmaz üstünlüğüne karşı koyabilmenin yollarını ararken dönemin en ünlü Berberi korsanı Hokab el-Uakt (Zamanın Kanalı) takma adıyla bilinen adamdan yararlanmak istedi.

Hokab el-Uakt'ın emrinde on bir kadırgalık gerçek bir donanma vardı ve mükemmel biçimde yönettiği bu dona nınayla Akdenizin büyük bir bölümüne egemen olmuştu. Ne var ki kendisi için bir yüzyıldır Cebelitarık'a sahip olan, beş yıldır Malta'yı ellerinde tutan, Serberilerin etkinliklerini gitgide kısıtlayan Ingilizleri sevmek için hiçbir olumlu neden yoksa da Cezayir'i sürekli bombardıman eden Fransızları, lspanyolları. Hollandalıları. Cenevizlileri ve Venediklileri de sevmesi için bir nedeni yoktu.

Her halükarda ilk iş Kanal'la ilişki kurmanın yolunu bulınaktı çünkü sürekli olarak saldırılara karşı korunma kaygıları içinde yaşayan Kanal on sekiz sağır ve dilsiz muhafız tarafından bir an bile yalnız bırakılmıyordu; bunların tek görevi de efendilerine üç adım kadar yaklaşan herkesi öldürmekti.

lmparator, ilk belirtileri bile son derece umutsuz görünen bu zorlukların üstesinden gelebilecek nadir kuşu nerede bulabileceğini düşünürken, Care! van Loorens'e kulak verdi ve onunla görüşürken rastlantının gene kendisinden yana çıktığına inandı;. lmparator, van Loorens'in mükemmel biçimde arapça konuştuğunu biliyordu ve Mısır'da zekasını, çabuk karar verebilme yeteneğini, diplomatlığını ve cesaretini ölçme olanağını bulmuştu. Ve Napoleon Cezayir'de Hokab el-Uakt'a bir mesaj verme görevini üstlenirse Nil'in kaynaklarına bir seferi tereddütsüz finanse edeceğini söyledi.

Birkaç hafta sonra, saygın Hacı Abdülaziz Ebu Bekir adıyla zengin bir Basralı tüccar kılığına giren Care) van Loorens uzun bir deve kervanı ve Imparatorluk muhafız alayının seçkin yirmi Memluklusundan oluşan bir

kortejle Cezayir'e girdi. En kaliteli halılan, silahları, incileri, süngerlerL kumaşları ve baharatları götürmüştü oraya; Cezayir o dönemde Serberi korsanlarının talanlarıyla yönlerinden saptırdıkları bütün dünyadan gelen malların rahatça bulunabileceği çok zengin bir kent olmasına karşın bu mallar kısa sürede müşteri buldu. Ama Loorens üç demir kasayı kendisi saklıyorrlu ve içinde ne oldugunu soran herkese aynı yanıtı veriyordu: "Bu kasalardaki hazineleri Hokab el-Vakt'dan başka

hiç kimse görmeye layık değildir. n

Gelişinin dördüncü günü Kartarın üç adamı Loorens'in kapısına dayandılar ve kendilerini izlemesi için bir işaret çaktılar ona. Kabul etti. Onu kalın deri perdelerle çok sıkı örtülmüş, taşıyıcılı bir iskemieye bindirdiler. Kent dışına götürdüler. üstünü sıkıca aradıktan sonra boş bir murabıt tekkesine kapattılar. Saatler geçti. Nihayet hava karardı, Hokab muhafızlarının birkaçının arkasında göründü:

- Kasaları açtırdım, boştu. dedi.

- Sana bu kasaların taşıyabileceğinin dört katı altın teklif etmeye geldim '

"Ke yapayım senin altınını J En küçük İspanyol kadırgası bana yedi katını verir onun '

- Son kadırganı ne zaman ele geçirdinJ Ingilizler batırıyor bütün galyotları ve sen Ingilizlere saldırmaya cesaret edemiyorsun. Onların üç direkli yelkenlilerinin yanında senin küçük kadırgaların kayık gibi kalıyor!

- Kim gönderdi seni?

- Sen bir kartalsın ve sana yalnızca başka bir karta! hitap edebilir' Sana Fransızların Imparatoru I. Napoleon'dan bir mesaj getirdim '

Hiç kuşkusuz Hokab el-Vakt I. Napoleon'un kim olduğunu

biliyordu ve kuşkusuz ona büyük değer veriyordu çünkü kendisine yapılan teklife açıkça yanıt vermiş olmamakla birlikte hemen o anda Carel van Loorens'in bir elçi olduğunu anladı ve ona çok kibar davranmaya başladı;

onu sarayına davet etti; sarayı denize nazır büyük bir kaleydi ve hünnap ağaçları, keçiboynuzu, zakkum ağaçları ve evcil gazallerle dolu kat kat bahçeler vardı burada; kalede onuruna verilen şölenlerde Karta!, kendisine

Amerika ve Asya'dan gelmiş ender bulunan yiyecekler tattırdı. Karşılık olarak her gün öğleden sonraları Loorens Arap'a maceralarını anlatıyordu ve gördüğü büyülü kentlerden söz ediyordu: altmış gümüş kubbeli kent Diomira, yüz kuyulu kent lsaura, su kenti Smeraldine ve güneş ışığı geçiren alçıtaşından kapıları, yılansı süslü alınlıklı mercan sütunları, gümüş kabuklu dansöz gölgelerinin meduza biçimli fenerler altında yüzdüğü akvaryumlar gibi camdan villalarıyla Moriane.

Loorens yaklaşık bir haftadır Kanal'ın konuğuydu. Bir akşam kaldığı odanın önündeki bahçede yalnız başına nefis bir moka içiyor, bir yandan da gülsuyu kokulu nargilesinin kehribar borusundan çekiyordu. Gecenin içinde yükselen pek hoş bir ses duydu birden. Semavi ve melankolik bir kadın sesiydi bu ve söylediği hava Loorens'e o kadar yakın geldi ki müzik ve sözlere iyice kulak verdi ve Adrian Viiiart'ın şarkısını duyunca çok şaşırdı:

Loorens yerinden kalktı ve sesin geldiği tarafa yöneldi, kalenin girintili bir yerinde, kıyı resiilerinin tam üstünde, odalarının hemen hemen on metre üstünde, tamamen yaldızlı kafeslerle kapanmış, gecenin karanlığında reçineli çırakmanların tatlı ışıklarıyla aydınlatılmış bir taraçada o kadar güzel bir kadın gördü ki her türlü ihtiyatı unutarak, taraçanın korkuluğunu aştı, dar bir çıkma boyunca ilerleyerek ve kayalıkların girimi çıkınularından yararlanarak kalenin öteki kanadına ulaştı, kadına yaklaşarak alçak sesle sesle ndi. Kadın duydu sesini, kaçıyor gibi yaptı, sonra döndü, geldi ve ona yaklaşarak soluğu kesilmiş bir halde acıklı hikayesini anlatmaya başladı.

Adı Crsula von Littau'ydu. Friedrich-Wilhelm II'nin eski yaverinin kızıydı, on beş yaşında Potsdam'da Ispanya elçisinin oğlu Alvero Sanchez del Estero'yla evlenmişti. Malaga'daki müstakbel eşine giderken içinde bulund uğu korvet Serberilerin saldırısına uğramıştı. Sağ kalmasını yalnızca güzelliğine borçluydu ve on yıldır, öteki on beş karısıyla birlikte Zamanın Kartalı'nın haremindeydi.

Care! van Loorens yarı yarıya boşluğa asılmış halde Ursula von Littau'yu diniemiştİ ve hikayesini bilirdiğinde de ertesi günden tezi yok kendisini

kurtaracağına dair yernin etti. Ve verdiği söze teminat olarak da parmağına şövalye yüzüğünü geçirdi; bu yüzüğün taşı yumurtayı andırıyordu ve üstündeki süt beyaz korindona yatık bir 8 rakamı kazılmış bir taş konmuştu. Kendisine "Eskilere göre bu taş hafızanın simgesiydi ve bir efsaneye göre bu yüzüğü bir kez gören bir daha unutamazdı." dedi.

Loorens lmparatorun verdiği görevi tamamen boş verere k, yirmi dört saat dolmadan Ursula von Littau'yu kaçırınayı başardı. Ertesi akşam, gündüz gerekli araç gereci sağladık tan sonra, haremin taraçasının dibine geldi. Ceplerinden birinden koyu renk ve ağır bir şişe çıkardı, demir kafesin birçok yerine birkaç damla uçucu bir sıvı boşalttı. Asidin tahriş edici etkisiyle demir çubuklar dağılmaya başladı ve Loorens Prusyalı genç kadının kaçmasını sağlayan dar bir çıkış yeri oluşturdu.

Kadın geceyarısına doğru geldi. Ortalık zifiri karanlıktı. Çok uzaklarda Kanal'ın odalarının önünde mu hafızlar uyuşuk uyuşuk gidip geliyordu. Loorens kalenin dibine kadar bir ip rnerdiven uzattı. Önce Ursula sonra kendisi bu ipten yararlanarak yirmi beş metre aşağıda kayalıklar ve su resiileriyle çevrili küçük kumlu koya indiler.

Adamlarından ikisi, hırsız fenerli iki Memluklu kendilerini bu kumsalda bekliyordu. Onları kayalıklar arasından, yalıyarın dibindeki çakılıaşı dökümülerinin içinden geçirerek ve derin çarnma hata çıka kurumuş bir derenin ağzına kadar götürdüler. Adarnlarının geri kalanı orada kendilerini bekliyorlardı. Ursula von Littau, develerin taşıdığı ve içinde genellikle kadınların bulunduğu bir tür yuvarlak çadıra tırmandı ve kervan yola koyuldu.

Loorens lspanyol etkisinin hissedildiği Oran'a ulaşmayı planbyordu. Ama fırsat bulamadı buna. Şafak sökerken Cezayir'e ancak birkaç saatlik bir mesafedeyken Kartat'ın adamlan ye tiştiler ve saldırdılar. Çarpışma kısa sürdü ve Memluluklular için fe laket oldu. loorens'in kendisi de pek fazla bir şey göremedi çünkü dazlak kafalı herkül gibi biri onu bir yurnrukta yere serdi.

Carel Van Loorens her tarafı sıziayarak ayıldığında hücreye benzer bir odadaydı: Büyük döşeme taşları, demir halkalı karanlık ve çıplak bir duvar. Işık ince bir biçimde işlenmiş küçük çubuklada kaplı yuvarlak bir

pencereden giriyordu. Loorens buraya yaklaştı ve hapishanesinin küçücük bir hurma bahçesiyle çevrili bir kuyu ve üç dört küçük kulübeden oluşmuş bir köy olduğunu gördü. Kartalın adamları açıkta kılıçlarını biliyor, oklarını sivriltiyor, binicilik taliınieri yapıyorlardı.

Birdenbire kapı açıldı ve üç kişi girdi içeri. Loorens'i kaptıklan gibi köyün birkaç yüz metre uzağında, kurnuHann öte tarafında, kum çöllerinin vahada geri aldığı palmiyelerin ortasına götürdüler; onu orada kamp yatağı ve ameliyat masası gibi kullanılan tahta bir çatıya bütün bedenini ve uzuvlannı birkaç kez saran uzun bir deri kayışla bağladılar. Sonra dörtnala uzaklaştılar oradan.

Akşam olmaya başlıyordu. Loorens gece soğuktan ölmezse ertesi gün güneşte yanacağını biliyordu, kendisini "güneş enerjisiyle çalışan deınirci ocağı nda bulacağından emindi. Bu projeyi Hokab'a anlattığını ve Arap'ın düşüneeli bir biçimde kafasını salIayarak çöl güneşinin aynalara gereksinimi yoktur, diye mınldandığını anımsıyordu. Ve Kartal'ın kendisini öldürmek için böyle bir işkenceyi seçmesinin nedeninin, bu sözlerin anlamını ona iyice öğretmek oldugunu düşündü.

Yıllar sonra Napoleon-un arnk kendisini tutuklatamayacağından ve Rustan'ın da onun hatası yüzünden öldürülen yirmi arkadaşının intikamını almak için kendisini öldüremeyeceğinden emin olduğunda, Carel Van Loorens başından geçen macerayla ilgili olarak kısa bir yazı yazdı ve bunu Prusya kralına ulaştırdı; umudu, kralın, merhum babasının yaverinin kızını kurtarmaya çalıştığından dolayı kendisine bir aylık bağlamasıydı. Bu anı yazısında kurtuluşuna nasıl mutlu bir rastlantının neden olduğunu anlattı; Kanal'ın adamlannın kendisini bağlamak için kullandıklan uzun bir deri kayışın yol açtığı rastlantıydı bu. Eğer halfa, kenevir ya da bir bez kullanmış olsaydılar, imkan yok kurtulamazdı. Ama herkesin bildiği gibi deri, terin etkisiyle gevşer; ve Loorens birkaç saat içinde, kendisini komanın eşiğine getiren titremelerden sonra ürperme ve solumalada kanşık eğilip bükülmelerle etine gömülmüş olan kayışın her hareketinden sonra yavaş yavaş çözülmeye başladığını fark etti. Öylesine bitkin düşmüştü ki

çektiği müthiş sıkıntıya rağmen kabuslarla kesilen ateşli bir uykuya daldı; her yandan saldırıya geçen fare sürüleri dişlerini vücuduna geçiriyor ve

canlı et parçalan koparıyorlardı sanki. Kan ter içinde soluk soluğa uyandı ve sonunda şiş ayağının serbestçe hareket etmeye başladığını fark etti.

Birkaç saat sonra bağlarını çözmüştü. Gece dondurucu bir ayaz çıkmıştı ve şiddetli rüzgarın savurduğu kum tanecikleri zaten bitkin durumda olan bedenini yakıyordu. Loorens umutsuzluğun verdiği güçle kurnda bir delik açtı ve bağlanmış olduğu ağır ağaç ça tıyı üstüne alarak olabildiğince gizlendi kuma.

Uyuyamadı ve uzun süre soğuğa karşı, gözlerine ve ağzına giren ve el ve ayak bileklerindeki yaralara dolan kuma karşı mücadele ederek durumunu açık seçik belirlemeye çalıştı. Pek parlak bir durumda değildi: Kuşkusuz hareket serbestisi kazanmıştı ve bu korkunç geceden kesinlikle sağ çıkacaktı ama ekmeksiz ve susuz olduğundan da tehlikeli bir durumdaydı, nereden yiyecek bulacağını bilemiyordu; kendisini bu duruma mahküm edenlerin bulunduğu birkaç yüz metre ilerdeki vahada bulahilirdi yiyecek ancak.

Böyle giderse hayatta kalabilmesi için hiçbir şansı yoktu. Bu kesinlik rahatlattı onu: Bu durumda kurtuluşu cesare ti, zekası ve gücüne değil yalnız ve yalnızca yazgısına bağlıydı.

Nihayet güneş doğdu. Loorens deliğinden çıktı. ayağa kalktı ve birkaç adım atmayı başardı. Önünde, kurnuHarın ötesinde palmiyelerin tepeleri açıkç.r seçiliyordu. Vahadan hiç ses gelmiyordu. Loorens umutlannın yeniden doğmakta olduğunu hissetti: Eğer Kanal'ın adamları görevlerini tamamlayıp tesadüfi inierini terk edip, Cezayir'e dönmüşlerse bu demekti ki hem sahil boşalmıştı hem de vahada su ve yiyecek bulabilecekti. Bu umut ona palmiyelere kadar sürüklenme cesareti verdi.

Yürüttüğü mantık yanlış ya da en azından varsayımsaldı ama hiç değilse bir noktada doğrulandı: Vahada hiç kimse yoktu. Yarıdan çoğu çökmüş olan kulübeler yıllardan beri boşaltılmış gibiydi, kuyu kurumuştu ve akreplerle kaynıyordu, palmiyeler son demlerini yaşıyordu.

Loorens birkaç saat dinlendi ve yaralarını palmiyelerle pansumanladı. Sonra kuzeye doğru yürümeye başlad ı. Mekanik adımlarla gidiyordu ve şimdi sannlar içinde bir kum çölü manzarası değildi gördüğü ; şimdi sivri uçlu,

sararmış cılız bitkilerle taşlı bir manzara görüyordu; kimi zaman da beyaz ve ezik bir

eşek iskeleti ya da vaktiyle belki bir çoban barınağı işlevi görmüş olan yarısı çökmüş taş yığınları görüyordu. Sonra yeniden alacakaranlık bastığı sırada önünde ve çok uzaklarda yarıklarla ve çatlaklada dolu kurak bir bölgenin dibinde develer, keçiler ve çadırlar gördüğünü sandı.

Bir Berberi kampıydı burası. Oraya ulaştığında karanlık hastırınıştı ve adamların çevresinde oturmuş olduğu ateşin önünde çöktü.

Bir haftadan fazla onlarla birlikte kaldı. Birkaç sözcük dışında Arapça bilmiyorlardı ve kendisiyle de pek bir yakınlık kurınadılar ama gene de tedavi ettiler, giysilerini yamadılar ve ayrılırken de su. yiyecek ve bir hançer verdiler; hançerin sapı ince arabesklerle süslenmiş bakır bir lamelle kuşaklanmış parlak bir taştan yapılmıştı. Bu kumlu toprağa çıplak basmaya alışık olmayan ayaklarını korumak için de geniş bir deri kayışla ayağa geçirilen tahta nalınlar yaptılar: bu nalıniara o kadar alıştı ki bir daha Avrupa ayakkabıianna dönemedi bir türlü.

Birkaç hafta sonra Care! Van Loorens Oran'da güvenlik içindeydi. Ursula von Littau'nun durumu hakkında hiçbir şey bilmiyordu ve genç kadını kurtarma amacına yönelik ceza hareketi örgütleme çabalarından bir sonuç alamadı. 1816'da Zamanın Kartalı yirmi yedi Ağustosta bir Ingiliz-Hollanda filosunun Cezayir'i bombardımanı sırasında öldürulünce haremindeki kadınlardan zavallı Prusyalı kadının sadakatsiz kadınların uğradığı akıbete düştüğü öğrenildi: ağzı dikilen deri bir torba içinde kaleden denize atılmıştı.

Carel Van Loorens yaklaşık kırk yıl daha yaşadı. John Ross takma adıyla Ceuta eyaletinde kütüphaneci oldu ve kalan günlerini Kurtuba sarayı şairlerini kopya ederek kütüphanedeki kitapların başlarındaki boş sayfalara üzerinde ünlü Non fnıstra ı'İXİ özdeyişi bulunan amonit fosil markaları yapıştıTarak geçirdi.

YetmIŞ Dokuzuncu Bölüm

Merdivenler, ll

Rorschash'ların iki kanatlı kapısı açık. tki bavul, iki gemi sandıgı sahanlığa çekilmiş; sandıklar çivili deriyle güçlendirilmiş ve birçok etiket var üzerlerinde. Girişte, koyu renk parkeli, insan boyu uzunluğunda doğramaları, Ludwigshafen'in bir Bierstube'sinden gelmiş geyikgil boynuzu biçiminde "açık renk ruslik askıları" ve vasat bir ışık veren, üçgen motiflerle süslü yarımküre cam bir vazo biçiminde art nouveau stili bir avizf'Si bulunan bölmede üçüncü bir sandık daha duruyor.

Olivia Rorschash bu gee.yarısı Saint-Lazare Garı'ndan 56. dünya seyahati için yola çıkıyor. tik kez kendisine eşlik edecek olan yeğeni dört emanetçiyle birlikte geldi. On altı yaşlarında, çok uzun boylu, bukle biçiminde omuzlarına dökülen simsiyah saçlı, yaşıyla kesinlikle ilgisi olmayan bir ineelikle giyinmiş bir çocuktu: Dügmeleri neredeyse göbegine kadar açık beyaz bir gömlek. deri bir ceket, şeftali rengi bir fular ve geniş teksas çizmeleri içine sokulmuş toprak rengi bir cin. Bavullardan birinin üstüne oturmuş ve bir yandan bir kola şişesine daldırılmış bir kamışı ernerken bir yandan da bir seyahat şirketi tarafından yayımlanmış küçük bir turizm-reklam broşürü Frans1zm New York Kilavuzu nu karıştırıyor.

Bin dokuz yüz otuzda Sidney'de doğan Olivia Norvell sekiz yaşında, Royal Theater'da Alaym Maskotıı nun bir adaptasyonunu yorumladığında Avustralya'da en çok övülen çocuklardan biri oldu; bu oyunda Shirley Temple'ın sinemacia üstlendiği rolü almıştı. Öyle büyük bir başarı kazandı ki oyun yalnızca iki yıl kapalı gişe oynamakla kalmadı, Olivia yeni bir oyun için, dolaylı olarak Lewis Caroll'den esinlenilerek ve onun için özel olarak Melbourne'dan getirilen bir yazar tarafından yazılmış Alice 'in Rüyas/nda Alice rolü için çalışmalara başladığını duyurduğunda başlangıçta öngörülen iki yüz gösteri için bütün biletler prömiyerden altı ay önce satılmış ve tiyatro yönetimi daha sonraki muhtemel gösteriler için bekleme listeleri açmak zorunda kalmıştı.

Etkin bir adamının yol gösterdiği. becerikli iş kadını annesi Eleanor Norvell bir yandan kızının bu başarılı kariyerini sürdürmesine izin verirken bir yandan da bir süre sonra ülkenin en ünlü mankeni olan küçük kızın müt hiş popülaritesinden olabildiğince yararlanıyordu. Ve bütün Avustralya kısa sürede Olivia'yı bir oyuncak ayıyı okşarken ya da duygulu ana babasının profesyonel bakışı altında kendisinden daha büyük bir ansiklopediyi (Let

your Child enter the Realm of Knowledge_!) karıştınrken veya kasketi ve askılı panrolonuyla kaldırım kenarına oturmuş Yol güvenliğinin bir tür Avustralyalı atası için birbirinin tıpatıp aynısı üç Cam, Cem, Cin' le aşık oynayan bir sokak çocuğu gibi gösteren çekilmiş fo toğraflar ve gazetelerle dolup taşlı.

Annesi ve menajeri yeniyetmeliğin, dahası buluğ çağının bu küçük canlı bebeğin kariyerini olumsuz biçimde etkileyeceğinden çok endişe etmelerine rağmen Olivia sürekli hayranlık uyandıran bir nesne olarak on altı yaşına geldi; öyle ki batı kıyısındaki bazı yerlerde fotoğraflarını basma hakkını elinde bulunduran gizli reklamcı haftalık yayın organı, zamanında gelmediğinde ayaklanmalar baş gösteriyordu. Işte bu dönemde en yüce zafer gerçekleşti ve Jeremy Bishop'la evlendi.

Avustralya'nın bütün küçük ve genç kızları gibi Olivia da 1940 ve 1945 arasında birçok askerin savaş anası oldu. Bütün birliklere imzalı fotoğrafını göndermişti; üstelik ayda bir kez savaşta şu ya da bu şekilde kendim gösteren bir askere ya da assubaya kısa bir mektup yazıyordu.

28. deniz piyade alayının (bu alaya ünlü albay Arnhem Palmerston komuta ediyordu ve albay yüzündeki yıldırım çarpmışçasına

oluşmuş beyaz iz nedeniyle Ihtiyar Şimşek lakabıyla tanınıyordu) gönüllü askeri jeremy Bishop ikinci sınıfa seçilmiş en mutlu askerlerden biriydi: l 942'de kanlı Mercan deniz savaşı sırasında denize düşen teğmenini kurtardığında Victoria Cross'la birlikte Olivia Norvell'den elyazısıyla yazılmış bir mektup aldı. Mektup her biri bir öpücük değerinde on kadar haç işaretinin arkasından "Seni bütün kalbimle kucaklarım'" sözleriyle son buluyordu.

Bu mektubu üstünde bir muska gibi taşıyan Bishop bunun gibi bir mektup daha alacağına yemin etti ve bu amaçla da ses getirecek eylemlerini artırdı: Guadalcanal'dan Okinawa'ya, Tarawa'dan Gilbert'lerden. Marshall'lardan. Guam, Baatan, Marianne Adaları ve lwo-jima'ya kadar gereken her şeyi yaptı ve savaş sonunda tüm Okyanusya'nın en fazla madalya kazanmış birinci sınıf askeri oldu.

Gençlerin bu iki idolü arasında evlilik gerekli olmuştu ve Avustralya'nın ulusal bayram günü, yirmi altı Ocak 1946 günü büyük bir ihtişam içinde kurlandı bu gün. O dönemde AvustralyaAsya ve Antarktika'mn bütün Hıristiyan kiliseleri papalık naibi olan kardinal Fringilli'nin büyük Melbourne stadında yaptığı nikah duasına kırk beş bini aşkın insan katıldı. Daha sonra bu kalabalık, kişi başına on Avustralya doları karşılığında - yaklaşık yetmiş frankgenç çiflin yeni konutlanna sokuldular ve dünyanın beş bölgesinden gelmiş armağanların önünden geç tiler: ABD başkanı Nathaniel Hawthornı'un manda derisi cilıli külliyatmı hed iye etmişti; Brisbane'li daktilo Madam Plattner, çifte, yazı makinesinin harflerinden çizdiği resimlerini; Olivıa Fan Cluh of Tasmanıa, Olivia adım oluşturmak üzere biraraya gelebilecek biçimde eğitilmiş yetmişbir fa re, Savunma Bakanı'ysa Sir Martin Frobisher'm, Labrador''dan dönüşünde Kraliçe Elizabeth'e hediye etmiş olduğunun daha uzunu bir deniz gergerlam boynuzu hediye etmişti. Fazladan on dolar verenler yatak odasına bile girip buradaki sekoya ağacından yapılmış karyolayı görebilirlerdi: bu karyola Orman Sanayileri ve }an Sanayıleri Meslek Birlıkleri ve Ulusal Ormancı/ar Oduncu/ar Sendikası' nın ortak hediyesiydi. Nihayet, akşam büyük bir resepsiyon sırasında Hollywood'dan özel bir uçakla getirtilen Bing Crosby, Ernst Krenek'in en parlak öğrencilerinden birinin genç çiftin onuruna bestelediği Düğün Marşı nın bir uyarlamasını söyledi.

Bu onun ilk evliliği oldu. On iki gün sürdü. Rorschash onun beşinci kocası oldu. Bu arada arka arkaya bıyıklı ve tozluklu dizliklL bıyıklı bir Avusturya askeri rolünü aynarken tanıdığı ve kendisini dört ay sonra Bruges'de bir lokantada gül satmaya gelen bir halyan kadını için bırakıp giden bir jönprömiyeyle; Scrambled Eggs adlı uzun ve kıvırcık tüylü köpeğinden hiçbir zaman ayrılmayan bir Ingiliz lorduyla; ve dökümhanelerini villasının terasından. tekerlekli sandalyesinde, bacaklarının arasında sabah postasıyla gelen dünyanın bütün gazeteleriyle yöneten Racine'li (Chicago ve Milwaukee arasında, Wisconsin) kötürüm bir sanayiciyle evlendi.

Remi Rorschash'a dördüncü kez boşanmasından birkaç hafta sonra Şubat l958'da Davos'da klasik Amerikan komedilerine layık koşullarda rastladı. Bir kitapçıda, bir gün önce televizyoncia bazı roprodüksiyonlarını gördüğü Duc de Ber'nin Çok Zengin Koleksiyon/an üzerine bir kitap arıyordu. Elde bulunan tek nüshası biraz önce satın alınmıştı ve geçkince ama eli ayağı

tutan, tatlı müşteri kasaya ödeme yapmaktaydı. Olivia hiç tereddüt etmeden adama doğru gitti, kendisini tanıttı ve kitabı ondan geri almak istediğini söyledi. Bu adam Rorschash'dan başkası değildi, teklifi kabul etmedı ama sonunda paylaşmaya razı oldular.

SeksenIncI Bölüm

Bartlebooth, 3

Ekim l 887'de Edinburgh da Royal Histarical Society ve British

Association for the Advencenıent of Sciences'ın himayelerinde gerçekleşen üçüncü Cluslararası Tarih Bilimleri kongresinde iki bildiri uluslararası bilim topluluğunu müthiş bir biçimde sarstı ve hatta kamuoyunda da birkaç hafta boyunca geniş ölçüde tartışıldı.

lik bildiri Strasbourg üniversitesinden Profesör Zapfenschuppe tarafından Almanca olarak yapıldı. Bildirinin başlığı şöyleydi: Untersuchungen ıiber dem Taufe Amerikas. Yazar SaintDie Piskoposluğu mahzenlerinden çıkarılan arşivleri incelerken hiç kuşkusuz l 495'te Germain Lud tarafından kurulmuş olan ünlü basımevinden gelmiş bir eski kitap yığını bulmuştu. Bu kitaplar arasında sayısız on altıncı yüzyıl metninin kaynak olarak gösterdiği ama hiçbir nüshası görülmemiş olan bir Atlas vardı; Saint-Die haritanlarının en ünlüsü olan ve Hylacomilus adıyla tanınan Martin Waldeseemüller'in ünlü Cosmographiae introductio cum quibusdam geomctriae ac astronomiae principıis ad eam rem necessarııs. insuper quatllor Anıendi Vespucıi navigationes'iydi bu yapıt. Kristof Kolomb'tın keşfettiği ve kendisinin Batı Hint Adaları adını verdiği yeni kıta ilk kez bu yürek biçimindeki atlasta TERRA AMERlCI YEL AMERlCA adıyla yer almıştı ve atlasın üzerindeki tarih -1 507Amerigo Vespucci konusunda yaklaşık üç yüz yıldır süren ve bitmek bilmeyen tartışmaları nihayet sona erdiriyordu: Kimilerine göre samimi bir insan, mükemmel ve titiz bir araşurmacıydı; hiçbir zaman bir kıtaya adını verme onuruna sahip olacağını düşünmemişti; bunu hiçbir zaman öğrenemedi ya da ölüm döşeğinde haberdar oldu (ve birçok romantik gravürde -bunlar arasında Tony johannot'nunki de vardıihtiyar kaşif 15 l 2'de Sevilla'da dostları arasında görülmektedir; elini, gözyaşları içinde başucuna çökmüş, yeni kıta üzerindeki AMERICA sözcüğünü son kez gözleriyle görmesi için kendisine doğru uzattığı bir atiasa koymuştur);

ama kimileri için de Pinzon Kardeşler türünden bir maceraperestti ve o da onlar gibi Kolomb'u safdışı edip, onun yaptığı keşifleri kendine mal etmek için elinden gelen her şeyi yapmıştı. Profesör Zapfenschuppe sayesinde nihayet kanıtlanmışu ki yeni toprakları Amerika olarak adiandırma geleneği Vespucci zamanından kalma bir alışkanlıktı. Günlükleri ve mektupları böyle bir şeyden söz etmemekle birlikte Vespucci kuşkusuz haberliydi bundan: Yalanlama ya da tekzip olmaması ve adlandırmanın kalıcı oluşu şu görüşü kanıtlamaya yöndikti aslında: Sonuç olarak, iyi niyetle kesinlikle Cenovalı'dan daha çok "keşfettiğine" inandığı bir kıtaya adını vermiş olmaktan hoşnutsuzluk rluymaması gerekirdi; Cenovalı sonuç olarak birkaç adayı keşfedebil mişti ve esas anlamıyla kıtayı çok daha sonraki yıllarda, 14981 500 arasında üçüncü seyahati sırasında Orinoco ağzını ziyarete git tiğinde ve nihayet bu hidrografik sistemin uçsuz bucaksızlığının bilinmeyen çok geniş bir toprağın tartışılmaz belirtisi olduğunun farkına vardığında keşfetti

Ama ikinci bildiri çok daha sansasyoneldi. New !nsights into Early Denominations ofAmerica adlı bu bildirinin sahibi Havana'da Maestranza'da çoğu Sama Catalina

kalesinden gelmiş yaklaşık yirmi bin haritalık bir koleksiyon üstünde çalışan Juan Mariana de Zaccaria adlı bir İspanyol arşivciydi. juan Mariana de Zaccaria bu koleksiyonda, üzerinde yeni kıtanın açık seçik biçimde TERRA COLUMBIA adıyla belinilmiş olduğu 1 503 tarihli bir düzlemyuvar bulmuştu.

Oturum başkanı, sarsılmaz soğukkanlılığı hiçbir zaman yeteri kadar değerlendirilmemiş olan Caledonian Society'nin daimi sekreteri yaşlı lord Smighart Colquhoun of Darroch Old College' ın büyük anfiteatrının sade ve gösterişsiz tavanlarını çınlatan şaşkınlık, coşku, inanınama ve mutluluk haykırışiarını susturmayı başardığında ve salona gerçek bir bilim adamının hiçbir zaman vazgeçemeyeceği ağırbaşlılık, tarafsızlık ve nesneilikle daha bir bağdaşan nispi bir rahatlık hakim olduğunda Zaccaria tezini açıklamaya yeniden

başiayabildi ve kısa ama yeni dünyanın geniş bir bölümünü (Orta Amerika, Anriller, Venezuela ve Guyana kıyıları) belirgin biçimde tanıtan bir gösteri yaptı; bu gösterisini

düzlemyuvarı bir bütün halinde gösteren gerilimi artırıcı fotoğrafların eşliğinde ve

TERACOI B IA

harflerinin birkaç samimetresini çevrelediği bir parçanın agrandismanıyla - oldukça yıpranmışyaptı.

Zaccaria günün kahramanı oldu ve Glascow'daki Scotsman, Scotlish Daily Mail, Scouish Dai^v Express ve A berdeen' deki Press and journal ve tabii ki Times ve Daily Mail muhabirieri haberi bütün dünyaya yayma görevini üstlendiler. Ama birkaç hafta sonra Zaccaria Havana"dan dönerken American journal of Cartography (değerli belge bu yayın organında katlanabilen bir broşür biçiminde verilecekti) için kaleme aldığı makaleye son kez bir göz atarken Dieppe Müzesi müdürü Florentin Gilet-Burnachs diye birisinden bir mektup aldı: Tesadüfen Moniteur Universelin bir sayısını açmış ve burada kongreyle ilgili bir özet yazısı okumuş, özellikle de arşivcinin Yeni Dünya'nın 1 503'te KOLOMBIYA olarak adlandırıldığını kanıtlamak için başvurduğu yıpranmış belgenin tanımıyla ilgili yazıyla ilgilenmişti

Arada Monsieur de Cuverville adında birinden söz eden ("coşku tarihçiyle ilgili bir ruhsal durum değildir") Florentin Gilet-Burnachs bir yandan Zaccaria'nın parlak bildirisinin hakkını teslim ederken bir yandan da kendi kendine Revolution (devrim) yerine revelation (açınlama) demiş olmak, dikkatle incelenmesi gereken bir durum değil midir? diye soruyordu. Kuşkusuz zor bir işti bu.

KOL B I A yerine

KOLOMB y A 433

ve bu yorumda genel eğilimi çok güzel açıklıyordu: Batı Hint Adaları'nın KOLOMBIYA olarak adlandırılmış olduğu bir haritayı ele geçiren coğrafyanlar ve tarihçiler tarihsel bir yanılgıyı düzelttikleri kanaatindeydiler; Batı dünyası ilk kez kendisinin fe thet tiği topraklara adının verilmesi gerekli olan Kristof Kolomb'un adını gaspettiği için Amerigo Vespucci'ye sitem ediyordu; kongre Zaccaria'yı alkışlayarak

Cenovalı denizcinin itibarını iade ettiğini ve yaklaşık dört yüz yıllık bir adale tsizliği düzelttiğini sanmıştı.

Müzeci şöyle sürdürüyordu görüşlerini: On beşinci yüzyılın son çeyreğinde Cabot'dan Cabral'e, Gomes'den Verrazano'ya bir düzine denizci Hint yolunu Batı'dan aradılar -ve şuraya gelmek istiyordu böylelikleve on sekizinci yüzyılın sonuna kadar geçerli bir Dieppe geleneği "Amerika'mın keşfini Dieppe'in Cousin le Hardy diye bilinen ve Cenovalı'dan beş yıl önce 1487 -1 488'de Antiller'e gitmiş olan Jean Cousin'e mal ediyordu. Arınatör Jean Ango'nun emriyle çıkarılan ve yüzyılın en iyilerinden biri olarak kabul edilen Deseeliers ve Nicolas Desliens'le birlikte Dieppe Haritacılık Okulu'nu oluşturan haritaların bir bölümüne sahip olan Dieppe Müzesi'nde özellikle 1521 tarihli yani Maestranza'nın haritasından açıkça daha eski olan bir harita vardı; bu haritada Honduras körfezi -Kristof Kolomb"un derin körfeziM.ARE CONSO diye adlandırılmıştı; bu açıkça Cousin ya da Cousine'in denizi MARE CONSOBRlNlA'nın kısaltmasıydı (yoksa LebnınBrettil'in aptalca iddia ettiği gibi MARE CONSOLATRlX olarak değil).

Florentin Gilet-Burnachs Zaccaria'nm

KOLO M B I A

gibi okuduğunu acımasız biçimde KOL B I A

olarak okumakta ısrar ediyordu ki bu da son üç harfin ayrılmasıyla KONSOBR N A olarak okunabilirdi:

Sonuç olarak kütüphaneci Zaccaria'ya 1 503 tarihli haritanın kökenini dikkatli bir biçimde anımsatıyordu. Eğer Portekiz. lspanyol, Cenova ya da Venedik yapımıysa

KOL B I A

kendisi HlNT sözcüğünü empoze etmiş olsa bile gerçekten de Kolomb'un adı olabilirdi. Her halükarda ünü yalnızca Dieppe'de köklü biçimde bilinen ve kendisine yeni yeni yollar açmış olan ve kendisi kadar cesur denizcilerin Treport'dan başlayarak SaintValery-en-Caux. Fecamp, Etretat ve

Honfleur'de karşı çıkılan Jean Cousin'in adı olamazdı. Buna karşılık eğer harita Dieppe okulu kökenliyse -rüzgar güllerinden birinin ortasındaki küçük d ile süslü bir monogramın varlığıyla kolayca doğrulanabilirdi busöz konusu olan kesinlikle TERRA CONSOBRlN IA'ydı.

GiletBurnachs nihayet son bir notla şunu ekliyordu: monogram birbirinin içine geçmiş iki R'den oluşmuştu ve bu düzlemyuvarın, Jean Cousin'in yolculuklarından birine gerçekten katıldığı kabul edilen ve Okulun ilk haritanlarından biri olarak bilinen Renaud Regnier'nin yapıtı oldugu anlamına geliyordu. Bu Renaud Regnier aynı zamanda birkaç yıl sonra, l5 20'ye doğru bir Kuzey-Amerika kıyıları haritası yapmıştı ve müthiş bir rastlantıyla buraya TERRA MARIA adını vermişti; bu bölge bir yüzyıl sonra IV. Henri''nin kızı ve I. Charles d'Angleterre'in karısı Henriette Marie-de-France vesilesiyle MARYLAND adını alacaktı.

Zaccaria şerefli bir coğrafyacıydı. Gilet-Burnachs'ın mektubuna önem vermeyebilir. kökenierini kanıtiayabilecek bütün olanakları yok etmek için düzlemyuvarın kötü durumundan yararlanabilir ve daha sonra da Dieppe müzesi müdürüne bunun bir İspanyol haritası olduğunu ve eleştirilerin geçerli olmadığını söyleyebilirdi. Ama dürüst bir tavırla, ilgili kişiye bunun kesinlikle Renaud Regnier'nin hari tası olduğunu bildirdi ve kendisine, toponiminin bu dikenli sorununu ortadan kaldırmak amacıyla iki imzalı ortak bir bildiri yayımlamayı önerdi. Bildiri l 3 33'de Onomastica dergisinde çıktı ama üçüncü kongredeki bildiriden çok daha az ilgi gördü.

1 503 düzlemyuvarının, bugün Amerika adıyla bilinen kıtanın Cousinie diye adiandınidığı tek harita olduğu iddiası da sorun olarak ortadaydı. Bu tuha flık James Sherwood''ıın kulağına geldi; kendisi bunu bir yıl sonra kimbilir hangi fiyata Havana üniversitesi Rektörlüğü'nden satın almıştı Ve böylelikle bu harita bugün Bartlebooth'un duvarlarından birinde asılıdır.

Bartlebooth'un çocukken, büyüdüğü evin girişinde gördüğü bu haritaya olan tutkusu, tek olması nedeniyle degildi: başka bir özelliği vardı bu haritanın: Haritada kuzey. haritanın üst kısmında değil altında. O dönemde inanılmaz derecede yaygın olan bu yön değişikliği uygulaması Bartlebooth'u her zaman büyük ölçüde büyülemiştir; bu ters yüz edilmiş sunuş ki her zaman yüz seksen derece değil kimi zaman da doksan ya da kırk beş derecedir, alışılmış uzam algılama biçimini sürekli bozuyor ve sözgelimi yalnızca

ilkokul öğrenimi görmüş olanların bile çok iyi bildiği Avrupa'nın siluetini, seksen doksan derece sağa doğru aynatıldığında batı yukarda kaldığından bir tür Danimarka'ya benzetiyordu. Ve bu küçük çaptaki alt üst oluşta kendi yapbozcu etkinliklerinin imajı saklıydı.

Bartlebooth hiçbir zaman klasik anlamda bir koleksiyoncu olmadı; otuzlu yılların başından itibaren birbirine benzeyen haritalar aradı ya da aramrdı. Odasında iki harita daha var. Bunlardan birini Hotel Drouot'da bulmuştu: lmperium japom-eum... deseripllm ab Hadriano Relando' nun güzel bir baskısı bu ve Amsterdamlı Reinier Otten'in haritasının parçası; uzmanlar bu haritaya çok değer veriyorlar; ama kuzey sağcia olduğu için değil; bu haritada ilk kez altmışaltı imparatorluk eyaJetinin adı Japon ideogramlarıyla verilmiş ve Latin karakterleriyle yazılmış.

Öbürü daha ilginç. Bu Papua Körfezi kıyılarındaki kabilelerin kullandıkları türden bir Pasifık haritası; bambu kamışlarından örülmüş çok ince bir ağ, akıntıları ve hakim rüzgarları belirtiyor; çeşitli yerlere, rastlantısal gibi gözüken ve adaların ve kayalıkların yerini gösteren kabuklar (küçük denizkabukları) serpiştirilmiş. Günümüzdeki bütün haritacıların benimsemiş oldukları normlara oranla bu "harita" bir sapma gibi gözüküyor: llk bakışta yön, merdiven, mesafe ve konturların gösterilmesi gibi bir şey gözükmüyor; aslında müthiş ve başkalarıyla karşılaştırılamayacak kadar yararlı bir kullanıma hizmet ediyor; Bartleboo th'un bir gün söylemiş olduğu gibi Londra metrosunun planı kesinlikle Londra şehir planında kullanılabilir değildir; menoyla bir yerden bir yere gitmek istediğinizde hiç sorunsuz kullanılabilecek kadar basit ve açık bir kullanım sunmaktadır bu harita.

Bu Pasifik haritası kaptan Barton tarafından getirilmiş: kendisi on dokuzuncu yüzyıl sonunda bir Yeni Gine kabilesi olan Port-\.i oresby Moıularının deniz seferlerini incelemiştir: Trobrian"lıların Kulasının anılmadan geçilemeyeceği seferler. Barton Londra'dan dönüşte çalışmalarını ve bulgularını, gezisini maddi açıdan kısmen destekiemiş olan Bank of Australia'ya takdim etti. Banka bunu bir süre sosyal tesislerinin birinin salonunda sergi

ledi, sonra da Yeni Zelanda ve Avustralya için göçmen toplayan yarı özel bir ajans olan Güney Yarımkürenin Ge lişmesi lçin L'lusal Vakıfa hediye

etti. Vakıf yirmili yılların sonunda hattı ve tas

fiye kurulu tarafından satışa çıkanlan Pasifik haritasının varlığı sonunda Banlebooth'a bildirildi ve o da satın aldı haritayı.

Odanın geri kalan bölümünde hemen hemen hiçbir eşya yok: Kalın pergal perdeleri ve ortada bir karyolayla beyaz boyalı aydınlık bir oda burası: bakır dikmeli bir Ingiliz karyolası bu; iki yanında Im paratorluk üslubunda iki başucıı masası bulunan karyolanın üzerinde çiçekli basma bir örtü var. Sol taraftaki masada oturı malığı enginar biçiminde bir lamba ve içinde iki parça şeker bulunan kalaydan, sekizgen biçimli bir tabak, bir bardak, bir kaşık ve çam kozalağından kapağı olan küçük kristal bir sürahi var: sağ taraftaki masadaysa damarlı maundan ağaç kısmında abanoz ve metal kakmalan olan dikdörtgen biçiminde küçük sarkaçlı saat, monogramlı gümüş bir bardak ve ova) çerçeve içinde bir fotoğraf var; fotoğrafta Barılebooth'un soykütüğü görülüyor: james'in kardeşi William Sherwood. karısı Eınily ve james Aloysieus Barılebooth; bunların üçü de tören giysileri içinde. Ayakta duran Priscilla ve jonathan-ın arkasında genç çift çiçekli ve kurdeleli sepetlerin ortasında karşı karşıya oturuyorlar. Masanın alı rafında siyah deri kaplı büyük boyutlarda bir ajanda var. Ajandanın kapağında yaldızlı büyük harflerle yazılmış DESK DIARY 1952 ve ALLIANCE BUILDING SOCIETY sözcükleri okunuyar ve kırmızı çizgili, anlı ve altın sikkeli, DOMUS ARX CERTlSSIMA. (!ngilizce çevirisi hemen altında verilmiş: The suresr stronghold is the home)

sloganlı filasterli bir arına var.

Bartlebooth'un projesinde ortaya çıkan çatlakların ve çelişkilerin bir listesini yapmak bıktırıcı, tatsız tuzsuz bir iş olacak. Artık kısa zamanda göreceğimiz gibi, sonunda I ngilizin bağlanmış olduğu program Beyssandre'ın kararlı ve Gaspard Winckler'in çok daha gizli ve ince saldırısıyla başarısızlığa uğradıysa bu başarısızlığın nedeni her şeyden önce Bartlebooth'un saldırılara karşılık vermedeki kendi yeteneksizliğidir. Burada söz konusu olan, kimi zaman öfkelendirici ve acımasız zorbalığını artırsalar da Bartlebooth'un kurmak istemiş olduğu sistemi hiçbir zaman tehlikeye düşürmeyen küçük çatlaklar değildir. Sözgelimi Bartlebooth yirmr yılda beş yüz suluboya resim yapmaya karar verdiğinde, böyle bir rakam saptamıştı çünkü yuvarlak bir rakamdı bu. Dört yüz seksen rakamını seçmiş

olsa daha iyi olabilirdi çünkü bu durumda her ay iki resim yapacaktı ya da beş yüz yirmi sayısını seçmiş olsa bu durumda da iki haftada bir resim yapacakn. Ama tam tarnma beş yüz resme ulaşahilmesi için ayda kimi zaman iki resim yapmak zorunda kaldı, yalnızca bir ay üç resim ya da aşağı yukarı her iki ve çeyrek haftada bir tane yapacaktı. Yolculukların getirdiği zorunluluklarla birlikte programın zamansal akışını biraz bozdu; gerçekten de Gaspard Winckler aşağı yukarı her on beş günde bir resim aldı çünkü ayrıntıcia birkaç günlük hatta kimi zaman birkaç haftalık değişiklikler meydana çıktı. Bu durum gene Bartlebooth'un yüklendiği amacın genel örgüdenişini e tkilemedi; I ngilizin yapbozları oluştururken neden olduğu ve çoğu zaman resimler yapılmış oldukları yerde bile silindiğinde, tamı tarnma yirmi yıl sonraki gibi değil, yaklaşık yirmi yıl ve birkaç günlük duruma getiren küçük gecikmeleri de bozmadı bu örgütlenmeyi.

Eğer topyekün bir başarısızlıktan söz edile bilirse bunun nedeni bu küçük gecikmeler değildir; bunun gerçek ve somut nedeni Bartlebooth'un işini, kendini adamış olduğu kurallara uyarak sonuçlandırmayı başaramamış olmasıdır: O projenin tümüyle, iz bırakmadan kendi üzerine kapanmasını istiyordu, tıpkı boğulan bir adamın üzerine kapanan bir zeytinyağı denizi gibi... ondan geriye hiçbir şeyin, kesinlikle hiçbir şeyin kalmamasını istiyordu, ondan, boşluktan başka bir şeyin, hiçliğin lekesiz beyazlığından başka bir şeyin, yararsızın boş mükemmelliğinden başka bir şeyin çıkmasını istemiyordu ama yirmi yılda beş yüz deniz manzarası yaptıysa ve bütün bu resimlerin her biri Gaspard Winckler tarafından yedi yüz elli yapboz parçası halinde

kesildiyse de bu yapbozların tümü kurulamadı ve yeniden kurulan yapbozlar, bu suluboya resimlerin aşağı yukarı yirmi yıl önce yapılmış oldugu yerde bile tahrip edilemedi.

Projenin gerçekleştirilebilir oldugunu, iç çelişkilerinin ya da yalnızca onu oluşturan unsurların yıpranmasıyla er geç dağılmadan tamamlanmasının mümkün olup olmadığını söyleyebilmek zor. Ve Hatta Bartlebooth görme gücünü yitirmemiş olsayd ı, bütün yaşamını adamaya karar verdiği bu umutsuz serüveni hiçbir zaman tamamlayamayacaktı belki.

Bartlebooth kör olmakta olduğunun farkına bin dokuz yüz yetmiş iki yılının son aylarında vardı. Bu durum birkaç hafta önce başağrılan, boyun

turulmaları ve görmesindeki

bulanıklıklarla başladı: Bütün gün yapbozlan üzerinde çalıştığında görmesinin

bulanıklaştığını. nesnelerin konturlarının belirsiz biçimde silikleştiğini hisse tti. Bu durumun geçmesi için, önceleri karanlıkta birkaç dakika uzanması yeterli geliyordu ama kısa süre içinde bulanık görmesi daha da şiddetlendi ve daha sık daha yoğun olmaya basladı. hatta yarı gölgelik bir ortamda nesneleri çift görmeye başladı. sürekli sarhoştu sanki.

Kendisini muayene eden hekimler çifte katarakl teşhisi koydular ve başarılı bir ameliyat geçirdi. Gözlerine gayet kalın camlar koydular ve doğal olarak gözlerini fazla yarmamasını tembihlf"dilf"r. Hekimlere göre bu df"mekti ki gazetelerin yalnızca iri harfli yazılarını okuyacak, geceleri araba kullanmayacak, uzun süre televizyon seyre tmeyecekti. Bartlebooth'un yeniden yapbozlannın başına oturabileceğini akıllanna bile getirmediler. Ama aradan sadece bir ay geçtikten sonra Bartlebooth masasına oturdu ve yitik zamanı yakalamaya çalıştı.

Çok kısa bir süre sonra yeniden bulanık görmeye başladı. Bartlebooth bu kez sol gözünün kenannda bir yerde sürekli bir sineğin uç tuğunu sanıyordu ve her an bu sineği avlamak için elini kaldırmak istiyordu. Sonra görüş alanı gittikçe daraldı ve sonunda karanlıkta yarı açık kalmış bir kapıdan sızan ışık gibi küçük bir çatlaktan yeşilimsi bir ışık görebildi ancak

Başucuna getirttiği hekimler başlarını olumsuz anlamında salladılar. Bazılan bakarkörlük bazılan da retina iltihabı teşhisi koydular. Her iki durumda da ellerinden gelen bir şey yoktu artık ve körlüğe doğru gidiş kaçınılmazdı.

Bartlebooth on sekiz yıldan beri küçük yapbozları eline alıyordu ve onlara dokunduğunda, görmüş olduğu kadar zevk alıyordu. Çalışmalarını sürdürehileceğini kendinden geçerek fark etti; bundan böyle renksiz resimler yapmak zorunda kalacaktı sanki. Gerçekten de bu dönemde biçimleri ayırt edebiliyordu hala. 1975 yılı başında, anık uzaklarda hareket eden ince ve zayıf ışıklardan başka bir şey seçemez olunca bir yardımcı bulmaya karar verdi; bu yardımcı kendisiyle birlikte yapboz parçalarını,

hakim renklerine. nüanslarına ve biçimlerine göre ayıracaktı. Winckler ölmüştü ve zaten kesinlikle redderdi, Smautf ve Valene çok yaşlıyd ılar ve Kleher ve Helene'le yaşamış oldukları deneyle tatmin etmemişti onları. Sonunda Veronique Altarnont'a başvurdu çünkü Smautfdan onun Madam Noehere e benzediğini, suluboya resim yapmayı öğrendiğini ve yapboz meraklısı olduğunu öğrendi. O zamandan beri zayıf ve narin genç kız her gün bir iki saatliğine yaşlı I ngilize geliyor ve tahta parçalarına bir bir dakunduruyor elini ve sessizce belli belirsiz renk ayrımlarını tanımlıyor bir yandan da.

Seksen BIRINCI Bölüm

Rorschash, 4

Olivia Rorschash'ın odası aydınlık ve hoş bir yer; duvarlar Japon süslemeli soluk mavi kağıt kaplı ve açık renk iç açıcı mobilyalar var. Üzerinde patchwork basma bir örtü bulunan yatak her iki tarafta başucu masaları işlevi gören geniş bir parke setin ortasına yerleştirilmiş; sağ taraftaki başucu masasında, içinde sarı güller olan alçıtaşından yüksek bir vazo var; öbüründeyse taşımalığı siyah metal bir küp olan küçük bir gece lambası, Jack London'ın Aligre alanındaki bitpazarından on beş santime alınmış Ay vadisi adlı kitabının eski bir baskısı ve Olivia'mn yirmi yaşlarında çekilmiş bir fotoğrafı görülüyor; üzerinde kareli bir gömlek, saçaklı bir deri yelek, binici pantolonu, ayağında yüksek ökçeli botlar, basında kovboy şapkası var; elinde bir kola şişesiyle bir avluya oturmuş; arkasındaki güçlü kuvve tli bir seyyar satıcı rengarenk meyvelerle dolu ağır bir tablayı güçlü bir kol hareketiyle çekiyor: Sondan bir önceki uzun metrajı -Ha Gayret, Göreyim Sizi.!nin çekiminden bir fotoğraf bu; l 949'da Jeremy Sishop'la çalkantılı kopuşundan sonra Avustralya'yı terk edip ABD'de yeni bir hayata başlama girişimindeyken yıldızı olduğu film. Ha Gayret, Göreyim Sizi! kısa ömürlü oldu. Müthiş bir rastlantıyla "Afişte Kal Sevgılim!" adını almış olan daha sonraki filmin -bu filmde alevii çırakmanlarla gösteri yapan on yedi yaşındaki bir akrobata aşık kadın at cambazı (Güzel Amandine) rolündeydiprodüktörlerin, seyircilerin bir şey anlamayacağı ve bir gelir sağlanamayacağı düşüncesiyle montajı bile yapılmadı. Olivia da o zaman turistik bir diziye yıldız oldu: bu dizide iyi niyetli, iyi bir Amerikalı aile kızını canlandırıyor, Everglades'a su kayağı yapmaya gidiyor, Bahama,

Karayip ya da Kanarya adalarında bronzlaşıyor, Rio Karnavalı'nda kendinden geçiyor, Barcelona'da tareroları alkışlıyor, Escurial'de kültürünü artırıyor, Vatican'da derin düşüncelere dalıyor, Moulin Rouge'da şampanya içiyor. Münih'de Oktoberfest'de bira yudumluyordu vb.. Böylece seyahat etmenin tadına vardı: ikinci kocasıyla elli sekizinci kısa metraJında (Unuwlmaz Vı) -ana) tanıştı ve elli dokuzuncu kısa metraJında da (Büyüleyici Bnıges) terk etti onu.

Olivia Rorschash odasındadır Mini minnacık, kısa ve şişmanca, bukle bukle saçlı bir kadın. Cstünde beyaz ketenden, daracık, üstüne çok iyi oturmuş bir tayyör. geniş bir kravatla süslenmiş, işlemeli, ham ipek bir gömlek var. Yatağının ucunda birlikte götüreceği bazı eşyaların yanında -bir el çantası, bir tuvalet çantası, ince bir manto. eski bir Saint-Michel tarikatı madalyasıyla (Ejderhayı yere seren başmelekli) süslü bir bere, Time Magazine, Le Fılm français. What s On in Londonve jean Sutıon'a bıraktığı talimatı gözden geçiriyor:

- Coca-Cola aldırmak

- çiçeklerin suyunu ıki günde bir değiştirmek, her seferinde yarım kaşe aspirin eklemek, solduklannda atmak

- büyük kristal avizeyi temizletmek (Salmon 'a haber vermek)

- on beş gündür belediye kütıiphanesine iade edilmesi gereken kitaplan götürmek (özellikle Clara Schımıann 'ın Aşk Mektupları'm, Pierre janet 'ı Bunalımdan Coşkuya sım ve Pierre Bou/le 'un Kwai Köprüsu nu)

- Polonius için Hollanda peymri almak ve onu haftada bir damina dersi için Mösyö Lefevre 'e götürmeyi ihmal etmeme^

Polonius Remi Roscharsh-ın, ıanışmalarından kısa bir süre sonra Olivia'ya

\'erdigi evcilleştirilmiş bir dagsıçanı çiftinın 4 3. dölü: Stuıgarr"da bır müzikholde bir hayvan oynaıcısı görmüşler \"e dagsıçanı Ludovıc"ın sporrif hüner ve manfetlerinden -halka, barfiks, ırapez, paralel baro kadar etkilenmişlerdı ki saıın almak ıstedıler onu.

Oynaııcı Lefe\Te bu hayvanı vermemiş ama doınino oynamasını ögreıiigi bir çift -Gerırude ve Sigismundsatınıştı onlaPizzicagnolilerin girişteki üflenmiş camdan salkımı kırıp kırmadık/arım sürekli denedemek

Bu 56. dünya turunun gerekçesi Bir zamanlar Olivia Norvell Vardı adlı filmin dünya prömiyeri için Melbourne'a davet edilmiş olmasıydı; bu onun tiyatrodaki filme çekilmiş en başarılı rolleri de dahil olmak üzere en iyi gösterilerinden derlenmiş bir filmdi; yolculuk Londra'dan Antiller e bir deniz seyahatiyle başlayacak ve Melbourne'a kadar birkaç günlük New York. Mexico, Lima, Tahiti ve Numea etaplarıyla sürecekti.

ra. Bu gelenek kuşakran kuşağa geçmış ve sahipleri yavrulara sürekli olarak domino oynamasını öğretmişlerdir. Ne yazık ki geçen kış baş gösteren salgın ha$ıalık küçük koloniyi hemen hemen tümüyle yok etmişti: Hayana kalan tek hayvan Polonius oyunu tek başına oynayamazdı ve dahası bu en sevdiği vakit geçirme araayla ilgilenmediği takdirde erıyip gitmeye mahkümdu. Polonius'u aynı zamanda da haftada bir Meudon-a, bu işlerden elini eteğini çekmiş ve anık tek zevkı küçük bilgiç hayvanlar yetiştirmek olan oynancıya goıürmek gerekiyordu.

Seksen İKINCI Bölüm

Gratiolet, 2

Isabelle Gratioleı'nin odası : Portakal rengi ve sarı çizgili duvar kağıdı, Snoopy baş yastığıyla süslenmiş dar bir metal karyola, püsküllü bir kumaşla kaplanmış ve kollarının ucunda pomponlu topuzlar bulunan yayvan ve basık bir koltuk beyaz ağaç tan, kapakları rustik karoları anımsatan (Delft üslubu: Hafifçe çentiklenmiş ve sırasıyla bir değirmen. bir sıkımevi ve bir güneş kadranının betimlendiği açık mavi karolar) yapışan plastikle kaplı iki kapılı küçük bir dolap. bir kalem yuvası ve üç kitap rafı olan bir masa. Masada delikli motil1erle süslü bir kalemlik duruyor; gayda çalan ulusal giysiler icinde stilize edilmiş lskoçyalılar görülüyor motil1erde genellikle. Bir çelik cetvel, üstünde BAHARAT yazan ve bilyalı ve şapkalı kalemlerle dolu, biraz ezilmiş emaye metal bir kutu, bir portakal, ciltçilerin kullandığı türden ebrulu kağıda kaplı birçok defter, bir şişe Waterman mürekkebi ve Isabelle'in rakibi Remi Plassaert'e göre çok daha az ciddi biçimde oluşturduğu koleksiyandan dört kurutma kağıdı:

- Önündeki bir çemberi yuvadayan tulumlu bir bebek (Papeteries Fleuret Fils de Corvol I'Orgueilleux) ;

- bir arı (Apis mellifica L) (Laboratoires Juventia)

- kırmızı şantung pijama, fok derisinden terlikler ve gümüş kaytanlı gök mavisi kaşmir bir ropdöşambr giymiş bir adamı gösteren bir moda gravürü (NESQUlK; bir ikincisi de alınabi/irdi/)

- ve nihayet Fransa Tarihinin Büyük Kadmlan dizisinin (La Senıain de Suzette) yirmi dördüncüsü : Madam Recamier: Ender bulunan birkaç siyah giysinin bir kanepe üzerinde oturmuş kulak kesilerek gözetiediği Imparatorluk stili küçük bir salonda bir Minerva'nın taşıdığı bir psyche'nin yanında beşiği andıran, iç kısmına bir kadının uzanmış olduğu bir şezlong var; duruşunun yumuşaklığı kalın parlak kırmızı satenin ihtişaınıyla çelişiyor.

Yatağın üst kısmında, bu yeniyetme odasında bulunması

şaşkınlık veren ova! gövdeli çifte saplı bir saz asılı; bu alet geçici bir moda olarak on altıncı yüzyılda ortaya çıkmış, XIV. Louis

döneminde en parlak dönemini yaşamış -bu alandaki en büyük usta Ninon de Landos'ydu muhtemelenve daha sonraları has gıtar ve viyolonselin ön plana çıkmasıyla gerilemiştir. Olivier Graıiolet'nin kansının öldürülmesi ve kayınpederinin intiharından sonra haradan getirdiği tek eşya bu. Aletin uzun zamandan beri ailede bulunduğu söyleniyordu ama kimse kökenini bilmiyordu ve sonunda Olivier bunu Leon Marcia'ya gösterdi ve o da fazla zorlanmadan tanıdı aleti: bu çifte saplı saz gerçekten de üretilmiş olan son aletlerden biriydi; hiç kimse eline alıp çalınarnıştı ve Steiner'lerin Tyrol atölyesinden gelmişti; bu atölye kesinlikle jacques Steiner'in kemanlarının Amati'ninkilerle karşılaştınldığı büyük dönemi kapsamıyordu; ama bu dönemin sonundan, muhtemelen on sekizinci yüzyılın ikinci yarısının hemen başından lavta ve çifte saplı sazların müzik aletlerinden çok, koleksiyoncular için antikalar olduğu döneme kadar uzanan çağı kapsıyordu.

Okulda hiç kimse lsabelle'i sevmiyar ve görünüşe bakılırsa onun da sevilmek için hiçbir şey yaptığı yok. Sınıf arkadaşları onun tam bir kaçık olduğunu iddia ediyorlar ve birçok kez öğrenci velileri gelip Olivier Gratiolet'ye kızının sınıftaki çocuklara ve hatta teneffüslerde daha da küçük çocuklara korkunç hikayeler anlat tığı için şikaye tte bulundular. Sözgelimi resim dersinde bluzuna bir şişe çini mürekkebi döken Louisette Guerne'den intikam almak için ona, okul çıkışında kendisini sokakta izleyen

pomografık bir ihtiyarın bir gün saldırıp bütün giysilerini parçalayacağını ve onu hoş olmayan şeyler yapmaya zorlayacağını söylemişti. Ya da henüz on yaşındaki Dominique Krause'yi hayale tlerin gerçekten var olduğuna ve hatta bir gün babasını elleri baltah ve dehşete düşmüş muhafıziarın arasında bir Ortaçağ şövalyesi gibi zırhlar içinde gördüğüne inandırmış tı. Veya kendisine "en güzel tatil hatıranızı anlatın" adlı bir kompozisyon konusu verildiğinde uzun ve dolambaçlı bir aşk hikayesi anlatmış ve bu hikayede kendisini altın işlemeli giysiler içinde, yüzüne hiçbir zaman bakmayacağına yemin ettiği Maskeli Prensin peşine düşmüş, reçineli çırakmanlar taşıyan içoğlanları ve gümüş kupalada sarhoşluk veren şaraplar ikram eden cüceler eşliğinde damarlı mermerli döşeme taşlarıyla kaplanmış koridorları arşınlıyor gibi göstermişti.

Şaşıran Fransızca öğretmeni bu kompozisyonu lise müdiresine gösterdi; müdire bir pedogajik danışmanın öğütlerini aldıktan sonra Olivier Gratiolet'ye bir mektup yazarak kızını bir psikoterapiste muayene ettirmesini ve ertesi yıl da onu bir psikopedagoji enstitüsüne sokması nı, burada entelektüel ve ruhsal gelişmesinin daha sağlıklı biçimde izleneceğini anlattı ama Olivier müdireye verdiği oldukça sert yanıtta şu görüşü vurguladı: Kızının yaşltı öğrencilerin hemen hepsi koro halinde "köylü kadın tavuk/ara yem veriyor " ya da "çiftçi sabamyla çift sürüyor " gibi sözleri yineleyen, meleyen bir sürü olduğundan, hayal gücü gelişmiş olan Isabelle'i anormal ya da sadece hassas bir kız olarak gönnek gerekir

Seksen Üçüncü Bölüm

Huuing, 3

Hutting'in büyük atölyesinin Joeasında düze nlediği odası az çok, 1949 sonlarına kadar Honore adıyla bilinen çok yaşlı bir çiflin yaşadığı l2 nolu

hizmetçi odasına benziyor; Honore aslında adamın adıydı ama hiç kimse (belki Madam Claveau ve Gratiolet'lerin dışında) soyadlarını - Marcionbilmiyordu; kadının adı olan Corinne'i de kullanmıyordu kimse ve herkes Madam Honore diyordu sürekli olarak.

Honore'ler l9 26'ya kadar Danglars'lara hizmet ettiler. Honore uşak ve Madam Honore de aşçıydı; Madam Honore arkasına bir iğneyle tutturduğu basma mendili. saçlarını örten bonesi, gri çoraplan. kırmızı etekliği ve gömleğinin üzerindeki üstlüklü önlüğüyle eski moda bir aşçıydı. Danglars'ıara hizmet veren üçüncü bir kişi daha vardı; bu kişi birkaç ay önce oda hizmetçisi olarak tutulmuş olan Celia Crespi'ydi.

Üç ocak bin dokuz yüz yirmi altıda Madam Danglars'ın hudvarının tahribine yol açan yangından sonra, sabah saat yediye doğru işe gelen Celia Crespi dairenin boş olduğunu gordü. Görünüşe göre Danglars'lar çok gerekli birkaç parça eşyayı üç valize sığdırmışlar ve hiç kimseye haber vermeden çekip gitmişlerdi. Bir istinaf mahkemesi ikinci başkanının ortadan kaybolması önemsiz bir olay gibi görülemezdi ve hemen ertesi gün dolaşan çeşitli söylentilerle birlikte bir Danglars olayı çıkarıldı: Yargıcın

tehdit edildiği doğru muydu? tki ayı aşkın bir süredir sivil polisler tarafından izlendiği doğru muydu? Adalet Bakanı nın Emniyet Müdürü'ne verdiği kesin emre rağmen Adalet Sarayı ndaki bürosunda sorguya çekildiği doğru muydu? Başta mizah gazeteleri olmak üzere skandallar ve sansasyonel haberler peşinde koşan büyük basın kuruluşlarının alışılmış soruları,

Yanıt bir hafta sonra geldi: Içişleri bakanı yayınladığı bir bildiriyle Berthe ve Maximiilen Danglars'ın beş ocakta gizlice lsviçre'ye geçmek isterken yakalandıklarını açıkladı. Ve büyük bir şaşkınlık içinde öğrenildi ki devletin bu kıdemli hakimi ve karısı savaş sonundan beri birbirinden cüretli, otuz kadar soygun gerçekleştirmişti

Danglars'lar çıkar sağlamak amacıyla çalmıyorlardı; daha çok psikopatalojik literatürde ayrıntılarıyla anlatıldığı gibi bu soygunları yaparken karşı karşıya kaldıkları tehlikeler onlara görülmemiş derecede yoğun, tamamen cinsel bir tahrik ve tatmin veriyordu, Gauthier Shandy'yle her zaman ilişki içinde bulunmuş olan (haftada bir ke z, sarkan kurduk tan

sonra, Maximihen Danglars, yatak ödevini yerine getiriyordu) bu katı büyük burjuva çifti çok değerli bir eşyayı herkesin içinde aşırmanın her ikisinde de libıdinal bir sarhoşluk yara ttığını ve bu duygu nun kısa zamanda da yaşama nedeni haline geldiğini keşfetti,

Bu ortak iıkinin farkına varmaları tamamıyla bir rastlantı sonucu oldu; \1adam Danglars bir gün bir sigara kutusu satın almak isteyen kocasıyla birlikte Cleray'deyken bir heyecan ve ürperti duymuş ve kendileriyle ilgilenen tezgahtar kızın gözlerinin içine bakarak sedef bir kemer takasını aşırmıştL Keyfi bir hırsıziıktı bu ama o akşam bunu hiçbir şeyden haberi olmayan kocasına itiraf et tiğinde bu illegal keşfin hikayesi aynı anda her ikisinde de o ana kadarki birlikteliklerinde görülmemiş bir cinsel coşku yarattı,

Oyunlarının kuralları çok kısa bir sürede belirlendi, Bu durumda önemli olan, yapılacak şu ya da bu biçimdeki hırsızlığı, hangisi yapacaksa öbürünün gözleri önünde gerçekleştirmesiydL Hırsızı başarı ya da başarısızlık göstermesine göre ödüllendiren ya da cezalandıran tam bir güvenlik sistemi,

Danglars'lar kurbanlarını genellikle çok kalabalık, çok sayıda davetlinin bulunduğu elçilik salonlarından ve Paris'in her yanında verilen resepsiyonlardan seçiyorlarciL Sözgelimi Berthe

Danglars o akşam Beaufour düşesinin sırtında bulunan vizon etolü getiremeyeceğini iddia ederek kocasını kışkırtıyor ve Maximihen de iddiayı kızıştırarak, buna karşılık karısından konuk oldukları yerlerden birinin salonunun süsü olan Fernand Cormon'un bir resmini (A vrupa Öküzü A vı) çalmasını istiyordu. Aday, hedef seçilen eşyaya yaklaşınanın güçlüğü ölçüsünde belli bir süre isteyebilirdi ve daha karmaşık bazı durumlardaysa eşinin yardım ve korumasını talep edebilirdi.

Giriştikleri kırk dört işin otuz ikisi başarıyla sonuçlandı. Çaldıkları birçok eşya arasında Melan kontesinin büyük gümüş semaveri, Papalık büyükelçisinin bir Perugino taslağı, Hainaut Bankası genel müdürünün kravaı iğnesi ve Eğitim Bakanlığı özel kalem müdürlüğünün jean Racine 'den Anılar (oğlu Louis tarafından kaleme alınmış) adlı yapıtın el yazmasının hemen hemen tamamı da vardı.

Şüphe çekip yakayı ele verdikleri ve hatta suçüstü yakalanıp anında tutuklanmalarını gerektiren tüm öteki durumlardan başlarına hiçbir şey gelmeden kurtulmayı başardılar: Ünlü bir hakimin ve karısının soygunla suçlanması öylesine inanılmaz gözüküyordu ki tanıklar bir hakimi suçlamaktansa kendi gözleriyle gördüklerinden kuşkulanmayı daha uygun buluyorlardı.

Maximihen Danglars bir gün sanat eşyaları ticareti yapan Olivet'nin özel konağının merdivenlerinde XVI. Louis'nin Marquis de Sade'ın Vincennes ve Eastille'de hapsedilmesiyle ilgili imzalı hükümdar emri niteliğincieki üç mektubuyla birlikte yakalandığında son derece sakin bir şekilde bunları ev sahibi olduğunu sandığı birinden kırk sekiz saatliğine götürme izni aldığını söyledi; Olivet savunulacak hiçbir yanı olmayan bu doğrulamayı kılını bile kıpırdatmadan kabul etti.

Hiçbir zaman cezalandırılmamaları onlara delice bir cesaret verdi ve sonunda kaybolmaianna yol açan olayı gerçekleştirdiler: Tüysüz, kibar ve oğlancı yaşlı bir anglosakson (gözlüklü ve cüppeli önder Konfuçyüs kılığında) Timo thy Clawbonny'nin

-Marcuart, Marcouart, Clawbonny ve Shandon Bankası'ndanverdiği maskeli baloda Berthe Danglars bir lskit tacı çaldı. Olay gece ortaya çıktı. Hemen çağrılan ve gelen polis bütün davetiileri aradı ve mücevheri lskoçyalı kadın kılığındaki Başkan ın karısının yalancı gaydasının içinde buldu.

Berthe Danglars sakin bir şekilde kocası istediği için tacın bulunduğu camlı dolabı kırdığını itiraf etti; Maximihen de kansının bu itirafını onayladı ve hemen o anda Emniyet Müdürlüğü'nden bir müfettişin kendisine gönderdiği bir mektubu çıkardı ortaya; çok gizli bu mektupta müfettiş kendisinden şu ricada bulunuyordu: Adamlarından birinden öğrendiğine göre bu maskeli balo sırasında Chalia La Rapine'in çalma girişiminde bulunacağını öğrendiği altın bir tacı gözünden kaçırmamasını istiyordu: tık işini Opera'da bir Boris Godunov temsili sırasında yapan cüretli bir soyguncuya bu ad takılmıştı; aslında Chalia la Rapine her zaman efsanevi bir hırsız olarak kaldı; daha sonra da onun üstüne yıkılan otuz üç dolandırıcılık olayından on se kizinin Danglars'lar tarafından gerçekleştirildiği ortaya çıktı.

Bu sefer de ne kadar akla aykırı gibi gözüküyorsa da bu açıklama polis dahil herkes tarafından kabul gördü. Bununla birlikte düşüneeli bir halde dönen genç bir emniyet müfettişi Paris'te manden gecelerde gerçekleştirilen ve aydınlatılamayan dosyaları iste ıti: Danglars'ların otuz dokuz daveıli listesinin yirmi dokuzunda yer aldığını görünce çok şaşırdı. Ona göre en kuvvetli delil buydu; ama şüphelerini açtığı ve kendisinden bu işi üstlenmesini isteyen emniyet müdürü bunun bir tesadüften başka bir şey olmadığını söyledi. Ve bir ihtiyat tedbiri olarak mesele Adalet Bakanlığı'na açıldığında bakanlık yetkililerinden bütün meslektaşlarının büyük bir saygı duyduğu bir kanun adamının sözünden ve onurundan kuşku duyulmasına karşı büyük bir tepki gelince emniyet müdürü, müfettişinin bu soruşturmayı yürütmesini yasakladı ve ısrarları karşısında da onu Cezayir'e sürmekle tehdit etti.

öfkeden deliye dönen Blanchet istifa etti ve Danglars'ların suçluluğunu kanıtlayacağına dair yemin etti.

Blanchet Danglars'ları haftalarca boşu boşuna izledi ve izlettirdi; Maximilien'in Adalet Sarayı'nda kullanma hakkına sahip olduğu odaya gizlice girilmesi de bir işe yaramadı. Varsa eğer, aradığı kanıt ların burada bulunmad ığı kesindi ve Blanchet'nin tek şansı Danglars'ların çaldıkları bazı eşyaları evde bırakmış olmalarıydı. 1925 yılının Noel akşamı, Blanchet Danglars'ların yemeği dışarda yiyeceklerini, Hanare'lerin yatmış olduğunu ve oda hizmetçisi genç kadının üç arkadaşıyla birlikte (Serge Valene, François Gratiolet ve Flora Champigny) Fresnel'lerin restoranında Noel yemeği yiyeceğini bilerek üçüncü kattaki soldaki daireye girmeyi başardı. Fanny Mosca'nın safirli yelpazesini, Lord Summerhil'den alışının daha ertesi gün çaldıkları Ambroise

Vollard'ın Felix Vallotton tarafından yapılmış portresini de bulamadı ama belki de mütarekeden hemen sonra Prenses Rzewuska'nın evinden çal ınmış kolye olan bir inci kolye ve Madam de Guitaut'nun evinden çalınmış olana çok benzeyen bir Faberge yumurtası bulmuştu. Blanchet özellikle de Danglars'lar için eski amirlerinin, doğruluğunu inkar edebilecekleri kanıtlardan daha tehlikeli olabileceğine inandığı bir parçayı eline geçirdi: Danglars'ların gerçekleştirdikleri ya da teşebbüs ettikleri hırsızlıkların her

birinin not edildiği ve çiflin birbirleriyle girdiği iddialarının yer aldığı numaralı bölümlerin bul unduğu çizgili bir defterdi bu.

Blanchet tam elinde delillerin bulunduğu defterle çıkmak üzereydi ki koridorun ucunda, dairenin kapısının açıldığını duydu: Celia Crespi'ydi bu; Honore'nin kendisine tembihlediği gibi yatmadan önce Madam'ın hudvarının ışığını söndürmeyi unutmuştu. Şimdi gecikmeli olarak bu görevini yerine getirmeye gelmiş ve bu fırsattan yararlanarak da yemekteki arkadaşlarına küçük bir likör ve beyefendiye, yargılanabilecek bir minnettarının gönderdiği nefis kestane şekerlerinden ikram etmek istemişti. Bir perdenin arkasma gizlenen Blanchet saatine bakt ı ve yaklaşık bir olduğunu gördü. Danglars'ların kesinlikle geç dönecekleri sanıbyordu ama geçen her dakika tehlikeli bir karşılaşma riskini de artırıyordu ve Blanchet Celia'nm konuklarını zevke boğduğu yemek salonunun büyük camlı kapısının önünden geçmeden çıkamazdı dışarı Yapay çiçek deme tlerini görünce bir yangın çıkarıp Danglars'larm odasına saklanınayı düşündü. Yangın müthiş bir süratle yayıldı ve Blanchet yoksa kendi kazdığım kuyuya mı düşüyorum. diye düşünmeye başladığı sırada Celia Crespi ve arkadaşlan evin arka kısmının alevler içinde olduğunu fark ettiler. Alarm verildi ve bundan sonra eski polisin kurtarıcılar ve komşular arasına karışıp kaçması gayet kolay oldu.

Blanchet birkaç gün sonra Danglars'lan kendilerini mahküm edecek defterin -yarısı yanmış olan dairelerine girdiklerinde çılgınca aramışlardı defterihudvardaki bütün öbür eşyalada birlikte yanmış olduğuna inandırarak ölü numarası yaptı Eski polis daha sonra Danglars'ı aradı: Burada yalnızca adaletin tecelli etmesi ve gerçeğin ortaya çıkması değildi kendisini ilgilendiren; kanıtları ve iddiaları daha güçsüz olsaydı bu olay hiçbir zaman

ortaya çıkmayacaktı ve istinaf mahkemesi başkanıyla karısı libidinal hırsızlıkianna uzun süre rahatça devam edebileceklerdi. Ama Blanchet'nin istediği para -beş yüz bin frankDanglars'ların mali gücünü aşıyordu. Blanchet telefonu kapatmadan önce alaylı bir sesle "Çalın" dedi: Danglars'lar para için hırsızlık yapamayacaklarını kesinlikle biliyorlardı ve bütün olanaklarını seferber ederek kaçınayı tercih ettiler.

Adalet sözde koruyucularının kendisini rezil etmesini hoş karşılamaz; yargıçların darbesi ağır oldu: Herthe Danglars otuz yıl ağır hapis cezasına

çarptırıldı. Yaşam boyu zorunlu çalışmaya mahkum edilen Maximihen Saint-Laurent-du-Maroni'ye gönderildi ve pek fazla yaşamadı orada.

Matmazel Crespi birkaç yıl önce Paris'te dolaşırken eski hanımını gördü ve tanıdı; Folie-Regnault Sokağı'nda bir banka oturmuş, dişleri dökülmüş, yeşilimtırak sarı renkli bir ropdöşambr giymiş, önünde içi pılı pırtı dolu bir bebek arabasıyla ve Baron Karısı takma adlı yaşlı bir zavallı haline dönmüştü.

Honore'ler o dönemde yetmişlerindeydiler. Adam soluk yüzlü bir Lyon luydu; seyahat etmiş, maceralar yaşamış, Vuillerme ve Laurent Josserand'ın yanında kukla oynatmış, bir fakirin asistanlığını yapmış, Mabille eğlencelerinde garso nluk, başında sivri bir külah ve omzunda küçük bir maymunla laternacılık, daha sonra ise I ngiliz soğukkanlı lıgıyla yeri doldurulmaz biri olarak ünlendiği burjuva evlerinde hizmetçilik yapmıştı. Elinden her şey gelen güçlü kuvve tli bir Norman köylüsüydü, ekmeğini çok iyi pişirdiği gibi, gerektiğinde bir domuz yavrusunu da kesebilirdi. 187 1 yılı sonunda, on beş yaşında Paris'e yerleşmiş, Clichy alanı yakınlarında, Darn-t Sokağı no 22'deki The Vienne School and Famıly Hotel adlı aile pansiyonunun mutfağına girmişti yardımcı olarak; burası Madam Cissampelos adlı kara kuru, ufak tefek, sopa gibi, demir iradeli Yunanlı bir kadının çalıştırdığı bir müesseseyd i; o zaman şaka yollu, piyano tuşları yapmada kullanıldığı söylenen korkunç kesici dişleri olan Ingiliz kızianna nezaket kuralları öğretiliyordu bu müessesede.

Otuz yıl sonra. Corinne aşçıydı orada ama ayda gene ancak yirmi beş frank kazanabiliyordu. Honore'yle işte bu sırada tanıştı. Evrensel Sergi'de Bonhomnıes Guillaumes gösterisinde tanıştılar; küçük bir otomat tiyatrosuydu bu ve küçük bir sahnede son moda giyimli elli santimetre uzunluğundaki bebekler dans

ediyor ve gevezelik ediyorlardı; Honore şaşıp kalmış olan Corinne'e teknik aç ıklamalar yapmış ve daha sonra da onu Manoir a I'Ent'ers'e götürmüştü; burası da gotik tarzda eski küçük bir şatoydu: Şöminelerinin üzerine oturtulmuş, pencereleri baş aşağı, içindeki eşyaları da tavana yapıştınlmıştı; daha sonra da !şık/ı Saray'a gittiler; burasıysa kaplamalı mobilyaları, saçaklı halılarıyla camdan yapılmış büyülü bir evdi ve yapımcısı camcı Ponsin Usta evin bittiğini görerneden ölmüştü; ve sırasıyla Gökküreyi, G^vsi Sara)'l'm, AY'ı Bl R metreden görmeye olanak veren büyük dürbünüyle Optik 5araJ7 ■ nı, Dioramas du C!ub Alpin'i, Panorama Transatlanrique"ı, Paris 'te Venedik'i ve öteki on kadar pavyonu dolaştılar.

Kızı en çok etkileyen Bosna pavyonundaki yapay gökkuşağı olmuştu; adamsa en çok Yeraltı Maden Sergisi'nden etkilenmişti; altıyüz metrelik borular elektrikli demiryolundan geçiyor ve birdenbire bir altın roadenine çıkıyordu; burada gerçek zenciler çalışıyordu ve gene burada Mösyö Fruhinsoliz'in dev fıçısı vardı ki bu da dört katlı gerçek bir binaydı ve sayısı elli dörtten aşağı olmayan büfelerinde dünyanın bütün içkileri vardı.

Yemeği sömü rge pavyonlarının yanındaki Cabaret de la Belle Meuniere"de yediler; açık Chablis şarabı ve lahana çorbası içtiler; yedikleri budu Corinne iyi pişmemiş buldu.

Honore Baba Mösyö Danglars tarafından bir yıllığına tutulmuştu; \1ösyo Danglars La Gironde'lu bir bağcıydı ve Comites des Yins'in Bordeaux seksiyonunun başkanıydı; tüm sergi süresince kalmak amacıyla Paris'e gelmiş ve Juste Gratiolet'nin bir dairesini tu tmuştu. Birkaç hafta sonra Paris'ten ayrıldığında Baba Mösyö Danglars uşağından o kadar hoşnut kalmıştı ki onu daireyle birlikte yargıç yardımcısı olan ve yakında evlenecek olan oğlu Maximilien'e armağan etmişti. Genç çiftten kısa süre sonra, uşaklarının tavsiyesiyle aşçıyı tuttu.

Danglars olayından sonra. taşınınayı düşünemeyecek kadar yaşlı olan Honore'ler Emile Gratiolet'den odalarında kalma iznini sağladılar. Burada biriktirmiş oldukları birkaç kuruşla, arada bir gelen yan gelirlerle geçinip gidiyorlardı; bakıcılar alamadığında Ghislain Fresnel'e bakıyorlar, okuldan Paul Hebert'i alıyorlar ya da akşam yemeği verecek olan şu ya da bu aile için hoş küçük hamur işleri ya da portakal renkli çikolatalı şekerli kamışlar hazırlıyorlardı. Böylelikle yirmi yı.lı aşkın bir süre daha

yaşadılar ve odalarına büyük bir özenle ve titizlikle baktılar; bakiava biçimli karoları cilaladılar, kırmızı bakır vazosu içindeki mersini damla damla suladılar. Seksen üç yaşına geldiler; kadın gitgide pimpirikleşti, adam gitgide uzadı ve kurudu. Sonra 1949 yılının bir kasım gününde adam masadan kalkarken düştü ve bir saat içinde öldü. Kadınsa onun ölümünden sonra ancak birkaç hafta yaşadı.

tık işindeki Celia Crespi patronlarının birdenbire ortadan kaybolmasıyla Honore'lerden daha şaşkın duruma düştü. Çok kısa sürede ayın bina içinde yeni bir işe girme imkan buldu; bir yıldan beri Danglars'larm yerine geçmiş olan kiracının yanına girdi; kapıcı ve öteki bazı kişiler Latin Amerikalı bu iş adarnma rastaqouere (lüks içinde yaşayan ve geçim kaynagı bilinmeyen yabancı) diye hitap ediyorlardı; şişman. güler yüzlü, parlak bıyıklı, uzun havana puroları içen, dişlerini altın kürdanla karışnran ve kravat iğnesi niyetine büyük bir pırlanta takan bir adamdı bu. Celia Crespi evlendikten sonra Simon-Crubellier Sokağı'na yerleşen Madam de Beaumont'un yanına girdi. Daha sonra ise şarkıcı kızının dogumundan hemen sonra Fransa'dan ayrılıp uzun bir Amerika turnesine çıktığında Celia Crespi çamaşırcı olarak Bartlebooth'un yanına girdi ve Ingiliz, uzun dünya turuna çıkıncaya kadar onun yanında kaldı. Bir süre sonra semtin en saygın pastanesi XV Louis 'nin Agız Tadı' na tezgahtar olarak girdi ve emekli oluncaya kadar burada çalıştı.

Kendisine hep Matmazel Crespi denmesine rağmen Celia Crespi bir oğlan çocuğu doğurdu. Çocuğu bin dokuz yüz otuz altıda gizlice doğurdu. Gebe oldugunu hemen hemen hiç kimse fark etmemişti. Bütün bina çocuğun babasının kim olduğunu sordu ve binada oturan on beş yetmiş beş arasındaki erkek cinsiyerli herkesin adı öne sürüldü. Bu sır hiçbir zaman açığa çıkmadı. Nüfusa babası belli olmayan çocuk olarak geçen çocuk Paris

dışında eğitildi. Binada oturanlardan hiç kimse hiçbir zaman görmedi çocuğu.

Yalnızca birkaç yıl önce Paris'in kurtuluşu sırasındaki çatışmalarda motosikletinin sepetine şampanya kasası koymaya çalışan bir Alman subayına yardım etmek isterken öldürüldüğü öğrenildi.

Matmazel Crespi Ajaccio'nun yukarısındaki bir köyde dünyaya geldi. On iki yaşında Korsika'yı terk etti ve bir daha da

dönmedi oraya. Bazen gözlerini kapar ve odasının önünde herkesin toplandığı pencerenin önündeki manzarayı düşler: Gecesefalarıyla kaplı duvar, sütleğenlerin bittiği hayır, Berberistan incirlerinden çit, gebreotlarından oluşan sıra; ama daha fazlasını hatırlayamıyordu.

Bugün Hıııting'in odası seyrek kullanılıyor. Czerinde sentetik deriden bir örtü ve otuz kadar çizgili yastık olan divanın bulunduğu yerin üst kısmındaki bölüme Semerkant'tan gelen, uzun siyah saçaklı, soluk pembe ipek bir seccade asılmış. Sağ taraftaki sarı ipek kaplı alçak ve yayvan koltuk başucu masası işlevi görüyor; üzerinde eğik ve alçak bir silindir izlenimi uyandıran dövülmüş çelikten bir çalar saat, kadran yerinde hafif dokunınalı bir aygıı bulunan bir telefon ve avangard dergi La Bl'fe Noire'ın bir sayısı var. Duvarlarda resim yok ama yatağın solunda aslında bir tür acayip paravan olan hareketli çelik bir levhaya !talyan entelektüalist \1artiboni'nin bir yapıtı konmuş: Iki metre yüksekliğinde, bir metre genişliğinde, on santime tre kalınlığında polisliren bir blok bu ; içine tıka basa balo repertuvarı yığınlarıyla karışmış eski korseler, kurutulmuş çiçekler, iplikleri çıkacak kadar yıpranmış ipek giysiler, güve yemiş kürk parçaları, perdeleri sökülmüş ördek ayaklarına benzeyen kemirilmiş yelpazeler, topuksuz ve tabansız gümüş ayakkabılar, ziyafet kalıntıları ve iki ya da üç oyuncak köpek nka basa sokuşturulmuş.

DÖRDÜNCÜ KISMIN SONU

BEŞİNCİ KIS IM

Seksen Dördüncü Bölüm

Cinoc, 2

Cinoc'un odası; daha çok kirliliğiyle dikkati çeken bir oda, küf kokan bir yer, parkeler leke dolu, duvarlar balık pulu biçiminde bezeklerle kaplı. Kapının söve pervazında üç harfli ev tılsımı olan bir mezuza görülüyor:

ayrıca Tora dan bazı ayetler var. Karşı duvarda, üçgen yaprak motifli emprime kumaşla kaplanmış bir kanepe biçimindeki yatağın üst kısmındaki bölümde küçük raftaki ciltli ya da kağıt kapaklı kitaplar eğik durumda birbirine yaslanmış ve açık çatı penceresinin yanında yüksek ayaklı, iğreti yapılı bir sıra var; sıranın önü ndeyse üstünde ancak bir kisinin ayakta durabiieceği kadar küçük keçe bir halı görülüyor. Rafın sağ tarafında, duvarda !akla adlı yırtık pırtık bir gravür var: Gravürde takla atan beş bebek ve altı dize görülüyor

Gravürün bulunduğu yerin alr kısmındaki yeşil örtülü sehpada, üstünde bardak bulunan bir su kabı ve dağınık halde kitaplar görülüyor; şu başlıklar okunabiliyor:

Des Raskolniki d'A vvakoum a /'insurrection de Stenka Razine. Contributions bibliographiques a /'etude du regne d'Alexis l er (I. Aleksis Mihayloviç), par Hubert Corneylius, Lille, lmprimerie des Tilleuls, 1954;

La Storia dei Romani, de G. De Sanctis (tome III);

Travels in Baltistan, par P.O.Box, Bombay, 1894;

Quand j'etais petit rat. Souvenirs d'enfance et de jeunesse, par Maria Feodorovna Vychiskava, Paris, 1948;

The Miner et /es debuts du Labour, par lrwin Wall, tire a

part de la revue des Annales;

Beitrage zur feineres Anatomie des menschlichen Ruckenmarks, de Gol!, Gand, 1860;

Rustica dergisinin üç sayısı;

Sur le clivage pyramidal des albatres et des gypses, par Mr Otto Lidenbrock, Professeur au johannaeum de Hambourg et Conservateur du Musee mineralogique de M. Struve

Arnhassacleur de Russie, extrait des Zeitsclıirift for Minerologie und Kristallographie, vol. XI I, Supp!. 14 7,

ve Memoires d'ım Numismate, par M. Florent Baillarger, ancien secretaire de Prefecture du Departement de la HameMarne, Chalindrey, Librairie Le Sommelier. s.d.

Helene Brodin bin dokuz yüz kırk yrdide bu odada öldü. Burada yaklaşık on iki yıl saklı gizli ve her şeyden elini eteğini çekmiş bir halde yaşadı. Ölümünden sonra yeğeni François Gratiolet onun Amerika'daki hayatını nasıl bitirdiğini anlattığı bir mektup buldu

1935 yılı on bir Eylül günü öğleden sonra evine gelen polis, kocasının cesedini teşhis etmesi için kendisini alıp jemima Creek'e götürdü. Kafası parçalanmış olan Anıoine Brodin sırtüstü, kolları çapraz vaziyette, çamurlu bir taş ocağının dibinde, tamamen balçık kaplı yerde sırtüstü uzanmıştı. Polisler kafasına yeşil bir mendil koymuşlardı. Pa nıolonu ve çizmeleri çalınınıştı ama

Helene'in ona birkaç gün önce Petersburg'tan aldığı ince gri ç izgili gömleği sırtındaydı.

Helene Anıoine'ın katillerini hiçbir zaman görmemişti; yal

nızca iki gün önce kocasına sakin bir sesle, gelip onları öldüreceklerini bildirdiklerinde seslerini duymuştu. Ama kendilerini teşhis etmede hiç güçlük çekmedi: Bunlar Ashby kardeşierdi (Jeremiah ve Ruben), yanlarında da her zamanki gibi acımasız ve ahlaksız cüce Nick Pertusano vardı; alnında haç biçiminde kül rengi silinmeyen bir leke bulunan Pertusano onların lanetli ruhu ve günah keçisiydi. Ashby'ler kutsal kitaptan alınmış isimlerine karşın bütün bölgede tanınmış korkunç küçük haydutlard ı; barlardan ve ucuza karın doyurulabilecek yerler olan restoran haline getirilmiş vagonlar olan diner's'lardan haraç alıyorlardı: ve Kontluk şerifinin yeğenieri olmaları Helene için üzücü bir durumdu. Bu şerif katilleri tu

tuklarnamakla kalmadı ve iki yardımcısıyla Helene'e Mobile^e kadar rcfakat sağladı ve kendisine bir daha bu bölgeye ayak basmamasını tembihledi. Helene yolda bu muhafızları ekıneyi başard ı. eyalet merkezi Tallahassee'ye kadar gi tti ve eyalet valisine bir şikayet dilekçesi verdi Aynı akşam otel odasının camlarından biri atılan bir taşla paramparça oldu. Taşa ölüm tehditli bir mesaj sarılmıştı.

Şerif gene de valinin emriyle düzmece bir soruşturma açmak zorunda kaldı; yeğenierine ne olur ne olmaz diye bir süre uzaklaşmalarım tembihledi Iki uğursuz ve cüce ayrıldılar. Helene intikam almak için tek şansının ne olduğunu anladı; çok çabuk davranmalı ve ne olduğunu anlarnalanna fırsat vermeden peş peşe öldürmeliydi onları.

Önce cüceyi öldürdü En kolayı da bu oldu. Onun Mississippi üzerinde çalışan çarklı bir gemiye aşçı yamağı olarak girdiğini öğrendi; bu gemide yıl boyunca profesyonel oyuncular faaliyet gösteriyorlardı. Bunlardan biri Helene'e yardımcı olmayı kabul etti: Helene genç bir garson kılığına girdi ve profesyonel oyuncu Helene'i çocuğu gibi tamtarak gemiye bindirdi.

Geceleyin uyumayan herkesin bitmek bilmeyen craps ve firavun partilerine dalmış olduğu sırada Helene hiç güçlük çekmeden mudağın yolunu buldu: sarhoş gibi gözüken cüce. üzerinde koca bir koyun yahnisi tenetTesinin fokurdadığı bir fırımn yanındaki hamakta uyukluyordu. Ona yaklaştı ve davranmasına fırsat vermeden boynundan ve askılarından yakalayarak koca tencerenin içine attı.

Ertesi sabah, olay henüz açığa çıkmadan, Baton Rouge'da terk etti gemiyi. Gene garson kıyafetinde ve bu kez, birçok insanın keyinerince yaşadığı gerçek bir yüzen kent olan bir odun bağının üstünde nehri aşağı doğru indi. Bunlar içinde bulunan, Fransız kökenli bir gezgin satıcı olan Paul Marchal'a durumu anlattı ve o da kendisine yardımcı olabileceğini söyledi. New Orleans'ta bir kamyon kiratadılar ve Florida'yla Louisiana arasında gidip gelmeye başladılar. Servis istasyonlannda, küçük park yerlerinde, yol kenarlanndaki barlarda duruyorlardı. Paul Marchal donammıyla bir tür orkestra adamdı: Büyük davul, akordeon, armonika, triangl. zil ve çıngırak; Helene'se peçeli bir Doğulu kadın kıyafetinde göbek dansı gibi bir şey yaptıktan sonra seyircilere kağıt çektiriyordu: Önlerine üç kağıttan oluşan üç sıra diziyor, ikisinin toplamı on bir olan iki kağıdı ve üç resmi

gösteriyordu: Çok küçükken öğrenmiş olduğu tek faldı bu; karmakanşık, içinden çıkılmaz bir dille en akıl almaz şeyleri söylemek için yarariamyordu bundan.

Yeni bir iz bulmalan için on gün yetti onlara. Apopka Gölü kıyılannda bağlı duran bir salcia yaşayan bir Seminol ailesi onlara Tampa'ya otuz kilometre kadar uzaklıkta Stone's Hill adlı bir yerin yakınlarındaki kör bir kuyucia birkaç gündür bir adamın yaşadığını söyled i.

Ruben'di bu. Bir sandığa oturmuş, dişleriyle bir konserve kutusunu açmaya çalışırken buldular onu. O kadar acıkmıştı ki geldiklerini hiç işitmedi. Helene, ensesine bir kurşun sıkarak öldürmeden önce Jeremiah'ın nerede olduğunu öğrenmek istedi ondan. Ruben yalnızca ayrılmadan önce, her üçünün, gidecekleri yerleri belli belirsiz konuştuklarını söyledi: Cüce memleket görmek istediğini. Ruben sessiz sedasız bir yere gitmek istediğini, jeremiah da büyük kentlerde gizlenmenin en iyisi olacağını söylemişti.

Nick cüce, Ruben geri zekalıydı ama Jeremiah korkutuyardu Helene'i. Daha ertesi gün pek fazla zahmet çekmeden buldu onu: Miami yarış alanı Hialiah yakınlanndaki bir koltuk meyhanesinin tezgahında ayakta duruyordu; içinde bir parça dana pirzolası bulunan bir ekmek parçasını mekanik bir şekilde çiğnerken bir yandan da bir hipi dergisini kanştırıyordu.

Üç gün süreyle izledi onu. Çeşitli dümenler çeviriyor, müşterek bahisçilerin paralarını alıyor ve bir zamanlar Wyatt Earp ve Doc Halliday'in Arizona, Tobmstone'da işlettiklerine benzer

görkemli The Oriental Sa/oon and Gambling House adlı kumarhane için müşteri kızıştırıyordu. Burası tahta duvarlan baştan asağı emaycli metalden ticaret, reklam ve seçim levhalarıyla kaplı bır ambardı: QUALITY ECONOMY AMOCO MOTOR OIL, GROVE'S BROMOQUININE STOPS COLD, ZENO CHEWINGGC\1. ARMOUR'S CLOVERBLOOM BüTTER, RINSO SOAKS CLOTHES WHITER, THALCO PINE DEODORANT, CLABBERGIRL BAKING POWDER, TOWER'S FISH BRAN D, ARCADIA. GOODYEAR TlRES, QUAKER STA TE, PE:-.:NZOIL SAFE LCBRI CATION, 100% PURE PENNSYLVANIA, BASE-BALL TOUR

:\AME^T. SELMA AMERI CAN LEGION JRS VS MOBILE, PET ER'S SHOE'S, CHEW MAIL POCCH TOBACCO, BROTHER-IN-LAW BARBER SHOP, HAIRCUT 25 C, SILAS GREEN SHOW FROM NEW ORLEANS, DRINK COCA COLA DELICIOCS REFRESIDNG, POSTAL TELEGRAPH HERE, DID YOU K:-.:OW? JW MCDONALD FURN'CO CAN FOCRNISH YOUR H0\1E COMPLETE, CONGOLEC'M RCGS. GRCNO REFRIGERA TORS, PETE JARMAN FOR CONGRESS, CAPUDINE LIQCD A^D TABLETS, AMERICAN ETHYL GASOLINE, GRANGER ROUGH CUT MADE FOR PIPES, JOHN DEERE FARM l\1PLE\1ENTS, FINDLAY'S, VB.

Dördüncü günün sabahı Helene Jeremiah'a bir zarf gönderdi. Bu zarfıa iki kardeşin fotoğrafı -Ruben'in cüzdanında bulunmuştu

\'e bir pusula vardı. Helene bu pusulada cüce ve Ruben-e yaptıklarını anlatmış, bu orospu çocuğunun da aynı akıbete uğrayacağını bildirmiş ve eğer taşaklı bir adamsa gelip kendisini Burbanks Motel'de 3 1 numaralı bungalovda bulmasını istemişti.

Helene yan taraftaki duşun kabinine gizlenerek bütün gün bekledi. jeremiah'ın mektubunu aldığını ve bir kadının meydan okumalarına katlanamayacağım biliyordu. Ama kışkırımasma tepki göstermesi için yeterli değildi bu: bundan başka ondan daha güç lü olduğundan emin olması gerekiyordu.

Akşam saat yediye doğru içgüdülerinin kendisini yamltmadıgını anladı: Jeremiah silahlı dört haydutla birlikte yamru yumnı ve dumanı tüten T modeli bucket-seat'in yanına geldi. Bilinen buıün önlemleri alarak çevreyi kolaçan ettiler ve 31 nolu bungalovu sardılar.

Oda o kadar aydınlık değildi; yalnızca Jeremiah örgü perdelerin arasından iki yataktan birine, kollan çapraz halde, gözleri

faltaşı gibi açılmış olarak uzanmış kardeşi Ruben'i gördii. jeremiah Ashby acılı bir çığlık atarak odaya dalarken Helene'in koyduğu bomba patladı.

Helene aynı akşam iki direkli hafif bir gemiyle Küba'ya gitti; oradan da tarifeli sefer yapan bir gemiyle Fransa'ya ulaştı. Ölünceye kadar kendisini

tutuklayacak olan polisin gelmesini bekledi ama Amerikan adaleti hiçbir zaman bu kara kuru, ufak tefek kadının bu kadar soğukkanlı bir tavırla üç uğursuzu öldürebileceğine ihtimal vermedi ve onlar için daha uygun, daha akla yatkın katiller buldu hiç zahmet çekmeden..

Seksen BeşIncI Bölüm

Berger, 2

Ana baba Berger'lerin odası: parke döşeli, genişçe, hemen hemen kare biçiminde bir oda: duvarlar ince sarı çizgili, açık mavi kağıt kaplı; karşı duvarda, kapının sol tarafında şampiyonları ve sporcuları güçlendiren Vitamix'in verdiği büyük boyutlarda bir Fransa Turu haritası asılı; harita espaslardaki her etap -kentin yanma, meraklısının görmesi için, her etapta ilk altı dereceyi elde edenlerin ve genel klasmanda ilk üç dereceyi (Sarı Mayo, Yeşil Mayo, Dağ Büyük Ödülü) alanların adlarının yazılac ağı biçimde düzenlenmiş.

Odada, her iki yanında ikiz başucu masaları bulunan bir yataklı kanepenin üstündeki mavi pelüş pikede yumak olmuş bir halde uyuklayan büyük bir sokak kedisinden -Poker Dicebaşka bir şey yok. Sağ taraftaki başucu masasında eski lambalı bir radyo var (Madam Reol'ün çok erken açıldığını iddia ettiği ve öte yandan da iki çift arasındaki dostça ilişkileri bozan radyo): Üstü kaldırılabilen ve altında ilkel bir pikap bulunan bu masada ayrıca koni biçimindeki abajuru oyun kağıtlarının renklerinin dört işaretiyle süslenmiş bir gece lambası ve birkaç kırkbeşlik plak kabı var: En üstteki kap Boyer ve Valbonne'un ünlü Bir tek A tmak Ne Hoştur adlı parçasının kabı; Luca Dracena'nın akordeon ve ritm sazları eşliğinde Viviane Malehaut seslendirmiş; kapakta

on altı yaşlarında bir kız şişman ve güleç domuz kasaplarıyla kadeh tokuşturuyor; fonda çengellere asılmış domuz eti parçaları; bir ellerinde köpüklü kadehler öbür ellerinde içinden çeşitli domuz etleri taşan seramik tabaklar: Içinde küçük yağ benekieri bulunan jambon, kalın ve kısa sucuk, somak, Vire sucuğu, kırmızı dil, domuz ayakları, domuz kcllesi ve domuz kellesi patesi.

Sol taraftaki başucu masasında oturtmalığı uzun hasırlı !talyan şarap şişesi (Valpolicella) olan bir lamba ve Raymond Chandler'in Siyah Dizi den bir polisiyesi, Göldeki /(adın var.

Küçük köpekli kadın ve papaz olmaya hazırlanan oğlu l965'e kadar bu dairede yaşadılar. Kendilerinden önceki kiracı burada yıllarca oturmuş yaşlı bir beydi. Yıllarca kalpakla dolaştığından herkes Rus derdi ona. Öteki giysileriyse tamamen Batılıydı: Pantolonu göğüs kemiğine kadar çıkan ve hem lastik askılada hem kolanla tutturulmuş pantolonlu siyah takım elbise, pırıl pırıl bembeyaz bir gömlek, lavalliere türü geniş bir kravat ve bilardo topundan topuzu olan bir baston.

Rus'un gerçek adı Abel Speiss'ti. Duygusal, eskiden askeri veteriner olan bir Alsace'lıydı. Bütün vaktini gazetelerde yayınlanan yarışmalara verirdi. Bütün bulmacaları müthiş bir kolaylıkla çözüyordu

Oç Rus 'un bir kardeşlerı vardır. Bu kardeş kardeş bırakmadan ölmüş. Nasıl oluyor bu ?

tarihsel kazık sorular

john Leland'ın dostu kimdi.?

Bir kumar da vasıyla tehdit edilen kimdir? Sheraton kinıdi.? ihtiyarın sakalını kim traş etti.?

"bir sözcükten ötekilere" matematik problemleri

Pnıdence 24 yaşında. Kocasınm yaşına geldiğinde, yaşı, kocasmm bugünkü yaşının iki katı olacak. Kocası kaç yaşında l

Dört "8 " kullanarak 120 yazınız.

anagramlar

mantık problemleri

kare, haç, üçgen biçimindeki, takılı (a, ai, mai. nıari, marin, marine. martıiıe. martinet). uzatma ekli vb. sözcükler ve bütün meraklıların korkusu

"ikinci derecede sorular".

En çok da kriptogramlarda ustaydı. Kendisi Revei/ de Vienne et Romans ın düzenlediği ÜÇ BIN FRANKLIK Büyük Ulusal Yarışma'da birincilik kazandı ve bu yarışınada mesajının La Marsei//aise'in ilk kuplesini içerdiğini ortaya çıkardı. Ama Chien Français dergisinin verdiği muammasım hiçbir zaman çözemedi. Buradaki tek teseliisi bu bilmeceyi hiç kimsenin çözernemiş oluşuydu ve dergi de sonunda birincilik ödülünü vermeme kararı aldı

Rus'un bulmaca ve bilmeceler dışında başka bir tutkusu daha vardı: Marsilyalı zeytinyağı tüccarının karısı, üst dudağı ince bir bıyık çizgisiyle gölgelenmiş tatlı yüzlü bir kadın olan Madam Hardy'ye deli gibi aşıktı. Binadaki herkese akıl damşıyordu. Ama herkesin kendisini yüreklendirmesine karşın hiçbir zaman kendi kendisinin söylediği gibi "ateşini açığa vurma" cesaretini gösteremedi.

Seksen AltIncI Bölüm

Rorschash, 5

Rorschash'ların banyosu. zamanında son derece görkemliymiş. Cephe duvarı bütünüyle sağlık gereçleri, bakır ve kurşun borular. hoş bir şekilde birbirine karışmış hatlar ve gerçekten gereksiz bir yığın manometrele r. termometreler, debimetreler, higrometreler, supaplar, çarklar, anahtarlar, mitijörler, levyeler ve her çeşit anahtarla dolu; dekorasyondaki ineelikle dikkat çekici biçimde kontrast oluşturan bir makine salonu dekor taslağı sanki burası: Damarlı mermerden bir küvet, lavabo işlevi gören bir ortaçağ su kabı, on dokuzuncu yüzyıl sonlarından kalma askılıklar. alev alev yanan güneş biçiminde musluklar. aslan başları, kuğu boyunları ve birkaç parça sanat eşyasıyla antikalar: Eskiden dansinglerde görüle n, tavana asılmış ve yüzlerce sinekgözü aynalarından ışıklar saçan bir kristal top, iki japon tören kılıcı, kurutulmuş onanca çiçeklerini koruyan iki cam plakadan oluşmuş bir paravana, içlerinde banyo tuzları, parfümler ve tuvalet sütle ri bulunan kaba döküm üç uzun kap, belki antika olan küçük heykel: Sol omzunda küçük bir dünya taşıyan genç Atlas, itifalik bir Pan, yarısı kamıştan ürkmüş bir Syrinx.

Özellikle dikkat çeken dön sanat yapıtı var burada llki hiç kuşkusuz XIX. yüzyılın birinci yarısından kalma ağaç üstüne bir tablo. Tablonun adı lssJz Adasına Olabildiğince Uygun Biçimde Yerleşmek Isteyen Robinson. Küçük beyaz büyük harflerle iki satır halinde yazılmış bu başlığın üstünde naif bir Robinson görülüyor: Bir taşa oturmuş, başında sivri bir külah, keçi kılından bir gömlek giymiş: zamanı anlamak için yararlandığı bir ağaca bir pazar günü çizgisi çekiyor.

Ikinci ve üçüncü yapıtlar birbirlerine yakın iki konunun farklı biçimlerde işlendiği iki gravür: Karanlık biçimde Çalmnıış Mekwp adını taşıyan ilkinde Macar parkeli ve duvarları jouy tuvali kaplı şık bir salon görülüyor: salonda, bir genç kadın büyük bir parka bakan bir pencerenin kenarına oturmuş, ince bir beyaz keten kumaşa bir atlama ilmiği atıyor; ondan pek uzakta olmayan aşırı Ingiliz tavırlı yaşlı bir adam bir tür klavsen çalıyor. Gerçeküstücü anlayışta yapılmış ikinci gravürde on dört on beş yaşlarında kısa bir dantel kombinezon giymiş bir genç kız görülüyor. Çoraplarının ajurlu yan fi tilieri mızrak ucuyla son buluyor ve boynunda küçük bir haç var; haçın kollarından her biri bir parmak biçiminde ve tırnak altından hafifçe kanıyor. Genç kadın bir Rheinland manzarasının kayalarının göründüğü açık pencerenin yanındaki bir dikiş makinesinin önüne oturmuş ve diktiği çamaşırın üstüne gotik Alman karakterleriyle yazı işlenmiş.

Dördüncü yapıt kiivetin geniş kenarına konmuş bir mulaj. Doğal büyüklüğünün aşağı yukarı üçte biri oranında yürüyen bir kadın betimlenmiş. Yaklaşık yirmi yaşlarında Romalı bir kız bu. Bedeni uzun ve ince. Saçları dalgalı ve yumuşak ve aşağı yukarı tümüyle örtülü. Başı hafifçe eğik, sol eliyle boynundan topuklarına kadar inen ve böylece sandallı ayaklarını örten görkemli kıvrımları olan giysisinin toplanmış bir parçasını tu tuyor. Sol ayağını öne doğru uzatmış ve izleyeceği yola yalnızca ayak parmaklarının ucuyla dokunuyor: bu arada tabanı ve topuğu da neredeyse dik vaziyette kalkmış. Hem yürüyen bir kadının çevikliğini hem de kendine olan güvenini ve rahatlığını anlatan bu hareket ona kararlı bir hareketle hafif bir uçuş karışımı özel bir çekicilik veriyor.

Uyanık bir kadın olan Olivia Rorschash dairesini kendisinin orada bulunmayacağı aylarda kiraladı. Kiralama işi -Jane Sutton'un günlük hizmetleri içindedirçok zengin yabancıların geçici konut işlerinde

uzmanlaşmış bir ajans aracılığıyla gerçekleştirildi. Kiracı bu kez Giovanni Pizzicagnoli adında biri; uluslararası görevi olan ve genellikle Cenevre'de oturan Pizzicagnoli bir buçuk aylığına UNESCO'nun enerji sorunlarıyla ilgili fevkalade bütçe komisyonlarından birine başkanlık etmek için bir buçuk aylığına gelmiş. Bu diplomaı ajansın İsviçreli temsilcisinin getirdiği öneriler arasında seçimini birkaç dakika içinde yaptı. Kendisi Fransa'ya daha ertesi gün gelecektir ama karısı ve genç kızı gelmişlerdir bile: adam bütün Fransızların hırsız olduğuna inanmaktadır ve güçlü kuvvetli kırk yaşlannda bir Berne'li olan kansına kendilerine söylenen her şeyin doğru olup olmadığını yerinde denetleme görevi vermiştir.

Olivia Rorschash bu ziyarette bulunmayı yararsız buldu ve hemen daha başında yakında hareket edeceği gerekçesiyle hoş bir gülümsemeyle çekildi; Madam Pizzicagnoli'ye küçük çocuğunun yemek odasındaki süslü tabakları ve girişteki üflemeli camdan salkımı kırmaması için dikkatli olmasını tembihlemekle yetindi.

Ajans görevlisi, evi müşte risiyle birlikte dolaşmaya devam etti. Mobilya ve araç grreci numaralayarak, envanterini çıkardı ve kayde tti. Ama başlangıçta sıradan bir formaliteden başka bir şey olmaması gereken bu ziyaretin ciddi sorunlar çıkaracağı anlaşıldı kısa sürede çünkü açıkça had safhada hizmetçi güvenliği takıntıları içinde olan İsviçreli kadın bütün elektrikli aletlerin nasıl çalıştığının ve sigortalann, otomatik sigortaların yerlerinin kendisine gösterilmesini istedi. Mutfağın denetlenmesi sırasında pek sorun çıkmadı ama hanyoda işler ters gitti: Olaylara hakim olamayan ajans memuresi müdürünü yardıma çağırdı. Hadisenin önemli olduğunu - daire bir buçuk aylığına yirmi bin franka kiralanmıştıgören müdür gelmekten başka çare bulamadı ama dosyayı gerektiği biçimde inceleme vaktini bulamadığından o da çeşitli kişilere başvurmak zorunda kaldı: Madam Rorschash taşınma işleriyle kocasının ilgilendiğini öne sürerek yetkisiz olduğunu söyledi; eski ev sahibi Olivier Gratiolet on beş yıldan beri bu işin kendisini ilgilendirmediğini söyledi; yönetici Romanet dekoralöre başvurulmasını önerdi. o, müteahhitin adını vermekle yetindi, geç saatlerde aranan müteahhit otomatik yanıtlayıcı aracılığıyla konuştu.

Netice olarak Madam Rorschash'ın banyosuncia şu anda altı kişi var:

Madam Pizzicagnoli elinde küçücük bir sözlükle öfkeden titreyen ve tizleşen bir sesle sürekli bağırmaktadır "lo non vi capisco ! Cna stanza ammobligliata 1 !ch verstche sir nich1 l am in a hurry 1 Moi, ne comprendre ' Ho fretta' Le presee' lch habe Eile 1 Gebe n sir mir eine Hasche Trinkwasser '"

beyaz alpaka giysili genç bir kadın olan ajans memuresi kaba ipek eldivenleriyle yelpazelenmektedir;

apns mudürü her yanda, hararetle dörtte üçü çiğnenmiş bir puroyu atacağı kül tablasına benzer bir şey aramaktadır; ortak mülk mevzuatını karıştıran yönetici, şofbenle ılgili güvenlik normları konusunda bir şey olup olmadığını hatırlamaya çalışıyor; acilen kim tarafından ve ne için çağrıldığı bilinmeyen bir havagazı, su, kanalizasyon tamircisi bilezik saatini yukarı doğru çekerken kendisine, gıdebilirsin denmesini bekliyor; ve Madam Pizzicagnoli'nin denizci giysileri içinde. çevresindeki gürültü patırtıya ilgisiz, dört yaşındaki küçük oğlu mermer karolar üstünde diz çökmüş, bıkmadan usanmadan yorulmadan mekanik bir tavşam yürütüyor; tavşan davul ve trompetle Kwai Köpnisıi'nü çalıyor.

Seksen YedIncI Bölüm

Bartlcbooth, 4

Bartleboot h'un dairesinin büyük salonunda, soluk renk kagıt kaplı kare biçimindeki büyük mekanda mobilyaların geri kalan kısmı, Priscilla'nın Malesherbes bulvan 65 numaradaki özel konutunda bulundurduğu eşyalar ve biblolar var: Oymalı ve yaldızlı ağaç tan, eski goblen kaplama, san kafesli fon üstüne uçucu hayvan (güvercin, papağan. muhabbet kuşu) desenleriyle süslenmiş yaprak, meyve ve çiçekkrle çele nklenmiş arabesk süslemeli bir kanepe ve dört büyük koltuk: arabesk kompozisyonltı Beauvais örtüsünden ve alt tarafında Gilot stili giyimli maymunların bulunduğu dört kanatlı büyiık bir paravan; XVI. Louis stilinde, silmeli maundan ve boyalı ağaçtan ince uzun süslemeleri olan yedi çekmeceli büyük bir şilonyer: beyaz damarlı mermerden, üst kısmında on kollu iki şamdan, gümüş bir et servis tabağı, iki tarafında altın kapaklı kaplar, kalemlik, altın sistire ve spatula, yontulmuş kristal kaşe ve dikdörtgen biçiınli menevişii altın ve mavi emaye küçücük bir makyaj kutusu bulunan

küçük bir yazı takımı; siyah taştan yüksek şöminenin üstündeki beyaz mermerden ve oymalı bronzdan ve kadranında Hoguet, a Paris yazısı bulunan sarkaç, diz çökmüş iki sakallı adam tarafından tutulmuş; sarkacın her iki yanında yumuşak Chan tilly hamurundan iki eczacı kabı var; sağ taraftakinde Ther. Vieille, sol taraftakinde Goınme Gulte damgalan var: nihayet gül ağacından ova! küçük bir masanın beyaz mermerden üst kısmına da üç Saksonya porseleni konmuş; biri Venüs'ü ve üç kuğunun çektiği çiçekli bir arabaya binmiş bir sevgiliyi betimliyor; öbür ikisi Afrika ve Amerika'yı gösteren alegoriler: Afrika yatmış bir aslanın üstüne oturmuş bir zenci çocukla simgeleştirilmiş; Amerika'ysa kalemlerle süslenmiş bir kadınla; kadın bir timsaha yan binmiş durumda, sol memesinin üstünde bir bereket boynuzu tutuyor: sağ eline de bir papağan konmuş.

Duvarlarda çok sayıda tablo var; en çok dikkat çekeni şöminenin sağ tarafında asılı olan; Groziano'nun karanlık ve ağır bir Çarmihtan lndiriliş'i bu; sol tarafta F. H. Mans'ın Balikç1 Gemilerinin Kliçzik Bir Hollanda Umanma Yanaşmasi adlı bir deniz manzarası: karşı duvarda. büyük kanepenin üst kısmında Thomas Gainsborough'un Ma vi Çocuk ("Blıe Boy ") için bir karton etüdü, Le Bas'nın L'Enfant au toton adlı iki büyük gravürü, Chardin'in memnuniyerten ve gururdan yüzü şişmiş bir papazı gösteren minyatürü Le Va/et d'A uberge'ı, Satyros hemipan. aegipan, orman perileri, kır tanrıları, hayale tler, ocak tanrıları. cinler ve şeytanlada birlikte Bacchus, Pan ve Silenas'ı gösteren, Eugene Lami'nin mitolojik bir sahnesi; Esrarengiz Ada adlı ve L

N. Montalescot imzalı bir manzara: Manzaracia bir deniz kıyısı görülüyor; sol taraftaki plajı ve ormanı hoş bir çevre görümümü veriyor ama sağ taraf kuleler biçiminde kayalardan oluşmuş ve çıkış için tek bir deliği var; sapasağlam, güçlü bir kale izlerrimi veriyor; ve Sir Thomas Lawrence'in dostu, döneminin en ünlü "gözüpek kahramanlarından biri ve ölümünden sonra merak nedeniyle sekiz kişiyi öldürmüş olduğu öğrenilen ressam, koleksiyoncu ve eleştirmen Wainewright'ın bir suluboya resmi; suluboya resmin adı Arabao ("The Carter"): arahacı kireç boyalı bir duvarın önündeki bir banka oturmuş. Iri yarı ve güçlü bir adam bu; boz renkli kaba kumaştan pantolonunun paçalarını yırtık pırtık çizmelerinin içine sokmuş; göğsü iyice açık gri bir gömleği ve çizgili bir fuları var; sağ bileğinde çivili deriden koruyucu bir bilezik görülüyor; sol omzunda işlemeli bir çanta asılı: ip

örgüsü, ucu ince ve sert iplicikler halindeki kırhacı sağ tarafında, bir testiyle bir ekmek parçasının yanında duruyor.

Divanlara ve koltuklara saydam naylon kılıf geçirilmiş. Bu oda en azından on yıldan beri istisnai durumlarda kullanılmakta Bartlebooth buraya son kez dört ay önce Beyssandre olayındaki gelişmeler onu Remi Rorschash'a başvurmak zorunda bıraktığında girmişti.

Yetmişli yıliann başında iki büyük otelcilik kuruluşu -MARYEL HOUSES INCORPORATED ve INTERNATIONAL HOSTELLERIEotelciliğin iki yeni devinin (Holiday Inn ve Sheraton) önlenemeyen yükselişlerine karşı daha güçlü biçimde direnebilmek için birleşme kararı aldılar: Marvel Houses Ine. Karaipler ve Güney Amerikada sağlam biçimde yerleşmiş bir Kuzey Amerika şirketiydi; International Hostelle rie'yse Arap Emirliklerfnin verdiği sermayeyle çalışan ve merkezi Zürih'de bulunan bir holdingti.

Iki şirketin beyin takımı şubat l970'de ilk kez Bahamalar'da Nassau'da bir araya geldiler. Dünyanın gidişanna baktıklarında. iki rakiplerinin yükselişlerini durdurabilmeleri için tek şanslarının dünyada eşi olmayan bir turizm otelciliğinr yönelmek oldugu konusunda fikir birliği ettiler: Marvel Houses'un başkanı şöyle konuş tu: "Çılgınca bir çocuk kültüne dayanan bir otelcilik değil (alkşlar). sorumluların sefahat alemli hesap pusulalarına boyun egmeyeceği (alkışlar), üç temel değere, saygıya dayanan bir otekilik: Eğlence. dinlenme, kültür (uzun uzun alkışlar) "

Daha sonraki aylarda her iki şirkette yapılan birçok toplantı Marvel Houses'un başkanının son derece parlak bir biçimde çizdiği arnaçiann belirlenmesini sağladı. International Hostellerie'nin yöneticilerinden biri şaka yollu, her iki firmanın ticaret unvanIarının aynı sayıda harften (24) oluştuğunu söyleyince her iki şirketin reklam servisleri bu fikrin üzerine atladılar ve yirmi dört değişik ülkede. tamamen yeni üsluplu yirmi dört otel kompleksinin kumlacağı yirmi dört stratejik yerleşme yeri önerdiler; büyük bir ineelikle seçilmiş olan yirmi dört yerin bildirisi ve yaratıcı iki firmanın adı yukardan aşağı ve yan yana ortaya çıktı (figür l).

Kasım l970'te genel başkan-yöneticiler Kuveyt'te toplandılar ve bir ortaklık kontratı imzaladılar; buna göre Marvel Houses Incorporated ve

International Hastelierir ortaklaşa olarak iki ikiz şube açacaklardı; Marvel Houses International adıyla bir otelcilik yatırım şirketi ve Incorporated Hostellerie adıyla bir bankacılık ve otelcilik finans şirketi; iki ana firmanın kapitalleriyle desteklenecek olan bu şirketler saptanmış olan yirmi dört yerdeki otel komplekslerini tasarlamak, örgütlernek ve inşaatlarını tamamlamakla yükümlü olacaktı. Işlerin özellikle finansal yönetimini sağlamakla yükümlü Incorporated Hosıellerie'nin merke

zi de Kuveyt oldu: işleri örgütleyip, düzenli biçimde yürümesini sağlamakla yükümlü Marvel Houses International'se mali nedenler yüzünden PortoRica'ya yerleşti.

İşin toplam bütçesi milyar doları aşıyordu -her şirket için beş yüz bin franktan fazlave eşi bulunamayacak kadar lüks otel merkezleri yapılacaktı bu paralarla. Hareket noktası ana fikir şu olacaktı bu iste : Bir otel özelliği taşıyacak olan bu dinlenme, eğlence ve kültür merkezi belirli ihtiyaçlara göre uyarlanmış (başka yerlerde hava soğukken burada terlemrk. temiz hava, kar, iyot vb.) ve belli turistik etkinliklere (deniz banyoları, kayak merkezi, su kentleri. sanat merkezleri, ilginç yerler ve doğal manzaralar [park vb.] ya da yapay [Venedik, Matma ta. Disneyworld vb]) elverişli özel yerlerin yakınında bulunması uygun olmakla birlikte hiçbir zaman için zorunlu da olmayacaktı bu: !yi bir otel öyle olmalıdır ki bir müşteri okmak istediğinde çıkabilmelidir oradan ve çıkmak kendisi için bır aıga1) <1, ratsız lllzsuz bir işse de çıkma)'abılme/idir. Sonuç olarak Marvel Houses International'in yapmak istedigi otelinin belirgin özelliği şu olacaktı: Bu otellerde intra muros, zengin, titiz ve tembel müşterilerin görmek ve dışarı çıkmadan yapmak istediği her şey bu lunacak tı: bunlar Kuzey Amerikalı. Arap ve Japon müşterilerin çoğunluğunun istedikleriydi: Avrupa'yı ve Avrupa'nın kültür hazinelerini baştan başa katetmek isterler ama müzeleri görmek için kilomet relerce dolaşmak istemezler ya da Saint-Sulpice veya Saint-G illes Alanı nın trafik tıkanıklıklarında rahatsız biçimde araba kullanmak istemezler.

Bu fikir çok uzun yıllardan beri modern turistik otelciliğin temeliydi: Bu fikir özel plajların oluşturulması. deniz kıyılarının ve kayak pistlerinin gitgide özelleştirilmeleri, bütünüyle yapay ve coğrafi ve insani çevresiyle canlı bağlantısı bulunmayan kulüplerle tatil merkezlerinin ve köylerinin

hızlı bir şekilde gelişmesi sonucunu getirmişti. Ama burada hayranlık verici bir sistemleştirilmeye gidildi: Yeni Hostelleries Marvel'in müşterileri herhangi bir dört yıldızlı oteldeki gibi plajdan, tenis kortundan. sıcak sulu havuzdan, 18 delikli golf alanından, binicilik parkından, saunadan, marinadan, gazinodan, gece kulübünde n, butiklerden, restoranlardan, barlardan, gazete ve sigara satılan büfelerden, seyahat acentesinden, bankadan yararianınakla kalmayacaktı; müşteriler aynı zamanda kayak alanları, teleferikler, paten alanları. sualtı sporları olanağı, sörfleri, safarisi, dev akvaryumu,

eski sanat müzesi, Roma kalıntıları, savaş alanı, piramidi, gotik kilisesi, kapalı çarşısı, kalesi, kantini, Plaza de Toros'u, arkeolajik sin, Bierstübe'si, sokak partileri, Bali dansözleri vb. vb. vb.lerine de sahip olacaktı.

MIRAJ Hindistan A NAF l Yunanistan (Cyclades)

ART IGAS Uruguay VEN CE Fransa ERBIL Irak ALNWI CK Ingiltere HALLE Belçika OlTOK Avusturya (tllirya)

HLA XTILA Meksika 5(^!A Ispanya (Eski Castilla)

E^ IS Irianda 5AFAD !srail /LION Türkiye (Truva)

/MIAKEA Mozambik CC^ RE lsviçre 05AKA Japonya

ARTESIA Birleşik Devletler (Yeni Meksika)

PEMBA Tanzanya OLAN D !sviçre

ORLANDO Birleşik Devletler (Disneyworld)

AEROE Danimarka TI\DUT Kanada E/MEO Tahiti Takımadaları DELFT Hollanda

Figür 1. Marvel Houses International ve lnco rporated Hostcllcrie'nin 24 otel kompleksinin kuruluş şeması.

Görünüşe göre ABD iki kez seçilmiş -Artesia ve Orlando yla-; bu durum yirmi dört kompleksi yırmi dört ayrı bolgede kurma kararıyla çelişıyor; ama

Man-el Houses ın yöneticilerinden bin haklı olarak Dısneyworld un ıek başına, Man^el Houses ve International Hosıellerıe"yi temsil edebilecek bir dünya oldugu ölçüde Orlando 'nun da yüzeysel biçimde ABD'de bulundugunu haıırlaıı.

Marvel Houses International, tek başına, öngörülmüş olan fiyatları karşılayabilecek olan bu baş döndürücü fonlara ulaşabilmek için aynı anda gerçekleşecek üç ayrı projeye el attı: Birincisi bolca turistik kaynaklar sunan ve aynı zamanda da hiç işlenmemiş ıssız ya da kolayca ıssızlaştırılabilecek yerler bulunması; saptanan yirmi dört bölgeden beşi doğal parkların -Alnwick, Ennis, Ottok, Soria. Vencehemenyakınlarındaydı ve beşi de adaydı: Aeroe, Anafi. Eimeo, Olanci ve Pemha. Ayrıca iki de yapay ada vardı: Bunlardan biri lç Deniz'de Osaka açıklarında, öbürü Mozambik kıyısında Inhakea karşısındaydı: bir gölün, Onlario'daki Trout Gölü'nün de düzenlenmesi öngörülmüştü: Burada bü tünüyle sualtı sporlarına yönelik bir eğlence merkezi kurulması tasarlanıyordu.

tkinci yaklaşım Marvel Houses International'in tesis kurmak istediği sınırların yerel, bölgesel ve ulusal yetkililerine "kültür parkları" oluşturma teklifinde bulunul masını kapsayacaktı; Marvel Houses yapım masraflarını bütünüyle karşılayacak, karşılığında da araziden yirmi dört yıllığına yararlanma imtiyazı elde edecekti (ilk hesaplara göre tesis bes yıl ve üç ayda kendini amorti edecek ve daha sonraki yetmiş beş yılda gerçekten rantabl olacaktı); bu "kültür parkları" düş gücünden esinlenilerek oluşturulabilecek XIII. yüzyıldan kalma bir manastırın kalıntılarının otelin çevresine dahil edildiği lrlanda'da uluslararası Shannon Havaalanı na birkaç kilometre uzaklıktaki Ennis'de olduğu gibi tanınmış kalıntıları ve binaları içine alabilecek, Marvel Houses belediyeye hizmet vererek kentin bütün eski semtini kurtaracak ve burada çömlekçileri. dokumacıları, ressamları, oymacıları, eski usül giysileriyle mum ışığında çalışan yerleşik demir eşya sanatç ılarıyla Eski Delft'de olduğu gibi mevcut yapılara katılabilecekti.

Marvel Houses International'in üçüncü yaklaşımı atraksiyonların rantabl duruma getirilmesine yönelik bir çalışma olacaktı ve bu amaçla en azından yatırımcıların projelerinin yüzde cllisini, rolasyon olanaklarını yoğunlaştırdıkları Avrupa'yı inceleyeceklerdi; ama başlangıçta yalnızca personele (Bali dansözleri, sokak partisi apaşları. tirol hizmetçileri,

torerolar, aficionadolar, spor monitörleri, yılan terbiyecileri, antipodistler vb.) yönelik olan bu fikir kısa süre içinde donamıniara da uygulandı ve bütün tesisin kesinlikle gerçek özgünlüğünü oluşturdu: Uzarnın katıksız ve sade biçimde reddi.

Gerçekten de çok kısa sürede, donanım ve işletme bütçeleri karşılaştı rıldığında yirmi dört örnek pirami t, su altı tesisleri, dağlar, güçlü şatolar, kanyonlar, oyma kayalar oluşturmanın, on beş ağustosta Halle'de bulunduğu sırada kayak yapmak isteyen ya da Ispanya'nın göbeğinde bulunduğu sırada kaplan avına çıkmak isteyen bir müşteriyi buralara bedava aktarmaktan çok daha pahalıya mal olacağı anlaşıldı.

Böylelikle standart kontrat fikri ortaya çıktı: Yirmi dört saatlik dört güne eşiı ya da daha fazla süren bir konaklamadan iliharen her gece süresi ek bir ücret ödeme ksizin zincirin farklı bir otelinde geçirilebilecekti. Her yeni gelen müşte riye bir tür takvim verilecek ve kendisine yedi yüz elli kadar turistik ve kültürel etkinlik önerilecek ve bu önerilerin her birinin saati belirli olacak ve müşteri Marvel Houses'da geçireceği süre içinde, bunlarda istediğinde istediği kadar kalabilecrkti; yönetim arzulanan bu et kinliklerin yüzde seksenini ek bir ücret talep e tmeksizin karşılayacaktı. Basit bir örnekle anlatmaya çalışalım: Safad'a gelen bir müşteri kayak, demir tuzlu su banyosu, Varzazate Kasbah ziyareti, !sviçre peynir ve şaraplarından tatmak, kanasla partisi, Erınitage müzesini ziyaret, Alsace yemeği, Champssur-Marne Şatosu nu ziyaret, Lazslo Birnbaum yönetimindeki Des Moines Filarmoni Orkestrası konseri, Setharram Mağaraları'nı ziyaret ("-1500 lambayla sihirli bir biçimde aydmlaalmış bir dagm tamamen aşılması l Sarkıtların zenginliği. Fenise La Belle /n gerçekdışı yanmı haarlatan bir gondol gezisı:vle süslenmiş dekorlarların büyülti çeşitliliği' Doğanın Dünyaya Verdiği Biricik Her Şey! ") vb. etmek isterse yönetim şirketin dev bilgisayarıyla ilişkiye geçtikten sonra hemen Coire'a (!sviçre) bir sefer örgütlenecek ve burada buz üstünde kayak, !sviçre peynir ve şaraplarından (Valteline şarapları) tatma, demir tuzlu su banyoları ve kanasta turnuvası düzenlenecekti; sonra Coire a Vence'a bir sefer örgütlenerek ve yapay biçimde oluşturulmuş Setharram Mağaraları ziyaret edilecekti (Sihirli bir şekilde ışıklandmlmış bir dağın bıllümlyle aşılması, vb.). Safad'da Alsace yemeği de yenebilecek, müze ve şato ziyaretleri yapılacak, odiyovizüyel konferanslada koltuklarına kurulmuş turistlere bütün ülkelerin gelmiş

geçmiş sanatsal şaheserleri tanıtılacak ve bunlardan tat almaları sağlanacaktı. Buna karşılık Yönetim büyülü bir Varzazat Kasbah'ının bir eşinin yükseld iği Artesia'ya ve Des Moines Filarmoni Orkestrası'nın bir sezon için tu tulduğu Orlando-Disneyworld'a (müşteri fazladan bir hafta daha kalacaksa) sefer düzenieyecek ve muhtemelen Safad otantik sinagoglarını (Safad'da) ziyaret ettirecek, solist Virginia Fredericksburg'la birlikte Hal Mon tgomery yönetimindeki Bregenz oda arkesırasıyla (Vence'da) bir gece (Corelli, Vivaldi, Gabriel Pierne) ya da Clermont-Ferrand üniversitesi'nden Profesör Strossi'nin Marshall Mcluhan ve Üçlincli Copemicus Devrimi (Coire'da) üzerine bir konferans da örgütleyecekti.

Doğal olarak Man-el Houses yöneticilerinin her biri sürekli olarak vaat edilmiş olan bütün donanımlarının yirmi dört parkını karşılamak için çalışacaklardı. Ciddi olanaksızlıklar baş gösterdiğinde başka bir yerde daha uygun bir taklidiyle doldurmanın daha yerinde olacağı şu ya da bu at raksiyonu tek bir yerde toplayacaklardı; böylelikle sözgelimi tek bir Betharram Mağarası olacak ve başka yerlerde de Lascaux ya da Les Eyzies gibi kesinlikle daha az spektaküler olan ama bilgi ve heyecan veren mağaralar olacaktı. Ama özellikle yumuşak ve uyarlanmış bu siyaset sınırsız bir hırsın sonucu olan proJe ler doğuracaku ve

1971 yılı sonundan başlayarak mimarlar ve şehirciler özellikle kağıt üstünde gerçek mucizeler gerçekleştirdiler: Taşların tek tek nakledilmesiyle Mozambik'te Sainte Petroine d'Oxford manastırının yeniden inşası, Osaka'da Chambord Şatosu'nun, Artesia'da Medina de Varzaza t'ın, Pemba'da Dünyanın Yedi Harikası'nın (l/1 5 ölçeğinde maketler), Trout Gölü üstünde London Bridge'nin ve Huixtla'da (Meksika) Persepolis'de Daras Sarayı'nın yeniden inşası: Burada en ince ayrıntılarıyla Pers Krallarının sarayının bütün görkemi, kölelerinin. atlarının ve saraylarının, menesierinin güzelliği, konserlerinin (korolarının) görkemi canlandırılacaktı. Varlıklı bir müşterinin yararlanabileceği dolaysız keyfe bağlı bu harikaların coğrafi tuhaflığının. kaynaklandığı sistemin özgünlüğü belli oldukça bu başyapıtların taklit edileceklerini düşünmek üzücü olabilirdi

Mo tivasyon ve pazar araştırmaları sermayedarların duraksama ve çekincelerini ortadan kaldırdı: kesin biçimde anlaşılmıştı ki çok önemli bir

müşteri potansiyeli vardı ve işletmenin ilk hesaplarda ortaya çıkmış oldugu gibi beş yıl üç ayda değil dört yıl sekiz ayda kendisini arnani edebileceği umut edilebilirdi. Büyük bir sermaye akımı başladı ve

1972 yılı başında proje, gerçekleşme aşamasına geldi ve iki pilot kompleks, Trout ve Pemba şantiyeleri açıldı.

Marvel House International, Porto-Rico yasaları uyarınca bütçesinin yüzde birini çağdaş sanat eşyaları alırnma ayırmak zorundaydı; çoğu durumda bu tür zorunluluklar otelcilik dünyasında her odaya ya Sables d'Orles Pins veya Saint-Jean-de-Monts'u betimleyen çini mürekkepli suluboya resimler asılması ya da otelin girişine küçültülmüş büyük bir heykcl konması sonucunu doğurur. Ama Marvel Houses International için daha özgün çözümler bulunmalıydı ve kağıt üzerinde üç ya da dört fikir geliştirildikten -otel komplekslerinin birinde bir uluslararası çağdaş sanat müzesi açılması, yaşayan en büyük yirmi dört sanatçının yirmi dört önemli yapıtının satın alınması ya da ısmarlanması, genç yaratıcılara burs veren bir Marvel Houses International Vakfı'nın kurulması v b sonra Marvel Houses yöneticileri kendileri için ikincil nitelikli olan bu işi bir sanat eleştirmenine vererek sorundan kurtuldular.

Charles-Alben Beyssandre'ı tercih ettiler; Fransızca konuşan İsviçreli bir eleştirmen olan Beyssandre Feuille d'A vis de Fribourg ve La Gazelle de Geneve'de düzenli olarak yazı yazıyordu ve aynı zamanda da yarım düzine Fransız, Belçika ve halyan gündelik gazetenin ve süreli yayının Zürih muhabirliğini yapıyordu. International Hostellerie'nin -ve dolayısıyla Marvel Houses lnternational"ın genel yönetmenbaşkanı kendisinin sadık okuyucularındandı ve sanatsal yatırımları için onun birçok yararlı öğüdünü almıştı.

Marvel Houses'ın yönetim kurulu tarafından toplantıya çağrılan ve durumdan haberdar edilen Charles Albert Beyssandre, sermayedarları, prestij politikaları için en uygun çözümün, az sayıda önemli ve büyük yapıtın toplanması olduğu konusunda zahmet çekmeden razı etti: Bir müze değil, bir değersiz eşya yığını değil, her yatağın üstünde bir renkli resim hiç değil, bütün dünya meraklılarının hayatlarında hiç değilse bir kez görmeyi hayal edecekleri tek bir yerde titizce gizlenen bir avuç başyapıt. Bu

amaçlarla heyecanlanan Marvel Houses yöne ticileri bu ender parçaları gelecek beş yıl içinde toplama işini Charles-Alben Beyssandre'a verdiler.

Ve Beyssandre hayali bir bütçenin başında buldu kendisini

-aldığı yüzde üçlük komisyon da dahil olmak üzere kesin ödemeler ancak l976'da ortaya çıktıama gene de çok büyük bir bütçe değildi: Beş milyar eski franktan biraz fazla bir para: Bununla dünyanın en pahalı üç tablosu ya da ilk günlerde gülerek

ve eğlenerek hesapladığı gibi elli kadar Klee ya da hemen hemen bütün Morandi'ler veya bütün Bacon'lar ya da belki bütün Magritte'ler ve belki de beş yüz Dubuffe t, Picasso'nun en iyi yirmi kadar tablosu, yüz kadar Stael, Frank Stella'nın hemen hemen bütün ürünleri, aşağı yukarı bütün Kline'ler ve hemen hemen tüm Klein'ler, Fitchwinder Vakfı'nın bütün Huffing'leriyle birlikte Rockefeller koleksiyonunun bütün Mark Rothko'ları ve Beyssandre'ın son derece vasat diye nitelediği Hutı ing'in sisli dönem tablolarının tümü alınabilirdi belki.

Bu hesapların ortaya çıkardığı biraz çocuksu coşku çok çabuk söndü ve Beyssandre gene çok kısa zamanda anladı ki işi sandığından çok daha zor olacaktı.

Beyssandre samimi bir insandı, resmi ve ressamları severdi. dikkatli, titiz ve açıktı; bir atölyede ya da bir galeride saatler geçirdikten sonra, kendisini sessizce bir tablonun bozulmaz. değişmez varlığının etkisine teslim ettiğinde sakin ve ince varlığı, yoğun açıklığı yavaş yavaş kendini kabul ettirmeye başlar, hemen hemen canlı, dolu, kendini gösteren, basit ve karmaşık, bir hikayenin, bir işin, bir bilginin dolambaçlı belki de işkenceli zor yolculuğunun ötesinde nihayet çizilebilmiş işaretleri olurdu. Marve! Houses yöneticilerinin kendisine verdiği görev hiç kuşkusuz ticariydi; en azından döneminin sanatını gözden geçirerek o "büyülti anları" -deyim Parisli meslektaşı Esberi'nindiartıracakn ve neredeyse coşkulu bir halde işe girişti

Ama sanat dünyasında haberler çabuk yayılır ve kolayca biçim değiştirirler; çok kısa bir süre İçinde Charles-Albert Beyssandre'ın, kendisini yaşayan

ressamların en zengin koleksiyonunu oluşturmakla görevlendirmiş güçlü bir sanat koruyuculuğu görevini üstlenmiş oldugunu kabul etti herkes.

Birkaç hafta içinde Beyssandre saygınlığından çok daha büyük bir güce sahip oldugunu fark etti. Tüccarlar yalnızca eleştirmenin belirsiz bir gelecekte şu ya da bu yapıtın alimim zengin müşterisi için almayı tasarlayabileceği düşüncesiyle şaşkınlığa düştüler ve en az tanınan ve bilinen yetenekler kısa sürede Cezanne ve Murillo düzeyine yükseldiler. Topu topu bir yüz bin lira sterlini olan ve üstelik de onu bir ayda harcamadan yaşamayı başaran bu adamın tarihindeki gibi eleştirmenin bir sanatsal gösteride bulunması ya da bulunmaması çok etkili sonuçlar doğurmaya başladı. Bir satışa gelir gelmez artırmalar tırmanmaya

başlıyordu ve eğer yalnızca salonu şöyle kısaca turladıktan sonra çıkıp gittiği takdirde fiyatlar geriliyor, düşüyo r. eriyip gidiyordu. Yazdığı yazılarsa öylesine olay oluyordu ki yatırımcılar bunları gitgide artan bir coşku ve heyecan içinde bekliyorlardı. Bir ressamın ilk sergisinden söz ederse ressam bir gün içersinde bütün yapıtlarını satıyordu ve tanınmış bir ustanın tablosuyla ilgili olarak bir şey söylemediği takdirde koleksiyoncular için o yapıt hemen gözden düşüyor, resmi düşük fiyatla elden çıkarıyorlar ya da küçümserren o tuvaileri salonlarının duvarlarından indiriyor ve zırhlanmış sandıklara yerleştirerek, fiyatlarının yükselmesini bekliyorlardı.

Çok kısa bir süre içinde üze rinde baskı uygulamaya başladılar: Şampanyalara ve yağlı karaciğerlere baguyarlardı onu; şoförler siyah limuzinleriyle gelip alıyariardı evden; sonra tüccarlar muhtemel yüzdelerden söz etmeye başladılar; birçok ünlü mimar ona ev yapmak istedi ve birçok ünlü dekaratör de evini düzenlemek için yarışa girdiler.

Beyssandre haftalarca yazılarını yayınlamakla direndi; bu yazıların yol açtığı panik ve tıkanmaların zorunlu olarak ortadan kalkacağına inanıyordu. Sonra çeşitli takma adlar kullanmayı denedi B. Drapier, Diedrich Knickerborger, Fred Dannay, M. B. Lee, Sylvander, Ehrich Weiss, Guillaume Porter, vb ama bu bir bakıma daha kötü oldu çünkü bundan böyle satıcılar kendisini alışılmamış adaylıklar içinde görmek istediler ve Beyssandre yazmayı tamamen bırakıp, bunu, ilgili olduğu bütün gazetelerin sayfalarında duyurduktan sonra anlaşılmaz çalkantılar sanat pazarını sarsmaya devam etti.

Bundan sonraki aylar en zor aylar oldu onun için: Müzayede salonlarına gitmeyi ve sergilerin açılıştan önceki özel davetlerine katılmayı yasakladı kendisine; galerilere giderken olağanüstü önlemler alıyordu ama hilesinin ortaya çıktığı her seferinde son derece yıpratıcı büyük olaylar paılıyordu ve sonunda her türlü genel sergi, gösteri vb.lerden kaçmayı yeğledi; artık yalnızca atölyelere gidiyordu; ressamdan en iyi beş yapıtını göstermesini istiyor ve bu tablolada en az bir saatliğine yalnız bırakılmasını rica ediyordu.

tki yılın sonunda doksan bir kente ve yirmi üç ülkeye dağılmış iki binden fazla atölyeyi ziyaret etmişti. Artık bundan sonra iş notlarına yeniden bir göz atmak ve tercihini yapmaya kalıyordu:

International Hostellerie'nin yöneticilerinden birinin hizmetine sunduğu Grisons Köşkü'ne çekilerek kendisine verilen tuhaf görev ve daha sonraki ilginç rastlantılar üzerine düşünmeye başladı. Ve Bartlebooth serüveninin başına gelmesi aşağı yukarı bu döneme doğru yalnızca ağır çıngıraklı inekler eşliğinde ve buzlu manzaralar karşısında sanatın anlamını düşündüğü sırada oldu.

Kış sezonunda haftada iki kez çevreyle ilgili haberler veren yerel gazete Dernieres Nouvelles de Saint-Moritz'ın iki yıllık eski bir sayısıyla ateş yakmaya çalışırken tesadüfen haberi oldu bu işten: Olivia ve Remi Rorschash Engadılıer'ye birkaç gün geçirmeye gelmişlerdi ve her birinin birer söyleşi hakkı vardı:

Remi Rorschash, söyler misiniz, bugün proje leriniz nelerdir?

Resim yapmak için bütün dünyayı dolaşan ve daha sonar da bu resimleri bilimsel olarak tahrip eden bir adamın hikayesini anlattılar. Bununla ilgili bir film yapmayı çok istiyorum galiba... Özet yetersiz ve yanlıştı ama Beyssandre'ın ilgisini uyandıracak nitelikteydi. Ve eleştirmen, işi daha bir ayrıntılarıyla öğrendiğinde Ingilizin projesi ilgisini çekti. O andan başlayarak Beyssandre çok çabuk karar verdi: Dü nyanın en seçkin koleksiyonunun en değerli çekirdeğini, sahibinin kesinlikle yok etmek istediği bu eserler oluşturacaktı.

Bartlebooth Beyssandre'ın kendisine gönderdiği ilk mektubu nisan 1974 başlarında aldı. Bu dönemde gazetelerin ancak manşetlerini okuyabiliyordu artık ve mektubu ona Smautf okudu. Eleştirmen mektupta hikayesini ayrıntılı olarak anlatıyor ve bu parçalanmış suluboyalarla yapbozların sahibinin reddettiği sanat yazgısını nasıl seçtiğini belirtiyordu: Aylardır bütün dünya sanatçıları ve tüccarları ürünlerinden birini Marvel Houses'un sihirli koleksiyonlarından birine sokmanın düşleri içinde yaşarken, o, eserlerini ne göstermek ne de saklamak isteyen birine on milyon dolar verip almak istiyordu bunları!

Bartlebooth Smautfdan mektubu yırtmasını, muhtemelen daha sonra gelecek olanları açmadan geri göndermesini, şayet gelirse, adamı içeri almamasını istedi.

Üç ay boyunca Beyssandre mektuplar yazdı, telefonlar etti ve kapıyı çaldı ama boşunaydı bütün bu çabalar. Sonra on bir temmuzda Smautfu odasında ziyaret etti ve efendisine, savaş açtığını bildirmesini istedi: Sanat Bartlebooth için tasarladığı ve gerçekleştirdiği yapıtları mahvetmekse Beyssandre için bu yapıtların birini ya da birçoğunu neye mal olursa olsun kurtarmak, korumaktı ve bu sapiantılı Ingilizi bu işten caydırmak için meydan okuyordu ona.

Bartlebooth yalnızca kendi deneyleriyle de olsa tutkunun en sağduyulu insanlar üzerinde nasıl bir tahribat yapabileceğini biliyordu ve eleştirmen de bu nedenle kesinlikle boşuna konuşmuyordu, ilk önlem yeniden oluşturulan suluboya resimlerin üstündeki bütün tehlikeleri ortadan kaldırmaktı ve bunun için de bunların yapılmış oldukları yerlerde bozulmalarını istemekten vazgeçmek gerekiyordu. Ama böyle bir şey düşüneceğini sanmak Bartlebooth'u tanımamak demekti: meydan okuyana meydan okuyarak karşılık verecekti ve resimler her zamanki gibi ilk hiçliklerinin beyazlığına kavuşmak üzere ilk yerlerine aktarılmaya devam edilecekti.

Büyük projenin bu son evresi daha önceki etaplanndan çok daha az protokollü bir biçimde tamamlanmıştı, ilk yıllarda, iki uçak ya da iki trene binecek zamanı olan Bartlebooth'un kendisi katılıyordu bu operasyona; daha sonra Smautf üstlendi bu işi, yerler gi t gide daha uzak olmaya başlayınca, resimleri Bartlebooth''un zamanında, yerinde ilişki kurduğu insanlara ya da onların yerini almış olanlara gönderme düzeni kuruldu; her

resimle birlikte özel bir çözücü madde şişesi, işin yapılacağı yeri ayrıntılı olarak gösteren bir plan, açıklayıcı notlar ve Bartlebooth imzalı mektuplar gönderiliyordu (Bartlebooth mektubu gönderdiği kişiden resmi açıklayıcı notlara göre bozmasını ve işlem tamamlandıktan sonra da boş kağıdı kendisine göndermesini rica ediyordu). O güne kadar işlem öngörüldüğü biçimde yürüdü ve Bartlebooıh on on beş gün sonra beyaz kağıtlarını almıştı ama yalnızca birinin de sadece resmi bozma numarası yaparak yerine başka bir kağı t gönderebileceğini aklına ge tirmemiştî ve bu kağıtların -özellikle kendisi için üre tilmişfiligranını ve özel VVinckler biçimlerini taşıdığını da doğruladı

Bartlebooth Beyssandre'ın saldırısına karşı koyabilmek için birçok çözüm üretti. Bunların en etkilisi hiç kuşkusuz resimlerin güvenilir bir adama tahrip et tirilmesi ve bu adamın da muhafızlar tarafından korunmasıydı. Ama Eleştirmenin hemen hemen sınırsız gücüne karşı koyabilecek bu adam nerede bulunacaktı

Bartlebooth yalnızca Smautfa güveniyordu ve Smautf da çok yaşlıydı ve üstelik projesini gerçekleştirmek için mirasını aşağı yukarı elli yıldır yavaş yavaş iş adamlarına bırakan milyarder, yaşlı hizmetçisine çok pahalı bir koruma sağlayacak olanaklara bile sahip değildi.

Bartlebooth uzun süre duraksadıktan sonra Rorschash'ı görmek istedi. Onun yardımını nasıl sağlayabildiğini kimse bilmiyor ama her halükiirda resimlerini alışılmış protokole göre bozup, bu işi filme alma görevini Hint Okyanusu'na. Kızıldeniz'e ya da Basra Körfezi ne giden televizyon operatörlerine vermesi prodüktör aracılığıyla gerçekleşti.

Bu sistem aylar boyunca fazla bir zorlukla karşılaşmadan işledi. Operatör hareketinden bir gün önce bozulacak resmi ve içinde yüz yirmi metre evrilir boş film (aç ındırması negatif aracılığı olmadan orijinal bir kopya veren) bulunan damgalı kuruyu alıyordu. Smautf ve Kleher kendilerine yeniden beyaz hale dönüşmüş resmi ve anında bir laboratuvara götürdükleri filmi verecek olan kameramanın dönüşünü beklemek üzere havaalanına gidiyorlardı Aynı akşam ya da en geç ertesi gün Bartlebooth filmi sofaya kurulmuş 16 milimetrelik göstericiyle izliyordu. Daha sonra yaktınyordu.

Bununla birlikte üst üste gelen bazı zorluklar Beyssandre'ın teslim olmadığını da gösterdi. I960"daki Moreller olayından beri yapbozların yeniden suluboya resme dönüştürülmesi işine girişmiş olan kimyacı Robert Cravennat'nın dairesinin soyulmasını ve Guyomard'ın atölyesinin az daha yok olmasına yol açacak olan yangını çıkaran hiç kuşkusuz oydu. Görmesi gitgide azalan Barılebooth da gitgide geç kalıyordu ve

Cravennat'nın o on beş günlük sürede evinde yapboz yoktu: Guyomard'sa yangını -benzine daldınlmış bez parçalarıkendi imkanlarıyla söndürdü ve yangını çıkaranların, kendisine yeni gelmiş olan resmi çalmak için bu fırsattan yararlanmaianna olanak tanımadı.

Ama Beyssandre'ın cesaretini kırmak için daha fazlasını yapmak gerekiyordu ve iki aydan daha az bir süre önce yirmi beş Nisan l97S'te Bartlebooth'un görmesini tamamıyla yitirdiği hafta içinde kaçınılmaz son gerçekleşti: Türkiye'ye gitmiş olan ve Bartlebooth'un dört yüz otuz sekizinci resmini bozmak üzere (Ingilizin programında o sırada on altı aylık bir gecikme vardı) Trabzon'a gitmesi gereken kameraman geri dönmedi: İki gün

sonra dört kişinin, nvdeni aydınlatılmayan bir trafik kazasında öldükleri anlaşıldı.

Bartlebooth ritüel tahriplerinden vazgeçmeye karar verdi: bundan böyle bitireceği yapbozlar yeniden yapıştırılmayacak, ağaç gereçlerinden sökülmeyecek ve kağıdın bembeyaz bir halde çıkacağı çözücü maddeye daldınlmayacak, yalnızca Madam

Homeade'ın kara kutusuna atılacak ve çöp yakma makinesine gönderilecekti. Geç alınmış ve aynı zamanda da faydasız bir karardı bu, çünkü Bartlebooth o hafta başladığı

yapbozunu kesinlikle bitiremeyecekti.

Birkaç gün sonra Smautf bir gazetede Marvel Houses Incorporated ve International Hostellerie'nin şubesi Marvel Houses International'in iflas ettiğini okudu, inşaat

masraflarının artması, yirmi dört kültür parkının amortismanının yeni hesaplar dikkate

alındığında dört yıl sekiz ayda değil, hatta beş yıl üç ayda da değil, altı yıl iki ayda gerçekleşeceğini ortaya koydu: şaşkınlığa düşen başlıca ortaklar paralarını bu işten çekip dev bir buzdağının çekilmesi işine yatırmışlardı. Marvel Houses programı belli olmayan bir tarihe ertelenmişti. Beyssandre'dan kimse bir haber alamadı hiçbir zaman.

Seksen Sekizinci Bölüm

A Itamont, 5

Altamont'ların büyük salonunda iki hizmetçi resepsiyon hazırlıklarına son kez göz atıyorlar. Bunlardan biri, XV. Louis dönemi özel uşak kıyafeti içinde -ceket, ince yeşil çizgili pantolon, yeşil pamuklu çoraplar, gümüş tokalı ayakkabı la rum ursa maz bir gevşeklikte atie tik bir zenci, görünüşte hiçbir çaba sarf etmeden koyu kırmızı lake; stilize yapraklar ve sedef oymalı, chintz yastıklı üç kişilik bir kanepeyi kaldırıyor; sarı tenli, gırtlak kemiği çıkıntılı, üstünde biraz büyük duran siyah kostümlü bir uşak olan öbürü sağ taraftaki duvarın yanındaki üstü mermer masaya Ingiliz metalinden tabakları yerleştiriyor; tabaklarda kıpkırmızı dilli küçük sandviçler, sorubalığı yumurtaları, Grisons etleri, füme yılanbalığı. kuşkonmaz vb. var.

Bu masanın bulunduğu yerin üst kısmında]. T. Maston imzalı iki tablo var; Maston uzun yıllar Orta Amerika'da yaşamış olan ve 20. yüzyıl başında ün yapan Ingiliz asıllı bir günlük hayat ressamı: Eczacı adlı ilk tabloda yeşilimsi redingot giymiş, kel, kelebek gözlüklü, alnında koca bir lup olan bir adam koca koca silindir biçiminde kavanozların bulunduğu karanlık bir dükkanın dibinde büyük çaba harcayarak bir reçeteyi çözmeye çalışıyor sanki;

ikinci tablonun adı Doğalcı: Bu resimde zayıf, kuru, enerjik yüzlü, Amerikan sakallı yani keçi sakallı bir adam görülüyor. Ayakta, kolları çapraz biçimde, sık düğümlü, iki dev Jaleağacı arasına gerilmiş, bir güvercin yumurtası kadar büyük

ve korkunç ayaklı iğrenç bir hayvan tarafından örülmüş bir örümcek ağına tutsak düşmüş çırpınan bir sincabı seyrediyor.

Sol taraftaki duvarın dibinde, damarlı mermerden bir şöminenin rafında tunç obüs kovanlarından yapılmış oturtmalıkları olan iki lamba, altında ince altın taçyapraklı bir demet çiçek bulunan çan biçiminde büyük bir cam kapağı çerçeveliyor.

Karşı taraftaki duvara renkleri hemen hemen tamamen solmuş, çok yıpranmış bir duvar halısı asılmış. Çocuk Isa'nın önünde bağlılıklarını bildiren çobanlar, krallar görülüyor halıda: Bunlar üç kişi: Biri diz çökmüş, öbür ikisi ayakta duruyor ve hemen hemen yalnızca biri bozulmamış bunların: Kolları yırtmaçlı, bol ve uzun bir giysi var üstünde; belinde bir kılıç asılı, sol elindeyse şekerlik gibi bir şey görülüyor; saçları siyah, başında bir madalyonla süslenmiş ilginç bir şapka var: Hem bere, hem üç köşeli şapka, hem taç, hem bone...

Ön tarafta, biraz sağda ve pencereye göre biraz sağda Veronique Altamont, üstünde çeşitli kitaplar bulunan yaldızlı arabesk süslemeli deri kaplı bir masada oturuyor: Masanın üstünde Georges Bernanos'un romanı Sevinç; kapağında minyatür evler, bir itfaiye binası, büyük duvar saatli bir belediye binası, uzun sakallı cüce lerin reçelli ekmek ve süt bardakları uzattığı kırmızı benekli yüzleriyle şaşkın çocuklar bulunan Cüceler Köyü adlı bir çocuk kitabı; Espingole'ün Ortaçağda Kullanılan Fransızca ve Latince Kısaltmalar Sözlüğü, Toustin ve Tassin'in Onaçağ Diplomatik ve Pa/eografi Alışurmaları adlı kitapları var; bu son kitabın açık iki sayfasında iki ortaçağ metninin faksimileleri görülüyor: Sol taraftaki sayfada bir kira kontratı var:

Connue cfıose soit a tous ceu.z qui ces fettres varron t et oiront que ceu.z de 'Menoa(viffe doit a ceu.z ai Legfise '.Dauteri trois so(s de tofois a ranare cfıascun an a aict tenne...

Sağ taraftaki sayfadaysa Garin de Garlande'ın Veridicque Histoyre de Phi/emo et Bauci'sinın bir özeti: Bu Ovidius'un anlattığı bir destanın çok serbest bir adaptasyonu; XII. yüzyılda yaşamış Valencia'lı bir din adamı olan yazar burada Zeus ve Merkür'ün misafirperverliklerini kabul etmeyen Phyrgialıları boğmak için fırtına çıkarmakla yetinmediklerini, onlara aynı

zamanda vahşi hayvan sürüleri gönderdiklerini hayal ediyor; Philerno, tapmağa dönüşen kulübesine dönüşte Baucis'e yazıyor..

Bu kitapların ortasında iki lastikle kapanmış, kendi kendine yapışan dikdörtgen etikerli boz renkli kalın bez bir şörniz var; etikette özenli bir şekilde bir yazı okunuyor...

Veronique on altı yaşlarında, yaşma göre çok iri, çok soluk benizli, sapsarı saçlı, sevimsiz ve biraz ağlamaklı yüzlü bir genç kız: kolları işlemeli uzun beyaz bir elbise giymiş; elbisenin epey açık yakasından köprücük kemikleri çıkık omuzlan görünüyor. Dikkatli bir şekilde, çizilmiş ve kırık küçük bir fotoğrafa bakıyor; fotoğrafta iki dansçı var ve bunlardan biri yirmi beş yaşlanndan küçük haliyle Madam Altarnont'dan başkası değil: Zayıf, kuş kafalı, ateş gibi bakışlan olan, cılız boyunl u, kemikli elli, çıplak ayaklı, çıplak vücutlu, üstünde yalnızca uzun bir don ve omuzlarına dökülmüş örgü bir şal ve sol elinde de gümüş tokınaklı bir haston bulunan hocalannın yöne timinde jimnastik çubuğuyla egzersiz yapıyorlar.

Madam Altarnant -genç kızlık adıyla Blanche Gardelon dokuz yaşındayken iki kardeş değil iki kuzen tarafından kurulan ve işletilen Ballets Frere adlı bir ekipte dansçı olarak çalışmıştı; ticari müdürlük görevini üstlenmiş olan Jean-Jacques Frere kontratları yapıyor ve turneleri organize ediyordu ve sanat yönetmeni Maximihen Riccetti, gerçek adıyla Max Riquet koreograf ve star dansçıydı. Tam anlamıyla klasik geleneğe bağlı olarak -tutu, pointes, entrec hat, jete -ba ttu, Giselle, Kuğu Gölü, Çi ft Adım ve Beyaz Sütbanliyö festivallerinde -Chatou müzikli geceleri, La Hacquiniere Sanatsal Cumartesileri, Arpajon ses ve ışık gösterisi, Livry-Gargan Festivali vb.ve liselerde etkinlik gösteriyordu; Ballets Frere Milli Eğitim Bakanlığından düşük bir sübvansiyon alan liselerde yüksek sınıfları dans sanatına yöneltmeye çalışıyor, bu amaçla jimnastik salonunda ya da yemekhanede gösteriler yapıyordu; bu gösterilerde jean jacques Frere yıpranmış kelime oyunları ve üstü örtülü açık saçık sözcüklerle süslenmiş iyi çocuk yorumlarını ön plana çıkarıyordu.

jean-jacques Frere göbekli, dalgacı, matrak, kısa boylu biriydi ve bu vasat yaşamdan son derece memnundu; bütün zevki dansçılarının kıçlarını cimciklemek ve liseli kızları dikizlemekti. Ama Riccerti bir türlü tatmin olamıyordu ve olağanüstü yeteneğini bütün dünyaya göstermek için yanıp

tutuşuyordu. Kendi kendisine aşık olduğu kadar tutkuyla sevdiği Blanche'a hak ettikleri şöhrete kavuşacaklarını ve dünyada bir eşi daha bulunmayan dansçı çifti olacaklarını söylüyordu.

Beklenen fırsat 1949 yılının Kasım ayında gösterdi kendini:

Venedikli bale tutkunu bir meşen olan Della Marsa Kontu Saintjean-de-Luz Uluslararası Festivali nde Rene Becquerloux'nun (söylentilere göre Kont bu adın arkasında gizleniyordu) Lulli tarzı fantezi güldürüsü Psyche 'nin Başdönme/ednin gerçekleştirilmesine katkıda bulunmaya karar verdi ve bu işi bir yıl önce Grandes Heures de Moret-sur-Loing'da alkışiama fırsatı bulduğu Ballers Frere'e verdi.

Birkaç hafta sonra Blanche hamile olduğunu anladı ve çocuğun doğumu da festivalin açılışıyla birkaç günlük bir farkla çakışıyordu. Tek çözüm çocuğu düşürmekti; ama bunu Riccetti'ye açtığında, dansçı müthiş bir öfke gösterdi ve yalnızca bir gecelik bir şöhret için kendisine vereceği yeri doldurulmaz yaratığı kurban etmesini yasakladı.

Blanche duraksadı. Dansçıyı büyük bir tutkuyla seviyordu ve aşkları ortak büyüklük düşleriyle besleniyordu; ama hiç istemediği ve her zaman yapma olanağı bu lacağı bir çocuk ve sürekli olarak beklediği rol arasındaki tercihi açıktı; bütün ilke İliğine rağmen kendisine karşı gerçek bir sevgi beslediği ve onun da kendisini sevdiğini bildiği Jean-jacques Frere'in fikrini sordu: Ekibin yöne ticisi onu haklı ya da haksız bulmadı ve kareli muşambalar örtülü mutfak masalarında örgü şişleriyle ve maydanoz saplarıyla çalışan kadın kürtajcılarla ilgili olarak açık saçık laflar ettikten sonra ona hiç değilse istenmeyen gebeliklere daha ağrısız ve sızısız son veren bazı özel kliniklerin bulunduğu İsviçre, İngiltere ya da Danimarka'ya gitmesini salık verdi. Ve Blanche böylelikle İngiltere'de yaşayan çocukluk arkadaşlarından birine gidip yardım ve tavsiyesini almaya karar verdi, işletmecilik Yüksek Okulu'ndan yeni çıkmış olan ve o dönemde Londra'daki Fransa Büyükelçiliği'nde staj yapan Cyrille Altaınont'du bu.

Cyrille Blanche'dan on yaş büyüktti Ailelerinin Neauphle-leChiiteau'da yazlıkları vardı ve Blanche ve Cyrille orada çok keyifli tatiller geçirmişlerdi; bir yığın kuzen, kuzin, ağaçlara tırmanmayı, yumurta lop e

tmeyi ve çiftlikten taze süt ve peynir almayı yeniden öğrenen düzgün saçlı ve iyi öğrenci küçük Parisliler...

Blanche en küçüklerden biriydi ve Cyrille de en büyüklerden biri; eylül sonunda, okullar açılmadan önce ayrılma vakti geldiğinde çocuklar büyüklere, on beş gün süreyle büyük bir gizlilik içinde hazırladıkları bir şenlik sunuyorlardı. Blanche küçük bir fare numarası yapıyor ve Cyrille de ona kemanıyla eşlik ediyordu.

Savaş bu çocuk eğlencelerine ve şatafatına son verdi. Blanche ve Cyrille tekrar görüştüklerinde Blanche artık kimsenin saçını çe kmeye cesare t edemeyeceği on altı yaşında şahane bir genç kız olmuştu; Cyrille'se zafer tacıyla onurlandırılmış geçici teğmendi: Ardenne'lerde savaşmıştı ve çok kısa bir süre önce de Politeknik'in ve Ulusal Yöneticilik Okulu'nun giriş sınavlarını kazanmıştı. Daha sonraki üç yıl içinde onu defalarca baloya götürdü ve sürekli ama faydasız kurlar yaptı çünkü Blanche Ballets de Paris'nin üç yıldız dansçısına -Jean Babilee, Jean Guelis ve Roland Petitkarşı sürekli ve sessiz bir tutkuyla bağlıydı ve sonunda da Maximihen Riccetti'nin koliarına düştü.

Cyrille Altarnout Blanche'ın çocuk düşürmek istemesini anlayışla karşıladı ve kendisine yardım etmek istediğini söyledi. Ertesi sabah tamamen adet yerini bulsun diye Harley Street'teki bir hekime gittiler; Cyrille hekime kendisini Blanche'ın kocası olarak tanıttı; genç görevli dansçıyı kuzey banliyöde, çevresindeki öbür kır evlerine benzeyen bir kır evi olan bir kliniğe götürdü. Kararlaştırmış oldukları gibi Cyrille ertesi gün sabahleyin onu buldu ve Victoria Garı'na götürdü; Blanche buradan Paris'e gitmek üzere Silver Arrovv'a bindi.

Blanche geceleyin Cyrille'e telefon ederek, yardım e tmesi için yalvardı ona. Eve girdiğinde jean-jacques Frere ve iki polis müfettişini yemek salonundaki bir masanın çevresinde calvados içerken buldu: Ona Maximilien'in gece kendisini astığını söylediler. Bu davranışının nedenini açıklamak için yazıp bıraktığı kısa mektupta Blanche'ın çocuğunu reddetmesi gibi bir fikre hiçbir zaman katlanamayacağını bildirmişti.

Blanche Gardel bir buçuk yıl sonra, Nisan 1951'de Cyrille Altamont'la evlendi Mayıs'da Simon-Crubellier Sokağı'na taşındılar. Ama Cyrille orada

hemen hemen hiç oturmadı çünkü birkaç hafta sonra Cenevre'ye tayin oldu ve oraya yerleşti. O zamandan beri Paris'e ancak çok kısa süre kalmak amacıyla geliyor ve bu süre içinde çoğu zaman da otelde kalıyor.

Veronigue 19 59'da doğdu ve önce kendi doğumunu açıklamak için sekiz dokuz yaşiarına doğru ana babasıyla ilgili sorular sormaya başladı. Bulunmuş bir çocuk, beşikte değiştirilmiş kral oğlu ya da kızı, araba kapısının altına bırakılmış ve panayır satıcıları ya da Çingeneler tarafından bulunmuş bir bebek olduğunun keyifle anlatıldığı yaşlarda o annesinin niçin sol elinde ve bileğinde sürekli olarak siyah bir bant taşıdığını ve babası olduğunu söyleyen ve hiç ortalarda gözükmeyen, pasosundaki ve okul defterlerindeki Altamont adını sürekli silip yerine annesininkini koyacak kadar nefret et tiği bu adamın kim olduğunu açıklamak için tuhaf ve komik hikayeler uyduruyordu.

O zaman adeta büyülenmişçesine azgın bir şekilde, manyakça ve müthiş bir titizlikle ailesinin hikayesini öğrenmek istedi. Nihayet bir gün sorusuna yanıt veren annesi bu siyah kumaş parçasını kendisine çok güvenmiş olan bir adamın anısına saygıyla yas belirtisi olarak taşıdığını söyledi. Veronique, bu adamın kızı olduğunu ve Altamont'un da kendisinden önce bir başkasını sevdiği için annesini cezalandırdığını sandı. Daha sonra A kıl Çağı adlı kitabın 73'üncü sayfası arasına sıkıştırılmış fotoğrafı gördüğünde (annesi elinde jimnastik çubuğuyla bir başka dansçıyla birlikte Maximihen yönetiminde egzersiz yapmaktaydı bu fotoğrafta) gerçek babasının o olduğuna karar verdi. O gün yeni bir klasör aldı ve kendisinin ve ailesinin hikayesiyle ilgili olabilecek her şeyi buraya not etmeye karar verdi, annesinin bütün dolaplannı ve çekmeeelerini sistemli biçimde karıştırmaya başladı.

Her şey çok iyi ayarlanmış ve düzenlenmişe benziyordu ve annesinin dansçılık yaşamıyla ilgili hiçbir iz kalmamış gibiydi. Ama bir gün Veronique fatura ve makbuz yığınları arasında sınıf arkadaşlarından, kuzenlerden, kuzinlerden, yıllardan beri görülmeyen dosdardan gelmiş ve tatil anılarını, bisiklet gezilerini, kahvaltıları, deniz banyolarını, kostümlü baloları, Theatre du Petil-Monde gösterilerini anlatan eski mektuplar buldu. Gene bir keresinde Versailles'da Hoche Lisesi Öğrenci Velileri Şenliği için düzenlenmiş ve Maximihen Riccetti ve Blanche Gardel'in aynadıkları kısa

bir Coppelia'yi duyuran bir Ballets Frere programı buldu. Bir seferinde de anneannesinin yanında tatilini geçirirken (uzun bir süreden beri satılmış olan Neauphle'de değil, Côte d'Azur'de Grimaud'da) tavan arasında, üzerinde Kıtpik Dansçı adlı bir etiket olan bir kutu buldu: Kutuda bir Pathe Baby'le çekilmiş altmış metrelik bir film vardı; Filmi seyretmeyi başaran Veronique eteklikli küçük bir balerini canlandıran annesini ve siviledi koca, avanak bir kemanemin da kendisine eşlik ettiğini, bunun da Cyrille olduğunu anlattı. Sonra birkaç ay önce 1974 yılı Kasım ayının bir gününde annesinin mektup kutusunda Cyrille'in bir mektubunu buldu ve mektubu okuyunca da Maximilien'in daha o doğmadan on yıl önce öldüğünü ve de gerçeğin kendisinin sandığının tam tersi olduğunu öğrendi...

Seksen Dokuzuncu Bölüm

Moreau, 5

Madam Moreau gitgide güçten düştüğünü hissetmeye başladığında, Madam Trevins'den gelip kendisiyle birlikte oturmasını istedi ve onu Fleury'nin rokoko üslubu bir budvar biçiminde dekore ettiği odaya yerleştirdi: Çok hafif kıvrımlar, büyük yapraklada süslenmiş menekşe rengi ipekliler, dantel küçük masa örtüleri, kıvrımlı büyük şamdanlar, alçak portakal ağaçları ve alçıtaşından, çoban giysileri içinde ve ellerinde bir kuş bulunan küçük bir çocuk heykeli.

Bu güzelliklerden geriye kalanlar üzerinde lavta bulunan bir masanın resmedilmiş oldugu bir natürmort : Lavta göğe doğru çevrilmiş, pml pml parlıyor: masanın altında ise ters çevrilmiş kılıfı gölgede neredeyse boğulmuş: üstünde XVI. yüzyılın ünlü Dijonlu mimar ve dağramacısı Hugues Sambin'in şüpheli bir damgası bulunan yaldızlı ağaçtan çok ince biçimde işlenmiş bir kitap rahlesi; sonradan renklendirilmiş Rus-Japon savaşı döneminden kalma üç büyük fotoğraf: Ilk fotoğrafta, l3 Nisan l904'te Port-Arthur'da bir Japon mayınıyla batarak safdışı kalmış Rus donanmasının gururu Pobieda zırhlısı görülüyor; aynı fotoğraftaki küçük süs resminde Rusya'nın dört askeri şefi var: Uzakdoğu Rus Donanınası Başkomutanı Amiral Makarof, Uzakdoğu Rus Birlikleri Başkomutanı General Kropotkin, Port-Arthur Askeri Komutanı General Stoessel ve Uzakdoğu Rus Birlikleri Kurmay Başkanı General Pflug; birincinin ikizi olan ikinci fotoğrafta Armstrong firması tarafından yapılan Japon zırhlı

kruvazörü Asama görülüyor; küçük süs resminde Denizcilik Bakanı Amiral Yamamoto, "Japon Nelson"u Amiral Togo, Port-Arthur'da ki Ja

pon Birliği Başkomutanı "Japon Kitchener"i General Kodama ve Başbakan Vikont General Tazo-Katsura görülüyor. Üçüncü fotoğraftaysa Mukden yakınlanndaki bir Rus askeri kampı görülüyor: Akşam vak tid ir: Her çadırın önünde askerler ot urmuş ve ayaklarım sıcak su havuzlarına daldırmışlar; ortada köşk biçiminde düzenlenmiş daha yüksekçe ve iki Kazak tarafından korunan bir çadırda büyük ihtimalle yüksek rütbeli bir subay, üzerinde iğneler bulunan genel kurmay haritalanndaki savaş planlarını inceliyor.

Odanın geri kalan bölümüne modern eşyalar konmuş: Üstünde deri taklidi sentetik maddeden siyah bir örtü bulunan karyola yüksek bir yere konmuş; çekmeceli, koyu renk ağaç ve parlak çelikten alçak bir mobilya komodin ve başucu masası işlevi görüyor; bu masada tam bir küre biçiminde bir gece lambası, dijital bir kol saati, gaz kaçmasını engelleyen özel kapaklı bir Vichy su şişesi, 2lx27 ebadında Saat ve Mücevher Gereçleri

FNOR Normlan adlı bir teksir kağıdı. "Entreprises" dizisinden Patranlar Ve Işçiler, Diyalog Her Zaman Mümkündür adlı küçük bir kitap ve yaklaşık dört yüz sayfalık, üzerinde flame bir kap bulunan bir kitap var: Celestine DurandTaillefer'in Trevins Kızkardeşlerin Yaşamı adlı yapıtı bu [Liege'de (Belçika) Hennin Sokağı, yazanndan].

Bu Trevins kızkardeşler Madam Trevins'in beş yeğeni, kardeşi Daniel'in kızlan olacaktı. Bu kadınların yaşamında böylesine kapsamlı bir yaşamöyküsünü hak edecek kadar ne olup bittiğini merak eden mütecessis ilk sayfayı açar açmaz tatmin olacaktır: Bunlar 14 Temmuz 1943'te Abican'da doğan, dört ay kuvözde kalan ve o zamandan beri de hiç

hastalanmamış beşizlerdir.

Ama bu beşizlerin yazgısı doğumlanndaki mucizeyi katbekat aşmıştır: Adelaide on yaşında, altmış metre sırtüstünde Fransa rekorunu (küçükler kategorisi) kırdıktan sonra on iki yaşındayken sirk şeytamnın etkisi altına girdi ve kısa süre içinde bütün Avrupa'da ünlenen ve bir numara olan bir gösteriye sürüklendi: Ateş Kızları, yanan çemberler arasından geçiyor, bir

yandan meşalelerle gösteri yaparken trapez değiştiriyor ya da dört me tre yükseklikteki bir ip üzerinde hulahup yapıyorlardı. Ham

burg Fairyland yangını erken gelen kariyerlerini mahve tti: Sigorta şirketleri felakete yol açanların Ateş Kızlan olduğunu iddia ettiler ve kızların bundan sonra gösteri yapacaklan sirkleri sigortalamayı reddettiler; beş kızın mahkemede, hiçbir tehlikesi olmayan ve Ruggieri'de "reçel" adıyla satılan ve özellikle sirk sanatçılarının ve cambazların kullandığı yapay bir ateş kullandıklarını kanıtlamalarına rağmen sonuç değişmedi.

Marie-Therese ve Odile kabare dansçıları oldular; mükemmel elastikiyetleri ve tam bir benzerlik içinde olmalan neredeyse daha işin başında olağanüstü bir başarı getirdi kendilerine: Paris'te Lido'da, Stockholm'de Cavalier's'da, Milana'da Naughtıes" de, Las Vegas'da B and A'da, Tanca'da Pension Macadam'da. Beyrut'da Star'da, Londra'da Amhassadors'da. Acapulco'da Bras d'Or da, Berlin'de Nirvana'da, Miami'de Monkey jungle 'da,

Newporr:da Twelwe Tones'da, Barbados'da Carrihean 's'da sahneye çıkan Crazy Sisters kendilerine tutulan ve derhal evlenmek isteyen bu dünyanın iki büyüğüyle tanıştılar: MarieTherese, Dumont d'Urville'in mutsuz bir rakibinin rorununun torunu Michel Wilker adlı Kanadalı bir arınatörle, Odile'se diye te tik şarküteri kralı Amerikalı sanayici Faber McCork'la evlendi.

tkisi de ertesi yıl boşandılar; Marie-Therese Kanadalı oldu, iş ve siyase t dünyasına atıldı; ekolojik eğilimli ve kendi kendisine yeterli Tüketicileri Koruma Hareketi'ni kurdu; bu kuruluş aynı zamanda doğaya ve ilkel toplumların gerçek makrobiyotik yaşamına dönüşe uygun el işi ürünler üretip, bunların etkin dağıtımını sağlıyordu : Su inekleri, yoğurtluklar, çadır bezleri, rüzgarla çalışan gereçle r, ekmek fırınları vb. Odile Fransa'ya döndü. Metinler Tarihi Enstitüsü'ne daktilo olarak girdi ve tam anlamıyla bir otodidakt olmasına karşın, halk Latincesine karşı büyük bir ilgi duydu ve daha sonraki on yıl içinde her akşam dört saat fazladan Enstitü'de kaldı ve o dönemden beri alanında söz sahibi olan Saxo Grammaticus'un Danorum Regum Heroumque Histona'sının tam metnini hiçbir karşılık beklemeden yayınlamak için çalışmalara verdi kendini; daha sonra bir Ingiliz hakimle evlendi ve Suidas'ın, yaşamöyküsü kaleme alındığında hala

üstünde çalıştığı Sözhik'ü olduğu söylenen jerome Wolf ve Porrus'un Latince yayımının gözden geçirilmesi işine girişti.

Öbür üç kızkardeşin kaderleri de ilginç oldu: Noelle, Alman çelik kralı Werner Angst'ın sağ kolu oldu; Roseline on bir metrelik yatı, Cest si heau'yla tek başına dünyayı dolaşan ilk

kadın olma unvanını elde etti: kimyager olan Adelaıde'yse, "gecikmiş" katalizler elde etmeye olanak veren enzimierin parçalanması yöntemini keşfetti; bu keşif deterjan, lake ve boya sanayiinde büyük ölçüde kullanılan bir dizi özelliğin ortaya çıkmasına araç oldu ve Adelaıde bundan sonra zenginleşerek kendisini iki sürekli uğraşı piyano ve fiziksel özüdülere adadı.

Bu beş kız kardeş Trevins'lerin örnek yaşamöyküsü ne yazık ki daha derin bir incelemeye dayanamıyor ve neredeyse sihirli denebilecek bu buluşların pirelendireceği okuyucu kısa süre içinde kuşkularının doğrulandığını görecektir. Çünkü Madam Trevins'in (Matmazel Crespi nin tersine, kız kalmış olmasına rağmen kendisine Madam diyorlardı) erkek kardeşi ve dolayısıyla da soyadını taşıyan yeğenieri yoktur; ve Celes tine Durand-Taillefer Liege'de Hennin'de oturamaz çünkü Liege'de Hennin Sokağı yoktur; buna karşılık Madam Trevins'in Louis Commine adlı bir beyle evlenmiş Arlette adında bir kız kardeşi vardır; Arlette'in Lucette adlı bir kızı olmuştur ve Lucette de Paris'te (8) Liege Sokağı'nda kartpostal (ko leksiyon kartpostalı) satan Robert Hennin adlı birisiyle evlenmiştir

Bu düşsel yaşamların dikkatli bir okunuşu hiç kuşkusuz anahtarların ve binanın tarihini belirleyen bazı olayların. şu ya da bu sakinle ilgili e fsane ya da yarı efsaneterin bazılarının, bunları birbirlerine bağlayan bazı ipierin hikayeye nasıl yedirildiğinin ve hikayenin iskeletini oluşturduğunun ortaya çıkarılmasını sağlayacaktır. Bu bakımdan olağanüstü başarılar kazanan bu iş kadını Marie-Therese'in zaten adı olan Madam Moreau'yu temsil etmesi son derece akla yatkındır: Werner Angst'ın Altamont'ların dostu, Hutting'in müşterisi ve Madam Moreau'nun meslektaşı Herman Fugger olması; ve bir anlam kaymasıyla sağ kolu Noelle'in Madam Trevins'in kendisi olduğu son derece akla yakındır: ve öbür üç kız kardeşin arkasında kimin saklandığını ortaya çıkarmak daha zor olsa da, fizik özüdülerin dostu kimyacı Adetaide'in arkasında talihsiz bir deney yaparken üç parmağını yitiren

Morellet'nin, o todidakt Odile'in arkasında Leon Marcia'nın bulunduğunu ve yalnız denizcinin arkasında da Bartlebooth ve Olivia Norvell'inkinden farklı gölgelerin bulunduğunu düşünebilmek mümkündür.

Madam Trevins Madam Moreau'nun kendisine bıraktığı ender dinlenme anlarından yararlanarak bu hikayeyi yazmak için yıllarını verdi. Takma adını seçebilmek için özel bir özen gösterdi: Çok hafif bir şekilde kültürel bir şeyi hatırlatabilecek bir ad ve biri örnek bir ilkellik, öbürü ünlü bir şahsiyeti hatırlatan çifte bir soyad. 85 yaşındaki bir kızın bu ilk romanını ne yapacaklarını bilemeyen editörleri ikna etmeye yetmedi bu. Aslında Madam Trevins yalnızca seksen iki yaşındaydı ama editörler için pek fark etmiyordu ve cesaretini yitiren Madam Trevins sonunda kendisine ithaf ettiği bir tek nüsha bastırmakla yetindi.

Doksaninci Bölüm

Giriş, 2

Binanın girişinin sağ tarafı. Dipte merdiven başlangıcı; sağda ön tarafta Marcia'ların dairesinin kapısı. Ikinci planda yaldızlı silmelerle çerçevelenmiş, kapıcı odasının önünde ayakta duran Ursula Sobieski'nin arkadan görünen yarım siluetinin yansıdığı büyük bir aynanın altında san kadife kapitone, kapağı oturacak yer işlevi gören büyük bir ağaç sandık var; sandığın üstünde üç kişi oturuyor: Madam Lafuente, Madam Albin ve Madam Moreau'nun eski aşçısı Gertrude.

Bize göre en sağdaki Madam Lafue nte : Saat neredeyse akşamın sekizi olmasına rağmen Madam de Beaumont'un temizlik çi kadını işini bitirmiş değil. Akortçu geldiğinde gidecekti: Bayan Anne jimnastik yapıyordu, Bayan Bea trice yukardaydı ve Madam da akşam yemeğinden önce dinleniyoıdu. Madam Lafuente'nin akortçuyu bizzat yerleştirmesi ve geçen defa yaptığı münasebe tsizlikleri tekrarlamaması için meşhur torununu resimli dergisiyle birlikte merdivende otu rmaya göndermesi gerekiyordu. Madam Lafuente daha sonra buzdolabını açtı ve akşam yemeği için yalnızca üç Bulgar yoğurdu kaldığını gördü; Bayan Anne meyvelere ve yemeğin esasını oluşturacak olan kızartma ve piliçten kalanlara el koymuştu; saatin geç olmasına ve mahallenin hemen hemen tüm satıcılannın ve özellikle de alışverişte öncelik tanıdıklannın pazartesi günü

kapalı olmasına rağmen koşarak aşağı indi ve Chazelles Sokağı'nda, Parisienne'den yumurta, jambon ve bir kilo kiraz aldı. Elinde filesiyle dönerken kocasının günlük mezar ziyaretinden gelmekte olan Madam Albin'le karşılaştı; kadın girişte Gertrude'yle hararetli bir konuşmaya dalmıştı ve o da aylardan beri Gertrude'yi görmemiş olduğundan kendisine hal hatır sormak amacıyla durdu yanlarında. Gertrude, on yıl boyunca Madam Moreau'nun, kendisine tekrenkli yemekler hazırlayan ve bütün Paris'in kıskandığı müthiş aşçısıydı: sonunda yapılan teklifiere dayanarnadı ve görkemli akşam yemeklerinden vazgeçen Madam Moreau serbest bıraktı onu. Gertrude şimdi Ingiltere'de çalışıyor. Patronu Lord Asthray demirsiz metal üre timiyle zengin oldu ve şimdi servetini Londra yakınlarında Hammer Hall'deki dev malikanesinde ihtişamlı bir senyör yaşamı sürdürerek harcıyor.

Dedikodu yazarlarının ve ziyaretçilerin gül ağacından Regency üslubu mobilyaları, sekiz kuşaktan beri gelen gerçek beyefendilerin eskit tiği deri divanları, bölmeli parkeleri, kanarya sarısı giysili 97 uşağı ve yaşamı boyunca etkinlikleriyle özdeşleş

tirdiği ilginç amblemin (bir ucundan ötekine yeşil bir kurt tarafından delinmiş ve küçük alevlerle çevrelenmiş yürek biçiminde bir elma) bolca görüldüğü tavan tekneleri karşısında çoğu zaman ağızları bir karış açık kalmıştır.

Bu adamla ilgili olarak şaşırtıcı rakamlar dolaşıyor ortalıkta: Tam gün çalışan kırk üç bahçıvanı olduğu, malikanesind eki sayısız pencere, camlı kapı ve aynanın bakım ve temizliği için dört uşak görevlend irdiği ve kırılan camların yerine yenileri yetişemerneye başlayınca çözümü en yakın aynacıyı satın almada bulduğu söyleniyordu.

Kimilerine göre on bir bin kravatı ve Sekiz yüz on üç hastonu vardır ve bütün dünyadaki Ingilizce gazetelere abonedir; bu gazeteleri kesinlikle okumak için almamaktadır çünkü bu iş için görevlendirilmiş sekiz belgeci vardır; gazeteleri bulmacalarını çözmek için satın almaktadır ve bunlara o derece düşkündür ki yatak odası haftada bir en takdir ettiği bulmaca meraklısı,

Auckland Gazelle and Hemisphere'den Barton o'Brien tarafından özellikle kendisi için tasarlanmış karelerle yeniden kaplanmaktadır. Aynı zamanda müthiş bir rugby düşkünüdür ve Beş Ulus Turnuvası'nın galibine meydan okuma umuduyla aylardan beri

gizli gizli çalış tırdığı özel bir ekip oluşturmuştur.

Kimilerine göreyse bu koleksiyonlar ve merakları aslında Lord Ashtray'in üç gerçek tu tkusunu korumaya yönelik aldatmacalardır. Bu üç tutku şunlardır: Boks (dünya sinek siklet şampiyonluğuna göz dikmiş olan Melzack Wall antrenmanlarını onun evinde yapacaktı); uzay geometrisi: Yirmi yıldan beri çokyüzlülerle ilgili bir çalışmaya kendini vermiş olan ve daha yazılacak yirmi beş cildi olan bir profesörün çalışmalarını finanse edecekti; ve özellikle de yerli atlarına sahip olmak: Bunlardan iki yüz on sekiz tane toplayacaktı ve tümü de en iyi kabileterin en iyi savaşçılarının atları olacaktı bunlar: Crow''ların Whıte-ManRuns-Him ve Rain-inThe Face'i; Mo hawskların Hooker Jim'i, Delik Burun'ların Looking Glass'ı, Yason ve Alikut'u; Payute'lerin Chief Winnemucca'sı ve Ouray-the-Arrow'u; Kiowa'ların Black Beaver ve White Horse'u; Cochise. büyük Apaçi önderi; Şirikaşuaların Geronimo ve Ka-e-ten-a'sı: Çeyenlerin Sleeping Rabbit, Left Hand ve Dull Knife'ı; Saratoga'ların Restroom Bomber'i; Kaçma'ların Big Mike'si; Füc'lerin Crazy Turnpike'si; Groove'lerin Satch Mouth'u ; ve aralarında Sitring Bull'ınkiler ve iki karısınınkiler (Seen-by-her-Nation ve Four Times) ve OldMan-afraid-ofhis-Horse, Young-Man-afraid -ofhis-Horse, Crazy

H orse, American Horse, Iron Horse, Big Mouth, Long Ha ir, Roman Nose, Lone Horn ve Packs-His-Drum'ın da bulunduğu onlarca Siu atı.

Böyle bir şahsiyerin Gertrude'yi etkilemiş olduğu düşünülebilir. Ama Madam Morean'nun güçlü kuvvetli aşçısı onun gibi başkalarını da görmüştü ve damarlarındaki Burgonya kanını boşuna taşımıyordu. Üç gün hizmet ettikten sonra ve Lord Ashtray'in birinci sekreterinin, geldiğinde kendisine verdiği çok sıkı talimatIara rağmen yeni patronuyla görüşmeye gi tti Kendisi müzik salonundaydı ve gelecek hafta konuklarına ilk kez sunmak istediği

Monpou'nun (Hippolyte) bulunmuş yapıtı Assuerus operasının

son provalarına nezaret ediyordu Anlaşılmaz bir biçimde dağcı kıyafetine bürünmüş Esrher ve on beş korisı ikinci perdeyi kapayan koroya başlıyorlardı Gertrude girdiğinde:

İsrail Mısır 'dan çıkağında hiç kaygıla nmadan ve hiçbir şeye aldırış etmeden önlüğünü Lord'un suratma fırlattı ve kendisine getirdikleri malzemenin iğrenç olduğunu ve bu malzemelerle yemek pişirmesinin söz konusu olamayacağını söyledi.

Lord Ashtray yaptığı yemekten hiç tatmamış olduğundan aşçısını daha bir tutuyordu. Onu kaçırmamak için alışverişi istediği yerden kendisinin yapmasını hiç tereddütsüz kabul etti.

Böylelikle Gerırude haftada bir kez her çarşamba günü Legendre Sokağı na geliyor ve bir kamyoneti tereyagı, günlük yumurta, süt, taze kaymak, sebze, kümes hayvanları ve çeşitli baharatlarla dolduruyor; biraz zaman bulabildiğinde de eski sahibesini ziyaret ediyor ve Madam Trevins'le kahve içiyorlar.

Bugün Fransa'ya alışveriş yapmak için gelmiş değil -zaten pazartesi günü yapamazdıBordeaux'da bir ağırlıklar ve ölçüler denetmen yardımcısıyla evlenen torununun

düğününde bulunmak için gelmiş bulunuyor.

Gerırude iki eski komşusunun ortasına oturmuş. Elli yaşlarında, şişman, kırmızı yüzlü, tombul elli bir kadın; hareli siyah ipekli bir korsaj ve üzerinde çok kötü duran yeşil tüvit bir elbise giymiş. Sol yakasındaki işlemeli akikin üstünde ince profilli bir genç kız yüzü görülüyor. Bu süs iğnesini kendisine Sovyetler Birliği Dış Ticaret Bakan Yardımcısı özellikle kendisi için yaptığı bir kırmızı yemek dolayısıyla hediye etmiş:

Somon yumurtaları Dondurmalı borç lstakoz kebahı Carpaccio dana filesi Verona salatası Hollanda pemiri üç kırmızı meyveli salata Frenk üzümü likörlü elma ezmesi

Doksan Birinci Bölüm

Mahzenler, 5

Mahzenler. Marquiseaux'ların mahzeni.

Ön planda, metal köşebentlerden oluşmuş bölmelere ayrılmış bir dolaba diziimiş şampanya kasaları; şampanya şişelerinde çizgili etiketler var; etike tlerde yaşlı bir papaz, arkasında bir yığın insan bulunan XIV. Louis stili giysili bir beyefendiye bir Oüt uzatıyor: Belirgin küçük bir alt yazıdan bunun Dom Perignon olduğu anlaşılıyor: Epernay yakınlarındaki Hautvillers Manastı

rı'nın kilereisi Champagne şarabını köpüklendirmek için bir yöntem bulmuştur ve bu buluşunun sonucunu Colbert'e tat tırmak istemektedir. Üst yanda Stanley's Delight viski şişe leri: Etikette kolonyal şapkalı ama ulusal lskoç giysileri içinde beyaz ırktan bir mucit görülüyor: Hakim renkleri sarı ve kırmızı kilt, geniş kaşmir tartan, saçaklı bir kesenin asılı oldugu çivili deri kemer. baldır bizasında çoraba sokulmuş küçük bir bıçak: her biri başının üstünde, et iketlerinde aynı sahnenin görüldüğü bir Stanley's Delight taşıyan 9 zenciden oluşan bir kolonun başındailerlemektedir.

Arkada, dipte karmakarışık bir halde, Echard'lardan gelen çeşitli mobilyalar ve eşyalar: Pasianmış bir kuş kafesi, portatif bir bide, içine bir ropaz konmuş, işlemeli fermuan olan eski bir el çantası, bir se hpa ve içinden birçok okul defteri, kareli kağıtlar, fişler. klasör kağıtları, spiral cilıli not defterleri, kraft kağıdından şömizler, kağıtlara yapıştırılmış gazete kupürleri, kartpostaHar

(birinde Melbourne'deki Alman Elçiliği görülüyor), mektuplar ve altmış kadar ince, teksir edilmiş fasiküller taşan jüt ipliğinden bir el çantası. Fasiküllerin üstünde şunlar okunuyor:

HITLER 1N

30 NISA N 1945'TE BUNKERINDE

GL ÜMÜYLE ILGILI KAYNAKLARIN ELEŞTIREL BIBLIYOGRAFYAS!

**

birinci bölüm: Fransa *

Marcelin ECHARD

Xı'/11 Arondissemenr Merkez Kütüphanesi eski Ambar Şefi

Marcelin Echard'ın yaşamının son on beş yılında tamamladığı dev çalışmadan yayınlanan yalnızca bu fasikül. Yazar yapıtında Hitler'in intiharıyla ilgili olarak Fransızca yayımianmış bütün basın bildirilerini, ilanları, yapıtları ti tizlikle inceliyor ve bunların tümünün kaynağı belli olmayan mesajiara dayalı belirsiz bir inanca dayandıklarını gösteriyor. Fiş

aşamasında kalmış daha sonraki altı fasikülde aynı eleştirel anlayışla lngiliz, Amerikan, Rus, Alman, l talyan vb. kaynaklar araştırılacaktı. Yazar böylece Adolf Hitler'in (ve Eva Braun) 30 Nisan l945'te bunker'lerinde ölmüş olmalarının kanıtlanmadığını kanıtladıktan sonra ilki kadar eksiksiz ve tamam ikinci bir bibl iyografya çalışmasına girişecekti; bu çalışma Hitler'in yaşadığını kanıtlamaya yönelik belgeleri kapsayacaktı. Daha sonra Hitler'in Cezası. Felsefi, Siyasi ve Ideolojik Çözümleme adlı son çalışmasında titiz bibliyografyacı nesnelliğini terk ederek bir ıarihçinin yüksekten bakan tutumunu benimseyecek, Hitler'in ve Eva Braun'un yaşamalarının dünya tarihinde l945'ten

günümüze belirgin etkilerini araştıracak ve Hitler tarafından yönlendirilen ve Nazi fikirleri benimsetilen (Foster Dulles, Cabot Lodge, Gromiko, T rygvie Lie, Singmann Rhee, Attlee, Tito, Beria, Sir Staffo rd Crips, Bao Dai, McArthur, Coude du Foresto, Sc human,

Bernadotte, Evi ta Peron, Gary Davis, Einstein, Humprey ve Maurice Thorez yalnızca

bazılarıdır bunların) bazı şahsiyetlerin devletin yüksek kademelerine sızmalannın Yalta Konferansı'nda belirlenen uzlaşmacı ve barışçı anlayışı nasıl sabote ettiklerini ve Üçüncü Dünya Savaşı'na yol

açabilecek olan ve yalnızca Dört Büyükler'in soğukkanlılığıyla şubat l95l'de atlatılabilen uluslararası bir krize neden olabileceklerini kanı tlayacaktı.

Mahzenler, Madam Marcia'nın mahzeni.

Mobilyalar, eşyalar, biblolar inanılmaz ve içinden çıkılamayacak biçimde birbirinin içine girmiş, karmakarışık durumda; durum görünüşte ardiyedekinden beter.

Bu eski eşya yığını içinde sagda solda ne oldugu bilinmeyen şeyler yüzüyor: Astronom 1\'icolas Kratzer'e ait olduğu söylenen bogumlu ağaçtan bir tür açıölçer; bir denizcinin sevgılisi, kuzeyi gösteren mıkna tıslı iğne, yarısına kadar dolu, dar bağazlı küçük bir şişe içindeki suyun üstünde iki saman çöpüyle tutturulmuş; üç yüz yıl sonra bir rüzgargülü takılmış gerçek pergelin ilkel atası bu; ingiliz yapımı, bütünüyle sökülüp takılabilen küçüklü büyüklü çekmecelerle dolu bir yazı masası; eski bir bitkibilim kitabından bir sayfa ; birçok anagallis örneği var sayfada (fare kulağı, Hieracium pilosella, Hieracium auran tiacium, vb.) ve bir cam parçasıyla korunmuş; yarısı hala dolu eski bir otomatik fındık fıstık makinesi; cam gövdesinde şu yazı okunuyor: "ECLENCEUK "; sayısız kahve değirme ni; üzerlerinde Sanskritçe yazılar bulunan on yedi küçük altın balık; yığınla haston ve şemsiye; sifonlar; üstünde bir horoz bulunan ve epeyce pasianmış bir fırıldak, madeni bir bayrak, eski bir tütüncü dükkanı levhası; çok sayıda, metaL renkli, dikdörtgen biçimli bisküvi kutusu: Birinin üstünde Gerard'ın Aşk ve Psyche' sinin takhdi var; bir başkasında bir Venedik Şenliği: Marki ve markiz giysili maskeli insanlar gündüz gibi aydınlatılmış bir sarayın balkonundan çok süslü bir gondolu alkışlıyorlar; ön tarafta teknele rin bağlandığı renkli ağaç kazıklardan birine tünemiş bir maymun sahneyi seyrediyor; Düş adlı bir üçüncüsünde büyük ağaçlardan ve çimenliklerden oluşmuş büyük bir manzaranın içinde taştan bir banka oturmuş genç bir çift görülüyor; genç kadın beyaz bir elbise giymiş ve başında pembe bir şapka var; başını, külrengi bir elbise ve dantelli bir gömlek giymiş uzun boylu melankolik bir genç olan arkadaşının omzuna dayamış; nihayet bir rafta bir sürü küçük oyuncak var: Çocuklar için müzik aletleri, saksafon, vibrafon, bir tom ve bir hıgh-hat'tan oluşan vurmalı çalgı; küp oyunlan, yedi aile oyunları, sarı cüce, küçük atlar ve bir bebek fırını: Teneke bir tezgah, içinde taç şeklinde yuvarlak ve baget küçük ekmekler bulunan pirinç tepsiler.

Fırınemın karısı tezgahın arkasında ayakta durmakta ve yanında bir çöregi ısıran küçük bir kız bulunan bir kadına parasının üstünü vermektedir. Solda fırıncı ve çıragı renkli alevlerin fışkırdığı bir fırının ağzına sornunları veriyorlar.

Doksan İkinci Bölüm

Louvet, 3

Louve t'lerin mutfağı. Yerde lekeli, yeşilimsi bir muşamba, duvarlarda plastik çiçekli kağıt. Sağ taraftaki duvar tümüyle çalışma planiarına göre ayrılmış "yer kazandırann aletlerle doldurulmuş: Evye, elektrikli ocak, kızartıcı, buzdolabı-konjelatör, çamaşır ve bulaşık makineleri. Bu örnek yerleşme düzenini tencere takımlan, raflar ve gömme dolaplar tamamhyor. Odanın ortasındaki küçük, ova!, İspanyol rustik, demirlerle süslü masanın çevresinde dört hasır iskemle var. Masadaki fayans tencere altlığının süslemelerinde üç direkli gemi Henriette, kaptan Louis Guion yönetiminde Marsilya Limanı'na girerken görülüyor (baba Antoine Roux'nun bir suluboya resminden, 1818); masada bundan başka çift bir deri çerçeve içinde iki fotoğraf görülüyor: Fotoğraflardan birinde yaşlı bir piskopos bir Greuze köylüsü gibi giyinmiş ve önünde diz çökmüş çok güzel bir kadına öpmesi için yüzüğünü uzatıyor; öbürü küçük bir sepya klişe ve İspanyol-Amerikan savaşı sırasında üniforması içindeki genç bir yüzbaşıyı gösteriyor; yüzbaşı ince ve uzun kaşlarının altından ciddi ve biraz da safça bakıyor; siyah, ipek gibi bıyıklannın altından dolgun dudaklı ince ağzı görülüyor.

Louvet'ler birkaç yıl önce evlerinde büyük bir parti verdiler ve öylesine bir şamata yapnlar ki sabahın üçüne doğru Madam Trevins, Madam Altamont, Madam de Beaumont ve hatta bu tür

şeylere genellikle kayıtsız kalan Madam Marcia eğlencecilerin kapısını boşuna çaldıktan sonra sonunda polise telefon ettiler. Olay yerine iki polis gönderildi, daha sonra gelen yeminli kilitçi sayesinde de içeri girmeyi başardılar.

Konukların çoğunluğu, aşağı yukarı bir düzine insan mutfakta toplanmıştı ve ev sahibinin yöne timinde çağdaş dağaçiama bir konser veriyorlardı. Gri

ve yeşil çizgili bir bornoz giymiş ve ayaklarında deri pabuçlar, kafasında da şapka niyetine koni biçiminde bir abajur bulunanı, hasır bir iskemieye çıkmıştı ve sol elini kaldırmış, işaret parmağı dudaklarıncia ölçü veriyor ve katıla katıla gülerek, aşağı yukarı bir buçuk saniyede bir şu sözleri yineliyordu: "Yavaş giden sağlam gider, sağlam giden yavaş gider, yavaş giden

sağlam gider, sağlam giden yavaş gider vb."

Burada bulunması için hiçbir neden olmayan bir divana uzanmış ya da yastıklara gömülmüş yarumcular arkesıra şefinin mimiklerini izliyor, bu arada da çaıallar, kepçeler, bıçaklarla çeşitli mutfak eşyalarına vuruyor ve iyi kötü uyumlu çığlıklar atıyorlardı En sinir bozucu çığlıkları da Madam Louveı atıyordu; Madam Louvet gerçek bir su birikimisinin tam ortasına oturmuş iki elma şarabı şişesinin kapaklarını birinden birini düşürmek amacıyla birbirine sürtüyordu. Louvet'nin direktiflerine kayıtsız oldukları belli olan iki konuk, konsere kendi bildikleri biçimde katıhyorlardı; biri, durmaksızın şeytan adı verilen bir oyuncakta oynuyordu; içine yerieşiirildiği ağaç bir küpün güçlü yayından istenildiğinde fırlatılan bir kukla kafasıydı bu; öbürüyse içinde dişi ördek beyni denen taze peynir bulunan çukur bir tabağı olabildiğince gürültülü bir biçimde yalıyordu.

Evin geri kalan bölümü hemen hemen boştu. Pikabm üstünde Françoise Hardy'nin bir plağının (C'est a l'amour auquel je pense) döndüğü salonda kimse yoktu. Girişte, manto ve pardösü yığını içine çökmüş on iki yaşlarındaki bir çocuk derin bir uykuya dalmıştı; çocuğun ellerinde kalın bir Contat ve Rybalka denemesi vardı; Sartre 'ın Yazılan 'na ayrılmış olan kitabın açık olan 88. sayfası, o dönemde, 3 Haziran 194 3'te Theatre de la Cite adıyla bilinen Thea tre Saralı Bernhard'da sahnelenen Sinekler'den söz ediyordu. Banyocia iki adam öğrencilerin kılbiti, Japonların go-moku dedikleri oyuna dalmışlardı; kağıtsız, kalemsiz, taş üstünde oynuyorlardı; içiimiş Macar sigara izmaritlerinden birini ve kırmızı lalelerden koparılmış soluk taçyapraklardan birini sırayla tıka basa dolu bir küllüğe koyuyorlardı.

Louvet'ler bu patırtılı gürültülü gece dışında, kendilerinden pek az söz ettirdiler. Bay Louvet bir boksit ya da volfram işinde çalışıyor ve çoğu zaman da evde bulunmuyorlar.

BEŞİNCİ KlSMlNSONU

ALTlNCI KlSlM

Doksan Üçüncü Bölüm

Üçüncü Kat, Sağ Taraf, 3

Bu hayalet dairenin üçüncü odası boş. Duvarlar, tavan, döşeme, süpürgelikler siyah lake. Hiç mobilya yok.

Karşı duvara, hepsi ayın boyut ta. hepsi aynı biçimde mat siyah metalik bagetlerle çerçevelenmiş yirmi bir gravür asılmış. Gravürler üç sıra üzerine yedişerli olarak dizilmiş; üstte ve en soldaki ilkinde büyük bir ballı baharatlı çavdar ekmek kabuğu taşıyan kanncalar görülüyor; altta sağdakinde çakıllı bir sahilde çömelmiş genç bir kadın, fosil izi taşıyan bir çakıl taşını inceliyor; aradaki on dokuz gravürde sırasıyla şunlar görülüyor:

Mantar kapaklarını perde yapmak amacıyla ipe dizen küçük bir kız.

Yere diz çökmüş, elinde kırılan bir me treyle ölçü alan bir döşemeci

Daracık bir odada ateşli bir halde Beyaz Dalga adı okunan bir opera yazan çok zayıf bir besteci.

Pelerinli bir burjuvanın karşısındaki sarı zülüflü cerbezeli bir sokak kızı.

Topukları üstüne oturmuş, bedenleri hemen hemen tümüyle gri aba pançolarıyla gizlenmiş, başlannda gözlerine kadar inen eski fötrler bulunan ve koka çiğneyen üç Perulu yerli.

Doğrudan doğruya Has1r Sapka' dan çıkmış takkeli bir adam; bir yandan hardal unlu suda ayak banyosu yaparken bir yandan da Yukarı Dogon Demiryolu Sırkeı ı'nın 1969 yılı işletme hesaplarına bakıyor.

Bir mahkemede tanıklar bölmesinde üç kadın: Birincisi opal rengi dekolte bir elbise giymiş, fildişi rengi on iki düğmeli eldivenler. sarnur kürkle süslenmiş vatkalı manto, tepelikli parlak saçlar; ikincisi: Tavşan-sarnur başlık ve manto, çeneye kadar çıkan yaka, bağa saplı gözlüğün arkasından

inceleyici bakışlar; üçüncüsü: Uzun ve bol e tek, üç köşeli şapka, mahmuzlu çizmeler, yelek, işlemeli fitilli süet süvari eldivenleri, bol ve uzun kollar, av kırbacı.

Le Populaire gazetesinin kurucusu ve lkaria Yolculuğu'nun yazarı, 185 6'da ölmeden önce lowa'da komünist bir kolani kurmak isteyen ama başaramayan Etienne Cabet'nin bir portresi.

Iğreti bir masaya o turmuş kağıt oynayan iki fraklı adam; dikkatli bir inceleme gravürlerdeki salınelerin aynılarının bu kağıtlarda da bulunduğunu görecektir.

Içi harç dolu geniş, yuvarlak bir tepsiyi bir merdivenin tepesine çıkaran uzun kuyruklu bir tür şeytan.

Siyah benekli beyaz bir kimono içindeki uğursuz bir kadının ayakları dibindeki bir Arnavut eşkıya.

Bir merdivenin tepesinde kristal bir avizeyi temizleyen bir işçi.

Başında sivri bir külah bulunan, gümüş renkli kağıt yıldızlı siyah uzun bir elbise giymiş, delik bir silindirin içinden havaya bakıyormuş gibi yapan bir müneccim:

Süvari albayı üniforması içinde, gümüş rengi ipliklerle işlenmiş ceketli ve yabandomuzu tüyünden süvari çantah bir hükümdarın önünde reverans yapan bir bale topluluğu.

Kırk yedinci yaş günü dolayısıyla öğrencilerinden bir altın saat alan fizyoloj ist Claude Bernard.

Deri kayışiarı ve ayar tokalarıyla iki büyük bavul taşıyan emanetçi.

1880 yıllarının modasına göre giyinmiş, işlemeli başlıklı, ellerinde parmakların yarısını örten eldivenler, sorgun ağacından, oval, büyük bir saz kalbur içinde gri kül renkli elma ikram eden yaşlı bir kadın.

Sehpasını midyeci kulübeleriyle çevrili dar bir geçidin üstündeki küçük bir köprüye kurmuş bir suluboya ressamı.

bir kahvenin terasındaki tek bir müşteriye sahte yıldız falı bakmayı öneren sakat bir dilenci: Üstünde "Leylak" yazılı bir sap leylağın bulunduğu bir basma var; iki çember fon işlevi görüyor: Biri koç ve öbürü de uçları sağa doğru çevrilmiş bir hilaL

Doksan Dördüncü Bölüm

Merdivenler, 12

Yıllar boyunca merdivenlerde bulunmuş eşyalardan hazılarının envanteri için girişim (devanı ve son)

Poitou-Charentes bölgesindeki süt sanayiiyle ilgili bir "Teknik Fişler" takımı.

Londra'da Hemminge & Condell firması tarafından üretilmiş "Caliban" markası taşıyan bir yağmurluk.

Paris'in yüksek makamlarını gösteren altı parlak, mantar bardak altlığı: Elysee Sarayı, Millet Meclisi, Senato, Notre-Dame. Adalet Sarayı ve Maluller Yurdu.

T irsibalığı omurgasından yapılmış bir kolye.

Vasat bir profesyonel tarafından çe kilmiş, pomponlu gök mavisi naylon bir yastıga yüzükoyun yatmış çıplak bir bebek fotografı.

Aşağı yukarı bir kartvizit büyüklüğünde dikdörtgen bir karton; kartın bir tarafında: Dıd you over see the devıl with a nightcap on? ve öbür tarafında da: No ' 1 Never saw the devi/ with a night-cap on! yazıyor.

Camera Sineması'nın (Assomption Sokağı, 70, Paris 16), Şubat 1960 programı:

3 Şubat-9 Şubat: Archibaldo Cruz 'un Suçlu Hayao; Luis Bunuel

10 Şubat16 Şubat: jacques Demy Festivali: Le Bel lndıfferent Oc

an Cocteau'dan Adapte) Fe Lola (Anouk Aimee)

17 Şubat-23 Şubat: Gordon Douglas'ın Don 't Give Up the Ship / Uerry Lewis)

24 Şubat-1 Mart: Macar Sincması: Her Gün Ayrı Bir Film ve 26 Şubat'ta Dünyada Ilk Kez ve Yazarıyla Birlikte Gabor Pelos'un Nem szüksc.ı:es, hogy kilcpj a ha.zboli.

Bir paket çenge Ili iğne.

jean-Paul Grousset'nin üç bin cinas derlemesi, Neşeliysen Gü/un paramparça bir nüshası. "Bir Matbaada" adlı bölümünün bulunduğu sayfa açılmış:

Selam basımevi yöneticileri' llk kasadan bir göz

Dolu bir hıyarşembe ağacı Can sıkıcı küçük harfler halike gidin

Morasse'ın bir çömezi

Madam de Beaumont'un kapısına asılmış yansına kadar suyla doldurulmuş plastik bir torba içinde kırmızı bir balık.

"Petite Ceinture" (PC) hattında geçerli bir haftalık abonman kartı.

Kare biçiminde, beyaz benekli siyah bakahtten, aynası tertemiz ama içinde pudra ve ponponu bulunmayan küçük bir pudra kutusu.

"Büyük Amerikan Yazarlan " dizisinden eğitici bir kartpostal, No 57: Mark Twain

Gerçek adı Samuel Langhorne C1emens olan Mark Twain 1835'te Missouri 'de Florı"da 'da doğdu. On ıki yaşında annesini yitirdi. Bir basımevinde çırak olarak çalı.m, Mississippi Ü!>"tünde kılavuzluk yapa l'e Mark Twain takma adını burada aldı (sözcüğü sözcüğünc "iki kez nişanla " anlamına gelen vegemicinin birsonda yardımıy

la SU)'Un derinligini ölçmesini isteyen deyim). Asker oldu, Nevada 'da madencilik yapti, altın arayıcısı oldu, gazetecilik yaptı. Polinezya 'yı, A rrupa 'yı, Akdeniz / dolaşLJ, Kutsal Topraklari ziyaret elli, Afgan kılığına

girerek kutsal Arap kentlerine hac ziyaretine gilli. J9] () 'da Redding 'de (Connecticut) öldü. Ölümü, doğumunu

belirlemiş olan Hal/ey kuyruklu yıldızrnrn yeniden onaya çıkışıyla çakışu. Ölümünden birkaç yıl önce bir gazeıede ölm üş oldugunu okudu ve gazete yönetimine şu tclgrafı çekti hemen: ÖLÜM HABERIM FAZLA ABARTlLMlŞ! Cieçim dert/eri, kansrnrn re kizlanndan birinin ölümü, digerininse delirmesi bu mizah yazannm son yrllanm kararw ı -e daha sonrakiyapu/anna yadırgaucr ağır bir ha va verdi. Başlıca yapulan: Calaveras County'nın ıinlü Zıplayan Kurbagası (1 86 7), Suçsuz Gezginler (1869), Zorluklar Içinde

(1872), Altın Çağ (1873), Tom Sawyer'in Serüvenleri (1875), Prens ve Yoksul (1882). Mississippi' de Hayat (1883), Huckleberry Finn'in Serüvenleri (1885), Kral Arthur'un Sarayında Bir Amerikalı (1889), jeanne d'Arc (1896), Insan Nedir7 (1 906). Esrarengiz Yabancı {19/6}.

Üçüncü katın sahanlığına go'da Ko ya da Sonsuzluk adı verilen konumda yerleştirilmiş dördü siyah ve üçü beyaz yedi mermer parçası..

Lesjoyeux Mousquetaires mağazası, oyunlar ve oyuncakçılar, 95 A, Friedland Caddesi, Paris, adresinden gelmiş bir kağıda sarılı silindir biçiminde bir kum; ambalajcia bilindiği gibi kılıç kılıca gelmiş Aramis, d'Artagnan, Athos ve Porthos vardı ("Birimiz hepimiz için, hepimiz birimiz için'"), Madam N oc here o dönemde boş olan, daha sonra da Genevieve Foulerot'nun oturduğu dairenin paspasında bulduğu paketin üstünde hiçbir alıcı adresi yoktu. Madam Nochere üzerinde hiçbir ad ve adres bulunmayan paketten en ufak şüpheli bir liktak sesi gelmediğini iyice anlayınca paketi açtı ve içinde yüzlerce küçük yaldızlı balık pulu biçiminde ağaç ve plastik parçası gördü; bunlar uygun biçimde bir araya getirildiğinde Harun Reşid'in Charlemagne'a armağan ettiği su saatinin doğal büyüklüğünün üçte biri oranında sadık bir kopyasını oluşturuyordu. Bina sakinlerinden hiç kimse istemedi bu eşyayı. Madam Nochere mağazaya götürdli paketi. Tezgahtarlar bu ender bulunan ve pahalı modeli, on yaşında bir çocuğa sattıklarını anımsadılar; hatta çocuğun yüzer franklık banknotlada ödeme yaptığını görünce çok şaşırmışlardı. Soruşturma bu aşamada kaldı ve muamma hiçbir zaman çözülemedi.

Doksan Beşinci Bölüm

Rorschash, 6

Remi Rorschash'ın yatak odasındaki başucu masasında ayağı gümüşlü metalden, süslü şamdan biçiminde eski bir gece lambası, silindir biçiminde bir çakmak, parlak çelikten küçük bir çalar saat ve çok süslü ağaç bir çerçeve içinde Olivia Norvell'in dört fotoğrafı var.

Birinci evlilik döneminin fotoğrafı olan ilkinde, Olivia bir korsan pantolonu, yaıay çizgileri kesinlikle mavi beyaz olan bir denizci kazağı giymiş olarak görülüyor; başında gene denizci arınalı bir kasket, sağ elinde kendisinden kullanmasını istemenin kesinlikle anlamsız olacağı bir usturpa var.

tkinci fotoğraftaysa yüzükoyun çayırlara gömülmüş ve yanında başka bir genç kadınla birlikte görülüyor; Olivia çiçekli bir elbise giymiş, başında pirinç rengi hasır bir şapka var; arkadaşı bermudalı ve çerçevesi katmerli papatyaya benzeyen büyük güneş gözlüğü takmış; fotoğrafın altında Greetingsfrom the Appalachions yazısı ve yazının altında da Bea imzası var.

Üçüncü fotoğrafta Olivia Rönesans prensesi kıyafetinde görülüyor: Brokar elbise, zamhaklı süslemeleri olan bol bir manto, taç; Olivia gerçek tiyatro dekorlannın önünde durmuş; dekorların üstündeki işçiler büyük kenetleyiciler yardımıyla arınalı amblemlerle süslenmiş parlak levhalar yerleştiriyorlar buralara; fotoğraf Olivia Norvell'in sinemadan gizli reklamcı olarak bile kesinlikle vazgeçtigi ve yeniden tiyatro oyuncusu olmayı umut ettigi dönemde çekilmiş: Ikinci kocasının kendisine verdigi nafakayı yıldızı olacagı bir gösteri için harcamaya karar verdi ve tercihini Love's Labour's Lost üzerinde kullandı: kendisi Fransa Kralı nın kızı rolünü üstlendi ve mizansen işini bu işten birkaç gün önce Londra'da tanımış oldugu romantik havalı, fikir ve icatlarla dolup taşan Vivian Belt adh birine verdi. Eleştirmenler çok can sıkıcı şeyler söylediler; kalleş ve dalkavuk bir dedikodu yazarı, koltukların takırtısının se.s düzeninin bir parçası olup olmadıgını sordu. Oyun yalnızca üç kez oynanabildi ama Olivia o arada varlıklı bir lord olduğunu ögrendiği ve kıvırcık tüylü süs köpegiyle birlikte

yattığını ve banyo yap tıgını henüz bilmedigi Vivian'la evlenerek teselli buldu.

Dördüncü fotograf Roma'da bir yaz günü, ögle vakti, Stazio.

ne Termini nin önünde çekilmiş. Remi Rorschash ve Olivia bir Vespa'ya binmişler; Remi kullanıyor motosikleti; üstünde kısa kollu bir gömlek, beyaz bir pantolon var; beyaz espadriller giymiş, Amerikan subaylannın taktıklarına benzeyen altın çerçeveli kara gözlükler var gözünde; Olivia işlemeli bir gömlek ve şort giymiş, Remi'ye yapışmış arkadan ve sağ elini beline dolamış, sol eliyle de görünmeyen hayranlarını selamlıyor.

Remi Rorschash'ın odası. Oda, kalan insan sanki akşam yatmaya gelecekmiş gibi mükemmel biçimde düzenlenmiş. Ama boş kalacak. Oraya artık kimse girmeyecek; yalnızca Jane Sutton birkaç dakika havalandırmak için girecek odaya her sabah ve prodüktörün dövülmüş bakırdan büyük tepsi içindeki abone olduğu bütün sinema de rgilerine la Cinematographie française, le Technicien du Fılm. Film and Sound, TV News, le Nouveau Fılm Français, le Quotidien du Fılm, Image et Son vb hiç sevmediği. kahvaltıda sövüp sayarak şöyle bir kanştırdıgı ve bundan böyle yığılacak, hiç dekunulmadan kalacak, köhne gişelerinde boşuna birikecek olan bu dergilere bir göz a tacaktır. Burası ölmüş bir adamın odası, buradaki mobilyalar, eşyalar, biblolar da gelecek ölümü bekliyor gibiler; bu ölümü uyumlu bir ilgisizlikle, düzenli. temiz, kişiliksiz bir sessizlik içinde donmuş kalmış durumda bekliyorlar: Yatağın üstü titizlikle düzeltilmiş, uzun ve çengel tımaklı ayaklan olan Imparatorluk üslubu küçük masa, bazı yabancı parçalar da içeren zeytin agacından kupa, pfennig'ler, grosc hen'ler, pennies'ler ve Fribourg and Treyer, Tobacconists Cigar Merchants, 34, Haymarke t, London SWl armağanı bir kutu kibrit, yontulmuş kristalden şahane bardak, tomalanmış ağaçtan bir çengele asılı yanık kahverengi bornoz ve yatağın sağ tarafında şahane kalıbı, pantolonların ütülerinin hiç bozulmamasını sağlayan sistemi, kemer askısı, gizli kravatlığı, Remi Rorschash'ın her akşam titiz ve düzenli bir biçimde, anahtarlığını. bozuk paralarını, kol düğme lerini, mendilini, portföyünü, ajandasını, kronometreli saatini ve dolmakalemini yerleştirdiği, cebindekileri boşaltacağı petekli bölmesiyle bakır ve maundan bir askı.

Bugün ölü olan bu oda Gratiolet'lerin hemen hemen dört kuşak boyunca salon, salamanjesi oldu: juste, Emile, François ve Olivier 1880 yılı sonlarından elli yıllarının başına kadar burada yaşadılar.

Simoıı-Crubellier Sokağı l875'te bölünmeye başladı; sokağın bulunduğu alanın yarısı Samuel Simon adlı bir odun tücca nna, öbür yarısı da arabalara yer kiralayan Norbert Crubellier'ye aitti. Şimdiki komşulan -Guyot Roussel, hayvan ressamı Godefroy jadin, Lavoisier'nin dul karısı Madam de Rumfon'un yeğeni ve mirasçısı De Chazellesmahalleyi dönemin sanatçı ve ressamlarının en gözde yerlerinden biri durumuna getirecek Monceau Parkı çevresinin parsellenmesinden yararlanarak çoktan başlamışlardı inşaatlarına. Ama Simon ve Crubellier daha çok küçük sanay iye elverişli ve çok sayıda çamaşırc ı. kuru temizlemeci, atölye. hangar, her çeşit depo, atölye ve küçük atölyelerin (Vendöme sütunu restorasyon çalışmalannın gerçekleştirildiği ve l 883'ten itibaren başı ve kolu bir yıl süreyle çevredeki binaları aşan Bartholdi'nin dev Özgürlük Heykeli nin inşa edildiği Chazelles Sokağı no 25'teki Monduit ve Bechet dökümhanesi gibi) bulunduğu bu kenar mahallenin bir yerleşme merkezi olacağına inanmıyorlardı. Dolayısıyla Simon gerektiğinde parselierne için bol vakti olacağını ileri sürerek yerinin etrafını çevirmekle yetindi ve Crubellier de kendi yerinde içlerinde en kötü kupalarını onardığı tahta barakalar yaptırdı; iki mülk sahibi çıkarlannın nerede oldugunu nihayet aniayıp o zamandan beri adlarını taşıyan sokağı açmaya karar verdiklerinde mahalle hemen hemen tümüyle dolmuştu.

Juste Gratiolet uzun süredir Simone'la iş ilişkisi içindeydi ve hemen bir parsel satın aldı. Gene bir mimar, Roma Ödülü sahibi Lubin Auzere tek numaralı taraftaki bütün binaları inşa etti. çift numaralar oğlu Noel'e verilmişti: Her ikisi de birbirinin hemen hemen aynısı binalar yapan namuslu ama yeni buluşlardan yoksun mimarlardı: Cepheler kesme taş, arka taraflar ağaç; ikinci ve beşinci katlarda balkonlar ve biri tavan arası olmak üzere iki çatı katı.

Juste Gratiolet'nin kendisi binada pek az yaşadı. Berrichone çiftliğini yeğliyordu ya da Paris'te kalacağı zaman Lavallois'da bir yıllığına küçük bir ev tutuyordu Gene de kendisi ve çocukları için birkaç daire ayırdı. Kendi dairesmi olağanüstü sade bir biçimde döşedi: Yüklüklü bir oda. şömineli bir

yemek odası -bu iki oda, heratını yeni aldığı bir lamba makinesiyle Ingiliz parkeleriyle döşenmişti ve iki ayrı bölünme düzenine göre bakılabilecek yalancı küpler çizen alugen karolu büyük bir mutfak. Mutfakta su vardı; elektrik ve gaz çok sonraları geldi.

Juste Gratiolet'yi binada hiç kimse tanımadı ama birçok kiracının -Matmazel Crespi, Madam Albin. Valeneoğlu Emile'le ilgili çok belirgin anıları vardır. Sert görünüşlü ve tasalı bir havası vardı; dört kardeşin en büyüğü olmasının getirdiği sıkıntılar dikkate alındığında şaşılacak bir şey yoktu bunda. Yalnızca iki eğlencesi vardı: Fifre çalmak LavaJlois Belediyesi'nin handosunda çalınıştı ama Neşeli Çiftçi''den başka bir şey çalınayı bilmiyordu ve bu da dinleyicileri sıkıyordu -ve radyo dinlemek: Hayatı boyunca kendisine tanıdığı tek lüks. uhramodern bir radyo almak olmuştu: Egzotik ya da gizemli adlı Hilversum, Sottens, Allouis, Vatican, Kerguelen, Monte Ceneri, Bergen, Tromsö, Bari, Tanca, Falun, Horby, Beromünster. Pouzzoles, Maskat, Amaraistasyonları gösteren kadranın yanında bir daire yanıyordu ve parlak bir noktanın yaydığı dört dik ışık demeti istenilen dalga boyu tam olarak yakalandıkça incecik bir haç haline gelinceye kadar daralıyordu.

Emile ve Jeanne'ın oğlu François da güleryüzlü ve neşeli biri olmadı; kolları ve hacakları ince, burnu dar. gözleri yerde, erken yaşta dökülen saçlarına üziilen bir adamdı ve çoğu zaman içe dokunan bir melankoliklik izlenimi uyandırırdı insanda. Yalnızca binadan gelen parayla geçinemediğinden bir sakatalçının yanında muhasebecilik işi buldu. Mağazaya yukardan bakan camlı

bir büroda oturuyor, rakam sütunlarını uzatıyordu; tek eğlencesi dana kellelerini, akciğederi, dalakları, kuzu gömlekleri.ni, dilleri., taşlıkları kesen önlükleri. kanlanmış kasaplan seyretmekti.. Kendisi sakatattan nefret ederdi ve iğrenç kokuları her sabah bürosuna gitmek üzere geçtiği büyük salonda neredeyse bayılnrdı onu. Bu günlük uğraş onu kesinlikle neşeli bir insan durumuna getiremedi ama birkaç yıl boyunca binadaki böbrek, karaciğer, dana özdeni sevenlerin bunlara olağanüstü elverişli fiyatlarla ve bol miktarda sahip olmalarına yaradı.

Gratiolet'lerin mobilyalarından, Olivier'nin kendisi ve kızı için yedinci katta düzenlediği iki odada bir şey kalmamış. Önce yer darlığından, sonra da paraya ihtiyacı olduğundan mobilyalarından, halılarından, sofra takımlarından ve biblolarından bir bir ayrıldı Sat tığı son eşyalar, François'nın karısı Marthe'ın uzaktan kızeni olan bir lsviçreli iş adamından kendisine miras kalmış dört büyük desendi; bu lsviçreli Birinci. Dünya Savaşı sırasında vagonlar dolusu sarımsak ve mavnalada koyulaşnrılmış süt alarak ve trenlede soğan, kargolada gruyer krem peyniri, portakal özü ve farmasö tik ürünler satarak zengin

olmuştu.

Pe rpignani i.mzalı ilk desenin adı Altın Paralı Dansçıydı:

Üzerinde çizgili giysiler bulunan bir Berberi olan dansçının sağ önkolunda yılan biçiminde bir dövme görülüyor ve çevresindekilerin aınğı altın paraların ortasında dans ediyor;

ikincisiyse Florentin Dufay adlı biri tarafından yapılmış Haçlıların !stanbul'a Girişi'nin titiz bir kopyasıydı; Dufay'nin bir süre Delacroix'nın atölyesine devam et tiği ama çok az yapıt verdiği biliniyor;

üçüncüsü Hubert Robert tarzı büyük bir peyzajdı; fonda Roma Harabeleri; ön planda sağda genç kızlar: birinin kafasında neredeyse yassı ve narenciye dolu bir sepet var;

nihayet dördüncüsü de kemancı Beppo'nun portresi için joseph Ducreux'nün bir pastel etüdüydü. Popülaritesi devrim döneminde canlı kalan bu ltalyan virtüözü (Terör döneminde devrime nasıl hizmet etmeyi düşünüyorsun diye sorulduğunda "Keman çalacayim" diye karşılık vermişti) XVI. Louis döneminin başında Fransa'ya gelmişti. Kralın Kemancısı olma hevesi içindeydi ama Louis Guene'yi seçtiler bu iş için. Kıskançlığın kemirdiği Beppo rakibini tamamen ortadan kaldırmak istiyordu: François Dumanı'un Guene'nin fildişi üzerine bir minyatürünü

yaptığını öğrenen Beppo Joseph Ducreux'ye koşarak portresini ısmarladı. Ressam kabul etti işi ama kısa süre içinde ateşli çalgıcının birkaç saniyeden

fazla poz veremediği ortaya çıktı; kendisini sürekli durduran bu geveze ve gerilim içindeki modelin karşısında çalışabiirnek için boşuna çabalayan minyatürcü bir süre sonra vazgeçti bu işten ve siparişten bu hazırlık taslağı kaldı geriye yalnızca; bu taslakta Beppo hırpani, gözleri havada, elinde kemanı, yayı sürtmeye hazır durumda, düşmanından daha fazla esinlenmiş bir halde görünmeye çabalıyor.

Doksan Altinci Bölüm

Dinterille, 3

Doktor Dın teville'in odasına bitişik banyo. Dip tarafta yarı açık kapıdan ekose örtülü bir yatak, siyah lake bir komodin, üzerinde açık bir partisyon bulunan bir piyano görülüyor: Hans Neusiedler'in Daıısiarı nın bir transkripsiyonu. Yatağın ayakucunda ağaç topuklu dişi katıdar var; komodinde beyaz deri ciltli hacimli bir yapıt bulunuyor; Alexandre Dumas'nın Büyük Mutfak Sözlüğü. Ve cam bir kupa içinde kristallografi modelleri, kristalin sistemlerinin bazı haloedr ve hemiedr biçimlerinin kopyalan özenli ve titizce yontulmuş ağaç parçaları: Altıgen temelli dik prizma, rhombe temelli eğik prizma, ucu kırılmış küp, küp -oktaedr, küpdodekaedr, dodekader rhomboidal, altıgen piramit prizma. Yatağın üst tarafında D. Bidou imzalı bir tablo asılı: Tabloda bir çayırlıkta yüzükoyun yatmış gencecik bir kız görülüyor; bezelye ayıklıyor; yanında küçük bir köpek, uzun kulaklı ve uzun yüzlü bir Artois av köpeği uslu uslu oturuyor, dilini çıkarmış, saf saf bakıyor.

Banyonun zemini altıgen kırmızı tuğla kaplı; duvarlar yarıya kadar beyaz karo kaplanmış, geri kalan bölümüyse su yeşili çizgili açık san yıkanabilir kağıtla kaplanmış.

Biraz kirli, naylon bir duş perdesiyle kısmen örtülmüş küvetin yanına dövülmüş demirden bir jardinyer konmuş; içinde hafif san damarlı yapraklan olan yeşil bir bitkinin cılız tutarnlan var. Lavabonun rafında bir sürü aksesuar ve tuvaJet ürünü görülüyor: Kısa kılıç türünde,

köpekbalığı derisi kılıflı bir ustura, bir tırnak törpüsü, bir sünger taşı; saç dökülmelerini önlemek için kullanılan bir losyon şişesi : Şişenin etike tinde kirpi saçlı, güleç, göbekli bir tür Falstaff, cömert göğüsleri gevşek bağcıklı

korsajlarından taşmış iki neşeli kadının şaşkınlıktan çok eğlenceli bakışları altında, abartılı bir kızıl sakalı uygun bir biçimde seriyor. Lavabonun yanındaki havlu askısına koyu mavi bir pijama pantolonu atılmış.

Doktor Dinreville tamamıyla klasik bir formasyana sahipti: Sıkıcı ve devamlı göz altında geçen bir çocukluk, hüzün veren ve pişmanlık uyandıran bir şey, Caen Fakül tesi'nde öğrenim, kaba saha tıp öğrencisi şakaları, Toulon'da deniz hastanesinde askerlik görevi, doğru dürüst para alamayan öğrenciler tarafından alelacele kaleme alınmış bir tez: Fallot Tetralojisinde Dispneik 5Jkhklar. Yedi Gözlem üstüne Etyolojik Düşünceler. Bazı vekillikler ve eliili yılların sonuna doğru öncülünün aralıksız kırk yedi yıl işgal et tiği bir pratisyen hekimin muayenehanesinin alınması.

Dinreville hırslı bir insan değildi ve yalnızca iyi bir taşra hekimi olacağı düşüncesi yetiyordu ona ; küçük bir kentte kendisinden önce kine Doktor Raffin dedikleri gibi ona da Doktor Dinteville diyeceklerdi ve hastalarını sadece "Oh de !" dedinerek rahatlatacaktı. Ama Lavaur'a yerleştikten aşağı yukarı iki yıl sonra rastlantısal bir buluş yaşamının akışını değiştiriverdi. Dinteville bir gün, Doktor Raffin'in her an lazım olabilir düşüncesiyle sakladığı ve yirmili otuzlu yılların bu eski püskü cilrlerinden öğrenilecek şeyler olduğuna inanarak atmaya gönlünün razı olmadığı bazı eski Tip Basm1 cilılerini çatıya çıkarırken aileyle ilgili eski evrakların bulunduğu bir bavulda çok güzel cilıli De structura renunı adlı bir kitapçık (in16) buldu; kitabın yazarı akrabası Rigaud de Dinreville Prenses Palaline'in sürekli cerrahıydı ve olağanüstü bir el becerisine sahip olmakla ünlüydü; taşı olan hastaları kendi icat ettiği kör bir bıçakla ameliyat ediyordu Dinreville liseden kalma Latince bilgilerini zorlayarak kitabı baştan sona okudu ve okudukları o kadar ilgisini çekti ki kitapçığı tekrar eski bir Gaffiot'yla birlikte muayenehanesine indirdi.

De strucwra renum, damarların o dönemde tamamen yeni olan renklendirme tekniklerine bağlı açıklamalara dayalı anatomik-fizyolojik bir deskripsiyonuydu : Rigaud de Dinreville arteria emulgens'e (böbrek atardamarı) siyah bir sıvı enjekte ettiğinde -şarap İspirtosuyla çini mürekkebi karışımıtüm dalianma

sisteminin. ductae renum adını verdiği kanalcıkların renklendiğini gördü ve buna glandulae renales adını verdi. Aynı dönemlerde Lorenzo Beliini'nin Floransa'da, Marcello Malpighi'nin Bologna'da ve Frederyk Ruysch'un Leyden'de gerçekleştirdiklerinden bağımsız olan ve bunlar gibi böbrek işlevinin temeli olarak yumacık kuramınının ön belirleyicisi olan buluşlar organların organizmanın birleştirme ve atma gereksinimlerine bağlı olarak çektiği ya da reddettiği sıvı maddelere dayalı salgı mekanizmalarının açıklanmasını da birlikte getirmişti. Sert hatta kimi zaman çok şiddetli tartışmalar "yaşam güçleri"nin bu

Galienuscu kuramıyla "atomcu" ve "maddeci" görüşlerden esinlenen tehlikeli anlayışları karşı karşıya getiriyordu; bu atomcu ve maddeci görüşleri Bombastinus takma adlı biri savunuyordu ve şimdiki Dinreville sonunda bunun az ya da çok simyacı ve Paracelsus'un savunucusu Burgonyalı hekim Lazare Meyssonnier adlı biri olduğunu keşfeui. Galienus kuraıniarını ancak yaklaşık olarak değerlendirebilen, "atomcu" ve "maddeci" gibi terimleri uzak atalarından kesinlikle çok daha farklı biçimde algılayan XX. yüzyıl okuyucusu için bu polemiğin nedenlerini anlamak zordu. Gene de Dinreville bu icadı dolayısıyla coşıu ve kendinden geçti; bu icat onun hayal gücünü harekete geçirdi ve gizli araşıırmacı yeteneğini uyandırdı Ve, gerçekten önemli bir şey içermemekle birlikte modern çağın şafağındaki tıp düşüncesinin yetkin bir örneğini oluşturan bu metnin eleştirmeli bir yayınını gerçekleştirmeye karar verdi.

Dinreville eski hocalarından birinin tavsiyesiyle tasarısını Profesör LeBran-Chastel'e götürdü; LeBran Chastel Hotel-Dieu'de servis şefi, tıp akademisi, hekim odası ve uluslararası çapta birçok derginin yönetim kurulu üyesiydi. Profesör LeBran-Chastel klinik ve öğretim faaliyetleri dışında bilimler tarihine tutkundu ama Dinteville'i kuşkuculuk ve saflık karışımı bir tuturula karşıladı: De structura renwn 'u bilmiyordu ama yapıtın gün ışığına çıkarak ilgi görebileceğinden kuşkuluydu; Galienus'dan Vesale'a, Bartolarneo Eustachi'den Bowman'a kadar her şey yayımlanmış, çevrilmiş ve yorumlanmıştı ve hatta Malpighi'nin el yazmalarının korunduğu Bologna Tıp Fakültesi kü tüphanecisi Paolo Generi l 90l'de uropoiezis ve üroskopinin kuramsal sorunlarına ayrılmış yaklaşık dört yüz sayfalık bir bibliyografya yayımlamıştı. Hiç kuşkusuz Dinteville'in yapmak istediği gibi yayımlanmamış metinlere el atmak her zaman mümkündü ve gene hiç

kuşkusuz eski tıp kuramlarının anlaşılmasında daha ilerilere gidilmesi düşünülebilirdi ve bilimci pozitivizmlerinin yüzeyselliğiyle kendilerine akıldışı gözüken her şeyi hor görerek dışlayan ve yalnızca deneysel yaklaşımları değerlendirmiş olan geçen yüzyılın epistemologlarının genellikle katı iddialarını düzeltmek pekala mümkündü; ama böyle bir araştırmaya girişrnek uzun soluklu, nankör, zor, tuzaklada dolu bir uğraştı ve profesör eski hekimlerin ortaçağ jargonu ve bunların yorumcularının kimi zaman getirdiği tuhaf sapmalar konusunda yeteri kadar bilgi sahibi olmayan genç hekimin bu işin üstesinden hakkıyla gelebileceğinden kuşkuluydu. Gene de destek ve yardım vaat etti, kendisine yabancı meslektaşlar için tanıtma mektupları verdi ve gerektiğinde yayımıanmasına deste k vermeden önce çalışmasını inceleme önerisinde bulundu.

Bu ilk görüşmeden cesaret alan Dinleville işe koyuldu; gecesini, gündüzünü, cumartesilerini pazarlarını araştırmalarına adadı; ve müşterilerini fazla ihmal etmeden en küçük bir tatil fırsatını da değerlendirerek yabancı-kütüphanelere uzandı; Ceneri Bibliyografyası'nın yarısından fazlasının yanlış ve hatalı olduğunu fark ettiği Bologna Kü tüphanesi'yle yetinmedi, Oxford'da Bodleian Library'ye, Aarhus'a, Salamanca'ya, Prag''a, Dresden'e, Basel'e vb. gitti. Zaman zaman Profesör LeBran-Chastel'i araştırma ve çalışmalarının gelişmelerinden haberdar ediyordu ve profesör de ona uzaktan uzağa verdiği kısa ve özlü cevaplarda Dinteville'in " küçük buluşlar"ı olarak adlandırdığı şeylerin ilgi göreceğinden kuşku duyduğunu ihsas ediyordu. Ama genç hekim gene de teslim olmuyordu: Araştırmalarının kılı kırk yaran karmaşıklığının ötesinde, küçük buluşlarının her biri -şüpheli kalıntı, belirsiz nokta, bulanık kanıtona tek, globaL neredeyse görkemli bir tasarıda toplanacakmış gibi geliyordu ve her seferinde yenilenen ve artan bir coşkuyla araştırmalarına girişiyordu; parşömen ciltli raflarda el yordamıyla ilerliyor, kaybolmuş alfabelerin alfabe tik düzenini izliyor, iplerle bağlanmış gazeteler, arşiv kutuları, farelerin hemen hemen tamamıyla kemirdiği yığınlada dolu merdivenlerden, geçitlerden, koridorlara iniyor, çıkıyordu.

Yaklaşık dört yıl harcadı bu iş için: Içinde esas olarak De sıruc

tura renum'un ve çevirisinin yalnızca altmış sayfa olarak yer aldığı üç yüz sayfayı aşkın el yazması yapı t: Geri kalan eleştirel yazılı bölüm kırk

sayfalık notlar ve çeşitli yazılar, üçte birini Ceneri'yle ilgili yanlışların oluşturduğu altmış sayfalık bir bibliyografya ve yaklaşık yüz elli sayfalık bir giriş yazısından oluşuyordu; bu giriş yazısında Dinteville neredeyse romanesk bir coşkuyla Galienus'la Asklepiades'in uzun tartışmalarını anlatıyor, Bergamalı hekimin Asklepiades'in üç yüzyıl önce Roma'ya getirdiği ve "Metodistler" adı verilen ardıllannın belki biraz okullu denebilecek bir tarzda izlediği atomcu kurarnları gülünçleştirmek isterken nasıl deforme ettiğini gösteriyord u; ama Galienus bu düşüncenin mekanist ve sofist temellerini deneye dayandırma ve kutsal "doğal güçler" ilkesi adına eleştirerek aslında bütün eksiklikleri fizyoloji ve hekimliğin klasik çağında bulunan bir nedenselci, diakronik, omojeneist düşünce akımını başlatmış ve sonunda işleyiş düzeninde Freudçu içe atma olayına benzeyen gerçek bir sansür düzeni kurmuştu. Dinreville organik/organistik, sempa tik/empa tik, sıvılakışkan, hiye rarşilyapı vb. biçimsel karşıtlıklar üstünde çalışırken Asklepiades'in ve ondan önceki Erasistrates'in ve Makedonyalı Likos'un görüşlerinin incelik ve keskinligini ileri sürüyor, bunları Hint-Arap hekimliğinin büyük akımianna bağlıyor, Yahudi mistisizmi, Hermesç ilik, simyayla ilişkilendiriyor ve sonunda resmi hekimliğin Goldstein, Grodeck ya da King Dri'nin seslerini duyurup, bilim dünyasını Paraeelsus'dan Fourier'ye kadar kateden gizli akımı yeniden bularak fizyolojinin ve medikal semiyolojinin gerçek temellerini kesin biçimde ortaya koyuncaya kadar, bunun yayılmasını nasıl sistemli biçimde bastırdığını gösteriyordu.

Toulouse'dan özel olarak getirttiği dakı ilo, gönderme ler, dip notları ve Grek harfleriyle dolu bu karmaşık metnin yazımını bitirir bitirmez Dinteville bir kopyasını LeBran-Chastel'e gönderdi; profesör metni bir ay sonra kendisine geri gönderdi; hekimin çalışmasını dikkatle, tarafsız bir gözle ve iyi niye tle incelemiştİ ve görüşleri tamamıyla olumsuzdu: Hiç kuşkusuz Rigaud de Dinteville'in metninin yayımı torununa büyük bir onur kazandıran titizlikle ele alınmıştı ama Prenses Palatine'in sürekli cerrahının metni Eustachi'nin Tractatio de renibus'u, Lorenzo Benini'nin De strucwra et usu renum'u, Etienne Blancard'ın De natzıra renunı'u ve Malpighi'nin De renibus' undan daha yeni hiçbir şey getirmiyordu ve ayrı basımı yapılması gereken bir yapıt gibi gözükmüyordu; eleştiri yazısı da genç araştırmacının henüz olgunluğa erişmediğini göstermekteydi: Çok iyi bir çalışma yapmak istemiş ama metni abartılı bir biçimde ağırlaştırmaktan başka bir iş yapmamıştı; Ceneri'yle ilgili yanlışlar sorunun bütünüyle dışındaydı ve

yazann yapacağı en iyi şey kendi notlarını ve referanslarını doğrulamak olacaktı (LeBran-Chastel'in kendisine iyilik olsun diye çıkardığı on beş hata ve unutkanlıktan oluşan bir liste eklenmişti yazıya : Sözgelimi

Dinreville lO no'lu alıntıcia [M öller, Mcl ntosh & van Slyke] j elin. In vest yerine j C/in lıw esl yazmıştı ya da daha önce He/v. physiol pharmacol Acta 9, 196. 195 1 de çıkmış Wirz, Hargitay & Kuhn çalışmasını anmadan H. Wirz'in Mod Prob. Piidiat. 6, 86. 1960'taki çalışmasını anıyordu: tarihsel-felsefi giriş yazısına gelince, profesör bunun bütün sorumluluğunu Dinteville'e bırakınayı tercih ediyor ve kitabın herhangi bir biçimde yayınlanmasına yardımcı olmayı kabul edemeyeceğini söylüyo rdu.

Dinleville bu tür bir tepki dışında her şeye hazır hissediyordu kendisini. Araştırmalannın doğruluğuna kesin bir inancı olmakla birlikte Profesör LeBran-Chastel'in ehliyetinden ve entelektuel durüstlüğünden de kuşku duymak istemiyordu. Haftalarca düşımd ükten sonra, her şeyden önce patronu olmayan bir adamın düşmanca fikirleri yüzünden teslim olmamaya ve çalışmasını kendi imkanlarıyla yayınlamaya karar verdi; küçük hatalan düzeltti ve metni çeşitli özel dergilere gönderdi. Hepsi gen çevirdi; Dınteville yapıtını bastırmaktan vazgeçmek zorunda kaldı ve birdenbire de araştırmacı hevesleri uçup gitti.

Bu araştırmalara gösterdiği aşırı ilgi günlük hekimlik faaliyetini aksatmış ve bayağı büyük bir zarar vermişti kendisine. Ondan sonra Lavaur'a iki pratisyen hekim daha geldi ve aylar ve yıllar boyunca hemen hemen tüm müşterilerini elinden aldılar. Desteksiz kalan, terk edilen, şevki kaçan Dinleville sonunda muayenehanesini kapattı ve Paris'e yerleşti. Bir mahalle hekiminden başka bir şey olmamaya karar verdi kesinlikle; zararsız düşünceleri bilginierin ve bilim adamlannın prestijli ama korkunç evrenine meydan okumayacaktı artık; evinde solfej ve mu tfak zevkleriyle yetinecekti.

Daha sonraki yıllarda Tıp Akademisi'nden profesör LeEran-Chastel arka arkaya şu yapıtlan çıkardı:

- Rigaud de Dinteville'in yaşamı ve yapıtları üstüne bir makale (XIV Louis 'nin Sarapnda Bir Fransız Orologıı: Rigaıid De Dinteville. Arch. !ntern. Hist Sci. 1 1.343, 1962);

- De strzıcfllra renıım'un eleştirel bir basımı; tıpkı basım bir röprodüksiyon, çeviri, notlar, eski ya da az bilinen sözcükler sözlüğü (S Karger, Bale, 1963);

- Ceneri'nin Bibliografia urologica'sına bir eleştirel ek (Int. Z. f. uro! Suppl. 9, 1964);

Aklllelle Probleme aus der Geschichte der Medizin'de (Bale, 19 66) yayınla nan Askle piades'ten William Bowman'a böbreklerle ilgili bir tarih kuramı taslağı adlı epistemolojik bir makale; bu makale XIX. Tıp Tarihi Ulusal Kongresi'nde (Bale, 1964) açılış raporu olarak ele alınmış ve büyük ilgi görmüştür.

De srrucwra nın eleştirel basımı ve Ceneri'nin bibliyografyasına ek, neredeyse virgülüne kadar satırı satırına Dinteville'in çalışmasıydı. Öbür iki makale bazı hitabet önlemleriyle yavanlaştırılarak hekimin çalışmasını esas almıştı; yapıtın adı da çok küçük harflerle yazılan bir notta bır kez anılmış ve burada profesör LeBran-Chasıel Doktor Bemard Dinteville'e büyük dedesinin yapıtını kendisine ulaştırmak istediği için teşekkür ediyordu.

Doksan Yedinci Bölüm

Huuing, 4

Huning uzun süredir büyük atölyesini kullanınıyer artık, portre çalışmaları için leeada düzeniettirdiği küçük odayı yeğliyor ve öteki yapıtlarıyla ilgili çalışmalarını türlerine göre şu ya da bu atölyesinde sürdürme alışkanlığı edindi: Büyük tuvaileri Nice'in üstünde Gattieres'de, büyük heykelleri Dordogne'da, desen ve gravürleri New York'ta.

Bununla birlikte Paris'teki salonu da yıllarca yoğun bir sanatsal etkinlik merkezi olmuştur. Elli beş altmış yılları arasında a fişçi Felirien Kohn, Belçikalı bariton Leo van Derckx, halyan Martiboni, Ispanyol "verbalist" Tortosa, fotoğrafçı Arpad Sarafian ve saksafoncu Estelle Thierarch gibi çok farklı ve çağdaş sanatın belli başlı akımlan üstündeki etkisi sürekli hissedilen sanatçıların sürekli gözüktüğü ünlü "Hutting Salıları" burada yapılıyordu.

Bu salıları düzenleme fikri Huning'in kendisinden gelmedi; Kanadalı dostu Griliner bunların bir benzerini Winnipeg'de Ikinci Dünya Savaşı sonundan başlayarak büyük bir başarıyla düzenlemişti. Bu toplantılardaki ilke, yaratıcılada özgürce görüşüp konuşmak ve birbirlerini nasıl e tkilediklerini görmekti. Griliner ve Hutting bu "salı"ların ilki sırasında on beş kadar dikkatli izleyicinin huzurunda aynı tual üzerinde üç dakikada bir, bir satranç partisinde karşı karşıya gelmiş gibi yer değiştiriyorlardı.

Ama kısa bir süre sonra toplantıların protokolü çok daha rafine

bir özellik kazandı ve çok farklı alanlarda çalışan sanatçılar davet edildi: Bir ressam bir tabioyu boyarken bir caz müzikçisi doğaçlama yapıyor ya da bir şair, bir müzisyen veya bir dansçı, bir heykeltraş ya da bir erkek kadın terzisinin önerdiği yapıtı kendi sentakslarıyla yorumluyorlardı.

lik toplantılar akıllı uslu, bilinçli ve hafifçe sıkıntılı geçti. Sonra ressam Vladislav'ın gelişiyle daha canlı ve hareke tli bir görünüm kazandı.

Vladislav, şöhreti otuzlu yılların sonunda bulmuş bir ressamdı. Hutting "salı larına ilk kez mujik kıyafetinde geldi. Başında !al renkli, çok ince kumaştan bir çeşit bone vardı; bu bonenin bütün çevresi kürk kaplıydı; yalnızca alın kısmında yaklaşık on santimetrelik bir boşluk vardı ve buraya gök mavisi fon üzerine küçük bir işleme konmuştu; altın ipliklerle süslenmiş uzun marpuçlu ve gümüş süslemeli abanoz ağacından lüleli nargilesini tü ttürüyordu. Bretagne'da fırtınalı bir günde nasıl cesetlerle cinsel ilişkide bulunduğunu anlatmakla başladı konuşmaya; ancak çıplak ayakla ve apsente batırılmış bir mendili koklayarak resim yapabildiğini, köyde yaz yağmurundan sonra tabiat anayla ilişki kurabilmek için nasıl ılık çamura oturduğunu, çiğ eti Hunlar gibi bayatlatıp, olağanüstü lezzetli kıldıktan sonra nasıl yediğini anlattı. Sonra parkeye yepyeni bir bez serdi, üzerine alelacele yirmi kadar çivi çaktı ve topluluğu hep birlikte üzerinde tepinmeye davet etti. Belirsiz grileri Laurence Hapi'nin son döneminin "diffuse grays"ini de anımsatan sonuç anında Tabanlan Önünde Adam olarak adlandırıldı. Şaşıran topluluk Vladislav'ın bundan böyle törenierin yetkili üstadı olmasını kararlaştırdJ ve oradan herkes bir başyapıtın doğumuna katkıda bulunmuş olduğu inancıyla ayrıldı.

Ertesi salı Vladislav'ın işleri çok iyi bece rdiği ortaya çıktı. Bütün Paris'i ayaklandırmıştı ve yüz elliden fazla insan atölyeye sıkış tepiş dolmuştu. Büyük odanın üç duvarına büyük bir bez tutturulmuştu (dördüncü duvarı büyük bir cam oluşturmaktaydı) ve odanın ortasında da içinde koca koca resim fırçaları bulunan onlarca kova duruyordu. Davetliler Vladislav'ın talimatlarına uyarak cam duvar boyunca diziidiler ve verdiği işaretle kavalara doğru koştular, fırçaları kapnlar ve bunları olabildiğince hızlı bir şekilde bezlere sürmeye başladılar. Or taya çıkan yapıt ilginç bulundu ama doğaçlamacılarının çoğunluğunun gerçek

onayını alamadı ve kendini yenilernek için gösterdiği tüm yeniliklere karşın Vladislav çok kısa süren bir moda oldu.

Daha sonraki aylarda yerini bir harika çocuk aldı: on iki yaşlarında, saçları bukle bukle, büyük dantel yakalı, sedef düğmeli siyah kadife yelekli moda gravürüne benzeyen on iki yaşlarında bir çocuktu bu. Yalnızca başlıklarıyla dinleyicileri şaşırtan doğaçtan "me tafizik şiirler" okuyordu:

Durwmm değerlendirilmesi

Yolda kaybedilen eşyalarını ve varlikların dökümü Nokta y apma biçimi

Karanhkta otlayan eyersiz atiann flkirflSI

Yildizlar alandaki bir kamp ateşinin kmmzi parlakliği

Ne yazık ki bir gün bu şiirleri annesinin yazdığı -ve çoğu zaman da kopya ettiğive oğlunu ezberlemeye zorladığı anlaşıldı.

Sonra sırasıyla mistik bir işçi, bir striptiz yıldızı, bir kravat tüccarı, kendisini neorönesan diye nitelendiren ve bir mermer blokundan Chimere adlı bir yap ıt çıkarabilmek için aylardır uğraşan (birkaç hafta sonra alt dairenin tavanında endişe verici bir çatlak oluştu ve Hutting onu yeniden yaptırmak ve kendi parkesini yerleştirmek zorunda kaldı) bir heykeltraş, bir sanat dergisi yönetmeni, naylon tarbalara küçücük canlı hayvanlar dolduran bir Christo; herkese "benim güzel esmerim" diye hitap eden bir çalgılı kahve şantözü; bir radyocia şarkı yarışma programı sunucusu, piyedöpul yelekli, zülüilü, şövalye yüzuklü, incik boncuklu, bir yarumcu gibi sesler ve

hareketlerle, vurgularla ve mimiklerle güreş karşılaşmalarını, dansçıların ve müzisyenlerin gösterilerini canlandıran güçlü kuvvetli bir çocuk ; üç hafta boyunca davetlilere büyük atölyenin ortasında lotüs pozisyonu aldırarak onları boşu boşuna sanatına kazandırmaya çalışan yoga meraklısı bir reklam danışmanı; bir pizzacı, bir yandan soylu soslu spagettiler icat ederken Verdi havalarını şahane bir biçimde söyleyen yumuşak sesli bir İ talyan kadın; av köpeklerine tehlikeli ters taklalar atmayı, ördeklere bir daire içinde koşmayı öğreten ve a tölyeye korkunç miktarda balık tüketen hakkabaz bir denizayısı gibi yerleşen eski küçük bir taşra hayvanat bahçesi müdürü geldi

Bu yılların sonunda Paris'i istila etmeye başlayan happeningler modası bu manden toplantılara ilgiyi yavaş yavaş azalttı. Toplantılara sürekli katılmış olan gazeteciler ve fotoğrafçılar bunları eskimiş oyunlar olarak nitelemeye başladılar ve daha vahşi alemleri yeğlediler; bu alemlerde Untel, elektrik ampulle rini kıtır kıtır yiyor, Machin kalorifer borularını sistemli biçimde söküyor ve Chose da kanıyla şiir yazmak için damarını kesiyordu. Hutting de onları tutmak için fazla bir çaba harcamadı. Sonunda bu eğlencelerden mü thiş sıkılmaya başlad ığını ve ayrıca bu eğlencelerin de kendisine hiçbir şey vermediğini fark etti. l 96l 'de her zamankinin aksine uzattığı New York seyahatinden dönerken dostlarına artık her şeyin önceden bilinmesiyle bıktırıcı hale gelmiş bu haftalık toplantılardan vazgeçtiğini ve bundan böyle yeni bir şey bulmak gerektiğini söyledi.

Büyük atölye o zamandan beri hemen hemen her zaman boş. Ama Hutting belki de boş inançla arda epey araç gereç, eşya bıraktı: bunlar arasında tavandan sarkan dört projektörün aydınlat tığı çelikten bir başucu masasında Eurydice adlı büyük bir tuva! var; bunun tamamlanmamış ve tamamlanmayacak bir yapıt olduğunu söylemekten çok hoşlanıyor.

Tuva! gri renkli, içinde hemen hemen hiç eşya bulunmayan boş bir odayı gösteriyor. Ortadaki metalik gri masada bir el çantası, bir süt şişesi, bir ajanda ve açık olan sayfasında Racine ve Shakespeare portreleri 1 görülen bir kitap var. Karşı taraftaki duvara güneşin batışmı gösteren bir tablo asılmış. Yan tarafta yarı açık kapıdan Eurydice'in bir an önce bir daha görünmemek üzere kaybolduğu anlaşılıyor.

Franz Huuing'in anne tarafından büyükbabasımn babası Kopenhag Üniversitesi Fransız Edebıyatı profesörü Johannes Marıeıssen'in

Stendbal'iıı Racine re Shakespeare adlı yapıtını Daneaya çevirdığını (Kopenhag, Ed. Gjoeru p, !860) belirtmekte yarar görüyoruz.

Doksan Sekizinci Bölüm

Reol, 2

Reol'ler, Simon-Crubellier Sokağı'na yerleştikten kısa bir süre sonra Louise Reol'ün fatura memuresi olarak çalıştığı büyük mağazada gördükleri bir yatak odası takımına göz koydular. Yalnızca yatağın fiyatı 3234 franktı. Yatak örtüsü, yastıklar, tuvaJet masası, puf ve aynalı dolap da eklenince bunların tümünün fiyatı on bir bin frankı geçiyordu. Mağaza yönetimi memuresine ön ödemesiz, yirmi dört aylık tercihli kredi açtı; faiz oranı yüzde 13,65 olarak belirlendi ama dosyayı oluşturan harcamalar, yaşam sigortası primleri ve amortisman hesaplan göz önüne alındığında Reol'ler dokuz yüz kırk bir frank otuz iki santimlik aylık harcama yapmak zorunda kalacaklarını anladılar; bu rakam da Louise Reol'ün aldığı ücrete eşitti; aylık gelirlerinin yaklaşık üçte birini oluşturan bu parayı verdiklerinde doğru dürüst geçinemeyeceklerini de anladılar DNSŞ'de (Deniz Nakliyat Sigorta Şirketi) redaktör yardımcısı olarak çalışan Maurice Reol servis şefinden ücretinin artınimasını istedi.

DNSŞ dev bir şirketti ve kısmen gitgide çok çeşitli ve çok biçimli etkinlikleri kapsayan bir kuruluştu. Reol de her ay Kuzey bölgesi ortaklıkları nezdinde kabul edilen poliçelerin sayısı ve fiyaııyla ilgili karşılaştırmalı bir rapor hazırlamakla görevliydi. Bu raporlar ve Reol'ün öbür iktisadi ve coğrafi sektörlerin etkinlikleriyle (Ortabatı, Rhöne-Alpler bölgesi ve Bre tagne'daki vb. ziraatçiler, tüccarlar, serbest meslek sahipleri vb.) ilgili olarak kaleme aldığı arkadaşlannın raporlan Reol'ün Arınand Faucillon adlı servis şefinin mart, haziran, eylül ve aralık aylannın ikinci perşembelerinde yönetime sunduğu "I statistik ve Tahminler"

seksiyonumun üç aylık dosyalarına konuyordu.

Reol servis şefini prensip olarak her gün saat on bir ve on bir buçuk arasında Redaktörler Konferansı sırasında görüyordu ama tabii ki sorununu açmak için yanaşmayı umut ettiği çerçeve içinde olamıyordu bu görüşme. Zaten servis şefinin yerine çoğu zaman yardımcısı bakıyordu ve üç aylık

dosyaların hazırlanması aciliyet kazandığında yani mart, haziran, eylül ve aralık aylannın ikinci pazartesilerinden itibaren yalnızca Redaktörler Konferansı'nı bizzat yönetmek üzere ortaya çıkıyordu.

Arınand Faucillon'un istisnai olarak Redaktörler Konferansı'na katıldığı bir sabah Maurice Reol kendisinden bir randevu almak istedi Se rvis şefi çok sevimli bir tavırla "Matmazel Yolande'la görüşün bu konuyu" diye karşılık verdi. Matmazel Yolande'da servis şefinin iki randevu defteri vardı; biri kişisel randevularının yazıldığı küçük boyutlu bir ajanda, öbürü iş randevuları için haftanın günlerine göre ayrılmış bir defterdi ve Matmazel Yolande'ın en nazik görevlerinden biri özellikle de fterleri' birbirlerine karıştırmamak ve aynı zamana iki randevu almamaktı.

Arınand Faucillon kuşkusuz çok meşgul bir insandı çünkü Matmazel Yolande randevuyu ancak bir buçuk ay sonrasına verebildi: bu arada servis şefi Kuzey Bölgesi Servis Şefleri Yıllık Toplantısı'na katılmak üzere Marly-le-Roi'ya gitmek zorundaydı ve döner dönmez de mart dosyasının düzeltilmesi ve gözden geçirilmesi işiyle uğraşacaktı. Daha sonra da her yılki gibi martın ikinci perşembesindeki yönetim toplantısının hemen ertesinde on günlüğüne dağa gidecekti. Randevu 30 Mart salı, saat on bir buçukta, Redaktörler Konferansı sonrasına verildi. lyi bir gün ve iyi bir saatti bu çünkü servisteki herkes Faucillon'un saatleri ve günleri olduğunu biliyordu : Pazartesileri herkes gibi huysuzlugu üzerinde olurdu, cumaları herkes gibi dalgındı; perşembeleri hesap merkezi mühendislerinden birinin örgütlediği "Bilgisayarlar ve Işletme Yönetimi" adlı serninere katılmak zonındaydı ve bütün gün de bir önceki seminerde tuttuğu notlan yeniden okumak zorundaydı. Üstelik sabah saat ondan önce ve öğleden sonra da dörtten önce kendisiyle herhangi bir konuda görüşmek yasaktı.

Reol'ün şanssızlığına bakın ki servis şefi kış sporları yaparken hacağını kırdı ve sekiz nisanda döndü ancak. Bu arada yönetim kendisini şirket ve eski Cezayirli ortakları arasındaki uyuşmazlığı incelemek üzere Kuzey Afrika'da yapılacak Eşit Yanlı Komisyon Toplantısı'na katılmakla görevlendirmişti. Servis şefi yirmi sekiz nisanda döndüğünde iptal edebileceği bütün randevuları iptal etti ve üç gün süreyle Matmazel Yolande'la birlikte Salıra'dan getirdiği diapozitiOerin (" Bin renkli Mzab: Ouargla, Tugurt, Gardaya") gösterimine eşlik edecek metinleri hazırlamak

için odaya kapandı. Sonra hafta sonu tatiline gitti; bu hafta sonu tatili uzadı çünkü lşçi Bayramı cumarıesiye rastlıyorrlu ve bu gibi durumlarda yöne ticilere cuma ya da pazartesi günleri izin vermek bir gelenekti Böylece servis şefi dört mayıs sah günü döndü; Redaktörler Konfesansı'nda kısa bir süre görünerek servisindeki memurlarla yardımcılarını ertesi akşam saat sekizde salon 42'de yapacağı açıklamalı projeksiyona davet etti. Sevimli. ve hoş bir tavırla Reol'e görüşmeleri gerektiğini söyledi. Reol hemen Matmazel Yolande'a gitti ve ertesi hafta perşembe gününe bir randevu aldı (hesap merkezi mühendisi Manchester'e staja gittiğinden

enformatik semineri geçici olarak durdurulmuştu).

Projeksiyon seansı gerçek bir başarı getirmedi. Salonda tek tük izleyici vardı ve projektörün gürültüsü zaman zaman konferansçının kafasını karıştırıyordu. Servis şefi bir hurma bahçesini gösterdikten sonra kumuilardan ve develerden söz ederken ekranda Sacha Gui try'nin Faisons un re ve'indeki Robert Lamoureux çıktı bir anda ortaya; arkadan Saygılı Yosma' da Helena Bossis ve daha sonra da Yeşil Giysi'den büyük ölçüde esinieniierek gerçekleştirilmiş, yirmi beşli yılların bulvar komedisi Ölümsıizler' de akademisyen giysileri içinde jules Berry, Yves Deniaud ve Saturnin Fabre gözük tü. Öfkelenen servis şefi salonun ışıklarını yaktırdı; diapozitif şarjörlerini hazırlayan gösterimeinin hem Faucillon'un konferansı hem de ertesi gün ünlü bir eleştirmenin "Fransız Tiyatrosunun lh tişam ve Sefaleti" adlı konferansıyla uğraştığı ortaya çıkmıştı. Aksaklık hemen düzeltildi ama gitmesi gerektiğine inanan şirketin tek kodamanı "Yabancı" Departman Şefi bir iş yemeğini bahane ederek bu durumu sıvışmak için fırsat bildi. Her halükarda servis şefi ertesi gün pek somurtkandı ve Reol gelip, kendisine sorununu anlatınca, soğuk bir tavırla ücret artışlarıyla ilgili önerilerin kasım ayında personel müdürlüğü tarafından ineelendiğini ve bu sorunu bu tarihten önce ele almanın söz konusu olamayacağını hatırlattı.

Reol sorunu enine boyuna tarttıktan sonra büyük bir hata işlediği sonucuna vardı; doğrudan doğruya ücretinin artırılmasını talep edeceğine müessesenin sosyal servisinin yeni eviilere verdiği yardımdan yararlanabilirdi: sosyal servis ev eşyalanna sahip olmayı kolaylaştırmak, konutların onarım ya da modernizasyonu veya araç gereç alımı için yardımcı oluyordu. Reol'ün hemen on iki mayısta görüşebildiği sosyal

servis sorumlusu kendisine bu yardımın Reol'ler gerçekten evlendikleri takdirde pekala verilebileceğini söyledi. Oysa onlar dört yılı aşkın bir süredir birlikte yaşarnalanna karşın deyim yerindeyse durumu ayarlamamışlardı ve çocuklannın doğumundan sonra bile böyle bir şey yapmaya niyetleri yoktu.

Ama haziran ayı başında olabildiğince sade bir törenle evlendiler çünkü maddi durumlan sürekli olarak gerilemekteydi: düğün yemeği yalnızca iki tanıktan ibare t davetlilerle Grands Boulevards'daki bir self-service'de yendi ve alyans yerine pirinç yüzük taktılar.

Haziran ayının ikinci perşembesindeki yönetim toplantısı hazırlıklan Reol'ün çok fazla vaktini aldı ve sosyal yardım talep dosyası için gerekli birçok belgeyi bir türlü bir araya getiremedi. Söz konusu dosya 7 Temmuz çarşamba günü tamamlanabildi ancak. Ve 16 Temmuz cuma öğlenden 16 Ağustos pazartesi 8.4S'e kadar DNSŞ kapalı kaldı ve Reol için hiçbir karar alınamadı.

Reol'ler için tatile gitmek diye bir şey söz konusu değildi; küçük çocukları bütün yaz LavaJ'de anneannesinin ve dedesinin yanında kalırken Reorler kendilerini bir meslektaşına tavsiye eden komşuları Berger sayesinde bir aylığına Maurice bulaşıkçı, Louise de sigara ve Paris hatıraları (küllükler, Eiffel kuleli ve MoulinRouge'lu fularlar, küçük fre nch-cancan bebekler, üzerlerinde "Rue de la Paix", karlar altında Sacre-Coeur vb. bulunan sokak lambası biçiminde çakmaklar) satıcısı olarak Renaissance adlı bir müesseseyle anlaşırlar:

Burası Pigalle ve Montmartre arasında bir Bulgar-Çin lokan tasıydı ve gecede üç kez Paris by Night'çıların uğradığı bir restorandı: her şey dahil yetmiş beş franka ışıklar içindeki Paris'i dolaşan turistler akşam yemeklerini Renaissance'da ("bohem çekiciliği, egzotik yemekleri") yerler ve buradan aldacele dört kabareye giderlerdi: Les deux hemispheres ("Strip-tease ve taşlamalı şarkılar; Paris'in bütün açık saçık esprileri"), The Tangerine Dream (burada göbek dansı yapan iki sanatçı vardı: Zazua ve Azize), Le Roi Venceslas (" tonozlu mahzenleri, ortaçağ havası, saz şairleri, eski müstehcen şarkıları ") ve nihayet La Vi/la d'Ouest ("a show place of elegant depravity Spanish nobles, Russian tycoons and fancy sports of every !and

crossed the world to ride in"); daha sonra da tatlı şampanya, şüpheli alkol ve külrengi zakuskiyle mideleri bulanmış halde otellerine götürülürlerdi.

Reol'ü DNSŞ'ye dönüşte kötü bir sürpriz bekliyordu: Aşırı talep karşısında kalan sosyal yardım komisyonu bundan böyle yalnızca hiyerarşik yollardan kendilerine ulaşan ve ilgili kişinin bağlı oldugu servis şefinin ve departman yöneticisinin onayından geçmiş dosyaları incelemeye karar vermişti. Reol dosyasını Matmazel Yolande'ın masasına bıraktı ve servis şefinin üç satırlık uygun bir onaylama yazısı karaiayıp altına para[atmasını sağlaması için yalvardı ona. Ama servis şefi olur olmaz her şeyin altına imzasını atmazdı ve hatta şaka yollu dolmakaleminin sık sık karnının ağrıdığını söylerdi. Şu anda önemli olan eylülün üç aylık dökümünün hazırlanmasıydı ve buna yalnızca kendisinin bildiği nedenlerle büyük önem veriyor gözüküyord u. ReoJ'e. raporunu üç kez yazdırdı: Gelişmeleri ön plana çıkaracağı yerde istatistikleri karamsar biçimde yorumlamakla suçladı onu her seferinde.

Kalbi kırılmış olan Reol çaresiz iki üç hafta daha beklerneye boyun eğdi: Durumları gitgide zorlaşıyordu, altı aydır kira ödemiyorlardı ve bakkala dört yüz frank borçları vardı. Neyse ki, Louise sonunda, iki yıl bekledikten sonra oğlunu belediye krcşine sokmayı başardı ve her gün gelen bakıcıya ödenen otuz ya da kırk franklık bir masraftan kurtardı onları.

Servis şefi bütün ekim ayı boyunca görünmedi; Federal Almanya, lsveç, Danimarka ve Hollanda'ya inceleme gezisine çıkmıştı. Kasımda virüsten kaynaklanan bir kulak yangısı yüzünden üç haftalık bir ara vermek zorunda kaldı.

Umu tsuzluğa düşen Reol girişimlerinin bir gün sonuçlanacağını görme umutlarını yitirdi. Bir mart ve o tuz kasım arasında servis şefi tam dört ay ortalarda gözükıncıneyi başardı ve Reol'ün hesaplarına göre uzayan hafta tatilleri, köprüler, tüneller, vekaletler, görevler, görev dönüşleri, stajlar, seminerler ve öbür seyahatler arasında dokuz ayda yüz kez büroya uğramamıştı adam. Öğle yemekleri için geçirdiği üç saat, altıyı üç gece kalkan trene

yetişebilmek için altıya yirmi kala çıkmaları da cabasıydı. Bu düzenin sürmemesi için hiçbir neden yoktu. Ama altı Aralık pazartesi günü servis şefi Yabancı Servisi Müdür yardımcısı oldu ve terfi etmenin getirdiği

sarhoşluk içinde dosyayı nihayet olumlu bir yazıyla birlikte gönderdi. On beş gün sonra Reol'lere sosyal yardım kararı çıkmıştı.

O zaman Şirketin mali servisi Reol çiftine yatak odası takımı satın almak için yapılacak ödeme miktarının eşya alımı için verilen borç tavanını aştığını fark et ti; esas konutla ilgili harcamalar çıktıktan sonra kaynaklann yüzde yirmi beşi. Dolayısıyla Reol'lere çıkarılan kredi mevzuata aykırıydı ve şirket veremiyorrlu bu parayı.

Birinci yılın sonunda, Reol'ün ne ücreti artmış ne de sosyal yardım alahilmiştİ ve her şey yeni bir servis şefiyle yeniden başlayacaktı. Yeni şef büyük bir okuldan yeni mezun olmuştu ve enformatik ve gelecek hastasıydı; geldiği gün mesai arkadaşlarım topladı ve "Istatistik ve Tahminler" seksiyo nunun çalışmalannın geçerliğini yitirmiş (bayatlamış dememek için) metocilara dayandığını, yalnızca her üç ayda bir toplanan bilgilere göre değerlendirilen orta ve uzun vadeli siyasetler geliştirmenin sonuç vermeyeceğini, bundan böyle kendi yönetiminde, şirketin etkinliklerini geliştirici bir modele dayandırabilecek kesin günlük sosyoekonomik örneklerin değerlendirilmesiyle çalışılacağını anlattı. Hesap merkezinden iki programcı yapılması gerekeni yaptılar ve Reol ve mesai arkadaşlan birkaç hafta içinde kendilerini hesap makinelerinden çıkmış tomar tomar kağıtların içinde buldular; bunlara göre Normandiyalı tanıncıların yüzde on yedisinin az ya da çok açık şekilde A formülünden yana oldukları, buna karşılık Orta Pirene bölgesindeki tüccarların yüzde kırk sekiz virgül dördünün B formülünden memnun olduklan ortaya çıkmıştı. Çizgiler çekilerek (dört dikey çizgi ve ilk dördünü kesen beşinci bir yatay çizgi) kabul ya de redierin saptandığı daha klasik yöntemlere alışmış olan "Istatistik ve Tahminler" seksiyonu eğer tamamıyla ortadan kalkmak istemiyorsa acilen birtakım önlemler alınması gerektiğini anladı ve yeni servis şefini, iki bilgi işlem uzmanını ve bilgisayarcılan az ya da çok belirgin sorularla bunaltmaya dayanan ve işleri aksatan bir gayretkeşlik içine girdiler. Bilgisayarcılar direndiler, iki bilgi işlem uzmanı da; ama yeni servis şefi sonunda çöktü ve yedi hafta sonra tayinini istedi.

Şirkette Eskilerle Yeniterin Kavgası adıyla ünlenen bu olay hiçbir biçimde Reol'ün işlerini düzeltmedi. Birikmiş kira borçlarını ödeyebilmek için kayınpederinden ve kayınvalidesinden iki bin frank borç almayı başardı

ama her yanda borçları birikmekteydi ve soruna çözüm getirmesi de gitgide zorlaşıyordu. Karı kocanın fazla mesai yapmaları, pazar günleri ve tatil günleri sürekli çalışmaları ya da eve iş götürmeleri (zarflara adres yazmak, fiş kutularının yazılması, triko konfeksiyonu vb.) bir işe yaramadı. gelirleriyle ihtiyaçları arasındaki oransızlık gitgide artıyordu. Şubat ve mart aylarında saatlerini, Louise'in mücevherlerini, televizyonlarını, Maurice'in fotoğraf makinesini (gözü gibi baktığı otorefleksli, teleobjektifli, elektronik flaşlı bir Konika) tefeciye götürdüler. Nisan'da yöneticinin gene evden atma tehditleri onları yeniden özel bir borç almak zorunda bıraktı. Aileleri ve en iyi dostları para vermediler ve son anda Matmazel Crespi kurtardı kendilerini; Matmazel Crespi cenaze parası olarak bir kenara ayırdığı üç bin frankı onlar için Emniyet Sandığı'ndan çekti

Sosyal servisin kararına karşı çıkamadılar, ücretlerinin artırılmasını tekrar isteyecekleri bir servis şefi bulamadılar çünkü bu görevi vekaleten yürüten eski şef yardımcısı, en küçük bir lasarrufta bulunsa yerini kaybedeceğinden korkuyordu; Reol daha fazla bekleyemeyecekti artık. On beş temmuzda Louise'le birlikte daha fazla dayanamayacakianna karar verdiler, hiçbir borçlarını ödemeyeceklerdi, eşyalarını alıp götürsünlerdi, kendilerini korumak için de hiçbir şey yapmayacaklardı. Ve Yugoslavya'ya

ta tile gittiler.

Döndüklerinde mahkemelerden gelmiş duyuroların ve son ihtar mektuplarının kapılarının önünde paspasa yığılmış olduğunu gördüler. Gaz ve elektrik kesildi ve yöneticinin isteğiyle haciz memurları eşyalarının zorunlu satışı için hazırlıklara başladılar.

Işte o zaman inanılmaz gerçekleşti: Binanın kapısına Reol'ün eşyalarının (çok güzel modern yatak odası, sarkaçlı büyük duvar saati, XIII. Louis stili kap kacak dolabı) dört gün içinde açık artırmayla satılacağını bildiren sarı ilan kağıdı asıldığı sırada büroya gelen Reol servis şef yardımcılığına tayin edildiğini ve aylığının da bin dokuz yüz franktan iki bin yedi yüz franka yükseldiğini öğrendi. Reol çiftinin aylık ödemeleri gelirlerinin neredeyse dörtte birinden de azdı bu durumda ve DNSŞ mali servisleri aynı gün beş bin frank tutarındaki özel bir yardımı mevzuata tamamen uygun bir biçimde emirlerine tahsis etti. Reol eşyalarını hacizden kurtarmak için görevlilere ve

memurlara büyük paralar vermek zorunda kaldı ama hemen iki gün içinde yönetici, elektrik ve gaz şirketiyle olan sorunları çözümlerneyi başardı.

Üç ay sonra ya tak odasının son taksidini ödediler ve yıl içinde de hemen hiç zorlanmadan Louise'in ailesine ve Matmazel Crespi'ye olan borçlarını temizlediler; saatlerini, mücevherlerini, televizyon ve fotoğraf makinesini kurtardılar.

Bugün, üç yıl sonra Reol servis şefi ve o kadar zorluklarla alınabilen yatak odası da ihtişamından hiçbir şey kaybetmiş değil. Menekşe renkli naylon döşemenin üstünde yatak, dip taraftaki duvarın ortasında arnher renkli "büyük saraç" işi kemeri ve bakır tokasıyla süet taklidi bir deriyle kaplanmış basıklaştırılmış bir kabuk gibi; beyaz, akrilik deri bir yatak örtüsü. tki güzel yastık, üstü dövülmüş metal, yerinden çıkarılabilir sporlar ve duvarlara yerleştirilmiş FMSW alarmlı otomatik radyo, yatağı her yandan sarmış. Sağ taraftaki duvara bir komodin dayanmış; komodin yarı eliptik bir çıkıntının üstüne konmuş ve süet deri taklidi bir kumaşla kaplanmış; iki çekınceesi ve şişeler için bir kasası var; ayrıca yetmiş sekiz santimetrelik bir aynası ve iki pufu da var. Sol taraftaki duvarda dört kapılı aynalı mat alüminyum kaplı ayaklıklı. ışıklı alınlıklı bir dolap var; odanın geri kalan kısmında yan taraflar gibi silmeler de aynı kumaştan.

En önce alınmış bu mobilyalara daha sonra eklenmiş dört eşya var: tlki başucu sehpasına konmuş beyaz bir telefon. lkincisi yatağın üst kısmındaki şişe yeşili deri çerçeve içindeki dikdörtgen bir gravür: Gravürde deniz kenarında küçük bir yer görülüyor: tki çocuk rıhtımdaki duvarın üstünde oturmuş zar atıyorlar. Bir adam bir anıtın basamaklarında, kılıcını sallayan bir kahramanın gölgesi altında gazete okuyor. Bir genç kız çeşmeden kovasını dolduruyor. Bir meyve sancısı terazisinin yanında yatmış. Bir meyhanenin açık kapı ve pencerelerinden dip taraftaki bir masada şarap şişesinin yanındaki iki adam görülüyor.

Üçüncü eşya tuvaJet masasıyla kapı arasındaki bir beşik: İçinde yüzükoyun yatmış bir bebek deliksiz bir uyku çekiyor.

Ve dördüncü eşya kapıya dört raptiyeyle çakılmış büyütülmüş bir fotoğraf; Reol'lerin dördü görülüyor fotoğrafta: Çiçekli bir elbise giymiş olan Louise büyük oğlunun elinden tutmuş ve beyaz gömleğinin kollarını dirsekierine

kadar kıvırmış olan Maurice çırılçıplak bebeği objektife doğru tutmuş; bebeğinin sağlam yapılı olduğunu göstermek istiyor sanki

Doksan Dokuzuncu Bölüm

Bartlebooth, 5

Aynı zamanda sonszızzı ve geçici olanı arıyorum

Bartlebooth'un bürosu duvarları koyu renk ağaçtan raflarla kaplı dikdörtgen bir oda; rafların çoğu bugün boş ama 61 tane siyah kutu var ve bunların tümü aynı biçimde gri kurdelelerle bağlanmış ve mumla mühürlenmiş; dip taraftaki duvarda büyük koridora bakan kapitone kapının sağındaki son üç rafta toplanmış hepsi de; kapının söve pervazına yıllardan beri kocaman ağaç başlı ve iri ve uzun gözleriyle bu sert, katı ve nötr mekanı esrarengiz ve neredeyse endişeli bir gardiyan gibi gözeıleyen bir yerli kuklası asılmış.

Odanın ortasındaki gölge yapmayan aydınlatma düzeni üçlü bir halaı ve makara düzeniyle asılmış tavana; koca kütlesi tavanın bütün sathına dağılmış ve müthiş etkili ışığıyla, siyah örtülü ve ortasında hemen hemen bitmiş bir yapboz bulunan büyük kare bir masayı aydınlatıyor. Yapboz eskilerin Maiandros ya da Meandre dedikleri ırmağın ağzına yakın bir yerdeki küçük bir Çanakkale limanını gösteriyor.

Kıyı şeridi kumlu, kireçli, çorak, ender bulunan katırumakları ve bodur ağaçlarla dolu; ön planda, solda küçük bir koya doğru genişliyor kıyı: Koy onlarca ve onlarca ince uzun direkleri dik ve eğik biçimde birbirinin içine geçmiş kara gövdeli tekneyle dolu Arka tarafta rengarenk benekler gibi bağlar, fidanlıklar, sarı hardal bahçeleri, siyah manolya bahçeleri, kırmızı taş ocakları hafif dik yamaçlarda sıra sıra dizilmiş. Daha ötede, resmin tüm sağ yanında, topraklardan uzakta antik bir kent şaşırtıcı kesinlik ve doğrulukta kalıntılarını sergiliyor: Yüzyıllarca ve yüzyıllarca yılankavi akınnların getirdiği alüvyon katmanlarının altında mucizevi biçimde saklanmış ve yakın dönemde ortaya çıkarılmış mermer döşeme taşları ve yontulmuş taştan sokaklar, konutlar, tapınaklar toprak üstünde kentin çok sadık bir damgasını çıkarmış: Birbirinin içine geçmiş olağanüstü dar küçük sokaklar, çıkmaz sokaklar, arka bahçeler, dört yol ağızları, kestirme yollar, sütun kalıntıları, tahrip olmuş kemerler, göçmüş terasiara bakan açık

kapılada çevrili geniş ve görkemli bir akropolün kalıntılarını sıkıca sarmış; neredeyse fosil haline gelmiş bu Iabirenlin ortasında varlığından kuşku duyulamayacak bu alan, bir insanın oraya gece götürülüp gün doğmadan çıkarıldığı ve böylelikle esrarengiz yeri bir daha bulabilmesine kesinlikle imkan tanımayan ve sonunda da düş gördüğüne inanmak zorunda kaldığı şark masallarındaki saraylar misali kesinlikle mahsus gizlenmiş sanki. Sert, alacakaranlık içinde, siyah bulutlarla dolu bir gökyüzü bütün hayatın adeta dışianmış olduğu bu hareketsiz ve ezilmiş manzarayı yukardan seyrediyor.

Bartlebooth masanın başında, büyük amcası Sherwood'un koltuğunda oturuyor; III. Napoleon stili, maun ağacından, mor kırmızı deriden, iner çıkar ve döner bir koltuk bu. Sağında çekmeedi küçük bir komodindeki koyu yeşil lake tepside çatlak porselen bir çaydanlık, tabağıyla birlikte bir fincan, bir süt kabı, el sürülmemiş yumurtasıyla gümüş bir yumurtalık ve eğri büğrü bir peçe te halkasına sarılmış ve Gaudi'nin Saint-Therese de jesus Koleji yemekhanesi için çizmiş olmasıyla ünlü beyaz bir havlu var; solunda eskiden james Sherwood'un, yanında fotoğraf çektirmiş olduğu döner kütüphanede gelişigüzel yığılmış kitaplar ve eşyalar görülüyor; Berghaus'un Büyük A tlas'ı, Meissas ve Michelet'nin Coğrafya Atlası, Bartlebooth'un otuz yaşlarında ısviçre'de dağcılık yaptığı sırada çekilmiş, havalı camlı gözlüklü, alpenstocklu, eldivenli ve kulaklarına kadar çekilmiş yün başlıklı fotoğrafı, Dog Days adlı bir polisiye, sedef kakma çerçeveli sekizgen bir ayna, yıldızlı yüzlü bir on iki yüzeyli biçiminde ağaçtan bir Çin kafaçatlatanı, ince, gri bez ciltli, başlıkları siyah etiketlere yaldızlı harflerle yazılmış iki ciltlik bir Bilyillll Dağ, içine pırlantalarla süslenmiş bir saatin yerleştirilmiş olduğu bir haston topuzu, bir bıçak ağzını andıran yüzü, geniş kenarlı şapkası ve uzun kürk palıosuyla ayakta duran bir Rönesans insanı portresi, fildişi bir bilardo topu, Walıer Scott'un yapıtlarının, üzerinde Cisholm'ler klanının silahlarıyla süslenmiş şahane ciltli büyük bir Ingilizce baskısının parçalanmış birkaç cildi ve iki Epinal resmi (resimlerden birinde I l\iapoleon l 806'da Oberkampf imalathanesini ziyaret ediyor ve kendi Legion d'Honneur nişanını söküp iplikçinin göğsüne takıyor; öbür resimse Ems Telgrafı'nın biraz üstünkörü bir versiyo nu: Olayın başlıca kahramanlarını bütün gerçeğe uygunluk kurallarını hiçe sayarak tek bir dekor alıında toplamış sanatçı burada; Bismarck, danışman Alıeken'in verdiği mesaj ı, ayaklarının dibinde bekçi köpekleri olduğu halde makasla kertiyor; bu arada odanın öbür ucundaki lmparator I. Wilhelm dudaklarıncia

küstahça bir gülümsemeyle elçi Senedetti'ye işaret ediyor ve Benedetti alçalma belirtisi bir tavırla başını eğiyor ve lmparatorun kendisine ayırmış olduğu görüşme süresi son buluyor.

Bartlebooth yapbozunun önünde o turuyor. Zayıf, etleri neredeyse dökülmüş, kel kafalı, teni balmumu renginde, gözlerinin feri sönmüş bir ihtiyar bu; eski, mavi ve beli gri bir kordonla sıkılmış bir robdöşambr var sırtında Oğlak derisinden şıpıdıklar geçirmiş olduğu ayakları, kenarları saçaklı ipek bir hahya basıyor; başı çok hafif bir biçimde geriye doğru sarkmış, ağzı yarı açık durumda, sağ eliyle kol tuğun dirsekliğine yapışmış, bu arada sol eli masanın üzerinde pek doğal olmayan bir biçimde duruyor, neredeyse kasılmış durumda, işaret ve başparmağı arasında yapbozun son parçası duruyor.

Iarih yirmi üç haziran bin dokuz yüz yetmiş beş ve saat akşamın sekizine yaklaşmakta. Dispanserden dönen Madam Berger yemeği hazırlıyor ve kedi Poker Dice gök mavisi pelüş yatak örtüsünün üzerinde uyukluyor; Madam Altarnout Cenevre'den yeni dönen kocasının önünde makyaj yapıyor; Reel'ler akşam yemeklerinden henüz kalkmışlar ve Olivia Norvell elli altıncı dünya seyahatine çıkmak için hazırlanıyor; Kleher iskarnbil falı açıyor ve Helene, Smautfun ceketinin sağ kolunu dikiyor ve Veronique Altarnant annesinin eski bir fotoğrafına bakıyor ve Madam Trevins Madam Moreau'ya memleketlerinden gelmiş bir kanpostalı gösteriyor.

Tarih yirmi üç haziran bin dokuz yüz ye tmiş beş ve saat birazdan akşamın sekizi olacak. Cinoc mutfağında yıpranmış sözcüklerini karışmarak aromatlı bir sarciaiye kutusunu açıyor; Doktor Dinteville yaşlı bir kadının muayenesini bitiriyor; iki uşak Cyrille

Altamont'un boş masasına beyaz bir örtü seriyorlar; servis girişi koridorunda beş teslimatçı, kedisini aramaya çıkan bir kadınla karşılaşıyorlar; lsabelle Gratiolet bir insan anatomisi kitabını karıştıran babasının yanında eğreti bir şato inşa ediyor.

Tarih yirmi üç haziran bin dokuz yüz yetmiş beş ve saat yaklaşık akşamın sekizi. Matmazel C respi uyuyor; Doktor Dinteville'in salonunda iki müşteri bekliyor hala; kapıcı, odasında koridonın ışıklarıyla bağlantılı sigortalardan birini takıyor; bir gaz müfettişi ve bir işçi, merkezi ısıtma tesisatını

denetliyorlar; Hutting binamn en üst katındaki Joeasında bir Japon iş adamının portresine çalışıyor; Smautfun odasında bembeyaz, iki gözü farklı renkli bir kedi uyuyor; jane Sutton sabırsızlıkla beklediği bir mektubu okuyor ve Madam Orlowska küçük odasındaki bakır avizeyi temizliyor.

Tarih yirmi üç haziran bin dokuz yüz yetmiş beş ve saat yaklaşık akşamın sekizi. Joseph Nieto ve Ethel Rogers Altarnant lara inmeye hazırlanıyorlar; merdivenlerde Olivia Norvell'in bavullarını almaya gelmiş emanetçiler görülüyor ve bir konut ofisi memuresi Gaspard Winckler'in tuttuğu daireye gecikmiş ziyaretini yapıyor ve Hermann Fugger Altamont'lardan canı sıkkın bir halde çıkıyor ve aynı biçimde giyinmiş iki satış elemanı dördüncü katın sahanlığında karşılaşıyorlar ve kör akortçu nun torunu merdivenlerde Care] van Loorens'in serüvenlerini okuyarak dedesini bekliyor ve Gilbert Berger tefrika romanının karmaşık muammasım nasıl çözebilereğini düşünerek çöp tenekesini indiriyor; Ursula Sobieski, holde kiracılar listesinde Bartlebooth'ın adını arıyor ve eski patranunu ziyarete gelen Gertrude Madam Albin'i ve Madam de Beaumont'un temizlikçi kadınını selamlamak için bir an duruyor; en yukarda Plassaert'ler hesap kitap yapmakla meşguller ve oğulları bir kez daha resimli kurutma kağıtları koleksiyonunu yerleştiriyor ve Genevieve Foulerot. bakması için kapıcıya verdiği çocuğunu almaya gitmeden önce banyo yapıyor ve "Hortense" Marquiseaux'ları beklerken başlık takmış, müzik dinliyor ve Madam Marcia odasında bir Rus usulü kornişon kabını açıyor ve Beatrice Breidel sınıf arkadaşlarım ağırlıyor ve kızkardeşi Anne başka bir zayıflama rejimi uyguluyor.

Tarih yirmi üç haziran bin dokuz yüz yetmiş beş ve saat birazdan akşamın sekizi olacak; Morellet'nin eski odasım düzenleyen işçiler mesailerini bitirdiler; Madam de Beaumont akşam yemeğinden önce yatağında dinleniyor; Leon Marcia, jean Richepin'in senatoryumunda verdiği konferansı anımsıyor; Madam Moreau'nun salonunda karınlan nka basa doymuş iki kedi yavrusu derin bir uykuya dalımşlar.

Tarih yirmi üç haziran bin dokuz yüz yetmiş beş ve saat birazdan akşamın sekizi olacak. Bartlebooth biraz önce yapbozunun başmda öldü. Masa örtüsünün üstünde dört yüz otuz dokuzuncu yapbozun alacakaranlık içindeki gökyüzünde bir yerde henüz yerine konmamış tek parçasının kara

deliği bir X'in neredeyse eksiksiz siluetini çiziyor. Ama ölünün parmakları arasında tuttuğu parça uzun bir süredir ve hatta ironik bir biçimde bir W şeklinde.

ALTINCI VE SON KlSMIN SONU

SoNDEYIŞ

Serge Valene birkaç hafta sonra On Beş Ağustos Şenlikleri sırasında öldü. Yaklaşık bir aydır odasından hemen hemen hiç çıkmamıştı. Eski öğrencisinin ölümü ve hemen ertesi gün binayı terk eden Smautfun kaybolması onu müthiş etkilemişti. Hemen hemen hiçbir şey yemiyor, ne konuşacağını bilemiyor ve sözlerini havada bırakıyordu. Madam Noc here, Elzbieta Orlowska, Matmazel Crespi nöbetieşe bakıyorlardı kendisine, günde iki üç kez onu görmeye gidiyorlar, haşlama hazırlıyorlar, örtülerini ve yastıklarını silkeliyorlar, çamaşırlarını yıkıyorlar, elini yüzünü yıkamasına, üstünü başını değiştirmesine yardım ediyorlar, koridorun sonundaki tuvalete kadar götürüyariardı onu.

Bina hemen hemen boştu, hiç tatile çıkmayanların çoğu ya da artık tatil defterini kapatmış olanlar bile bir yerlere gitmişti bu yıl: Madam de Beaumont Berlin'deki Alban Berg Festivali'ne onur konuğu olarak davet edilmişti; festival hem besterinin daksanıncı doğum yıldönümü ve kırkıncı ölüm yıldönümü (ve Bir Meleğin Anısına Konçerto) ve Wozzeck'in dünya prömiyerinin ellinci yıldönümü nedeniyle düzenlenmişti; Cinoc uçak korkusunu ve hala Ellis Isiand'da bulunduklarını sandığı Amerikan göçmen servisleri korkusunu yenerek uzaktan iki kuzeninin yıllardan beri yaptıkları çağnlara nihayet karşılık vermişti; kuzenlerinden biri Nick Linhaus'un Nebraska'da Dempledorfda bir gece kulübü (Club Nemo) vardı ve öbür kuzeni Bobby Hallowell'se Kaliforniya'da Santa Monica'da adli tabibti; Leon Marcia karısının ve oğlunun peşine takılarak Divonne-les-Bains yakınlarında kiralık bir villaya gitmişti; ve Olivier Gratiole t, hacağı çok kötü durumda olmasına rağmen kızıyla birlikte üç haftalık bir tatil için Oleron adasına gitmişti. Ağustos ayında Simon-Crubellier Sokağı'nda kalmış olanlar bile on beş ağustosta iki iş günü arasındaki günü tatile katarak üç günlüğüne Paris'ten ayrıldılar; Pizzicagnoli'ler jane Sutton'u da yanlarına alarak Deauville'e gittiler; Elzbieta Orlowska Nivillers'e oğluna gitti ve Madam Nochere kızının düğünü için Amiens'e gitti.

On dört ağustos perşembe akşamı binada, gece gündüz hemşiresinin nezaretinde olan Madam Moreau, Madam Trevins, Malınazel Crespi, Madam Albin ve Valene'den başka kimse yoktu. Ve ertesi gün Matmazel Crespi öğleye doğru yaşlı ressama iki rafadan yumurta ve bir fincan çay götürdüğünde onu ölü buldu.

Yatakta giyinik, sakin, telaşsız, şişmiş, ellerini göğsünde kavuşturmuş yatıyordu. Bir kenan yaklaşık iki metreyi aşkın kare biçiminde büyük bir tuval pencerenin yanına konmuştu ve yaşamının büyük bölümünü geçirdig;i hizmetçi odasının dar alanını yarıya indirmişti. Tuval hemen hemen bembeyazdı: Füzenle titizce atılmış birkaç çizgi, tuvali düzenli karelere bölmüştü; bundan böyle hiçbir figürün gelip yer alamayacağı bir kesit plan taslağıydı bu.

SON Paris, 1969-78

Kronolojik Noktalar

james Sherwood'un doğumu.

1833

1856

Kontes de Beaumont'un doğumu. Corinne Marcion'un doğumu.

Grace Twinker'in doğumu.

1870

Sherwoods göğüs yumuşatıcı şekerlerinin başarısı.

1871

Corinne Marcion'un Paris'e yerleşmesi.

1875

Simon-Crubellier Sokağı'nın parsellenmesinin başlangıcı.

1876

Femand de Beaumont'un doğumu.

1 885

Lubin Auzere'in binanın yapımını bitirmesi.

1887

Uluslararası tarih bilimleri üçüncü kongresi.

1891

"lsa'nın Çilesi Kasesi"nin Utrecht Eski Eserler Müzesi'nden çalınması.

1892

Marie-Therese Moreau'nun doğumu.

1 896

james Sherwood'un "İsa'nın Çilesi Kasesi "ni satın alması.

1898

Aqantin'de bir kalpazan şebekesinin tutuklanması.

1900

Corinne ve Honore Marcion'un uluslararası sergide karşılaşmaları. james Sherwood'un ölümü. Vera Griova'nın doğumu. Cinoc'un doğumu.

Percival Bartlebooth'un doğumu.

Leon Marcia'nın doğumu.

1902

1903

Caruso'nun Metropolitan Opera'da ilk kez sahneye çıkışı.

1904

16 Haziran: Bloom's Day. Albert Massy'nin doğumu.

1909

Mareel Appenzzell'in doğumu.

1910

Gaspard Winckler'in doğumu.

Marguerite'in doğumu.

1911

2l Ocak: panarşist önderlerin tutuklanması.

191 4

26 Eylül: Olivier Gratiolet'nin Perthes-Iez-Hurlus'de ölümü.

Herve Nochere'in doğumu.

Clara Lichtenfeld'in doğumu. Juste Gratiolet'nin Ölümü.

1916

1917

19 Mayıs: Augustus B. Chfford ve Bemard Lehameau'nun, genel karargahlarının bombalanması sırasında sağ kollarını yitirmeleri.

1918

Orlov ailesinin tüm erkek üyelerinin öldürülmesi; Vera Orlova ve annesinin Kırım'a, oradan da Viyana'ya kaçmalan.

1919

Remi Rorschash'ın çeşitli adlar altında müzikhol dünyasına girme girisimleri.

Mösyö Hardy'nin Paris'te bir restoran açması ve Henri Fresnel'i ahçı olarak tutması.

Ekim: Serge Valene'in Simon-Crubellier Sokağı'na taşınması.

Olivier Gratiolet"nin doğumu. Cyrille Altamont'un doğumu.

1920

Yukarı Bubancida madenierinin işletmeye geçmesi.

1922

Gaspard Winckler'in Gou ttman'ın yanında çıraklığa başlaması.

1923

8 Mayıs: Ferdinand Gratiolet'nin Garoua'ya gidişi. Leon Marcia'nın hastalanması.

1924

Henri Fresnel'in Alice'le evlenmesi.

Albert Massy'nin İtalya, daha sonra da Fransa Turu'na katılması. Temmuz: Adrien jerome'un tarih agrejesi olması; Pasteur lisesine atanması, ekimde Simon-Crubellier Sokağı'na taşınması.

Paul Hebert'in doğumu. Binaya asansör konması.

1925

Bartlebooth'un suluboya dersleri almaya başlaması.

15 Ekim: Massy'nin saate karşı yarışta motosiklet arkasında dünya rekorunu kırması ama bu rekorun o toritelerce kabul edilmemesi; 14 Kasım'daki ikinci girişiminde başarısızlığa uğraması.

24 Aralık: Danglars'larda yangın.

1926

3 Ocak: Danglars'lann birdenbire ortadan kaybolmaları. Bir hafta sonra İsviçre sınırında tutuklanmalan.

Femand Gratiolet'nin Afrika'dan dönüşte bir egzotik dericilik şirketi kurması. jean Richepin'in Pfisterhofdaki konferansı.

26 Kasım: Femand de Beaumont'un Vera Orlova'yla evlenmesi.

1927

Pfisterhof pansiyonerlerinin Leon Marcia'nın öğrenim yapmasına olanak sağlamak üzere dayanışma içine girmeleri.

19 28

Remi Rorschash'm Afrika turuna çıkışı.

Gouttman'ın ölümü. Blanche Gardel'in doğumu.

19 29

Elizabeth de Beaumont'un doğumu: Vera Orlova'nın Kuzey Amerika tumesi.

Cat Spade'ın ordulararası boks turnuvasında şampiyon olması. Bartlebooth'un Simon-Crubellier Sokağı'nda bir daire satın alması. Mart: Gaspard Winckler'in Paris'e gelişi; mayısta askere yazılması ve Fas'a gidişi.

Ekim: Henri Fresnel'in restoranını bırakması.

1930

Fernand de Beaumont'un Oviedo'da kazılara başlaması. Leon Marcia'nın ilk yayınları.

Ocak: Ghislain Fresnel'in doğumu. Madam Nochere'in doğumu.

Olivia Norvell'in doğumu.

Kasım: Askerligini bitiren Gaspard Winckler'in Marsilya'da Marguerite'le karşılaşması.

1931

Nisan: Ferdinand Gratioleı'nin egzotik deri deposunun yanması. Mayıs: Marc Gra tiolet'nin felsefe agregasyon sınavını geçmesi.

Mareel Appenzzell'in Sumatra'ya gidişi.

Remi Rorschash'ın Afrika Altını adlı romanının çıkışı. Ferdinand Gratiolet'nin Arjantin'de ölümü.

Gaspard ve Margnerite Winckler in Simon-Crubellier Sokağı'na taşınmalan.

Henri Fresnel'in ekibinin dağılması.

1934

Madam Homeade'ın Bartleboo th\ın gelecekteki yapbozlan için SOO siyah kutu imal etmesi.

Joseph Hieto'nun doğumu.

Mart: Emile Gratiolet'nin ölümü.

3 Eylül: Gerard Graıiolet'nin ölümü.

Madam Hebert'in ölümü

1935

Ocak: Bartlebooth'un Gijon'da ilk suluboya resmini gerçekleştirmesi.

Ağustos: Oviedo kazılannın sonu.

l l Eylül: Antoine Brodin'in Florida'da öldürülmesi; Helene Brodin-Gratioleı'nin daha sonraki haftalarda üç katili bulup öldürmesi.

l2 Kasım: Fernand de Beaumont'un intihar etmesi; 16 Kasım'da Ledignan'da Korsika'dan özel olarak gelen Bartlebooth'un da hazır bulunduğu

cenaze töreniyle gömülmesi.

1936

Bartlebooth Avrupa'da; Mart'ta lskoçya'ya (Skye adası) gidişi.

Michel Claveau'nun doğumu.. Celia Crespi'nin oğlunun doğumu.

1937

Banlebooth Avrupa'da; Temmuz'da Aleyon adlı yatıyla ve konukları Serge Vale ne, Marguerite ve Gaspard Winckler'le birlikte Yugoslavya'da

Trieste ve Dubrovnik kıyılarını dolaşması; aralıkta Sao Vicente (Portekiz) bumuna gidişi.

Nisan: Henri Fresnel'in Brezilya'ya gidişi. Lino Margay'in josette Massy'yle evlenmesi.

1938

Bartlebooth Afrika'da; Şubat'ta Afrika'ya; Haziran'da İskenderiye'ye gidişi. lS Man : Anschluss.

Henri Gratiolet'nin ölümü.

Mareel Appenzzell'in Paris'e gidişi.

1939

Ocak : Smau tfun Agadir'de bir pazardan üç başlı bir haç satın alması.

Mart: Mareel Appenzzell'in tekrar Sumatra'ya gidişi

Nisan: josette Margay'in kardeşinin yanına dönmesi; Lino Margay'in Güney Amerika yolculuğu sırasında İ talyan Ferri'yle karşılaşması.

Ağustos: Bartlebooth Kenya'da; lO Ağustos'ta Macklin'le birlikte yemek yemesi.

Bartlebooth Afrika'da.

1940

François Pierre Lajoie'nın Hekimler meslek örgütünden çıkarılması.

Nisan: Henri Fresnel'in New York'a gidişi ve Grace Twinker'in aşçılığına başlaması.

20 Mayıs: Olivier Gratiolet'nin esir düşmesi.

Haziran: Marie-Therese Moreau'nun kocasının ölümü.

Barılebooth Afrika'da.

1941

Aralık: Pearl Harbom'un bombalanması.

Bartlebooth Afrika'da.

1942

No rmandiya'da " Kyklops" operasyonu. Mercan Denizi savaşı.

Gaspard Wincler'in kızkardeşi, Anne Vol timand'ın ölümü.

18 Nisan: Marc Gratiolet'nin Fernand de Brinon'un bakanlığında görev alması; Mayıs'ta Olivier'yi kurtarmak için girişimde bulunması.

Haziran: Lino Margay'in hapisten çıkması.

1943

Bartlebooth Güney Amerika'da. Louis Gratiolet'nin ölümü.

23 Haziran: mühendis genaral Pferdleichter'e suikast yapılması. 14 Temmuz: beş kızkardeş Trevins'lerin düşsel doğumu.

7 Ekim: Paul Hebert'in tutuklanması. Kasım : Marguerite Winckler'in ölümü.

1944

Bartlebooth Güney Amerika'da.

Mayıs: Gregoire Voltimand'ın Garigliano üzerinde ölümü. Haziran: Madam Appenzzell'in Vassieux-en-Vercors'da öldürülmesi.

Haziran: Marc Gratiolet'nin Lyon'da öldürülmesi. Temmuz: Albert Massy'nin zorunlu çalışmadan dönüşü.

Ağustos: Paris'in kurtuluşu: Celia Crespi'nin oğlunun ölümü. Eylül: Tröyan'ın Paris'e dönüşü.

Bartlebooth orta Amerika'da.

1945

Elizabeth de Beaumont'un anne.sinin evinden kaçması. Elzbieta Orlowska'nın doğumu.

Paul Hebert'in özgürlüğüne kavuşması.

Şam'da Fransızlara karşı ayaklanmalar: Rene Albin'in ölümü. Kimyacı Wehsal'in Amerikalılar tarafından "Paperclip" operasyonuyla geri alınması.

Yüzü değişen Lino Margay'in josette'e dönüşü.

Leon ve Clara Marcia'nın SimonCrubellier Sokağı'na yerleşmeleri: Clara'nın Massy'nin saraç dükkanını satın alıp, bir antika mağazasına dönüştürmesi

1946

Bartlebooth kuzey Amerika'da. David Marcia'nın doğumu.

Caroline Echard'ın doğumu.

Flora Albin'in yurduna geri gönderilmesi.

26 Ocak: Olivia Norvell'in jeremy Bishop'la evlenmesi;

7 Şubat'ta onu terk etmesi ve ABD'ye gitmesi.

Helene Brodin'in ölümü.

1947

Cinoc'un Simon-Crubellier Sokağı'na taşınması.

1948

Bartlebooth Kuzey Amerika'da; Kasım'da Kaliforniya'dadır(Santa Catalina adası).

Rueil-Palace yangını: François ve Marthe Gratiolet kurbanlar arasındadır.

I ngeborg Skrifter ve Blunt S tanley'in karşılaşmaları.

Bartlebooth Asya'da. Ethel Rogers'in doğumu.

Kasım: Honore'lerin ölümü.

I 949

Kasım: Kont Della Marsa'nın Ballets Frere'i finanse etmesi; aralıkta Blanche Gardel'in çocuk aldırmak için Londra'ya gitmesi; Maximihen Riccetti'nin intiharı

Bartlebooth Asya'da.

1950

Genç Riri diye bilinen Valentin Callot'nun doğumu. Olivia Norvell'in son iki uzun metrajını çevirmesi.

Temmuz: Blunt Stanley'in Kore'ye gitmesi, birkaç hafta sonra firarı.

1951 ..

Bartlebooth Asya'da; Ekim'de Okinawa'dadır. Grace Twinker'in Ölümü.

Nisan: Cyrille Altamont'la Blanche Gardel'in evlenmesi; Mayıs'ta Simon-Crubellier Sokağı'na yerleşmeleri; Cyrille Altamont'un hemen arkasından UMEKGB'ye girmesi ve Cenevre'ye gitmesi.

1952

Bartlebooth Okyanusya'da; Şubat'ta Salomon adalarında, Ekim'de Tasmanya'dadır. lngeborg, Blunt ve Carlos'un Paris'e gitmeleri.

Bir senatoryumda tedavi olduktan sonra Simon-Crubellier Sokağı'na dönen Paul Hebert'in Laetizia Grifalconi'yle tanışması.

1953

Bartlebooth Hint Okyanusu'nda; Smautfun haçını Seyşeller'de üç başlı bir ana tanrıça heykeliyle değiştirmesi.

II Haziran: Eric Eriessen'un ölümü (kaza sonucu ölmesi ya da kasıtlı biçimde öldürülmesi); Elizabeth de Beaumont'un kaçışı; Ewa Eriessen'un intiharı; 13 Haziran'da Sven Ericsso n'un iki resetle karşı karşıya kalması; aynı dönemde François Breidel'in Arlon'u terk etmesi.

27 Temmuz; Pan Mun Jon ateşkesi.

19 54

Bartlebooth ve Smautfun Türkiye'yi, Karadeniz'i, SSCB'yi katedip, kutup dairesine kadar çıkmaları, Norveç kıyılarını dolaşmalan; 21 Aralık'ta Bartlebooth'un Brouwershaven'de son deniz manzarasını yapması; 24 Aralıkta Paris'e dönüşü.

Sven E riessen'un Elizabeth de Beaumont'un kimliğini saptaması. Nisan: lngeborg Stanley ve Aurelio Lopez'in öldürülmeleri.

1955

Bartlebootlı'un Gaspard Winckler'in yapbazlarını kurmaya başlaması.

Michel Claveau'nun ölümü.

Kleher'in Bartlebooth'un hizmetine girişi.

Elizabeth de Beaumont'un Cevennes'de saklanması. Herve Ncehere'in Cezayir'de ölümü.

Ekim: Paul Hebert'in Mazamet'ye tayin edilmesi.

1956

Claveau'ların Madam Ncehere tarafından geri alınan daireyi terk etmeleri.

Lise ve Charles Berger'nin bir Gilbert Becaud resitalinde tanışmaları.

Olivier Gratiolet'nin Cezayir'e geri çağrılması ve orada bir mayına basması.

Temmuz: Lettres Nouvelles'ın 40'ıncı sayısında Luigi Pirandello'nun Uçurumda adlı hikayesinin yayınlanması_

Temmuz: Elzbieta Orlowska ve Ebubekir'in Parçay-Les-Pins tatil köyünde tamşmalan.

1957

Şubat kontes de Beaumont'un 101 yaşında ölmesi.

Haziran: Elizaheth de Beaumont ve François Breidel'in tanışmalan: Valence'da evlenmeleri.

1958

Olıvia :'>Jorvell ve Remi Rorschash'ın Davos'da tanışmalan. Bemard Dinteville'in araştırmalara başlaması_

27 Temmuz: Anne Breidel'in doğumu; Elisabeth Breidel'in Sven Ericsson'a ilk mektubu.

19 59

7 Eylül: Bea trice Breidel'in doğumu; Elisabeth'in Sven Ericsson'a ikinci mektubu; 14 Eylül: François ve Elisabeth Breidel'in öldürülmesi: 17 Eylül: Sven Ericsson'un intihan. Ekim: Veronique Altamont'un doğumu.

1960

Üç Özgür Adam tarikatının kurulması.

Remi Rorschash'ın Gratiolet ailesinin binadaki son iki dairesini satın alması.

Gilbert Berger'nin doğumu.

Olivier Gratiolet'nin hastabakıcısı Adette Gratiole t'yle evlenmesi. Şubat: More lle r'nin sol elinin üç parmağını yitirmesi.

Mayıs: Gregoire Simpson'un Opera kütüphanesindeki işini yitirmesi.

Mayıs: Hutting'in "Sisli"lerinin Galerie 22'de özel davetlilere sergilerrmesi 7 Mayıs: Leon Salini'nin Breidel çiftinin ölümü üzerine soruşturmasını tamamlaması.

19 Aralık: Schmetterling'in Malakhites'imn prömiyeri.

1961

Gregoire Simpson'un ortadan kaybolması. Berger'lerin Simon-Crubellier Sokağı'na taşınmalan. Dinteville'in araştırmalannın sonu.

1962

Plassaert'lerin Simon-Crubellier Sokagı'na taşınması. Isabelle Gratiolet'nin dogumu.

Profesör LeBran-Chastel'in "çalıntı"larının yayınlanması.

Remi Plassaert'in dogumu.

1 963

1964

Caroline Echard'ın David Marcia'dan kopuşu.

1965

Winckler'in sihirli aynalar üre tmeye başlaması.

24 Aralık: Babasının Arlette Criolat'yı bogup. sonra intihar etmesi.

1966

Caroline Echard'ın Philippe Marquiseaux'yla evlenmesi Elzbieta Orlowska'nın nihayet Tunus'a varması.

Silver Glen of Alva'nın batışı.

1 967

Mahmud Orlowski'nin dogumu.

Madam Echard'ın ölümü.

1968

Mösyö Marquiseaux'nun ölümü.

Mayıs: Elzbieta Orlowska'nın Tunus'dan kaçışı ve Paris'e gidişi; Bartlebooth'un çamaşırcısı Germaine'in emekli olması; Elzbieta'nın yeniden odasına kavuşması.

1969

Hutting'in Amerikalı bir koleksiyoncuya bir Gay-Lussac Sokagı "barikat"ı satması.

1970

"Genç Riri"nin Bar-Le-Duc'de tesadüfen Paul Hebert'e rastlaması. Madam Homeade'ın emekli olması; Reol'lerin onun boşaltngı daireye yerleşmeleri; fiyatı yüksek geldiginden satın alamadıklan lüks bir yatak odası takımı yüzünden birkaç ay içinde evlenmeleri. Henri Fresnel'in Alice'i görmek için geri

gelişi; Alice'in hemen arkasından Yeni Kaledonya'daki oğluna gidişi.

Şubat: Marvel Houses Incorporated ve International Hostellerie'nin ilk ortak toplantısı; Kasım'da Marvel Houses International ve Incorporated Hostellerie'nin kuruluşu.

1971

Alice Fresnel'in Matmazel Crespi'ye mektubu.

4 Haziran: David Marcia'nın 35. Altın Kupa'daki motosiklet kazası.

Aralık: Rorschash'ların St.Moritz günleri.

1972

Marvel Houses International'ın Beyssandre'ı angaje etmesi. Madam Adele'in emekli olması.

Emilio Grifalconi'nin ölümü.

Serge Valene'in Bartlebooth'u son kez görmesi.

1973

Bartlebooth'un çifte katarakl ameliyatı geçirmesi. Sam Horton'un cinsiyet değiştirmesi.

Beyssandre'ın Bartlebooth'un projesini keşfetmesi.

29 Ekim: Gaspard Winckler'in ölümü.

1974

Remi Rorschash'm Memoires d'un lutteur adlı yapıtının çıkışı. Nisan: Beyssandre'ın Bartlebooth'a ilk mektubu; l l Temmuz:

Beyssandre'ın Smautfu ziyaret etmesi ve Bartlebooth'a meydan okuması.

Ağustos: Kerkennah Festivali'yle zarara uğrayan David Marcia'nın Simon-Crubellier Sokağı'na dönmesi.

Kasım: Moreller'nin içeri alınması.

25 Nisan: Bartlebooth'un 4 38. yapbozun tahribini filme almakla görevli kameramanın ölümünü öğrenmesi.

Mayıs: Marvel Houses'un projesinden vazgeçmesi.

23 Haziran: Percival Bartlebooth'un ölümü. lS Ağustos: Serge Valene'in ölümü.

Bu YapItta AnlatIlan HIkayelerden BazIlarININ HatIrlatIlmasI

(Rakamlar bu hikayenin genellıkle ilk kezgeçtiği bölümlerigöstermektedir; bu bölümlerde hikayeler kesin ve düzenli biçimde tam olarak anlatılmış degildir.)

Portreci ve sistemlerinin hikayesi, 59.

Televizyon prodüktörünün hikayesi, 13.

Hindistan'da kültür ataşeliği yapan tarihçinin hikayesi, 46.

Fifreçalan ve radyo dinleyen ev sahibinin hikayesi, 95.

Asansörde kalan dört gencin hikayesi, 38. Zengin opera meraklısının hikayesi, 52. Üç Özgür Insan tarikatının hikayesi, 3. Cezayir'de ölen üstçavuşun hikayesi, 35.

Okyanusya'nın en çok madalyalı birinci kura askerinin hikayesi,

79.

Kolsuz iskelelin hikayesi, 67. Öldürülen üç serserinin hikayesi, 84. Kıskanç kemanemın hikayesi, 95.

Efendisine dünya seyahatinde eşlik eden yaşlı uşağın hikayesi, 15.